Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

2.3.82

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

CL. SALMASII

LIBRORUM DE PRIMATU PAPÆ

PARS PRIMA.

CUM

APPARATU.

Accessere de eodem Primatu

NILI & BARLAAMI

TRACTATUS.

LUGD. BATAVOR.
Ex Officinâ Elzeviriorum.

ANNO CIↃ IↃC XLV.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

L E C T O R I
S. D.

PRodit ecce tandem noſter de Primatu Papæ Tractatus & prima quidem tantum ſui parte, diu à multis expectatus, quia diu ſub prælo moras traxit, ob varias & ſonticas cauſas, modo abſentiæ meæ, modo valetudinis, interdum & aliarum occupationum, ſæpius interruptus. Ante quinquennium excudi cœptus hoc demum tempore lucem videt. Et cum videatur tam longa mora etiam eorum expectationem laſſaſſe à quibus avide expetebatur, vereri cogor, quod potuit contingere etſi vel maturius exiiſſet, ut poſſit ita omnium votis reſpondere, nihil ut in eo requirant etiam illi qui hoc ſaltem nomine improbare conatus noſtros non poſſunt, quia cauſam probant. Difficile quippe eſt ad omnium guſtum ſcribere. Etiam ii qui non ſcribunt quia nec forſitan poſſunt, longe acriores & ſeveriores ſe alienorum operum cenſores ſolent oſtendere quam qui ſcriptorum ſuorum publicatione eidem examini ſe ſubjiciunt quod in alios ſibi ſumpſerint. Iſti vero cum nihil edant quo poſſint in hoc diſcrimen venire, quia tuti ſunt, tanto confidentius ad judicium ferendum de his quæ ignorant accedunt, cum talionem non metuant. Sunt qui modum ſcribendi qui ſibi maxime placeat Tractatoribus audent præſcribere, quaſi ſcilicet idem omnium ingenium ſit, idem genius, eadem facultas, idemque propoſitum vel inſtitutum. Quod idem eſt ac ſi quis vellet eum cibum quem ipſe præ aliis appetit, omnibus commendare atque etiam edendum mandare, ægre ferens aliquid à quoquam comedi quod cum ſtomachi ſui orexi conciliare non poſſit. Vt mea ipſe cædam vineta, aut ſaltem indicem quomodo ea cædant alii, vi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

deor quibusdam in eo maxime peccare quod longam viam sine intervallis aut distinctionibus quasi lapidum milliarium lectoribus meis conficiendam præbeam, dum prolixa ac laciniosa opera sine sectionibus capitum iis legenda propino. Quasi vero longius iter sit aut difficilius morosiusque, quod signis miliariorum notatum non sit, quam notis ejusmodi interstinctum. Contrarium mihi plane videtur. Nam lapides numeranti tædium crescit, & soleo computare cum impatientia non quot præterierim, sed quot supersint. Vbi viæ longitudinem ignorare debeo, vix sentienti iter elabitur, & aliud cogitans pæne prius me ad finem venisse perspicio, quam intellexi in medio me fuisse. Præterea non idem usu venit viatori quod lectori. Ille necessario properat, & dies itineris sui sollicitis articulis computat. Lector otiose & more ambulantis passus suos metitur & librat. In qualibet pagina potest interiungere & requiescere. Vbi pausa non est, eam ponit arbitratu suo. Alii non meditari me sed fundere dicunt, quia sæpe eadem repetam. Ego vero ajo, ut filum orationis resumatur & ductus continuetur, interdum opus esse rem eandem aliis verbis iterari. Quod etiam me facere profiteor, & exemplo magnorum auctorum antiquitatis qui laude quoque brevitatis claruerunt. In Hippocrate & Aristotele, ne alios nominem, possum tales plures repetitiones in uno tractatu non longo ostendere. Possum etiam in illis qui nihil repetunt & cum arte & methodo meditate scribunt, magnas nugas monstrare, multas ineptias, & ἀλογίας infinitas, quæ si meditantibus exciderunt, mihi videntur operoso molimine, & studio non vulgari nihil dixisse quod ad rem pertineret. Si idem in meis ostendetur scriptis, hæc saltem me tuebitur defensio, quod eorum judicio qui ea carpunt, immeditata scripserim, & sine labore ista mihi effluxerint. In Ecclesiasticis porro disquisitionibus alii historica malunt & antiquitates, alii Philosophicam, id est sophisticam, de his agendi ac disputandi rationem præferunt. Nonnulli utriusque rationis atque artis mixturam potentissimam ad id efficiendum quod quis proposuit evincere, existimant. Hoc quidem etiam fateor, & illis accedo qui ita putant, sed video eos qui his armis perite utuntur,

sive

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

sive ut defendant sua, sive ut aggrediantur aliena, cum intelligunt hac se parte valere, plus in ista argumentandi palæstra firmitatis & fiduciæ reponere quam in historiæ antiquæ pondere ac veritate. Quinimmo haud raro eadem arma expedire contra veritatem quæ & pro ea advocarunt. Nullus præterea finis est in ea præliandi ratione, nec bona causa sperare inde bonũ exitum potest, nec mala malum timere, quia pendet eventus ab industria patroni, cujus tanta sæpe vis est, ut falsum adstruere possit & aliis adprobare, id quod verum est convincere ac refutare quasi falsum. Nullum est tam forte argumentum quod alio argumento non possit destrui, saltem eludi & cavillatione enervari, ut ars semper eluditur arte. Non idem solet evenire cum res agitur testimoniis Scripturæ sacræ, vel Patrum, & cum antiquitas pro teste citatur, aut praxis veteris Ecclesiæ adducitur. Consuevere quidem & Sophistæ de interpretatione Scripturæ & locorum ex patribus productorum, non artis cavillatoriæ immemores, disputare, & in dubium vocare etiam quæ luce meridiana clarius nitent. Sed facilius tandem vi veritatis fracti concidunt, aut si concedere nolint pertinacia & improbitate muniti, judicio tamen æquiorum existimatorum, qui non desunt ubique, cito condemnantur. In his autem allegationibus, si recte exponantur, promptius quod sit verius homines vel mediocritur intelligentes animadvertere queunt, quam inextricabiles penetrare argumentationum offucias, & perplexabiles cavillationum nodos dissolvere. In hac autem de Primatu Papæ disputatione controversia quæ inter Protestantes & Pontificios vertitur, nullis argumentis sophisticis recte decidi potest, si solius veritatis indagandæ studio niti placeat. Ea sola adhibent illi qui desperatam eam causam, jam jamque casuram in solido locare omni ope contendunt. Qui aliorsum tendunt, & conantur ostendere quam infirmum sit fundamentum, cui tota illa moles Papatus innititur, Scripturæ divinæ auctoritate, & Apostolica traditione quæ in ea expressa habetur, ac primitivæ Ecclesiæ consuetudine, & patrum testimoniis, id omnino necesse habent demonstrare. An hoc in isto opere præstiterim, eorum esto judicium,

qui solius amantes veritatis & Ecclesiasticæ antiquitatis studiosi non magis videri quam esse volunt. Quod enim ad alios attinet qui in diversa sunt sententia & in contrariis militant castris, tantum abest ut eorum applausum speraverim unquam, ut nec etiam captaverim. Quinimmo ita animum semper induxi non aliud majus & gloriosius laboris quem hic insumpsi præmium me referre posse quam si incidat in acerbissimas adversariorum reprehensiones. Insurgent sine dubio statim & incurrent in me quasi crabronum examina aculeis infensissimis armata, sed bombis & strepitu plus molestiæ allatura, quam noxæ factura morsibus aut puncturis. Quanto acrius urgebunt & obstrepent, tanto me dignius operæ pretium fecisse credidero vel ipsorum judicio. Si contempserint & intactum transmiserint istud opus, tum magnum fuerit argumentum operæ non satis utiliter nec efficaciter impensæ, ad eam quam suscepi causam defendendam. Convitia, probra, criminationes, & alia malæ linguæ ἐξεράματα, testificabuntur me aliquid produxisse quod eos usserit, & causam pro qua pugnant læserit. Si tacebunt suspicabor me nimis lentum ac debilem fuisse, & non eam vim attulisse quæ necessaria foret concutiendo primatui qui tam altis firmisque videtur hærere radicibus. De ea re quærendi, & hunc tractatum ex majore opere decerpendi cujus pars erat, eam mihi porro causam fuisse natam ex occasione libri cujusdam ante quinque aut sex circiter annos editi de potestate Papæ, debere videor hic profiteri. Fervebat tunc proposita à quibusdam qui se nostrarum esse partium videri volebant, & magno Regni Galliæ ministro persuasa reconciliatio discidiorum quibus unitas corporis Christi hodie dividitur. Sive ille primus in hanc cogitationem inciderit, & eos quæsierit qui sibi in hoc proposito adjutores esse possent, sive ultro ad eum accesserint qui facilitatem tam ardui negotii, & potentia ejus digni persuadere ipsi satagerent. Vtut sit, nihil tum videbatur esse tam irreconciliabile inter partes divisas, quin admittere posset eam ἕνωσιν quam sibi imaginabantur facilem, & illi qui auctores ejus sese haberi gaudebant & hi qui administrorum & adjutorum operam eis se dare posse gloriabantur.

tur. Poteſtas Papæ qualis nunc creditur, nullis repagulis aut limitibus coërcita tam in temporalibus quam in ſpiritalibus adeo bonum ac pium opus vix remorari poſſe videbatur. Vt hoc demonſtraretur, libri tum ſpargebantur in eum finem compoſiti, ſatis magna arte & prudentiæ humanæ laude. Auctores eorum μορμολυκεῖον illud quo videbantur Proteſtantes deterreri à reconciliatione ſperata, tollere ac removere omni modo conabantur, aut ſaltem in facie magis humana & minus, ut ita dicam, terrifica exhibere. Hoc cum agi viderem, ut contrarium rebus manifeſtis oſtenderem, non poſſe nimirum, quandiu ſtaret Papa cum hac ſua omnipotentia & infallibilitate, reconciliationem ullam ſperari, libuit ex magno opere de ordine Eccleſiaſtico particulam ejus deſectam publici juris facere. Hæc de Primatu fuit Papæ. Vt enim in omni ordine primatus eſt, quia & primus ſemper aliquis datur ordinis, ut ſecundus & tertius, ita in ordine Epiſcoporum, cum eum Primatum ſibi vindicaret Papa, quid eo nomine intelligi proprie par eſſet, quam prærogativam aut quam poteſtatem hoc genus primatus primo ordinis qui eum haberet, daret, viſum eſt pluribus explicare atque exponere. Ex qua talis Primatus expoſitione, ut nomen ſonat, atque ut nomini conſonus etiam uſus fuit primorum Eccleſiæ ſæculorum, illud poſſe concludi omnino intelligebam ab hujuſmodi primatu plurimum abhorrere Papalem hodiernam poteſtatem quæ non primas in ordine partes aut ſedes tenere contenta, ſuprema omniū qui in aliqua ſunt poteſtate aut dignitate, haberi vult. Cælū non longius à terra diſtat quā primatus Papæ legitimus à ſuprena iſta & illegitima ejus poteſtate diſſidet, qualis nunc illi à patronis ſuis tribuitur. Quomodo igitur poſſit conciliari δογματικὴ ὑπόληψις Reformatorū qui primatum tantum ordinis in Papa agnoſcunt, cum dogmate fidei Pontificiorum, qui ſupremam iſtam, & nullis terminis circumſcriptam, tam in temporalibus quam in ſpiritalibus poteſtatem aſſerunt? Præterea ne primatum quidem illum Papæ in ordine Epiſcoporum de jure eſſe divino conſtare debet apud eos qui pro certo tenent Epiſcopatum ipſum inſtitutione divina presbyteratu majorem non eſſe. Et cum Epiſcopatus ſit baſis Papatus, quatenus

nus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nus Papa primatum inter Episcopos habet, si Episcopatus ille non est de jure divino, ne primatus quidem ejus inter Episcopos, nec ipse primus Episcoporum juris divini dispositione positus aut institutus censebitur. Nulla ergo ratione conciliatio dari potest inter eos qui tam Episcopatum quam primatum Episcopatus, id est Papatum, negant ab Apostolis ex Christi voluntate constitutum, & illos qui contendunt ipsum Papatum, id est supremam Papæ potentiam & infallibilitatem à Christo in persona Petri institutam & à Petro successoribus suis Episcopis Romæ urbis, id est Papis, per manus traditam. Postremo cum illi ἑνωτικοὶ in proponenda ea reconciliatione fictitia, nec de Papa tollendo nec in ordinem redigendo, sed nec de consulendo utrū istam ἕνωσιν probare possit, & an aliquid de suo jure remittere velit, quidquam dicerent aut promitterent, non bona fide id agi videbatur ab iis qui nec potestatem ejus agendi quod simulabant, habuerunt. Cum duæ enim sint partes reconciliandæ invicem, hinc Protestantes, inde Pontificii, ex parte Protestantium nulla cum Papa intervenire potest reconciliatio ob eas causas quas diximus. Ignis quippe & aquæ quanta est discordia, tanta est horum & illorum in δογματικῇ ὑπολήψει de Papa. Ex parte vero Pontificiorum nulla esse potest inter ipsos & Protestantes de reconciliandis religionis discidiis collatio sine Papa, quamdiu illi tribuent in sæcularibus & spiritalibus talem tantamque potestatem quam nunc defendunt. Nulla hodie concilia œcumenica valere putant nisi ab eo convocata aut confirmata. Quomodo itaque collatio instituta inter Pontificios & Reformatos, ex parte Pontificiorum valitura est quam Papa non jusserit aut permiserit, aut quam non confirmaverit? Si talis fiat inter partes tractatio sine consensu ejus & auctoritate, ipso jure quo hodie utuntur Pontificii, nulla erit. Ponamus convenisse jam inter se de schismatis causis omnibus componendis tam Pontificios quam Reformatos, idque factum esse absque interventu Papæ, quis inde fructus aut effectus est sperandus, nisi Papæ id quod actum sit comprobare & confirmare placuerit? Quæ spes autem ut ea velit confirmare quæ de ipsius capite comitia habebuntur, ad ejus potestatem refrænandam & in ordinem

dinem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

dinem cogendam? Hoc enim dari debet ante omnia ut conciliatio ac τὸ ἑνωτικὸν *procedat. Absque hoc nulla potest dari, quia reformatio quæ causam datura sit reconciliationis, inde debet incipere. Sine Papa igitur & cum Papa inutilis omnis & inefficax futura est de reconcilianda religione collatio. Cum Papa, quia nunquam patietur se corrigi & in ordinem redigi. Nisi autem hoc fiat, nullam volunt reconciliationem Reformati, nec ullam possunt recipere. Sine Papa eo sensu, ut Papa duntaxat non interveniat, nullos posse de conciliatione conventus haberi qui finem optatum consequantur, certo certius est. Nam ubi consensu partium compositum fuerit id de quo certatur, nisi Papa calculum suum confirmandis actis adponat, pro infecto factum habebitur, & irritum, quod ratum partes esse voluerint. Nunquam autem ille ratum est habiturus quod in ejus potestatis detrimentum aut majestatis imminutionem vel minimum cedet. Vno casu possunt sine Papa nobiscum agere serio, bona fide, & cum effectu Pontificii, si nimirum de tollendo Papa consentiant. Quod nunquam illi facturi sunt. Hoc si facerent, & in aliis articulis facillime procederet reformatio, & ex reformatione conciliatio. In uno igitur Papa nodus est ac mora omnis Ecclesiarum reconciliationis. Eo fini editum tunc volui hunc tractatum de Primatu, ut homines nostri cautiores essent quorum plerique, boni scilicet viri, & nihil mali suspicantes in eo quod agebatur, zelo schismatis tollendi propendere atq; animo ferri videbantur ad eam spem speciemque, quæ ostentabatur deceptura nimium credulos, avide recipiendam. Hi ut clarius dispicerent quid rei gereretur, atque ut discernerent id quod in rei esset veritate ab eo quod quod ostenderetur, atque ita falli velle desisterent, ea tum à me suscepta commentatio est atque ex majori opere decerpta. Opus illud totam antiquitatem Ecclesiasticam complectitur in personas ac res divisam. De personis agimus sub titulo generali,* De ordine Ecclesiastico. *Sub illo ordine Ecclesiastico generaliter sumpto continentur multi alii ordines. Ab Apostolica primum institutione duo tantum, presbyteralis sive Episcopalis, & Diaconalis. Postea Ecclesiastica institutione divisus est ordo Episcopalis & presbyteralis,*

lis, & duo ex uno facti. Deinde & Episcopalis ordo ejusdem Ecclesiæ decreto in duos alios ordines partitus est, Archiepiscoporum sive Metropolitanorum unum, & Patriarcharum alterum sive Exarchorum diœceseon. Minores ab eadem Ecclesia ordines aliquot etiam proditi sunt, quos Apostolica traditio non novit, ut subdiaconorum, exorcistarum, lectorum, ostiariorum, acoluthorum, sacrarii custodum, copiatarum & fossariorum. Accessere & ordo monachorum, & virginum, & pœnitentium. De his omnibus in primo volumine, cui titulus de Ecclesiastico ordine, tractabitur. Secundus de rebus erit, quia personæ rebus funguntur. Ut presbyterorum eorundemque Episcoporum, olim fuit omnia simul munia exequi quæ uni eidemque officio incumbebant agenda, ut baptismum dare, sacramentum corporis ac sanguinis Christi administrare, pœnitentiam dare, id est veniam pœnitentiæ agendæ concedere, chrisma conficere, ordinare, confirmare, benedicere, ita de his omnibus & aliis ritibus Ecclesiæ in eo volumine quo de rebus disserimus, exequemur. Post divisionem autem Episcopalis & presbyteralis ordinis, ut illud discrimen certius constaret, quædam ex his quæ supra posuimus, Episcopo soli agenda sunt attributa, reliqua presbyteris relicta. De eo ipso erit quoque pertractandum, quando usus Ecclesiæ hæc invexerit, aut Episcopi ipsi propria ambitione usurparint. Ita de pœnitentia sub Titulo de rebus agimus, de Baptismo, de Eucharistia, de chrismate, de virginum consecratione, & aliis ejusmodi ritibus Ecclesiasticis, quæque in his mutatio & innovatio temporis lapsu intervenerit, quando primum introducti sunt, quinam ex illis novi, qui ab Apostolis instituti. Præfiximus autem primæ parti de Primatu Apparatum, qui faciat & ad cæteros sequentes libros de eodem argumento, non ad hanc tantum primam partem. Ne quis dicere possit aut ridere, vestibulum majus esse toto ædificio, si æstimetur ex eo quod in hoc tantum conspicitur volumine. Sequentes enim libri absolvent reliquum corpus ædificii, cui hic Apparatus etiam servire debet. Ideo autem extra modum crevit, quia refutandā in eo suscepimus impurissimi, improbissimi imperitissimique Loiolitæ Hierarchiam, qui dogmatum suorum Ecclesiasticorum lutu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

lutulentam congeriem, sive colluviem potius, claudi voluit libro mendaciorum, stropharum & convitiorum plenissimo, ubi Episcopatum superiorem presbyteratu ex juris divini & Apostolici institutione ita defendit, ut velit simul ac nolit esse, & velut incertus certet de re aut parum sibi cognita, aut cujus ignorationem ideo dissimulat ut causæ serviat, quæ aliter non poterat subsistere, cadens autem, ut necessario vi veritatis victa debet concidere, ruinam simul secum trahit Papatus. Nam si Episcopatus ab origine sua non est major presbyteratu: item si divina institutione Episcopi presbyterique iidem fuere, ab Apostolis in singulis Ecclesiis plures pari potestate constituti: si Papatus ex tali Episcopatu prodiit qui idem est cum presbyteratu: si Papa non fuit à primis Ecclesiæ Romanæ fundamentis nisi Episcopus idemq; prebyter, vel primus presbyterorum communi consilio regens cum cæteris Ecclesiam, cui præpositus communiter erat: si denique primi presbyterorum Primatus ex ordinationis tempore contingebant, ut decedenti primo succederet secundus, certum est ea omnia solo æquanda ruere quæ de Petri Monarchia, de successione Papæ in eandem Ecclesiæ Monarchiam Dominica fundatam ac firmatum voluntate Pontificis patroni tanto ambitu & conatu in cælum educta adstruunt. Alias etiam nonnullas quæstiones materia ipsa de Primatu ita flagitante obiter attingendæ fuere quas plenius aut in ipso opere persequemur, aut in aliis libris seorsum de hoc conscriptis. Adjunximus tractatus Nili & Barlaami ob affinitatem argumenti, jam olim à me in Germania, cum admodum essem adolescens, publici juris factos. Et Nilum quidem ex scriptis codicibus auctiorem & emendatiorem, Barlaamum vero rariorem repertu & paucis etiam visum cum versione Latina dedimus. Clarissimus vir & celeberrimus Parricius Iunius nuper mihi significavit Βαρλαὰμ Μοναχοῦ πρὸς Νικόλαον ἀρχιεπίσκοπον περὶ ἀρχῆς Πάπα, *in Bibliotheca Regia Londinensi extare, qui non potest alius esse ab eo quem hic edidimus. Nicolaum autem illum Archiepiscopum suspicor esse Nicolaum Cabasilam, qui vixit haud longe ab ætate Thomæ Aquinatis, ut & ipse Nilus Archiepiscopus. Nam & librum scripsit contra eun-*

 dem

dem Thomam pro opinione Græcorum contra Latinos, περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος ἁγίου. Calabrum eum fuisse utraque lingua eruditum, Sancti Basilii Monachum, ex Volaterrano scribit Gesnerus. Hunc & Petrarchæ σύγχρονον fuisse ibidem tradit, quem volunt floruisse circa annum CIↃ CCC XXXV. cum Thomas Aquinas aliquot annis anterior fuerit, qui obiisse fertur anno CIↃ CC LXXIV. Hæc sunt quæ de Barlaamo dici possunt, de cujus aliis operibus videndus idem Gesnerus.

APPARATUS
AD
LIBROS DE PRIMATV.

PRIMA est de Primatu Papæ quæstio, & si bene calculus ponatur, inter eas controversias familiam ducit quæ Ecclesiam Christi, quasi tunicam ejus inconsutilem, hodie scindunt. Omnium certe una vel maximi momenti est, utpote quæ de capite sit, etiamsi nihil aliud in hac contentione quæreretur præter hoc, an Ecclesia Christi, caput aliud habere debeat quam Christum. Longe majus est quod illi contendunt qui nullum aliud caput nisi hoc unum agnoscere volunt, nempe ab illo alio capite quod Romana sibi præter Christum & contra Christum adoptavit Ecclesia, & reliquis porro orbis Christiani Ecclesiis imponere semper conata est, & nunc cummaxime conatur, totum corpus universalis Ecclesiæ non solum in varias factiones ac partes fuisse divisum, sed etiam pluribus gravibusq; erroribus ac vitiis mancipatum. Cum enim à capite omnes morborum causæ in inferiora membra ac viscera descendant, ita ab illo insano ac monstruoso capite omnia vitia & pessimos quosque affectus quibus hodierna laborat Ecclesia, derivata esse constat. Quando caput ipsum ægritudine tentatur, nulla membra satis se recte habere videri possunt, capitisque adeo morbus non solum totum corpus adflictat, sed ad animum etiam penetrat. Non mirandum ergo est, si corpus ipsum Ecclesiæ sanitatem suam retinere ac custodire non valeat, quandiu tam vitiosum & morbosum caput ipsi impositum hærebit, à quo non dubium est manare, quodcumque in ea nunc manet vitii morbique. Ecquod aliud porro vitium majus fingi potest in illo Capite

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quod membris ac partibus cæteris Ecclesiæ imperaturum adscitum est,
quam tyrannicus adfectus, & dominandi sine lege ac ratione indomita
& nullis coërcita limitibus cupiditas? Impossibile est ut tale caput εἰς οἰκο-
δομὴν possit Ecclesiam regere, cum tyrannidis sit proprium εἰς καθαίρεσιν
eorum quæ ei subjiciuntur dominari. Dum alii ab ejusmodi capite se
gubernari abnuunt, alii quibus non displicet tyrannis, istos odio prose-
quuntur plusquam Vatiniano, atque hostili persequuntur animo, ita schis-
mata orta sunt. Nec sane huic malo tam præsenti tamque pestifero mede-
ri alia via potuerunt, qui pati non potuerunt illud, quam schismate. Quod
si jam factum non esset, omnimodo faciendum nunc videretur, & sece-
dendum ab ea Ecclesia quæ ita suos errores amat, ut protectionem eorum
non possit dimittere Hæc causa primum abscidit Orientalem Ecclesiam
ab Occidentali. Quæ prima scissura magna facta est, ob unius homi-
nis tyrannidem, qui non contentus sorte sua qua legitimum primatum
sibi à Conciliis concessum adeptus est in favorem urbis dominantis cui
jure præerat Episcopali, in locum Christi sedere se credidit, & ὡς ἀρχιποίμενα
totius Ecclesiæ vice Christi sese haberi, & pro tali coli ab omnibus
voluit. Iudicare de omnibus, à nemine judicari, præsumpsit. Regibus
ipsis imperare sui muneris esse vindicavit. Eos ad libitum deponi à se
posse, & alios substitui, suis persuasit. Errare se non posse in rebus fidei,
tanquam fidei dogma tenendum omnibus insinuavit. Inde & aliud
schisma Occidentis plures separavit Ecclesias ab illa Ecclesia in qua ejus-
modi doctrinarum monstra, pro veris ac genuinis fidei Christianæ arti-
culis sine quibus vitam æternam nemo posset mereri, tradebantur. Cum
multæ vel ab Apostolicis temporibus hæreses pestilentes ac nefariæ exor-
tæ sint, non credo perniciosiorem aliam ullam unquam ista extitisse, quæ
homini dat quæ sunt Dei, & quæ Episcopo Christi ea tribuit quæ sunt Cæ-
saris *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo*, veridicum illud os Serva-
toris nostri olim cum in sæculo inter homines visu usurpandus versaretur,
ajebat. Unus in Ecclesia Christi nunc sedet homo vere antichristus,
qui & quæ Cæsaris & quæ Dei sunt, solus sibi fastu plusquam Lucife-
riano arrogat. Et quod magis intolerandum est, hanc potestatem quasi le-
gitimam ac debitam tenere creditur, ut à Christo mandatam, & in persona
Petri Apostolorum Coryphæi cui successit, institutam ac stabilitam. Ergo
Christus Apostolis suis præcepit ut tyrannicum regimen in Ecclesiis à se
instituendis fundaret? Ergo Apostoli Christi mandato obsequuti id omni-
no observarunt, ut in omnibus civitatibus, Episcopos singulares crearent,
quasi summos Magistratus, cum potestate & Imperio, & potestatis supre-
mæ omnibus insignibus, id est apparitoribus & lictoribus, Ecclesiam sibi
com-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

commiſſam gubernaturos conſtituerunt? Ergo Petrus ita ſub ſe reliquos Apoſtolos habuit, & ita ſibi ſubjectos, ut poſt mortem Chriſti quo ipſi libuit eos ire juſſerit, provincias & civitates quas obire deberent eis diſtribuerit? Totam Hierarchiam ipſe erexit, & varios ejus gradus inſtituit quos & partitus eſt in Presbyteros, Epiſcopos, Archiepiſcopos, ſive Metropolitanos & Patriarchas? Ipſe ſibi in omnes ſummum imperium quaſi ex voluntate & mandato Chriſti traditum reſervavit? Sedem imperii ſui Romam elegit, urbem tunc dominantem, ut ne ſcilicet civilis poteſtas & Eccleſiaſtica dividerentur, atque ut Eccleſiaſtica ipſa temporis lapſu, remoto impedimento quod τὸ κατέχον vocat Apoſtolus Paulus, poſſet civilem abſorbere? Hæc etiam cauſa eſt cur ſcilicet Antiochiæ ſedem dominationis ſuæ non fixerit, cum tamen in ea urbe prius Eccleſiam fundarit quam Romæ, quia domina illa urbs gentium non fuit, ſicut Roma? Cur Alexandriam noluerit ſibi thronum eſſe regni quamvis urbs eſſet regia, quia in ſolas Ægypti provincias imperium habebat? Cur denique Hieroſolyma non delegerit ad ſolium in ea ſtatuendum, quamvis provincia ejus nativitate Chriſti, & paſſione urbs ipſa gloriaretur, primaq; Eccleſię Chriſtianæ per Apoſtolos fundamenta venditaret? Quamvis primum ibi ex Apoſtolis & presbyteris Hieroſolymitanis Concilium habitum ſit de re maximi momenti? Et cum Babylon Aſiatici ac Parthici regni & quidem patentiſſimi potentiſſimique ſedes tunc regia haberetur, in qua & primum Eccleſiam inſtituit & ex qua primam Epiſtolam Catholicam ad Judæos per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam & Bithyniam diſperſos, ſcripſit, eam tamen Epiſcopatus ſui ſummi atque unici, ſive imperii in Eccleſiam ſupremi ſede honorare noluit. Roma potius ad hoc electa eſt. Cur Roma? Quia gentium caput erat, ut etiam caput in ea regnare Eccleſiæ poſſet, quamvis paucos Iudæos haberet, quorum Apoſtolatum ſuſceperat Petrus, & Babylon plurimos, quæ meſſem huic Apoſtolo uberrimam ſuppeditaſſet. In urbe gentium imperatrice ſolium inſtruxit ſuæ poteſtatis, quamvis alteri Apoſtolo gentium eſſet Apoſtolatus demandatus, non in urbe Judæis refertiſſima quibus Euangelium adnuntiandum acceperat. Ergo, ſi vere volumus æſtimare, non merito Petri debetur Papæ Primatus, ſed urbis prærogativæ, quam Petrus & iſto honore dignam duxit ut quia ſedes eſſet Imperii civilis, quam ſedem dici & eſſe voluerit ſupremæ poteſtatis Eccleſiaſticæ. Si meritum Petri ſolum ſpectaretur, Antiochia de Primatu certare potuit cum Roma, quatenus & primum habuit Eccleſię ſuę fundatorem Petrum priuſquam Romam præſentia ſua decoraſſet. Sed & Alexandria & Babylon de merito Petri æque poſſunt gloriari, & multo quidem juſtius quam Roma, quas etiam priores

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

adiit quam Romam, cum & Epiſtolam Babylone ſcripſerit, nihil Romæ dictaverit. Sed ante omnes urbes Hieroſolyma hoc meritum poſſet meritiſſimo jactare & eo prævalere, cui præterea & Christum ipſum poſſit adtexere, atque univerſam Apoſtolorum coronam una adjungere. Roma hoc præcipuum decus quaſi jure ſuo abſtulit ac cæteris præripuit, non alio nomine quam quod eſſet urbs Romani orbis prima. Illi igitur debetur ſui, id eſt Romani Epiſcopi primatus, non merito Petri; quo merito non ſolum pares eſſe ſed etiam ſuperiores alię plurimę civitates videri poſſent, quaſcumque ſcilicet Eccleſiis & Epiſcopis prius inſtruxit Petrus quam Romam, ut eam omnium poſtremam adiit; ſi quidem adiit unquam. Hoc viderunt & patres Conſtantinopolitani Concilii primi, qui non aliam cauſam τῶν πρωτείων veteris Romæ agnoviſſe videntur quam quia ſedes eſſet Imperii. Qua ratione impulſi, Conſtantinopolitano Epiſcopo ſecunda πρωτεῖα aſſignarunt, quia & ipſa quoque haud minus quam illa Imperatori ſive Cæſari ſedem Imperii daret. Ita enim ſanxerunt, Τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. *Conſtantinopolitanæ civitatis Epiſcopum prærogativam honoris poſt Romanum Epiſcopum habere, eo quod ſit ipſa nova Roma.* Nullum hic Petri meritum allegatur ad honores Primatus aſſignandos, ſed ſola urbis dignitas. Roma vetus, quod Roma eſſet, hunc Epiſcopo ſuo honorem Primatus detulit. At patres Concilii proximum locum occupare decreverunt honoris Conſtantinopolis Epiſcopum, quia nova Roma erat, id eſt Orientalis Imperii Roma, ut vetus Occidentalis fuit. Si merito Petri adnexus fuit ille Primatus quo vetus Roma potita eſt, cur eam elegit urbem Petrus cujus dignitati ſuum meritum adjungeret, ex quo dubitari poſſet utrum dignitas urbis prævaleret ejus merito in Primatu aſſignando? Si tale Petri meritum erat, ut vel minimæ urbi poſſet eum Primatum tribuere, ſumere potius videtur debuiſſe aliam minorem Roma civitatem cui adfigeret hunc ex merito ſuo Primatus honorem, quam eam quæ per ſe Epiſcopum ſuum ſupra alios ejuſdem ordinis extollere poſſet. Sed unde Petri meritum aut qua in re dicemus excelluiſſe? Si gravior fuit, ſi eloquentior, ſi ſanctior, ſi in fide conſtantior, ſi omnibus divinis χαρίσμασιν inſtructior, ſi Domino ſuo dilectior, hæc omnia non ad id valuere, ut ſucceſſoribus ſuis Epiſcopis ſummam in Eccleſia ordinanda ac regenda tranſmitteret poteſtatem. Si dabimus valuiſſe, non Romanus magis Epiſcopus hęres eſſe tantę poteſtatis meruit, quam Antiochenus, quam Alexandrinus, quam Babylonius, quam denique alter quilibet eorum Epiſcoporum, quos orbem perambulando in variis inſtituit urbibus Petrus. Si peculiarem hanc accepit à Domino poteſtatem

tem quæ non data sit reliquis Apostolis, ergo solus ille Apostolus Christi fuerit, reliqui undecim, ut minorum gentium Apostoli, ita vix Apostolorum nomine digni, cum unus verum Apostolatum impleret Petrus. Ille reliquos etiam Apostolos ordinaverit & miserit, non Christus. Sed unde hoc nobis probabunt? An ex Scriptura? Mentitus igitur Paulus & ipse Apostolus, vas illud Electionis, cum in Epistola ad Galatas inter Apostolos primæ auctoritatis & qui columnæ Apostolorum esse videbantur, tres nominat Jacobum, Cepham & Johannem, non unicum Petrum. Ubi etiam mirum est Jacobum ante Petrum nominari. Dicit ibidem ita sibi concreditum Euangelium præputii, sicut Petro circumcisionis, id est ita se Apostolum à Deo constitutum gentium, ut Petro Apostolatus Judæorum fuerat commissus. Additque sequente versiculo eum qui operatus est Petro in Apostolatum præputii, operatum quoque similiter sibi fuisse inter gentes. Quinimo eodem loci adjicit se in faciem Petro restitisse Antiochiæ ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. Audet etiam dicere quod non recte ambularet in veritate Euangelii cum reliquis Judæis qui se ei adjunxerant, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, idque se dixisse Petro ait in os, & ἔμπροσθεν πάντων. Quod facere non auderet nisi par in parem, ut eum reprehenderet, & peccasse argueret in Euangelio prædicando. Tanto inferior in tanto superiorem, ut fuisse volunt Paulum Petro, hanc licentiam reprehensionis ac censuræ, & in omnium conspectu, nunquam usurpasset. Adde quod ibi etiam scribit Paulus præcipuos Apostolorum nihil sibi contulisse, aut superaddidisse quod non habuerit, ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο. Qui sunt illi οἱ δοκοῦντες? Paulo post eos nominatim recenset, & Jacobum, Petrum ac Iohannem fuisse memorat, quos & sibi dextram dedisse affirmat, cum viderent ita sibi à Christo demandatam Ἀποστολὴν gentium, & cum eadem gratiæ efficacia & Spiritus Sancti operatione, ut Petro commissa fuerat Ἀποστολὴ τῆς περιτομῆς, id est Apostolatus ad convertendos Iudæos. Quo magis miror, cum hæc ita sint veritatis adeo manifestæ & contestatæ, extrare hodie Pontificiæ tyrannidis ὑπερασπιστὰς, qui ferre non possunt Petrum & Paulum junctim nominari in veterum Patrum scriptis, cum Ecclesiæ Romanæ ab his ambobus Apostolis simul fundatæ passim meminerunt. Hoc illos urit & pessime habet, quod sic effugere non queant quin Petro Paulus tota teste antiquitate Christiana exæquatus sit, cum ab hac exæquatione duorum etiam illud necessario consequatur, omnes Apostolos inter se pares fuisse, & Petro æquales, quandoquidem Petro par Paulus componitur & conjungitur, qui tamen non fuit ex numero duodecim. Si enim Paulus quem extra eum numerum fuisse constat Apo-

ſtolorum qui ab ipſo Chriſto vocati & electi ſunt, & individui ipſius comites dum in terris egit fuerunt, quanto magis iſti cum Petro comparandi ex æquo veniunt qui ejuſdem ordinis & vocationis extiterunt? Ut alios omittam qui infiniti ſunt, Epiphanius in Hæreſi Carpocratianorum Petrum & Paulum junctim recenſet, quos & primos Romæ fuiſſe memorat Epiſcopos, quia nimirum primi Eccleſiam illam fundaſſe perhibentur, ἐν Ῥώμῃ γὰρ, inquit, Πέτρος καὶ Παῦλος πρῶτοι γενόνασιν Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι, εἶτα Λῖνος, εἶτα Κλῆτος. Idem apud cæteros patres reperias cum primos Epiſcopos Romanos recenſent & ſeriem eorum à primis illis duobus Apoſtolis deducunt. Inde trita illa ab antiquis temporibus loquutio qua ad *limina Apoſtolorum* ire, & *limina Apoſtolorum* frequentare dicebant olim, & etiam nunc dicunt qui Romanam adeunt Eccleſiam peregrinationis gratia. Quinimo in bullis Paparum in quibus conjunctim imagines horum Apoſtolorum expreſſæ exhibentur, Paulo dextram dari ut honoratiorem mirantur multi, & cauſam dum quærunt, multum & fruſtra ſe fatigant. Mirari profecto deſinent ſi conſideraverint id ab ultima uſque antiquitate obtinuiſſe, & ab eo tempore quo minime dubitabatur quin primas partes in fundanda ea Eccleſia tuliſſet Apoſtolus. Eam quippe Eccleſiam ex gentibus collectam fuiſſe conſtat, non ex Iudæis. Atqui gentium Ἀποστολὴ Paulo tributa non Petro. Merito ergo, tametſi daretur & Petrum fuiſſe aliquando Romæ & operam contuliſſe ad fundamenta illius Eccleſiæ ponenda, cum tamen ad Pauli curam & Ἀποστολὴν proprie ea pertineret, Iudæis Petro traditis ex munere & officio ſui Apoſtolatus, merito inquam, in ea conſtituenda Eccleſia veteres primatum Paulo dederunt. Ego vero auſim dicere nullam partem habuiſſe Petrum in Romanæ civitatis Eccleſia inſtituenda; ob eas rationes quæ inferius declarabuntur. Interim tamen dicis gratia, & ita poſtulante ὑποθέσει concedamus una cum Paulo Petrum Romanam condidiſſe Eccleſiam. Qualecunque vero & quantumcunque ejus fuerit ſupra cæteros Apoſtolos meritum, non tale fuit nec tantum, ut poteſtas ei data ſit à Chriſto ordinaria, eaque ſumma in Eccleſia gubernanda, cum extraordinariam tantum & Apoſtolicam reliquis daret. Nec ante Chriſti paſſionem, nec poſt ejuſdem reſurrectionem, quidquam tale ex Scriptura ſacra proferri poteſt, quo liqueat, Petrum ex Chriſti præcepto majori quam cæteros auctoritate ac poteſtate in ædificandis Eccleſiis & prædicando Euangelio eſſe verſatum. Cum Apoſtolos ſuos mitteret Chriſtus ad Euangelium ubique terrarum adnuntiandum, cujus miſſionis mentio fit apud Matthæum cap. x. ubi & nomina duodecim ordine recenſentur, & primus inter omnes nominatur

minatur Petrus, paria omnibus præcepta dat, & miraculorum faciendo-
rum parem potestatem. Non quemquam ex eo numero majorem & su-
periorem reliquis constituit, non Petrum, non alium. Ibi locus erat Pe-
tro principatum assignandi, siquidem Christus principem Apostolorum
eum designare voluisset. Unicus locus est quem habent quasi funda-
mentum potestatis summæ Petro ad gubernandam Ecclesiam à Christo
traditæ qui extat cap. XVI. apud Matthæum. Ibi cum Christus discipu-
los suos interrogasset quem se putarent esse, cum alii dicerent quod esset
Iohannes Baptista, alii Elias, alii Ieremias aut unus aliquis Prophetarum,
Petrus præ omnibus, sed & pro omnibus, respondet, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς υἱὸς
θεοῦ ζῶντος, *Tu es Christus, filius Dei viventis.* Tum Christus ad eum
pro hac responsione quam Petro non caro & sanguis suggesserat, sed pa-
ter Christi qui est in cœlis, quasi eum remunerare volens, dixit, Κἀγὼ σοὶ
λέγω ὅτι εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. *Et
ego dico tibi, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quibus
verbis qui Papam Petro successisse autumant in sede Ecclesiæ Romanæ,
& super Petrum ædificatam à Christo Ecclesiam suam, *Petram* de Petro es-
se accipiendam affirmant, super quam Ecclesia Christi ædificata sit. Quod
est absurdum & præterea falsissimum. Petra Christus est, & super Chri-
stum Ecclesia Christi fundata est. Etiam Apostoli fundamenta censen-
tur Ecclesiæ, id est lapides fundamentales qui primi super Petram vi-
vam cui inædificatur Ecclesia ponuntur. Aliud est fundamentum, aliud
Petra super qua fundamentum statuitur. Petra subest fundamento, id
est lapidibus ædificii fundamentalibus, quæ & ipsa fundamenti nomi-
ne sæpe appellatur. Nam in ea positum est ædificii fundamentum. Apo-
stolorum nomina in fundamentis sanctæ civitatis scripta habentur Apo-
calypseos XXI. vers. XIV. *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, in
quibus erant nomina Apostolorum agni.* Hæc fundamenta, lapides fuere fun-
damentales, quod & infra significat, cum unum ex his fundamentis Ia-
spidem esse scribit, secundum Sapphirum, tertium Charchedonium
quartum Smaragdum, atque ita de cæteris. Omnium ex æquo Apostolo-
rum duodecim illa fundamenta nomina habuerunt, & totidem quot
Apostoli fuerunt. Ipse Paulus in Epistola ad Ephesios cap. II. vers. XX.
Ecclesiæ, hoc est fidelium superstructorum super fundamentum Aposto-
lorum & Prophetarum meminit, cujus ædificii imum angularem lapidē
quo tota structura continetur Christum esse docet. Non Petro hanc præ-
rogativam dat ut solus pro fundamento habeatur Ecclesiæ, sed hoc com-
mune habet cum reliquis Apostolis & Prophetis. Non ergo Petrus in his
fundamentis quidquam habuit eximium aut præcipuum præter cæteros.

Petra ipse Christus cui fundamento illa superstructa sunt, non Petra Petrus. Cum dixit ergo Christus, *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, non Petrum visu aut tactu designavit, ut hariolantur hic docti quidam viri; sed semetipsum tangebat hæc dicens. Δεικτικῶς ergo loquutus est, cum illa verba protulit, *Et super hanc Petram* id est super me. Ita etiam fecit cum dixit, *Destruite hoc templum, & in tribus diebus id readificabo.* Talia multa exempla alibi collegi quibus hæc loquutio confirmatur. Si de Petro intellexisset, humani & vulgaris sermonis ratio postulabat, ut diceret, *Tu es Petrus & super te ædificabo Ecclesiam meam.* Cum vero dixerit, *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, de semet ipso qui Petra est, intellexit, & se tangendo δεικτικῶς designavit. Hoc vero honoris tunc Petro habuit ut eum faceret cognominem Petræ cui inædificare voluit Ecclesiam suam, hoc est sui. Nec inane hoc nomen honoris videri potest, aut non satis magnum, quod per hoc Petro concessum fuit à Dei viventis filio cum ei cognomen dedit de nomine sumptum quod super omnia nomina. Hanc interpretationem pluribus in secunda parte de primatu adstruam. Frustra autem disputant docti de differentia significationis vocum Græcarum πέτρος & πέτρα. Non enim in hoc Petri cognomine Πέτρος Græce idem significat quod πέτρα, vel saxum vel lapis, sed cognomen est Græce factum ex nomine πέτρα. Latine potuit cognominari *Petra*, ut Syriacè *Cepha*. Ita *Asina, Musca, Dolabella, Caudex, Mus*, cognomina sunt Romanorum. Apud Græcos non idem mos nec usus. Nemini quippe in Græcia cognomen, aut nomen proprium factum è nomine aliquo appellativo, nisi mutatis genere & flexione, ut à πέτρα, cognomen Πέτρος, vel nomen proprium, à quo Πετρώνιος diminutivum. Sic à Μυῖα, Μυῖος, à σαῦρα Σαῦρος, à σφαῖρα Σφαῖρος nomen insignis philosophi. Cum nomen ipsum Syriacum, Petri usurpant, non Κήφα dicunt, sed Κηφᾶς ut Αἰνέας mutata flexione cum genere, aut Κηφᾶς, ut Μητρᾶς. Verum de his alias. Veteres porro patres qui Petræ nomine confessionem à Petro editam intelligi putaverunt, nihil cogitarunt de primatu Petri ex illis verbis adstruendo, multo minus de ea effræni Pontificis potestate cui limites nulli assignantur. Christus post resurrectionem Petro dixit, *Pasce oves meas.* Numquid illũ his verbis unicum Ecclesiæ suæ pastorem renunciavit? Nihil minus, cum tot pastores & doctores instituerit Ecclesiæ suæ & designaverit, non solum in duodecim Apostolis, sed etiam in septuaginta discipulis, quos annunciare Euangelium per totum orbem jussit: Paulus aliquot locis Christum in Ecclesia sua posuisse ait *doctores & pastores*. Non ergo Petrus unicus Ecclesiæ Christianæ pastor. Ipse Petrus non eum se intendit esse cum tamen debuisse videretur,

deretur, ſiquidem hoc munus ἀρχιποίμενος in Eccleſia regenda, & paſcendis ejus ovibus à Chriſto accepiſſet. Epiſtola quippe 1. Catholica cap. v. Chriſtum ἀρχιποίμενα vocat, non ſe. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. *Et cum apparuerit princeps paſtorum percipietis immarceſsibilem gloriæ coronam.* Ergo & plures paſtores in Eccleſia Dei tunc agnovit, quibus unus ſuperpoſitus paſtor ſummus Chriſtus hoc officium & nomen uſque ad ſæculi conſummationem, teſte ipſo Petro habiturus eſt. Nullus ergo in Eccleſia præter Chriſtum ἀρχιποίμην dici aut agnoſci debet. At Chriſtus poſt reſurrectionem ter repetiit illud Petro dictum de ovibus & agnis ſuis paſcendis, cum ſubinde præmitteret ea verba, *Simon Iona amas me?* reſpondente Petro, *amo te*, tum ſubjungebat Chriſtus, ad ſingulas vices, βόσκε τὰ ἀρνία μου, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, βόσκε τὰ προβάτιά μου. Quæ verba Domini non ita interpretatus eſt Petrus, ut iis ſibi datam crediderit more regio imperandi poteſtatem, ut Pontificii palpones & patroni exponunt. Cum lætitia enim hunc ſermonem ac lubentia accepiſſet. E contrario triſtis & dolens hæc excepiſſe traditur, cum toties illud iteraret Chriſtus, *Simon Iona amas me?* λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με; *Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertio, amas me?* Et merito ſane dolore affectus ad repetita toties eadem verba, quæ ſignificabant Chriſtum dubitare de ejus fide & amore erga ſe. Præterea non honorifico illo cognomine illum compellabat Chriſtus quod ipſi indiderat, ſed proprio appellabat, *Simon Iona.* Ratio hæc fuit cur Petrum tot repetitis vicibus an ſe diligeret, interrogaverit Chriſtus, quia cum ter eum negaſſet paulo ante paſſionem, quod nullus Apoſtolorum fecerat, dubitandi cauſam habuit, an ab ipſo amaretur. Ut ter ab eo negatus eſt, ita ter eundem interrogavit, an ſe amaret. Petro autem ſubjiciente ad ſingula, quod ipſum amaret, tum Chriſtus ut oſtenderet ei ſe remittere peccatum ſuum, & priſtinum illi officium Apoſtolatus reſtituere, ſubinde ſubjungebat poſt illa verba, *Paſce agnos meos, paſce oves meas.* Quod proprium munus Apoſtoli fuit, & commune omnibus Apoſtolis. Ideo Chriſtus ut teſtaretur priſtinam ei vocationem & exercitium redonare, peccati venia condonata, curare eum & paſcere oves ſuas cum reliquis Apoſtolis juſſit. *Paſcere* certe, non idem poteſt eſſe quod regio more imperare. Qui paſcit gregem alterius, non paſcit ſuum, & miniſtri munus implet illi domino cujus gregi præpoſitus eſt, non ipſe domini vicem habet. Non tondere poteſt, non deglubere, non occidere oves gregis alieni poteſt, quas paſcendas tantum & curandas accepit. Poſtremo Chriſtus ſatis clare oſtendit nulli ſe Apoſtolorum præ-

B cipuam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cipuam ſupra alios dignitatem aut prærogativam dediſſe, ſed æqualitatem inter eos ſervari voluiſſe, cum dixit eis: *Quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter.* Quibus verbis non ſolum pares eſſe juſſit, ſed etiam ut in eodem Euangelio habetur, omnem ab his poteſtatem & imperium quale reges & principes gentium in eas uſurparent, abdicare & ſegregare prorſus voluit, dicendo, *Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui majores ſunt poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.* An hoc præceptum ita inculcavit Apoſtolis ſuis, ut tamen obſervari ab his illud noluerit? An Petro excepto reliquis undecim hoc mandatum inſtillavit? Numquid os illud veridicum mundi Servatoris, verba hæc incaſſum funditavit coram Apoſtolis cum rem ipſam in contrarium determinarit? Præcepit eis æqualitatem cum tamen unum inter eos regio more imperare cæteris juſſerit? Ex vetita dominatione inter Apoſtolos, auctoritatem dominationis ſupra eoſdem ab uno exercendæ deducemus ſcilicet? Quod ibi ſemel tam clare interdixit, an alibi non ſolum permiſiſſe ſed injunxiſſe in unius gratiam cenſebimus? Quod ſi pro illis hæc Chriſtus dixiſſet, *Reges ac principes gentium dominantur eis, Vos etiam ſic facite*, an meliori jure poſſent adſtruere Pontificalem ad inſtar regiæ, immo & ſupra regiam, poteſtatem, quam nunc faciunt ex contrario præcepto Apoſtolis dato? Sed fortaſſe hoc ita omnibus dicis gratia propoſuit Chriſtus cum in aures Petro inſuſurraſſet, ut cæteris Apoſtolis regio more imperaret. Videndum quid ipſe Petrus uſurparit, quid fecerit, quomodo poſt Chriſti aſcenſionem ſe geſſerit, & an illam ordinariam regendæ more regio Eccleſiæ poteſtatem exercuerit. Ex propriis verbis judicandus eſt, & ſpectandum an aliter Epiſcopis à ſe conſtitutis præceperit quam ipſi à Chriſto præceptum fuit ſuper hac poteſtate in Eccleſias ſibi commiſſas exercenda. Nam ſane qualem à Chriſto accepit, talem & Epiſcopis à ſe creatis tradidit. Sic igitur ille, in Epiſtola Catholica ad plures provincias Aſiæ, in quibus diſperſi degebant Iudæi quorum Ἀποστολὴν ſuſceperat, miſſa loquitur. Presbyteros earum Eccleſiarum admonet, quomodo gregem Dei ſuæ commiſſum curæ paſcere deberent. Ποιμάνατε, inquit, τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως. *Paſcite qui in vobis eſt gregem Chriſti, procurantes eum non coacte, ſed voluntarie.* Subjicit paulo poſt: Μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλ' ὡς τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. *Neque ut dominantes in cleris, ſed formæ & exemplaria gregis exiſtentes.* Vetat presbyteros, quos & ἐπισκοποῦντας appellat, κατακυριεύειν τῶν κλήρων, & ἐπισκοπεῖν ἀναγκαστῶς. Quæ notæ ſunt dominationis violentæ, qualem nimirum principes & reges in gentes ſibi ſubditas vulgo ſolebant affectare. Eadem plane hic Apoſtolus præ-

cepta dedit presbyteris sive Episcopis à se constitutis ad gubernandam Ecclesiam quæ Christus suis Apostolis dederat. Sed ita fortasse præscripserit Petrus Episcopis Ecclesias curantibus per Pontum, Bithyniam, Asiam & Cappadociam constitutas, quibus plenitudinem suæ potestatis communicare noluit, cum eam legitimo suo successori Romanæ urbis Episcopo quasi jure debitam reservaret. Immo si credimus pontificali libro Damasi, cum Clementem urbis Episcopum institueret his præceptis eum instruxit: *Sicut mihi gubernanti tradita est à Domino Iesu Christo potestas ligandi solvendique, ita & ego tibi committo, ut ordines dispositores diversarum causarum per quos actus Ecclesiasticus profligatur, & tu minime in curis sæculi deditus reperiaris, sed solummodo ad orationem & prædicationem populi vacare stude.* Quæ verba hodie in editione à Loiolitis procurata non comparent, cum in omnibus scriptis codicibus habeantur, & in illis etiam quibus usi sunt ad eam editionem adornandam. Resecanda ea judicarunt ut alia pleraque quæ ad gustum non faciebant, quia contra Monarchiam pontificiam facere videbantur. Et sane qui se curis & negotiis sæcularibus non immiscet Episcopus, sed ea tantum curat quæ ad prædicationem verbi divini, & muneris Ecclesiastici functionem pertinent, non potest κατακυριεύειν τῶν κλήρων, nec dominari more principum ac regum qui gentes sibi subditas ἀναγκαστῶς regunt, non ἑκουσίως, ut pastores Ecclesiæ gregem sibi commissum curare tenentur. Sed Petavius Lojolita parvi facit auctoritatem illius Damasi, quem & Pseudodamasum appellat ubi aliquid quod ipsi non arridet, videtur effutire. Neque ipse sane magni æstimo, cum sciam esse falsissima quæ scripsit de Petro constituente Romæ Episcopos & presbyteros, qui nunquam in ea urbe pedem posuit. Sed non possum satis mirari illius belluæ inconstantiam qui modo eum Pseudodamasum vocat, ut hoc loco, alibi vero cum ea quæ ipsi placent litteris mandat pro genuino agnoscit, & *librum Pontificalem Damasi* indigetat, ut in Notis ad Epiphanium pag. CCLXXVI. Quod ad ipsum usum attinet atque exercitium hujus regiæ sive Tyrannicæ potius potestatis quam à Christo volunt traditam esse soli Petro, à Petro vero transmissam successoribus suis Romanæ urbis Episcopis, non videmus in primitiva & Apostolica Ecclesia eam ullomodo obtinuisse. Apparere vis ejus maxime debuit in Concilio primo Hierosolymis ex Apostolis & presbyteris, qui erant illius ævi Episcopi, congregato. Concilium illud Petri auctoritate convocatum non dicitur, nec in eo præsedisse. Coactis in conventum illum Apostolis & presbyteris, sive Episcopis, Ecclesiæ Hierosolymitanæ, cum jam de ea re quæ agitabatur multum esset disceptatum, πολλῆς συζητήσεως γενομένης, Petrus surrexit ac nonnulla in eam sententiam narravit propter

quæ gentibus non eſſet imponendum jugum cæremoniarum Iudaicarum. Tum Paulus & Barnabas multa ad eam rem pertinentia dixerunt. Poſtremo Iacobus rem ipſam plane decidit & pro ſententia dixit, non videri ſibi moleſtiam eſſe faceſſendam gentibus ad Chriſtum converſis de cæremoniarum legis obſervatione. Διὸ ἐγὼ κρίνω, inquit, μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν. Decretum ſecundum hanc ejus ſententiam factum eſt. Quid in hoc Concilio Petrus egit, aut dixit pro ſummo Eccleſiæ moderatore vel etiam Concilii præſide? His ſemel ſtatutis & firmatis cętera omnia argumenta per ſe corruunt, quibus Pontificię Monarchiæ patroni nituntur eam defendere quaſi legitimam juſtamque, utpote ex primatu Petri deſcendentē, cui ſucceſſerit Epiſcopus Romanus. Sed ea jam partim in hac prima de Primatu parte diſcuſſimus, partim diſcutiemus in ſecunda. Nihil tamen opus ea refellere, ſi, quod in hac quæſtione primum eſt, & à quo reliqua dependent oſtendatur, Chriſtum non ſolum Monarchiam & imperandi jure regio morem Apoſtolis ſuis interdixiſſe, ſed etiam omnem φιλοπρωτείαν ab his abeſſe ſanxiſſe. Si conſtet Petrum eadem præcepta dediſſe inſtitutis à ſe Epiſcopis & presbyteris. Si denique demonſtretur, primatum Petri in ordine Apoſtolorum non fuiſſe Monarchiam aut ſupremam poteſtatem quaſi in ſubditos exercendam, ſed primum inter pares ordinis & honoris locum. Si poſtremo etiam doceatur illum Petri primatum quamvis pro Monarchia & ſuprema dominatione acciperetur, nihil facere tamen ad primatum Papæ adſtruendum, cum utriuſque primatus diverſiſſima cauſa fuerit, Petri inter Apoſtolos, Papæ inter Epiſcopos. Hæc, inquam, omnia ſi ſolide probentur, ut ſunt veriſſima, nihil plane reſtabit in hac controverſia ſcrupuli quo in aliam partem videatur definienda. Primatus Petri aut ex merito perſonæ aſſignatus eſt, aut ex electione, aut ex prima vocatione. Meritum perſonæ in eo non aliud agnoſcunt veteres præter θερμοβουλίαν quandam & præceps ingenium, zelo plenum, quo ducebatur ex omni occaſione ad loquendi tempus antecapiendum. Fidei ejus firmitas etiam commendatur quamvis ter Dominum negaverit. A confeſſione ipſius qua Chriſtum Dei viventis eſſe filium profeſſus eſt, non parva ei vel teſte Chriſto commendatio acceſſit, ſed nulla alia prærogativa niſi hæc, quod meruit habere cognomen Petræ, id eſt Chriſti, ſuper quam Eccleſia fundata eſt. Ex electione primatus ille non ei obtigit, quamvis aliqui patrum in ea ſententia ſint, quod Chriſtus Petrum ἐξελέξατο, ut eſſet ἀρχηγὸς & ἔξαρχος, primus ac princeps Apoſtolicæ coronæ. Sed cum nullum de ea electione verbum in ſacra Scriptura novi Teſtamenti reperiatur, fruſtra id affirmaretur quod nulla poteſt ratione aut teſtimonio confirmari. Reſtat ergo

ergo ut primatum inter Apostolos habuerit, quod primus vocatus sit, ex sola nimirum πρωτοκλησία. Huic primæ vocationi imputari omnino debet quod in Scriptura fere semper Petrus vocetur primus, quia nempe primus fuerit vocatus, id est πρωτόκλητος. Sic apud Matthæum cap. x. cum mitteret Apostolos suos Christus ad Evangelium prædicandum, primus inter eos nominatur ab Euangelista Petrus sive Simon, τῶν δὲ δώδεκα Ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα, Πρῶτος Σίμων, ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ἀδελφὸς αὐτοῦ. Hos duos fratres fuisse πρωτοκλήτους plerique patrum veterum consentiunt. Nec dubium esse debet, quia ex ordine vocationis ibi recenseantur Apostolorum nomina. Quamvis enim docti judicent satis obscure narrare Euangelistas, quis primus ex Apostolis vocatus fuerit, Petrum tamen fuisse πρωτόκλητον cum fratre suo Andrea eidem Scripturæ credendum est, quæ πρῶτον multis locis Petrum non ex alia causa videtur appellare. Sed & satis clare Marcus cap. I. vers. XVI. Simonem & Andream primos fuisse vocatos significat, περιπατῶν περὶ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βάλλοντας. Casus igitur primos eos obtulit vocandos, non electio id fecit. De eadem prima Petri vocatione satis constat ex cap. V. Euangelii κατὰ Λουκᾶν. Primum etiam vocatum satis aperte indicat Iohannes in Euangelio suo c. I. v. XIV. Ut mirer viris eruditis in controversiam hoc potuisse deduci, quis primus Apostolorum vocatus fuerit. Sed de his plura suo loco. Si electioni ac merito primatus inter Apostolos deberetur, nemo præferendus esset Iohanni quem liquet ἀγαπητὸν Christi fuisse, ex omnibus discipulis. Et merito quidem suo. Amor enim in Christo non aliam potuit habere causam nisi personæ meritum. Hic in sinu Christi accumbebat, unde & ἐπιστήθιος dictus est. Huic matrem moriens commendavit. Nemo autem sublimius aut divinius mysterium τῆς ἐνανθρωπήσεως Christi explicavit. Unde & θεολόγος κατ' ἐξοχὴν cognominatus est. Is inter primos Apostolorum ac præcipuos semper & ab omnibus habitus est, sed non primus nominatur, neque ante Petrum, quia non fuit πρωτόκλητος. Hinc & Paulus cum principales & honoratiores Apostolorum commemorat, quos δοκοῦντας εἶναι στύλους dicit in Epistola ad Galatas cap. II. v. IX. primum Petrum nominavit, ut in vetustissimis exemplaribus Græcis ac Latinis legitur, Καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν. Et in versione Latina, antiquissima, *Petrus & Iacobus & Iohannes qui videbantur columnæ esse.* Primatus hic igitur Petri inter Apostolos ex πρωτοκλησία ipsi obvenit, non ex merito, nec ex electione. Πρωτεῖον itaque πρωτογενείας fuit, & πρεσβεῖον τῆς τιμῆς, qui honor consequi solet ex hujusmodi ordinis primatu. Si major

esset hic primatus, & ad supremam aliquam extenderetur potestatem, quod nullo modo dici potest, non tamen ad Papam devolveretur quasi successionis jure, quia nec Apostolis Episcopi successerunt, nec Apostoli fuerunt Episcopi. Quamvis & hoc utrumque daretur, quomodo videri posset successisse Petro in Episcopatu, primus Romæ urbis Episcopus, cum satis constet Petrum nunquam Romæ fuisse? Certe hoc probabimus, in altera parte de Primatu. Præcipuum huic rei probandæ argumentum afferetur quod est invictissimum. Cum ἀποστολὴ τῆς περιτομῆς Petro concredita fuerit, ut diserte Paulus affirmat in ea ad Galatas Epistola, nullum operæ pretium tunc Romæ egisset, ad munus sibi demandatum ibi obeundum, ubi aut nulli erant eo tempore Iudæi, à Claudio ut pote exacti, aut pauci admodum. An verisimile est hunc Apostolum Iudæorum urbes Asiæ potentissimas & Iudæis refertissimas uberrimam suo Apostolatui messem daturas, reliquisse, ut eo concederet ubi numerus Iudæorum paucissimus fuit? Hoc etiam restabat ut Paulus qui Apostolatum præputii sortitus fuerat, relicta Roma gentium domina in Antiochiam aut Alexandriam aut Babylonem se conferret ad prædicandum verbum Iudæis qui in illis civitatibus maxima & abundantissima multitudine effervescebant? Atqui certum est Petrum urbes illas adiisse, & ἀποστολῆς suæ munus in Iudæis ad fidem convertendis exercuisse. Quid Romæ & inter medias gentes faceret, cum extremo vitæ suæ tempore conversari cum gentibus nollet, & neminem ex gentibus admitteret nisi qui judaizare vellet? Quo nomine à Paulo reprehensus est, cum Antiochiæ esset. An ergo probabile est ab Antiochia Romam venisse, ubi minima tunc erat Iudæorum multitudo, cum tamen ex Apostolatu sibi injuncto solis Iudæis inserviret, non gentibus quas aversabatur, & quarum ἀποστολὴν Paulus susceperat? Ab Antiochia Babylonem potius quam Romam videtur concessisse, quoniam ibi pæne regnabant Iudæi, & αἰχμαλωταρχίαν suum habebant. Et certe Babylone tunc erat cum Epistolam Catholicam ad Iudæos per Pontum, Asiam, Cappadociam & Bithyniam dispersos direxit. Ita enim in fine Epistolæ scriptum est, Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ, καὶ Μάρκος υἱός μου. *Salutat vos Ecclesia quæ est Babylone electa, & Marcus filius meus.* Hanc Babylonem de Roma plerique omnes patres interpretati sunt, nec alio argumento invaluit opinio veterum, Petrum Romæ fuisse, quam nunquam ille vidit. Hinc in quibusdam vetustis exemplaribus appositum est ad finem illius Epistolæ, datam esse ἀπὸ Ῥώμης, quia Βαβυλὼν de Roma visa est accipienda. Quod falsissimum esse nemo non videt, cum de vera Babylone intelligendum sit hoc nomen & nulla ratio suadeat allegorice Romam sic

Vide Vales. in Annot. ad Eusebij Hist. Eccles. p. 33

pla-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

placuisse Petro vocare. In ea urbe videtur martyrium passus Petrus, nec ab ea unquam recessisse postquam eam ingressus est. Ideo Clemens in Epistola ad Corinthios ubi Petri & Pauli Apostolorum mentionem facit, & quos labores pro fide Christi ambo exantlarint memorat, & quomodo martyrium pro Christo tandem ambo perpessi sunt, si uterque Romæ, ut communis error testatur, mortem oppetissent, nihil factu facilius erat quam uno verbo id declarare. De Paulo quidem hoc ille diserte narrat, venisse eum in ultimos usque Occidentis fines, & sub principibus Romanis capite plexum obiisse. De Petro nihil tale, sed simpliciter, cum tamen de eo prius narrationem instituerit, martyrium esse passum perhibet. Nec dicit quo in loco hoc illi contigerit, quia scilicet hoc tunc ignorabatur. Cum enim Babylon externi Imperii sedes esset & longissime à Roma dissita, in qua tum vivebat Clemens, nihil certi de morte Petri quæ in ea urbe acciderat, haberi poterat. Non certior eo tempore fama vigebat, quibus in locis Orientis vel Indiæ Thomas & Bartholomæus obierint. Quod ne nunc quidem pro comperto scitur. Qui Petrum Romæ fuisse potest credere, sane credat & Jacobum in Hispania prædicasse Euangelium, & Iosephum Arimatheæ in Britannia. Non verior est relatio quæ Andream dat Constantinopoli, sive antiquo Byzantio, quam ea quæ Romæ Petrum. Et temporum etiam ratione certo certius comprobari potest, Petrum Romæ nunquam fuisse. Verum hæc latius in secunda parte de primatu exequemur, & paulo post quædam adhuc erunt dicenda. Si Romæ ergo non fuit Petrus, frustra ab ejus primatu derivant Romæ urbis Episcopi primatum. Si Romæ demus fuisse, ne sic quidem primatus Petri, primatum Papæ generaverit, ut ne dicam primatum illum longe alterius fuisse generis atque istum. Si Romæ fuit Petrus, post Alexandriam Antiochiam & Babylonem hanc urbem inviserit necesse est. Nam passum ibi martyrium vulgo fertur. Quo jure autem de primatu Petri contendet Roma cum illis urbibus, quas prius accessit Petrus quam Romam veniret, & in quibus Episcopos longe ante instituit atque Ecclesias fundavit, quam Romæ ullos constitueret? Quæ primæ Petrum habuerunt civitates, meliori ac majori jure primatum sibi vindicare possunt, quam Roma quæ ultima omnium Petrum vidit. Sed Romæ mortuus est. Quid si Ostiæ mortem obiisset, an Ostia contra Romam de primatu certaret, quia ultimos ibi halitus emisisset Petrus? Christus passus est mortem Hierosolymis, & duo Iacobi Apostoli, an unquam illa hoc nomine primatum inter Ecclesias & sedes Episcopales prætendit? Sed esto, primatum suum Romam intulerit Petrus, ablatum illis civitatibus quas priores eo honore im-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

impertiit, quomodo eum potuit transmittere in Episcopos Romanos, qui non potuere istius primatus qualem habuit Petrus hæredes fieri, nec jure successionis eum adipisci. Ut primus Apostolorum fuit Petrus, ita Apostolus. Ut primus sit & habeatur Episcoporum Romanus Episcopus, non potuit hunc primatum à Petro consequi qui non erat Episcopus. Quemadmodum in Apostolatu non successit Episcopus Romanus Petro, ita nec in primatu inter Apostolos. Si primatum inter Episcopos habuit Episcopus Romanus, non eum videri potest à Petro Apostolo accepisse per successionem, cum ille non fuerit Episcopus Romæ, haud sane magis quam Antiochiæ aut Alexandriæ aut Babylonis, in quibus urbibus Episcopos longe ante instituit, quam Romæ ullos facere posset. Si Episcopus Romæ successor Petri debet videri quia à Petro constitutus est, cujus Apostoli successor dicetur Episcopus Antiochiæ qui similiter à Petro ibi ordinatus est? Certe Petri. Si Petro ergo successit Episcopus Antiochiæ, ut primi Apostolorum successor, etiam primatum inter Episcopos ab eodem Petro acceperit necesse est. Hic prior cum fuerit Petri successor quam Romæ Episcopus, utpote à Petro ordinatus antequam ille ordinaretur, merito primatum inter Episcopos & duplici quidem jure ante Romanum Episcopum sibi vindicabit. Primo quia prior Episcopus factus, deinde & quia prius quoque primo Apostolorum successit quam hoc honoris contingeret Romano. Sed neque Antiochiæ Episcopi, neque Alexandriæ, neque Babylonis successisse Petro videri debent, cum illi fuerint Episcopi, ille vero Apostolus. Minor ordo non succedit majori, neque ordinaria potestas in locum substitui potest extraordinariæ. Alius est primatus Apostolorum quem habuit Petrus, alius primatus Episcoporum quem sibi adrogat Episcopus Romanus. Eum si ex primatu Petri sibi defendat, potiores in eo jure Antiochenus, Alexandrinus & Babylonius. Si isti hoc nunquam affectarunt, quia sibi deberi primatum Episcoporum ex primatu Apostolorum nulla ratione contendissent, nec Episcopus Romanus ullo jure ex ea causa vindicare primatum potest. Apostolatum ab Episcopatu distinctum ac diversum fuisse non res ipsa minus ostendit quam Paulus aliquot locis docet. In Epistola ad Corinthios I. cap. XII. vers. XXIX. Apostolos in Ecclesiastico ordine sicut à Deo institutus est, primos numerat, & tertio loco Episcopos, quos nomine *Doctorum* appellat, καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους. An dicent nomine Apostolorum comprehendi etiam Episcopos? Quamlibet audaces sint & impudentes qui causam Papæ defendunt, non credo tamen hoc esse dicturos. Appellatione igi-

tur

tur διδασκάλων, sive Doctorum, intellexit Paulus presbyteros illius tem-
poris, eosdemque Episcopos. Certè inter alia quæ in Episcopo eligen-
do requirit idem Paulus Epist. ad Timotheum I. cap. III. exigit ut sit
διδακτικός. Idem in Epistola ad Ephesios cap. IV. vers. II. ποιμένας & διδα-
σκάλους simul nominat, quos & quarto loco post primos Apostolos recen-
set, interjectis in medio Prophetis & Euangelistis, καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς
μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδα-
σκάλους. Nemini potest dubium videri quin per ποιμένας & διδασκάλους
presbyteros Episcoposve, quales tunc ab Apostolis instituebantur ad
gubernandas Ecclesias quas in singulis civitatibus ædificabant, intelligat.
Nam & Petrus presbyteris, quos & ἐπισκοπεῖν dicit, ποιμνίον attribuit, Epist.
I. cap. V. Et recte Theodoretus ad eum locum Pauli ex Epistola ad Ephe-
sios, ποιμένας & διδασκάλους interpretatur, τοὺς κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἀφωρισ-
μένους, quos ideo & post Euangelistas recenseri ait, quia ἐκεῖνοι πε-
ριιόντες ἐκήρυττον, *quoniam circumeuntes Euangelium prædicabant*, cum
presbyteri iidemque Episcopi ad singulas civitates & vicos, in iis fixa
ac stabili sede mansuri, destinarentur. Lata igitur inter Apostolorum
munus, & Episcopale differentia. Illi orbem perambulabant & peragra-
bant, prædicandi Euangelii gratia: isti, quibus deputabantur civitatibus,
in iis manebant, nec pedem inde movebant. Præterea Apostoli Episco-
pos creabant, non Episcopi Apostolos. Idcirco & Apostolos primo lo-
co numerat Paulus in ordine à Christo instituto, tertio & quarto Epi-
scopos, quia Apostoli summam in Ecclesia Christi obtinebant dignitatem,
post eos secundam Prophetæ, deinde Euangelistæ, quartam & ultimam E-
piscopi qui & presbyteri. Per Apostolos autem Paulum intelligere notavit
Theodoretus, non solum duodecim, sed etiam septuaginta, & alios mul-
tos qui postea eandem gratiam promeriti sunt, ut Barnabam, Epaphro-
ditum & alios μυρίους. Cum tam lato igitur discrimine Apostoli dista-
rent ab Episcopis, totoque genere differrent, non videtur ullo modo
rationi consentaneum, ut Episcopi successerint Apostolis, tanto inferio-
re dignitate præditi tot rebus superiorem habentibus. Nam si Christus
ipse Apostolo teste hæc officia discrevit, quam stulti sunt & impii qui ea
confundunt? Confundunt autem qui volunt Apostolos certarum ur-
bium fuisse Episcopos, quique veros Episcopos in urbibus ab Apostolis
ordinatos, successisse contendunt in illo munere ipsis Apostolis. Quod
non potest dici nisi admittatur eosdem fuisse Apostolos & Episcopos.
Extraordinariam habuisse missionem Apostolos, Episcopos vero ordi-
nariam, ne illi quidem negant qui vera omnia & manifesta solent nega-
re, sed argutantur cæteris Apostolis excepto Petro extraordinariam da-

tam esse à Christo potestatem, Petro autem soli ordinariam. Sed quomodo hoc possit subsistere ipsi viderint. Dum Petro student maximam dignitatem conciliare, infra reliquos Apostolos eum à se poni non animadvertunt. Extraordinaria quippe potestas major ordinaria. Si per hanc ordinariam potestatem Petrum contendunt totius Ecclesiæ regimen accepisse, quis locus relinquetur aliorum Apostolorum extraordinariæ potestati? Quid facient in Ecclesia Apostoli cæteri, aut quod munus in ea regenda habebunt? Petro sanè subjecti erunt atque ipsius delegati. Sed quis unquam vidit aut legit eos qui extraordinariam potestatem habituri sunt, delegari & ordinari ab illis qui ordinariam habent tantum? Contrarium fit, & superiores omnes censendi sunt qui extraordinarium imperium habent. Petrus autem cum ista ordinaria potestate universæ Ecclesiæ regendæ, qua ratione potuerit alicujus urbis, ut Romæ, specialem Episcopatum gessisse non video. Non minus certe Romæ urbis Episcopus hoc modo fuisse videtur, quam Antiochiæ, quam Alexandriæ, aut alterius cujuslibet. Quam indignum, eum quem facias orbis totius generalem Episcopum, certam ei urbem assignare cujus fuerit etiam specialis Episcopus? Rex Galliæ, etiam Rex Lutetiæ hoc modo debeat nuncupari. Si Petrus igitur universæ Ecclesiæ pastor unicus fuit, & in Christi locum successit quem ἀρχιποίμενα ipse Petrus appellat, & usque ad sæculi consummationem talem futurum significat, non potuit esse urbis Romæ Episcopus specialis. Nec ergo Episcopus Romæ, in hoc munere universæ Ecclesiæ regendæ, Petro succedere potuit, cum Episcopatum acceperit certo loco circumscriptum, & urbis unius territorio finitum. Si Petro successisse volumus Romæ Episcopum, non Episcopus Romæ appellandus est, sed simpliciter Episcopus qui sedem habeat in urbe Roma. Ergo etiam in Apostolatu successerit Petro. Nam Petrus ita totius Orbis fuit Episcopus, ut etiam Apostolus fuerit. Hæc dividi in illo non possunt. Ergo utrumque etiam Episcopus qui Romæ sedit ab illo per successionem habuerit, ut Apostolus simul fuerit, & Episcopus universalis. Quid vero fiet illis verbis Pauli in Epistola ad Galatas, ubi dicit à Deo sibi commissam ἀποστολὴν gentium eodem Spiritu operante qui Petro mandavit ἀποστολὴν Iudæorum? Hinc plane colligitur, nisi mendacii Paulum & imposturæ velimus arguere, non alium fuisse Apostolatum Pauli ad gentes convertendas quam fuit Petri ad prædicandam fidem Iudæis. Par igitur missio fuit Pauli & Petri, & utraque extraordinaria, illa in gentibus, ista in Iudæis, ab errore ad veritatem deducendis. Uterque Apostolus fuit, hic Iudæorum, ille gentium. Muneri suo uterque & Apostolatui consenta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nea fecisse videtur, ille dum ad gentes proficiscitur, iste ad Iudæos. Petrus ex Babylone ubi decem Tribus ab antiqua captivitate remanserant, scribit ad Iudæos duarum reliquarum Tribuum quorum multi dispersi erant per Asiæ provincias, Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam & ipsam Asiam minorem. Διασποράς Ponti & Cappadociæ & reliquarum provinciarum appellat. Hæc est διασπορὰ Ἑλλήνων quæ Iohanni vocatur, id est dispersio Iudæorum inter Græcos. Nulla autem dicta est διασπορὰ Λατίνων vel δυτικῶν, quia rari in Occidente & in Latinis urbibus Iudæi. Paulus autem non ad Iudæos, sed ad gentes omnes suas Epistolas scripsit. Nam quæ ad Hebræos inscribitur, Pauli non est, ut quæ nec stilum nec genium Pauli sapiat, & plerique veterum in ea sententia. Qui Paulo tribuunt, ideo nomen suum suppressisse eum volunt, quia Hebræis scripta est, qui ad ejus ἀποστολὴν non pertinebant. Ad Romanos ille etiam scripsit, Petrus nunquam, & absens illam Ecclesiam doctrina sua & præceptis ad fidem instruxit, quam postea præsens plenius ædificavit. Romæ erat cum Epistolam ad Galatas dedit, ubi dicit à Deo sibi concreditam præputii ἀποστολὴν, ut Petro circumcisionis. An Petrum tum dicemus Romæ cum Paulo fuisse, & Iudæorum fidelium Ecclesiam curasse ut Paulus eam quæ ex gentibus fidelibus collecta erat, procurabat? Immo certum est cum Paulus Romam venit, Petrum ibi non fuisse. Nec enim id omisisset Lucas, cum in Actis scribat Paulum tertio postquam Romam venisset die convocasse Iudæorum primores, ut iis exponeret, qua de causa Romam adductus esset. Si Petrus ibi fuisset, non id taciturus fuit. Sed apparet etiam Paulum ipsum in ea ad Galatas Epistola quæ Romæ data est, de Petro loqui tanquam absente, qui fortasse tum Babylone agebat ad suæ ἀποστολῆς munus implendum inter Judæos. Utut sit in ea ἀποστολῇ gentium generali quæ Paulo credita est, & in eo Judæorum Apostolatu qui Petro mandatus est, nec hic nec ille certæ urbis Episcopatum administrarunt, cum Petrus Judæos ubique terrarum consistentes suæ ἀποστολῇ commissos ac subjectos haberet, ut gentes Paulus. Jam vero illud plusquam certum est, in ea Iudæorum ἀποστολῇ neminem Petro successisse, ut nec Paulo in ἀποστολῇ gentium. Nullus ergo Episcoporum Petri Apostoli successor dici potuit, nec Pauli, nec alterius cujusquam ex numero Apostolorum. Ita Paulus ea missione qua Apostolus simpliciter fuit, aut qua gentium ἀποστολὴν à Deo mandatam accepit, nullius certæ urbis Episcopatum administravit. Nec enim magis Romanorum Episcopus specialis videtur fuisse, quam Corinthiorum, aut Philippensium, aut Ephesiorum, aut Thessalonicensium, aut Cretensium, nec cujuscunque alterius civitatis in qua Episcopos aut per se instituit, aut per

ſuos miſſos ac συνεργοὺς. Id de Petro dicendum, non magis eum Antiochiæ, quam Alexandriæ, aut Babylonis, aut alterius urbis in qua plures Iudæi eſſent, ſpecialem Epiſcopum extitiſſe, cum univerſorum Iudæorum ἐπισκοπὴν demandatam à Deo haberet. Nunc alia ratione oſtendam validiſſima & inexpugnabili, Epiſcopos quales creabantur temporibus Apoſtolorum ab ipſis Apoſtolis, non potuiſſe eorum ſucceſſores haberi, ut nec Epiſcopi id genus qui poſt Apoſtolorum tempora inſtituti ſunt, non potuerunt ſuccedere iis Epiſcopis quales ordinabantur per Apoſtolos in ſingulis civitatibus. Pluralitas non ſuccedit unitati, præcipue diſpar & inferior: ut nec unitas pluralitati. Singuli Apoſtoli plures Epiſcopos ejuſdem ordinis & auctoritatis ſub nomine presbyterorum per unamquamque civitatem inſtituebant. Hi Epiſcopi, qui & presbyteri erant ac dicebantur, non poterant dici ſucceſſores Apoſtolorum, quia Apoſtoli non appellabantur, nec in locum unius Apoſtoli plures ſubrogati videbantur. Unus quippe Apoſtolus tales Epiſcopos plures, & omnes inter ſe pares, inſtituebat in ſingulis civitatibus, quibus adfixi adhærebant, nec ſedem unquam mutabant. Unus Apoſtolus, ut Paulus, aut Petrus, non in una tantum civitate plures ejuſmodi Epiſcopos, ſive presbyteros creare poterat & ſolitus erat, ſed etiam in pluribus civitatibus. Hi non fiebant Apoſtoli, nec in Apoſtolatu iis à quibus inſtituebantur, ſuccedebant, cum adeo diſſimile ac diſpar officium & munus Apoſtoli fuerit & Epiſcopi ſive presbyteri. Ita cum Comes unus, aut Dux tempore primæ ſtirpis noſtrorum regum, judices in ſingulis civitatibus aut provinciis quibus præerant ad jus dicendum creabant, illi judices non Comitis nec Ducis ſucceſſores habebantur, ſed juriſdictionem ab eo mandatam exercebant. Non minor differentia extitit inter Apoſtolum & Epiſcopos ab eo inſtitutos quam inter Comitem vel Ducem urbis ac provinciæ rectorem, & judices qui ab his conſtituebantur. Poſt ætatem Apoſtolorum ſecundo vel tertio Chriſti ſæculo, Epiſcoporum aliud genus inſtitutum eſt qui diverſi erant à presbyteris, & ſinguli pluribus præerant. Tales Epiſcopi qui poſtea conſuetudine Eccleſiæ & diſpoſitione humana introducti ſunt, non poſſunt videri ſucceſſiſſe antiquis illis Epiſcopis quales ab Apoſtolis inſtitui ſolebant. Apoſtolicæ inſtitutionis Epiſcopi iidem cum presbyteris fuere, & collegium conſtituerunt ex poteſtatis ejuſdem & ordinis conſortibus, ubi alter altero ſuperior non erat, ſed omnes pares. Alii illi Epiſcopi qui poſt tempora Apoſtolorum in Eccleſiam introducti ſunt, pluribus presbyteris, hoc eſt collegio presbyterorum ſive antiquorum & Apoſtolicorum Epiſcoporum, ſuperpoſiti fuerunt, ac proinde videri non poſſunt ſucceſſiſſe prioribus Epiſcopis quales ætas Apoſtolorum novit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

vit. Nova quippe eorum institutio fuit, nec substituti propterea videri queunt in locum Apostolicorum Episcoporum, ut nec presbyteri qui tunc ordinari soliti, successerunt in locum veterum presbyterorum. Veteres quippe presbyteri iidem cum Episcopis erant, & in nulla re ab illis differebant, non functione, non nomine, nec ordinatione. At isti novi presbyteri qui suppositi fuere Episcopo uni, ordinationis jure ab Episcopo differebant. Non enim ordinabant Episcopum, sed ab Episcopo ordinabantur, cum antiqui & ordinarent & ordinarentur, ut pote qui in omnibus & per omnia iidem forent cum Episcopis, ut Episcopi iidem cum presbyteris. Episcopi igitur isti novitiæ institutionis post Apostolorum ævum introductæ, qui plures sub se presbyteros habuere, non potuerunt dici successores antiquorum Episcoporum qui nullos sibi suppositos habebant presbyteros, sed iidem cum presbyteris erant, multo minus Apostolis successisse, à quibus instituti non sunt, videri queant. Major quippe similitudo fuit inter Apostolos & Episcopos quales ab Apostolis per singulas urbes constituebantur, quam Apostolorum & novorum istorum Episcoporum quos consuetudo introduxit Ecclesiæ. Omnes Apostoli ut inter se pares fuerunt, ita & Episcopos instituebant singulis in urbibus pari potestate & dignitate præditos. Episcopi vero secundi vel tertii sæculi singulares in singulis civitatibus ordinabantur, qui pluribus præessent presbyteris. Quod genus ignotum fuit Apostolis quandiu Ecclesias rexerunt. Non ergo isti Episcopi successerunt Apostolis cum tantopere dissimiles forent Apostolicis Episcopis, qui nec ipsi tamen Apostolorum fuere successores, cum Apostolatui Episcopatus non succedat, ordinarium munus extraordinario, speciale generali, fixum & determinatum unius urbis finibus, vago & indeterminato & totum orbem sibi subjectum habenti pro indiviso, & in commune cum aliis ejusdem missionis, sive ἀποστολῆς. Cum Cæsar mutata reipublicæ Romanæ forma se supra magistratus liberæ Romæ constituit, magistratibus illis non successit, sed eos sibi subjecit. Ita Episcopus qui subjectos habuit presbyteros nulla ratione successit Episcopo qui nullos habuit sibi subditos, cum ex novo instituto talis Episcopus factus sit. Inde conclusum habere gestio, nullo modo effici posse, ut Episcopus Romanus qualis hodie nunc est ad novum institutum Ecclesiæ formatus, non ad Apostolicum morem ordinatus, successisse videatur Apostolo qui Romanæ Ecclesiæ presbyterium primus constituit. De Petro fabulam esse docebimus, qui Romæ nunquam fuerit, & cui Apostolatus non gentium, non Romanorum, sed Iudæorum concreditus est, nisi mentitum esse Paulum velimus. Ergo Paulus primus Ecclesiæ Romanæ fundator & auctor statuendus est. Is

Apoſtolorum reliquorum more, & ſuo ſibi proprio in reliquarum Eccleſiarum, quas plantavit, inſtituendis Epiſcopis ſemper uſitato, non unum Epiſcopum Romæ qui toti presbyterio præficeretur, conſtituit, ſed collegium Epiſcoporum ſive presbyterorum ordinavit. Hi presbyteri ſive Epiſcopi, ut tunc ejuſdem muneris & officii duplex appellatio fuit, non fuere ſucceſſores Pauli Apoſtoli, cum Apoſtolatus ſucceſſores non habuerit. Inde componi poteſt auctorum diſſenſus, qui tam varia & inter ſe pugnantia de primis Romanæ Eccleſiæ Epiſcopis ſcripſere. Cauſa eſt quod qui primi creati ſunt ex inſtituto Apoſtolico, plures ſimul creatos eſſe conſtat. Scriptores autem ſequentis ævi dum ad ſuorum temporum morem reſpiciunt eos quos legebant Epiſcopos per prima illa tempora Romæ fuiſſe, invicem ſibi ſucceſſiſſe putarunt, cum eodem tempore Epiſcopi fuerint omnes, ut mos fuit Apoſtolicus plures in eadem urbe & pares inter ſe ſimul conſtituendi Epiſcopos, qui & presbyteri dicebantur. Sic non dubitem quin Linus, Clemens, Cletus, ab Apoſtolo Paulo ad EccleſiamRomanam inſtituendam primi conſtituti fuerint, qui Epiſcopos plures in ea ordinarunt. Idque apparet manifeſto ex Epiſtola Clementis ad Corinthios. Non ſe inſcribit Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ. Quod tamen feciſſe jure potuit, ſi fuiſſet, ut & ipſi Apoſtoli ſe Apoſtolos præſcribebant. Quinimmo ex ejus Epiſtola liquet Epiſcopos tunc temporis eoſdem cum presbyteris fuiſſe. Poſt receptum novum in Eccleſiam univerſam morem, quo inſtitutum eſt ut unus Epiſcopus in ſingulis urbibus ordinaretur, præficiendus omnibus presbyteris cujuſque Eccleſiæ, id etiam Romæ ut in aliis civitatibus unanimi omnium conſenſu & eodem ferme tempore introductum eſt. Per hoc novum inſtitutum omnino conſtat Epiſcopos qui ſic fiebant presbyteris majores, nec antiquis Apoſtolorum Epiſcopis qui pares presbyteris erant, ſucceſſiſſe multoque minus ipſis Apoſtolis, ut jam dictum eſt. Nec aliter dici poteſt ſi pro demonſtrato habeatur Epiſcopos Apoſtolicorum temporum non ſolum idem nomen, ſed etiam idem in omnibus munus, eamdemque ordinandi poteſtatem cum presbyteris habuiſſe, & nullum tunc fuiſſe Epiſcopum qui re & appellatione ac ordinatione à presbyteris diſtingueretur. Id vero jam ita probavit Vallo Meſſalinus, ut pauca addi poſſint quibus hoc ipſum certius demonſtretur. Dionyſius Petavius oris impuri homo & animi improbi, ut Loyolæ Hiſpani flatu potius tumidus quam Ieſu Chriſti Spiritu plenus, cujus nomen ementitur ſocietas, conatus eſt grandi volumine de Hierarchia ea refutare quæ Vallo plene confirmaverat, ſed pro argumentis convitia, pro rationibus cavillationes tantum attulit. Nec ſane aliis telis & armis oppugnare potuit tam manife-

ſtæ

ſtæ veritatis adeo certas probationes. *Nebulonem* appellat, *Fanaticum, Viclefitam, Aërianum, Maſſalianum, Catharum*, qui eam qui cum Auguſtino, Hieronymo, Ambroſio, Hilario, Primaſio, Sedulio, Theodoreto, Chryſoſtomo, Theophylacto, Oecumenio, Iſidoro, Amalario, Rabano Mauro, & aliis multis Græcis Latiniſque patribus ſentit, Epiſcopos & presbyteros quales ab Apoſtolis per ſingulas civitates in ædificandis Eccleſiis conſtituebantur, eoſdem fuiſſe. Mitto patres ipſos cum tam certa Scripturę teſtimonia hoc prorſum evincant, quibus adducti patres illi non aliud pronuntiare potuerunt. Unus Loiolita contra Scripturam ipſam ſacram qualis ab Apoſtolis relicta eſt, contra totius antiquitatis conſenſum quæ Pauli, Petri & Lucæ auctoritate eam ſententiam firmavit, defendere auſus eſt ex ipſa Chriſti inſtitutione ſemper diſtinctos fuiſſe Epiſcopi & presbyteri gradus. Tantam tamen inconſtantiam in hoc defendendo mendacio oſtendit, ut nulla Charybdis, ſi quæ fuit olim quæ epotas evomeret, & ejectas ſtatim reſorberet aquas, huic monſtro comparari poſſit. Nunc ait, nunc negat. Quæ dixerat revocat, mox revocata iterum adfirmat. De aſſertis paulo poſt momento dubitandum aſſerit. Quaſi oſcillatione luderet in re graviſſima, alternis inter duas contrarias ſententias pendulus libratur, modo ab hac recedens & ad illam accedens, & vices reciprocans. In Diſſertationibus Eccleſiaſticis ita de ea quæſtione egerat, quaſi de re dubia & controverſa, *& in integro propemodum adhuc poſita, quæque locum ingeniorum exercitationi, & induſtriæ reliquerit.* Hæc ejus verba ſunt, pag. 11. At pagina ſequente ſcripſit, *præcipuam dubitandi cauſam continere Apoſtolica ſcripta quæ ita de Epiſcopis ac presbyteris loquuntur ut utroſque eodem habere loco, ac nihil inter illos diſcriminis habere videatur.* Ulterius etiam progreſſus eſt. Nam pag. XLV. earundem Diſſertationum plane confeſſus eſt, *etſi Epiſcopalis ordo jure divino in Eccleſiam introductus ſit, non eodem tamen illo jure introductum eſſe, ut unus in ſingulis civitatibus & Eccleſiis eſſet Epiſcopus, ſed Eccleſiæ auctoritate conciliorumque ſanctionibus, atque ad hunc modum Hieronymi & Ambroſii exigendam eſſe ſententiam.* Quid eſt quod amplius in hac controverſia ab illo requirere queamus? Hoc ſane ab ejus humanitate, ut eſt vir adprime honeſtus & probus, requirendum putamus ut *nebulonum & fanaticorum* appellatione non eos colluturet qui idem cum ipſo ſentiunt, & eandem plane opinionem tuentur, aut ſaltem fateatur ſe quoque pro maximo nebulone habendum, qui ea quæ ſe digna ſunt probra, indignis adfricet. Jam enim paucis docebimus & confeſſis, quam ipſe dignus ſit hoc nebulonis nomine quo me omnibus paginis & Vallonem Meſſalinum impertit, quia eandem cum ipſo ſententiam defendimus, Apoſtolorum ſcriptis comprehen-
ſam,

ſam, & veterum patrum auctoritate confirmatam. Cum ita, ut jam ipſius verbis palam fecimus, de hac quæſtione ſcripſiſſet, ubi acceſſit Vallonis Meſſalini labor qui multis novis argumentis & rationibus dubitationem omnem quæcunque reſtabat in ea controverſia ſuſtulit, quis non exiſtimaſſet, veris ſtatim manus daturum Loiolitam qui jam ſponte ad veritatem iſtam agnoſcendam totus animo propenderet, & ſcripto etiam teſtatus eſſet hanc inclinationem mentis ſuæ? Verum enimvero ille nos plane fefellit, & hiantes deluſit. Ita certe primo credidi cum legerem ipſius opus de Hierarchia, veritate & bona fruge plane inane, ſed conviciis & probris refertiſſimum, ut oportebat ſcilicet eſſe fœtum Loiolæ diſcipuli ac Socii, tam longe à Ieſu patientia alieni, quam impudenter & falſo nomen à ſuis moribus & ſecta alienum ſodales aſſumunt. In c. 11. de Eccleſiaſtica Hierarchia reperiebam ab illo concluſum, *Apoſtolorum tempore, & horum auctoritate duos in Eccleſia ordines fuiſſe, hoc eſt non omnes qui presbyteri erant, fuiſſe Epiſcopos, ſed hos illis gradu, ordine, functione anteceſſiſſe. Contrariam ab Tridentina Synodo damnatam opinionem falſam eſſe.* Mirabar hæc legens, tantum valuiſſe Vallonis Meſſalini, ſed in contrarium, rationes, ut Petavium bene ſentientem, ſaltem dubitantem, & in recta proniorem, in alia omnia diſceſſiſſe coëgerint. Sed odium quo Valonem Meſſalinum proſequitur, quem Salmaſium putabat, hoc effeciſſe credidi. Mirabar illud etiam, quod exiſtimarem deferbuiſſe, & quaſi defixum conſtitiſſe volaticum illum Mercurium quo raptabatur inquies ejus ſpiritus, quem & ſic excuſabam, quamvis ſe deteriori adplicaſſet parti. Melius enim ſemel bona fide perire, quam ſemper pendere. At illud ante omnia admiratione dignum duxi, quod eam opinionem nunc tueri ſe dicat auctoritate Tridentinæ Synodi. Ubi erat illa Synodus, aut quo in pretio eam ponebat, cum meditabatur libros illos duos Diſſertationum Eccleſiaſticarum? Certe vel oblitus fuerat eam quæſtionem deciſam eſſe à Tridentinis patribus, vel parvi faciebat eorum auctoritatem. Nec enim tum ſcripſiſſet non omni ex parte explicatam illam controverſiam, & in integro rem adhuc poſitam eſſe, locumque ingeniorum exercitationi & induſtriæ reliquiſſe. Immo Synodus quæ anathemate damnavit eam opinionem, non reliquit locum de ea diſputandi. Bonus igitur jam Catholicus factus eſt, quod antea non erat, & Synodi Tridentinæ decretis nunc acquieſcit. Quod illa damnavit, & ipſe damnat. Quod recepit, probat ac tuetur. Sed mira profecto ac bella argumentatione damnatam à Synodo opinionem, falſam eſſe coarguit. *Si unicus*, inquit, *ac ſimplex ordo à Chriſto & Apoſtolis, & ab his Eccleſiæ Chriſtianæ traditus eſt qui Epiſcopatus ſimul & presbyteratus vocaretur, non re ſed appellatione diverſus, verum non eſt*

Chri-

Chriſtum ipſum vel Apoſtolos, ambos illos ordines diſtinctos & ſeparatos eſſe voluiſſe, ita ut non omnis qui presbyter eſſet, idem eſſet & Epiſcopus ex eorum inſtitutione. Quod profecto idem eſt ac ſi quis ita argumentaretur: Si unum non eſt duo, verum non eſt duo unum eſſe. Pergit deinde hujus ſuæ argumentationis rationem reddere. *Quod enim*, inquit, *natura unum eſt, & ejuſdem modi, non poteſt ſine ſui mutatione, immo interitu, vel in aliam naturam migratione dividi ac diſtrahi.* Hoc quidem verum eſt, de his corporibus quæ *unita*, hoc eſt, ἡνωμένα Græci vocant, quæ nimirum, ut ait juriſconſultus, *uno ſpiritu continentur*, & continua ſunt, quæque nulla arte externa, ſed natura unitatis ſuæ cohærent, ut eſt homo, arbor, ſtatua, tignum, lapis. Homo in duas partes non poteſt dividi, ſine interitu ſui ac pernicie. Si quis de uno Epiſcopo vel de uno Ieſuita duas partes vellet facere, væ Epiſcopo illi, & Ieſuitæ. Sic enim partitus ac ſectus interiret. Non enim ex uno Loiolita duo fieri tali partitione ac diviſione poſſunt. Idem etiam obtinet in his corporibus quæ nexu conſtant, & ex cohærentibus compoſita ſunt, ut armarium, navis, domus, funis, quorum partes diverſæ arte in unum coagmentatæ habentur. Non enim diviſionem recipiunt ſine interitu ſui. Unde illud juriſconſulti veteris, quærenti uni ex ſociis quomodo navem cum ſocio divideret, *navem*, inquit, *ſi diviſeris perdes.* In illis autem quæ natura ſua in corporis unitatem coaluerunt, diſtinguendum eſt, inter ὁμοιομερῆ & ἀνομοιομερῆ. Nam cum aliquod corpus unitum & totum, dividitur εἰς ὁμοιομερῆ, ſingulæ partes ſervant definitionem & nomen totius, ut magnus lapis diviſus in multos minutos lapides. Non idem uſu venit in illis corporibus quæ dividuntur εἰς ἀνομοιομερῆ. Non enim homo in plures homines poteſt ſecari, ſed in caput, pectus, brachia, crura, & ſimilia. Nunc vero quæro à Loiolita, an presbyteratus & Epiſcopatus in uno homine ita conjungantur, ut diſtrahi ac dividi non queant ſine ſui mutatione vel interitu, aut migratione in aliam naturam? An natura hæc duo ita unum ſint ut illa quæ Græci ἡνωμένα appellant? Nomina quidem diverſa ſunt, res eadem, cui duplex nomen impoſitum ex duabus cauſis. Quid enim vetat unum eundemque hominem presbyterum eſſe, id eſt ſeniorem, & Epiſcopum, id eſt curatorem muneris vel officii quod illi creditum eſt? Hæc Synonyma ſunt unius officii. A Synonymis diviſio non datur, ſed ab Homonymis. Non enim nomina ſed res dividi ſolent in octopartita, quæ traditur à Philoſophis, rerum diviſione. Non igitur nomina tantum diviſa ſunt in officio presbyteratus & Epiſcopatus, qui unus idemque olim fuit, ſed res ipſæ, id eſt functiones, diſcretæ. Ab hac functionum diviſione in perſonas duas, quæ antea ab uno eodemque curabantur, ſequuta eſt & no-

minum diverſa appellatio. Unus olim idemque presbyter & Epiſcopus ordinationem faciebat, & alia omnia munera Eccleſiaſtica fungebatur. Poſtea placuit ut uni ordinandi poteſtas tribueretur præcipua, qui Epiſcopus diceretur, aliis qui presbyteri vocabantur reliqua omnia relinquerentur. Ille unus idemque presbyter atque Epiſcopus plura & diverſa officia in Eccleſia ad miniſterium fidelium obibat, baptizabat, Euchariſtiam adminiſtrabat, ordinabat. Hæc natura ſua diducta & ſingula ſunt, quæ poſſunt in unum officium vel unius hominis adminiſtrationem competere & cohærere, & rurſus diſtrahi ac ſeparari, ac duabus aut tribus perſonis ſeorſim adminiſtranda dari ſine pernicie & noxa vel mutatione naturæ ſuæ. Ordinatio naturam ſuam non mutabit, ſi celebretur ab uno homine qui ſimul & baptiſmum dare ex officio debeat & pœnitentiam, & ſacramentum corporis Chriſti conficere. An in aliam naturam migrabit, ſi dederis eam faciendam alteri cujus hoc proprium velis & præcipuum officium? Quæ ſine commiſſura, unitate continuantur, non poſſunt diſſolvi & ſeparari citra naturæ ſuæ quæ in unitate conſiſtit, mutationem ac perditionem. Quæ ex diſtantibus conſtant, ſingulæ earum partes ſi diſtrahantur, *retinent ſuam propriam ſpeciem*, ut ait Iuriſconſultus leg. XXIII. D. de rei vindicatione. Si gregi ſubtrahas oves aliquot, grex manebit, nec oves ſingulæ quas ſubduxeris, interibunt. Quinimmo & gregem illum in duos aut tres greges licet dividere. Ex genere eorum corporum quæ ex diſtantibus aut acervatione conſtant, munerum & functionum multitudo eſt, quas unus idemque homo ſuæ curæ & officio commiſſas habet. Plura quippe & ſoluta corpora ſunt, uni nomini ſubjecta. Miror tam rudem & ſenſus communis expertem fuiſſe Petavium, ut horum differentiam videre non potuerit, qui & putaverit duo diverſa officia ita in uno homine per unitatem continua fieri, ut non poſſint ſine ſui mutatione, aut internecione diſtrahi & dividi. Non ita unus aut unitus fuit Epiſcopatus, qualis à Chriſto atque Apoſtolis ejus idem cum presbyteratu inſtitutus eſt. Duo nomina eidem officio tributa erant, cui plures functiones ſuberant. Diviſæ eæ ſunt poſtea functiones, & diſcreta nomina, quæ in unam perſonam ex diverſa cauſa congruebant. Potuiſſe igitur ex uno duo diverſa fieri officia ſine interitu utriuſvis, & uni nomen Epiſcopatus, alteri presbyteratus dari, res ipſa oſtendit cum duo ex uno facta ſunt poſt tempora Apoſtolorum. Cum uni eidemque officio plures competunt functiones, quoniam ita libuit ei qui tale inſtituit officium, ex ſingulis functionibus poſſunt poſtea & ſingula creari officia, ſi eidem vel alteri placuerit, qui poteſtatem habeat id faciendi. Idem & in diaconatu præſtiterunt ipſi Apoſtoli. Olim, id eſt

pri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

primis naſcentis Eccleſiæ temporibus non fuit diſtinctus à presbyteratu & Epiſcopatu. Nam etiam presbyteri & Epiſcopi menſis inſerviebant. Placuit poſtea Apoſtolis hanc functionem adimere presbyteris, ut miniſterio verbi divini, & orationi liberius vacarent. Sic factum ex ea diverſum ac ſeparatum officium eorum qui menſarum pauperumque miniſtri eſſent, ac *diaconi* proprie vocarentur, ἀπὸ τοῦ διακονεῖν τραπέζαις, ut eſt in Actorum cap. VI. Pergit Loiolita, atque ita concludit argumentationem ſuam: *Atqui & Christus ipſe diſtinctos iſtos in Eccleſia ordines eſſe conſtituit, & Apoſtolorum tempore, iiſque auctoribus, ut natura & ex ſe diverſi erant, ſic τῷ ὑποκειμένῳ, id eſt ſubjecto, diſtincti fuerunt.* Atqui hæc petitio principii eſt, quam pro argumenti ſui concluſione adfert. Hoc enim eſt quod negatur, & quod falſiſſimum eſſe demonſtratur. Nec Chriſtus eos ordines diſtinxit, nec Apoſtoli ejus diſtinctionis auctores fuerunt, nec diſtincti natura, id eſt λόγῳ, & τῷ ὑποκειμένῳ, id eſt ſubjecto, temporibus Apoſtolorum erant. Βουλὴ & γερουσία ſi diverſæ res fuerunt natura & ſubjecto diſtinctæ, presbyterium & Epiſcopatum eodem modo diverſos eſſe tam natura quam ſubjecto ſtatuere poſſet, ſi quis ineptia & inſulſitate par eſſet Petavio. *Buleuta* & *decurio* ſic etiam videri diſtincti poſſent, ut ille Epiſcopum & presbyterum temporum Apoſtolicorum diſtingui vult ſolitos. *Senatores* hodie vocantur & *Conſiliarii* ſupremarum regni Gallici curiarum. Ita alius ſenator eſt à conſiliario, ut olim primis Eccleſiæ ſæculis presbyter ab Epiſcopo alius fuit. Tenemus hic porro hominem nequam, cui nebulones ſunt viri millies quam ipſe eſt probiores, validis conſtrictum vinculis ut ne amplius in aliam partem tranſire queat, ea deſerta cui nunc ſe addixit. Synodus univerſalis legitime per Papam convocata, & per eundem confirmata, ſanxit ex inſtitutione Chriſti Epiſcopos & presbyteros fuiſſe diſtinctos. Hoc omni Catholico pro regula fidei tenendum eſt, cum anathema pronuntiarit eadem Synodus adverſus aliter credentes. Totus nunc eſt in hoc dogmate Catholico aſſerendo Loiolita. Si perſtat in incepto, fortem & conſtantem fatebor ex vario & mutabili factum. In hac eram cogitatione, cum evolutis haud amplius ſeptem paginis incidi in hæc ejus verba, initio c. III. *Atque, ut in primo capite animadvertimus, etſi proximo poſt Chriſti mortem tempore paulo aliter uſurpatum ſit ac plures in Eccleſiis ſub presbyteri vocabulo ordinati ſunt Epiſcopi, nihil tamen traditioni illi noſtræ derogare poteſt quo minus Apoſtolica judicetur.* Vidi quam plurimos fatuos & ſtultos bardoſq; ſed non alium me notaſſe memini judicii ac rationis magis expertem, ac ſtultiorem. Cum enim ſit magnus cavillator & ſophiſta, neminem, quod miror, novi qui tam male ſciat patrocinari malæ cauſę. A Chriſto inſtituta eſt Epiſcopalis ordinis & presby-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

teralis distinctio. Post Christi tamen mortem non ea est servata, sed plures in Ecclesiis Episcopi ordinabantur qui iidem erant cum presbyteris. At nihilominus Apostolica est illa traditio quæ ordines illos duos distinxit. Christus eam instituit, Apostoli post mortem Christi eandem non observarunt, sed aliter usurparunt, & tamen Apostolica censeri debet. Quod enim de pluribus aliis traditionibus Ecclesiæ tanto ambitu & tanta garrulitate conatus est demonstrare, aliter atque aliter in diversis Ecclesiis frequentatas fuisse, quia diversos Apostolos viderentur auctores habere, ut illa de paschate, nullam tamen traditionem quam constitit ab ipso Christo acceptam, Apostolos commutasse certum est, aut ei derogasse. Hoc eodem paulo ante argumento utebatur ut probaret distinctionem illam ordinum ab ipso Christo manasse: quia si unicus & simplex ordo à Christi Apostolis præscriptus, & ab his Ecclesiæ Christianæ traditus foret, non debuisset mutari, & pro simplice atque unico duplex constitui. Cur nunc à Christo duplicem & bipartitum ordinem institutum contendit, Episcopatus & presbyteratus appellatione, quem tamen post Christi resurrectionem Apostoli ipsi in unum rursus compegerint, aut eos duos ordines pro unico constituerint? Ego vero non puto jus ac potestatem habuisse Apostolos derogandi Christi institutis ac legibus, & contrariam ipsius voluntati ac præcepto regendæ Ecclesiæ morem unquam invexisse. Voluit ille, ut dicit Petavius, separatos & distinctos ambos illos ordines esse, & in singulis Ecclesiis unum Episcopum præfici qui pluribus præesset presbyteris. Non placuit hoc Apostolis Christo in cœlum sublato, quod instituit ipse Christus, sed plures Episcopos per unamquamque Ecclesiam ordinarunt qui iidem essent cum presbyteris, & sic unum ordinem pro duobus fecerunt. Post Apostolorum rursus è vita decessum, ad Christi institutum rediit Ecclesia. Ergo qui successere Apostolis, sapientiores ipsis fuere, & Christi præceptorum observantiores extitere, qui à Christo introductam Ecclesiæ regendæ formam restituerunt, ab Apostolis abolitam. Et tamen cum hæc ita sint, Apostolicam hanc ipsam traditionem habendam pertendit Loiolita, quæ ab Apostolis abrogata est, diverso introducto in ejus locum gubernandæ Ecclesiæ more, quem qui hodie defendunt, eos pro hæreticis, Viclefitis, Valdensibus, fanaticis, & nebulonibus traducit, omnium nebulonum qui unquam fuere, sunt, aut erunt nequissimus. Sed homo non minus astutus quam nequam, mirificam excogitavit rationem qua rem tantopere absurdam & falsam redderet probabilem, & frontibus adversis inter se pugnantia componeret. Sic enim statuit initio capitis primi de Ecclesiastica Hierarchia, *ambos illos ordines & gradus, ex sese ac natura sua, & ex institu-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tione ac voluntate Christi diversos esse. Hæc esse falsissima nemo non videt. Ubi enim Christus presbyteratum & Episcopatum ordines diversos esse voluit? Nullos ille instituit presbyteros aut Episcopos, sed Apostolos. Per Apostolos autem suos, presbyteros eosdemque Episcopos ad Ecclesias suas regendas præposuit, qui unius atque ejusdem ordinis essent ac gradus. Ita Paulus in Epistola ad Ephesios cap. IV. vers. 11. de Christo dicit. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους. Et in prima ad Corinthios cap. XII. vers. XXVIII. Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον μὲν ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους. *Et alios quidem posuit Deus in Ecclesia, primo quidem loco Apostolos, secundo Prophetas, tertio doctores,* id est pastores, sive presbyteros. Ubi *Deus* & *Christus* eadem divinitate censentur. Nam ipse Paulus alibi se inscribere solet in Epistolis, Χριστοῦ δοῦλον, θεοῦ ἀπόστολον, alibi vice versa, θεοῦ δοῦλον, Χριστοῦ ἀπόστολον. Non per se autem Christus posuit in Ecclesia presbyteros & Episcopos, sed per Apostolos, quia post resurrectionem ejus & ascensionem, illi in Ecclesiis quas ædificabant presbyteros sive Episcopos ordinare soliti sunt, qui ex institutione Christi ordinari omnino videbantur. Quæcumque enim Apostoli in Ecclesia instituebant, ea Christus ipse instituere per Spiritum Sanctum censebatur. Unde & Paulus ait ad Corinthios I. cap. 11. vers. XXIII. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν: *Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis.* Et alibi de virginibus maritandis ait se nullum habere à Christo præceptum, sed consilium hoc se illis dare. Ergo ex præcepto Christi presbyteros eosdemque Episcopos Apostoli Ecclesiis præposuerunt. Non enim privato & proprio consilio hoc fecerunt. Cum igitur constet, vel ipso fatente Loiolita qui veritati in omnibus bellum indixit, ab Apostolis institutum genus illud Episcoporum qui alium à Presbyteris ordinem ac gradum non constituebant, à Christo ipso tales institutos omnino credere tenemur. Quomodo igitur constare pro vero potest quod ille statuit, *ambos illos ordines ex sese ac natura sua, & ex institutione ac voluntate Christi diversos esse?* Numquid voluntatem Christi ignorarunt Apostoli qui aliter statuerunt? An cum eam haberent cognitam, adeo parvi fecerunt, & parum quid ille voluerit curaverunt, ut contra ipsius institutum, & contra rei naturam de qua agebatur, ex duobus diversis ordinibus unum conflaverint? Episcopatus & presbyteratus duo sunt ordines ac gradus ex sese ac natura sua distincti. Christus quoque eos institutione propria discretos manere voluit. Hoc noluerunt Apostoli. Quis hoc credat affirmanti Loiolitæ? Posset aliquis fortassean qui nesciret bipedum esse mendacissimum ac nequissimum. Cum tam libenter & facile nebulones ap-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

pellet qui nihil minus ſunt, an poterit infitiari quin perditiſſimi nebulonis ſit, talia portenta nobis pro dogmatibus Eccleſiaſticis obtrudere? De Chriſti voluntate & inſtituto jam tenemus non aliud ſequutos Apoſtolos in regimine Eccleſiæ formando per Epiſcopos qui iidem eſſent cum presbyteris quam quod Chriſto placuiſſet, nec aliud tradidiſſe quam quod ab ipſo acceperint. Nunc illud examinemus, an presbyteratus & Epiſcopatus, ex ſeſe ac natura ſua diſtincti fuerint. Nova inſtitutione quæ poſt Apoſtolorum tempora, & poſt primum aut alterum Eccleſię ſæculum introducta eſt, diſtinctos fuiſſe tam re quam nomine nemo dubitat. De hoc igitur quæſtio hic non eſt, ſed an ex prima illa inſtitutione Chriſti & Apoſtolica, qua conſtat ita præpoſitos fuiſſe Eccleſiis gubernandis presbyteros & Epiſcopos, ut unum eundemque gradum & ordinem facerent, hęc duo nomina presbyter & Epiſcopus, ex ſeſe ac natura ſua diverſorum ordinum fuerint ac graduum appellationes. Ita vult homo ſtultiſſimus & vix hominis nomine dignus. Prima inſtitutio Chriſti per Apoſtolos hæc duo nomina unius officii eſſe voluit, ex diverſa cauſa indita. Nihil in ipſis appellationibus, ex quo liceat diverſitatem ac diſcrimen naturæ vel muneris in utroque arguere. Presbyter ab ætate vocatur, quia ad hoc munus eligebantur ab Apoſtolis jam ævo ſeniores. Si cui jam ætate provectiori demandetur aliqua provincia, munus, vel officium, nomine ipſo ætatis in ſenium proclivis non ſignatur ipſius officii vel muneris natura quod tali ſeni mandatum eſt. Nihil igitur facit ſenilis ætatis appellatio ad naturam muneris quod ſenior ſuſcipit, declarandam. Nemini porro dubium eſſe poteſt quin Apoſtoli ſeniores elegerint, quibus Eccleſiarum curationem committerent. Ergo ab ætate πρεσβύτεροι vocati ſunt, quod & patres omnes veteres Græci Latinique unanimiter teſtantur. Πρεσβοτέρῳ autem quodlibet munus vel officium credi poteſt, præcipue quod ejus generis ſit, ut à ſene recte curari queat. Hoc ipſum munus ex re ipſa & functione nomen accipit. Detur civitatis vel municipii adminiſtratio curanda ſenioribus plebis, ut fere ſemper olim factitatum conſtat, qui optimis conſiliis populum regant, hi certe ab ætate appellabuntur γέροντες & πρεσβύτεροι, & cœtus ipſorum, ſive conventus, γερουσία & πρεσβύτεριον. A conſiliis autem dandis dicuntur βουλευταὶ, ipſum Collegium βουλή. Nam quis neſcit ſenes magis idoneos eſſe quam juvenes ad regendam plebem, quod conſilio melius fit quam manu? Unde in proverbio, ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ γερόντων. Quis ergo dixerit niſi ſtultitia par ſit Petavio, hæc duo nomina, γέροντος vel πρεσβυτέρου & βουλευτοῦ, *ſenatoris* & *conſiliarii*, ex ſeſe & natura ſua diverſos ac diſtinctos ordines facere? Ponamus quod nonnullis placet, πρεσβυτέρους non ab

abætate dictos, ut vult Hieronymus, ſed *honoris contemplatione*, ut ait Ambroſius apud Amalarium, hoc nomen accepiſſe, nec ſic magis mirum fuerit & ex hac cauſa duplicem appellationem eidem adminiſtrationi vel præfecturæ hæſiſſe, quæ presbyteratus ſit ab honore, Epiſcopatus ab officio. Apud Arabes leo centum & amplius habet nomina, præter attributa, quæ vice nominis ſunt. Ex eodem animali, ſi Petavio crederetur, totidem deberent fieri ſpecies animalium quot habet appellationes diverſas. *Cygnus* & *olor* ita duæ ſpecies avium fuerint cum una ſit volucris apud Latinos duplici nomine, ut presbyter ac Epiſcopus idem erat officium duplici appellatione. Demens eſſet qui *Levitam* & *Diaconum* apud Romanos diverſos eſſe ordines cenſeret aut gradus, aut *ſacerdotem* ac *presbyterum*. An minore dementia inter πρεσβύτερον & ἐπίσκοπον Eccleſiæ qualis ex inſtitutione Chriſti per Apoſtolos creatus eſt, tantam differentiam ponit Petavius, ut ex ſeſe hæc duo & natura ſua diſtincta eſſe cenſeat? Cur igitur Chriſtus, cur Apoſtoli, ordines tantopere natura ſua differentes & disjunctos in unum eundemque gradum coëgerunt? Rerum ſcilicet ipſarum, officiorumque vim & naturam, ſed & ipſam appellationem, confuderunt, cum uni eidemque qui ſenior eſſet, id eſt πρεσβύτερος, Eccleſiæ curationem concrederent. Nempe neſciverunt πρεσβύτερον alterius eſſe officii nomen, ἐπίσκοπον alterius. Ideo temere tam diverſa officia, in unam perſonam contulerunt. Sed bonus Socius Loiolæ, nos docere debuit, cujus muneris proprium nomen fuerit πρεσβύτερος, & cujus ἐπίσκοπος, ut nobis probaret ſeparata ex vi ſuæ naturæ, & ex ſeſe hæc duo munia eſſe oportere. Ante Chriſtum fortaſſe & Apoſtolos aliqui extitere presbyteri qui Epiſcopi non eſſent, & Epiſcopi qui non vocarentur presbyteri. Eos poſtea ex Chriſti mandato & voluntate cum conjunxiſſent Apoſtoli, ante disjunctos, ſic contra naturam rei ipſius ac muneris quæ poſtulabat ambos dividi, voluere nempe ſociari. Niſi aliquid tale factum doceat, numquam poterit nobis perſuadere diverſam amborum eſſe naturam, & duorum differentium munerum appellationem in nominibus Epiſcopi & presbyteri concurrere. Quod ſine maxima ſtultitia & imperitia dici non poteſt. Certum quidem eſt, poſſe in unam perſonam duo diverſa natura ſua officia conferri, ſi quis ita inſtituerit. *Aquarum* & *ſaltuum* præfectura uni mandari poteſt, ut apud nos ab uno adminiſtratur. Viarum curam, & pontium uni etiam credi poſſe certum eſt, & ſæpe Principe ita ſtatuente plures præfecturas, magiſtratus aut curationes, ex ſeſe ac natura ſua diſtinctas ab uno geri & procurari nemo dubitat. Cenſoriam dignitatem, tribunitiam poteſtatem & pontificatum in ſe recepere Imperatores Romani. Jungi & disjungi potuerunt, in diverſas per-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

personas distribui, & in unam personam conferri. Curatio Ecclesiæ cum uni eidemque mandata est ab Apostolis ex institutione Christi, qui πρεσβύτερος simul ab ætate vel ab honore, & ἐπίσκοπος à curandi officio diceretur, non res sua natura diversas in unum junxerunt, sed collegium talium hominum, quasi senatum quemdam Ecclesiasticum, constituerunt, qui πρεσβύτεροι vocarentur quasi senatores, & ἐπίσκοποι quasi curatores, ut qui civilem in municipiis senatum conficiebant, βουλευταὶ pariter & γέροντες, vel πρεσβύτεροι appellabantur. Posterius illud institutum fuit & ab Apostolico longe diversum, quo unus Episcopus proprie dictus pluribus presbyteris ita proprie appellatis præfuit, & quo Apostolicum antiquatum est, quando presbyteri & Episcopi iidem fuerunt. Sed ne tum quidem Episcopus & presbyter natura sua & ex sese distincti ordines extitere. Ex instituto diversi facti sunt, νόμῳ non φύσει. Quia enim tum non semper ex corpore ipso πρεσβυτέρων, sive seniorum, sumebatur, qui toti ordini sive πρεσβυτερίῳ præesset, sed plerumque etiam ex Laicis qui dignus hoc munere videretur, & interdum etiam juvenis eligebatur, quia non ætati, sed merito hic primatus dabatur, ideo receptum est, ut ἐπίσκοπος ille κατ᾽ ἐξοχὴν vocaretur, reliqui πρεσβύτεροι. Differentia vero non fuit tanta primo inter utrumque ordinem, etiam postquam distingui eos placuit, ut in totum diversa exequerentur munia. Ordinatione tantum differebant, ut Epiphanius, Hieronymus, Ambrosius, Hilarius, Chrysostomus, alii omnes veteres, uno ore testantur. Omnia enim facere poterat presbyter, quæ faciebat Episcopus, una excepta ordinatione. Quia nempe Episcopus ordinabat presbyterum, non autem presbyter Episcopum. Hæc adeo plane pleneque monstravit & docuit Vallo Messalinus, ut non magis de his dubitari jam queat quam de sole cum medio altissimus orbe est, & æqualiter à meta distat utraque. Ex his constat quam vera sint quæ asserit Loiolita de amborum ordinum distinctione, quos non solum ex sese & natura sua, sed etiam ex Christi institutione & voluntate diversos esse statuendos pronuntiat. Posterius falsissimum, nec minus prius, etiamsi posteriorem institutionem, voluntati Christi & Apostolorum traditioni prorsus contrariam, respiciamus. Adeo enim non natura differre visa sunt, postquam nova institutione divisa fuerunt, ut sola tantum, ut dixi, ordinatione invicem distare constiterit. Sub Apostolis autem ne ordinatio quidem discrimen faciebat. Nam presbyteri æque ordinabant ac Episcopi, sicut ex Scriptura constat, quia scilicet iidem erant Episcopi cum presbyteris, utpote indiscreti ordinis & gradus. Cæterum, ut durum illud & intolerandum auditu emolliret vir ipse præ stultitia atque inscitia vix ferendus, de ambobus illis ordinibus à Christo distinctis, cum

satis

ſatis liqueat Apoſtolorum ætate fuiſſe indiſtinctos, interpretatione id mitigare laboravit, quę nec ipſa eſt minus abſurda & ridicula quam falſa. *Ambos, inquit, illos ordines & gradus ex ſeſe & natura ſua, & ex inſtitutione ac voluntate Chriſti diverſos eſſe ſtatuimus, hoc eſt ejuſmodi ut à ſe invicem disjungi poſſent ac ſeparatis ineſſe perſonis.* Non ipſe ergo Chriſtus, nec Apoſtoli ita eos ordines disjunxerunt, ſed unum ex presbytero & Epiſcopo ordinem ita conſtituerunt ut duo ex eo fieri, ſi quando uſus aut neceſſitas requireret, poſſent. *Quamquam primis Eccleſiæ temporibus*, hæc nebulonis illius verba ſunt, *ambo illi ac diſtincti invicem ordines & gradus in eandem perſonam collati ſunt, quia ſic uſus poſtulabat.* Hęc igitur carcinomatis illius ſententia eſt, primis Eccleſię temporibus ex Chriſti inſtitutione ambo illos ordines presbyteratus atq; Epiſcopatus in unam perſonam fuiſſe collatos. Nihilo ſecius tamen ſentiendum & credendum ex inſtitutione Chriſti & voluntate diverſos eſſe, quia ejuſmodi inſtituit, ut disjungi invicem poſſent. Ergo ut proxime cingendus habetur pro cincto, ita paulo poſt disjungendi ordines haberi debuerunt pro disjunctis. Idcirco cenſendum eſt disjunctos & diſtinctos Chriſtum eos eſſe voluiſſe. Quis non rideat tam ſtolide aſtutum commentum? Qui acumen in illo ſtipite ac ſtupore deſiderat, haud mecum ſentit. Sed hoc modo diaconi Cardinales Romani cum purpura ſua & cocco, & cum ea dignitate qua audiunt principes Eccleſiæ, & non ſolum Epiſcopis omnibus ſed etiam Principibus ſupereminent, ac regibus ipſis exæquantur, ex Chriſti inſtituto & voluntate ſunt, quia diaconos Hieroſolymitanos pauperibus & menſis inſervientes per Apoſtolos ſuos inſtituit, qui poſſent ad tale faſtigium dignitatis, pompæ & luxus aliquando pervenire. Jam non miror de Papa eum Chriſti vicarium haberi. Certe ille juxta hanc ratiocinationem cum magnificentia illa ſua & faſtu ſæculari & regali, cum triplici tiara & aliis inſignibus imperii quæ per donationem Conſtantini dicitur accepiſſe, è Petri nudipedis trito & ſordido colobio talis tantuſque emerſit, & quidem voluntate Chriſti & inſtitutione, quia potuit evadere talis qualem nunc videmus. Si qui rempublicam aliquam olim fundarunt quæ poſtea in tyrannidem degeneravit, ex primorum illorum fundatorum voluntate & inſtituto iſta tyrannis formata eſt, quia talem condiderunt rempublicam quæ ejuſmodi mutationem pati quiret & in Monarchiam converti. Haud ſecus igitur erit de Chriſto deque ejus Apoſtolis, cum ex Chriſti voluntate Epiſcopos & presbyteros ejuſdem ordinis ac gradus inſtituerunt, quia poterant disjungi iſti ordines, ut revera poſtea disjuncti ſunt, ideo auctores habendi ſunt illius diſtinctionis, quæ poſt illorum tempora intervenit. Nulla mutatio in religione, nulla ab ipſa ejus prima inſtitutione deflexio ac defectio tanta fingi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

potest quin attribui primis ejus institutoribus debeat, si detur locus huic Loioliticæ argumentationi. Enimvero si Christus ambos illos ordines sic tantum institui ab Apostolis voluit, ut à se disjungi aliquando possent, non reapse, nec actualiter, ut cum barbaris loquar, distinctos instituit, sed δυνάμει & dispositione quæ in actum converti usu postulante post aliquod tempus posset. Ita enim omnino quod dicit accipiendum est. Primis Ecclesiæ temporibus, ut fatetur, in eandem personam conferebantur. Actu igitur tunc, ac reipsa unus idemque ordo presbyteratus fuit atque Episcopatus. Ex Christi mandato & voluntate talis ab Apostolis primo constitutus est. Divisibilis tamen erat ordo ille unicus Apostolicæ institutionis atque ætatis, quia postea divisus est. Nondum ergo divisum fuisse liquet circa prima Ecclesiæ tempora, quamdiu Apostoli ei præfuerunt. Atqui huic suæ interpretationi & ratiocinationi qua rem omnem egregie se composuisse putavit, paulo post mirum in modum refragatur, cum dicit cap. III. circa initium, *proximo post Christi mortem tempore aliter usurpatum fuisse, ac plures in Ecclesiis sub presbyteri vocabulo ordinatos esse Episcopos.* Ergo ante Christi passionem ipso in terris adhuc agente, solebant Episcopi ordinari qui diversi erant à presbyteris, & distinctum ab his ordinem faciebant. Ergo quæ in superioribus dixit, capitis nimirum primi initio, de distinctis ambobus ordinibus ex Christi instituto & voluntate, de reali & actuali distinctione intelligenda sunt, cum hic dicat post mortem Christi aliter usurpatum esse, cum scilicet plures in Ecclesia Episcopi unico & indiscreto cum presbyteris ordine crearentur. Cur igitur ibi eam distinctionem ordinum interpretatus est esse ejusmodi, ut à se invicem disjungi possent, & separatis inesse personis? At hoc non contigit nisi post tempora Apostolorum. Eorum igitur ætate ex Christi instituto & voluntate unicus tantum ordo re & actu in Ecclesia notus fuit presbyterorum sub Episcopi appellatione, & Episcoporum presbyteri nomine. Sed omissis ejus ineptiis & alogiis quarum nec finis nec modus est, accipiamus quod dat, *primis Ecclesiæ temporibus duos illos ordines in eandem personam fuisse collatos*, & proximo post Christi mortem tempore plures in Ecclesiis sub presbyteri vocabulo ordinatos fuisse Episcopos. Ad hanc lineam cogamus eum consistere & congredi, ut prohibeamus diversum abire & evagari. Nunc ergo omnis hæc quæstio in eo vertitur, quam brevi aut longo tempore ista ratio duraverit, qua in unam eamdemque personam Episcopatus & presbyteratus conferebatur. Nam næniæ sunt Loioliticæ de distinctis ex sese & natura sua etiamtum ordinibus, cum eadem persona *presbyteri* simul & *Episcopi* nomine donaretur. Proximum post mortem Christi tempus

Apo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Apostolorum fuit, & prima Ecclesiæ tempora, Apostolica fuere. In quæstione igitur hoc solummodo versatur, utrum per totam omnium Apostolorum vitam quamdiu vel ultimus ex his Ecclesiam rexit, Episcopi iidemque presbyteri plures Ecclesiis particularibus præpositi fuerint, an vero id cessarit viventibus adhuc Apostolis, aut pluribus, aut uno saltem eorum qui longissime vitam ultra cæteros produxerit. Quæ ex patribus adfert Loiolita de successionibus Episcoporum repetitis ab ipsis Apostolis qui Ecclesias fundarint quasi primi earum Episcopi speciales fuerint, & se adhuc vivis secundos illarum Episcopos ordinaverint, refelli non merentur. Nam & illud ipsum evertunt quod confessus est & agnovit, primis Ecclesiæ temporibus presbyteratum & Episcopatum in eandem personam conferri solitum. At si illa successio Episcoporum admittetur, arcessita ab ipso Apostolorum ævo, ex ea liqueret semper & omni loco ab Apostolis singulares Episcopos creatos qui pluribus præficerentur Episcopis. Quod ipse Loiolita, ut ingenuus est scilicet & candidus, falsum esse agnoscit. Quis non videt patres dum sua tempora sola respiciunt quibus Episcopi in singulis urbibus regnabant presbyterio superiores, putasse à principio rem ita fuisse? Ipse Hieronymus aliquando errore isto communi abreptus deprehenditur successionum Episcoparum ab Apostolorum tempore repetendarum, cum tamen alibi tam diserte tradiderit, *communi presbyterorum consilio Ecclesias gubernari* olim *solitas*, cum scilicet *idem erat presbyter & Episcopus, & antequam diaboli instinctu diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ.* Sed & ex successiones Episcopales quæ ab Apostolorum ævo serie interrupta deducuntur, facillime possunt conciliari cum utroque genere Episcoporum. Nunquam Ecclesia caruit Episcopis. Primo quasi generales & οἰκουμενικοὶ Ecclesiarum Episcopi in commune fuere ipsi Apostoli Quos iidem constituebant per singulas civitates presbyteri, qui curam habebant Ecclesiarum particularium, Episcopi quoque nominabantur. Deinde introducti sunt post Apostolorum seculum id genus Episcopi qui præerant multis presbyteris. Sic per Episcopos licet dicere à temporibus usque Apostolorum gubernatas fuisse Ecclesias, sed longe alio modo sub Apostolis, quam post Apostolos. Et falluntur illi successionum computatores, qui primos singularum Ecclesiarum Episcopos, singulares & unicos putant fuisse, quiq; ipsos Apostolos pro Episcopis specialibus civitatum certarum numerant. Nam, ut jam diximus, nec Episcopi secundi generis revera successores primi generis Episcoporum extitere, multo minus Apostolorum. Neutri autem successere Apostolis, cum Apostolatus, utpote extraordinarius ac nulli loco addictus, ἀδιάδοχος fuerit. Nulla quippe functionis aut mu-

neris vel officii ſimilitudo inter οἰκουμενικοὺς, quales fuere Apoſtoli, Epiſcopos, & τοπικοὺς quales fuere Epiſcopi. Nec ejuſdem etiam generis fuiſſe cenſendi Epiſcopi qui omnes erant inter ſe pares, quique communi conſilio Eccleſias regebant, presbyteri etiam appellati, cum illis neotericis qui ſoli præerant uni Eccleſiæ, & presbyterium totum ſibi ſubjectum habebant. Non ergo hi Epiſcopi poſteriores, priorum fuere ſucceſſores, cum tantopere diſpares eſſent & inferiores, & neutri Apoſtolorum, cum Apoſtolatus ab utroque genere Epiſcopatus in tantum differret, quia Apoſtoli pro indiviſo omnes Eccleſias regebant, Epiſcopi utriuſque generis, diviſas certorum locorum Eccleſias, & ſuam ſibi quiſque aſſignatam adminiſtrabant. Hoc igitur probandum eſt, priores & Apoſtolicos Epiſcopos eoſdemque presbyteros per omne Apoſtolorum vitæ tempus & ultra eorum ſæculum quod Eccleſiæ primum fuit, permanſiſſe. Loiolita fatetur proximo poſt Chriſti mortem tempore ordinatos eſſe plures Epiſcopos in Eccleſiis ſub presbyteri nomine. A quibus ergo ordinati? An non ab Apoſtolis? Haud aliter dixerit. Proximo tempore à Chriſti morte dicit ordinatos. An tantum proximo Apoſtolorum, non etiam ultimo? Ita proximum poteſt intelligi, ut totum Apoſtolici ævi ſpatium comprehendat. Si aliter intellexit, & non per omne tempus Apoſtolicæ πολιτείας genus illud Epiſcoporum qui & presbyteri vocabantur, manſiſſe voluit, docere nos debet, ut cœpiſſe eos vult ſtatim poſt Chriſti mortem ſub Apoſtolis, quando deſierint, & an ſub Apoſtolis ipſis. Si ſub Apoſtolis hoc presbyterale regimen quod & plurium Epiſcoporum fuit, deſitum eſt uſurpari, ab Apoſtolis ipſis abolitum plane videri oporteat. A quibus & quando? An ab omnibus ſimul, & ex uno conſenſu? An quidam ad finem vitæ ſuæ retinuere, alii mutaverunt hanc formam & receperunt eam quæ poſterius introducta eſt? Hęc nobis explicet ſi poteſt; Si non poteſt, melioribus cedat. Sed hoc minus poteſt quam aliud quod libet. Ubi in hoc capite circa initium faſſus eſt proximo poſt Chriſti mortem tempore aliter uſurpatum eſſe, & plures in Eccleſiis ſub nomine presbyteri ordinatos fuiſſe Epiſcopos, poſt paulo pagina altera ejuſdem capitis Num. VII. Ita ſcribit, *Hoc velut jacto fundamento manifeſtum jam erit illud cujus gratia notata iſta ſunt, Epiſcopatum & presbyteratum ex voluntate Chriſti ac divino jure diſtinctos eſſe ordines.* Scilicet ex eo quod proximo poſt mortem Chriſti tempore indiviſi hi duo ordines pro uno in eadem perſona obſervati ſunt, jure divino & voluntate Chriſti diſtincti ſunt. Quid ergo fiet Apoſtolico inſtituto, quo aliter uſurpatum ipſe fatetur? An juris divini non eſſe ſtatuet quæ ab illis inſtituta ſunt? Atqui conſtat eos unum ordinem ex presbyteratu & Epiſcopatu inſtituiſſe, idque ex volun-

voluntate Chriſti, ut jam ſupra notavimus. Iſtine Ἀκαθάρτῳ Loiolitæ magis credemus qui ſibi credi non vult tam ſæpe ſententiam mutanti, quam Hieronymo qui hanc diſtinctionem ordinum presbyteratus & Epiſcopatus, qua majores presbyteris facti ſunt Epiſcopi, magis conſuetudine quam Dominicæ veritatis diſpoſitione affirmat introductam. Sic enim ſcribit in Epiſtolam ad Titum: *Sicut ergo presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine ei qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubjectos, ita Epiſcopi noverint ſe magis conſuetudine, quam diſpoſitionis Dominicæ veritate presbyteris eſſe majores, & in commune debere Eccleſiam regere.* Loiolita vero major & ſanctior Hieronymo, fideque adeo dignior, contrarium dicit, jure divino & ex voluntate Chriſti diſtinctos fuiſſe ordines, & per eam diſtinctionem majorem factum presbyteris Epiſcopum. Aliter inſtituiſſe & uſurpaſſe Apoſtolos non diffitetur. Ergo aliud Apoſtoli, aliud Chriſtus de ea re ſtatuerunt. Jam id videbimus. Cum inſtitutione, ut diximus, Apoſtolica, & proinde Spiritu ſancto dictante, & Chriſto ipſo quaſi inſtituente, unicum ordinem presbyteros & Epiſcopos in Eccleſia feciſſe conſtet, hujus moris probatio ex Scriptura potius ſacra quam ex patrum ſcriptis peti debet. Scripturæ auctoritatem non adeo facile eludere poterit Loiolita, ut patrum elevat, quibus & convitia dicit ſi quando non commode ad ipſius guſtum loquantur. Præterea quod ad Scripturæ loca attinet, multis locis ingenue faſſus eſt, *Apoſtolica ſcripta ita de Epiſcopis & presbyteris loqui, ut utroſque eodem habere loco, ac nihil inter illos ſtatuere diſcriminis videantur*, ut ait, lib. I. cap. I. pag. III. Diſſertationum Eccleſiaſticarum. Idem pag. XIV. eodem capite, allatis aliquot ex Actis & Pauli Epiſtolis locis, concludit, *Igitur presbyteros nonnunquam Epiſcopos veros eſſe dictos, & in eadem civitate plures extitiſſe.* Item pag. XXII. ejuſdem capitis, concludit iterum, *ex antiquorum auctoritate confici, primis temporibus presbyterorum & Epiſcoporum non tantum appellationes, ſed etiam ordines in eaſdem concurriſſe perſonas.* Et paulo poſt pagina nimirum ſequente, initio cap. II. ait: *Si quis omnia illa Scripturæ loca diligenter expendat quæ ſuperiori capite ab ipſo propoſita ſunt, id neceſſario conſequens ex illis eſſe ſtatuet, eos ipſos qui ibi presbyteri vocantur, plus aliquid quam ſimplices fuiſſe presbyteros, cujuſmodi hodieque ſunt, nec dubitabit, quin Epiſcopi fuerint iidem non vocabulo tantum, ſed re etiam atque poteſtate.* Multa ejuſmodi habet in illis libris de Epiſcoporum dignitate ac juriſdictione, quæ Vallo Meſſalinus jam notavit, quibus aperte oſtendit Loiolita, ſi res decidatur ex Scripturæ ſacræ auctoritate, non dubium cuiquam futurum quin Epiſcopi & presbyteri primis Eccleſiæ temporibus, id eſt Apoſtolicis, iidem fuerint. Nonne magnus Nebulo tunc fuit, cum ita ſentiret, & hæc ſcriberet? Certe non aliam ob cauſam is nunc me nebulonem, & fanaticum nuncupat, quam quod eam

ſententiam defendi, quæ tunc illi optima & veriſſima videbatur. Sed ad dilucida ejus intervalla provocamus quibus ſaniorem mentem habuit. De tempore igitur tantum nobis cum illo controverſia. Aliquo loco in illis Diſſertationibus *ad breve tempus* id ſervatum dicit. In libris de Hierarchia, *proximo poſt mortem Chriſti tempore.* Ergo non putat per totum illud temporis ſpatium quo Apoſtoli Eccleſiarum regimen tenuerunt, hunc ab illis morem fuiſſe perpetuo cuſtoditum, ut plures Epiſcopos eoſdemque presbyteros in ſingulis civitatibus aut ipſi conſtituerent, aut conſtituendos curarent per ſuos συνεργοὺς. Hoc nunc ergo diſpiciendum. Epiſtolam ad Timotheum primam ſcripſit Paulus cum in Macedonia eſſet. Ita enim potius credamus viris doctis, quam quod ad finem Epiſtolæ mala manu ſubſcriptum eſt datam eſſe ex Laodicæa Phrygiæ Pacatianæ. At quando ea Epiſtola ab eo ſcripta eſt, viginti ſex aut ſeptem plus minus anni à Chriſti paſſione effluxerant. In ea Epiſtola cap. III. cum præcepiſſet qualis eſſe deberet qui in Epiſcopum eligendus erat, omiſſo presbytero tranſit ad diaconos, ut etiam præſcribat quid in illis requirendum foret, qui eligerentur ad diaconatum. Ex quo loco perſpicue patet, etiam id fatente qui omnia vera negat Petavio, pag. XIII. Diſſertationum, ideo prætermiſſos ab Apoſtolo presbyteros, quia tum cum presbyteris iidem eſſent Epiſcopi. At plerique patrum, dum ſuorum temporum conſuetudinem ſpectant, rationem hujus rei eam reddunt quæ mori eo tempore recepto conveniat. Notant enim eam ob cauſam de presbyteris nihil dixiſſe Paulum, quia presbyteri & Epiſcopi eadem ordinatio erat, & quod ipſi presbyteri haud minus quam Epiſcopi docendi jus in Eccleſia haberent, & curam ſimiliter Eccleſiæ gererent. Cum igitur eadem presbytero quæ Epiſcopo convenirent, ſuperfluum fuiſſe præceptum de his eligendis dare. Sola quippe ordinatione inferiores fuiſſe Epiſcopis. Ita Theophylactus poſt Chryſoſtomum, de presbyteris, καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν καὶ προστασίαν τῆς ἐκκλησίας ἐγκεχειρισμένοι εἰσὶ, μόνῃ τῇ χειροτονίᾳ ἀποβεβηκότες. *Quoniam & ipſi docendæ & adminiſtrandæ Eccleſiæ poteſtatem habent, ſolo ordinandi jure inferiores.* Eadem omnino habet & falſus Ambroſius ad hunc Timothei locum, *poſt Epiſcopum tamen diaconi ordinationem ſubjicit. Quare, niſi quia Epiſcopi & presbyteri una ordinatio eſt? Vterque enim ſacerdos eſt. Sed Epiſcopus primus eſt, ut omnis Epiſcopus presbyter ſit, non omnis presbyter Epiſcopus.* Apparet eum loqui ex uſu & mente ſui ſæculi. Nam Apoſtoli ætate, & cum ea præſcriberet de Epiſcopi ordinatione, non ſolum omnis Epiſcopus presbyter fuit, ſed etiam omnis presbyter Epiſcopus. Sed certum eſt commentarios illos ad Epiſtolas Pauli quæ illud nomen præferunt, non eſſe Ambroſii,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cum ex Augustino constet esse Hilarii, qui citat verba quæ hodie leguntur ad cap. v. Epist. ad Romanos, *sicut per unum hominem.* Constat tamen Ambrosium scripsisse tractatum in Epistolas Pauli. Nam Amalarius Fortunatus lib. II. de Eccles. officiis, cap. XIII. ex vero Ambrosio locum adducit ex tractatu in Timotheum, ubi longe aliter de hoc Timothei loco sentit verus Ambrosius quam Hilarius qui sub eo nomine hodie circumfertur. Sed & ipse ille Hilarius duobus locis agnoscit, temporibus Apostolorum Ecclesias à senioribus fuisse gubernatas æque ac Synagogam Judæorum, & inter primordia Ecclesiæ presbyteros Episcopos appellatos esse, *ut recedente altero sequens ei succederet.* Hæc non sunt unius hominis. Et apparet interpolatos illos fuisse Hilarii commentarios. Quod enim hic dicit, *unam esse ordinationem Episcopi & presbyteri*, hoc locum tantum habuisse videtur ætate Apostolorum. Post distinctionem quippe ordinum factam, alia fuit ordinatio Episcopi quam presbyteri, ut infra dicam. Fortassean ea quæ citat ex Ambrosio Amalarius, ex iisdem istis commentariis sumpta sunt quos Hilario tribuit Augustinus, sed ea à male feriatis hominibus resecta sunt, qui ferre non poterant hæc ab illo dici quæ contra consuetudinem suorum temporum erant. Causam certe veram allegat Ambrosius ille qui ab Amalario citatur, cur presbyteros prætererit Paulus. Immo quod verius est, nec eos præteritos ait, cum sub Episcopi nomine etiam presbyteri comprehenderentur, quia unus idemque tunc esset Episcopus & presbyter. Sic igitur Amalarius: *Dicit Ambrosius in Tractatu super Timotheum, Opinabitur quisquis usum divinarum non habens Scripturarum B. Paulum presbyteros prætermisisse, sed non ita se res habet. Illa enim quæ de Episcopo in anterioribus dixit, etiam & de illis dicit qui nunc nominantur presbyteri, eo quod antiquis temporibus utrisque nominibus vocabantur presbyteri. Et post pauca: Melius autem cognoscere poterit illud ex his quæ ad Titum scripsit Apostolus, dixit enim,* ut constituas per singulas civitates presbyteros, sicut ego præcepi tibi. *Et dicens quales debeant ordinari, addidit,* Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, sicut Dei dispensatorem; *cum conveniret utique ut presbyterum eum diceret, sed evidenter eundem & presbyterum & Episcopum nominavit.* Idem Amalarius sub finem illius capitis adducit & locum insignem ejusdem Ambrosii in Epistolam ad Timotheum, ubi ampliter sanctus ille vir disserit cur Apostolorum ævo Episcopi & presbyteri indiscretis nominibus ac muneribus iidem fuerint, & cur postea divisa ea nomina fuerint & officia. Ita ergo scribit Amalarius verbis Ambrosii: *Videamus cur presbyteri nomen transeat ad Episcopi*, Ambrosius dicit in Epistolam ad Timotheum, *Quæ autem sit causa non est justum eam silentio præterire id illam immutationem nominum quæ ad præsens*

ſens eſſe videtur, & qua ex cauſa diſcreta ſunt nunc nomina, & neque Epiſcopus dici poteſt presbyter, neque presbyter unquam Epiſcopi nuncupationem ſibi poterit vindicare, uſque dum presbyter eſſe deſiſtit. Antiquis enim temporibus, quando pietati ſtudebant presbyteri, omni in loco ordinabantur, hoc quidem nomen contemplatione honoris accipientes, ſicut & apud Iudæos presbyteri dicebantur qui populo præerant. Vocabantur autem & Epiſcopi ab illo opere quod & implere videbantur, eo quod conſiderare omnia quæ ad cultum pertinent pietatis fuerant conſtituti, ita ut univerſorum diſpenſationem haberent commiſſam. Nam & perfectam diſpenſationem & auctoritatem Eccleſiaſtici miniſterii ipſi tunc commiſſam habebant, & omnia regebantur pro eorum arbitrio. An aliquid adferri poteſt clarius & fortius, quoque magis ἀποστολικῶς probetur à presbyteris rectas primo fuiſſe Eccleſias Chriſti, qui plenam ac ſummam in iis adminiſtrandis ac diſpenſandis haberent poteſtatem, quique ab opere ac munere quod implebant conſiderando quæ ad cultum pietatis pertinerent, Epiſcopi etiam ſunt nuncupati? Poſt tempora Apoſtolorum eam totam rationem fuiſſe immutatam, & diſtincta munera ac nomina quæ utraque ſub illis una & eadem fuerunt, idem Ambroſius apud Amalarium diſerte dicit his verbis: *Beatis vero Apoſtolis decedentibus, illi qui poſt illos ordinati ſunt ut præeſſent Eccleſiis, illis primis exæquari non potuerant, neque miraculorum teſtimonium par illis habere, ſed & multis aliis inferiores illis eſſe videbantur, grave exiſtimaverunt Apoſtolorum ſibi vindicare nuncupationem. Diviſerunt ergo nomina ipſa, & iiſdem presbyterorum nomen reliquerunt, alii vero Epiſcopi ſunt nuncupati, hi qui ordinationis præditi poteſtate, ita ut pleniſſime iidem præpoſitos ſe Eccleſiarum eſſe cognoſcerent.* Hæc clariſſime demonſtrant poſt Apoſtolorum demum obitum hanc diviſionem munerum & nominum eſſe factam, & Epiſcopos majores presbyteris conſtitutos, ita ut pleniſſime præpoſiti haberentur Eccleſiarum, cum ſub ipſis Apoſtolis presbyteri omnes dicerentur atque Epiſcopi qui æquali poteſtate regebant Eccleſiam. Hæc verba Ambroſii quæ citantur ab Amalario in Epiſtolam ad Timotheum, non hodie leguntur in illis Commentariis ad Epiſtolas Pauli quæ hoc nomine inſcribuntur, quos proinde nec Ambroſii eſſe conſtat, quippe qui longe aliter ſentiat de presbyteri prætermiſſione quam Ambroſius. Niſi verius ſit quod ante docuimus, ea quæ citat Amalarius ex Ambroſio olim lecta fuiſſe in iſtis commentariis qui hoc nomine hodie vulgantur, cum eorum auctor, ſive Hilarius ſit, ſive alius, aliquot locis etiam agnoverit Apoſtolorum temporibus eoſdem fuiſſe presbyteros quam Epiſcopos cum eadem eſſet amborum ordinatio, & decedente altero ſequens ei ſuccederet. An vero deperditis veri Ambroſii commentariis, nomine ejus falſo inſcripti ſunt Hilarii neſcio cujus diaconi ſcripta ad eaſdem Epi-

ſtolas.

ſtolas. Theodoretus porro ex Græcis interpretibus recte etiam rationem reddit cur Apoſtolus, poſt Epiſcopos, diaconis præcepta dederit omiſſis in medio presbyteris, Ἐπίσκοπον δὲ, inquit, ἐνταῦθα τὸν πρεσβύτερον λέγει, ὡς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν ἑρμηνεύοντες ἀπεδείξαμεν. Ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καὶ ἐντεῦθεν καταμαθεῖν. μετὰ γὰρ τοὺς ἐπισκοπικοὺς νόμους τοὺς τοῖς διακόνοις προσήκοντας γράφει, τοὺς πρεσβυτέρους παραλιπών, ἀλλ' ὅπερ ἔφην τοὺς αὐτοὺς ἐκάλουν ποτὲ πρεσβυτέρους καὶ ἐπισκόπους. *Epiſcopum hic vocat presbyterum, ut oſtendimus cum Epiſtolam ad Philippenſes enarraremus. Facile & ex hoc loco id intelligi poteſt. Poſt præcepta enim Epiſcopis data, leges ſcribit quæ diaconis conveniant. Sed, ut dixi, olim vocabant presbyteros & Epiſcopos.* Nunc ad Epiſtolam Pauli ad Titum veniamus. Ea ſcripta eſt circa idem ferme tempus quo prima ad Timotheum cum in Macedoniam rediiſſet ex Achaia & in tranſitu Cretam adiiſſet, ibique Titum reliquiſſet ad conſtituendas illius inſulæ oppidatim Eccleſias. Ex ea Epiſtola porro ſole clarius lucet & liquet Epiſcopos tunc temporis eoſdem cum presbyteris fuiſſe. Idque omnes etiam veteres patres agnoſcunt, Græci Latinique. Quod longe majus eſt, ipſe etiam Loiolita Petavius de eo non dubitat. Ita enim ſcribit lib. I. cap. I. Diſſertationum pag. XIII. Libentius enim nunc ejus auctoritate quam patrum omnium utimur. *Ad hæc*, inquit, *in Epiſtola ad Titum cap. I. v. ait ſe Titum in Creta reliquiſſe, ut conſtituat per civitatem quamque presbyteros, quos quidem commate* VII. *vocat Epiſcopos, &* IX. *ſane proprie dictos, ut ex eo colligas quod ejuſdem plane ſunt generis cujus illi de quibus capite tertio prioris ad Timotheum meminit.* Nunquam ſanioris mentis uſum oſtendit Petavius, nec veriorem ſententiam protulit. Hac ſtabimus, nec opus patrum teſtimonia idem ſentientium congerere. Hic nobis pro centum millibus. Sane Ambroſius, ut ſupra vidimus, & Hieronymus, ita interpretantur. Theophylactus quoque ad hæc verba Epiſt. ad Titum cap. I. verſ. V. Καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. *Et conſtituas per civitates presbyteros, ſicut ego tibi præcepi.* Τοὺς ἐπισκόπους, inquit, οὕτως ἐνταῦθα φησὶν ὡς καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον. Theodoretus ad verba ejuſdem Epiſtolæ verſ. VII. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι. Hic enim vocat Epiſcopum quem verſiculo ſeptimo πρεσβύτερον appellaverat. Καὶ ἐντεῦθεν, inquit, δῆλον ὡς τοὺς πρεσβυτέρους ἐπισκόπους ὠνόμαζον. *Et hinc quoque manifeſtum eſt quod presbyteros, vocabant Epiſcopos.* Ulterius procedamus, & veniamus ad illud tempus, quo Romæ Paulus fuit, ut ſciamus an prius inſtitutum de presbyteris per civitates conſtituendis qui eſſent ac dicerentur Epiſcopi, omiſerit vel abdicaverit poſtquam Romam venit. Inter omnes convenit, Epiſtolam ad Philippenſes Roma ſcriptam eſſe. Et recte in ſubſcriptione legitur, Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης δι' Ἐπαφροδίτου.

φροδίτου. Romam Paulus venit anno Christi LXI. Post mortem autem ipsius & resurrectionem, anno trigesimo secundo. Biennium in ea urbe commoratus est, ut Acta Apostolorum testantur, *prædicans regnum Dei & docens quæ sunt de Iesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione.* Quinque annos post martyrium sub Nerone passus est, anno Christi LXV. Ita septem annos Romæ vixit. Quod autem quibusdam placet Paulum post illud biennium Lucæ memoratum, in eo enim desinunt Acta ab illo scripta, iterum ejus rei petita venia in Græciam profectum esse, & anno post Romam reversum, id quam verum sit nescio, nec multum refert. Ex Clemente potius liceat affirmare, ex quo Romam ingressus est primum, nunquam postea inde pedem extulisse. Ita enim significare videtur in Epistola ad Corinthios his verbis de Paulo, quæ magnopere notanda sunt: Διὰ ζῆλον ὁ Παῦλος ὑπομονῆς βραβεῖον ἀπέσχεν, ἑπτάκις δεσμὰ φορέσας, φυγαδευθεὶς, λιθασθεὶς, κήρυξ γενόμενος, ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει, τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν, δικαιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθὼν καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου, καὶ εἰς τὸν ἁγίων τόπον ἐπορεύθη ὑπομονῆς γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός. *Paulus propter eundem Zelum injustum patientiæ bravium reportavit, septies in vincula conjectus, verberibus castigatus, lapidatus, præco tam in Oriente quam in Occidente factus, egregiam fidei laudem & gloriam consequutus est. Iustitiæ præceptis universum mundum imbuit, & ad Occidentis finem veniens & sub Imperatoribus martyrium passus, ita è mundo migravit, & in locum sanctorum abiit, summum patientiæ exemplar existens.* Aperte innuit postquam Romam venit, non inde discessisse, sed ibi martyrium passum fuisse sub Nerone. Et palam est τέρμα δύσεως Romam ab eo appellari. Nec Neronem nominavit, sed ἡγουμένους: nec Romam, sed τέρμα δύσεως, quia tunc persecutio adversus Christianos adhuc sæviebat cum illam Epistolam ad Corinthios scripsit, nec tutum erat clarius ea exponere. Quis autem hæc melius de Paulo scire & fidelius narrare potuit Clemente isto quem συνεργὸν suum, id est *adjutorem*, appellat in Epistolis Paulus, & quem verisimile est Romæ in re præsenti fuisse cum Paulus supplicio adfectus est? In illo igitur septennii spatio quo vixit Romæ Paulus, plures in Græciam Epistolas scripsit, & inter illas eam quæ est ad Philippenses. Nondum eam rationem regiminis Ecclesiastici quam instituerat in civitatibus Græciæ, per Episcopos plures & pares, qui dicerentur etiam presbyteri, immutatam fuisse, cum eam Epistolam scripsit, apparet ex ipsa Epistola, quam inscripsit, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις. *Omnibus sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconis.* Plures Philippis Episcopos ab eo fuisse ordinatos ex his verbis

liquet.

liquet. Eosdem quoque presbyterorum nomen habuisse etiam liquido patet.. Non enim presbyteros omisisset, si ulli in Ecclesia illa tum fuissent alii præter Episcopos. Sed cum solos Episcopos nominet cum diaconis, inde licet pro certo colligere, Episcopos illos qui plures essent in una civitate, etiam presbyteros fuisse. Acathartus, quod merito mireris, ita etiam censet libro I. cap. I. Dissertationum Ecclesiasticarum, pag. IV. *Ad hæc Paulus idem*, inquit, *Epistolam ad Philippenses, Episcopis & Diaconis inscribit, nullo inter ambos interjecto ordine.* Hieronymus in Epistola ad Titum: *Si quis putat non Scripturarum sed nostram esse sententiam Episcopum & presbyterum unum esse, & aliud ætatis aliud esse nomen officii, relegat Apostoli ad Philippenses verba, dicentis,* Paulus & Timotheus servi Christi Iesu, omnibus sanctis in Christi Iesu qui sunt Philippis cum Episcopis & Diaconis, gratia vobis & pax *& reliqua. Philippi una est urbs Macedoniæ, & certe in una civitate plures, ut nuncupantur, Episcopi esse non poterant, sed quia eosdem Episcopos illo tempore quos presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis quasi presbyteris loquutus est.* Theodoretus ad eum locum Epistolæ ad Philippenses: ἐπισκόπους δὲ τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ. Ἀμφότερα γὰρ εἶχον κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὀνόματα. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς καὶ ἡ τῶν πράξεων ἱστορία διδάσκει. Idem dicit Theophylactus post Chrysostomum. Nec in re adeo clara & confessa pluribus verbis opus est ad probandum id de quo nemo unquam dubitavit. Hic vero libet quærere an verisimile sit Paulum, cum Romæ ageret, alios Episcopos ad Ecclesiam Romanam gubernandam instituisse quam quos in omnibus Ecclesiæ Græciæ & Orientis quas constituerat, ordinasset? Cum veteres omnes consentiant, non solum Petrum, sed etiam Paulum Ecclesiam Romanam ædificasse, & ambos hos Apostolos junctim nominent, velut illius Ecclesiæ ex æqua parte primos auctores & fundatores, quæ ratio nos potest cogere ut credamus, hos Apostolos aliam in Orientalibus Ecclesiis administrationis formam per ea tempora statuisse, aliam in Occidentalibus? De Paulo ipso non est probabile alios Philippensibus Episcopos præposuisse, & Cretensibus, & reliquis civitatibus ac populis in quibus Ecclesias statuebat, alios Romanis. Si dicatur Romæ non idem illi licuisse quod in urbibus Græciæ, quia solus eam Ecclesiam non gubernabat, sed socium habebat cui & debuit obtemperare, videndum an & Petro aliud quam Paulo placuisse verisimile sit, in illius Ecclesiæ præfectura formanda cui ambo præerant. Demus Petrum una cum Paulo Romæ tum vixisse, ibidemque martyrio simul coronatum. Demus etiam Epistolam primam suam Catholicam Romæ scripsisse, & Babylonem illam quæ in fine ipsius Epistolæ legitur, esse Romam. An propterea consequens erit illum Romæ unicum Episcopum creasse cum pluribus

presbyteris, cum Paulus ubique plures ordinaret Episcopos inter se pares qui etiam presbyteri essent ac dicerentur? Atqui vel ex illa Petri Epistola quam Romæ scriptam volunt qui *Babylonem* pro Roma in ea accipiunt, luce meridiana clarius constat, presbyteros illum pro summis Ecclesiæ rectoribus posuisse, qui etiam ab officio ἐπισκοπῆς, dicerentur ἐπίσκοποι. Sic enim cap. v. ejusdem Epistolæ scribit, vers. I. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων. Quos hic presbyteros alloquutus est, compresbyterum se illis vocans, & significans hanc fuisse tum unam in Ecclesia curationem, sequente versu, de eorum officio loquens & quid facere deberent admonens, præcipit iis ut pascant gregem Dei, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως. Quibus verbis indicat eosdem πρεσβυτέρους ab ætate dictos, & ἐπισκόπους ab officio & munere inspectionis. Nec patres aliter intellexere, ut Hieronymus cujus hæc sunt verba ad Evagrium: *Sed & Petrus in prima Epistola, presbyteros,* inquit, *in vobis precor compresbyter, & testis passionum Christi, & futuræ gloriæ quæ revelata est particeps, regere Ecclesiam Christi, & inspicere non ex necessitate sed voluntarie juxta Deum. Quod quidem Græce significantius dicitur,* ἐπισκοποῦντες. *Unde nomen Episcopi tractum est.* Hæc Romæ scribens Petrus ad Judæos dispersionis qui Asiam incolebant, idem prorsus curandarum Ecclesiarum per presbyteros ἐπισκοποῦντας institutum iis præcipit, quod Paulus scripta ex eadem urbe Epistola, atque eodem ferme tempore, ad Philippenses usitatum fuisse significat, & à se primo conditum. Si adeo conjuncti animis studiisque & concordes illi duo Apostoli in Romana Ecclesia unà administranda fuere, ut tradunt fuisse veteres patres, quis credat circa modum administrandi discordasse, ut alteri placuerit Episcopum unum cum presbyteris in ea civitate ordinari, alteri presbyteros tantum plures qui etiam Episcopi essent? Atqui patet ex eorum scriptis eandem utrumque usque ad finem vitæ probasse curandæ Ecclesiæ rationem, quæ nimirum per presbyteros Episcopos ab ipsis, ut & à reliquis Apostolis instituta est. Nec fuit causa cur Romæ aliam constituere vellent, quam in aliis civitatibus instituerant. Tam in circumcisionis igitur Apostolatu Petrus, quam in præputii ἀποστολῇ Paulus, regi Ecclesias quas ædificabant per Episcopos plures ἰσοτίμους voluere & συμπρεσβυτέρους. An in eadem urbe idem munus ἀποστολῆς genere ipso populorum, quorum in gratiam eo defungi debuerunt, tam diversum, administrasse ambo illi Apostoli videntur? Nullo modo id videri potest, & præter alia multa etiam ratio temporum id unice refutat. Scilicet in eadem urbe Roma Petrus Judæorum Ecclesiam suæ curæ commissam habuerit, Paulus ex gentibus collectam? Non est verisimile, nec

sane

ſane verum. Gemina quippe tum fuiſſet Eccleſia Romana, una ex Judæis, altera ex gentibus ad fidem Chriſti converſis compoſita. Qua de re nullum in tota antiquitate Eccleſiaſtica verbum aut veſtigium apparet. Omnes qui primi memorantur Romæ fuiſſe vel Apoſtolorum adjutores ac diſcipuli in Eccleſiis fundandis, vel Epiſcopi, ex gentibus fuiſſe nomina ipſorum indicant, Clemens, Linus, Cletus vel Anacletus, iique à Petro ut volunt conſtituti, qui tamen Judæorum ἀποστολὴν tenuit ſibi concreditam. Sequentes vel Epiſcopi, vel Epiſcoporum ſive presbyterorum primi, etiam ex gentibus ut ex nomine ipſorum apparet, Euariſtus, Alexander, Xyſtus, Teleſphorus, Hyginus, Anicetus, Pius, Soter, Eleutherius, Victor & reliqui. Nulli enim in ea Eccleſia reperiuntur Epiſcopi Hebræo nomine appellati ut in Hieroſolymitana Eccleſia plurimi per initia præcipue deprehenduntur, poſt Iacobum, Symeon, Zacharias, Tobias, Benjamin, Iohannes, Matthæus, Levis, Ephraim, Ioſeph, Iudas qui omnes ex circumciſione fuerunt, uſque ad Hadrianum quo imperante everſionem paſſa eſt Hieroſolyma. Poſt illud tempus nulli nominibus Hebraicis in ea Eccleſia leguntur dicti, quia nulli fuere amplius Iudæi. In Alexandria etiam & Antiochia nulla ferme Epiſcoporum nomina Iudaica reperias. Quod fidem facit Eccleſias eas ex gentibus fuiſſe collectas, nec à Petro propterea conditas. Niſi quis dicat ex Helleniſtis qui proſelyti erant Iudæorum, ſed Græci generis, congregatas fuiſſe. Nam ſcribit Hieronymus in vita Marci primam Eccleſiam Alexandrinam Iudaizaſſe. Fortaſſean idem fuerit & de Antiochena. Qua de re nos alibi. Tradit idem Hieronymus Petrum poſt prædicationem diſperſionis Iudæorum per Pontum, Aſiam Bithyniam, Cappadociam veniſſe Romam. Ergo & ad illos ſcripſerit poſtquam Romam venit. Catholicam illam quæ ad eos directa eſt, quam *Babylonis* nomine figurate intelligi in illa ipſa Epiſtola docet. Sed id falſum eſſe oſtendimus, & de vera Babylone ibi accipiendum. Ergo Babylonem recta conceſſerit, non Romam, poſtquam diſperſioni Iudæorum per illas provincias conſiſtentium Euangelium prædicavit. Cauſa propter quam veniſſe Romam ab eodem traditur non minus falſa eſt, nimirum ut Simonem magum expugnaret. Quæ de illo certamine narrantur Simonis & Petri, haud magis vera ſunt, quam de Petri adventu Romam, niſi quis velit etiam credere quod plerique veterum Patrum tradiderunt, Iuſtinus, Irenæus, Tertullianus, Cyrillus, Euſebius aliique, ſtatua & ara honoratum fuiſſe à Romanis Simonem magum quæ poſita ei fuit in inſula Tiberina inter duos pontes. Hunc errorem omnino hauſerunt, ut alibi docuimus, ex ſimilitudine nominis *Semonis* & *Simonis*. Nam in illo ipſo loco avorum ætate reperta eſt ara dedi-

dedicata SEMONI SANCTO, quem illi pro *Simone mago* acceperunt. Error ille nominis persuasit illis Simonem magum fuisse Romæ, simul & Petrum ad eum expugnandum. De Petro ita etiam opinati sunt, ut dixi, ex verbis Epistolæ quæ datam Babylone significant; quam æque magno errore pro Roma interpretati sunt quam *Semonem Sanctum* pro Simone, à Romanis, ut ita dicam, sanctificato intellexere. Hierosolymitanam Ecclesiam cum Iacobo & reliquis Apostolis ædificavit Petrus, quæ primos presbyteros Episcoposque ex circumcisione habuisse memoratur, usque ad eversionem Hierosolymorum, & tempora Adriani. Cæsariensem quoque Ecclesiam in eadem Iudæa teste Clemente ædificavit, quæ urbs Metropolis Iudææ fuit. In aliis etiam urbibus Iudææ & Cœles Syriæ Ecclesias ex circumcisis congregatas constituit, ut Berœensem, Decapolitanam, Pellensem, & alias in quibus reliquiæ Nazaræorum, id est Christianorum Indaizantium, vel Iudæorum Χρισιανιζόντων adhuc temporibus Epiphanii & Hieronymi manebant. De Babylone quin Ecclesiam ibi collectam ex Iudæis instituerit non est dubitandum, cum in Epistola Catholica ad Iudæos dispersionis Christianos scribens in fine dixerit, *salutat vos Ecclesia Babylone electa*, nempe de Iudæis. Nullo modo autem mihi, nec cuiquam, ut opinor, sano persuaderi possit, Petrum cui credita fuit ἀποστολὴ circumcisionis, alias constituisse Ecclesias nisi ex Iudæis coactas. Quod ad Romam attinet, certum est eam Ecclesiam ex solis gentibus fuisse collectam, & ab Apostolo gentium Paulo solo fundatam. Si hoc verum non est, quam partem igitur in ea ædificanda habuit Paulus, cum tamen in Breviario temporum Petavius fateatur utriusque Apostoli studio Romæ Christianam fidem adolevisse? Si ex æquo ambo gentium ἀποστολὴν gessissent, non aliter ambo potuerunt Ecclesiam Romanam instituere ac gubernare, quæ ex gentibus sola constabat. Pauci enim tum Iudæi Romæ fuere, & nemo ex iis fidem accepisse traditur præter Aquilam & Priscillam uxorem ejus, quos Paulus Corinthi cum esset ex Italia profugos ibi offendit, quia Claudius Judæos omnes edicto ab Italia expulerat. Is erat annus Claudii decimus. Non ergo videtur Petrus Romam venisse sub Claudio, quia Iudæis nec in urbe Roma, nec in Italia licuit consistere. Sublato Claudio, Paulus de Roma adeunda cogitavit, ut est in Actis cap. XIX. vers. XX. Necdum videtur eo tempore Petrus Romam venisse. Paulus in Epistola ad Romanos quæ primo Neronis anno scripta est, iis significat se in animo sæpius habuisse eos invisere, *ut aliquem fructum haberet, & in illis, ut in reliquis gentibus.* Ἵνα, inquit, καρπὸν τινὰ σχῶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ut est in Epistola ad Romanos cap. I. vers. XIII. Non ergo credibile

dibile eſt Petrum Romanæ tum Eccleſiæ fundamenta præſentem jeciſſe, cum videatur innuere Paulus illis verbis integram ibi ſe meſſem inventurum ad ἀποστολῆς ſuæ munus implendum cui gentes proprie aſſignatæ fuerant, ut Petro Iudæi. Nulla igitur ratione nituntur qui Petrum Romam adveniſſe volunt tertio Claudii anno, cum Iudæis non liceret in Italia pedem ponere, nec Romæ. Quid enim ibi tum egiſſet Petrus cui ἀποστολὴ Iudęorum commiſſa erat? Non ante Nerònis imperium eo potuit venire. At cum Paulus Epiſtolam ad Romanos ſcripſit, nemo adhuc Apoſtolorum Chriſti fidem Romæ prædicarat, nec Eccleſiam ibi fundaverat. Magis veriſimilia ſcripſere qui Petrum Romam primum ingreſſum eſſe ſub Nerone. Ita ſcribit liber Pontificalis Damaſi, ſed addit viginti annos Epiſcopatus Cathedram ibi ſediſſe. Quod non poteſt ſtare. Sic enim non ſub Nerone paſſus eſſet, ſed ſub Veſpaſiano, cui traditioni tota antiquitas refragatur. Principium ſedis Petri Epiſcopalis in urbe Roma illigare ſe dicit Petavius anno tertio Claudii. Quæ & Baronii ſententia eſt. In ſecundum eam collocat Euſebius. Nec id poteſt ſubſiſtere, cum uſque ad annum Claudii quartum pedem è Paleſtina non extulerit Petrus quo tempore in carcerem ab Herode Agrippa conjectus, & inde eductus per Angelum, ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον, *in alium locum profectus eſt*, inquit Lucas Act. XII. verſ. XVII. Quod qui de Roma accipiunt mire hallucinantur, & ratione carent. Si tunc Romam profectus eſſet, non potuit Romæ ſedere per viginti quinque annos, & martyrium pati anno Neronis tredecimo exeunte ut eidem Loiolitæ placet. Quid vero interim fiet ſeptem annis quibus tenuiſſe dicitur Cathedram Antiochiæ? Anno Claudii XII. altero ante primum Neronis anno, Antiochiæ erat Paulus, & eodem venit Petrus, in os ei reſtitit Paulus, cumque quia reprehenſibilis viſus eſt, reprehendit. Unde eo venerat Petrus? An Roma? Non ſane videtur. Quid enim ille Romæ faceret unde Iudæos Claudius ejecerat, quod factum ejuſdem Claudii anno nono? Ergo, quod jam diximus, veriſimilius eſt ſub Nerone eum Romam perveniſſe quam ſub Claudio. Atqui ne illud quidem verum. Anno Neronis ſexto vinctus Romam adductus eſt Paulus. Petrum tum Romæ non fuiſſe pluſquam certum eſt. Non enim id omiſſurus fuit Lucas, ne Paulus quidem ipſe qui in omnibus Epiſtolis quas Roma ſcripſit ad diverſos, ad Theſſalonicenſes, Epheſios, Philippenſes, Philemonem, ſecundam ad Timotheum, nuſquam Petri meminit, niſi in ea quam ad Galatas direxit, ubi loquitur de Petro tanquam abſente, forſitan & mortuo. Ait enim Petrum, & Iohannem, & Iacobum qui præcipui videbantur Apoſtolorum, cum cognoviſſent gratiam ſibi datam, dextram ſibi dediſſe & Bar-

nabæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nabæ. Quinimmo cum vidiſſent eodem ſpiritu operante ſibi Euangelium præputii demandatum ut Petro circumciſionis. Non ergo Petrus ut fidem Chriſti prædicaret Iudæis Romam ſe conferre neceſſe habuit, cum iſta meſſis ex Apoſtolatu gentium Paulo eſſet dedicata. Eutychius auctor Arabs, Patriarcha Alexandrinus, quem haud ita pridem edendum curavit præſtantiſſimus & clariſſimus Seldenus, occiſum eſſe Petrum tradit, *ſub annum* XXII. *poſt Dominum* وكان لبطرس بعد سيدنا المسيح حين قتل اثنين وعشرين سنة. Non à Chriſti natalibus hos annos computat, ſed ab ejus aſſumptione. Ita paſſio Petri contigerit anno Claudii decimo, undecim circiter annos antequam Paulus Romam perductus ſit. E vivis igitur jam multo ante abierat Petrus cum Paulus Romam venit. Quod etiam innuere videtur Clemens in Epiſtola ad Corinthios. Nec enim ſolum Petrum ante Paulum martyrium eſſe paſſum ſignificat, ſed leviſſime defungitur ejus paſſionis narratione, non locum indicans, ubi ſupplicio affectus eſt, non alia commemorans quæ de tanti Apoſtoli morte ſciri oportuit, & cui ſucceſſiſſe in Epiſcopatu ipſe Clemens traditur. Sic igitur de Petro & Apoſtolo tradit, Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν τοὺς ἁγίους ἀποστόλους. Πέτρος διὰ ζῆλον ἄδικον οὐχ ἕνα οὐδὲ δύο, ἀλλὰ πλείους ὑπέμεινεν πόνους, καὶ οὕτω μαρτυρήσας ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. *Ponamus nobis ante oculos ſanctos Apoſtolos. Propter zelum iniquum Petrus non unum aut alterum, ſed plures labores toleravit, atque ita martyrium paſſus in debitum ſibi abiit gloriæ locum.* Si Petrus & Paulus eodem die & eodem loco, in urbe nempe Roma martyrium paſſi eſſent, non potuit hoc Clemens ignorare qui συνεργὸς Pauli fuit, & quem volunt ſucceſſorem Petri fuiſſe, & ab eodem conſecratum Romæ Epiſcopum. Si hoc non potuit ignorare Clemens, non debuit, ſi ſcivit eodem die ambo ſupplicio affectos Romæ, ita diſtincte de utriuſque morte & ſupplicio tradere, ut de Petri martyrio quaſi obiter tantum ac ſimpliciter dixerit ὅτι ἐμαρτύρησε. In Pauli autem martyrio narrando iis illud circumſtantiis & notis illuſtrat quæ non poſſunt videri communes cum martyrio Petri. Καὶ ἐπὶ τὸ τέρμα, inquit, τῆς δύσεως ἐλθὼν καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου. *Et in fines Occidentis veniens, & martyrium paſſus coram Imperatoribus ita è mundo migravit.* Cum neutrum de Petri morte expreſſerit, ex eo concludi audacter & vere poteſt, immo debet, nec Petrum veniſſe ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως, id eſt Romam, nec martyrium ſubiiſſe ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, ſub Nerone nimirum. Quid mirum porro veteribus patribus qui poſt Clementem vixere, ignoratum fuiſſe quo loco Petrus martyrio affectus ſit, cum Clemens ipſe id videatur ignoraſſe? Certe ſi ſciſſet, æque id expreſſiſſet, ut de Paulo declaravit. Paſſum vero Romæ eſſe falſa per-

persuasione imbiberunt qui putavere Romæ eum fuisse, & Romæ Epistolam Catholicam scripsisse, quia Babylone datam significat. Reliquorum certe Apostolorum vitæ, acta, & supplicia cum ab auctoribus fide dignis conscripta non sint, hodie incerta & obscura haberi necesse est. Nec magis certa aut clara videntur quæ de Petro narrantur, cum veritas eorum latuerit illos qui æquales eorum temporum fuerunt, quique viventem adhuc videre potuerunt, ut de Clemente diximus. Cujus rei non aliam causam afferre possumus, quam quod in urbe non orbis Romani, sed diversi imperii, mortem passus sit, Babylone utpote in qua urbe Epistolam suam Catholicam scripsit, vel in alia æque longinqua & externa. Pauli autem mors ideo non ignorata est, nec tempus ejus incognitum, quia in conspicuo & illustri loco eum pati contigit, nempe Romæ. Is ergo solus statuendus Romanæ Ecclesiæ doctor, auctor & fundator, qua in re partem non habuit Petrus, ut etiam alibi latius demonstraturi sumus. In ea autem Ecclesia formanda non aliis institutis usus est quantum ad regimen attinet, quam in aliis urbibus uti consueverat, ut Corintho, Philippis, Thessalonice, Creta, cæterisque civitatibus, in quibus aut per se aut per suos συνεργοὺς presbyterium, hoc est collegium seniorum Episcoporum ordinavit, auctoritate ad curandas Ecclesias pari. Usque ad finem vitæ, cum Romæ esset, paulo ante passionem suam, idem institutum servasse Epistola ad Philippenses declarat, ut jam docuimus. Si Petrus ei socius & comes addatur, non aliud ipsi consilium in Ecclesia gubernanda placuisse docet Epistola ejus Catholica, Romæ, ut volunt qui veris nolunt concedere, scripta. Clemens qui utrique superstes fuit, & quem usque ad tertium Traiani annum vitam produxisse refert Hieronymus, quo anno etiam Iohannes Apostolus mortem obiisse traditur, non aliam Ecclesiasticæ gubernationis ἰδέαν agnoscit in Epistola ad Corinthios. Non sese Episcopum inscribit Ecclesiæ Romanæ cum tamen appareat maximam tum in ea Ecclesia auctoritatem habuisse, nec ad Episcopum Corinthiorum Epistolam dirigit, sed simpliciter nomine Ecclesiæ Romanæ scribit ad Ecclesiam Corinthiorum. Ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ παροικούσῃ Κόρινθον. In ea Epistola Episcopos & Diaconos tantum nominat, ut & Paulus ad Philippenses scribens, & ad Timotheum, omissis presbyteris. Quinetiam diserte ait, Apostolos cum Euangelium Christi in diversis orbis partibus prædicarent, quos idoneos ad regimen Ecclesiæ per Spiritum probassent, delegisse qui fierent Episcopi & diaconi eorum qui credituri erant. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν τῷ πνεύματι εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. τοῦτο δὲ οὐ καινῶς. ἐκ γὰρ δὴ

πολλῶν χρόνων ἐγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων. Deinde citat ex Esaia LX. Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους ἐν πίστει. Ex Christi porro voluntate & mandato Episcopos plures in singulis Ecclesiis constitutos ab Apostolis non obscure indicat, his verbis. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μεταξὺ ἐπιμονὴν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. *Et Apostoli nostri per Iesum Christum Dominum nostrum cognoverunt, quod contentio esset oboritura de nomine Episcopatus, & ea gratia perfecta præscientia instructi constituerunt prædictos Episcopos, & quo perpetuo manerent, instituerunt ut, postquam decessissent, in eorum locum subrogarentur alii viri probati, qui munus idem implere possent.* De pluribus omnino Episcopis hæc intelligenda esse qui presbyteri etiam essent, quæ sequuntur apud eundem ostendunt, ubi eos πρεσβυτέρους appellat quos ante vocaverat ἐπισκόπους. τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος; τίς εὔσπλαγχνος; τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; εἰπάτω, εἰ δι' ἐμὲ στάσις καὶ ἔρις καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἄπειμι, οὗ ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους. Μόνον τὸ ποιμνίον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνευέτω μετὰ τῶν καθισταμένων πρεσβυτέρων. *Estne aliquis inter vos generosus, misericors & charitate plenus? Dicat, si propter me seditio, contentio & schismata orta sunt, recedo, abeo quocunque volueritis, & plebis jussis obtemperabo. Solum Christi ovile cum constitutis super illud presbyteris pacem habeat.* Et paulo post Corinthios adhortatur ut presbyteris suis subjiciantur, & pœnitentiam agant pro seditione cujus auctores fuerant. Ὑμεῖς οὖν, inquit, οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν λάμψαντες τὰ γόνατα τῆς καρδίας ὑμῶν. De Episcopo singulari in tota Epistola nihil, quia isti presbyteri etiam fuere Episcopi, ut antea eos nominavit cum diaconis solis, quia iidem cum presbyteris, ut nunc solorum presbyterorum meminit sine Episcopo, quia Episcopi erant pariter omnes. Adhuc alii sunt loci in eadem Epistola Clementis qui evincunt, non duos eum ordines distinctos posuisse, presbyterorum & Episcoporum, sed unum tantum, eundemque qui ex presbyteris iisdemque Episcopis constaret, sicut pluribus ostendit Vallo Messalinus. Quid contra ea reposuit in Hierarchia sua ἀκάθαρτος Petavius? Ita respondet totidem verbis super illis Clementis locis à Vallone Messalino productis: *Nonne me adfirmare scis primis illis Ecclesiæ temporibus in quibusdam civitatibus presbyteros plures cum Episcopali consecratione creatos esse, eosdemque dictos Episcopos?* Ita inquam scribit lib. I. de Hierarchia cap. X. num. VIII. Nihil amplius ab illo requirimus, & fatemur hunc insanum sæpe dilucida habere

bere intervalla. Nulla tamen in ejus ore veritas sine mixtura mendacii.
Cur enim in quibusdam tantum civitatibus hoc obtinuisse vult, non in
omnibus? An poterit nobis distincte expedire quænam civitates Episco-
pos habuerint plures, presbyteros appellatos, & quæ non? Quæ ratio
moverit Apostolos, ut iidem tam varia de his ordinarint? An à diversis
Apostolis hæc varietas gubernationis processit, cum alii plures in una
civitate instituerent Episcopos, alii unum? Hæc Petaviana plane sunt ac
Loiolitica. Ne hunc quidem Clementem liquet fuisse specialem Romæ
Episcopum, ut tota antiquitas credidit. Nam de eorum genere fuit quos
συνεργοὺς vocabant majorum gentium Apostoli, cum isti essent quasi mi-
norum gentium, & *Euangelistæ* etiam vocarentur, quales medios collo-
cat Paulus inter Apostolos & Episcopos sive doctores, & pastores sin-
gularum Ecclesiarum. *Apostoli* tamen etiam solebant interdum nomi-
nari, ut notavit pluribus Vallo Messalinus. Hinc & Clemens iste Epi-
stolæ ad Corinthios auctor, ἀπόστολος ab altero Clemente Alexandrino
nuncupatur lib. IV. Stromateon, Ναὶ μὴν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ
Ἀπόστολος Κλήμης. De Lino idem dicendum. Non tantum ergo sub Apo-
stolis regimen illud Ecclesiæ ab illis ex voluntate Dei institutum mansit,
sed etiam sub eorum συνεργοῖς, qui quasi Apostoli Apostolorum fuere.
Et sane non est dubitandum quin semel post assumptionem Christi pro-
batam Ecclesiasticæ curationis rationem Apostoli ad ultimum servave-
rint, & illis quos habuere comites laborum & operæ in prædicando
Euangelio & Ecclesiis fundandis, servandam porro tradiderint. Horum
plerique non diu ultra tempora Apostoli permanserunt, quia coævi eo-
rum fuerunt. Presbyteros autem post Christi ascensionem ab Apostolis
assumptos fuisse ad Ecclesias curandas & regendas, testatur Lucas in
Actis qui aliquot locis meminit πρεσβυτέρων Ecclesiæ Hierosolymitanæ.
Hi cum Apostolis non simplicium, sicut nunc sunt, presbyterorum vice, sed
Episcoporum nomine ac munere eam Ecclesiam gubernabant, ut c. XV.
Ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπο-
στόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. In Concilio
quod de ea quæstione paulo post habitum est, cum definitio ejus con-
troversiæ ex sententia Concilii pronuntianda esset, non solum Aposto-
lis, sed etiam presbyteris ita placuisse dicitur, τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. Presbyteros illos etiam Episcopos
vocatos fuisse constat ex eodem Luca cap. XX. vers. XVII. ubi Paulus
Mileto mittens Ephesum vocavit *presbyteros Ecclesiæ*, μετεκαλέσατο τοὺς
πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Episcopos ipsos quoque fuisse dictos quæ
sequuntur vers. XXVIII. plane adstruunt, προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ

τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. Si tales Episcopi plures iidemque presbyteri à Spiritu sancto singulis Ecclesiis præpositi fuere, ut hic clare dicit Paulus, quomodo verum esse poterit quod placuit Petavio? An spiritus Loiolæ potior habebitur quo inspiratus pertendit ex voluntate Christi & jure divino distinctos ambos illos esse ordines, ut nunc sunt? Non nomine autem solo sed etiam potestate Episcopos fuisse presbyteros illos Ecclesiæ, manifeste idem Paulus docet, in priore ad Timoth. c. IV. v XIV. *Noli*, inquit, *negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii*, μετὰ ἐπιθέσεως χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Ubi Theophylactus recte interpretatur, τουτέστι τῶν ἐπισκόπων, οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνουν. Quod verum est de illius temporis presbyteris. Sed illi presbyteri Apostolici Episcopos etiam ordinabant, quatenus & ipsi Episcopi erant non tantum nomine sed re, quia poterant ordinare. Post distinctionem autem ordinum factam & superlatum unum Episcopum pluribus presbyteris, non aliud nec majus discrimen inter utrosq; invectum quam ut Episcopus solus ordinationis jus haberet, quo carebat presbyter. Sed Apostolicus presbyter etiam Episcopus & fuit, Episcopali potestate. De illis autem locis Actorum idem nobiscum olim sensit Petavius cum Ecclesiasticam dissertationem meditabatur, nempe inde probari posse numero plures in unius civitatis Ecclesia fuisse presbyteros Episcoposque eosdem. Nunc in alia est sententia, & sequitur Concilii Tridentini decretum damnantis eam opinionem quam tunc probaverat. Metuit scilicet ne pro hæretico & Calvinista, aut Viclefita & Ualdensi condemnaretur si pergeret pro Scriptura sacra stare contra Synodum quam potentior & sanctior Spiritus confirmasset. Hieronymus qui Synodum, quæ nondum fuisset, non poterat metuere, loco illo supra citato Actuum utitur ad probandum quod instituerat demonstrare, Episcopos nempe & presbyteros Apostolorum eosdem extitisse & plures in singulis urbibus solitos ordinari. Ita enim in Epistolam ad Titum, *Adhuc si forte alicui hoc videtur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In Actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset Apostolus Paulus Miletum, miserit Ephesum, & vocaverit presbyteros ejusdem Ecclesiæ quibus postea inter cætera sit loquutus*; Attendite vobis & omni gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, pascere Ecclesiam Domini quam acquisivit per sanguinem suum. *Et hic diligentius observate, quomodo unius civitatis Ephesi presbyteros vocans, postea eosdem Episcopos dixerit.* Iacobus in Epistola *presbyteros Ecclesiæ* nominat, cap. V. XIV. Restat de uno videre Apostolo qui omnibus Apostolis multos annos superstes vixit, ut sciamus num aliam ipse probaverit & introduxerit in Ecclesiam gubernandi rationem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

tionem præter illam quæ Petro, Iacobo & Paulo placuit. Is Iohannes est quem constans fama fert usque ad Trajani tempora ævum extendisse, quem quidam anno hujus Imperatoris tertio, alii sexto obiisse perhibent. Presbyterum se inscribit duabus Epistolis, una ad Electam, altera ad Gajum. Ὁ πρεσβύτερος Ἐκλεκτῇ κυρίᾳ, ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ ἀγαπητῷ. Ex qua inscriptione colligitur tunc temporis in Ecclesiis curandis non majorem cujusquam fuisse auctoritatem quam presbyteri. Si Episcopi enim præcelluissent presbyteris, ut postea institutum est, Episcopum se, non presbyterum inscripsisset. Non meum hoc argumentum, sed Hieronymi, qui hoc etiam cum aliis & post alia profert, ut probet antiquis Ecclesiæ temporibus eundem fuisse presbyterum & Episcopum, in Epistola ad Euagrium. *Parva*, inquit, *tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Euangelica, filius tonitrui, quem Iesus amavit plurimum, qui de pectore Salvatoris doctrinæ fluenta potavit*: Presbyter Electæ dominæ & filiis ejus quos ego diligo in veritate. *Et in alia Epistola*; Presbyter Gajo carissimo quem ego diligo in veritate. Qui mentiuntur Episcoporum auctoritatem à se defendi, & ab Apostolis ex Christi voluntate tales institutos contendunt quales nunc sunt, cum nullum aliud habeant in Scriptura testimonium, quo id adstruant, unicum obtendunt quod in Apocalypsi hujus Iohannis habetur, ubi *angelos Ecclesiarum* ab eo vocari asserunt qui erant Episcopi, ut ajunt, singulares cujusque Ecclesiæ. Τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας, καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων. Atque ita de cæteris. Sed mirum est, atque adeo permirum, contra tot expressa, clara, & exerta testimonia Scripturæ quibus evincitur plures Episcopos pari potestate in singulis civitatibus cum nomine presbyterorum ab Apostolis, quandiu vixere, creari solitos, unicum opponi locum, non clarum ex allegorico scripto atque etiam controverso ac dubio. Non enim omnes consentiunt Apocalypsin Johannis esse Apostoli opus. Aut est igitur Apostoli germanum scriptum, aut non est. Si non est, nihil facit contra nos ille angelus cujusque Ecclesiæ quamvis constet accipi debere pro singulari Episcopo. Nos enim ad Apostolica tempora & scripta provocamus ut confirmemus ex eorum instituto Episcopos plures & pares in unaquaque civitate constitui solitos. Si est Johannis Apostoli, non potest videri eam administrationem Ecclesiæ agnovisse quæ cæteris Apostolis ignota fuerit, & quæ post tempora demum Apostolorum eorumque discipulorum in Ecclesia recepta est. Ex quo sequitur, *Angelum Ecclesiæ* in Apocalypsi Johannis quam pro vere Apostolica recipimus, aliter intelligendum esse quam vulgo accipiunt, siquidem sibi & aliis Apostolis videri velit consonantia scripsisse. Συλληπτικῶς ergo per Angelum singularum Ecclesiarum,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

cujusque Ecclesię pręfecturam & senatum, & quod idem est, πρεσβυτέριον, intelligi debere dicimus. Nam presbyterium eo tempore, hoc est presbyterum cœtus, communi consilio, & pari auctoritate regebat singularum civitatum Ecclesias. Nec Iohannes Apostolus potest videri aliter intellexisse, cum ipsius discipuli Papias, & Polycarpus, non duos ordines ad Ecclesiæ Apostolicæ gubernationem agnoverint, sed unum tantum presbyterorum, qui & Episcopi. Papias quem auditorem Johannis fuisse testantur antiqui patres, non aliter ipsos Apostolos appellat quam πρεσβυτέρους, apud Eusebium lib. III. cap. XXXIX. ut Vallo docuit cap. IV. pag. CCXXXVI. Polycarpus, quem & discipulum Iohannis fuisse veteres tradunt, in Epistola ad Philippenses presbyterorum tantum ac Diaconorum mentionem facit, non Episcopi, quia civitas illa Philipporum adhuc retinebat Episcopos suos sicut à Paulo constituti fuerant, hoc est presbyteros Episcopali dignitate. Διὸ δέον, inquit, ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων τούτων ὑποτασσομένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ὡς θεῷ καὶ Χριστῷ, ὡς παρθένους ἐν ἀμώμῳ καὶ ἁγνῇ συνειδήσει. Presbyteros illos Philippenses ad quos scribit munus etiam habuisse ἐπισκοπῆς, & judices in ea Ecclesia sedisse ibidem ostendit, καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὔσπλαγχνοι, εἰς πάντας ἐλεήμονες, ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπλανημένα, ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς. Inde enim tractum nomen ἐπισκόπου. Nam & ἐπισκοπεῖν Medici dicuntur ægros quos curant, ut alibi ostendimus. In sequentibus vult eos ἀπέχεσθαι πάσης ὀργῆς, προσωποληψίας, κρίσεως ἀδίκου, *temperare ab omni iracundia, personarum acceptione, & judicio injusto.* Quæ omnia recte præcipiuntur presbyteris qui judicandi in Ecclesia potestatem habuere, sicut olim erant cum & Episcopi dicebantur, non presbyteris quales hodie sunt. Quinimmo ipsum Iohannem constat cum ex Patmo insula exilio liberatus post mortem Domitiani à quo relegatus fuerat, sub initium Traiani Ephesum secessisset, variis in vicinis urbibus Episcopos constituisse more Apostolico plures, in vicis unicum. Ita enim scribit Clemens Alexandrinus de Iohanne apud Eusebium, postquam ille è Patmo Ephesum migravit, ἀπῄει παρακαλούμενος, καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ἐκκλησίας ὅλας ἁρμόσων, ὅπου δέ γε κλῆρον ἕνα τῶν ἀπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων κληρώσων. Hoc est quod dixit Clemens de Apostolis, κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους. Ubi verba illa κατὰ χώρας καὶ πόλεις vertenda Latine fuerunt, *per vicos & urbes.* In vicis sive χώραις, quæ plures non ferebant Episcopos, sive presbyteros, unum ordinare consueverunt, qui χωρεπίσκοπος dicebatur, id est vicanus Episcopus, in civitatibus vero plures. Hoc est quod de Iohanne scribit

ſcribit Clemens, Ἀπήει παρακαλούμενος, καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, *& vocatus inde finitimas provincias luſtravit, alibi ut Epiſcopos conſtitueret*, nempe in civitatibus, ὅπου δέ γε κλῆρον ἕνα τινὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων κληρώσων, *alibi autem unum aliquem electurus & ordinaturus eorum qui ipſi à Spiritu ſancto monſtrati forent.* Nimirum in ſingulis vicis, ubi Chorepiſcopi ſolebant conſtitui. Hinc & Theodoretus in Epiſtolam ad Epheſios cap. IV. verſ. XI. ποιμένας interpretatur, τοὺς κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἀφωρισμένους, Epiſcopos nempe ſive presbyteros per ſingulas civitates & vicos deſtinatos. Iam tenemus Iohannem cum duobus ejus diſcipulis atq; auditoribus Papia & Polycarpo, non aliam agnoviſſe regendæ Eccleſiæ formā præter Apoſtolicam, in pluribus Epiſcopis quibus & presbyteris nomen, per ſingulas Eccleſias conſiſtentem. Quid de Ignatio dicemus quem cum Papia & Polycarpo auditorem fuiſſe Iohannis, Hieronymus ſcribit, & tota antiquitas teſtis eſt? Atqui is in Epiſtolis ferme omnibus, & ſingularum Epiſtolarum pluribus interdum locis, nihil aliud tinnit, quam Epiſcopalem ſupra presbyteros eminentem gradum? Ἀκαίρως εὐκαίρως hoc ubique inculcat, ut nihil verius ſit quam quod olim conjecimus, Epiſcopi & presbyteri diſtinctionem tum primum factam cum auctor ille ad ſcribendas eas Epiſtolas ſe accinxit. Novellum adhuc erat inſtitutum, & tum nuperrime in Eccleſiam introductum. Quod cum plures Eccleſiæ vetuſtatis retinentes, & eam novitatem aſpernantes abnuerent, is ſcriptor commodavit manum ſuam firmandæ eorum auctoritati, mutuatuſque eſt ad hoc magnum & venerandum nomen, quo facilius id populis perſuaderet. Non eſſe Ignatium luce clarius eſt, ſed ſub Ignatio irrepere, & fucum facere voluit, ut facilius obtineret quod ſtudebat efficere. Nemo enim unquam mihi perſuaſerit, Ignatium Apoſtoli magni diſcipulum & auditorem tanta cum animi contentione rationibus tam plerumque ineptis ac frivolis, interdum vero & impiis, laboraſſe ut impugnaret & everteret quantum in ſe eſſet, Apoſtolicam Eccleſiæ gubernationem. Omnes Apoſtolorum diſcipuli & comites ſive, συνεργοὶ, eam ſervarunt ac retinuerunt. De Papia & Polycarpo jam ſupra id oſtenſum eſt. Item de Clemente ſive is Paulo detur συνεργὸς, ſive Petro. Hermas qui Paſtorem ſcripſit, Pauli diſcipulus, duos tantum ordines in Eccleſia conſtituit, Epiſcopos quos & *ſeniores qui præſunt Eccleſiæ* appellat, id eſt πρεσβυτέρους: & miniſtros ſive Diaconos, ut docuit Vallo Meſſalinus. Marcus Euangeliſta Petri interpres & comes non aliam formam in Eccleſia Alexandrina inſtituit, ut paulo poſt dicam. De Irenæo etiam id probavit Vallo Meſſalinus, quidquid contra cavillari auſus ſit, ſtabulum impudentiæ ſimul & imperitiæ, Loioliticum

ca-

catharma, Petavius. Nec causa igitur fuit Ignatio Antiocheno Iohannis auditori, cur aliam probaret administrandæ Ecclesiæ rationem ab ea quam ipse Iohannes & reliqui Apostoli sancto Spiritu repleti ex Christi præcepto semel recepissent, atque ut loquitur Clemens ad Corinthios, παραγγελίας λαβόντες καὶ πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πιστωθέντες τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ μετὰ πληροφορίας πνεύματος ἁγίου. His donis divinis instructos Apostolos Euangelium per orbem totum prædicasse & per singulas civitates & vicos quos Spiritu sancto monstrante probassent, in Episcopos & diaconos elegisse scribit, ut essent moderatores & ministri, τῶν μελλόντων πιστεύειν. Non ergo probabile est eam rationem immutasse, aut immutatam adprobasse, eos qui Apostolorum viventium doctrina imbuti fuerunt. Inter quos Ignatium fuisse non potest negari. Quo argumento invincibili adfirmari potest non esse eum auctorem Epistolarum quæ sub ejus nomine feruntur. Varias diversi temporis ejus operis interpolationes esse factas multis ostendit Reverendissimus ac doctissimus vir Iacobus Usserius Armachanus. Quale autem ab auctore primum prodiit, ne genuinum quidem Ignatii esse possum omni asseveratione confirmare. Hujus exemplar vetustissimum extare audio in Bibliotheca Florentina, longe diversum ab omnibus quæ hactenus vulgata sunt. Extant in Bibliothecis versiones antiquæ Latinæ ab editis Græcis multum descrepantes, nec multum quoque dissonæ ab eo exemplari primitivo quod servatur in Bibliotheca Laurentiana. Ex una Epistola ad Magnesios cognoscere licet quantum sibi licere voluerint Græculi, qui eas interpolarunt circa sæculum quintum aut sextum. Hæc Epistola vel sola fidem facere potest, verissimum id esse quod pridem augurati sumus, auctorem illum ψευδεπίγραφον non alio fini eas Epistolas scripsisse, quam ut nuper tum introductam Episcoporum supra presbyteros præcellentiam, recipere eam nolentibus quia novam, omnimodis esse recipiendam probaret. Auctor ille quisquis est vixit quidē post Ignatium, nec quam longo tempore exacte possim dicere. Haud diu certe post Ignatii mortem & discipulorum qui Apostolos videre & audire potuerant, ea divisio graduum & nominum inter Episcopos & presbyteros, in Ecclesiam invecta est. Quandiu enim superstites fuere aliqui qui regimen Apostolicum Ecclesiarum quale esset ab ipsis Apostolis institutum didicerant, non passi sunt eum novum morem quem φιλοπρωτία quorundam & τυραννὶς introducere properabat, usurpari. Ubi è medio sublati sunt omnes discipuli & auditores Apostolorum qui institutum Apostolicum sequi obstinatius perseverabant, facile novorum ambitio prævaluit, quos æqualitas illa Apostolica offendebat. In ea igitur ad Magnesios Epistola diserte confitetur

tur νεωτερικὴν illam esse τάξιν quæ Episcopum presbyteris præponebat, id est, novellam institutionem. Deinde πρεσβυτέριον dicit esse νόμον Χριστοῦ, quia ex institutione & voluntate Christi introductum sit. Magnesiis omni ratione persuadere nititur, ut Episcopum suum recipiant & honorem omnem ac reverentiam ipsi exhibeant, quamvis ætate juniori. Et primum quidem Sotionem laudat Diaconum quod Episcopo se submissum præbeat, ὡς χάριτι Θεοῦ, & presbyterio ut à Iesu Christi instituto. Καὶ τοῦ συνδούλου μου Σωτίωνος, οὗ ἐγὼ ὀναίμην, ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Et Sotionis conservi mei qui mihi gratus est eo nomine & acceptus, quod Episcopo subjicitur ut gratiæ Dei, & presbyterio ut instituto Christi.* Quasi vero ea quæ ex institutione Christi manarunt, non etiam Dei gratiam præferant. Sed non habuit aliam rationem qua eis probaret Episcopi supra presbyteros eminentiam Deo acceptam esse & gratam quam affirmando gratia Dei illos in eum gradum ascendisse. Non poterat negare quod omnes tunc sciebant, presbyteros à Christo per Apostolos institutos esse. Sed ut novam hanc institutionem Episcopi presbyteris superponendi Deo etiam placere ostenderet, summo ejus beneficio & gratiæ acceptam eam esse ferendam affirmat. Pergit porro & sic loquitur, καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεοῦ πατρὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν, ἀλλ᾽ ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ, οὐκ αὐτῷ δὲ, ἀλλὰ τῷ πατρὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ πάντων ἐπισκόπῳ. *Et vos quidem decet non nimium familiariter uti ætate Episcopi, sed secundum virtutem Dei patris omnem ei reverentiam exhibere, sicut cognovi presbyteros, non ut accipientes eam, quæ nova videtur, institutionem, sed tanquam prudentes in Deo, cedentes ipsi, nec ipsi vero solum, sed Deo patri Iesu Christi omnium inspectori & moderatori.* Manifestum est ex istis quid velit, & quid captet. Primum plebi ipsi commendat suum novum Episcopum & petit, ut non nimis familiariter cum eo agant quod videatur junior, sed ut reverenter cum eo se gerant. Deinde ad presbyteros convertitur quibus quia durum erat hominem se natu minorem sibi superpositum videre, eos alia arte aggreditur. Petit ab his ut sine præjudicio adprobandæ & recipiendæ novellæ hujus institutionis, qua unus Episcopus, & quidem junior, omnibus presbyteris, id est senioribus qui præerant Ecclesiæ, præponebatur, sed tanquam in Deo prudentes viri, honorem ei deferrent, & concederent. Non enim ipsi tantum hunc honorem habituros, sed Deo patri Iesu Christi. Sic magna arte ipsis insinuat, Episcopum locum Dei tenere in Ecclesia, presbyteros vero esse Apostolorum loco. Quod infra clarius dicit. Παραινῶ ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ, σπουδάζετε

ταῦτα πράσσειν, προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. Per νεωτερικὴν autem τάξιν manifeſtum eſt ab eo ſic vocari novam inſtitutionem, vel novum ordinem, qui tunc in Eccleſiam introducebatur de Epiſcopo uno ſupra presbyteros reliquos in majore gradu conſtituto. Quod nomine tenus primo quidem factum videtur, & honoris tantum gratia, cum tamen reipſa non multum auctoritatis & poteſtatis ſupra presbyteros haberet. Et hoc etiam ſignificat hic auctor ubi Magneſiis præcipit non ſatis eſſe Epiſcopum vocare, niſi etiam res ſequatur. Nam qui Epiſcopum honoris gratia nominarent & ſine ipſo omnia facerent, haud ſecus fore quam ſi nomine tantum tenus Chriſtiani dicerentur, non re ipſa præſtarent quæ Chriſtianum agere decet. Πρέπον οὖν ἐστὶν, inquit, μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανοὺς ἀλλ' εἶναι, ὥσπερ καὶ τινὲς ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. *Vobis etiam expedit non ſolum vocari Chriſtianos, ſed etiam eſſe, ut nonnulli Epiſcopum quidem nominant, ipſo autem inconſulto omnia faciunt.* Ex quibus apparet per ea initia cum Epiſcopus cœpit præponi & præcellere cæteris presbyteris, non magnam ejus rationem à presbyterio habitam, cum penes ipſos poteſtas reſideret, ſolum honor Epiſcopo daretur. Νεωτερικὴ autem τάξις non de juvenili Epiſcopi ętate accipienda eſt, ut fecit ille qui omnia hæc miſerrime interpolavit, & pervertit. Ita enim pro illis verbis auctoris quæ ſupra poſuimus germanis, hæc ſubditicia repoſuit, καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐν θεῷ φρόνησιν. Nihil tale voluit, aut in mente habuit auctor. Νεωτερικὴ τάξις eſt *novellum inſtitutum*, vel *novus ordo* quo Epiſcopus ſuperlatus eſt presbyteris. Nec enim τάξις ad ætatem poteſt referri. Νεωτερικὸς quoque non juvenem ſignificat vel juvenilem, ſed novum quod καινὸν deſignat. Unde νεωτερίζειν, & νεωτερὰ ποιεῖν, & unico verbo νεωτεροποιεῖν, innovare, res novas moliri. Hinc *Neoterici* auctores ac ſcriptores Servio novi & recentes, qui opponuntur antiquis. Apud Hieronymum in Epiſtola ad Pammachium, *En Lyſias noſter, en Gracchus, & ut aliquid de Neotericis inferam, Qui Ateius qui ingenium in numerato habebat.* Sic ab ἐσώτερον & ἐξώτερον, ἐσωτερικὸς & ἐξωτερικὸς. In Epiſtola Pauli ad Timotheum II. cap. II. XXII. νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι non ſunt *juveniles cupiditates*, ſed novæ, vel novarum rerum, ut alibi nos explicabimus. Qua autem ætate vixerit hic impoſtor qui nomen Ignatii ementitus eſt in illis Epiſtolis conſcribendis, inquirendum eſt. Nam Ignatium non eſſe earum auctorem tam certum puto quam me hæc ſcribere. Ex illa porro ipſa genuina auctoris editione quam ſervat Bibliotheca Laurentiana, & quam propediem in lucem evulgaturus eſt undequaque doctiſſimus juvenis, magno patri par futurus, cujus etiam

hac

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

hac ætate menſuram implet, ſine errore poſſumus colligere quo tempore iſtas Epiſtolas fabricaverit. Hæc enim verba in ea ad Magneſios Epiſtola leguntur quæ id quod quærimus, fide certiſſima indicant. Ὅτι, inquit, εἷς θεὸς ἐστὶν ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅς ἐστιν αὐτοῦ λόγος ἀΐδιος, οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθὼν, ὃς κατὰ πάντα εὐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν. *Quod unus eſt Deus qui ſemetipſum manifeſtavit, per Ieſum Chriſtum filium ſuum, qui Verbum eſt ejus æternum non è Sige procedens, qui in omnibus placuit ei qui ipſum miſit.* His verbis οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθὼν, obiter tetigit & damnavit Valentini opinionem, quæ tunc, ut apparet, cummaxime inclareſcebat. Is Romam veniſſe dicitur ſub Hygino Papa, & Antonino Pio, ut ex Irenæo & aliis conſtat. De fanatica ejus doctrina qua Pleroma, & Æonas triginta ſomniaverat, non ſunt docendi qui ſciunt. Eos exponebat & componebat per Syzygias, ſive conjugationes quaſdam. Primam Syzygiam ſtatuebat Βυθὸν & Σιγὴν, ex quibus proceſſiſſet Mens & Veritas, νοῦς καὶ ἀλήθεια. Ex his porro eruperat Verbum & Vita, λόγος καὶ ζωή. De quibus rurſum creatum voluit Hominem & Eccleſiam. Sic λογὸς ἀπὸ σιγῆς προῆλθε ſecundum Valentinum. Alii aliter hæc deliria Æonum Valentini enarrant, ſed omnes in eo conſentiunt, ex Sige prodiiſſe τὸν λόγον. Epiphanius in Valentinianorum hæreſi: ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς Σιγῆς πατρὰς, Ἄνθρωπος, Ἀλήθεια, Λόγος, Ζωή. Cyrillus Hieroſolomitanus de hoc Valentino, Καὶ ἀπὸ Σιγῆς τεκνοποιεῖ Λόγον. Non alia hęreſis id habuit. Certo igitur certius eſt, auctorē Epiſtolarum quæ ſub nomine Ignatii olim compoſitæ ſunt, poſt Valentinum vixiſſe, cum ad hæreſin ejus alluſerit ut eam condemnaret dicendo, de verbo Dei æterno, ὅτι οὐκ ἀπὸ σιγῆς προῆλθε. Quæ Valentini fanatici perſuaſio fuit. Videtur porro cum nova ea doctrina diſſeminaretur à Valentino vel ejus diſcipulis, occaſione captata eam hic auctor in iſta Epiſtola carpſiſſe, ut non multum ab ejus temporibus abfuerit; Immo ſuſpicor eodem ferme tempore vixiſſe, imperante nimirum Antonino, aut certe ſub Marco Aurelio. Inferiorem utique oportet Valentino fuiſſe cum ejus opinionem taxaverit de verbo ex Sige procedente. Eo ſæculo palam eſt νεωτερικὴν illam τάξιν Epiſcopi ſupra presbyteros introductam eſſe, ut ex hac Epiſtola ſole clarius dilucet. Et certe Epiſcopi Romani qui ſub illis duobus Imperatoribus vixerunt, Hyginus, Anicetus, Pius, Soter, Eleutherius, Victor, primatum inter presbyteros Romanos tenuiſſe tantum videntur, non Epiſcopi eo modo fuiſſe qui paulo poſt obtinuit, & qui tunc maxime convaleſcebat cum hanc Epiſtolam ſcripſit ſubditiuus ejus auctor. Sub Epiſcopatu Pii Papæ Hermes Paſtorem ſuum ſcripſit, ut teſtatur liber Pontificalis Damaſi, in quo duos tantum ordines agnoſcit Eccleſiaſticos,

ſeniores qui præſunt Eccleſiæ quos & Epiſcopos appellat, & miniſtros ſive Diaconos. Poſt mortem Hygini Marcionem Hæreticum à Ponto Romam veniſſe tradit Epiphanius, in hæreſi Marcionitarum, & contuliſſe cum ſenioribus Eccleſiæ Romanæ, quos πρεσβύτας & πρεσβυτέρους vocat. Καὶ τοῖς ἔτι πρεσβύταις περιοῦσι καὶ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν ἀποστόλων ὁρμωμένοις συμβαλὼν ἤτει συναχθῆναι, καὶ οὐδεὶς αὐτῷ συγκεχώρηκε. Paulo poſt πρεσβυτέρους eoſdem nominat & πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, Presbyteros Eccleſiæ vel ſeniores qui præerant Eccleſiæ, Καὶ ἄρχεται ὡς εἰπεῖν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς καὶ ἀπὸ θυρῶν τῶν ζητημάτων, προτείνων τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πρεσβυτέροις, τοῦτο τὸ ζήτημα. *Proponens illius temporis presbyteris hanc quæſtionem.* Appellatione *presbyterorum* qui tunc regebant Eccleſiam Romanam, ipſum illum comprehendit qui primatum presbyterii habebat cum cæteris presbyteris. Anicetus erat tunc presbyterorum Romæ primus presbyter, cui Pius in illo primatu ſucceſſit. Hos omnes ut Hyginum, Anicetum, Pium, Xyſtum & Teleſphorum, Irenæus apud Euſebium πρεσβυτέρους appellat, qui revera presbyteri erant, quamvis primi presbyterorum. Ita enim ſcripſit in Epiſtola ad Victorem: Ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸ τοῦ Σωτῆρος πρεσβύτεροι, οἱ προστάντες τῆς ἐκκλησίας ἧς νῦν ἀφηγῇ, Ἀνίκητον λέγομεν καὶ Πίον, Ὑγῖνόν τε καὶ Τελεσφόρον, καὶ Ξυστὸν, οὔτε ἐτήρησαν αὐτοὶ, οὔτε τοῖς μετ' αὐτοὺς ἐπέτρεπον. Ille ipſe Irenæus lib. III. c. II. *Succeſſionem presbyterorum* ab Apoſtolis ad ſuam ætatem in Eccleſiis deduci ait. Quos c. III. eodem libro, *Epiſcopos* appellat, & rurſus lib. IV. c. XLIII. presbyteros: *Quapropter eis qui in Eccleſia ſunt presbyteris obaudire oportet, his qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis ſicut oſtendimus. Qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chariſma veritatis certum ſecundum placitum patris accepimus.* De his plura videnda apud Vallonem Meſſalinum. Pius ipſe Papa in Epiſtola priore ad Iuſtum Epiſcopum Viennenſem *presbyteros* nuncupat qui Eccleſias rexere à temporibus Apoſtolorum uſque in ſuam ætatem, *Presbyteri illi qui ab Apoſtolis educati uſque ad nos pervenerunt, cum quibus ſimul verbum Dei partiti ſumus.* Idem in altera Epiſtola ad eumdem Iuſtum, Epiſcopum non eſſe majorem presbyteris affirmat, quia nimirum primatum tantum inter presbyteros tunc habebat, & eodem nomine cum illis vocabatur, ejuſdemque ordinis erat. Epiphanius in Hæreſi Marcionitarum πρεσβυτέρους τῆς ἁγίας ἐκκλησίας vocat, ut diximus, tam Anicetum vel Pium qui tunc primus erat presbyterorum Eccleſiæ Romanæ, quam reliquos presbyteros. Καὶ ὡς τοῦτο ἤκουσαν οἱ ἐπιεικεῖς καὶ πανάγιοι τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας πρεσβύτεροι καὶ διδάσκαλοι. Quæ verba ſine dubio deſcripſit ex antiquiore auctore, Irenæo ut puto, vel alio. Non enim ipſe ita eos vocaſſet. Victor ille qui Pio aliquot interjectis dicitur ſucceſſiſſe, & qui σύγχρονος Irenæo fuit, in Epiſtola ad Deſiderium Viennenſem *presbyteros* appellat qui tum Epiſcopi dicebantur

bantur sive primi presbyterorum, & à presbyteris administratam esse Ecclesiam usque ad sua tempora dicit. *Sicut*, inquit, *fraternitas tua à presbyteris qui Apostolos in carne viderunt erudita est, qui & Ecclesiam usque ad tua tempora rexerunt.* Recte quoque id observatum à Messalino Episcopos Romanos illius temporis non alios fuisse quam primos presbyterorum, qui hunc primatum inter ejusdem ordinis presbyteros non ex merito & electione, sed ex ordinationis tempore adipiscebantur. Nam in priore Epistola Pii duo primi presbyteri nominantur, Soter & Eleutherius, qui postea eodem ordine quo nominati sunt, primatum adepti videntur presbyterii. Soter quippe in eo primatu successit Pio, Soteri Eleutherius. Atque idem sentiendum de omnibus anterioribus Episcopis Romæ usq; à primo, qui non alii fuere quam primi presbyterorum. Quia autem hi clariores erant cæteris, ut primatum obtinentes ordinis, ideo in serie Episcoporum Romanorum ab iis recensiti sunt qui successiones Illius Ecclesiæ in litteras miserunt. Ita primus Ἄρχων solus Athenis nomen anno dabat. Nec id Romæ tantum obtinuit sed in omnibus Ecclesiis ab Apostolis fundatis. Omnia licet advocet arma & artes sophisticæ suæ Petavius, nunquam efficiet ut post Episcopatum plene ac plane distinctum à presbyteratu, Episcopi vocari sustinuerint *presbyterorum* nomine. Tantisper hanc appellationem presbyteri Episcopo datam liquet quandiu primus fuit presbyterorum, vel ordine ita exigente, vel electione primatum deferente. Ex hac Epistola Pseudepigraphi Ignatii constat, post Valentini demum tempora, Episcopalem ordinem vere & absolute à presbyterali tam re quam nomine fuisse discretum. Quam ille νεωτεϱικὴν τάξιν vocat. Auctorem autem illum recentiorem Valentino fuisse jam probatum est. Quanto recentior fuerit, exacte vix dici potest. Sed colligi id posse certum est conjectura valde probabili. Victoris tempore & Irenęi, ex his quę diximus exploratum est Episcopos nomen habuisse presbyterorum. Quo argumento adprime confirmatur nondum illo tempore Episcopatum à presbyteratu separatũ sic fuisse ut tam re quam nomine hi gradus dividerentur. Nam ab eo tempore quo ex uno ordine presbyterali & Episcopali duo facti sunt, nomen presbyteri dari desitum est Episcopo. Quis hodie Episcopum donaret presbyteri nomine? Quis Episcopus hoc nomen admitteret? Omnino vere Ambrosius apud Amalarium in Epistola ad Timotheum ex quo immutatio illa nominum facta est, & disjunctio graduum inter Episcopum & presbyteros, Episcopum non posse vocari presbyterum, neque presbyterum sibi appellationem Episcopi vindicare, affirmat. *Videamus*, Inquit, *cur presbyteri nomen transeat ad Episcopi. Quæ autem sit causa non est justum eam silentio præterire ob illã immutationem nominum quæ* ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ad præſens eſſe videtur, & qua ex cauſa diſcreta ſunt nomina, & neque Epiſcopus dic
poteſt presbyter, neque presbyter unquam Epiſcopi nuncupationem ſibi poterit vindica-
re, uſque dum presbyter eſſe deſiſtit. Nihil omnino verius dici potuit, & nunc
id reápſe verum eſſe uſus oſtendit. Ergo cum Epiſcopus dici poterat pres-
byter, ut immutatio nominũ non fuit, ita nec muneris aut dignitatis inter
Epiſcopum & presbyterum diviſio extitit. Non eam fuiſſe porro Victo-
ris tempore jam probavinus, quia non ſolum ipſum, ſed etiam anteriores
Epiſcopos Romanos πρεσβυτέρων nomine appellatos conſtat ab Irenæo &
aliis. Quinimmo Pius & Victor diſerte ſcribunt in Epiſtolis ſuis, ab A-
poſtolorum uſque temporibus gubernatam à presbyteris fuiſſe Eccle-
ſiam. Ex quo recte concludo, presbyterorum primatum tunc habuiſſe
qui Eccleſiis præeſſent potius quam Epiſcopatum re & nomine diſtin-
ctum à presbyteratu. Duplicis, ut dixi, generis fuit ille primatus. Aut
ex ordine πρωτοκλησίας & πρεσβυγενείας deferebatur: aut electione, & ſo-
la meriti contemplatione. Utrumque genus primatus poſſumus illu-
ſtrare exemplo familiari & ipſis Pontificiis valde noto, quia ex eorum
ritibus ac moribus ſumpto. Qui *Decanus* dicitur in collegio Canonico-
rum, ſive canonici illi ſint Eccleſiæ cathedralis, ſive collegiatæ, hunc
primatum ſortitur ab ordinationis tempore, tanquam antiquior ac ſenior
Capituli, ut vocant. Talis fuit primatus presbyterorum ſive Epiſcopo-
rum, de quo ait Hilarius, *decedente uno ſequentem ſucceſſiſſe.* Ab hoc
Decano alius fuit inter presbyteros *archipresbyter*, qui non ordinatio-
nis anterioris merito ad illud officium provehebatur, ſed electione, qui
tamen nova ordinatione non conſecrabatur, ſed tantum eligebatur.
Huic ſimilis & *archidiaconus* in ordine diaconorum diverſus ipſe à
primo Diacono, ſive Decano diaconorum. Prima illa primatus ratio
ſemper ſervata eſt quandiu Apoſtoli, aut eorum diſcipuli & comites
Eccleſias rexere. Immo vel uſque ad illud tempus quod notavimus ex
auctore Epiſtolârum Ignatianarum poſt Valentini nempe hæreſim
ſub Pio & Marco Antoninis. Non enim illa Apoſtolica & antiqua Ec-
cleſiæ ſub Epiſcopis iiſdemque presbyteris gubernatio ceſſavit ante quam
diſtinctio nominum ſimul munerumq;, & proinde etiam ordinum, inter
presbyterum & Epiſcopum facta eſt. Tunc enim non primatus illud pro-
prie fuit quo Epiſcopus & presbyter diſtinctus eſt, ſed ἀρχὴ & præfe-
ctura. Primatus quippe tantum datur inter ejuſdem ordinis & nominis
munerisque conſortes, nec primatus, ſive primus locus, inter pares
intelligitur, niſi & ſecundus ſit, & tertius, & quartus uſque ad ultimum.
Ubi nomina diviſa ſunt, & ordo diſcretus, non eſt proprie primatus quo
ille qui preeſt in ordine ſuperiore, qui ſubſunt in inferiore, cenſentur. Nul-
lus

lus autem est cœtus, nullum corpus, nullum collegium in quo omnes socii & collegæ unum ordinem constituunt, & eodem nomine appellantur quin primatus ordinis ei qui primus in ordinem illum fuerit allectus, deferatur, & secundus locus ei qui post primum cooptatus in eundem ordinem sit, assignetur, atque ita deinceps usque ad ultimum. Decedente primo, id est primum adlecto, secundo loco adlectus ei succedit. Qui vero de novo, ut constet numerus, electûs fuerit, ultimus fit. Hoc idem in Apostolorum ordine obtinuit. Πρωτόκλητος inter eos Petrus ideo primus extitit, & primatum inter Apostolos habuit ex πρωτοκλησίας. Si prior decessisset, frater ejus Andreas in primatum ei successisset. In locum autem Iudæ desertoris & proditoris magistri sui cum Matthias sortito electus est, postremus Apostolorum fuit. Hæc ita indubitata sunt ac certa, ut non putem quemquam de his ambigere posse, nisi sit Acathartus Petavius. Ex eo quod primatum ordinis inter pares omnes & nominis ejusdem, ut ejusdem gradus, asserui, me etiam in eadem secum opinione esse argutatur, & distinctionem ordinum Episcopum inter & presbyterum agnoscere. *Vndecunque*, inquit, *tandem primatus iste contigerit, sive ex ætate, hoc est ordinationis tempore, sive ex merito & electione, nihil hoc ad rem facit. Nihilominus enim primatus fuit, id est honor atque dignitas potior. Nec vel fingi animo potest, primatem esse quempiam qui par sit & æqualis iis quorum primas dicitur. Omnino enim superiorem & antecellentem eum esse oportet quatenus primatum obtinet.* Hæc ejus verba sunt cap. XI. lib. I. de Hierarchia p. DCCVI. Nulla ergo fingi animo potest in quocunque corpore, sodalitio, collegio, & ordine, æqualitas, quia nullum est collegium, nulla societas, nullus ordo sine primo, secundo, & tertio. Qui primus est ordinis, primo loco sedet, primus sententiam dicit si sit judicum ordo, & προεδρίαν omnino habet, sed honor ille primatus etiam in secundo residet, & in tertio, & in quarto, & aliis subsequentibus. Primus quippe ordinis primatum habet actu & reipsa, sed secundus δυνάμει, quia successurus est primo, & tertius secundo, & ita de aliis. In uno ordine multi sunt ac diversi gradus. Omnes qui in ordine sunt, eodem nomine censentur. In ordine presbyterorum omnes vocantur *presbyteri*. Nullus ergo dignitate & potestate inter eos potior, aut jure. Honor primatus, id est προεδρίας, penes primum residet, honor secundatus, ut ita loquar, penes secundum, quod est δευτερεῖον. Et ita ex ordine penes quemque prout inter primos adlectus est, ut propior primo est ita & primatum propius contingit, quem & suo tempore consequitur. In curiis municipiorum *Decemprimis* primus honor dabatur qui δεκάπρωτοι inde dicebantur. Inter illos *Decemprimos* qui totius corporis vel curiæ primatum obti-

obtinebant, unus fuit proprie primus ex decem, qui non majorem potestatem reliquis habuit, nec nomine ab aliis distinguebatur. Omnes vocabantur Decuriones, & βουλευταί. Idem de presbyteris sive Episcopis Apostolicorum temporum dicere est, quos cum multis locis, ut supra notavimus, tam in libris Dissertationum quam in istis de Hierarchia, gradu & ordine atque appellatione indiscretos primis Ecclesiæ temporibus fuisse Loiolita affirmaverit, hoc tamen loco pagina sequente DCCVII. *Dicimus*, inquit, *Apostolorum ætate unum aliquem fuisse in singulis Ecclesiis Episcopum qui hoc sibi peculiare nomen haberet. Dixit hoc idem qui nos reprehendit Salmasius.* Ubi hoc ille dixit? Notat pag. CCLXXIII. & CCLXXIV. Sed mentitur, impudentissimus nebulo, & catharma Loiolitarum. Non enim de temporibus Apostolorum ibi loquitur Messalinus. Ita quippe scribit: *Cum igitur tam absolute & constanter illorum temporum Episcopi vocentur πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας, & cum tanta eorum tunc auctoritas fuerit, ut Episcopi majorem non habuerint: cum etiam passim ævi illius scriptores, duos tantum ordines Ecclesiasticos recenseant, presbyteros sive Episcopos, & Diaconos, credibile est circa medium sæculi secundi non alios fuisse cognitos Episcopos quam qui primatum in presbyterio adepti essent, cum primos faceret non electio ex merito, sed ordinationis tempus.* Et paulo post eadem pag. CCLXXIII. subjungit Messalinus: *Qui successionem primorum in variis civitatibus Episcoporum litteris consignarunt dum ad suorum temporum consuetudinem respiciunt, Episcopos nominarunt qui primi erant ordinis ex tempore ordinationis, & qui primum in ordine officii gradum habebant. Fortassean etiam ita nominabantur κατ᾽ ἐξοχὴν quibus primatus eo modo delatus fuisset cum cæteri nuncuparentur presbyteri. Sed nec minus & ille primus etiam πρεσβύτερος vocabatur, quamvis primus esset presbyterorum, ejusdem utpote ordinis cum presbyteris, sed in priore & altiore gradu constitutus.* Hæc Messalinus quem pro Salmasio habet Petavius, in cujus scriptis si illud reperitur quod Ἀκάθαρτος Loiolita eum dixisse hîc arguit, tum me vel Petavio stultiorem & improbiorem haberi non recuso. Egone ut scripserim *Apostolorum ætate unum aliquem fuisse in singulis civitatibus Episcopum qui hoc sibi peculiare nomen haberet?* Ex hoc uno mendacio tam improbe & impudenter affirmato discat lector quid illi belluæ credendum sit, bipedum nequissimæ & imperitissimæ. Habemus jam hic illius post variationes & vacillationes fluctuationesque mentis mirabiles, sententiam clare expressam & consignatam, *tempore Apostolorum in singulis civitatibus unum aliquem fuisse Episcopum qui peculiare hoc nomen haberet.* Quod cum sit falsissimum, non quærendi sunt Messalini, nec Salmasii, qui ipsum refutent. Ex ejus scriptis multa & insignita testimonia peti possunt quibus ipse se refellit, & quibus huic sententiæ contrariam alteram omnimodo

modo confirmat. Redeamus ad primatum ordinis, qui ex ordinationis tempore, antiquiori inter presbyteros, semper deferebatur. Et hanc rationem durasse non solum quandiu vixere Apostoli, sed etiam ultra eorum ætatem usque ad medium sæculum secundum. Sæculum enim Ecclesiæ primum computari debet non à Christi natalibus, sed ab ejusdem in cælum ascensione. Nam post ejus resurrectionem jacta prima sunt Ecclesiæ Christianæ fundamenta per Apostolos, qui non alium in Ecclesiis fundandis instituerunt administrationis & gubernationis modum quam per presbyteros eosdemque Episcopos, ita inter se pares potestate ac dignitate, ut Apostoli à Christo instituti paris dignitatis & potestatis omnes fuere consortes. Hoc enim pro certo ac definito tenendum est, ubicumque idem ordo est & omnium qui ejusdem ordinis sunt eadem appellatio, non esse inter eos dignitatis aut potestatis jurisque differentiam. Solo quippe honore qui ex discrimine graduum potior existit, inter se differunt, ut primus sit tempore & ordine qui in ordinem primus fuit adlectus, & secundus qui secundus, & successio jure suo secundo detur in locum primi decedentis, & tertio in locum secundi & sic deinceps. Qui autem de novo ad numerum supplendum cooptatur, is ut postremum locum gradumque in eodem ordine teneat. Ita omnes Apostoli fuere pares, quia omnes Apostoli dicti sunt. Omnes presbyteri quales creabantur ab Apostolis ad Ecclesias curandas, inter se æquales quia omnes *presbyteri* & *Episcopi* vocabantur. Solus ergo inter eos primatus ordinis, & ex ordinationis tempore datus locum habuit. Nemo unus inter illos Episcopus dictus, ne quidem primus, sed omnes pariter, ut æquo jure, ita & eodem nomine. In Ecclesia primitiva non solum sub Apostolis, sed etiam sub Apostolorum discipulis, constanter hæc πολιτεία observata est sicut ab Apostolis fuit instituta. Quod omnino confirmat is auctor qui sub Ambrosii nomine commentarium in Epistolas Pauli scripsit. Ita enim in Epistolam ad Ephesios adnotavit c. IV. *Ideo*, inquit, *non per omnia conveniunt scripta Apostoli ordinationi quæ nunc in Ecclesia est, quia hæc inter ipsa primordia sunt scripta. Nam ad Timotheum presbyterum à se creatum Episcopum vocat, quia primum presbyteri Episcopi appellabantur, ut recedente uno sequens ei succederet.* Nec aliter sane fieri potuit per ipsam rei naturam & conditionem. Ubi enim omnes presbyteri & omnes Episcopi unum eundemque ordinem constituunt, & eodem nomine censentur, ordinis ipsius natura exigit ut primo decedente, sequens ei succedat. Si secundus vero moriatur, tertius locum ejus occupet. Qui autem postremus electione in ordinem recipitur, postremus sit omnium, & ultimum teneat locum. Nam qui ex sequentibus in locum præcedentium, ubi decesserint, subeunt, jure suo id

obtinent non ulla nova electione aut ordinatione. Qui eligitur, ut numerus constet, post omnes in extremum rejicitur locum. Hic primatus jure successionis ex ordinationis tempore deferri solitus, tamdiu duravit quamdiu nulla distinctio ordinis aut nominis discretio inter presbyterum & Episcopum fuit. Cui mutationi tempus assignavimus post Apostolos medium sæculum secundum Ecclesiæ à Christi resurrectione. Tunc enim ut plane monstravimus ex auctore Pseudonymo Epistolarum Ignatianarum, νεωτερικὴ illa τάξις instituta est, quæ Episcopum à presbyteris separavit, eumque his superiorem dignitate ac potestate fecit. Idem Commentariorum in Epistolas Pauli scriptor qui Ambrosius nunc dicitur, ibidem diserte docet eum primatum jure successionis conferendum, sequentibus in locum demortuorum subeuntibus, usque ad mutationem illam permansisse, qua non ex ordinis ratione, sed ex meriti causa, unus Episcopus creari cœpit multorum sacerdotum judicio constitutus. Ita enim statim ad ea quæ superius posuimus, hæc subjecit, *Sed quia cœperunt sequentes presbyteri indigni inveniri ad primatum tenendum, immutata est ratio, prospiciente concilio ut non ordo sed meritum crearet Episcopum, multorum sacerdotum judicio constitutum, ne indignus temere usurparet, & esset multis scandalum.* Opponit novum institutum veteri, & utrumque inter se componit, ut differentiam amborum clare exponat. In hoc posteriore modo non ordo, sed meritum creabat Episcopum. Eligebatur ex corpore presbyterorum, vel etiam ex Laicis, in Episcopum qui id videbatur promereri. Non ordo amplius spectabatur in deferendo sequenti decedentis primatu. Immo nec amplius jam primatus erat aut dicebatur quem olim obtinebat qui in primum locum ex secundo succedebat. Dignitas potior ita promoto ac potestas major concedebatur. Nomen etiam ei mutabatur, quia in alium ordinem altiorem evehebatur, & pro *presbytero*, sicut antea omnes nominari solebant, etiam primus, nuncupabatur *Episcopus*. Ita nominis, ordinis & honoris magna distinctio facta est in hac nova institutione, quam Ignatius νεωτερικὴν τάξιν appellavit. *Episcopus* dictus est non *primus presbyter*. In alio & altiore ordine constitutus est. Nam exinde alius ordo *Episcopalis* extitit, alius *presbyteralis*, qui antea unus idemque erat. Jus majus & potestatem ampliorem cœpit habere quam presbyteri. Eos quippe ordinabat, non ab his ordinabatur. Ideo veteres omnes post immutatam rationem quæ primatum decedentium assignabat in ordine sequentibus, & post Episcopi presbyterique distinctionem introductam non alio discrimine utrumque ordinem discretum fuisse tradunt quam ordinatione. Hieronymus, Ambrosius, Chrysostomus, Theophylactus, alii omnes id testantur, ut plu-

pluribus animadversum est à Messalino. Aliam etiam differentiam notat Ambrosius, sive Hilarius, inter utrumque Ecclesiæ Episcopale regimen vetus & novum, quæ cernitur in ipsa eligendi, quam recens ordinatio invexerat, ratione. *Creabatur*, inquit, *Episcopus, multorum sacerdotum judicio constitutus, ne indignus temere usurparet & esset multis scandalum.* In veteri ratione quam Apostoli instituerunt, nulla electione opus fuit, nulla plurium adprobatione & confirmatione, nulla etiam ordinatione sive consecratione, aut manuum impositione ad eum ordinandum cui primatus deferebatur. Ut satis mirari non possim inscitiam & stuporem acatharti Loiolitæ qui in explicandis verbis illis Hilarii, qui vulgo est Ambrosius, ubi scribit, *primum presbyteros Episcopos appellatos esse, ut decedente uno sequens ei succederet*, ea ita interpretatur lib. I. Dissertationum cap. III. ut velit ex collegio presbyterorum *assumptum Episcopum fuisse, non sine μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ, ut Græci loquuntur.* Vellem nos docuisset quænam illa sit μυστικωτέρα χειροτονία quam in ea electione usurpatam fuisse vult, ex verbis his Ambrosii, *Uno decedente, sequens ei succedebat.* Nulla enim opus fuit χειροτονίᾳ ubi sequens succedebat. Si aliqua nova ordinatio adhibita fuit tum, cum ex collegio presbyterorum assumebatur Episcopus, presbyteros ipsos eam adhibuisse oportet. Atqui addit eam μυστικωτέραν χειρονίαν à Græcis appellatam esse, *qua ordinandi potestas solis Episcopis concessa, negata presbyteris illi tribuebatur Episcopo qui ex collegio presbyterorum eligebatur.* At quinam ei illam potestatem tribuebant? Illi nempe qui ordinabant. An non fuere presbyteri ipsi? Ergo presbyteri eam μυστικωτέραν ordinationem adhibuere, cum per eam Episcopum ex collegio suo sumptum ordinabant. Sed falsum est in illo primatus genere qui ex ordinationis tempore contingebat, ullam novam ordinationem, aut μυστικωτέραν χειροτονίαν adhiberi solitam. Jure suo qui secundum in collegio obtinebat locum, ubi primus decesserat, primatum ejus adipiscebatur, eodem prorsus modo ut decano decedente in collegio Canonicorum, secundus presbyter, sive Canonicus, fit decanus citra ullam μυστικωτέραν χειροτονίαν, aut novam ordinationem. Ignoravit etiam Acathartus, quænam esset illa Græcorum χειροτονία μυστικωτέρα. Qui ab hæreticis ordinati fuerant, si ad Ecclesiam reverterentur, non de novo ordinabantur apud Orthodoxos, sed cum impositione manuum privata & arcana, quam μυστικωτέραν χειροτονίαν appellat Theodoretus lib. I. cap X. ubi agit de Meletianorum Episcopis, sive à Meletio ordinatis, Τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ καταταχθέντας μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας, κοινωνῆσαι ἐπὶ τούτοις. *Constitutos ab ipso secretiore manuum impositione confirmatos ad communionem recipi placuit.* An melius dixisset, μυστικωτέρᾳ χειροθεσίᾳ? Non enim ordi-

natio illa nova fuit, ſed manuum ſimplex impoſitio qua veluti confirmabantur in officio in quo ordinati fuerant à ſchiſmatico Meletio. Ut enim non integer nec plenus baptiſmus iterum conferebatur jam baptizato ab hæreticis vel ſchiſmaticis, ſed ſola impoſitione manuum aut Chriſmatione confirmabantur, ita ab hæretico ordinatus non iterum ordinabatur, ſed tantum confirmabatur, μυστικωτέρᾳ χειροθεσίᾳ. Iuſtinus in Reſponſionibus ad Orthodoxos, ubi docet non rebaptizari jam baptizatum ab hæreticis, neque ordinatos iterum ordinari, τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τὸ μὲν κακοδοξίας τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος, τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου, τὸ δὲ χειροτονίας τῇ χειροθεσίᾳ. *Hæretici ad rectam fidem reconciliati error quidem corrigitur pravæ opinionis, in meliorem ſententiam mutatione: Baptiſmi vero, inunctione ſacri Chriſmatis: ordinationis, manuum impoſitione.* Hæc eſt μυστικωτέρα χειροθεσία quam ex hæreſi reſipiſcentibus Clericis adhiberi ſolitam ab Orthodoxis Iuſtinus & Theodoretus narrant. Eam vocat μυστικὴν χειροτονίαν Theodoretus, quaſi ſecretam & privatam ordinationem, ut eam diſtingueret à publica quæ præſentibus pluribus Epiſcopis ac presbyteris fiebat. Hoc enim μυστικὸν ſignificat, quod ignoravit Loiolita, qui pro vulgari & ſolemni manuum impoſitione & ordinatione eam μυστικωτέραν χειροτονίαν videtur, ut harum rerum imperitus eſt, ac linguæ Græcæ rudis, accepiſſe. Sic in Euchologio Græcorum ποιεῖν εὐχὴν μυστικῶς, in ordinatione presbyteri, λέγει ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην μυστικῶς. Quod alibi dixit, λεπτῇ τῇ φωνῇ. Ut ea porro μυστικὴ χειροτονία locum habuerit, aut alia quævis, in illa primatus ratione qua decedente primo ſecundus presbyter ſuccedebat, nunquam efficiet catharma Loiolitarum. Et hic agnoſcat quantum ſe fugerit ratio & bona mens. Nulla igitur nova χειροτονία in hoc primatu conferendo neceſſaria fuit, haud ſane magis, quam nunc in decanatu adipiſcendo adhibetur. Ne tunc quidem uſurpabatur cum ex collegio presbyterorum aliquis eligebatur qui *Epiſcopus* diceretur, & ſub hoc nomine cæteris præeſſet. Sola electio eum conſtituebat ut infra dicam, haud ſecus atque archipresbyterum, vel archidiaconum non nova ordinatio facit, cum ſola fiat electione, abſque conſecratione. In priore illo genere primatus quem ſucceſſio ſequentis dabat ex deceſſione primi, nondum Epiſcopatus nomini locus fuit, nec Epiſcopus peculiariter vocatus eſt qui in primatum illum ſuccedebat, quia tam primus quam ultimus, & omnes in medio interjecti eadem cenſebantur appellatione Epiſcopi & presbyteri, & utrumque ex æquo nomen dabatur omnibus qui ejuſdem ordinis erant & corporis. Idem ille Ambroſius ſive Hilarius in cap. v. Epiſtolæ prioris ad Timotheum, Eccleſiam prius

ſeniores

ſeniores hoc eſt presbyteros habuiſſe dicit à quibus regebatur, eodem modo quo Synagoga Judæorum à presbyteris ſuis. Quam gubernandi rationem ſuo tempore obſoleviſſe ibidem ſcribit, ſuperbia Doctorum. *Vnde*, inquit, *& Synagoga, & poſtea Eccleſia ſeniores habuit quorum ſine conſilio nihil agebatur in Eccleſia. Quod qua negligentia obſoleverit neſcio, niſi forte doctorum deſidia, aut magis ſuperbia, dum ſoli volunt aliquid videri.* Iſti ſunt ſeniores ſive πρεσβύτεροι Eccleſiæ de quibus Iacobus dicit in Epiſtola Catholica c.v.v.xiv. Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάτω πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. *Aliquis infirmatur inter vos? Convocet ſeniores Eccleſiæ.* Nihil de Epiſcopo dicit, quia omnes illi presbyteri Epiſcopi. Hæc nos omnia porro docuit unicus ille locus veteris Tractatoris in Epiſtolam ad Epheſios, ac pauciſſimis quidem verbis rem maximi momenti decidit. Hujus auctoritatem ut elevaret Petavius, Ambroſium eſſe negat, & per contemptum vocat *Ambroſiaſtrum*. Eum nullius auctoritatis eſſe debere contendit, quia incertus ignotuſque auctor eſt. Ego fateor Ambroſium non eſſe, ſed ajo non minorem habere auctoritatem quam Ambroſium, cum veriſſima ſint quę ſcripſit, & Scripturæ ſacræ teſtimonio confirmata. Auctoritas ſcriptori quæritur ex veritate quam aſſerit, cum auctoritatis nullius videri debeant quicunque mendacio patrocinantur. Præterea ſatis idoneus auctor apud me eſt & omnes recte ſentientes, quem Auguſtino antiquiorem fuiſſe conſtat, qui ab Auguſtino citatur, & quem non ſolum nominatim is allegat, ſed etiam *ſanctum* appellat. Ex ſancto quippe Hilario locum citat lib. iv. ad Bonifacium cap. iv. qui habetur in cap. v. Epiſtolæ ad Romanos. Quicumque ille Hilarius ſit, de quo nunc non diſputo, mihi graviſſimus auctor & omnibus videri debet quem ſanctum vocet Auguſtinus. Sed ſceleſtus ille nebulo pag. eadem DCCXIV. cap. XII. lib. I. de Hierarchia contemptim conculcat ſanctum iſtum Hilarium, quia ſcripſit, *presbyteros primum Epiſcopos appellatos eſſe ut recedente uno ſequens ei ſuccederet*. Nam pro cętera mea prudentia me feciſſe ait ut ſcriptorem iſtum neſcio quem, pluris quam Hieronymum, quamq; veteres omnes conſentientes Hieronymo faciam: ei fidem adhibeam uni: hujus aſſertione & teſtimonio nitar: hoc ſolo denique fidejuſſore fretus ac ſubſcriptore credi poſtulem mihi, de iis quæ neſciam temere abſurdeque garrienti. Mirabilem plane videat lector hominis, ſi homo eſt talis beſtia, impudentiam & impoſturam. Inſinuat verbis ſupra ſcriptis ille nequam, Hieronymum contrariam Hieronymo tueri ſententiam de Epiſcopis antiquis & presbyteris, quem negare ait nimirum eoſdem fuiſſe presbyteros & Epiſcopos Apoſtolicorum temporum, cum Hilarius iſte quo auctore me niti ſolo mentitur ad id adſtruendum, hoc unus affirmet contra Hieronymum & omnes

nes veteres Hieronymo consentientes. Jam patebit impudentissimi animalis ad omne mendacium asserendum effrænis & effrons audacia. Locum Hieronymi ex commentariis Epistolæ ad Titum integrum afferam, ut quem per particulas scissum variis locis produximus nunc tota mole simul ingesta Sycophantam obruat. Sic enim melius constabit uter nostrum pluris auctoritatem Hieronymi faciat, egone qui auctorem illum gravissimum in hac re confirmanda habeam, an ille qui mentem ejus variis cavillationibus infuscare atque eludere conatus est. Non gravabor igitur totam ῥῆσιν describere, ut sub uno conspectu omnia argumenta & testimonia scripturarum patescant quibus ille usus est ad idem illud probandum quod dixit Hilarius, nimirum presbyterum & Episcopum temporibus Apostolorum eundem fuisse. Quod cum sit certissime ab Hieronymo comprobatum, ex eo etiam id consequitur indubitabile esse quod Hilarius dixit, decedente uno sequentem successisse. In omni quippe ordine ubi æqualitas est, per ipsius ordinis naturam nunquam aliter observatum est, nec vero potest. Hieronymus igitur ad primum caput Epistolæ ad Titum, vers. v. *Et constituas per civitates presbyteros sicut & ego disposui tibi*, ita scribit: *Diligenter Apostoli verba attendamus, dicentis*, ut constituas per civitates presbyteros, sicut ego tibi disposui. *Qui qualis presbyter debeat ordinari in consequentibus disserens, hoc ait*, Si quis est sine crimine, unius uxoris vir, *& cætera, postea intulit*, oportet enim Episcopum sine crimine esse, tanquam Dei dispensatorem. *Idem ergo est presbyter qui Episcopus, & antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis*, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, *communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam vero unusquisque eos quos baptizaverat suos putabat esse non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret & schismatum semina tollerentur. Putet aliquis non scripturarum sed nostram esse sententiam, Episcopum & presbyterum unum esse, & aliud ætatis, aliud esse nomen officii, relegat Apostoli ad Philippenses verba dicentis*, Paulus & Timotheus servi Iesu Christi, omnibus sanctis in Iesu Christo, qui sunt Philippis cum Episcopis & diaconis, gratia vobis & pax, *& reliqua. Philippi una est urbs Macedoniæ. Et certe in una civitate, plures, ut nuncupantur, Episcopi esse non poterant, sed quia eosdem Episcopos illo tempore quos & presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis quasi de presbyteris est loquutus. Adhuc hoc alicui videatur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In Actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset Apostolus Miletum, miserit Ephesum, & vocaverit presbyteros Ecclesiæ ejusdem, quibus postea inter cætera sit loquutus*, Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, pascere Ecclesiam Domini

quam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

quam acquisivit per sanguinem suum. *Et hic diligenter observate, quomodo unius civitatis Ephesi presbyteros vocans, postea eosdem Episcopos dixerit. Si quis velit recipere eam Epistolam quæ sub nomine Pauli ad Hebræos scripta est, & ibi æqualiter inter plures Ecclesiæ cura dividitur, siquidem ad plebem scribit,* Parete principibus vestris & ipsis subjecti estote. Ipsi enim sunt qui vigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddentes; ne suspirantes hoc faciant, siquidem hoc utile vobis non est. *Et Petrus qui ex fidei firmitate nomen accepit in Epistola sua loquitur dicens,* Presbyteros ergo in vobis obsecro compresbyter, & testis Christi passionum, qui & ejus gloriæ quæ in futuro revelanda est, socius sum, pascite eum qui in vobis, gregem Domini, non quasi cum necessitate, sed voluntarie. *Hæc propterea ut ostenderemus apud veteres eosdem fuisse presbyteros quos & Episcopos, paulatim vero ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum omnem sollicitudinem esse delatam. Sicut ergo presbyteri sciant se ex Ecclesiæ consuetudine, ei qui sibi præpositus fuerit, esse subjectos, ita Episcopi noverint se magis consuetudine, quam dispositionis Dominicæ veritate, presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere, imitantes Moysem qui cum haberet in potestate solus præesse populo Israel, septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. Videamus igitur qualis presbyter, sive Episcopus, sit eligendus.* Si solis radio hæc scripta essent, haud poterant esse quam sunt clariora. Eadem ferme habet & in Epistola ad Euagrium. Et tamen audebit oris animique improbi Loiolita suæ opinionis hunc fautorem & suffragatorem allegare, qua negat æqualitatem inter Episcopos sive presbyteros fuisse Apostolorum temporibus. Quod & pagina sequente DCCXV ejusdem capitis negare pertendit, cum tot aliis locis in eodem scripto de Hierarchia & in Dissertationum libris id confessus sit. Quid nunc restat ei dicere contra illum Hieronymi locum, nisi ut nebulonem & fanaticum & hereticum sanctum illum patrem compellet, quibus pulcris elogiis seque dignis non aliam ab causam me ornatum voluit, quam quod ostenderim post multos veterum in ea sententia esse Hieronymum, nec Hieronymum tantum sed Augustinum, Ambrosium, Hilarium, Primasium, Seduliũ & ex recentioribus, Isidorum, Amalarium, Rabanum Maurum, presbyteros nempe & Episcopos eosdem fuisse Apostolorum ætate, fuisse pares omnes & æquales, neque unum altero superiorem dignitate extitisse, neque porro *Episcopi* nomen privatim uni alicui esse tributũ. Quod falsum esse asseverat cap. XII numero X. Qui tamen eodem capite num. XV. scribit diserte, *olim communem πρεσβυτέρου appellationem fuisse duorum summorum in Ecclesia ordinum presbyteratus & Episcopatus.* Atqui si commune nomen fuit, communem etiam rem & ordinem qui eodem nomine signabatur, fuisse oportet. Unde enim presbyter tunc vocatus Episcopus & Episcopus presbyter, nisi quia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quia unus idemque erat presbyter & Episcopus, & unum ordinem constituebat? Sublata illa nominum communitate, sublata etiam ordinum unitas, & geminus pro uno factus, & tunc desiit presbyter nomen habere Episcopi, & Episcopus vocari presbyter. Enimvero unus ille locus Hieronymi quo Episcopos presbyterosque apud veteres eosdem esse scripsit, miserandum ac mirandum in modum vexavit omnes Doctores, monarchiæ papalis patronos. Alii ne tam sanctus pater, & tantæ in Ecclesia auctoritatis videretur aliquid ἑτερόδοξον scripsisse, variis expositionibus emollire tentarunt durum illum ejus sermonem. Alii cum id viderent esse difficilius factu, breviori compendio ac sine circuitu hæresis Aërianæ labe eum infectum esse pronunciare veriti non sunt. Mire æstuarunt & sententiis variarunt, quibus placuit παρηγορικὰς interpretationes adhibere ad ulceris illius cacoëthes demulcendum. Ne socii quidem ipsi consociarunt in eo explicãdo suas opiniones. Quantopere enim dissideant inter se Cellotius ac Petavius, ejusdem gregis ac sodalicii congerrones dici vix potest. Quid mirum, cum & ipse Petavius à semetipso sæpius dissenserit? Hoc loco Hieronymum inter eos auctores ac patres numerat qui censuerunt absolute nunquam non in Ecclesia distinctos fuisse ordines Episcopatus & presbyteratus. At lib. II. cap. V. num. VI. Hieronymum non obscure significare ait, *presbyteros, hoc est secundi ordinis sacerdotes, eatenus se Episcopos fuisse dicere, quod τὴν ἐπισκοπὴν, id est Ecclesiarum curam & administrationem haberent.* Ecce jam presbyteri aliquatenus iidem cum Episcopis, nempe Ecclesiarum curatione & administratione, cum tamen nihil tale ex verbis Hieronymi possit colligi. Numero sequente, *in eo se dissensisse ab Hieronymo profitetur, quod presbyteros eosdemque Episcopos à Paulo nominatos primi ordinis esse suspicaretur, non secundi, simplicive sacerdotio præditos.* Quasi vero Hieronymus senserit illos Episcopos Pauli simplices & secundi ordinis fuisse presbyteros, cum ex Paulo demonstraverit, eosdem fuisse Episcopos ac presbyteros, & quidem primi ordinis. Non enim alii tunc esse poterant cum & impositioné manuum ad ordinandos Episcopos haberent. Et vera illa fuit tunc suspicio Petavii, à qua utinam non recessisset, sic melius suæ famæ consuluisset, ac veritati magis litasset. Cæterum nec eo tempore cum illa scriberet, id se suspicari dixit, sed pro vero affirmavit, ut patebit legenti primum caput ejus Dissertationum libri primi. Idem tamen lib. II. de Hierarchia cap. V. num. IV. dicit presbyteros quos cum Episcopis confert Hieronymus, Episcopali ordinatione non fuisse prçditos, immo hanc nominatim excipere Hieronymum in Epistola LXXXV. Quòd excipit de ordinatione Hieronymus, non de Apostolici ævi presbyteris intellexit, sed de sui temporis, ut planum erit legenti Episto-

lam.

lam. Nemo enim tam hebes aut tam malus uno excepto Petavio, qui aliter accipere possit verba Hieronymi. Sed in eodem capite libro eodem idem Petavius num. VIII. fatetur in eo loco Hieronymi sicut eum in Dissertationibus Ecclesiasticis exposuit, ita etiam *exponi posse, presbyteros nempe olim eosdem & Episcopos, hoc est primi ordinis fuisse factos, ac plures in iis Ecclesiis positos, de quibus illis in Apostoli locis fit mentio.* Et sane in eandem sententiam ipsissima verba hæc posuit lib. I. cap. III. Dissertationum Ecclesiasticarum, pag. XLIV. *Deinde si presbyteros olim itidem ut nos statuimus Episcopos una fuisse volumus, nihil tam scrupuli offensionisque restabit in verbis Hieronymi.* Quibus verbis sensisse eum presbyteros illos, qui Episcopi etiam erant ætate Apostolorum, primi ordinis fuisse, quæ statim subiicit plane pleneque testantur. Tunc igitur statuebat presbyteros & Episcopos apud Hieronymum, de primi & summi ordinis sacerdotibus esse exponendos. Et rationem ibidem reddit, *Quod etsi Episcopalis ordo jure divino in Ecclesiam introductus sit, non eodem tamen illo jure decretum ut unus in singulis civitatibus & Ecclesiis esset Episcopus.* Ita Petavio teste contra ipsum Petavium utimur, ut si quis quæ sanus aliquis loquutus est, ad ea refutanda proferret quæ ad insaniam redactus idem deliraverit. Nam cum priorem illum modum exponendi Hieronymi, & solum verum attulisset, ad posteriorem descendit, quem & magis probat, utpote statu bonæ mentis dejectus, nempe presbyteros quos Apostoli commemorant, & Episcopos vocant, non primi sed secundi ordinis fuisse. Ex his constat quam parum ille mente constet, & quantos æstus animi passus sit in illis libris de Hierarchia componendis. Cum ventis æquor agitatur, non tot fluctus in eo concitantur quot iste fluctuationibus jactatus est, cum ea scriberet. Non vere tamen nec sincere sic eum in varias partes raptari crediderim. Ars est hæc in illo & fallacia, ut illi qui moriones simulant, ut rem suam faciant. Et videre lector facile poterit quibus technis & offuciis cavillationibusque tentet facere ne Hieronymus dixerit quod dixit, si legerit lib. II. de Hierarchia cap. IV. & V. Simplicius socius ejus Hieronymum hæresios Aërianæ insimulavit. Inter alia verba illa Hieronymi ex Epistola ad Evagrium, *quid enim facit excepta ordinatione Episcopus quod presbyter non faciat?* quæ ille ad suæ ætatis morem respiciens dixit, iste nebulo & vere fanaticus de Apostolorum tempore ab eo dici affirmat, lib. II. cap. IV. num. V. ubi ait duos sanctissimos illos patres Chrysostomum & Hieronymum imponendi manus & ordinandi jus in solo agnoscere Episcopo, presbytero detrahere. Quod etiam eos intellexisse vult de ætate Apostolorum. In quo quantum eum ratio & bona mens fugerit sola verba Hieronymi lecta ostendunt. Ita enim se habent in Epistola ad Euagrium,

ubi eadem plane dicit quæ in Epiſtolam ad Titum de unius Epiſcopi electione inſtituta ut ſchiſmata tollerentur, ſcripſerat. *Quod autem poſtea unus electus eſt qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt, ne unuſquiſque ad ſe trahens Eccleſiam Chriſti rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euangeliſta uſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos presbyteri ſemper unum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant, quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat, aut diaconi eligant quem induſtrium noverint & archidiaconum vocent. Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod presbyter non faciat?* Palam eſt Hieronymum & in hac Epiſtola, & in commentario in Epiſtolam ad Titum, diſtinguere antiquam diſpoſitionem Eccleſiæ quam Apoſtoli inſtituerunt, ab ea quæ poſtea introducta eſt de uno eligendo Epiſcopo qui cæteris præponeretur, cum antea nempe nullus eſſet præpoſitus corpori presbyterorum, ſed omnes eſſent ac dicerentur Epiſcopi presbyterique, pares inter ſe & æquales. Ad cujus rei confirmationem, meminit & moris in Alexandrina Eccleſia recepti à Marco uſque Euangeliſta ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, qui presbyterum unum ex ſeſe eligebant & in altiore gradu collocatum Epiſcopum nominabant. Ergo & juxta illam Alexandrinæ Eccleſiæ conſuetudinem presbyteri jus ordinandi habebant. Nam aliquem ex ſuo numero electum in Epiſcopum ordinabant. In aliis Eccleſiis hæc conſuetudo non erat, poſtquam nimirum ordinis diſtinctio & poteſtatis facta eſt inter presbyterum & Epiſcopum. Ut enim poteſtatum quoque & ordinum nominumque fieret diviſio, Epiſcopo ſoli datum ut ordinaret, presbyteris negatum. Quod tamen in Alexandrina Eccleſia habuere uſque ad Heraclam. Ideo addit Hieronymus, *quid enim facit Epiſcopus excepta ordinatione quod presbyter non faciat?* Quod nimirum de ſua ætate intellexit. Si enim de Apoſtolicis temporibus loqui voluiſſet, palam eſt dicturum fuiſſe, *Quid enim faciebat Epiſcopus excepta ordinatione?* At cum dicat *quid enim facit*, an quiſquam eſt tam ſtolidus & tam Petavio ſimilis, aut tam nequam ut ille eſt, qui id non videat, aut viſum neget? Hilarius in Epiſtolam ad Timothum presbyteri & Epiſcopi *unam eſſe ordinationem* docet, ſed ea re ſola diſtingui non obſcure ibi ſignificat, quod alter ordinet, alter ordinetur. *Neque enim*, inquit, *fas erat aut licebat ut inferior ordinaret majorem. Nemo enim tribuit quod non accepit.* Idque de ſuæ ætatis conſuetudine intellexit. Chryſoſtomus quoque οὐ πολὺ τὸ μέσον inter Epiſcopum & presbyterum eſſe, ſed ſola χειροτονίᾳ ἀναβεβηκέναι Epiſcopum dicit. Quod non de Apoſtolicis temporibus intelligendum, ſed de eo ævo quo ille ſcripſit. Theophylactus quoq; qui Chryſoſtomum ubique ſequitur in Epiſtolam ad Timoth. presbyteros ſui temporis, μόνῃ τῇ χειροτονίᾳ ὑποβεβηκότας eſſe ait, *ſola ordinatione*

infe-

inferiores. Isidorus quoq; lib. II. de Ecclesiasticis officiis, c. VII. de presbyteris, agnoscit æqualitatem in cæteris Episcopos inter & presbyteros excepta ordinatione, secundum autem Apostolorum institutum presbyteros nomine Episcoporum appellatos, quo tempore nimirum ne ordinatione quidem differebant, cum iidem essent, & in eodem ordine constituti. *Presbyteri,* inquit, *interpretantur seniores, quia seniores ætate Græci presbyteros appellant. His enim sicut Episcopis dispensatio mysteriorum Dei commissa est. Præsunt enim Ecclesiis Christi & in confectione divini corporis & sanguinis consortes cum Episcopis sunt; similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. Sed sola propter auctoritatem summo sacerdoti*, id est Episcopo, *Clericorum ordinatio & consecratio reservata est, ne à multis Ecclesiæ disciplina vindicata concordiam solveret, & scandala generaret.* Ambrosius in Epistolam ad Timotheum ubi de nova institutione loquitur qua alius *Episcopus* dictus, alii *presbyteri* vocati, manifesto sola ordinatione Episcopum à presbyteris tum discretum fuisse significat. *Diviserunt ergo nomina ipsa, & eidem presbyteris presbyterii nomen reliquerunt. Alii vero Episcopi sunt nuncupati, hi qui & ordinationis præditi potestate, ita ut plenißime iidem præpositos se Ecclesiarum esse cognoscerent.* Presbyteros autem antiquos, id est Apostolicos jus habuisse ordinandi & manum imponendi ex priore ad Timotheum clarum est, cap. IV. vers. XIV. Μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Quod cum in Dissertationibus agnoverit Loiolita, cur nunc negat? Quia, ut Iesuita, versipellis est atque omnis homo totusque nebulo, & privilegiis societatis ψευδωνύμου fruitur. Variant porro Patres in causa assignanda quæ divisit ordines Episcopalem & presbyteralem, cum antea unus esset. Hieronymus ad schismata tollenda id institutum vult ut unus superponeretur nomine Episcopi cæteris presbyteris. S. Hilarius ideo veterem æqualitatis rationem immutatam putat, quia sequentes presbyteri cœperunt indigni inveniri ad primatus tenendos, ideo prospectum concilio ut non ordo, sed meritum crearet Episcopum, id est eum qui toti presbyterio præesset. Nam quandiu mansit æqualitas inter omnes ejusdem ordinis, ex ordinationis tempore deferri solebat primatus antiquiori, id est primo omnium in ordinem adlecto. Alio tamen loco superbia Doctorum cum pristinum morem exolevisse dicit quo à senioribus Ecclesia regebatur, ut Synagoga. Ambrosius apud Amalarium idcirco novæ institutioni ansam factam asserit quia *beatis Apostolis decedentibus illi qui post illos ordinati sunt, ut præessent Ecclesiis, illis primis exæquari non poterant, neque miraculorum testimonium par illis habere, sed in multis aliis inferiores illis esse videbantur.* Per Apostolos intelligit non solum qui ex numero duodecim fuerant, sed etiam qui ab illis constituti sunt variis in locis ad Ecclesias fundandas, sicut & Theodore-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

doretus affirmat. Nec dubium eſt ſane quandiu ab Apoſtolis aut ab eorum delegatis & miſſis, comitibuſque rectores Eccleſiarum conſtituti ſunt, æqualitatem inter eos quos inſtituiſſent manſiſſe, & primatum delatum ſequentibus cum primi deceſſiſſent. Omnes enim digni erant qui ſuccederent. Non enim Apoſtoli ad hoc munus deligere quenquam ſolebant niſi maxime idoneum, utpote cum Spiritu ſancto indicante & probante deligerentur. Johannes apud Clementem τοὺς ὑπὸ τοῦ ἁγίου σημαινομένους creabat Epiſcopos ſive presbyteros. Clemens in Epiſtola ad Corinthios ſcribit Apoſtolos Epiſcopos & Diaconos ſolitos eſſe ordinare, τοὺς δοκιμασθέντας πνεύματι. Tum nemo non dignus fuit primatu, cum ſuus ordo eum detuliſſet. Ubi vero gratia & favor ab hominibus prævaluit in eligendis presbyteris, non meritum pietatis & doctrinæ, plurimi in eum ordinem adlecti ſunt, non ſolum qui primatum inter presbyteros conſequerentur indigni, ſed etiam presbyteratu ipſo. Hi ergo cum ſuo ordine ad primatum venirent, primis decedentibus, eum locum non poterant implere. Ita ergo mutatus mos antiquus, & æqualitas ſublata quæ viam ad primatum ex ordine ad eum accedentibus muniebat. Sed quæcunque cauſa moverit Eccleſias ad eam immutandam rationem quam ab Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus ac diſcipulis traditam acceperant, eodem tempore & quaſi uno decreto per omnes Eccleſias novus ille mos receptus eſt, quo, nomine mutato, unus Epiſcopus ita dictus κατ' ἐξοχὴν, multis presbyteris jam non Epiſcopis appellandis, ſuperpoſitus eſt. Hieronymus in Epiſtolam ad Titum: *In toto decretum eſt orbe ut unus de presbyteris electus ſuperponeretur cæteris ad quem cura Eccleſiæ pertineret.* Sanctus Hilarius in Epiſtolam ad Epheſios, immutatam eſſe priſcam rationem, dixit *proſpiciente concilio, ut non ordo ſed meritum crearet Epiſcopum.* Ergo in toto orbe, id eſt in omnibus orbis univerſi Eccleſiis, antequam illa mutatio introduceretur, contraria conſuetudo ex traditione Apoſtolica & Chriſti inſtitutione invaluit, ut non meritum ſed ordo primatum deferret, quia omnes pares erant, & decedente uno & primo, ſequens ei jure ſuo ex ordine ſuccedebat. Inter initia tamen mutationis non ſtatim ad extrema ventum eſt, ut ordinum diſtinctio prorſum fieret, & poteſtatis juriſque diviſio exiſteret. Sola pæne nominis immutatio interceſſit, ut honoris tantum gratia qui primus vel princeps collegii electione fiebat, *Epiſcopus* κατ' ἐξοχὴν diceretur. Et hoc eſt alterum genus primatus quod electione non ordine fieri ſolitum ante docuimus. Decretum, inquam, primo fuit, ut ex ſolis presbyteris ille qui in Epiſcopum eligendus eſſet, ſumeretur, & à ſolis presbyteris ordinaretur. Quo facto non ademptum jus ordinationis

pres-

presbyteris quia Episcopum suum ordinabant, nec ordinum ex toto facta distinctio cum ipsum ordinationis jus quo solo postea discreti sunt ordines, penes presbyteros etiamnum remaneret. Ergo inter primordia novæ institutionis, quæ νεωτερικὴ τάξις dicitur falso Ignatio, non solum ex presbyteris eligebatur qui nomine ac jure Episcopi cæteris præponeretur, sed etiam à presbyteris. Quod & disertis verbis indicat Hieronymus in Epistolam ad Titum loco jam supra citato, *In toto decretum est orbe ut unus de presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis cura Ecclesiæ pertineret.* Ut de presbyteris eligebatur, ita ab ipsis presbyteris, quibus hoc modo jus ordinandi relinquebatur, cum eum cui primatum electione deferre ex merito volebant, consecrarent. Immo ne nova quidem ordinatione aut consecratione tum opus fuit, quando ex presbyterorum collegio unus in Episcopum eligebatur ab ipsis presbyteris. Eligebatur tantum eo modo quo Archidiaconus ex corpore Diaconorum eligitur, & ex corpore presbyterorum Archipresbyter ut infra docebimus. Sin vero ex alio corpore & ordine utputa Laicorum Episcopus assumeretur, tum non solum eligebatur, sed etiam ordinabatur per manuum impositionem. Quoniam autem eadem ordinatio fuit presbyteri & Episcopi, ideo cum ex ipso corpore presbyterorum assumebatur qui esset ac diceretur Episcopus, sola electione præponebatur collegio, non etiam nova ordinatione aut manuum impositione à presbyteris consecrabatur. Hic mos haud diu videtur in aliis Ecclesiis durasse, qui abolitus est alia inducta consuetudine, ut solis Episcopis Episcopum liceret ordinare. Hinc statutum est IV. Canone Concilii Nicæni ut Episcopus ab omnibus qui sunt in provincia Episcopis ordinaretur. Sin minus hoc fieri posset propter instantem necessitatem aut itineris longitudinem, à tribus tamen ad hoc ipsum convenientibus debere ordinari, absentibus per scripta sua consentientibus. Cum hoc decretum à Nicænis patribus factum est, nondum in Ægypto & Alexandria ab Episcopis ordinabatur Episcopus Alexandrinus, sed à compresbyteris suis, ut scribit Eutychius & ipse Patriarcha illius urbis in Originibus Ecclesiæ Alexandrinæ nuper à summo viro Johanne Seldeno, Arabice & Latine editis. Is igitur tradit Alexandrum Patriarcham qui concilio Nicæno interfuit, vetus institutum abrogasse quo presbyteri Episcopum Alexandrinum creabant, ac vetuisse in posterum ne hoc fieret, ac decrevisse ut mortuo Patriarcha convenirent Episcopi qui Patriarcham ordinarent. Ego vero non hoc constitutum fecisse ipsum Alexandrum, sed sanctionem Nicæni concilii in sua diœcesi observandam curasse. Et hoc plane est quod dixit S. Hilarius in Epistolam ad Ephesios, *prospiciente concilio, ut non ordo*

sed meritum crearet Episcopum ne indignus temere usurparet, & esset multis scandalum. Concilium certe illud non de alio potest intelligi quam de Nicæno. Nulla enim antiquior Nicæna Synodus statuit ut ab Episcopis provinciæ ordinaretur, cujuslibet civitatis Episcopus. Quinimmo tempore Ancyrani concilii quod anterius fuit Nicæno, licuit tam presbyteris civitatis quam Chorepiscopis, id est ruranis aut vicanis presbyteris, ordinare presbyteros & Diaconos. Quod in posterum vetitum est ejusdem Synodi decreto XII. cum hac restrictione id tamen illis permissum, ut cum consensu Episcopi per litteras dato, in una quaque parœcia, possent presbyteros, & Diaconos ordinare. Sic enim verba Græca canonis illius ex scriptorum codicum auctoritate & ex versione Dionysii Exigui esse legenda & constituenda Vallo Messalinus docuit, χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μὴν μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. Concilii Nicæni statutis plene confirmata est ordinum distinctio presbyteralis & Episcopalis, cum sanxit Episcopum non posse nisi ab Episcopis provincialibus ordinari. Quo decreto etiam consuetudo vetus Alexandrinæ Ecclesiæ quæ usque ad Alexandrum ejusdem civitatis Episcopum tenuerat, abrogata est, de presbyteris Episcopum suum creantibus, & jus ordinationis habentibus. Hieronymus videtur morem illius Alexandrinæ Ecclesiæ usque ad Heraclæ tantum tempora & Dionysii extendere, cum ita scribat in Epistola ad Euagrium: *Nam & Alexandriæ à Marco Euangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri semper unum ex se electum & in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & archidiaconum vocent.* Addit Amalarius ad illa Hieronymi postquam ea retulit, *Archidiaconi consecratio nobis notissima est, Archidiaconus eamdem consecrationem habet quam cæteri Diaconi, sed electione fratrum præponitur.* Ergo pari modo in Ecclesia Alexandrina presbyteri unum ex suo corpore presbyterum electione cæteris præponebant qui quasi archipresbyter erat, ut archidiaconus cæteris diaconis præponitur, ille nempe quem electum sibi præposuerint Diaconi. Et notandum est quod dicit Hieronymus *in altiore gradu collocatum.* In eodem ordine plures sunt gradus, primus, secundus & reliqui. Non igitur ordo tunc divisus est, & primatum tantum habuit inter presbyteros quem *Episcopum* nominabant, sed electione delatum, non ut antea ex Apostolico instituto fiebat, ex ordinationis tempore. Eutychius in Originibus Alexandrinæ Ecclesiæ memorat, Heraclam primum constituisse per Ægyptum viginti Episcopos, cum Demetrius prædecessor ejus tres de novo creasset, cum ante

ante illum nullus Episcopus esset in tota Ægypto, sed soli presbyteri, qui Episcopum ex suo corpore creabant, postquam placuit primatum non ex ordine dari antiquioribus presbyteris, sed iis qui eum locum merebantur, assignari. Quamdiu hoc obtinuit, ut dixi, non ordines distincti fuere, sed unus erat presbyteralis idemque Episcopalis qui solo gradu ab presbyterali, non ordine discernebatur. Hinc Clemens Alexandrinus lib. VII. Stromatum duos tantum ordines in Ecclesia agnoscit presbyteralem, & diaconalem sive ministerialem: illum quo meliores doctrina redduntur homines, istum Diaconorum ad ministrandum institutum. Postquam enim dixit, cultus ejus qui versatur circa res hominum unum esse quo redduntur meliores, alterum qui in ministerio corporis occupatur, illam θεραπείαν βελτιωτικὴν appellat, id est *meliorativam*, ut ita dicam, istam ὑπηρετικὴν, *ministrativam*. Ita medicina corporis est βελτιωτική, Philosophia animi. Ad hoc exemplum in Ecclesia, presbyteros βελτιωτικὴν partem retinere, Diaconos ὑπηρετικὴν. Ὁμοίως δὲ, inquit, κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τὴν μὲν βελτιωτικὴν οἱ πρεσβύτεροι σώζουσιν εἰκόνα, τὴν ὑπηρετικὴν δὲ οἱ διάκονοι. Vixit ille Clemens & fuit Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter Severo & Antonino filio ejus Imperantibus, tempore Demetrii Alexandriæ Episcopi & ante Heraclam, cum adhuc mos ille vigeret in Alexandrina Ecclesia, ut presbyteri ex suo corpore unum Episcopum eligerent qui *Episcopus* dicebatur, & in altiore gradu constituebatur. Ideo alio loco idem Clemens meminit ἐπισκόπου, πρεσβυτέρου & διακόνου, ubi ἐπίσκοπος non alium ordinem facit à presbytero, sed alium tantum gradum in eodem ordine. Origenes qui Clementis hujus discipulus fuit & Alexandrinæ scholæ præfuit, & sub Heracla Demetrii successore inclaruit, unum σύστημα agnoscit, hoc est collegium hominum vita spectatorum & doctrina, à quo singulæ Ecclesiæ gubernabantur. Ubi & subjungit non admitti φιλάρχους, id est ambitiosos, sed cogi ad illud Ecclesiæ curandæ munus eos qui refugiunt, propter summam animi moderationē, eam communem sollicitudinem quæ Ecclesiæ regendæ debet impendi. Ita enim ille lib. VIII. contra Celsum: Ἡμεῖς δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει ἄλλο σύστημα πατρίδος κτισθὲν λόγῳ θεοῦ ἐπιστάμενοι, τοὺς δυνατοὺς λόγῳ καὶ βίῳ ὑγιεῖ χρωμένους ἄρχειν, ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἐκκλησιῶν παρακαλοῦμεν, οὐκ ἀποδεχόμενοι μὲν τοὺς φιλάρχους, βιαζόμενοι δὲ τοὺς διὰ πολλὴν μετριότητα τὴν κοινὴν φροντίδα τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ μὴ βουλομένους προπετῶς ἀναδέξασθαι. *Nos vero in singulis civitatibus, aliud corpus sive collegium patriæ verbo Dei institutum novimus doctrina & vita sana utentium atque ad regendum idoneorum, quos invitamus ad præfecturam Ecclesiarum capessendam, non recipiendo ambitiosos, sed moderatos & præ modestia communem Ecclesiæ Dei sollicitudinem refugientes cogendo, ad suscipiendam*

illam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

illam curam. Per illud σύστημα ἐν ἑκάστῃ πόλει κτισθὲν λόγῳ θεοῦ palam est eum intelligere presbyterium cujusque civitatis à Deo per Apostolos institutum, additque illos Ecclesiæ ἄρχοντας ac præsides, nempe presbyteros, subesse magno regi, nempe filio Dei Iesu Christo, ab Ecclesia eligi, quam vocet τὴν πατρίδα τοῦ θεοῦ, ita autem Ecclesiæ præesse eamque curare ex præcepto divino administrantes ut nihil legum civilium violent. Idem Origenes in Matthæum Episcopos & presbyteros quasi in æquo ac parallelo ponit, & utrisque ordinandi potestatem tribuit. Sic enim scribit Tractatu XVI. *Episcopi autem & presbyteri quibus credita sunt cathedræ, qui tradunt Ecclesias quibus non oportet, & constituunt principes,* sic vocat Episcopos, *quos constituere non expedit ipsi sunt qui vendunt columbas, quorum cathedram Christus evertit.* Respicit ad morem Ecclesiæ Alexandrinæ quorum presbyteri suos principes, id est Episcopos, constituebant. Dionysius qui Heraclæ successit & ad cujus ætatem Hieronymus extendit priorem illum morem quem habebant presbyteri sibi in Episcopum eligendi quem eo honore dignum ex suo corpore judicarent, Epistolam scripsit teste Eusebio lib. VII.XX. Τοῖς κατ' Ἀλεξάνδρειαν συμπρεσβυτέροις, *ad compresbyteros Alexandrinos.* Quasi primus presbyter, vel archipresbyter, ad compresbyteros suos scribit. Quod non solum in Alexandria videtur tum obtinuisse sed etiam in aliis civitatibus, cum Origenes dicat ἐν ἑκάστῃ πόλει σύστημα illud, sive collegium, ad gubernandam Ecclesiam verbo Dei constitutum præfuisse Ecclesiis. Nam primatus illos tam qui temporis ex ordine deferrentur quam qui electione ex merito, usque ad Victorem durasse Messalinus satis luculenter probavit. Ipse Victor, *collegium nostrum,* vocat, & *collegium fratrum*; presbyteros Romanos, Pius *pauperem senatum Christi apud Romam constitutum.* In collegio omnes pares & collegæ, ut & in senatu. Primus sive princeps collegii, vel senatus, ejusdem est ordinis & potestatis cum reliquis collegis. Idem Pius à presbyteris ab Apostolorum tempore usque ad suum gubernatam fuisse Ecclesiam ait in Epistola ad Iustum Viennensem. Victor autem eadem ferme ætate vixit qua Clemens Alexandrinus. Ambo certe sub eodem Imperatore Severo clari habiti sunt. At hic, ut ante diximus, duos tantum ordines in Ecclesia agnoscit, βελτιωτικὴν & ὑπηρετικήν, illum presbyterorum quibus accensentur Episcopi tanquam primi presbyterorum, istum Diaconorum. Non plures facit auctor Quæstionum in utrumque testamentum quæ Augustino tribuuntur, Quæstione CI. *Major,* inquit, *ordo intra se & & apud se habet & minorem. Presbyter enim & Diaconi agit officium & Exorcistæ, & Lectoris. Presbyterum autem intelligi Episcopum probat Paulus Apostolus, quando Timotheum quem ordinavit presbyterum, instruit qualem debeat creare*

Epi-

Episcopum. Quid enim est Episcopus, nisi primus presbyter? Denique non aliter quam compresbyteros hic vocat & consacerdotes suos. Numquid & ministros condiaconos suos dicet Episcopus? Non utique, quia multo inferiores sunt. Et turpe est judicem dicere primicerium. Nam in Alexandria & per totam Ægyptum si desit Episcopus, consecrat presbyter. Æqualitatem utriusque officii in presbytero Episcopoque hæc adprime ostendunt. Quamdiu primatum solum tenuere inter presbyteros Episcopi, primus presbyter vocatus est, & habitus Episcopus. Ad presbyteros cum scriberet, vocabat eos *compresbyteros*. Hocq non faciebat diaconis quos *condiaconos* non appellabat, ut multo inferiores. Ne nunc quidem, cum tanta sit intercapedo inter presbyterum & Episcopum, diœcesanos suos presbyteros solet vocare *compresbyteros*, & *consacerdotes* Episcopus. *In Alexandria & per totam Ægyptum*, inquit ille vetus auctor, *si desit Episcopus, consecrat presbyter*, id est ordinat presbyteros & diaconos, ut etiam illis licuisse ante Concilium Ancyranum in tota Græcia supra docuimus. Perperam Sirmondus, & mala fide, locum illum citans adversus Petrum Aurelium, legit, *& consignat presbyter.* Si ita legeretur, accipiendum id verbi esset pro consecrat. Nam eodem sensu posuit hoc verbum Hilarius, ostendere volens non magnam tunc fuisse differentiam inter presbyterum & Episcopum, cum primis temporibus fuisset nulla. Nunc quæro ab improbo Loiolita qui contendit in libris de Hierarchia nullum exemplum extare uspiam presbyteri qui ordinaverit, quomodo illud verbum *consecrare* putet interpretandum in Augustino? Cum autem *consignare* apud Hilarium in eadem significatione poni certum sit, peritis ludibrium debet idem Cercoëtius cum *consignare* eo loco Hilarii interpretatur de chrismatione lib. I. cap. XII. num. III. Ubi Messalinum imperitiæ arguit qui de confirmationis sacramento accipit. Quid igitur peculiare habuerunt præter cæterorum locorum presbyteros, Alexandrini presbyteri, qui consignabant, id est chrismabant infantes absente Episcopo, cum ipse fateatur, chrismationem illam presbyteris nonnunquam fuisse concessam? Auctor operis de septem gradibus Ecclesiæ capite de presbyteris, sive sacerdotibus, quos sextum gradum Ecclesiæ facere ait, non ut nunc habetur, septimum, potestatem eis dat confirmandi, his verbis: *Et quia scriptum est, presbyteri duplici honore honorantur, & maxime qui laborant in verbo Domini, prædicare eos decet, utile est benedicere, congruum confirmare, convenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro invalidis, atque omnia Dei sacramenta complere, præsertim cum in Oriente eam consuetudinem & in Illyrico & in Italia atque in Africa, omnibus in locis, temporibus Apostolorum fuisse manifestum sit.* Protinus subjungit, *solam propter auctoritatem summo*

ſacerdoti Clericorum ordinationem & Virginum, conſecrationem reſervatam eſſe, cum Baſilicæ, altaris & chriſmæ dedicatione vel ſatisfactione, ne à multis diſciplina Eccleſiæ vindicata concordiam ſacerdotum ſolveret & ſcandala generaret. Presbyterum tamen ſi uſus exegerit, hæc omnia poſſe facere in ſequentibus dicit, Virgines conſecrare, chriſma conficere, atque etiam ordinare clericos. *Qui Chriſtum conſecrat*, inquit, *multo magis quæ minora ſunt poteſt adminiſtrare. Nam quis major Chriſto eſt, aut quid corpori ejus & ſanguini poteſt anteponi?* Deinde adjicit: *Denique & chriſma ea ratio eſt, atque hic ordo legitimus conſecrandi. Baptizatum Dominum & in ſimilitudine columbæ in ſpecie chriſmatis à patre unctum fuiſſe manifeſtum eſt. At plenitudo ſacramenti corpus ejus & ſanguis oſtenſus. Quæ cui offerre licet, etiam reliqua quæ in eo fiunt conſecrare.* Poſt quæ concludit, *presbyteros ergo, ſi neceſſe ſit, poſſe chriſma conficere, quia in corpore ejus Chriſma eſt. Siquidem hæc regula*, inquit, *etiam nunc ſervatur à plurimis, atque in Eccleſiis multis ſic iſta faciunt.* Subnectit tamen ſe nolle contra morem tunc receptum ire, & Epiſcopis ſuper hoc injuriam non eſſe faciendam. Sed quod Epiſcopi hæc tum propria haberent, de jure divino id negat deſcendere, *Quoniam & ipſi presbyteri, ut legimus, Epiſcopi nominantur. Et ab initio, negotiorum judices eſſe mandati ſunt presbyteri, intereſſe ſacerdotum conſilio.* Deinde citat locos Novi fœderis omnes ex Apoſtolicis ſcriptis quibus id evincatur, qui iidem ſunt quos & Hieronymus ad hoc ipſum allegavit. Quibus allatis infert, *In presbytero ſummam ſacerdotis collocari; Et presbyterum Apoſtolum dici, & hanc eſſe Pauli ſententiam.* De chriſmatione ergo, ut ad rem redeamus, certum eſt Hilarium non loqui, cum eo loco loquatur de re quæ peculiariter tunc conceſſa fuerit Alexandrinæ Eccleſiæ presbyteris quam alii non haberent. Cum autem ibi ſermo habeatur non de chriſmatione, neque de confirmationis ſacramento quod olim in Occidente ſola impoſitione manuum celebrabatur, ſed de creatione & ordinatione Epiſcoporum; dicatque ibi Hilarius Epiſcopos olim presbyteroſque eoſdem ab Apoſtolis fuiſſe ordinatos, & poteſtate quidem pari, adeo ut decedente uno ſequens ſuccederet, ſubjungit deinde, *Denique apud Ægyptios presbyteri conſignant, ſi Epiſcopus præſens non ſit.* Id eſt, presbyteri manus imponunt in ordinando Epiſcopo. Quia enim ejus tempore ordinatio ſola dividebat Epiſcopum à presbytero quæ diviſio nulla fuit Apoſtolorum ævo & inſtituto, ut oſtenderet illius æqualitatis Apoſtolicæ manere adhuc veſtigia in quibuſdum Eccleſiis, addidit, *Denique apud Ægyptum presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus.* Pro quo dixit Auguſtinus in re eadem & cum idem vellet dicere, *In Alexandria & per totum Ægyptum ſi deſit Epiſcopus, conſecrat presbyter.* Manuum autem impoſitio quæ fiebat ad ordinatio-

nationem etiam *consignatio* dicebatur, quia dum manum imponerent capiti, signum crucis etiam in capite consecrandi faciebant. Pseudo-Dionysius Areopagita, σταυροειδῆ σφραγῖδα vocat ubi explicat mysterium sacerdotalis consecrationis, ἑκάστῳ δὲ αὐτῶν ἡ σταυροειδὴς ἐνσημαίνεται πρὸς τοῦ τελοῦντος ἱεράρχου σφραγίς. *Vnicunque consecrandorum Crucis figura imprimitur signum à consecrante Episcopo.* Hoc idem faciebant & in sacramento confirmationis, quæ olim sola manuum impositione celebrabatur sine chrismate. Unde & σφραγισθῆναι absolute, confirmationis sacramentum accipere per impositionem manuum apud Eusebium, qui Cornelii Papæ de Novatiani Baptismo verba refert ad Fabium Antiochenum, νόσῳ περιπεσὼν χαλεπῇ καὶ ὅσον οὐδέπω ἀποθανεῖσθαι νομιζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ ᾗ ἔκειτο περιχυθεὶς, ἔλαβε, εἴγε χρὴ λέγειν τὸν τοιοῦτον εἰληφέναι, οὐδὲ τῶν λοιπῶν ἔτυχε διαφυγὼν τὴν νόσον ὧν χρὴ μεταλαμβάνειν κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα, τοῦ σφραγισθῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τούτου δὲ μὴ τυχὼν πῶς ἂν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔτυχε; *Ab Episcopo consignari. Quod cum consequutus non sit, quomodo videri posset Spiritum sanctum consequutus?* Quæ non solum de chrismatione possunt accipi, sed etiam de manuum impositione. Utraque enim *consignationis* nomine vocabatur. Sed & illud certum est, tam in manuum impositione, quam in chrismatione signaculum crucis adhibitum fuisse. Cyprianus in Epistola ad Jubaianum, *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem ac manus impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur.* Id est ut Græci dicunt, τῇ ἐν Χριστῷ σφραγῖδι. Nempe signaculo crucis, quod proprie Græcis σφραγῖδος nomine appellatur. Unde & σφραγίσαι pro signum crucis imprimere. In vita Epiphanii, σφραγίζων ὅλον τὸ σῶμα, *totum corpus signo crucis terens.* Et alibi, σφραγίσας τὸ τρίτον, *cum ter signo crucis trivisset.* Auctor vitæ Athanasii, ὅσον μὲν αὐτῶν ἐβαπτίσαντο, τούτους ἐπιχρίσας τῷ ἐν χρίσμῳ σφραγῖδι ἐτελείωσεν. *Quicunque ex his baptizati fuerant, postquam chrismate unxisset, dominico signaculo consummavit.* Hæc σφραγὶς, hoc est signaculum crucis etiam locum habuit in consecratione Episcoporum & presbyterorum, ut paulo ante ex Dionysio non Areopagita docuimus. In Pontificali Græcorum tam in minoribus quam majoribus ordinibus qui ordinantur, ter consignantur manu imposita ab eo qui ordinat vel consecrat, hoc est signo crucis caput eorum signatur. De ordinatione lectoris & Psalmistæ, Καὶ τρίτον τὴν τούτου κεφαλὴν σφραγίζων ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὴν χεῖρα. *Et ter eum signans, imponit ei manum.* De ordinatione Hypodiaconi, Εἶτα σφραγίζων τρὶς τὴν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῦ τὴν χεῖρα. Idem legas & in Diacono ordinando observatum, item presbyteri & Epi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Epiſcopi ordinatione. Certe ea σφραγὶς æq; uſurpata eſt in confirmatione ut in ordinatione, cum manus imponeretur conſecrandis & confirmandis. Et verbum σφραγίζειν & ἐπισφραγίζειν de utraque cæremonia uſurpatur auctoribus, idque à ſignaculo crucis quod adhiberi in utraque ſolebat traductum eſt. Ex quibus loquutionibus recentiores putarunt characterem imprimi indelebilem, quia σφραγὶς etiam characterem ſignificat, cum tamen in illis ritibus nihil aliud ſignificaret quam ſignum crucis. Ergo & qui ſigno crucis quotidie frontem terebant in omni actu primi Chriſtiani, ut dicit Tertullianus, indelebilem ſuæ fronti characterem imprimebant. Quod eſt ineptum & ridiculũ, & de eo nos alibi. Quod autem Hilarius apud Ægyptum *presbyteros conſignare, ſi præſens non ſit Epiſcopus*, id de confirmatione ſive ea chriſmatione peragitur, ſive manuum impoſitione, non poſſe accipi jam docendus eſt Acathartus Loiolita, ſi poteſt doceri. Diſcat igitur in Ægypto & in Græcia & in toto Oriente confirmationem quæ ſeparata eſt à baptiſmo non fuiſſe notam. Unus idemque presbyter in omnibus Orientis Eccleſiis ſimul & ſemel in baptiſmo conferendo etiam chriſmationem cum manuum impoſitione ac ſignaculo Dominico dabat egreſſis è piſcina ſive baptiſterio. Severus Alexandrinus in ritibus Baptiſmi, ubi eduxit è medio aquarum eum qui baptizatus eſt, tradiditque eum ſuſceptori ſuo, tum ſignat omnia ejus membra, frontemque tribus vicibus, quæ ſignatio fit chriſmate. Apud Cyrillum Hieroſolymitanum in Catecheſi de chriſmate, καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων ἐδόθη χρίσμα τὸ ἀντίτυπον οὗ ἐχρίσθη χριστός. Plura non adſcribam teſtimonia quæ alibi in peculiari de Chriſmate tractatu congeſſi. Cum igitur ordinarium eſſet ac ſollemne presbyteris in Oriente baptiſmum conferentibus, etiam omnia quæ ad hoc ſacramentum pertinebant adminiſtrare, non potuit Ambroſius ſive Hilarius de chriſmatione intelligere cum dixit presbyteros in Ægypto ſi ſit abſens Epiſcopus, conſignare. Sed *conſignare* ibi poſuit pro ordinare Epiſcopos, vel presbyteros, quod Auguſtinus in eadem re exprimenda ac more conſignando *cenſecrare* dixit. Hæc magnam oſtendunt etiam tum fuiſſe inter presbyteros & Epiſcopos æqualitatem, non majorem ſaltem differentiam quam quanta nunc eſt inter præſidem ſenatus & reliquos ſenatores. Nam ſi non adſit præſes, primus ſenator præſidet, ſententias perrogat, & pronuntiat decretum ac ſubſignat. Hæc diſtinctio ordinum in Alexandria & Ægypto non ante Nicæni concilii tempora facta eſt, ut ſupra docuimus, ſive Alexander ipſe hoc primus ſtatuerit civitatis illius Epiſcopus, ut nempe Ep iſcopi ſoli Epiſcopum conſecrarent, ſicut placet Eutychio, ſive quod potius puto, concilii Nicæni cui

Alexan-

Alexander interfuit, decreto per totum orbem idem mos constitutus sit. Ante Alexandrum, hoc est ante Nicænum concilium presbyteri suum Episcopum consecrabant. Immo eligebant tantum, hoc est sibi præponebant, sine ulla nova consecratione. Quem primatum etiamtum fuisse electione sola conferendum prorsus liquet. Ubi enim una tantum est ordinatio, etiam unus ordo ibi censendus. Presbyterorum autem Alexandrinorum cum ipsorum Episcopo adeo unus ordo tum fuit priusquam sanxisset concilium Nicænum ut deinceps Episcopus crearetur ab Episcopis, ut sine ulla nova ordinatione ac consecratione, defuncto Episcopo, alium ex suo corpore presbyterum eligerent quem facerent Episcopũ, id est primum presbyterum. Quam electionem Hieronymus ei electioni comparat & adsimulat qua Diaconi archidiaconum faciebant. *Quomodo*, inquit, *si diaconi eligant de se quem industriũ noverunt, & Archidiaconum vocent.* Non ordinant archidiaconum diaconi, non enim ordinationem habent ne diaconorum quidem, aut inferiorum ordinum. Simpliciter eligunt qui sit primus inter ipsos. Et recte Amalarius ad eum locum subjiciit, *Archidiaconi consecratio nobis certissima est, Archidiaconus eamdem consecrationem habet quam cæteri diaconi, sed electione fratrum præponitur.* Ita ergo & Episcopi Alexandrini ac presbyterorum eadem erat consecratio sed electione compresbyterorum ille præponebatur, & *Episcopi* nomen accipiebat. Sed Hieronymus usque ad Heraclam tantum & Dionysium, eum morem tenuisse in Ægypto vult, ut presbyteri unum de se *semper electum in excelsiore gradu collocatum nominarent Episcopum.* Eutychius non simpliciter elegisse ait quem sibi præponerent, sed ordinasse & consecrasse per manuum impositionem ac benedictionem. Quod si verum est, non potest negari quin presbyteri ibi consecraverint Episcopum. Puto tamen Eutychium ad suam ætatem respexisse qua jam ab Alexandri usque Patriarchæ & Nicæni concilii temporibus, Episcopi impositione manuum consecrabantur, & similiter existimasse quando presbyteri eligebant Episcopum hoc eodem ritu usos esse. Diserte tamen Hieronymus sine consecratione, hoc est sine manuum impositione, ita Episcopum de se elegisse narrat, ut diaconi archidiaconum eligebant. Hoc plane modo, μία τάξις, μία τιμὴ ut ἓν ἀξίωμα fuit presbyteri & Episcopi in Ecclesia Alexandrina, usque ad Heraclam & Dionysium, immo vel usque ad Alexandrum qui statuit primus ut Episcopus non amplius à presbyteris sed ab Episcopis consecraretur, ut Eutychius auctor est. Scribit idem in originibus Ecclesiæ Alexandrinæ Marcum Euangelistam duodecim presbyteros constituisse cum Anania, qui cum patriarcha Alexandrino manerent adeo ut vacante patriarchatu eligerent unum è duodecim presbyteris cujus capiti reliqui undecim manus imponerent, & Patriar-

cham ordinarent. Multa in illis originibus, mixta falſa veris deprehendere eſt. De Patriarcha falſum eſt in primordiis illius Eccleſiæ appellatum eſſe *Epiſcopum*, quo tempore certum eſt nullum fuiſſe Epiſcopum ſingularem in ulla Eccleſia, ab Apoſtolis aut Apoſtolorum diſcipulis creatum. Eodem errore & eum qui primus Romæ à Petro ordinatus eſt Epiſcopus, Patriarcham nominat, cum Epiſcopus Romanus nunquam ſe Patriarcham dixerit aut dici voluerit. Illud recte ab eodem ac vere ſcriptum, nec Marcum primum Alexandriæ Epiſcopum fuiſſe nec Petrum Romæ. Etiam verum arbitror quod tradidit de duodecim presbyteris in urbe Alexandrina conſtitutis, ad eam Eccleſiam regendam. Nam videntur Apoſtoli in majoribus civitatibus hunc numerum presbyterorum inſtituiſſe ad exemplum Apoſtolorum. Sed illud falſum quod per illa initia fundatæ à Marco Alexandrinæ Eccleſiæ, ſcribit ab eodem inſtitutum ut illi presbyteri vacante ſede Epiſcopatus unum ex ſuo corpore eligerent, quem Patriarcham facerent. Hoc longe poſt tempora Marci accidit, cum nempe per totum orbem quaſi uno Eccleſiarum conſenſu receptum fuit, ut presbyteri unum ſibi præponerent qui Epiſcopus nominaretur. Temporibus quippe Apoſtolorum, ex eorumdem inſtituto, ut jam docuimus, in omnibus civitatibus presbyteri iidemque Epiſcopi, communi conſilio Eccleſias gubernabant, qui non alium in ſuo ordine agnoſcebant primum niſi cui primatus ex tempore ordinationis, ut πρεσβυτέρῳ, delatus eſſet. Quod ſatis in ſuperioribus demonſtratum eſt. Sed & ille Ananias quem primum vult Patriarcham fuiſſe à Marco Alexandriæ conſtitutum, extra numerum duodecim illorum fuit, adeo ut videatur Marco potius operam navaſſe συνεργοῦ & adjutoris in conſtituendis Ægypti Eccleſiis, quam peculiarem illius civitatis ἐπισκοπὴν accepiſſe. Duodecim cum illo dicit conſtitutos presbyteros cum ipſe teneret locum Epiſcopi ſive Patriarchæ. Atqui poſtea in totum duodecim tantum ſemper fuiſſe perhibet, ex quibus unus creabatur Epiſcopus à reliquis undecim. Ergo Ananias ille ut ſupernumerarius, non ordinarius fuit illius urbis Epiſcopus à Marco creatus, ſed extra ordinem Apoſtoli munere in ea Eccleſia ædificanda functus eſt, ab eo delegatus. Ita Zachæi, quem conſtat ex numero fuiſſe diſcipulorum Chriſti, quos & Apoſtolos vocarunt, opera uſus eſſe Petrus videtur in conſtituenda Cæſarienſi in Judæa Eccleſia. Duodecim presbyteros in ea civitate ordinatos à Petro ſcribit Clemens in Itinerario prædicationis Petri. Sed auctor ille qui longe alius à Clemente dum conſuetudinem ſuorum temporum reſpicit, Zachæum in ea urbe à Petro ordinatum fuiſſe perhibet Epiſcopum cum duodecim presbyteris. *Hæc autem & iis*

ſimilia

similia cum dixisset Petrus, manibus superpositis Zachao oravit, ut inculpabiliter Episcopatus sui servaret officium. Post hæc duodecim Episcopos ordinavit, & Diaconos IV. Ubi vides duodecim presbyteros ad instar duodecim Apostolorum Cæsareæ à Petro institutos fuisse ad regendam eam Ecclesiam, ut duodecim constituti sunt à Marco in Ecclesia Alexandrina. Zachæus ille etiam super numerum, ideo additus à Pseudoclemente quasi Episcopus, quia nulla ejus ætate Ecclesia fuit sine Episcopo, cum tamen satis certum sit ex his quæ supra docuimus nunquam ab Apostolis creatos fuisse singulares Episcopos. Paulo post ipse sibi contradicit idem Pseudoclemens. Nam in numero duodecim illorum presbyterorum qui Cæsareæ à Petro ordinati sunt, ipsum Zachæum reponit. *Ibique adstantibus sibi duodecim, id est Zachao & Sophonia, Iosepho & Michaa, Eleazaro, & Phinea, Lazaro, & Elisao, me Clemente & Nicodemo, Niceta, & Aquila, hoc modo proloqnutus est.* Hæc omnia falsa esse vero est verius. Vestigium tamen aliquod veritatis Euangelicæ ac Apostolicæ traditionis in eo residet, quod duodecim presbyteros Cæsareæ dicit à Petro creatos. Hunc numerum presbyterorum vulgo & communiter in majoribus civitatibus ab Apostolis ad Ecclesiarum gubernationem præponi solitum inde colligi potest. Quod & exemplũ duodecim Alexandriæ constitutorum presbyterorum à Marco, sicut ab Eutychio Patriarcha ejusdem civitatis memoratur, abunde docet. Sed omnes illi pari potestate ut in eodem ordine, creati sunt, absque uno Episcopo re, gradu, & nomine distincto qui cæteris præesset. Quem Apostoli perpetuum morem servarunt non solum Cæsareæ, & Alexandriæ, sed in omnibus locis quibus presbyteros eosdemq; Episcopos præficiebant. Æqualitatem Alexandrinorum presbyterorum ab ipsa prima origine & fundatione illius Ecclesiæ satis probat, quod aliquot deinceps sæculis, idem institutum in ea Ecclesia servatum est, etiam post distinctionem Episcopalis & presbyteralis gradus ubique introductam. Durabat adhuc ibi vetus mos æqualitatis, cum presbyteri unum ex suo numero eligerent, qui reliquis præponeretur. Quod institutum mansit usque ad Nicæni concilii tempora, ut supra demonstratum est. Non ordinabatur, nec consecrabatur nova manuum impositione ille Episcopus, sed simpliciter eligebatur, ut archidiaconum eligunt Diaconi, Archipresbyterum presbyteri. Antea vero aliter primatus observabatur, ex ratione nempe temporis, cum decedenti primo succederet jure suo secundus. Quod Eutychius nescivit, cui idem usu venit quod omnibus ferme scriptoribus Ecclesiasticis Græcis Latinisque, ut dum morem sui temporis spectant, à principio sic semper fuisse existimarint. Inde successiones & origines Episcoporum repetitæ à temporibus Apostolorum. Cui communi existimationi &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

errori anſam præbuit quod primi presbyterorum quamdiu æqualitas & ex eo primatus in ordine dandus viguit pro Epiſcopis quales poſtea electi ſunt, numerati videntur. Presbyteri autem illi Alexandrini auctoritatem ſuam & prærogativam majori ex parte illibatam ſervaverunt etiam per illa tempora, quibus Epiſcoporum tyrannis ubique locorum libertatem presbyterorum oppreſſerat. Et cum in omnibus orbis Romani Eccleſiis, etiam ex conciliorum univerſalium decretis ordinationis jure diſcerneretur Epiſcopus à presbyteris, iſti ordinandi poteſtatem habuerunt, ſi præſens non eſſet Epiſcopus. Sozomenus ſua ætate, id eſt Theodoſii junioris imperio, adhuc eos presbyteros quibus unus in tota Ægypto præeſſet Epiſcopus, Eccleſias tenuiſſe proprias ſcribit lib. 1. cap. xv. Εἶναι γὰρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔθος, καθάπερ καὶ νῦν, ἑνὸς ὄντος τοῦ κατὰ πάντων ἐπισκόπου πρεσβυτέρους ἰδίᾳ τὰς ἐκκλησίας κατέχειν καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς λαὸν συνάγειν. *Nam conſuetudinem fuiſſe Alexandriæ ſicuti nunc eſt, ut licet unus omnibus præſit Epiſcopus, presbyteri peculiares Eccleſias teneant, & populum earum ad conventus agant.* Epiphanius in Arrianorum Hæreſi, ubi de Arrio ſcribit cum ad Eccleſiam peſtifero dogmate turbandam acceſſit, fuiſſe presbyterum Eccleſiæ Baucalis nomine, ὅσαι γὰρ, inquit, ἐκκλησίαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ ἕνα ἀρχιεπίσκοπον οὖσαι, κατ' ἰδίαν ταύταις ἐπιτεταγμένοι εἰσὶ πρεσβύτεροι διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας τῶν οἰκητόρων. Meletianis aliquid agere in Eccleſia præter ſententiam & conſenſum *Epiſcoporum* Alexandrinæ Catholicæ Eccleſiæ qui Alexandro ſuberant, vetat Epiſtola Synodica Nicæna. Ὥστε τούτοις μὲν μηδεμίαν ἐξουσίαν εἶναι τοὺς ἀρεσκομένους αὐτοῖς προχειρίζεσθαι ἢ ὑποβάλλειν ὄνομα, ἢ ὅλως ποιεῖν τι χωρὶς τῆς γνώμης τῶν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ Ἀλέξανδρον. Qui vero ex his à labe illa Meletiani ſchiſmatis puri inveniantur, poteſtatem eis conceſſam eſſe, & ordinationes facere, & nominationes eorum qui digni videantur in cleri ordinem cooptari. Epiſtola ea ſcripta eſt ad Alexandrinam Eccleſiam quam regebant presbyteri qui abſente Epiſcopo ordinandi poteſtatem habebant. Ipſe Alexander Synodo intererat. Ideo ad ipſum directa non eſt Epiſtola, ſed ad Eccleſiam ipſam Alexandrinam. Ergo illi τῆς καθολικῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοποι ſub Alexandro, presbyteri intelligendi ſunt Catholicæ Alexandrinæ Eccleſiæ, qui abſente Epiſcopo omnia Epiſcopi munera obibant, in conſecrandis presbyteris ac diaconis aliiſque inferioribus ordinibus. Epiphanio dicitur καθολικὴ ἐκκλησία ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Presbyteri illius Eccleſiæ, *Epiſcopi* etiam vocantur in Epiſtola Hadriani ad Servianum quam Vopiſcus inſeruit in vita Saturnini, ubi de Ægypto ſic loquitur: *Illi qui Serapim colunt Chriſtiani ſunt, & devoti ſunt Serapi qui ſe Chriſti Epiſcopos dicunt.* Tempore Adriani nulli adhuc in Ægypto

Epiſco-

Episcopi sic proprie dicti de iis qui pluribus presbyteris præerant, præter unum, si forte, Alexandrinum. Nam Eutychius in Originibus illius Ecclesiæ tradit, primum Demetrium tres Episcopos constituisse cum nulli ante id tempus fuissent in tota Ægypto, præter unum Alexandrinum. Is Demetrius Episcopus factus Alexandriæ dicitur sub Commodo, anno Christi CLXXV. Sed nec puto in potestate fuisse Episcopi Alexandrini novos Episcopos in ea provincia creare. Verum cum una esset olim provincia civilis Ægyptus, postea in plures divisa est. Tum ut componebatur Ecclesiæ gubernatio ad instar civilis administrationis, singulæ illæ provinciæ ubi divisæ fuere, suum acceperunt Episcopũ. Nicæni concilii sextus canon, tres provincias sub Alexandriæ Episcopo recenset, Libyen, Ægyptum & Pentapolin. Ergo tunc totidem fuere harum provinciarum Episcopi. In Ægypto proprie dicta, cujus Metropolis Alexandria, unus fuit Episcopus Alexandrinus, qui omnium factus est primus cum olim solus esset, quandiu unica provincia fuit. Libye suum Episcopum habuit, & Pentapolis quoq; suum, sed primum non plures uno singulæ. Nam nec Ægyptus alium ullum habuit Episcopum præter Alexandrinum. In cæteris oppidis & vicis presbyteri fuere qui Ecclesias curabant. In Epistola Arrianorum presbyterorum ad Alexandrum Alexandriæ Patriarcham, tres Episcopi subscripsere, & quidem, quod notandum est, post presbyteros & Diaconos Alexandrinæ Ecclesiæ, quorum primus subsignat Arrius. Episcopi illi fuere, Secundus Pentapolis, Theonas Libyæ, Pistus quem Alexandriæ Episcopum constituerant Arriani. Non dubium quidem plures his tribus in tota provincia Ægypto cui præerat Augustalis, fuerint, sed primi hi videntur fuisse suarum provinciarum Episcopi, deinde & metropolitæ. Sic Epiphanius in Meletianorum Hæresi Thebaidis Episcopum nominat, qui scilicet primam sedem Episcopalem in ea provincia tenuit. Hæc provincia etiam separata sedi Alexandrinæ parebat. Ideo autem vocantur hi provinciarum Episcopi non civitatum, quia primo erant suæ quisque provinciæ sub Alexandrino Episcopo, Ἐπίσκοπος Λιβύης, ἐπίσκοπος Πεντάπολεως, & ἐπίσκοπος Θηβαΐδος. Hi sunt omnino tres Episcopi quos à Demetrio primum constitutos esse Eutychius narrat. Nam Alexandrię Episcopum sub se habuisse omnes has provincias Ægyptum, Thebaidem, Libyen & Pentepolin cum Ammoniaca & Maræotide ait Epiphanius in historia Meletii. Postea in singulis civitatibns ubi erant ante presbyteri, facti sunt Episcopi. Unde & passim legere est Tanis Episcopum, Heracleæ, Pelusii, & aliarum urbium Ægypti. Usque ad tem pora Demetrii nullum fuisse Episcopum in omnibus provinciis Ægyptiacæ diœceseos quæ sub Augustali erat, tradit Eutychius. Tres ab illo primum constitutos Episcopos idem asserit,

nempe in ſingulis provinciis unus, in Libye, Pentapoli, & Thebaide. Poſt eum Heraclas viginti conſtituit. Deinde alii plures ſub Alexandro, circa tempora Nicæni concilii videntur facti. Illud vero mirum eſt tres Epiſcopos trium illarum provinciarum Ægypti Epiſtolam ſubſcripſiſſe poſt presbyteros Alexandrinæ Eccleſiæ, ut ante dixi. Ut ergo in tota Ægypto ſpecialiter ſumpta unus fuit Epiſcopus Alexandrinus, reliqui omnes presbyteri Eccleſiarum præpoſiti qui abſente Epiſcopo ordinandi jus habuere, ita & in reliquis illis provinciis cum unus eſſet Epiſcopus quando tres Epiſcopi à Demetrio primum conſtituti ſunt, reliqui fuere presbyteri, quibus eadem poteſtas ordinandi ab antiquo erat conceſſa, ſed tunc eam tantum uſurpabant cum Epiſcopus non eſſet. Ubi igitur plures Epiſcopi facti ſunt in Ægyptiaca præfectura, ex provinciarum civilium diviſione quæ circa Conſtantini Imperatoris tempora facta eſt, ab eo tempore inſtitutum eſt ut Epiſcopi ſoli crearent Patriarcham, ſic ut in aliis provinciis mos fuit. Atque ita etiam conſtitutum eſt regula ſexta Nicæni concilii. Antea cum ſoli presbyteri Eccleſias Ægyptiacas regerent, hi ſuum Patriarcham quaſi primum presbyterorum ordinabant, vel potius ſine ulla ordinatione & conſecratione nova eligebant qui ſibi ſuperponeretur. Et fortaſſean quod jam olim ſcripſi, de hoc Patriarcha exponenda eſt Epiſtola Hadriani, non de Patriarcha Judæorum. Alexandrina dialecto Πατριάρχης dicebatur *primus Patrum*. Inde ea vox in veteri Teſtamento ab interpretibus Bibliorum Alexandrinis. Cum igitur plures presbyteri ſive Epiſcopi unum ex ſuo corpore cui primatum darent, eligere ſolebant, eum vocabant πατριάρχην, id eſt presbyterorum, ſive patrum, primum. Πατριάρχης etiam pro primo Epiſcopo apud Socratem Scholaſticum in Eccleſiaſtica hiſtoria, & πατριαρχίαι qro metropolitanis provinciis. Ita & *Primas* Latinis tam pro primo Epiſcopo, id eſt, Metropolitano quam pro primo metropolitano, id eſt Patriarcha. At olim Patriarcha etiam pro primo presbytero, id eſt Epiſcopo dictus eſt, ut Alexandriæ vocabatur. Notandum porro eſt, ſcribere *Auguſt.* & *Hirarinm* non ſolũ in Alexandrina urbe presbyteros ordinandi eo tempore & conſecrandi jus habuiſſe abſente Epiſcopo, ſed etiam per totam Ægyptum. Heraclam in Patriarchatu ſuo viginti Epiſcopos creaſſe idem memorat Eutychius. Sed huic parvam fidem habeo. Illud certum, etiam Theodoſio juniore imperante presbyteros per totam Ægyptum, ſi abeſſet Epiſcopus aut deeſſet, ordinationem jure ſuo feciſſe. Quod magnum eſt argumentum primis temporibus Eccleſiæ illius presbyteros, ut & omnium aliarum, indiſcretam plane cum Epiſcopis poteſtatem & appellationem habuiſſe. In ea porro civitate tres modos, ſive tria genera ἐκκλησιαστικῆς

πολι-

πολιτείας extitisse animadvertendum est. Primo viguit πολιτεία ἀποστολικὴ quæ & ubique terrarum in omnibus Ecclesiis obtinuit, non solum sub Apostolis sed etiam sub eorum discipulis, qualis nempe ab Apostolis ipsis instituta est, ex præcepto divino. Hæc æquales omnes habuit Episcopos sive presbyteros. Cujus æqualitatis ratione postulante primatus decedentis qui antiquior in ordine fuerat, dabatur sequenti. Hæc ratio duravit ultra secundam successionem Apostolorum, usque ad tempora ut notavimus Antoninorum. Immo vel usque ad Victorem, ut supra observavimus. Tum quasi decreto facto per totem orbem ea consuetudo immutata est & nova recepta τάξις, quæ ex uno ordine duos fecit & nomina etiam distinxit, Episcopi ac presbyteri. Cum cæteræ orbis Romani Ecclesiæ hunc morem recepissent, sola Alexandrina non ex toto veterem immutavit sed primatum qui ordini antea dabatur, soli merito dedit. Quod tamen & aliæ quædam Ecclesiæ videntur per illa initia sequutæ, ut antea ostendimus. Sed Alexandrina id diutius retinuit quam reliquæ, & servavit usque ad Heraclam & Dionysium, ut Hieronymus auctor est, hoc est ad annum Christi CCXXXV. Vel usque ad Nicæni concilii tempora, & Alexandri Patriarchæ Alexandrini, ut placet Eutychio. Duobus illis modis prioribus primatum conservatum constat, sed duplici genere, unum ordine, alterum electione. In primo genere primatus nulla nominis mutatio intercessit, nec ordinis ulla distinctio facta. Omnes *presbyteri* vocabantur, & *Episcopi*. Qui primatum habebat in ordine, non alio nomine vocatus est quam *primi presbyteri* vel *primi Episcopi*. In secundo primatu qui electione deferebatur, nominis quidem mutatio intervenit, sed nulla ordinis. *Episcopus* dictus est quem, ut primus esset, è suo corpore eligebant presbyteri Quamdiu ex presbyterorum collegio sumptus est ille qui cæteris præesse debebat nomine Episcopi, communi presbyterorum suffragio eligendus, non diversus ordo factus est Episcopi & presbyterorum. Sine ordinatione nova vel consecratione, sed sola electione præponendus cæteris, sumebatur. Ubi vero ex aliis corporibus, puta ex Laicis, vel inferioribus Ecclesiæ ordinibus in Episcopum aliquis eligi cœptus est, tum per impositionem manuum ordinari debuit ac benedici, vel consecrari. In tertio hoc genere regiminis non solum distincta nomina fuere, sed etiam ordo ipse divisus, & ex uno duo facti. Nullus in hac gubernandi ratione primatus proprie fuit. Ubi enim ordo alius est, & alter altero superior, non datur ex altero ordine in alterum primatus. Præfectura est ac præpositura, & ἀρχή. Nam primatus inter ejusdem ordinis collegas primum locum designat, & primum honorem, ac προεδρίαν vel πρωτοκαθεδρίαν. Exinde

novus ordo processit Episcoporum diversus ab ordine presbyterorum. In eo ordine Episcoporum etiam suus primatus cum ipso ordine exortus est. Nullus quippe ordo sine primatu, ut nullus primatus quin ordinis alicujus intelligendus sit. Sed hic primatus Episcoporum ut alia ex causa descendit quam primatus presbyterorum, ita & alterius generis fuit. Prioris generis primatus inter presbyteros, per omnes in orbem ibat, & nullus exors ejus fiebat nisi qui prius decessisset quam ordo primatus ad ipsum perveniret. In posteriore genere non omnes perambulabat primatus, sed plures tamen ex ordine eum adipiscebantur, nempe quoscumque digniores qui primum tenerent locum, totus ordo judicaret. At in Episcoporum primatu consequendo neque ordo valuit, neque meritum ex electione, sed civitas eum dabat, cujus Ecclesiæ Episcopus præsidebat. Prima ergo provinciæ civitas primum Episcopum fecit. Inde metropolitani iidemque *primi Episcopi* quia in metropoli residebant. Πρῶτος ἐπαρχίας dicitur in canonibus Apostolorũ, & προεστὼς ἐπαρχίας in canone Antiocheno. Eorum primatus nondum satis antea certi, stabiliti sunt & confirmati can. VI. Nicæno ex occasione Alexandri Alexandriæ Episcopi, cujus jura metropolitana attentaverat Meletius. Nam eo canone sexto Nicæno, non agitur de Patriarcharum sedibus & iis adnexis privilegiis ac juribus, ut vulgo sibi persuadent, sed de solis metropolitanis provinciis, quæ ad instar Romanæ constituuntur. Eo tempore Alexandrinus Episcopus Ægypti, Libyæ, Pentapolis & Thebaidos verus metropolitanus fuit, non Patriarcha, ut postea id nomen acceptum est. Nullos autem tunc habuit sub se metropolitanos, quorum diceretur Patriarcha, sed solos presbyteros quamplurimos, paucosq; Episcopos, ut supra dictum est Et primo quidem certum est nudum ac simplicem habuisse primatum, id est, primam sedem, atque inde dictos *primæ sedis Episcopos*. Postea aliquid amplius adjectum est, ut nimirum consecrandorum tota provincia Episcoporum jus haberent. Quod illis jus & κῦρος præcipue datum est vel confirmatum Nicæna Synodo. Tum etiam id quod sequebatur, additum, ut totius provinciæ in rebus Ecclesiasticis sollicitudinem sustinerent. Unde & Canone IX. Synodi Antiochenæ, jubentur, οἱ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπίσκοποι εἰδέναι τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Singularum provinciarum Episcopi nosse metropolitanum Episcopum sollicitudinem totius provinciæ genere*. Et ratio subjicitur, quia ad metropolin omnes undique ex provincia qui negotia habere videntur, concurrant. Ea Synodus congregata est annis circiter sedecim, post Nicænam, & Nicænæ statuta confirmavit, ut ex prima ejus regula constat. Sic Metropolitanis Episcopi pari modo subjecti fuere, ut Episcopis presbyteri, & ordina-

dinationis potestate hi ab his similiter distincti. Auctor libri de septem gradibus Ecclesiæ, ubi dixit propter auctoritatem, Episcopo reservatam esse solam clericorum ordinationem, ne à multis disciplina Ecclesiæ vindicaretur & concordia sacerdotii solveretur, addit, *propter hoc & nuper Episcopalis electio ad metropolitanum remissa est. Et cum huic summa datur potestas, aliis adimitur hæc facultas, & incipiunt etiam summi sacerdotes pati non ex jure, sed ex necessitate alium sacerdotem.* Nec ergo ex jure, ut comparatio ostendit, passi sunt sacerdotes id est presbyteri, alium sacerdotem se superiorem & majorem, nempe Episcopum, sed ex necessitate, propter auctoritatem. Quod Ecclesiæ consuetudo introduxit, non juris divini dispositione institutum est. Inter hos metropolitanos Episcopos & novus paulo post ortus est primatus ex occasione Diœceseom quæ plures provincias civiles complexæ singulæ uni ex vicariis præfecti prætorio administrandæ assignatæ sunt. Quod primum instituisse fertur Constantinus. Cum igitur inter plures provincias unius Diœceseos sub Vicario ordo etiam daretur primæ & secundæ & tertiæ, ut inter urbes provinciarum singularum una aliqua semper fuit prima quæ & metropolis. Inde & primarum cujusque Diœceseos provinciarum metropolitani, primatum inter metropolitanos habere cœperunt, ac Patriarchæ proprie & καт' ἐξοχὴν sunt appellati. Nec hic sine re primatus abiit, sed cum honore primi loci vel sedis inter metropolitas, jus etiam ei adjunctum est ordinandorum metropolitarum totius Diœceseos, & sollicitudo mandata rerum Ecclesiasticarum per totam Diœcesin. Quibusdam in locis, ut in Occidente, *Primates* appellati sunt, id est primi Diœceseon, in Oriente *Patriarchæ.* Hujus generis præcipui quatuor ob amplitudinem civitatum, & Diœceseon quibus præsidebant, extiterunt. Ita ordo novus & supremus Hierarchiæ hic factus est, cui etiam sui generis primatus, ut in omni ordine fieri amat, tributus. Sine controversia primatus inter Patriarchas Romano datus est ob urbis utriusque Imperii facile primæ dignitatem, quamvis ille nunquam se pro Patriarcha gesserit, nec appellari sic voluerit. Ab eadem ratione dignitatis urbium duæ de illo primatu contenderunt, quia duæ tum fuerunt ejusdem honoris & prærogativæ ex æquo participes, Roma vetus ac nova. Illa Occidentalis Imperii, illa Orientalis sedes. Ubi vero in Occidente Imperium cessavit à variis discerptum & per particulas occupatum barbaricis gentibus, Constantinopolitanæ urbis Episcopus sibi primatum vindicavit, adversus Romam quæ nullius amplius sedes erat Imperii, eumque retinuit usque ad Phocam. Duæ autem illæ prædictæ urbes non unius provinciæ fuere Metropoles, sed totius velut orbis Romani. Unde & earum Episcopi dicti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſunt οἰκουμενικοὶ qui urbibus præerant quæ τῆς οἰκουμένης erant metropoles. In concilio Chalcedonenſi, Leo appellatus eſt ἀρχιεπίσκοπος οἰκουμενικός. Non tamen ipſi Romani Epiſcopi primi ſe hoc nomine vocarunt, ſed Johannes Conſtantinopolitanus primus hunc titulum ſibi adrogavit. De quo Epiſtola ad eum facta conqueſtus eſt Gregorius primus, aſſerens neminem Epiſcoporum niſi antichriſtus eſſe ac dici vellet, hunc titulum poſſe aut debere uſurpare. Sed ab urbe dominante honoris tantum gratia, ſine re aut effectu, quæſito elogio glōriabatur antiſtes Conſtantinopolitanus cum etiam Grammatici & Philoſophi illius urbis οἰκουμενικοὶ ſimiliter nuncuparentur, quia urbis ejus eſſent magiſtri quæ videbatur τῆς οἰκουμένης metropolis. Ut ut ſit, magnitudo urbium majores fecit Epiſcopos, ut minimæ minores, & primæ primos. Omnium infimi, villarum Epiſcopi, quos χωρεπισκόπους dicebant. Nam & hi Epiſcopalem conſecrationem habebant, ſed minores tantum ordines conſecrabant, hypodiaconos nimirum, lectores, & exorciſtas, ut docet nos canon x. Antiochenus. Unde & poſtea ne vileſceret in his nomen Epiſcopi placuit appellari eos pro Chorepiſcopis *periodeutas*, id eſt curatores. Nam verbo illius ſæculi cujuſcunque morbi curator medicus, dicebatur περιοδευτής, & quodcunque genus morbi quomodocunque curaretur, περιοδευθῆναι. Hoc irridet tamen imperitus Petavius, quaſi *curatores animarum* non dicerentur eodem ſenſu quo *curatores corporum*. Unde *Curati* appellati urbicarum & ruralium parœciarum presbyteri, qui curam habent animarum. Non enim, ut ſtulte opinantur, περιοδευταὶ illi qui pro χωρεπισκόποις dicti ſunt, & in eorum nomen locumque ſucceſſerunt, ita vocabantur, quod circitores eſſent. In uno quippe loco manebant ἐπισκοποῦντες id eſt curantes, ut urbium Epiſcopi. Et videtur omnino vim nominis Græci περιοδευτὴς in hoc ſenſu ſatis expreſſiſſe Dionyſius Exiguus, cum Latine reddidit *viſitator*. Non enim hæc vox ſignificat circitorem, aut eum qui loca varia perluſtrat, ſed proprium eſt medici ægrum viſitantis, ſive ἐπισκοποῦντος, ut eum curet. Hinc inter officia presbyteri Hieronymus ſive quis alter auctor eſt libri de gradibus, recenſet, *viſitare infirmos*, hoc eſt ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἀσθενεῖς, ut loquitur in Epiſtola Polycarpus. Verus Hieronymus in Epiſtola ad Nepotianum, *inſtantia orationum, perſeverantia, languentium viſitatio, labor manuum*. Quæ monachis & clericis præcipit. Optimæ Gloſſæ: *Viſitat*, ἐπισκοπεῖ. Sic ἐπίσκοπος περιοδευτὴς, *viſitator* & *curator* ejuſdem muneris ſunt ſynonyma. Sed quia nomen *Epiſcopi* de majori in Eccleſia dignitate tum accipiebatur, ideo, ut non amplius hoc nomine quiſquam in vicis & villis ordinaretur, ſed ut περιοδευτὴς diceretur, ſanxit Canon LVII. Laodicenæ Synodi. Magnas autem urbes magnos

dediſſe

dedisse Episcopos etiam docet egregie Augustinus vel si quis alius auctor est Quæstionum ex utroque testamento, de diaconis Ecclesiæ Romanæ, CI. *Sed quia*, inquit, *Ecclesiæ Romanæ ministri sunt, idcirco honorabiliores putantur quam apud cæteras Ecclesias propter magnificentiam urbis Romanæ quæ caput esse videtur omnium civitatum. Si itaque sic est, hoc debent & sacerdotibus suis vindicare, quia si hi qui inferiores sunt, crescunt propter magnificentiam civitatis, quanto qui potiores, sublimandi sunt?* Hæc eadem causa ergo præstitit ut omnium major & honoratior haberetur Episcopus Romanus propter urbis magnificentiam. Sed & illi primatus quos supra recensuimus non originem suam debent ulli dispositioni divinæ, cum ex humana prorsus institutione ac jure positivo fundati debeant videri. Urbium quippe & provinciarum priori ac potiori dignitati sua πρωτεῖα accepta referebant, illarum Episcopi. Unde enim primatus metropolitani inter Episcopos ejusdem provinciæ, nisi ex metropoli? Unde primatus Patriarchæ inter metropolitanos Episcopos ejusdem Vicarii diœceseos, nisi ex primæ provinciæ prima urbe? Unde etiam inter Patriarchas cæteros primatus Papæ nisi ex urbe domina? Sane inter maximæ civitatis ac primæ Episcopum, ut Romæ, & exigui vici qui *Chorepiscopus* dicebatur, nulla omnino jure divino differentia fuit, cum nulla esset ordinis. Nam primatus illi varii, totidem diversi gradus sunt quos institutio divina non distinxit, sed civilis typus induxit, ex urbium aut provinciarum primatibus constitutos. Omnes Episcopi dicebantur, & cum nulla nominis esset inter eos divisio, nulla etiam fuit ordinis Nam Papa nunquam aliter olim quam Episcopus dictus est, & quidem *urbis Romæ*, vel *urbis* simpliciter, non absolute Episcopus. Qui autem præsidebant villis aut vicis cum eodem officio, etiam *Episcopi* nomine vocabantur, χωρεπίσκοποι nempe, id est villæ vel vici Episcopi. Hinc Hieronymus dicit in Epistola ad Euagrium: *Vbicunque fuerit Episcopus sive Romæ sive Eugubii, sive Constantinopoli sive Rhegii, sive Alexandriæ sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem est & sacerdotii. Potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum facit, cæterum omnes Apostolorum successores sunt.* Inferior & superior fit Episcopus pro gradus differentia altioris & humilioris. Cæterum illa graduum diversitas in eodem ordine ex magnitudine civitatis aut parvitate processit. Nam majorum civitatum Episcopi divitiores & sublimiores, parvarum humiliores ac pauperiores Minimarum, ut villarum, vilissimi omnium & pauperrimi. Ejusdem tamen ordinis hi erant cum maximarum urbium Episcopis, quia eandem ordinationem habebant, nempe Episcopalem. Non ergo ordine differebant ab Episcopis. Canone x. Antiochenæ Synodi dicuntur, χειροθεσίαν ἐπισκόπων εἰληφότες. Quod

Latine

Latine reddidit Dionysius Exiguus: *Qui in vicis vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint, & ut Episcopi consecrati sint.* Eo canone permittitur, iis Subdiaconos, Lectores & Exorcistas ordinare, immo etiam presbyteros consentiente Episcopo civitatis cui subjecti erant. At olim, ante Ancyranum nimirum concilium, presbyteros iis ordinare licuit etiam sine Episcopi consensu, ut & presbyteris ipsis. Quo tempore sane constat presbyteros ab Episcopis distinctos ordine non fuisse, cum ordinationes faciendi potestatem tum haberent. Sola quippe ordinatio distinctionem ordinum introduxit, ubi solis licuit Episcopis ordinare, presbyteris non item. Jus Chorepiscoporum tunc diminutum fuit, non autem prorsus abrogatum. Nam & ordinationes Subdiaconorum, Lectorum & Exorcistarum iis relictæ citra consensum Episcopi, presbyterorum etiam, modo Episcopus id permitteret. At presbyteris omnis ordinatio adempta. Ideo Chorepiscopis concessa minorum ordinum consecratio, quia nomen Episcopi habebant, & consecrabantur ut Episcopi. Inde & pacificas, id est generales Epistolas, dare poterant, canone VIII. ejusdem Antiochenæ Synodi. Inter Papam vero & Patriarchas, metropolitanos & Episcopos singularum civitatum nullum fuisse ordinum discrimen ostendit vetus ordinum Ecclesiasticorum distributio quæ septem tantum ponit ordines, quorum Episcopalis summus est, infimus vero Fossariorum ordo, qui Græcis κοπιάται dicebantur, apud auctorem de septem ordinibus Ecclesiæ, cujus ea de re tractatus inter opera Hieronymi recensetur. Sub ordine igitur Episcoporum planum est contineri non solum Archiepiscopos & Patriarchas, sed etiam Papam qui Episcopus fuit urbis Romanæ, ut Patriarcha Constantinopolitanus suæ urbis fuit Episcopus. Atque ita de aliis. Græci quoque paulo antiquiores, ut ille qui nomen ementitus est Dionysii Areopagitæ, tres tantum ordines agnoscunt, & summum eorum Episcopum, sub quo & metropolitas & Patriarchas comprehendi necesse est. Nam Papam non admittunt, nisi tanquam unum de Patriarchis. Recentiores Græci non conveniunt de numero minorum ordinum cum Latinis, nec ipsi hodierni Romani cum antiquis. Nam Latini licet septem ordines Ecclesiasticos hodie numerent, Episcopos ab eo censu excludunt, quos presbyterorum ordine comprehendunt. Qua in re plane Aërianos eos esse constat. Quid enim aliud sensit Aërius quam presbyteri & Episcopi eundem esse ordinem, μίαν τάξιν? At quorum idem est atque unus ordo, eadem quoque atque una est dignitas, μία τάξις, μία τιμή. Idem voluit Hilarius cum scripsit, *unam esse ordinationem, & idem sacerdotium* presbyteri & Episcopi, hoc est ut Aërius dicebat, μίαν τάξιν καὶ ἓν ἀξίωμα.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ἀξίωμα. Quæ & Cypriani ſententia eſt dicentis, *presbyteros ſacerdotii honore conjunctos eſſe cum Epiſcopis.* Apoſtolorum ætate, non plures duobus ordinibus à Chriſto inſtituti, & per ipſos Apoſtolos conſtituti, presbyteri nimirum, iidemque Epiſcopi, & diaconi. Hierarchia igitur illa tot gradibus conſtructa uſque ad ſupremum quem facit Papa, tota juris eſt poſitivi, & humanæ diſpoſitionis, non divinæ inſtitutionis. Non poſſunt dicere eam Hierarchiam in ordine conſiſtere. Inde cum excluderentur Archiepiſcopi Patriarchæ, atque etiam Papa ipſe, niſi in ordinem vellet cogi ſimplicium Epiſcoporum. Non enim illæ dignitates Epiſcopales ordines conſtituunt differentes in ordine Epiſcoporum, cum gradus tantum ſint diverſi ejuſdem ordinis. Non poſſunt etiam eam in juriſdictione jam collocare. Ex eo enim ſequeretur in Hierarchia nullam partem habere omnes minores ordines. Cum nullibi ſit, certe nulla eſt, nec fundamentum habet in jure divino, ſed ex uſurpatione & ambitione præſulum conflata eſt temporis proceſſu magis magiſque invaleſcente & ad inſtar civilium adminiſtratione in primis civitatibus & provinciis altius inſurgente. De forma ipſa Hierarchiæ qualis ſit, non ſolum qui eam aſſerunt, dubitant, ſed etiam inter ſe ſententiis diſſident. Nec mirum, cum rei quæ per ſe non ſubſiſtit, nec in verbo divino fundata eſt, forma ſtatui non poſſit quæ certa ſtabiliſque videatur & quæ non mutari ſubinde ex uſu & neceſſitate debeat. Fuit tempus in Eccleſia cum nulli erant Patriarchæ, nulli metropolitani, nulli Archiepiſcopi. Immo & nulli Epiſcopi presbyteris majores, & ab his diſtincti re & nomine. Sub prima & ſecunda ſucceſſione Apoſtolorum nomina illa inaudita fuere, & Eccleſiæ incognita. *Metropolitanos* invexit metropolium urbium dignitas, Patriarchas in Diœceſibus quales à Vicariis regebantur provinciarum primatus. Papam propria ambitio evexit adjuta urbis primæ quæ Imperii Romani ſedes erat, majeſtate. Deleto & everſo Imperio Romano, & in varias ditiones ac regna, principatuſque ac reſpublicas diſſonarum linguis, habitu & inſtitutis gentium, nec manente amplius eadem forma civilis adminiſtrationis ad cujus typum Hierarchia illa conſtituta quondam eſt, quis neget poſſe & mutari eam cum fundamenta ipſius jam non ſint qui fuerant? Unum fuit Imperium Romanum ſub quo inſtituta eſt. Nunc plura regna ſunt ac ditiones non eundem dominum agnoſcentes. Metropoles non eædem ſunt quæ olim erant. Nullæ amplius Diœceſes Vicariorum præfecti prætorii. Roma ipſa jam nullius Imperii ſedes. Cur igitur ejus Epiſcopus Epiſcopis tot regnorum & rerumpublicarum, ac populorum tam diverſorum, & moribus adeo diſſidentium, ſæpe & inter ſe hoſtili animo agentium, & in factiones contrarias diviſarum, unus præerit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

& Ecclesias eorum summa potestate moderabitur, cum nec ipse à factionibus regum ac populorum alienus sit? Quomodo idoneus arbiter esse poterit dissentientium & belligerantium inter se Christianorum qui sæpe solet ipse in partes discedere, & his aut illis prout sibi expedire viderit, accedere? Si Hispanicæ sit factionis Papa, ut nunc esse dicitur, quomodo Gallis consulet? Si contigerit, quod raro fit, eum Gallis favere, parum Hispanis commodus erit. Quantuscumque nunc sit aut habeatur, quem stultitia populorum & credulitas magnum facit, immo & regibus Imperatoribusque majorem, olim non fuit nisi Episcopus, & certæ quidem urbis Episcopus, circumscriptam habens ac determinatam finibus suis diœcesim. Dicebat olim Constantinus Imperator Liberio Papæ, ποστὸν εἶ μέρος τῆς οἰκουμένης, *quantula es portio orbis Romani.* Nondum tunc tantus erat, sed urbi suæ Episcopi nomine ac munere præsidebat quæ pars erat orbis, ut aliæ civitates quæ Episcopos potestate, merito, ac sacerdotio pares habuerunt. Cum Hieronymo opponeretur Diaconos Romæ honoratiores esse presbyteris, & ad eorum testimonium presbyteros ordinari, *Quid mihi*, inquit, *profers unius urbis consuetudinem? Si auctoritas quæritur, major Orbis est urbe.* Necdum ergo eo tempore urbs illa toti orbi imperabat Christiano. Cum Papatus vero culmen sit & fastigium illius Hierarchiæ, quæ in Patriarchas, Metropolitanos & Episcopos quasi quosdam gradus divisa est, quorum omnium supremus est Papa, infimus vero unius civitatis & cujuslibet ordinarius Episcopus, si eum gradum subduxerimus cui reliqui superstructi sunt, & juri divino subtraxerimus, facile tota corruet moles superbi ædificii cum suo fastigio. Episcopatus est tanquam basis cui innituntur illi omnes celsiores gradus Metropolitanorum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & Papæ. Tametsi autem concederetur Episcopatum de jure esse divino, non inde tamen consequeretur tabulata quæ super hoc pede plano structa fuere æque juris esse divini. Et præterea satis compertum est quæ causa eas moles huic fundamento inædificaverit. Sin autem constiterit Episcopatum, prout à presbyteratu discernitur, nulla divina aut Apostolica institutione fuisse ab eo separatum, quis non fatebitur gradus illos omnes celsiores lapsu temporis ex forma civilium præfecturarum adinventos, ambitioni & usurpationi Episcoporum originem suam debere? De hoc dubitare amplius non sinunt quæ supra docuimus. Hieronymus ipse in Epistolam ad Titum clare ac plane docet, *Presbyteros ex Ecclesiæ consuetudine Episcopis esse subjectos, ipsosque Episcopos magis consuetudine quam Dominicæ dispositionis veritate presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere.* Magnus auctor Petavius, & longe Hieronymo præferendus, lib. II. cap. V. de Hierarchia, num. XII. se illi hac in parte consentire

posse

posse negat, quod vel regendæ Ecclesiæ potestatem externamque gubernationem sola consuetudine, non dispositionis Dominicæ veritate, Episcopis tribuit. Hos enim divino jure præpositos Ecclesiæ se ait arbitrari. An arbitratur tantum? Fortasse non credit. *Saltem*, inquit, *in commune ac generatim.* Quod quid sit ego sane vix intelligo. Hoc tamen inde concludi video. Quid attinet ad officiũ speciale cui deputatur, & ad quod ordinatur, ut propriæ & peculiaris gubernandæ Ecclesiæ cui præficitur, Episcopus, Episcopatus non est de jure divino. Ita sentit Petavius, & nos certe cum illo. At nulli, quod ille vult, in commune ac generatim instituti præcepto divino Episcopi præter Apostolos. Quid igitur fiet? Jam tamen videor intelligere quid ille nebulo sub illa nebula verborum & involucris perplexæ orationis voluerit dicere. Nempe quantum ad specialem auctoritatem quæ inesse debet Episcopis ad regendam suam Ecclesiam, non esse Episcopatum de jure divino, sed quatenus in partem ejus sollicitudinis vocantur, cujus summa residet atque unitas in Papa Romano, eo modo Episcopos præpositos Ecclesiæ videri jure divino. Hic est defensor & patronus egregius Episcoporum auctoritatis qui solum & unicum agnoscit Episcopum Papam, à quo cæteri Episcopi id quod sunt acceperint dum in partem sollicitudinis ab eo admittuntur. Quos proinde fiduciaria uti potestate tanquam Papæ legatos dicendum sit. Et hæc eadem prorsum est sententia quam in concilio Tridentino magna vi & contentione defendit Lanesius Loiolitarum καθολικὸς, nempe, Quod in uno pastore posita sit omnis potestas Episcopatus indivisa qui eam ministris suis, id est cæteris Episcopis prout res postulat distribuat & communicet, atque ita esse interpretanda verba Cypriani dicentis *Episcopatum esse unum cujus ab unoquoque pars teneatur.* Potestatem jurisdictionis qua Episcopi censentur, totam in solidum Pontifici Romano datam, nec ejus ullam quemquam particulam in Ecclesia habere nisi ab ipso. Hoc idem plane est quod ibi intellexit Loiolæ ex eadem societate ψευδωνύμω gregalis, Episcopos in commune ac generatim jure divino præpositos esse Ecclesiis, quia jure divino datus sit Episcopatus in solidum ac in genere Episcopo Romano, beati Petri successori, qui cæteris particulatim eum impertit. Ille idem est qui hæc impia & blasphema in eadem disputatione ad concilii Patres habita pronunciavit, secundum ordinem à Christo institutum Apostolos debuisse ordinari non à Christo sed à Petro, *jurisdictionem ab ipso solo accipientes, idque ita factum multos Catholicos doctores credere.* Hæretici isti doctores mihi sunt, & plane fanatici. *Si qui*, inquiebat, *dixerunt Apostolos fuisse ordinatos à Christo, id eos adjunxisse, Dominum hoc facto occupasse officium Petri.* Non contenti hujusmodi

di Doctores Papam in locum Petri ponere, omnimodo laborant Petrum pro Christo nobis substituere. Hinc colligant quid expectare debeant aut sperare Episcopi à talis sodalicii congregibus, quo stabiliatur & in solido locetur eorum auctoritas. Sed & maligne ac subdole impurus ille tenebrio hanc fingit Hieronymi fuisse mentem, quasi dixerit externam tantum gubernationem, Ecclesiæ sola consuetudine, non Dominicæ veritatis dispositione, Episcopis attributam esse. Immo illi non solum externam, sed & internam potestatem, quæ spiritualis est & in confirmandi, & ordinandi, sive consecrandi, jure, consistit, intellexit. Dixit enim consuetudine Ecclesiæ majores Episcopos esse presbyteris. Qua re majores facti sunt postquam ordines & nomina dividi placuit? Ordinatione. Hoc enim diserte ipse Hieronymus in eadem Epistola ad Euagrium scripsit. *Quid enim*, inquit, *excepta ordinatione faciat Episcopus, quod presbyter non facit?* Hoc idem scriptum à Chrysostomo, Theophylacto, Ambrosio, Isidoro & aliis de quibus jam supra. Nec res ipsa aliud clamat. Si enim Episcopi & presbyteri nomen & officium indiscretum habuere tempore Apostolorum, tam externam regendæ Ecclesiæ quam internam sive spiritualem comprehendit, ac tam eam quæ leges ac præcepta condit in foro exteriore, quam quæ spectatur in foro conscientiæ. Divisis postea ordinibus ac nominibus hæc potestas externa & interna specialiter tributa Episcopis, adempta presbyteris. Ergo neutram ex divino præcepto præcipuam acceperunt Episcopi, sed ex Ecclesiæ consuetudine. Cum è contrario presbyteri promiscuam cum Episcopis jure divino nacti utramque fuerint, quando iidem cum iis erant. Futile tamen istud commentum adeo placuit huic insulso stropharum & offuciarum architecto, ut quatuor locis id inculcarit. Eodem quippe libro cap. IV. num. IV. ait Hieronymum cum *Episcopum & presbyterum eumdem esse scripsit, solam externam in Episcopo curationem potestatemque spectavisse, hoc est administrandæ & gubernandæ Ecclesiæ functionem, non ordinem & characterem, quo quidem hunc differre à presbytero, longeque eum esse præstantiorem non dubitavit.* Sed unde didicit Hieronymum spectasse tantum externam potestatem gubernandæ Ecclesiæ, non internam quæ est ordinis & characteris, cum dixit *eundem esse presbyterum & Episcopum?* Ex scriptura ille ostendit, Apostolorum multis testimoniis instituto divino eundem esse Episcopum & presbyterum. Si eo ipso tempore quo ab Apostolis plures Episcopi iidemque presbyteri in singulis Ecclesiis locabantur, presbyteri & Episcopi ordine & charactere differebant, non potuerunt iidem videri. Hac enim unica differentia postea eos ambos ordines discretos constat. Semper itaque hoc modo divisi ordines fuere. Cur igitur eosdem presbyteros Episcoposque

posque faciunt Apostoli, & ex his Hieronymus? Hujus ætate cum jam ordine distincti essent Episcopus & presbyter, non potuit dici eundem esse presbyterum & Episcopum, multo minus presbyterum esse Episcopum, & Episcopum presbyterum. Atqui Hieronymus scripsit Ecclesiæ consuetudine subjectos esse presbyteros Episcopis, & Episcopos majores esse presbyteris eadem consuetudine Ecclesiæ potius quam Dominicæ veritatis dispositione. Quæ subjectio tamen non fuit tanquam servorum sub dominis. Hieronymus in Epistola ad Nepotianum: *Illud etiam dico quod Episcopi sacerdotes se esse noverint, non dominos. Honorent clericos quasi clericos ut ipsis à clericis quasi Episcopis honor deferatur.* Improbat ibidem, & pessimæ consuetudinis esse in quibusdam Ecclesiis ait, *quod tacerent presbyteri, & præsentibus Episcopis non loquerentur quasi aut inviderent, aut non dignarentur audire.* Quæ non fuit omnium Ecclesiarum consuetudo. Nam in aliis quam plurimis docebant in Ecclesia presbyteri, loquebantur, prædicabant, etiam præsente Episcopo. De suo porro tempore loquitur ibi Hieronymus, non de Apostolorum ævo. Ergo secundum hanc Hieronymi sententiam jure divino non majores fuere Episcopi presbyteris, nec inferiores presbyteri Episcopis. Cum vero etiam nunc communis hæc sit opinio Doctorum Pontificiorum in sola confirmatione & ordinatione hoc discrimen constare quo distinguitur ordo presbyteralis ab Episcopali, non est putandum de alia differentia Hieronymum intellexisse. Ejus sæculo presbyteri & Episcopi differebant sola ordinatione, ut ipse ibidem palam testatur. Chrysostomus dixit, μόνῃ τῇ χειροτονίᾳ ἀναβεβηκέναι Episcopos supra presbyteros, hoc est *superiores esse sola ordinatione.* Theophylactus presbyteros μόνῃ τῇ χειροτονίᾳ ὑποβεβηκέναι id est inferiores esse. Hoc plane est discrimen internæ potestatis quo Hieronymus scripsit majores presbyteris esse Episcopos, & inferiores presbyteros Episcopis, non vero potestatem externam gubernationis respexit. At videtur homo hominum ineptissimus & inscitissimus in his duobus nominibus *Episcopi & presbyteri*, quasi propriam facere Episcopi externam gubernationem & curationem, quia ἐπισκοπὴ id proprie significat. Ita enim notat eodem capite num. VI. pag. DCCLIII. Hieronymum in commentario ad caput primum Epistolæ ad Titum dicere, Episcopum & presbyterum unum esse, & aliud ætatis, aliud nomen officii. *Episcopatum ergo*, inquit, *officii nomen esse vult, hoc est curationis, & gubernationis.* Juxta hanc observationem apparet eum velle, cum dicitur unum & eundem esse Episcopum & presbyterum, ad solam externam respici curandæ & gubernandæ Ecclesiæ potestatem, non ad interiorem quæ in ordine & charactere posita est. Atque ut melius nobis constaret hanc ejus esse senten-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tiam clarius eam expressit cap. VII. num. IX. pag. DCCLXIX. his verbis: *Nam quod ad Hieronymum spectat*, inquit, *demonstratum est tibi presbyterum ab illo Episcopum olim dici fuisse non καθόλου nec absolute cum præcipuam partem & οὐσιώδη Episcopatus excipiat, sed quatenus ἡ ἐπισκοπὴ præfectura est & administratio quædam Christiani populi.* Multa monstra sunt in hac propositione. Primum ait hoc à se demonstratum esse, cum presbyter & Episcopus olim idem dictus est solam ἐπισκοπὴν fuisse spectatam à qua *Episcopus* nomen habuit, id est administrationem & præfecturam. Ergo hæc οὐσιώδης definitio Episcopi qua gubernat & administrat Ecclesiam, cum inde nomen nactus sit. Atqui aliam etiam partem præcipuam & οὐσιώδη Episcopatus esse vult, nempe characterem & ordinationem quæ utrum sit interioris fori potestas an exterioris, disputant. Hæc igitur propria Episcopi functio quæ οὐσιώδης Episcopatus pars est, non illa externa gubernandi facultas. Ut ergo postquam Episcopatus à presbyteratu distinctus est, hæc οὐσιώδης potestas discrimen inter utrumq; ordinem constituit, dum interna illa potestas præcipua & propria Episcopo relicta est, cum illam gubernandi externam communem haberet cum presbyterio, ita cum unus idemque esset presbyteratus & Episcopatus utraque potestas communis utriusque ordinis fuit. Ait præterea hoc se demonstravisse quod hic ponit. Ubi demonstravit, aut quomodo? Αὐτὸς ἔφα. Si oracula sunt quæcunque bipedum mendacissimus effutire solet, nobis sit Apollo Delphicus. Sed quod hic *demonstrationem* appellat, supra *conjecturam* nominavit cap. V. num. VIII. Duos modos ibi esse probabiles docet, quibus explicari possit Hieronymi sententia & non improbabilis videri, qua scripsit ex Apostolo olim unum eundemque fuisse presbyterum & Episcopum. Primum esse ait illum *quem in Dissertationibus exposuerat, presbyteros olim & Episcopos eosdem, hoc est primi ordinis sacerdotes esse factos, ac plures in iis Ecclesiis positos de quibus in illis Apostoli locis mentio facta est.* Secundum hanc expositionem Episcopatus & presbyteratus tam interna characteris imprimendi, quam externa gubernandi potestate idem erat. Cum tunc temporis sanam mentem habere & sapere videretur Loiolita, non putavit in eo statu qui insano, ut revera est, minime conveniret, diutius sibi esse manendum. Ad alium igitur transiliit modum explicandæ illius αὐτότητος Episcopalis & presbyteralis quem sibi visum esse profitetur prudentiorem, ac *conjecturam* quidem pro modestia sua appellat, quam postea maluit indigetare *demonstrationem.* Audiamus igitur Thaletem: *Posterior modus est quem ex Hieronymi dictis ac prudenti conjectura hoc in capite confecimus: presbyteros quos Apostolus commemorat non primi ordinis sed secundi duntaxat sacerdotes fuisse: verum in gubernanda & administranda Ecclesia Episcopales implesse partes.*

Et

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Et illam communi consilio & auctoritate rexisse, eosdemque simul & presbyteros & Episcopos appellatos. In aliis hominibus qui hoc nomine digni sunt, δεύτεραι φροντίδες solent esse σοφώτεραι, in Petavio contrarium est, quamvis prudentiorem hanc suam posteriorem jactet esse conjecturam. Examinemus igitur prudentiam hujus conjectoris. Hunc posteriorem modum ait se *ex Hieronymi dictis confecisse.* Sed dicere etiam nobis debuit ubi hoc Hieronymus dixerit, presbyteros quos Apostoli, Petrus, Jacobus, Paulus & Johannes eosdem cum Episcopis faciunt, fuisse tantum secundi ordinis non primi, hoc est fuisse simplices presbyteros quales haberi cœpti sunt postquam ordines distincti fuere. Contrarium plane ex dictis Hieronymi apparet. Probat Apostolorum testimoniis, olim fuisse eundem presbyterum & Episcopum, nempe quandiu Ecclesiam rexere Apostoli eorumq; discipuli. Postea id mutatum esse ad schismata tollenda, & ex uno ordine duos factos. Ex quo concludit, Ecclesiæ consuetudine non dispositionis Dominicæ veritate Episcopos esse majores presbyteris, presbyteros inferiores Episcopis. Allatis Scripturæ locis quibus id evincitur sub Apostolis unum fuisse presbyterum & Episcopum, subjungit: *Hæc propterea ut ostenderemus apud veteres eosdem presbyteros quos & Episcopos, paulatim vero ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum sollicitudinem esse delatam.* Quibus statim subjicit, *Sicut ergo presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit esse subjectos: Ita Episcopi noverint se magis consuetudine quam dispositionis Dominicæ veritate presbyteris esse majores.* Qua in re ergo majores facti sunt Episcopi presbyteris? Nempe ordinatione. Illa autem sollicitudo omnis regendæ Ecclesiæ, quam ad unum delatam esse dicit Hieronymus, comprehendit tam internam quam externam potestatem, tam ordinationem quam gubernationem. Sic cum Antiochenus canon x. sanxit, metropolitanum Episcopum totius provinciæ curam & sollicitudinem suscipere debere, etiam Episcoporum ordinationem sub ea sollicitudine complexus est. Eodem canone cum singulos Episcopos potestatem habere decrevit suæ parœciæ eamque administrare, quæ sint partes illius administrationis explicat, nempe in ordinandis presbyteris ac diaconis, & singulis cum judicio disponendis: Ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἑκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ πόλιν, ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν. Quæ ita Latine reddidit Dionysius Exiguus: *Vnusquisque enim Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis quæ sub ejus est civitate, ita ut presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat.* Quam ridiculum porro & joculare

lare quod illa sua prudente conjectura hariolatus est Loiolæ ἑταῖρος, presbyteros illos secundi ordinis quales ab Apostolis institutos fuisse vult, ex Hieronymi dictis interpretatur, *in gubernanda Ecclesia Episcopales partes implesse.* Oportet ergo ante illos presbyteros Apostolicos, fuisse Episcopos qui Ecclesiam gubernarent, quibus remotis presbyteri constituti sunt, qui Episçopales implebant partes in regenda eadem Ecclesia. Nec à vero absonum est ita illum sensisse quod & verba ejus omnino evincunt, cum purpuratus ex eodem grege ψευδωνύμῳ sodalis ita verba Augustini exposuerit quibus ad Hieronymum scripsit in hanc sententiam: *Quamquam secundum honorum vocabula quæ jam Ecclesiæ usus obtinuit, Episcopatus presbyterio major sit, tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est.* Idem plane dicit quod Hieronymus, nempe *ex usu* & *consuetudine Ecclesiæ* majorem esse Episcopum presbytero, non divina dispositione. Bellarminus lib. I. de clericis cap. XV. verba illa Augustini *jam Ecclesiæ usus obtinuit*, non opponi ait temporibus antiquis ipsius Ecclesiæ, sed temporibus quæ fuerint ante exortum Ecclesiæ Christianæ. Ante Christiana ergo tempora nomina illa, *Episcopum* & *presbyterum*, non fuisse vult honoris vocabula, sed officii & ætatis, nunc autem, id est in Ecclesia Christiana, etiam primitiva & Apostolica, honoris & dignitatis nomina esse & secundum hæc nomina Hieronymo majorem esse Augustinum. Magis ingenue Michael de Medina, & furore simpliciore pronuntiavit Augustinum & Hieronymum Aërii esse hæresiotas. Verus quidem esset furor, si certa foret hæresis, ut ille putat fuisse. Græci quidem maxima ex parte in ea fuerunt opinione, Episcopatum juris divini instituto à presbyteratu esse diversum, & eo majorem. Ideo Aërium qui in alia erat sententia hæreticum esse pronuntiarunt, ut Epiphanius. Sed cum certum sit ex sacra Scriptura, & Apostolicis testimoniis unum eundemque fuisse Episcopum cum presbytero primitivis Ecclesiæ temporibus, non hac parte inter hæreticos reponendus venit Aërius, qui idem sensit super ea re quod Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Hilarius, & nonnulli etiam Græcorum Patrum. Verius igitur Doctor de Medina quam duo Loiolitæ, dum Augustinũ & Hieronymum ab Aërio non dissidere scripsit, cum illi velint errore plus quam puerili, antequam Ecclesia esset Christiana Episcopos fuisse cum officio ac potestate Episcopali, ad quorum exemplum instituti sint ab Apostolis presbyteri secundi ordinis qui Episcopales implebant partes. Sed illi presbyteri qui cum Episcopali tantum potestate externa gubernabant Ecclesias, an non etiam habuere potestatem internam quæ in ordine posita est & charactere? Non enim tantum hic quæstio est quid senserit Hieronymus cum dixit Episcopos & presbyteros apud veteres

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

teres eoſdem eſſe, ſed quales illi fuerint Epiſcopi quos conſtat plures in unaquaque civitate ordinari ſolitos, & presbyteros ſimul appellatos, atque utrum primi an ſecundi ordinis fuiſſe ſtatuendi ſint. Acathartus olim non dubitavit quin primi ordinis eſſent, ut apparet ex cap. I. lib. I. Diſſertationum Eccleſiaſticarum pag. IV. & pag. VII. Nunc vult fuiſſe duntaxat ſecundi. Quis igitur eo tempore ordinationes faciebat in Eccleſia cum eligendus aliquis erat in Epiſcopum ſive presbyterum, ſi Apoſtoli abeſſent? Nempe presbyteri. Quis enim aliter poſſit opinari? Et ipſe Apoſtolus in priore ad Timotheum cap. IV. verſ. XIV. id clare ſignificat, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Ergo & presbyteri non ſolum externam poteſtatem habebant Epiſcopalem, ſed etiam internam, quæ etiam Epiſcopalis eſt. Immo vel Epiſcoporum magis propria eſt atque οὐσιώδης, quandoquidem poſt diviſionem ordinum peculiaris ut eſſet Epiſcoporum ordinatio, inſtitutum eſt. At eo omni tempore quo Epiſcopi iidem fuere cum presbyteris, promiſcue communis amborum fuit. Dixerat Meſſalinus pag. CCCXXVII. *Hieronymi ſententiam eſſe, eundem omnino fuiſſe Apoſtolorum temporibus Epiſcopum & presbyterum re ac nomine. Epiſcopus erat presbyter, & presbyter Epiſcopus. Epiſcopus presbyteri nomine, presbyter Epiſcopi vocabatur.* Inepte eum ratiocinari magnus magiſter σοφιστικῆς arguit Petavius qui olim Kercoëtius. *Sic enim*, inquit, *ea procedit argumentatio, ut ſi ita colligatur, Sirius ſive canicula, cæleſte ſidus, vocatur canis, & terreſtre animal, & quadrupes perinde canis dicitur. Ergo unum idemque ſunt.* Quantus ſit & quam ineptus atque imperitus improbuſque cavillator, hæc abunde teſtantur, ne alia quæramus. Confundit ὁμωνυμίαν cum συνωνυμίᾳ. In illa res diverſæ uno eodemque nomine ſignantur, in iſta una res duobus nominibus. In Homonymis non reciprocantur nomina, nec eadem definitione utrumque ὁμώνυμον contineri poteſt. Canis eſt cæleſtis, eſt & terreſtris, eſt etiam marinus. Sidus illud, hoc animal terreſtre, piſcis tertius, ſolo nomine eadem ſunt, re ac genere ac definitione diverſa. In Synonymis contra ubi res eadem duobus notatur nominibus, utrumque nomen reciprocatur, & eadem definitione comprehenditur. Qui regebat Eccleſiam ſumma poteſtate Epiſcopus, ſimul etiam presbyter dicebatur. Ergo poteſt dici Epiſcopum tum fuiſſe presbyterum, & presbyterum Epiſcopum. Quare? Quia re ipſa utrumque idem eſt. In cane cæleſti & terreſtri non poteſt ſimiliter id colligi, utrumque eſſe animal, aut utrumque eſſe ſidus, quia ὁμωνύμως tantum dicuntur. Ad dialecticæ principia remittendus eſt qui tot annos eam docuit ut viciſſim à diſcipulis ſuis eam diſcat. Non puto exiſtere nec extitiſſe unquam ſimilem huic ſycophantam & impoſtorem. Presbyter & Epiſcopus tem-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

porum Apostolicorum & primitivæ Ecclesiæ synonyma sunt, non homonyma, ut apud Latinos *Levita* & *diaconus*, *sacerdos* & *presbyter*. Inter genera divisionum quæ octo sunt, unum est quod dicitur ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς, cum vox ὁμώνυμος dividitur εἰς διάφορα σημαινόμενα. Cujus exemplum Philosophi afferunt, ὡς ὅταν ὁ κύων διαιρεῖται εἰς τε τὸν θαλάττιον κύνα, καὶ τὸν χερσαῖον, καὶ τὸν ἀστρῷον. At nulla datur divisio ἀπὸ συνωνύμου. Et ratio in promptu est. Nam συνώνυμος φωνὴ nihil habet quo dividi in plura possit, cum ejus non sint διάφορα σημαινόμενα, sed unum. *Presbyter* & *Episcopus* συνωνύμως unum significant, ut *olor* & *cygnus*. At vox canis multa significat ὁμωνύμως, ideo dividitur in cælestem, terrestrem & marinum. Mirifica etiam argutia de Loiolæ secta Sycophanta reperit, quomodo videri possit non absurdum, Episcopatum cum presbyteratu eundem esse. Facili exemplo atque in conspectu ipso posito id se demonstraturum ait quo res tota declaretur, lib. 1. cap. IV. *Episcopatus*, inquit, *sic idem est cum presbyteratu quomodo rationalis anima idem est cum sentiente ac vegetante. Hæ tres animæ sunt & invicem distinctæ, sed* τῷ λόγῳ *non* τῷ ὑποκειμένῳ, *hoc est ratione non subjecto*. Quid tum postea? Quo verget hoc pondus? *Differunt natura & essentia ac definitione, tum etiam ratione hæ tres animæ, tametsi si unam eandemque formam hominis constituant*. Quid efficiet ex istis? Ad exempli adplicationem in Episcopo faciendam properemus. In una anima rationali reliquæ duæ continentur, sentiens ac vegetans. *Eodem modo in Episcopo*, inquit, *tanquam summo Hierarchæ potestate & eminentia quadam virtutis inferiores omnes continentur ordines, presbyteratus & diaconatus, & cæteri, in presbyteratu diaconatus una cum reliquis*. Hæc vulgaria esse adjicit, & neminem adeo esse hebetem cujus captum superent, & tamen Salmasium acutum criticum nunquam hæc intelligere potuisse, nec in animum suum demittere, Episcopatum à presbyteratu distinctum esse ordinem, eo quod in unam eandemque personam, hoc est τὸ ὑποκείμενον, idem ambos illos convenire cerneret. Sed dissimulat veterator, hoc tam facile & obvium exemplum quod assequi non quitus est Salmasius, sibi monstratum esse à Messalino quem pro Salmasio habet, c. IV. p. CLXXX. ubi hanc Petavianam opinionem de duobus gradibus aut ordinibus in una eademque persona distinctis pro ridicula merito traducit. Nam præterquam quod deridenda est, nullo modo quadrat in Episcopatum qualis fuit Apostolorum ævo. Age anima rationalis habeat sub se sentientem & vegetantem, sentiens non sub se habet rationalem, ita nec dici è converso potest ut Episcopatus continet presbyteratum, ita presbyteratu contineri Episcopatum. Atqui hoc verum in Apostolico Episcopatu. Hæc enim reciprocantur, Episcopus est presbyter, & presbyter Episcopus. Quod in novitium Episcopatum

pres-

presbyteratumque sicut postea ordine distinctus est, non cadit. Præterea ut probaret Petavius semper divisos illos fuisse ordines Episcopi presbyterique ab ipsa prima institutione, etiam in una persona distinctos videri voluit. Sic enim ratiocinatur in Dissertationibus Ecclesiasticis cap. II. lib. I. pag. XXVI. *Quocirca nunquam non fuit in Ecclesia potestatum graduumque discrimen, hoc est Episcopatus & presbyteratus simplicis, sed in eadem capita passim conferebantur.* Distinctos *gradus* illos in eadem persona facere eum hinc manifestum. *Ordines* vocat, non *gradus* lib. I. de Hierarchia cap. II. num. III. ubi dicit Messalinum cornicari unum eundemque ordinem ex Christi & Apostolorum instituto ac traditione fuisse. *Hoc igitur minime esse* ait *ignorandum, quod non potuit videre præ inscitia sua ille Messalinus, aliud esse ordines aliquos dicere re & officio esse diversos, aliud in plures personas esse partitos: posse enim unum eundemque diversos habere ordines, nec ideo unum ex ambobus fieri ordinem.* Exemplo id probat Melchizedeci qui Rex idem erat & sacerdos, *nec propterea regiam dignitatem aut sacerdotium unum eundemque gradum aut absolute dici debere, aut etiam in illo ipso qui utrumque habuit.* Apparet velle eum æque diversos gradus atque ordines esse cum in unam personam conferuntur, quam cum in duas partiti dividuntur. *Gradum & ordinem* primum perperam confundit, cum sacerdotium & regiam dignitatem gradu tantum discerni ait. De presbyteratu & Episcopatu id facile ferrem. Nam doctores etiam multi Pontificii non ordine differre utrumque officium dicunt, sed gradu tantum. Deinde cum statuat ordines illos duos aut gradus æque in una persona diversos videri debere, atque in duabus, inscite, & falso exemplo, & imagine inepta ex anima petita id probare contendit, cum ipse fateatur rationalem animam nunquam à duabus aliis separatam consistere; & unam in homine ac simplicem formam constituere. Quod ibidem addit, *eodem modo* in Episcopo potestate & eminentia quadam virtutis inferiores omnes contineri ordines, ut presbyteratum & diaconatum & cęteros, non jam hoc simile est ei quod supra dixit duos ordines re & officio diversos, presbyteratum & Episcopatum, in una persona æque distinctos haberi atq; in duabus. Cum enim isto exemplo conficere contendat Episcopatum & presbyteratum re ipsa & gradu vel ordine distinctum ab ipsa institutione fuisse quamvis in eandem personam conferretur, sequeretur ex eadem ista imagine non solum duos ordines sed omnes in uno Episcopo Apostolicæ institutionis, similiter constitisse discretos. Atqui potestate tantum & eminentia quadam in Episcopo inferiores omnes ordines contineri, ut presbyteratum, diaconatum & cæteros, hîc affirmat. Si potestate tantum continentur, non reapse nec ordine aut gradu distincti sunt. Ita Ambrosius, sive is est Hilarius, in Epistolam ad

Ephesios cap. IV. dicit, *In Episcopo omnes ordines esse, quia primus sacerdos est, hoc est principem sacerdotum, & Prophetam & Euangelistam, & cætera implenda officia in ministerio fidelium.* Potestate & eminentia omnes illos ordines in Episcopo esse intelligit, non gradu vel ordine reapse esse distinctos. In presbytero Apostolico æque omnes hi ordines fuere ut in Episcopo, quatenus & presbyter atque Episcopus unus idemque erant. Si duo denique ordines diversos ac distinctos in uno Episcopo admittamus, eodem modo quo Melchisedecus rex fuit simul ac sacerdos, duplici etiam ordinatione opus fuit ad illos duos ordines in unam personam conferendos. Nam si regia dignitas ordo est diversus à sacerdotio, ut esse certum est, & in unam personam conferuntur, duplex fuit adhibenda ordinatio & consecratio, & diversis quidem temporibus. Aut enim qui sacerdos jam erat, rex fiebat postea, & tunc in regem ungebatur & consecrabatur, aut qui rex jam fuerat sacerdotium accipiebat, separata consecratione. Hac ratione non dubium est in uno eodemque diversos duos ac distinctos fuisse ordines. Si simul & semel sacerdos & rex fiebat una ordinatione ac consecratione, tum sane utrumque officium in eodem homine confusum, ut unicum ordinem, constitisse dicendum. Ostendat ergo Loiolita, ut duos ordines in Episcopo distinctos esse doceat Christi & Apostolorum instituto, eundem hominem primo creatum fuisse presbyterum, & postea Episcopum, diversa ac divisa ordinatione. Nisi hoc demonstret, frustra nobis adprobare laborabit commentum suum, quæ mera est fanatici hominis hariolatio. Nam quomodo duplicem ordinem in uno Episcopo tum fuisse constabit cum presbyter & Episcopus idem erat? Nonne quatuor personas unum ordinem tantum constituisse compertum est quo tempore quadripertitus ordo Episcopalis factus est? Papa enim, Patriarcha, Metropolita & Episcopus non quatuor ordines diversos faciunt sed unum, gradibus tantum differentem, cum tamen potestate & eminentia quadam virtutis superior gradus omnes inferiores contineat, ut inter ipsos convenit doctores Pontificios? Ego vero addo & ordinationis jure inter eos gradus discrimen etiam intervenisse. Nam Metropolitas Patriarcha ordinabat, Episcopos Metropolita, presbyteros Episcopus. Cum hæc ita sint, non quatuor tamen ordines diversos illæ quatuor Episcopales dignitates in totidem personis consistentes, sed unum tantum constituerunt. Et placebit Loiolitæ Petavio magno doctori & magistro, in uno Episcopo Apostolorum qui idem erat atque unus cum Episcopo, duos diversos ordines separatos ac distinctos statui debere? Sed quantum conjectura possum assequi, hanc stultam opinionem hausit ex more qui nunc obtinet in Ecclesia Ro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Romana, duas impoſitiones manuum adhibendi dum presbyter conſecratur. Quod enim duæ poteſtates presbytero conferuntur, altera conſecrandæ Euchariſtiæ quæ eſt poteſtas, ut volunt, in corpus Chriſti verum: altera abſolvendi à peccatis quæ dicitur poteſtas in corpus Chriſti myſticum. Cujus duplicis poteſtatis gratia, duæ quoque adhibentur cærimoniæ in conſecratione Epiſcopi, una per porrectionem inſtrumentorum cum impoſitione manuum, altera per ſolam manuum impoſitionem. Eas poteſtates ut diverſæ ſunt, & poſſe dividi & ſucceſſive dari ajunt doctores Pontificii, qui & diſputant utra ex his manuum impoſitionibus accidentaria ſit, utra eſſentialis. Sed ſi ad obruſſam hæc revocentur divinæ inſtitutionis, falſa & inepta videri neceſſe ſit. Non enim verum eſt quod dicunt, tales poteſtates non eodem tempore datas fuiſſe à Chriſto Apoſtolis, ſed alteram in ultima cœna, alteram poſt reſurrectionem? de quo nos alio loco. Tota autem primitiva Eccleſia, ut & nunc Græca, credidit tradi ſemel ac ſimul utramque poteſtatem ordinatis presbyteris ad omnes obeundas functiones quæ muneri competunt presbyterali. Præterea ſi duo ſunt ordines in uno presbytero quia duæ in eodem ſunt poteſtates, in Epiſcopo qualis erat temporibus Apoſtolorum qui etiam presbyter fuit, non duæ tantum concurrent poteſtates, ſed tres, & ſic tribus opus fuerit in eodem conſecrando ordinationibus ſive cæremoniis, ſive ternis manuum impoſitionibus, quia præter illas duas quæ presbytero competunt, tertiam etiam habet, nempe juriſdictionis & præcipua ejus parte quæ ordinationem ſpectat, ut quibuſdam placet. Quod cum ita ſit, Doctores tamen Pontificii plerique negant Epiſcopatum eſſe ordinem, ut pote qui nihil aliud adjiciat presbyteratui niſi juriſdictionem. Atqui vel ordinatio ſola poteſt diſcrimen ordinum inducere. Ita Archiepiſcopatum, Patriarchatum & Papatum non eſſe ordines, & ſuper Epiſcopatum nihil aliud ſuperimponere quam juriſdictionem & *ſuperioritatem*, ut vocant. Ex quorum doctrina colligitur, gradu tantum non ordine differre Epiſcopatum à Presbyteratu, ac proinde, non duos diverſos ex Epiſcopatu & presbyteratu ordines conſtitui, ſed duos tantum gradus diſtinctos. Qua de re diſputatum fuiſſe in concilio Tridentino traditur in ejus Hiſtoria. Sic enim diſſerebat illa claſſis Theologorum, *quod ad ordinem attinet, Epiſcopum eſſe quidem ſublimiori gradu quam presbyterum, quippe omni ejus poteſtate inſtructum, & duabus inſuper aliis, verum non ideo dici ſuperiorem, quemadmodum ſubdiaconus quatuor gradibus ſublimior eſt Oſtiario, neque tamen ſuperior.* Poſtremo nulla ratione poteſt dici niſi ab iis qui ea exciderint, Epiſcopatum & presbyteratum duos differentes conſtituiſſe ordines in uno eodemque homine, qui ſimul ex inſtitutione Apo-

ſtolica Epiſcopus erat & presbyter, cum presbyter ordinis nomen non eſſet, nec officii, ſed ætatis. Ita enim ſcribit Hieronymus in Epiſtolam ad Titum: *Putet aliquis non ſcripturarum ſed noſtram eſſe ſententiam, Epiſcopum & presbyterum unum eſſe, & aliud ætatis, aliud eſſe nomen officii, relegat Apoſtoli ad Philippenſes verba dicentis*, &c. πρεσβύτεροι, id eſt ſeniores, ac provectiores ætate eligebantur ab Apoſtolis qui fierent Epiſcopi. Porro tametſi demus in nomine πρεσβυτέρου ſignificationem ineſſe honoris & dignitatis, ut aliqui voluere, ne ſicquidem duo fuerint ordines in uno eodemque Epiſcopo & presbytero. Hoc enim nomen dignitatis, illud officii. At dignitas vel honor diverſum ordinem non conſtituit. Nam qui Epiſcopatum non eſſe ordinem fatentur, dignitatem eſſe tantum ordinis aſſerunt. Ergo dignitas ordinem non facit. Ita ἐπισκόπου una appellatio omnia quæ ad curam & officium paſtorale attinent, complectebatur. Quænam illa fuere? Tribus verbis ea expoſuit Epiphanius in Hæreſi Aërianorum, ubi ſignificat officium Epiſcopi in his tribus conſiſtere, in manuum impoſitione facienda, in baptiſmo dando, & in Euchariſtia conficienda. Quæ tria munera communia olim fuiſſe Epiſcopi & presbyteri affirmabat Aërius. Unde concludebat, amborum unum eſſe *ordinem*, μίαν τάξιν: *unum honorem*, μίαν τιμὴν: *& unam dignitatem*, ἓν ἀξίωμα. Quod ab ipſis Apoſtolis certo certius eſt ita inſtitutum & obſervatum fuiſſe, cum idem erat Epiſcopus cum presbytero, re, nomine, ordine, officio ac dignitate. Nec alia ſententia fuit Hieronymi, quamvis ab eo amoliri omni ope conentur Loiolitæ ſuſpicionem Aërianæ perſuaſionis vel hæreſeos. Sic ergo dicebat Aërius teſte Epiphanio, χειροθετεῖ ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρεσβύτερος. *Manum imponit Epiſcopus, ſed & presbyter.* Generalis eſt χειροθεσίας appellatio, & omnem omnino manuum impoſitionem, quę in Eccleſia ab ejus miniſtris fiebat, denotat, ſive adhiberetur ad Spiritum ſanctũ dandum ut ſacro lavacro tinctis fiebat, ſive ad ordinationem, ſive in benedictionem ſimplicem, ſive ad pœnitentiam dandam, ſive ad reconciliandos pœnitentes, ſive ad quamcunque aliam cærimoniam. Cum vero manus ordinationis cauſa imponebantur, χειροτονία proprię hæc manuum impoſitio dicebatur. χειροθεσία igitur & χειροτονία ita differunt, ut genus & ſpecies. De duobus aliis quæ ſequuntur apud Epiphanium ex Aëriano dogmate, λουτρὸν δίδωσιν ὁ ἐπίσκοπος, ὁμοίως καὶ ὁ πρεσβύτερος. *Baptiſmum dat Epiſcopus, ſimiliter & presbyter.* Τὴν οἰκονομίαν τῆς λατρείας ποιεῖ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ πρεσβύτερος ὡσαύτως. *Sacramentum Euchariſtiæ celebrat & adminiſtrat Epiſcopus, nec minus & presbyter.* De his inquam poſtremis duobus quæ in confectione & adminiſtratione ſacramentorum conſiſtunt, nulla eſt controverſia quin communiter promiſcua fuerint Epiſcopi & presbyteri.

Nec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Nec in eo potest argui quasi non recte sentiens de fide Aërius. De primo tantum dicam illi impingit hæreseos Epiphanius. Si autem constaret æque tum potuisse presbyterum χειροθετεῖν, id est manus imponere ordinandi gratia, nullum foret dubium quin per omnia pares essent Episcopus & presbyter. De tempore Apostolorum loqui eum voluisse opinatur Messalinus. Nunc alia mihi sedet sententia. χειροθετεῖ, inquiebat Aërius, ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρεσβύτερος. Ad ætatis suæ morem certe respexit quo id facere licitum presbytero æque atque Episcopo. Atque ita Epiphanius intellexit, dum illud χειροθετεῖ in verbis Aërii interpretatur, de manuum impositione ordinandi gratia facta. Refutans enim eam Aërii opinionem de ἰσότητι sive æqualitate Episcopi & presbyteri, hac sola ratione eam non posse ait veram videri, quia Episcopus ordinationem habeat, quam non habet presbyter. Καὶ πῶς οἷόν τε ἦν τὸν πρεσβύτερον καθιστᾶν μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν, ἢ εἰπεῖν αὐτὸν ἴσον εἶναι τῷ ἐπισκόπῳ; *Quomodo vero fieri potest, ut presbyter presbyterum constituat, ad quem ordinandum manuum imponendarum potestatem non habet? aut quomodo presbyter Episcopo dici potest æqualis?* Paulo ante τάξιν ἐπισκόπου γεννητικὴν πατέρων appellat, quod πατέρας id est presbyteros Ecclesiæ generet per ordinationem, cum presbyteri solos filios Ecclesiæ pariant διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας, *per baptismi, quem confert, regenerationem.* Ergo ætate Epiphanii nulla alia re differebat ab Episcopo presbyter quam ordinatione, id est χειροθεσίᾳ τοῦ χειροτονεῖν. Idemque tradit Chrysostomus, Hieronymus, & Theophylactus, Ambrosius, Hilarius aliique. Aërius autem cum etiam χειροθετεῖν presbyterum dixit æque ac Episcopum, de more in multis Ecclesiis sua ætate usurpato intelligit, quo ne presbyteris quidem presbyterorum ordinandorum potestas negabatur. Vixit ille Ancyrani concilii temporibus, & fuit æqualis Eustathii Sebasteni quo cum una etiam ἄσκησιν exercuisse dicitur. Contra quem Eustathium Gangrense concilium convocatum est, eodem anno quo Nicænum celebratum. Annis circiter undecim ante Nicænam Ancyrana Synodus congregata est, quæ omnem ademit presbyteris civitatum, ut & Chorepiscopis, ordinandorum presbyterorum aut diaconorum, absque licentia Episcopi, potestatem, ut clare sancitur canone ejusdem Synodi XIII. Ergo ante illud tempus licuit presbyteris ordinare presbyteros & diaconos. Videtur Aërius eo tempore heresin suam, si hæresis fuit opinio cum sacra Scriptura & cum usu veteris Ecclesię consonans, promulgasse, cum nondum in contrarium ulla Synodi sanctio edita fuisset. Præterea Ancyrana Synodus qua ea potestas adempta presbyteris, τοπική fuit, non generale concilium. Et apparet post illius concilii constitutionem quo pres-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

presbyteris vetitum ordinare, in multis Ecclesiis Orientis id jus retinuisse presbyteros. In maxima tunc temporis totius Orientis Ecclesia Alexandrina absente Episcopo, presbyteri ordinabant, ut supra demonstratum est, quod usque ad tempora Theodosii Iunioris, & adhuc ultra duravit. Ante concilii autem Nicæni tempora solebant iidem ordinare Episcopum suum. Hoc enim concilio statutum est ne in quacunque Ecclesia ab aliis Episcopi civitatum ordinarentur quam ab Episcopis. Jam ex his quæ diximus prorsum constat, Aërii ætate nullam extitisse differentiam Episcopum inter & presbyterum, & omnia quæ faceret Episcopus, sive ea ordinis essent, sive jurisdictionis, ut vocant, ea licuisse facere presbytero. Nunc videndum ex tribus illis Epiphanio commemoratis juxta Aërii sententiam Episcopi officiis quæ & communia habuit cum presbyteris, quænam proprie ordinis fuerint, & quæ jurisdictionis, ex Doctorum Pontificiorum sensu. Eucharistiæ confectio ad ordinem pertinet, Baptismus ad jurisdictionem ut illi censent, impositio manuum ad ordinandum etiam jurisdictionis est. Sed illa differentia ordinis ac jurisdictionis in Episcopis & presbyteris prorsum incognita fuit Ecclesiæ quo tempore Aërius vivebat, nec minus ætate ipsius Epiphanii. Falsum & illud discrimen quo ajunt, quædam esse quæ faciat Episcopus ratione ordinis, alia quæ facit ratione jurisdictionis, ac potestatis. Nam quid est ordo? Certe postquam divisus est Episcopatus & presbyteratus, duo exinde ordines cœperunt existere, qui unus olim fuit. Ab eo tempore ordinis Episcopalis propria facta est ordinatio, adempta ordini presbyterali. Et jure proinde antiquiores omnes patres Græci Latinique non solum dignitate differre Episcopum à presbytero post distinctionem ordinis introductam dixere, sed etiam ordine. Hinc septem ordines cum numerarent, primum & summum Episcopalem posuerunt, ut auctor vetus in tractatu de septem ordinibus Ecclesiasticis. Cur igitur Romana hodie Ecclesia cum totidem agnoscat ordines sacros, Episcopalem ab hoc numero excludit, & cum presbyterico confundit & eundem facit? Et certe mirandum quod ajunt ordine non differre Episcopum à presbyro, cum tanto superiorem illum isto esse contendant? Vel ordinandi jus solum quod habent Episcopi, & quo carent presbyteri, potuit efficere ne ejusdem videantur esse ordinis. Ordinat quippe presbyterum Episcopus, non Episcopum presbyter. Quæ tanta est ἀνάβασις illius, & hujus ὑπόβασις, ut major non possit dari. Si consecrare corpus Christi magnum est, ut in Eucharistia fieri volunt, qui hanc potestatem dat aliquid excellentius facit quam qui consecrat. Atqui per ordinationem presbytero hanc consecrandi auctoritatem confert Episcopus. Quid causæ

igitur

igitur ut nunc ordine nolint differre Episcopum & presbyterum, cum tanta sit inter utrumque potestatis & eminentiæ differentia? An quia ordinem in alio longe significatu accipiunt quam olim ponebatur? Ordo est τάξις. Primo eadem fuit τάξις presbyteri & Episcopi, idem ordo, atque eadem ordinatio, quia & ambo parem auctoritatem ac potestatem habuere. Ubi major data est Episcopo quam presbytero, & ille hujus ordinandi jus accipit, non hic illius, tum ordo divisus est, & ex uno duo facti. At hodie Pontificiæ sectæ cultores *ordinem* usurpant pro ipsa ordinatione vel consecratione ac sacramento consecrationis, quo characterem putant imprimi non delebilem, & pro ipso etiam sacerdotio. Ideo cum unum velint esse sacerdotium presbyteri & Episcopi, etiam credunt Episcopum à presbytero non differre. Uterque enim sacerdos est ac dicitur. Sacerdotium itaque cum unum sit utriusque, & idem character, eademque consecratio, sic & ordinem unum esse existimant. Hinc aliqua ordinis esse propria officia dicunt, quæ presbytero & Episcopo communia sunt, quia ad ea rite celebranda sacerdotium quoddam est necessarium, ut ad corpus Christi conficiendum. Quod sacrificium esse propitiatorium asserunt, non sacramentum quo sola celebretur memoria sacrificii in cruce per passionem Christi peracti. Idcirco & non fieri posse ab illo qui non sit sacerdos, & characterem non habeat, opinantur. Quia presbyter autem æque id peragere potest ut Episcopus, ea de causa & sacerdotem eum esse legitimum volunt haud secus quam Episcopum, & ordine sive charactere non distare ab Episcopo. Sola igitur jurisdictione distingui censent Episcopum & presbyterum. Nec tamen omnis jurisdictio eos discernit. Nam per potestatem jurisdictionis intelligunt, potestatem prædicandi, docendi, baptizandi, peccata remittendi, ligandi & solvendi, excommunicandi, quidam & ordinandi. Ex his omnibus jurisdictionis officiis sola ordinandi facultas reservata est Episcopo, negata presbytero. Ergo tota differentia Episcopalis & presbyteralis ordinis eo recidit, ut sola ordinandi potestate invicem discernantur, ut supra diximus. Nam reliqua omnia cum Episcopo habuit communia presbyter. Cum igitur ordinandi jure ambo differrent, etiam ordinis ratione diversi erant. Unde & *sacerdotes primi ordinis* dicebantur Episcopi, *secundi ordinis sacerdotes* presbyteri. Non solum igitur diversos gradus constituebant, sed diversos ordines, ut olim accipiebatur hæc vox, atque ut etiam accipi debet. Nam ut ordo sit sacerdotium, vel character sacerdotii, res fuit omnino Romanis primitivæ Ecclesiæ incognita, cum *in ordinem Ecclesiasticum* & *sacrum adlegi* & *cooptari* dicebantur qui in clerum adgregabantur, non *ordines sacros recipere*, vel *suscipere*. Inde igitur

ille abuſus Eccleſiæ hodiernæ Romanæ, quæ ordine non differre vult Epiſcopum & presbyterum quia ſacerdotio non differunt, cum tamen revera duo exinde ordines extiterint, ex quo ordinationis jure diſtincti fuerunt. Non minus falſum eſt quod ordines nolunt eſſe diverſos, ſed gradus tantum diſtinctos Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ & Papæ, cum eo diſcrimine quo invicem iſtæ dignitates nunc diſcretæ habentur. An major eſt inter ordines minores, quos vocant, differentia, quam inter illas Epiſcopales aliis alias ſuperimpoſitas, quaſi montes montibus, dignitatum moles? Immo longe minus eſt diſcrimen inter acoluthum & ſubdiaconum quam inter Epiſcopum & Archiepiſcopum? Et inter acoluthum & lectorem quam inter metropolitam & Patriarcham? Quid dicent de differentia Patriarchæ & Papæ? An minorem eam ſtatuent eſſe quam quæ intercedit inter oſtiarium & lectorem? Si quatuor illa officia Eccleſiaſtica minora totidem ordines, & totidem ſacramenta diverſa conſtituunt, quæ ratio eſt ut ex quatuor illis majoribus dignitatibus Eccleſiæ, non etiam totidem ordines ſtatuantur? Subdiaconus non ordinat acoluthum, & tamen diverſum diſtinctumque ab eo ordinem facit. At Archiepiſcopus ſive Metropolita ordinat Epiſcopum, cur non diverſus ergo ordo eſt Metropolitæ & Epiſcopi? Certe non magis ſupereminet diaconus ſubdiacono, vel hic acolutho, vel iſte lectori & reliquis inferioribus, quam Epiſcopus presbytero. Quod attinet ad ſacerdotium & ordinem, ſi Epiſcopus & presbyter eo pares ſunt, etiam dignitate oportet pares videri. Nam dignitas omnino ex ſacerdotio venit. Et apud Iudæos à quibus in Eccleſiam Chriſtianam hæc appellatio fluxit, ſacerdotes maxime honorati. Cyprianus quoque presbyteros cum Epiſcopis *dignitate ſacerdotii conjunctos eſſe* affirmat. Tria ſunt autem ſecundum Canoniſtarum ſententiam ad quæ reducitur Epiſcopalis poteſtas, *ordo*, *dignitas* & *juriſdictio*. Si ordo ſacerdotium eſt eoque non major eſt Epiſcopus presbytero, non etiam dignitate ſuperior erit, quæ ex ſacerdotio oritur. Dignitati porro adnexum eſſe jus ordinandi ſunt qui dicant. Alii juriſdictionis partem eſſe volunt. Neutrum verum eſt. Quod ad ipſum attinet officium ſacerdotii, quod *ordinis* vocatur & *characteris*, non ſacerdotes ullos inſtituit Chriſtus, nec ſacrificia ulla conſtituit ad quæ perficienda & celebranda opus fuerit ſacerdotali miniſterio, & charactere. Soli paſtores, ſive magiſtri, qui & doctores & Epiſcopi, ab eo poſiti ſunt ad Eccleſiam regendam per Apoſtolos ſuos. Duæ ſunt etiam Eccleſiaſticæ poteſtates in Chriſtiana republica, una interna, altera externa. Internæ objectum homo interior, externæ exterior. Illa interna paſtorum eſt, & Epiſcoporum ſive presbyterorum:

rum: quæ intra Eccleſiam exercetur & omnia complectitur munera quæ ad curam animarum paſtoralem & ſpiritualem pertinent, ut manuum impoſitionem, ſacramentorum adminiſtrationem, pręterealigandi ſoluendique poteſtatem, in qua juriſdictio omnis Eccleſiaſtica & interna ſita eſt, etiam ordinationem. Hæc omnia olim communia & promiſcua fuere tam presbyterorum quam Epiſcoporum, cum unus idemq; presbyter fuit atq; Epiſcopus. Poſtea ubi ordines diviſi fuere, ſola peculiariter reſervata eſt ordinandi auctoritas Epiſcopis, reliqua omnia presbyteris relicta. Externa poteſtas Eccleſiaſtica circa res Eccleſiaſticas ac perſonas præcipue verſatur, & à principibus extra Eccleſiam exercetur, quæ in legibus condendis, conciliis convocandis ac dimittendis, aliiſque actibus externis ad Eccleſiæ procurationem ac protectionem pertinentibus civiliter exercetur, de qua nos ſuo loco. Ineptæ ergo & commentitiæ diſtinctiones de iis quæ ratione ordinis, & quæ ratione juriſdictionis ab Epiſcopis exercenda ſunt. Ridiculum & illud quod ita ordinem negant eſſe Epiſcopatum, ut tamen dignitatem in ordine velint eſſe. Ubi major factus eſt Epiſcopus presbytero, ut in alio & altiore ordine eſſe cœpit, ita & majorem dignitatem conſequutus eſt. Idem dicendum & de Metropolitanorum primatu poſtquam Epiſcoporum ordinatio ipſis data eſt, & de Patriarcharum ſimiliter præcellentia & juriſdictione in Metropolitanos, ubi eorum ordinandorum poteſtatem accepere. Sic ex Pontificiorum ſententia, ſi τὴν ἀκολουθίαν ſervare velint, non ſeptem ordines Eccleſiaſtici, ſed undecim ſunt ponendi. Quam ridiculum eſt enim quod inter oſtiarium & lectorem ſtatuunt ordinum differentiam, & inter Papam & Patriarcham Conſtantinopolitanum nullum ordinis diſcrimen agnoſcunt? Lectorne illis tam oſtiario major eſſe videtur, quam Papa eſt Patriarcha Conſtantinopolitano? Si ulla porro ponenda eſt inter ordines diſtinctio, petenda illa omnino videtur ex ordinationis poteſtate. Hoc modo nulla erit minorum ordinum differentia vel à presbyteratu uſque ad officium oſtiarii. Non enim presbyter ordinat diaconos, nec diaconus reliquos inferiores. Soli ergo reſtabunt differentes quatuor ordines Epiſcoporum, à Papa uſque ad Epiſcopum unius civitatis, prout eſt doctrina Romanæ hodiernæ Eccleſiæ. Quod nullam autem ſtatuebat differentiam Aërius inter Epiſcopum & presbyterum, hanc cauſam habuit, quod presbyter æque ut Epiſcopus ejus ætate ordinabat. Ubi deſiit ordinationem habere, non viſus eſt ſuperior diacono. Quinimo ab eo tempore & diaconi inſurgere cœperunt in presbyteros, & majorem ſibi auctoritatem vindicare in Eccleſia, præcipue Romana. De quo infra dicam. Non ergo pro hæretico habendus fuit Aërius cum diceret nulla re diſtare Epi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſcopum à presbytero, quandiu nimirum una utriuſque fuit τάξις, una etiam dignitas erat, & unus honor. Ubi decreto Eccleſiæ diſtincti ſunt ordines, tum ordinatio ſoli ceſſit Epiſcopo, adempta presbytero. Tunc etiam habiti hæretici qui convellere conati ſunt hanc inſtitutionem Eccleſiæ, ut Aërius eo nomine & crimine plectitur ab Epiphanio. Apoſtolorum vero reſpectu non fuit hæreticus, quia hoc ipſum inſtituerunt, quod ille affirmat, idemque etiam obſervatum eſt in pleriſque Eccleſiis uſque ad Aërii tempora. Alius mos receptus in Eccleſiam univerſam fuit, quo tempore ſcripſit Epiphanius. Ideo Aërium tanquam hæreticum incuſavit, quia putavit ſanctus ille pater Epiſcopatum ut tunc erat presbyteratu major, ita & ſemper ſuperiorem fuiſſe. In quo eum ratio plane fugit ex ignorantia moris & inſtituti Apoſtolici. Sola igitur ordinatio facit ordinis differentiam. Nulla tum erat presbyterum inter & Epiſcopum cum utrique ordinandi jus fuit. Ideo dicebat Aërius, Τί ἐστιν ἐπίσκοπος πρὸς πρεσβύτερον; οὐδὲν διαλλάττει οὗτος τούτου, μία ἐστὶ τάξις. *Quid eſt Epiſcopus ſupra presbyterum? Nihil hic ab illo differt, unus eſt ordo, ſive una ordinatio.* Tunc id obtinuit cum presbyteri iidem erant cum Epiſcopis, & cum Epiſcopos ſui presbyteri ordinabant. Quod ne fieret in poſterum ſancitum eſt Nicæno canone, qui conſtituit ut Epiſcopi ab Epiſcopis ſolis ordinarentur. Hinc differentia nata eſt Epiſcopalis ordinationis de qua fit mentio in concilio Laodiceno duobus locis, & presbyteralis. Nam canone x. dicuntur χωρεπίσκοποι habere χειροθεσίαν ἐπισκόπων, Ergo alia fuit χειροθεσία presbyterorum. Item canone XVII. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν καὶ ὁρισθεὶς προεστάναι λαοῦ. *Si quis Epiſcopus manus impoſitionem Epiſcopalem acceperit.* Qualis illa manuum impoſitio ad Epiſcopatum dandum fuerit eo tempore docet & canon ſequens ejuſdem Synodi, quo vetatur ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου, *Epiſcopum nullatenus ordinari præter ſynodum, id eſt omnibus provinciæ Epiſcopis & præſentiam Metropolitani.* Presbyteri non ita ordinabantur, ſed à ſolo Epiſcopo præſentibus presbyteris ex eodem collegio. Non alia quærenda eſt diſtinctio presbyteralis & Epiſcopalis ordinationis præter hanc. Quæ nulla fuit cum presbyteri iidem eſſent Epiſcopi, ut fuit temporibus Apoſtolorum, & ſæculo ſequente. Quinimmo & tertio adhuc ſæculo presbyteri ordinarunt Epiſcopos ut Alexandrini, aut presbyteros & diaconos in multis Græcanicis Eccleſiis antequam id vetitum foret Ancyrani concilii decreto. Hæc cum ita ſint, Hilarius tamen ſcripſit in Epiſtolam ad Timotheum unam eſſe presbyteri & Epiſcopi ordinationem. *Poſt Epiſcopum,* inquit, *diaconi ordinationem ſubjicit. Quare? Niſi quia Epiſcopi & presbyteri*

teri

teri una ordinatio eſt. Vterque enim ſacerdos eſt. Sed Epiſcopus primus eſt. Si una ordinatio eſt, multo magis unus ordo eſt. Atqui ne nunc quidem cum ordines utrique tantopere diſparati videntur, ordine differre Epiſcopum & presbyterum omnes Doctores Pontificii conſentiunt, ut ſupra dictum eſt. Quæritur enim ab illis an Epiſcopatus ſit ordo, vel dignitas. Si ordo, inquiunt, pro officio Epiſcopi ſumitur, veluti eſt conſecrare, ordinare, confirmare, benedicere & ſimilia exercere, tunc Epiſcopatus inter ordines recenſetur. Certe hanc vocem *ordinis* pro officio etiam poſuit Hilarius in Epiſtolam ad Epheſios his verbis: *Nam in Epiſcopo omnes ordines ſunt, quia primus ſacerdos eſt, hoc eſt princeps ſacerdotum, & Propheta, & Euangeliſta, & cætera adimplenda officia in miniſterio fidelium.* Ubi *ordines* & *officia* pro eodem ab auctore illo uſurpari manifeſtum eſt. Officium ſane eſt quod Græci καθῆκον vocant atque etiam ἀκόλουθον, quod recte nimirum atque ordine fit, & convenienter rectæ rationi. In ordine eſt τὸ ἀκόλουθον, idemque id quod conſequens & conveniens, vel decorum ex rectæ rationis uſu. Heſychius: καθήκοντα, προσήκοντα, ἀκόλουθα, ἁρμόζοντα. Unde ordinatus & modeſtus & qui ſuum officium facit, εὔτακτος Græce dicitur, cui opponitur ἄτακτος. Ita τάξις officium eſt atque ordo. Inde & pro miniſtrorum qui magiſtratui apparent ac ſerviunt ordine *officium* ſumitur, ut Græce τάξις, à qua ταξεῶται, *officiales.* Officium ſuum denique facit qui conſequenter & convenienter ſuæ profeſſioni ac propoſito rem agit. Si ordo itaque accipiatur pro officio, tum dubium non faciunt Doctores Pontificii quin Epiſcopatus ſit ordo, quia eſt officium. Sed ſi pro uno ordine ſeparato ab aliis ſeptem ordinibus hæc vox accipiatur cum definitum ſit ab Eccleſia Catholica, id eſt Romana, ſeptem tantum eſſe ordines, atque id pro certo teneat communis Theologorum ſententia, Epiſcopatus non eſt ordo. Ergo Hierarchia ſecundum horum opinionem in ordine non conſiſtit, quia Epiſcopatus non eſt ordo. Falſo igitur & contra receptam Theologorum ſententiam Loiolita vult duos ordines diſtinctos in una perſona fuiſſe temporibus Apoſtolorum, presbyteratum nempe & Epiſcopatum. Nam cum *ordinem* eo ſenſu accipiat pro gradu ſeparato, non pro officio, certum eſt tempore Apoſtolorum presbyteratum non fuiſſe nomen ordinis, quia nomen erat ætatis. Ne nunc quidem poſtquam diviſa ſunt officia quæ in unam perſonam conlata coaleſcebant, Epiſcopatus ordo eſt. Non ergo duos ordines diſtinctos ſed unum conficiebat tempore Apoſtolorum presbyteratus cum Epiſcopatu junctus, ac re & nomine idem erat & unus, quocunque ſignificatu ſumatur vox *ordo* ſive pro ſacerdotio, ſive pro τάξει. Qui negant ex Pontificiis Epiſcopatum eſſe ordi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ordinem nec ordine eum differre à presbyteratu plane censent. Qua in re igitur diversum esse statuunt? Dignitate & jurisdictione. De dignitate fateor. Nam postquam distincti gradus sunt Episcopi & presbyteri, major esse cœpit Episcopus, & superior presbitero, in quo est dignitas. At Apostolorum ætate ex eorundem instituto cum idem esset Episcopus & presbyter, eadem quoque utriusque fuit dignitas, μία τιμὴ, καὶ ἓν ἀξίωμα. Præterea hac eadem re presbyter à diacono differt. Nam major dignitas est presbyteri quam Diaconi, & diaconi quam subdiaconi & aliorum inferiorum ordinum. Si dignitas est Episcopatus, ut volunt qui ordinem esse negant, etiam presbyteratus erit dignitas qui tamen ordo est. Respectu quippe diaconatus, presbyteratus est dignitas, & diaconatus quoque, si respiciantur infra positi ordines. Metropolitarum sive Archiepiscoporum porro gradus supra simplicem Episcopum, etiam dignitas est. Non igitur proprie Episcopatus est dignitas, nec ea recte distinguitur à superioribus & inferioribus ordinibus. Nam & supra eum majores sunt dignitates, & infra minores. Quid ergo erit, si nec dignitas est, nec ordo? Qui jurisdictione diversum censent à presbyteratu, nec illis ego credulus, si in propria ac vera significatione id nomen accipi placeat. Non enim jurisdictionem habuere Episcopi qualis Magistratui competit, cujus aut merum imperium aut mixtum. De quo infra dicetur. Sin vero de spiritali animadversione intelligatur hæc jurisdictio Episcopalis, quæ consistit in suspendendo, excommunicando & absolvendo, ne sic quidem propria fuerit hæc spiritualis quasi jurisdictio solius Episcopi, quia cum presbytero communem habuit ligandi solvendique potestatem, quæ data est ab Apostolis presbyterio quod in unaquaque civitate instituebant. Nam hi presbyteri etiam Episcopi dicebantur, erantque. Theologi qui in concilio Tridentino sequebantur doctrinam Thomæ & Bonaventuræ, dicebant duas esse in presbytero potestates, unam consecrandi corpus & sanguinem Christi, alteram remittendi peccata. In prima affirmabant presbytero parem, neque majorem haberi Episcopi auctoritatem quam simplicis presbyteri. Ad secundam quod attinet cum non solum potestas ordinis requiratur, sed etiam jurisdictionis, hac ratione superiorem esse Episcopum. Hæc ergo jurisdictio est quæ in ligando & solvendo posita est, id est in spiritali animadversione. Ergo isti Episcopum à presbytero non ordine differre, sed jurisdictione censebant. Quæ sententia etiam est Baronii, ad annum LVIII. ubi Hieronymi locum illum explicat qui Doctoribus negotium facessit. *Cum igitur*, inquit, *quod ad sacerdotium spectat, par esset Apostolorum eorumdemque Episcoporum & presbyterorum ordinatio, pariterque*

iidem

iidem cum illis in concilio considerent, cumque communicatio nominum inter eos videretur esse communis dum Episcopi presbyteri, atque hi Episcopi dicerentur, factum est quod ait Hieronymus, ut eo perseverante ordine ante oborta schismata, communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernarentur; Postea vero illud evenisse subdit, consuetudine potius quam dispositione Dominica in administrandis rebus Ecclesiasticis presbyteros fuisse subjectos Episcopis, quibus solis cessisset illarum præcipua cura, nec presbyteri amplius ad communem consessum in quo de his quæ ad gubernationem Ecclesiæ agerentur, essent admissi, sed illi soli qui ex collegio presbyterorum in Episcopos essent assumpti, sicque factum ut qui in nonnullis æquales esse Episcopis viderentur, postea illis in omnibus subjecti essent, satisque sufficere presbyteris visum est, si sine Episcopis assiderent consiliarii in Synodis quas quisque eorum in suis synodis cogere consueverit. Planum est ex his Baronianis, censere eum differentiam quæ post exorta schismata inter Episcopos & presbyteros posita est consuetudine Ecclesiæ, in sola externa gubernandæ Ecclesiæ potestate constitisse, non in ordine in quo posita est potestas interna sacerdotii. Quæ & communis, ut jam dictum est, ac recepta Romanæ Ecclesiæ Doctorum opinio fuit, à qua in alia omnia discedit Loiolita Petavius dum ordine dispares fuisse contendit, cum sola gubernatione Ecclesiæ pares essent. Illud solum in Baronio requiro quod videtur presbyteros ab Apostolis institutos aliud corpus constituisse ab Episcopis, quos eosdem fuisse vult cum Apostolis, cum tamen omnes promiscue eodem nomine vocarentur Episcopi. Non ea quippe mens Hieronymi quem exponere conatur, nec Apostolorum ex quorum auctoritate idem Hieronymus Episcopos eosdem cum presbyteris fuisse scribit. Nam nullos tunc institutos presbyteros in Ecclesia sentit nisi qui Episcopali pariter potestate & nomine forent, quia duobus nominibus idem officium vocabatur, uno ab ætatis ratione quo πρεσβύτεροι nuncupati, altero à curatione qua ἐπίσκοποι dicti. At Baronius solum nomen duabus personis fuisse commune innuit, Episcopis qui etiam Apostoli dicebantur, & presbyteris qui eodem nomine appellabantur Episcopi, sed non Apostoli, cum tamen certum sit duo illa nomina *Presbyteri* & *Episcopi* uni competisse personę, ex diversa ratione. Sed satis est quod Baronius fatetur parem eorum Episcoporum presbyterorumque in omnibus inter prima Ecclesiæ tempora fuisse potestatem, quæ post orta schismata ex ejus sententia divisa sit, Episcopis propria relicta Ecclesiæ gubernatione, quæ presbyteris adempta est. Jam nobis ergo de Baronii sententia constat, cui consentiunt & reliqui fere Pontificii Theologi, Episcopatum à presbyteratu non ordine differre, sed potestate Ecclesiæ regendæ externa. Quam tamen differentiam agnoscit post orta demum schismata intercessisse

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cessisse, cum antea temporibus nimirum Apostolorum, nec ordinatione, nec gubernatione distinguerentur. Ita nobis jam facile est id quod verum est ex duabus inter se dissidentibus falsis opinionibus colligere atque asserere. Negat Baronius pares fuisse potestate gubernandi sola Episcopos & presbyteros, Petavius affirmat. Hic vero ordine tantum eos distingui contendit, cum id neget Baronius cum plerisque Doctoribus Theologis Romanis. Sumamus ergo ex Baronio quod nobis dat, & à Petavio petamus quod ultro largitur, sic conficiemus nec ordine sive charactere in quo interna potestas posita est, nec jurisdictione sive gubernatione quæ externam potestatem spectat, jure divino discretum esse Episcopatum à presbyteratu. Hæ duæ potestates in uno eodemque fuere Episcopo ac presbytero duplici appellatione vocato, ex Apostolorum institutione. Petavius duos esse vult ordines, id est duo sacramenta ordinum. Ex quo efficere laborat, semper ab ipsa institutione prima duos illos ordines fuisse in Ecclesia distinctos quamvis in unam personam conferrentur. Quæ deliro & fanatico homine digna prorsus assertio. Hæc quomodo constare possit cum ea expositione quam ad explicandum Hieronymum de duabus unam postremo probavit, ipse viderit. Prudentis conjecturæ elogio eam donare tamen non dubitavit, ut sciremus scilicet quantum ei confidat, quam conjectanei nomine proposuit. Vult igitur post varios aëris in campis gyros more milvorum editos, presbyteros illos quos ex Scriptura interpretatur Hieronymus eosdem esse cum Episcopis, secundi ordinis fuisse tantum ac simplices presbyteros. Sed quomodo duos ordines in istis simplicibus reperiet, si fuere tantum simplices presbyteri? Unicum certe tantum habuerint, nempe presbyteralem. Atqui ut ostenderet ab ipsis institutionis divinæ & Apostolicæ principiis semper duos ordines in Ecclesia fuisse, presbyteralem & Episcopalem, etiam tum cum in unam personam conferrentur, pro distinctis ac divisis spectandos esse argutatur. Quod si verum est, tum erit illa falsa expositio quam de duobus propositis posteriorem amplexus est, simplices illos tantum fuisse presbyteros. Nam si duos ordines unus presbyter idemque Episcopus habuit, tam internam quam externam potestatem unus habuerit necesse est, & sic primi ordinis illi presbyteri fuerint, quos & Episcopos Apostoli nuncupant. Mirificos igitur ludos, ut verisimile est edi solitos Vertumnalibus siquos ei Deo dari mos olim fuit, bellus iste Loiolita nobis dare solitus est. Ex institutione divina, quoniam ita jubet credere concilium Tridentinum sub pœna anathematis, diversus est presbyteratus ab Episcopatu. Unus tamen idemque fuit presbyter & Episcopus, ut Scriptura docet sacra. In una eadem-

eademque persona ex instituto Apostolorum duo distincti ordines erant. Presbyteri quos instituebant Apostoli sub nomine Episcoporum, secundi tantum ordinis fuere. Hæc omnia ita inter se conciliari & conveniri possunt, ut ignis & aqua, nigrum & candidum, nox & dies. Si presbyteri illi porro Apostolici nomine Episcoporum, secundi tantum ordinis fuere, quales hodie novit Ecclesia Romana, ut prudenti conjectura hariolatum se esse dicit Dionysius Loiolæus, debuit etiam eadem opera nos docere quando postea instituti fuerint primi ordinis Episcopi, siquidem tales ab Apostolis negat fuisse ordinatos. Quandocunque porro fuerint in Ecclesiam introducti, si constat Apostolis fuisse incognitos, certum erit humana dispositione, non divina nec Apostolica ordinatione constitutos esse. Et hoc est plane quod dicebat Vallo Messalinus nihil referre quod ad divini juris institutionem attineret, utrum presbyteri Apostolici secundi ordinis fuisse dicerentur, an primi. Si primi erant hi qui simul Episcopi presbyteriq; dicebantur, ab humana institutione manavit quod postea unus Episcopus pluribus presbyteris præpositus est. Si secundi tantum fuerunt ordinis, ex humano instituto non divino Episcopi primi ordinis postea creati sunt, si quidem constet ab Apostolis tales non fuisse creatos. Hæc cum dixisset Messalinus, ex iis argutatus est improbus cavillator, jam illum agnoscere discrimen inter Episcopos & presbyteros, & à semet ipso dissentire. Ita tres illi libri de Hierarchia cavillationum, stropharum, fraudum, fallaciarum, offuciarum & imposturarum armamentaria sunt. Ubi posteriorem illum modum interpretandi Hieronymi præ priore quem olim probaverat, probabiliorem censuit quia prudenti conjectura inniteretur, de presbyteris Episcopisque secundi ordinis, *Hoc perinde ut in priore sententia dixerat, sub initium duntaxat Christianismi usurpatum esse verisimile* ait. In priore autem exponendi modo quo presbyteros olim eosdem & Episcopos, hoc est primi ordinis sacerdotes esse factos, & plures in singulis Ecclesiis positos scripserat, similiter adjecerat, *hoc neque diuturnum fuisse, nec ubique fortassis institutum*. En *fortassis*! en *verisimile*! Istæ sunt argumentationes magni sophistæ, Petavii Loiolitæ. Homo prudens & astutus quod in aliis exagitat ac damnat, eo ipse libenter ac libere utitur. An non hæc illius verba sunt supra lib. I. cap. XII. num. III. cum Messalinus de Ægypti & Alexandriæ presbyteris quos antiqui scribunt potestatem habuisse consignandi, id est sacramenti confirmationis dandi ut vulgo interpretantur, ex eo verisimile esse argueret manus quoque eos imposuisse ad ordinationes faciendas, si manus imponebant ad sacramentum confirmationis dandum. Cum, inquam, ita argumentatus esset Messalinus, & quidem verissime, nam cer-

Q tum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

tum est eos ordinasse Episcopum summum, usque ad Heraclam & Dionysium, immo usque ad Alexandrum & Nicæni concilii tempora, ut supra docuimus. Ita Petavius insultat Cercoëtiano more, *Unde ergo persuadet*, inquit, *ordinationem itidem, ut confirmationem à simplici presbytero administratam fuisse? Verisimile est, ait. Hoccine est argumentari & id rationibus ac probationibus evincere de quo cum adversario confligas, an pueriliter nugas agere?* Atqui nugas hoc non est agere cum verisimile quis dicit esse quod verissimum non possis negare. *Consignare* utrumque significat, ut ante diximus, ordinare & confirmare per impositionem manuum. Utriusque generis impositione manuum etiam hodieq; Theologi Pontificii presbyterorum ordinem ab ordine Episcoporum differre unanimiter consentiunt. Utrumque pariter usurpaturi fuere presbyteri Alexandrini si in eorum Ecclesia confirmatio recepta fuisset, ut usitata fuit in Occidentalibus Ecclesiis. Qui plus potest, potest etiam minus. An non plus est ordinare sive consecrare Episcopum, quam manus ad confirmationem dandam imponere? Hoc interdum & in multis Ecclesiis concessum etiam fuisse presbyteris legimus permissu Episcopi. At ordinare vel conferre sacros ordines, ut vocant, adeo proprium & peculiare Episcopi esse statuunt, ut cum inferiori potestate nulla ratione communicari possit. Quod autem nunc hic dicit Loiolita, verisimile esse illud institutum presbyterorum eorundemque Episcoporum non diu durasse in Ecclesia, & *fortassis* nec in omnibus civitatibus usurpatum, nonne eum pudet sic argumentari? An non hoc est pueriliter nugas agere potius, ut sua verba recipiat, quam rationibus & argumentis id evincere de quo confligas cum adversario? Sed illud *verisimile* quomodo probabit atque evincet quod constat esse falsissimum vel ipsa Scriptura teste? Petrus quippe, Jacobus, Paulus, & hic præcipue in his Epistolis quas scripsit Roma paulo ante exitum vitæ suæ, eandem gubernationis Ecclesiasticæ formam agnoscunt per presbyteros eosdemque Episcopos plures in singulis civitatibus, ut jam supra demonstratum est. Et cum id ita verum sit, ut nihil verius videri queat, etiam verisimile pro nobis omnino militat, contra illum qui contrarium pro simili veri nobis obtrudit. Cur enim Apostoli semel probatam ab initio formam regiminis tam cito deseruissent? Quæ causa ad hanc mutationem eos adegisset? An Spiritum sanctum quo dictante ac ductante eam regendæ Ecclesiæ rationem primo elegerant, ita mutabilem fuisse ac versatilem dicemus, ut est ille doli fraudisque omnis auctor Spiritus quo Socii pseudonymi agitantur atque impelluntur? Dum enim quęrunt quod sibi expedit, de gloria Dei parum solliciti, necesse est chamæleontis more omnes colores induant, & se temporibus, locis & personis accommodent.

dent. Non eadem fuit natura Paracleti qui Apoſtolis à Chriſto promiſſus ac datus eſt. *Fortaßis*, inquit, *nec in omnibus civitatibus id inſtitutum.* Quis me vetabit dicere, *fortaßis & in omnibus civitatibus* hoc ab illis regimen fuiſſe conſtitutum? Immo removeatur omnis dubitandi vox, cum longe verius videatur ac certius, non alios in una quam in altera civitate in quibus Eccleſias condiderunt, poſuiſſe Epiſcopos presbyteroſque qui eis præeſſent. Primum nulla ratio eſt quæ nobis perſuadeat, unum eundemque Apoſtolum in iis Eccleſiis quibus προεστῶτας imponebat diverſi generis his quam illis præſidentes præfeciſſe. Deinde haud magis probabile eſt, Apoſtolos hac in re non idem ſenſiſſe omnes, cum eodem Spiritu regerentur, ſed aliis placuiſſe alium gubernationis Eccleſiaſticæ modum. Jam vero & illud pluſquam compertum eſt ac certum, presbyteros illos quos nomine Epiſcoporum per ſingulas civitates regendis Eccleſiis præponebant, primi generis fuiſſe, & ea omnia impleſſe officia ac munera ſingulos, quæ poſtea diviſa ſunt inter duos, ubi diſtincti ſunt Epiſcopi à presbyteris. Hæc quippe diviſio nominum ac munerum quam poſt exorta ſchiſmata ad ea tollenda introductam eſſe Hieronymus ſcribit, ἀποδεικτικῶς oſtendit, olim ante diviſionem unum eundemque presbyterum & Epiſcopum, Epiſcopum & presbyterum idem habuiſſe officium, quod diductum eſt in duo diverſa officia, quæ in duas perſonas collata ſunt. Nam ſi presbyteri ſecundi ordinis illi Epiſcopi Apoſtolici fuiſſent, ut prudens conjector Loiolita ſive hariolator potius, ſe ſomniaſſe perhibet, non diviſione de uno ordine & gradu duo facti eſſent, ut factum conſentiunt plurini auctores, ſed additione novus alter gradus ab Apoſtolis prius inſtituto adjectus fuiſſet. Ambroſius apud Amalarium, *Qua ex cauſa diſcreta ſunt nunc nomina, & neque Epiſcopus dici poteſt presbyter, neque presbyter unquam Epiſcopi nuncupationem ſibi poterit vindicare, uſque dum presbyter eſſe deſiſtit.* Et paulo poſt, *diviſerunt ergo nomina ipſa.* Cum nominum diviſione & diſcretione munera quoque diſtincta ſunt, quæ eadem omnia unus implebat cum indiſcreta eſſet appellatio Epiſcopi & presbyteri. Quid in illa diviſione plus accepit Epiſcopus à presbytero jam diſtinctus, quod facere amplius non liceret presbytero in ſecundum ordinem vel gradum potius detruſo? Nempe unam ordinandi poteſtatem. Idem Ambroſius ibidem, *Diviſerunt ergo nomina ipſa, & iiſdem presbyteris nomen presbyterii reliquerunt. Alii vero Epiſcopi ſunt nuncupati hi qui & ordinationis præditi poteſtate, ita ut pleniſsime præpoſitos ſe eſſe Eccleſiarum cognoſcerent.* Cum nominum ergo diviſione intravit & poteſtatis diviſio, qua ordinatio Epiſcopis jam ſic proprie dictis data eſt, adempta presbyteris non jam amplius Epiſcopis vocandis. Ergo eam tunc habuerunt cum

Episcopi dicerentur. Subjicit ibidem Amalarius post citata illa Ambrosii verba: *Hieronymus exponit quid plus habeat Episcopus quam presbyteri, dicens in Epistola ad Euagrium sæpe repetitum: Quid facit excepta ordinatione Episcopus quod presbyter non facit?* Hieronymus ipse in Epistola ad Titum hoc etiam satis ostendit, cum dicit ad illum ipsum locum Apostoli: *Audiant Episcopi qui habent constituendi presbyteros per urbes singulas potestatem sub quali lege Ecclesiasticæ constitutionis ordo teneatur.* At in sequentibus docet eos potestatem habuisse olim communem cum presbyteris, quando nimirum idem erat presbyter qui Episcopus. Divisione nominũ & graduum potestatem quoq; fuisse divisam sed non adjectione novi gradus aut ordinis ibidem clare significat his verbis: *Hæc propterea ut ostenderemus apud veteres eosdẽ fuisse presbyteros quos & Episcopos. Paulatim vero ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum omnem sollicitudinem esse delatam.* Ad unum delatam dicit potestatem Episcopi, eamq; præcipue quæ in ordinandi jure consistit, quam antea omnes in commune possidebant presbyteri cum omnibus idem pariter nomen Episcopi daretur. Quod ad confirmationem attinet quę cum ordinatione nunc jungitur, ad discrimen Episcopatus & presbyteratus statuendum, jam docuimus nunquam eam novisse Gręcas & Orientales Ecclesias, separatam à Baptismo, sive chrismatione celebraretur, sive sola manuum impositione, sive utroque modo ut mos est hodie Ecclesiæ Romanæ. In Occidente autem consuetudo variavit. Nam primis temporibus chrismatio & impositio manuum statim sequebantur post baptismum & ab uno eodemque presbytero atque Episcopo conferebatur. Posteaquam à baptismo separata est, aliquando in sola chrismatione constitit quam & presbyteris peragere licuit, interim jure suo, interim ex permissione Episcopi pro consuetudine Ecclesiarum, ut pluribus in tractatu de chrismate dicturi sumus. Hinc est quod auctores veteres post divisionem factam nominum munerumque presbyteri & Episcopi nullam aliam differentiam utriusque ordinis agnoscunt εἰδηλικλῶ præter ordinationem. Ex superius probatis omnino constare debet de his tribus. Omnes Apostolos, in omnibus civitatibus, per omne vitæ suæ tempus, presbyteros qui & Episcopi dicebantur ejusdem ordinis ac primi, paris potestatis ac summæ consortes & collegas inter se plures instituere consuevisse, eamque regendæ Ecclesiæ rationem transmissam pariter fuisse ad alteram successionem discipulorum & eorum qui Apostolos audiverunt ac viderunt, audire & videre potuerunt. Nec minus & illud certum unicuique ac probatum esse debet, Apostolos non ex communi consilio & sententia Episcopos qui & presbyteri dicebantur, in singulis Ecclesiis quas condebant constituisse, sed singulos per singulas civitates certum nume-

numerum ſeniorum, hoc eſt collegium presbyterorum ſive Epiſcoporum legiſſe ad regendam Eccleſiam: ut Petrum Antiochia & Babylone, Marcum Alexandria, Andream ſi forte Byzantio, Paulum ut in aliis pleriſque urbibus ac præcipue Romæ, Jacobum Hieroſolymis. Idem de aliis, tam primi quam ſecundi ordinis generiſque Apoſtolis ſtatuendum. Cum igitur unus quilibet Apoſtolorum plures Epiſcopos pari poteſtate in aliqua urbe conſtituerat, illi plures Epiſcopi ſive presbyteri, nec in locum, nec in munus Apoſtolicum ſuccedebant. Primum quia plures uni non ſuccedunt, præſertim in tam diverſo officio & tam diſpari poteſtate. Deinde unus ille à quo plures Epiſcopi conſtituebantur in ſingulis civitatibus, nulli certo loco alligatus erat, ſed indefinitam & nullis limitibus circumſcriptam ex Apoſtolatus ſui prærogativa poteſtatem per univerſum orbem habuit, Eccleſiarum fundandarum & rectorum ad earum gubernationem conſtituendorum. Unde Chriſtus aſcenſurus in cælum dixit Apoſtolis omnibus ſuis, Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, ultimo Matthæi. Et apud Marcum, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. *Euntes in mundum univerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ, & docete omnes gentes.* At illi plures presbyteri ab uno Apoſtolo in unaquaque civitate poſiti, eam ἐπισκοπήσοντες, civitatis illius & Eccleſiæ curam ſpecialem acceperunt, & limitatam ejus loci finibus poteſtatem. Magna igitur differentia unius & plurium, Apoſtoli fundatoris, & Epiſcoporum ab ipſo creatorum. Magnum etiam diſcrimen orbis & urbis, gentium omnium & unius civitatis populi. Univerſus orbis uni alicui Apoſtolo cum cæteris in commune ad regendum attributus, omnes gentes unius curæ commiſſæ: Pluribus vero Epiſcopis iiſdemque presbyteris una urbs ad curandum aſſignata, populus unius civitatis ad docendum datus. Si qua ſpecialis ſollicitudo alicui Apoſtolo demandata eſt, non unius civitatis finibus determinabatur, ſed plures gentes comprehendebat, ut Paulo ἀποστολὴ gentium credita, quæ Græcos, Romanos barbaroſque adeo omnes gentiles & incircumciſos complectebatur. Ita Petrus circumciſionis Apoſtolatum, ut omnibus Iudæis per totum orbem terrarum diſperſis Euangelium prædicaret, eoſque ad fidem converteret, ſuſcepit. Inde illa Chryſoſtomi de Apoſtolis, Ἄρχοντές εἰσιν ὑπὸ θεοῦ χειροτονηθέντες ἀπόστολοι, ἄρχοντες οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις διαφόρους λαμβάνοντες, ἀλλὰ πάντες κοινῇ τὴν οἰκουμένην ἐμπιστευθέντες. *Principes à Deo conſtituti ſunt Apoſtoli, Principes non unius alicujus gentis aut civitatis, ſed omnes in commune univerſum orbem fidei ſuæ creditum acceperunt gubernandum.* Nec in locum igitur nec in munus Apoſtolorum ſucceſſiſſe videri poſſunt illi priores Epiſcopi ſive presbyteri, qui ab uno quovis Apoſtolorum in ſingulis urbibus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ordinabantur. Et in locum quidem successio non potest locum habere cum tantopere distet orbis ab urbe. Apostolus quilibet orbis totius, & omnium gentium pro indiviso cum suis collegis, Apostolus fuit & Episcopus. Presbyteri tunc plures in commune unius urbis Episcopatum ab uno Apostolo sibi commissum acceperunt. De munere dici non potest, Apostolo uni successisse plures, qui erant singularũ urbium Episcopi. Munus quippe Apostolicum longe diversum ab Episcopali & magis superеminens, immo omni spiritali functione eminentius. Apostoli à Christo immediate ordinati ad Euangelium suum universis gentibus prædicandum, ut ipse Christus à Deo Patre suo missus est ad redemptionem generis humani. Dixitq; illis Christus cum eos mitteret: *Sicut misit me Pater & ego mitto vos*, Johannis xx. xxi. Quemadmodum autem Apostoli à Christo electi & missi nec in locum Christi, nec in munus mediatoris quod proprium fuit Christi, successerunt, ita nec illi priores presbyteri quos Episcopos Ecclesiarum constituerunt Apostoli videri queunt in locum & munus Apostolicum successisse. Cum aliquis legislator ut Locrorum fuit Zaleucus, Lacedæmoniorum Lycurgus, rempublicam novam instituit, legibus imbuit, rectoribus ad eam gubernandam magistratibusque instruit, rectores illi & magistratus ab illo constituti & creati non succedunt in locum legislatoris ipsius, nec in munus. Fundator ille audit illius reipublicæ, cujus πολιτείαν excogitavit & composuit. Ad formam ipsam pertinent ii rectores quos constituit, sive aristocratici generis esse eos voluerit, sive democratici, sive ex utroque mixtos. Isti gubernatores audiunt illius reipublicæ & curatores, atque administratores. Nomen autem augustius & magnificentius, ut & dignitas auctoritasque major & excellentior legislatoris ejus à quo instituti fuere. Is enim supra omnes illos rectores & curatores jure suo ac merito supereminet, quia eorum velut creator est, illi ejus creaturæ. Creatura autem non in locum nec in officium potest succedere sui creatoris. Ita ergo nec presbyteri quos Episcopos singularum urbium creabat unusquisque Apostolorum in locum aut munus illius Apostoli successerunt, nec eandem quam ille in Ecclesia regenda auctoritatem, aut potestatem, vel dignitatem obtinuerunt. Apostolus legislatoris vicem habuit, isti rectorum à legislatore & fundatore reipublicæ positorum. At respectu Apostolorum ipse Christus summus legislator Ecclesiæ habendus est, ac propterea nec loci ejus nec muneris successionem accepere Apostoli, ut nec Apostolorum presbyteri ab iis per singulas civitates creati Episcopi. In diversa munera & nomina non datur proprie diversorum munerum & nominum successio. Consules Romanos quis dixerit proprie in locum & munus regum successisse? Ad locum

quidem

quidem quod attinet aliquo modo quia pro regibus fuere postea consules isti, videntur eorum locum occupasse & tenuisse. Sed nec locus proprie ἐνδιάδοχος censeri debet nisi cum eadem dignitate, potestate & nomine teneatur. Unde & *locus* passim Latinis pro dignitate, honore, & gradu sumitur. Ubi reipublicæ forma mutatur vel ex Aristocratica in Monarchicam vel ex Monarchica in Aristocraticam, non datur invicem successio inter adeo differentis regiminis curatores, quamvis posteriores obtineant & impleant locum priorum. Novam formam induit Respublica cujus status & ordo mutatur per alios atq; alios gubernatores quos accipit, non successores eosdem sibi conservat, qui diversi sunt generis, atque ordinis, & disparis potestatis. Rex succedit regi in eodem regno, sive electione fiat, sive serie generis continuetur per descendentes ab eadem stirpe. Ita Apostolus Apostolo, ut Matthias electus in locum Judæ. Episcopus Episcopo ejusdem ordinis, ut nunc sunt successiones Episcoporum in singulis civitatibus ab eo tempore quo unus aliquis è numero presbyterorum electus est qui toti collegio præponeretur. At non succedit Apostolo Episcopus. Multo minus uni Apostolo auctori & fundatori Ecclesiæ plures presbyteri ab ipso ad eam curandam Ecclesiam creati & ordinati. Is enim, ut dixi, legislatoris vicem obtinet, isti senatus ab eo constituti ad eam rempublicam administrandam. Post Apostolorum tempora & discipulorum quos ipsi miserunt primam successionem qui & ipsi *Apostoli* dicti sunt, alia Ecclesiæ regendæ forma instituta est, & ab Apostolica diversa. Placuit ad schismata tollenda unum ex corpore presbyterorum quos & Episcopos vocabant, eligi, qui cæteris præponeretur, & totius Ecclesiæ sollicitudinem unus sustineret, quam in commune omnes antea soliti erant gerere. Iste unus Episcopus auctoritate & decreto Ecclesiæ, id est populi fidelium, laicorum & clericorum, de novo institutus, & nova potestate præditus an potest videri successisse prioribus Episcopis qui plures & omnes in commune, & pares jure, hanc eandem potestatem habebant, quam nunc unus tenet? Nullo modo. Omnia dissimilia sunt. Omnes antea *presbyteri* dicebantur, erantque omnino non nomine tantum sed etiam potestate Episcopi & inter se æquales. Neminem agnoscebant superiorem. Nunc unus & solus habet potestatem quam omnes habebant. Habet sibi subjectos quibus ante nullus fuit præfectus. Solus ordinat, cum omnes olim ordinarent. Id quod est & quod habet præter reliquos, & supra eos, nulli successioni debet quajus hoc ad eum sit devolutum à prædecessoribus suis, sed novæ institutioni hoc acceptum refert. Non ergo successit hic novus Episcopus prioribus Ecclesiæ Episcopis in tantum dispar, dissimilis ac diversus. Multo minus videri

debeat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

debeat Apostolis ipsis successisse cum illi nullum unquam talem Episcopum creaverint qui summam in singulis Ecclesiis supra presbyteros dignitatem & potestatem haberet. Inter ipsos Apostolos non unus aliquis fuit qui plus cæteris posset, & pro insigni majoris & excellentioris potentiæ alio & augustiore aliquo nomine nuncuparetur. Omnes vocati sunt Apostoli, quia omnes ab eodem Domino missi, & eandem potestatem miraculorum, & aliarum spiritalium donorum functionumque acceperunt cum eadem appellatione. Ad hoc instar & exemplum plures quoque presbyteros atque Episcopos eodem nomine, ordine & potestate omnes in singulis civitatibus creabant ad earum Ecclesias gubernandas. Ex novo Ecclesiæ instituto facta nominis, ordinis & muneris divisione, unus ex eodem olim ordine & collegio, *Episcopus* dictus est cum majore dignitate, cæteri *presbyteri* cum minore. Quæ forma regiminis nec Apostolica fuit, nec Apostolicæ ac divinæ institutionis, nec etiam Apostolicæ successionis. Si prioris generis Episcopi non successere in locum & munus Apostolicum, multo minus isti posteriores ab utraque successione alieni videri debent cum ab institutione Apostolica, & regendæ Ecclesię ἰδέᾳ, ipsis & Spiritui sancto quo ducebantur placita, tantopere hæc abhorreat. Episcopus presbyteris major ex νεωτερικῇ τάξει, qui pares sibi presbyteros ex Apostolica ordinatione habere debuit, non est successor antiquorum atque Apostolicorum Episcoporum qui cum presbyteris iidem fuere. Nec enim exemplum hujus præcellentiæ extitit in Apostolorum ordine cum potestate & dignitate majore. Si primus Apostolorum habitus est Petrus, hic primatus, ut ante diximus, ordinis fuit inter pares & in eodem ordine, non velut superioris inter inferiores. Talis & primatus institutus est ad exemplum Apostolorum, in presbyterorum sive Episcoporum ordine, & collegio quos ipsi Apostoli in unaquaque civitate constituebant. Nec alius, ut dixi supra, inter pares poterat dari primatus, nisi quem faceret ordinationis tempus, cum decedente primo sequens in primatum ei succederet ratione temporis. Et quamvis hic primatus presbyterorum seu Episcoporum ab Apostolis institutorum affinis prorsus esset primatus illius qui inter ipsos Apostolos servabatur, non tamen hi presbyteri vel Episcopi, ut paulo ante dictum est, successores dici vere possunt Apostolorum, cum nec in locum eorum successerint nec in munus, ergo nec in primatum. Urbium singularum hi præsidentes & doctores cum pari omnes jure, ab uno ac solo Apostolo creabantur, ut jam toties dictum est, Apostoli ipsi totius orbis ab ipso Christo facti sunt in commune rectores & magistri. Nemo unquam unius urbis pastor, dictus est *Apostolus* qui ei jure ac nomine

Episcopi

Epiſcopi præſideret. Nemo etiam totius orbis appellatus eſt Epiſcopus abſolute, qui miſſionem vel à Chriſto vel ab aliquo Apoſtolorum ad prædicandum Euangelium per totum orbem accepiſſet. De differentia muneris Apoſtolici univerſalis, & muneris Epiſcopalis localis jam dictum eſt. Ubi autem novum genus Epiſcopatus introductum eſt Eccleſiæ conſuetudine & uſu, quod ordine & dignitate à presbyteratu differret, tum etiam ab ea nova inſtitutione aliud genus primatus exortum eſt in eodem illo novo ordine, qui magnopere diſcrepabat à primatu veterum Epiſcoporum ſive presbyterorum. Ut omnis enim primatus eſt inter pares & ejuſdem ordinis homines, ita poſtquam abolitus eſt primatus presbyterorum & eorundem Epiſcoporum aliquando parium, novo ordine exſurgente Epiſcopali novus quoque primatus prodiit inter multos Epiſcopos pares. Hic primatus ut ex alia inſtitutione ortus eſt, ita aliam cauſam & conditionem habuit. Primatus Epiſcoporum veterum eorundemque presbyterorum ab ordinationis tempore efficiebatur. Ea ſublata ratione, poſtquam alii facti ſunt Epiſcopi à presbyteris iiſque majores, primatus eorum inter ipſos urbibus deputari cœpit, ut priores ac potiores dignitate viderentur qui majoribus & dignioribus urbibus præeſſent. Hujuſmodi Epiſcopi nullo modo videri poſſunt ſucceſſiſſe Apoſtolis, quia Apoſtolis fuere incogniti, ut prorſus alieni & diſſiti ab eorum Epiſcoporum ratione quos in condendis Eccleſiis ubique terrarum ordinabant, presbyteros quoque, vel ab ætate vel ab honore, appellatos. Ergo nec primatus horum novorum Epiſcoporum qui ex urbium dignitate ac πρωτείῳ pendebat, quicquam habuit affine aut ſimile cum primatu Apoſtolorum, vel primatu Apoſtolicorum Epiſcoporum qui ex ordinationis tempore procedebat. Primatum habuit inter Apoſtolos Petrus, ſive ex merito ſuo eum habuerit, ſive ex πρωτοκλησίᾳ, ſive ex Domini ſui peculiari gratia & conceſſione, tantundem eſt. Demus & eum fundaſſe Eccleſiam Romanam, quod tamen verum non eſt, ſed ut ſerviamus ὑποθέσει, hoc interim demus. Cum Epiſcopos ipſe eoſdem cum presbyteris in Epiſtola ſua Catholica agnoſcat quam Romæ ſcriptam volunt, ut prorſum iidem fuerunt, ergo ille tam ex ſuo quam ex aliorum Apoſtolorum, immo Chriſti ipſius inſtituto, ac perpetuo tunc Eccleſiarum condendarum more inter eos recepto, plures Epiſcopos eoſdemque presbyteros Romæ inſtituit, ut Antiochiæ jam fecerat, & in aliis urbibus in quibus Eccleſias fundavit, & quas rectoribus inſtruxit. Ut fundator illius Eccleſiæ extiterit, non plures illi Epiſcopi presbyterique ab eo regendæ Romanæ civitati poſiti, ſucceſſerunt ipſi in munere ἀποστολῆς, nec in primatu quem habuit inter Apoſtolos. Primus Epiſcoporum

ſive presbyterorum ab ipſo conſtitutorum ita primatum ſui ordinis & collegii jure ſuo obtinuit, ut Petrus ex πρωτοκλησίᾳ primatum inter Apoſtolos meruit. Primus autem ille presbyter primitivæ Eccleſiæ Romanæ à Petro conditæ, qui primus etiam erat Epiſcopus, non eum primatum adeptus eſt ex primatu Petri, quia nec in locum Apoſtoli ſucceſſit, nec in munus, nec in primatum, ſed jure ipſo eum conſequutus eſt ex ordinationis πρεσβυτερίᾳ. Ita fert quippe omnis ordinis natura, ut primus in ordinem cooptatus, primatum in ordine teneat. Quod ſi Petri primatus huic primatui presbyterorum Romanorum cauſam atque originem dediſſet, idem obtinuiſſet & in aliis Eccleſiis quas Petrus ædificavit & presbyteris Epiſcopiſque ornavit vel priuſquam Romam veniret. Ita multæ aliæ civitates primatum presbyterorum ſuorum & Epiſcoporum à Petro ſe accepiſſe venditarent. In primis Antiochia, in qua conſtat Petrum Epiſcopos eoſdemque presbyteros prius inſtituiſſe quam Romæ, ante Romam hunc ſibi primatum merito vindicaret. De iſtis igitur primatibus presbyterorum Epiſcoporumque quales inter primordia ſtatuebant in ſingulis civitatibus Apoſtoli, certum eſt ordinis tempore eos conſtitutos fuiſſe, non ab ullo Petri vel alterius Apoſtoli fundatoris primatu manaſſe. In omnibus quippe civitatibus & Eccleſiis à quolibet Apoſtolorum fundatis, quibus regendis presbyteri iidemque Epiſcopi pares ordine ac poteſtate præficiebantur, hujus generis primatus ex cauſa ordinis introducti locum habuere. Reſtat ut quæramus de alterius generis primatu qui inter Epiſcopos extitit, poſtquam diviſus eſt ab Epiſcopatu presbyteratus, an qui Romæ primus poſt diviſionem eam receptam *Epiſcopi & presbyterorum*, primatum indeptus eſt, ex cauſa primatus Petri eum nactus fuerit. Uno eodemque tempore, ut ait Hieronymus, *in toto orbe decretum eſt, ut unus de presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret.* Talis unus Epiſcopus etiam Romæ haud minus quam in aliis locis ſuperpoſitus eſt cæteris presbyteris. Nec enim dici poteſt aliud inſtitutum Romæ olim fuiſſe circa presbyteros eoſdemque Epiſcopos, qui plures pari poteſtate prẹditi unam civitatem gubernabant. Ille unus ergo Epiſcopus ex novo Eccleſiæ decreto factus, & collegis ſuis ſuperpoſitus, non jam tanquam primus ex ordinis tempore iis præpoſitus eſt, ſed velut major ac ſuperior ex meriti & officii ratione impoſitus, primatum, ut antea, non habuit inter pares ejuſdem ordinis, ſed ἀρχὴν eminentiorem, in altiori utpote ordine ſupra plures jam diverſi & inferioris ordinis presbyteros. Hæc novi Epiſcopi inſtitutio non à Petro, nec ullius alterius Apoſtoli diſpoſitione & ordinatione profecta eſt, ſed ab Eccleſiæ conſuetudine initium ſumpſit. Ita ſingulares ubique locorum

&

& in omnibus civitatibus Episcopi constituti, qui à presbyteris ordine, gradu, nomine & potestate distinguerentur. Ab ista ipsa institutione Episcopi unius, ac divisione presbyteralis & Episcopalis ordinis qui apud veteres unus idemque fuit, exordium cepit primatus alius Episcoporum inter plures ejusdem jam ordinis Episcopos, qui ordo Apostolis prorsum fuit ignoratus atque inauditus. Ut olim primatus inter presbyteros presbyteri antiquioris in omnibus civitatibus ubi collegium erat presbyterorum, observatus est, ita abolito illo primatu, alius exortus est inter novos Episcopos ejusdem ordinis. Unaquæque provincia quæ plures Episcopos & in singulis civitatibus singulos ex nova illa ordinatione habuit, unum etiam primum Episcopum, & unum primatum habere cœpit. Si causam quæras illius primatus, prima quæque urbs in unaquaque provincia eam dabit. Totidem olim fuere primatus presbyterorum, quot erant civitates aut Ecclesiæ in quibus presbyteros eosdemque Episcopos collocaverunt Apostoli. Mutata hac ratione & Episcoporum neoterico ordine instituto, totidem quoque primatus Episcoporum inde exstiterunt quot fuere provinciæ quæ Episcopos in urbibus suis singulis habuere singulares. Primatus ergo ille Episcoporum primæ urbi cujusque provinciæ datus est, & prima sedes Episcopalis ibi posita, ubi fuit metropolis provinciæ. Hoc modo & in sua provincia Romana primatum sortitus est Episcopus urbis Romæ. Quæ provincia intra centesimum lapidem olim clusa, & urbicæ præfecturæ finibus circumscripta, plures Episcopos habuit, quorum primus fuit Episcopus urbis Romanæ. Hinc originem accepit primatus Episcopi Romani, unde & cœpit omnium aliarum provinciarum metropolitici primatus. Ab ipso Petri Apostoli primatu quem inter cæteros Apostolos habuisse dicitur & videtur, neutiquam ejus causa & origo arcessenda est, quamvis concederemus condidisse eum Romanam Ecclesiam. In ea primo primatus ejusmodi fuit observatus, ut in aliis omnibus urbibus, quem ratio ordinis faciebat, inter plures pares nempe ac presbyteros Episcoposve. Quæ ratio ab omnibus Apostolis servata est quamdiu vixere, & ad successores eorum secundi sæculi transmissa. Mutato hoc ordine ex novo instituto alius, ut dictum est, exiit primatus inter Episcopos alterius generis & ordinis, quem non ordo amplius dabat, sed urbis primæ dignitas. Nec hoc genus primatus ab Apostolis manavit, nec à Petri primatu originem sumpsit, qui hujus novellę institutionis auctores non fuere. Nec Roma porro exors fuit communis omnium juris & consuetudinis. Sed nec alium novimus primatum qui Episcopo Romano tribui possit, si origines & causas omnium primatuum revolvamus, nisi hunc quem more cæterorũ orbis Episcoporum ex urbe sua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

consequutus est. Illius urbis merito non solum inter Episcopos ejusdem provinciæ quæ terminabatur urbicæ præfecturæ territorio & jurisdictione, primatum accepit, quatenus Episcopus illius provinciæ primus, sed etiam quatenus urbs Roma cum provincia Romana omnium urbium Imperii & provinciarum caput extitit, omnium primorum & metropolitanorum Episcoporum primum eum jure suo haberi debuisse agnoscimus & confitemur. Ad illius autem primatus instar quem inter Episcopos Romanæ & urbicariæ provinciæ habuit, cæteri omnium provinciarum primatus ordinati & stabiliti sunt sexto Nicæno canone, cum antea nondum satis certa & firma eorum jura haberentur, quæ consuetudo tantum & usus invexerat. De hoc primatu metropolitano intellexit illius sexti Nicæni canonis vetustissimus interpres cum hoc titulo ad illum canonem, *De primatu Ecclesiæ Romanæ, vel aliarum civitatum Episcopis.* Id est, & aliarum civitatum. Non alium hic ab eo primatum designari præter eum qui debetur metropolitano Episcopo, Græci canonis sententia declarat, & non minus ipsa Latina interpretatio cui ille titulus adscriptus est, *Antiqui*, inquit, *moris est, ut urbis Romæ Episcopus habeat principatum, ut suburbicaria loca & omnem provinciam sua sollicitudine gubernet. Quæ vero apud Ægyptum sunt, Alexandriæ Episcopus omnium habeat sollicitudinem. Similiter autem & circa Antiochiam & in cæteris provinciis privilegia propria serventur metropolitanis Ecclesiis.* Duplicem tunc primatum habuit Episcopus Romanus. Unum qui exprimitur illo canone, tanquam metropolitano provinciæ Romanæ vel urbicariæ, quæ *Suburbana* regio Italiæ apud Columellam dicitur, & *suburbicaria*, inter Episcopos ejusdem provinciæ, sibi competentem: Alterum inter omnes metropolitanos totius orbis Romani, de quo nihil sanxit ille canon. Sed re ipsa hic illi primatus debebatur, quatenus Roma prima fuit metropolis omnium orbis Romani metropoleon. Ergo ex eo primus ille metropolitanus omnium metropolitanorum. Neuter primatus à Petro in eum derivatus est, sed uterque ab urbis dignitate descendit, primæ non solum inter civitates ejusdem provinciæ, sed omnium omnino totius orbis provinciarum. Postea ex diœceseon sub Vicariis civili dispositione tertius & in Ecclesiasticis emersit primatus, primorum nempe Metropolitanorum qui *Patriarchæ* appellati sunt. Quos inter cum primatum jure suo habere visus esset Episcopus Romanus, sic semper pro primo Episcopo habitus est, sed in ordine tantum parium, non supra omnes Monarcha. Multo minus Monarchiam istam à Petro ad se per prædecessores suos primosque Petri successores descendentem jure suo vindicet. Enimvero cum Episcopi rexerunt Ecclesias, primus inter eos Episcopus haberi debuit, ut & primatum inter Metropolitas sive Archiepisco-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

piſcopos poſſidere, nec minus & inter Patriarchas. Verum iſti tres primatus non jure divino conſtituti, ſed conſuetudine Eccleſiaſtica introducti, atque ad typum civilis adminiſtrationis ex primarum urbium & provinciarum prærogativa & præeminentia formati. Unicus fuit primatus ex divina & Apoſtolica inſtitutione deſcendens quem inter pares ratio ordinis ac temporis in eodem ordine dabat, ſicut ab Apoſtolis presbyteri plures qui Epiſcoporum appellatione Eccleſias communi conſilio adminiſtrarent, per ſingulas civitates creari ſoliti ſunt. Hunc primatum poſt mortem decedentis prioris, ſequenti jure debitum ac datum, non Apoſtolus qui ordinem inſtituebat, aſſignare conſueverat, ſed ipſe ordo tribuebat. Non ergo Petrus primatum ſuum unquam tranſtulit in quemquam eorum presbyterorum quos in Eccleſiis à ſe conſtitutis ordinabat, ſed ubi ordinem ſive collegium inſtituerat, ex ordinis tempore per ſucceſſionem ad eum primatum veniebant, quibus id prior ordinatio deferebat. Ergo ne, ſi Petrum quidem demus fuiſſe Eccleſiæ Romanæ primum auctorem, primatus ab eo defluxerit in Epiſcopum Romanum, cum talis Epiſcopatus non ex ulla Apoſtolica nec Petri diſpoſitione inſtitutus fuerit, ſed Eccleſiæ conſuetudine introductus, ut jam ſupra pluribus demonſtratum eſt. Hæ tres igitur maximæ regiminis, immo vel quatuor differentiæ, in Eccleſia poſſunt pro variis temporibus notari. Primo omnes presbyteri αὐτοκέφαλοι fuere, quia Epiſcopi etiam dicebantur, & Epiſcopalem poteſtatem habebant, & nullum ſupra ſe agnoſcebant cum omnes ex ordine ad primatum venirent, qui primatus πρεσβείαν tantum dabat in eodem ordine, non poteſtatem majorem. Atque hæc fuit Apoſtolici regiminis inſtitutio. Poſtea ubi Epiſcopi majores presbyteris facti ſunt, qui re ac nomine iidem erant, tum Epiſcopi ſingularum civitatum presbyteriis ſuis per totum orbem præpoſiti pares inter ſe manſerunt ac αὐτοκέφαλοι. Quod uſq; ad Nicænum ferme concilium & paulum ultra duravit. Ab eo tempore impoſiti ſunt Epiſcopis metropolitæ qui & ordinationem Epiſcoporum in ſingulis provinciis habuere. Sed ejuſdem concilii decretis omnes metropolitani pares conſtituti ſunt, & αὐτοκέφαλοι. Paulo poſt accepere ſuperiores Patriarchas, qui erant tanquam capita plurium metropolitarum. Sic & iſti αὐτοκεφαλία ſua exciderunt. Poſtmodum & ipſi Patriarchæ conciliorum ſtatutis & Eccleſiæ conſuetudine exinde perpetua muniti, ſe eſſe αὐτοκεφάλους prætenderunt, donec Papa intendit ſe caput eorum eſſe legitimum, & ſe unum in Eccleſia univerſali αὐτοκέφαλον eſſe & αὐτοκράτορα & Monarcham, non alia ratione nixus quam quod Petri Apoſtoli ſucceſſor eſſet. Quaſi ille monarcha Apoſtolorum fuerit, quaſi illi in Apoſtolatu & omnibus ejus privi-

legiis ac prærogativis & missione extraordinaria successerit. Quid respondebunt porro luce meridiana clarius probantibus Petrum nunquam fuisse Romæ? Tres omnino sunt sententiæ diversæ de prima Ecclesiæ Romanæ fundatione à quibus auctoribus posita sit. Una ex his verissima, secunda partim vera partim falsa, tertia falsissima. Quæ negat partem aliquam in ea constituenda Petrum habuisse, sola vera est. Quæ Petrum & Paulum communiter in ejus fundamentis ponendis laborasse volunt, ut patres omnes opinati sunt, ex parte veram ex parte falsam protulerunt assertionem. Quæ solum Petrum admittit, excluso Paulo, falsitatis omnimodæ convincitur. Atque ea est opinio quam hodie magna animi contentione tuentur, & pro qua pugnant tanquam pro aris ac focis, Monarchiæ papalis patroni. Nolunt quippe hanc injuriam Petro fieri ut quisquam ei par & comes ex Apostolis detur. Monarcham quippe eum volunt inter Apostolos fuisse, ut proinde Monarchiam pari jure asserant, quasi hæreditate relictam, ejus successori Episcopo Romano. Æqualitatem autem & societatem non recipit Monarchia. Ergo hallucinati sunt omnes veteres patres qui socium Petro Paulum adjunxerunt in Romana Ecclesia condenda. Fateor in hoc falsos esse, sed non ea parte qua isti Παπομανῖται censent. Nam solus Paulus dux & auctor hujus facti, sine comite Petro. Si comes porro ei addatur, ut ὁμοθυμαδὸν omnes antiqui patres consentiunt, jam ex eo æqualitas inter Apostolos elucescit, cum Paulus qui non fuit unus ex duodecim, Petro socius & adjutor, ut par pari, adjungitur in præcipua ac prima totius orbis Ecclesia ædificanda. Nam quo jure cum Monarcha, ut nunc creditur, Apostolorum ab ipso Christo dum in terris ageret electorum, testiumque vitę ejus ac passionis, Paulum post Christi mortem in hunc numerum adlectum ex persequutore Ecclesiæ, comparare, ac sociare in tali officio patres sustinuissent, nisi scissent ac credidissent omnes Apostolos inter se pares fuisse? Apostolus ab Apostolo ut non differt nomine, ita nec ordine nec re vel munere quod signatur nomine. Si Petrus ex tanta altitudine despectavit infra se positos Apostolos, ut Monarcha subjectos, aut ipse non fuit Apostolus tanto utpote superior, aut illi non fuere quod dicti sunt, tanto inferiores. Tres aut quatuor aut plures reges in uno regno possunt eodem nomine subsistere, aut pro indiviso imperium possidentes, aut partes ejus inter se sortito obtinentes, aut alternis imperantes. Verum ut alii reges sint qui dominentur, alii qui pareant dominanti, reges regi, more subditorum, nulla ratio nec sensus communis id patitur. An magis consentaneum rationi ut in eodem ordine & appellatione Apostolorum unus tanquam Monarcha emineat, reliqui omnes subjaceant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

jaceant, ut plebs? Hoc tamen erat efficiendum, ut hanc Monarchiam hæreditario jure in Papam ſucceſſorem Petri derivatam evincerent. In quo etiam & illud admirationem meam fatigat, quomodo ſub nomine *Epiſcopi* hanc tantam ac ſublimem & ſuper omnia Imperia tendentem poteſtatem μοναρχικὴν & αὐτοκρατορικὴν Papæ ſuo aſſerere tentarint papales patroni, cum tot Epiſcopos Eccleſia Romana, id eſt ut interpretantur, univerſalis, nunc habeat, & habuerit ſemper? Si nulli præter eum dicerentur Epiſcopi, ſi ſolus hoc nomen haberet, ne ſic quidem majorem regia Cæſareaque majeſtatem *Epiſcopo* dari ferre poſſem. Indignum quippe & nimis minutum pro re tanta nomen & pro dignitate cui nulla par datur, plane videtur. Nam quid eſt Epiſcopus? Ex vi & proprietate ſui nominis curator eſt, ſine honore ac juriſdictione. Aliquid eſſet ſi abſolute ſic vocaretur. Sed in communione hujus appellationis cum tot numero aliis quid aliud in tam numeroſo ordine Epiſcoporum ſibi promittere poteſt aut prætendere majus quam primatum illum ordinis qui pares omnes habere debet, ut pariter omnes nominantur Epiſcopi? Sed κατ᾽ ἐξοχὴν vocatur *Epiſcopus*, cum alii urbium quibus præſunt appellari tantum ſoleant Epiſcopi. Ne hoc quidem ſatis eſſet, ſi verum eſſet. Nam ubi eadem appellatio eſt, idem honor, eadem auctoritas ac dignitas nomini quod plurium commune eſt, ſubeſſe debet. Ubi diviſio introducta eſt inter Epiſcopum & presbyterum ordinis ac dignitatis, etiam nominis facta eſt diſtinctio quod indiſcretum antea utrique fuerat. Primatus ordinis non mutat ordinem, nec ſupra vel extra ordinem conſtituit aliquam eminentem dignitatem, quia nec nominis in eo mutatio fit. Primus Epiſcopus, vel primus presbyter, ut eadem cenſetur cum aliis appellatione, ita & dignitate. Primus quidem omnium eſt, ſed non ſupra omnes. Ordo enim multitudo eſt in unum corpus vel cœtum vel collegium congregata & ordinata, in qua per numeros ordinales numerantur qui eum ordinem conſtituunt. Primus eſt in ordine aliquis, & ſecundus, & tertius, & ſic uſque ad ultimum. Atque inde nomen ordinis. Si nomen mutetur, & unus exempli gratia appelletur Epiſcopus, reliqui omnes quibus præeſt, presbyteri, tum ille Epiſcopus non eſt in ordine presbyterorum, ſed extra & ſupra ordinem. Et recte quidem hodiernum Epiſcopatum non eſſe ordinem ſtatuunt, ſed dignitatem, ſiquidem ſcirent quid ſit ordo. Verum cum ordinem in hoc ſenſu volunt eſſe ſacramentum, toto cælo errant. Ita in canone XXIX. concilii Chalcedonenſis, ἀξία ἐπισκοπικὴ proprie dicitur, *dignitas Epiſcopalis*: τάξις autem πρεσβυτέρου ſive πρεσβυτερίου, *ordo presbyterii*, his verbis, οἱ λεγόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας, εἰς τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τάξιν καταληλυθέναι, *ii qui*

dicun-

dicuntur ab Episcopali dignitate ad presbyterii ordinem descendisse. En Episcopalis dignitas! En ordo presbyterii! Ergo Episcopatus non est ordo, sed dignitas. Non eo sensu quo dicunt Doctores Pontificii, sed eo qui verus est, & quem non viderunt. Ordo plurium est, non enim ordo nisi de multitudine ordinata. Episcopus in singulis civitatibus unus, presbyteri plures. Inde unus ille Episcopus quia dignitate potior presbyteris, ideo extra ordinem & supra ordinem presbyterorum positus censetur. Sed *ordo* in hac significatione non est sacramentum. Hinc illa loquutio Latinis trita *in ordinem redigi* de iis qui in communitatem quasi rediguntur, quod de vilibus & contemptis postea usurpatum est. *Extra ordinem* autem, de eximiis & egregiis. Unde *extraordinarii equites* & *pedites* in militia Romana, *οἱ ἐπίλεκτοι.* Ita Episcopus extra ordinem presbyterorum factus est, ut re ac nomine & dignitate ab his distinctus. At Episcopus omnis ut Episcopus in ordinem Episcoporum redigendus est, quia nec nomine ab his distat, nec ordine, nec dignitate. Omnes enim Episcopi ubiq; terrarum locati unum ordinem constituunt. Sic Romanus quatenus Episcopus, non extra ordinem Episcoporum ponendus venit. Quis autem nescit eum semper aliorum more Episcoporum, Romæ vel Romanæ civitatis aut Ecclesiæ nuncupatum Episcopum, non absolute nec simpliciter Episcopum? In concilio Sardicensi quo maxima ei auctoritas attributa & appellatio ab aliis metropolitanis concessa est, *coepiscopum* tamen eum *Romanæ Ecclesiæ* ejus Synodi patres appellant can. x. *Qui Romam venerit sanctissimo fratri & coepiscopo nostro Romanæ Ecclesiæ, preces quas habent tradant.* Alibi sic appellatur in eodem concilio, *Romanæ Ecclesiæ Episcopus.* Et quod Episcopus, & quod Romæ Episcopus, hæc duo determinatam certo loco ei dant administrationem & curam, haud minus quam cæteris quos ταῖς πόλεσιν ἢ κώμαις ἀφωρισμένους Græci Patres fuisse ajunt. Nullus enim Episcopus nisi certæ civitatis & Ecclesiæ. Qui Romæ rector dicitur aut curator, non aliud ejus curæ suæ commissum debet intelligere præter Romam. Augustus *Principis* nomine cum rempublicam sub imperium accepit, non *princeps Romæ* vocatus est, qui totius orbis Romani principatum obtinebat. Nemo rex unquam urbis unius se regem aut provinciæ voluit appellari, cui plures parerent. Qui partis se dominum proscribit, totum abnuit. Quis regem Galliarum, dixerit Lutetiæ regem? Hoc viderunt Petavii gregales, cum editionem Anastasii de vitis Pontificum adornarunt. Ubicunque libri scripti quibus usi sunt in ea editione curanda Pontificem aliquem Romanum vocabant *Episcopum urbis,* una litterula mutata quod proclive est, fecerunt *Episcopum orbis.* Non tam cito Episcopi Romani urbis unius Episcopatum in orbis totius principatum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tum converterunt. Tempore opus fuit, & ædificium illud non ab uno sed à pluribus, è fundamentis admodum per principia humilibus ad tantum fastigium quod orbi nunc supereminet, non urbi, excitatum est. Hæc porro loquutio, qua diu vocatus est *urbis Episcopus* vel *Romæ*, atque etiam nunc vocitatur, ostendit non fuisse olim nisi unius urbis cujus & dicebatur, Episcopum. Nunc cum pro Episcopo Monarcha habeatur, nomen adhuc prius durat, re in tantum mutata, ut si quis gigantem factum ex parvulo, pusionem perseveraret appellare, quia pusio olim fuisset. Sed *Papa* hodie proprie appellatur & in quadripertito Episcoporum ordine vel gradu, supra Episcopos singularum civitatum, & Archiepiscopos provinciarum, & plurium diœceseon Patriarchas, hic supremus est. Hoc ipsum quoque habet ab usurpatione. Nam & quinto sæculo omnes Episcopos sic honoris gratia compellari mos fuit in Occidentalibus Ecclesiis, ut ex Sidonii Epistolis liquet. Hieronymus quoque *Papam Epiphanium* appellat in Epistola ad Pammachium & ad Theophilum, ut alibi *Papam Syricium*, & *Papam Damasum*. De Johanne etiam Hierosolymitano dicit, *Tu beatissimus Papa & fastidiosius antistes*. Ita & *Papam Athanasium* idem vocat in eadem ad Pammachium Epistola. Placet nonnullis in Oriente uni Alexandrinæ urbis Episcopo hoc nomen quasi proprium fuisse datum. Quod illum ab eo tempore sibi vindicasse Papæ Romani protectores volunt ex quo Cyrillo suas vices mandavit Papa Julius ut pro se præsideret in concilio Ephesino. Sed nugantur illi more suo, & falsam hujus appellationis causam afferunt, cum certum sit prædecessores Cyrilli Athanasium & Alexandrum in Epistolis ad se datis hoc nomine fuisse compellatos. Ἀλεξάνδρῳ Πάπᾳ &, Ἀθανασίῳ Πάπᾳ. Eutychius in originibus illius sedis, scribit à temporibus Heraclæ qui octoginta & octo circiter annis ante Alexandrum Patriarcha factus est Alexandriæ, hoc obtinuisse ut Patriarchæ vocarentur *Papa*. Usque ad Heraclam illum ut supra docuimus, à presbyteris eligebantur Episcopi sine ulla nova ordinatione. Atque is vocabatur *Pater*, id est *Abba*, cum alii πρεσβύτεροι tantum vocarentur, id est seniores. Posteaquam vero plures Episcopi per Ægyptum creati sunt qui nulli antea erant, sed ab Heracla primum constituti sunt, tunc communicato omnibus illo nomine *Abba* id est patris, ut aliquid precipuum haberet Episcopus Alexandrinus qui aliquot Episcopos sub se habebat, placuit eum vocari *Papam*, id est avum, nempe πατέρων πατέρα. Arabice vocat بابا id est *Baba* quod idem est cum *Papa*. Certe vox Græca πατριάρχης idem Græce significat, quæ videtur & ab Alexandrinis facta. Idem quippe est quod ἀρχιπατὴρ, vel princeps patrum, vel ut Paulum appellat Justinus in Quæstionibus, πα-

τέρων πατήρ. Non tamen vox πατριάρχης ex voce πατὴρ composita est, sed ex πατριὰ, quæ gentem significat plures familias complexam, & proinde plures patres familiæ habentem ab uno generis auctore descendentes. Sic quoque πατριάρχης plurium patrum pater est, ut Æacus Æacidarum omnium auctor, & primus pater. Inde hoc nomen Patriarchis Israëlitarum. Inde ergo πατριάρχης appellatio fluxit de eo qui plures sub se Episcopos haberet, id est, Patres. Idemque significat nomen *Papa*, quod & Episcopis olim datum est, quia πρεσβύτεροι quibus præerant etiam *Patres* vocabantur. Hoc nomen antea commune omnibus Episcopis, proprium sibi fecerunt Romanæ urbis Episcopi postquam puduit eos communi cum aliis jure, ut nomine, censeri. Olim Episcopos se & famulos Christi inscribendos curabant in publicis quæ ponebant sibi monumentis. *Xystus Episcopus plebi Dei. Hilarius Episcopus sanctæ plebi Dei.* Primus Leo tertius cum se principem Romæ fecisset, & populos Occidentis subtraxisset imperio Constantinopolitani Imperatoris, *Papam* se vocari voluit pro Episcopo, & *Dominum nostrum* compellari, non *famulum Christi* appellari. Ita enim in Nomismatis & in operibus publicis inscribebatur. SANCTISSIMUS D. N. LEO PAPA. Quem titulum DOMINI NOSTRI, dabant Romani Cæsari suo. Et tempore hujus Leonis etiam Carolo datum liquet, D. N. CAROLO REGI. De quo alibi. Ubi in Monarchiam degeneravit Romanæ urbis Episcopatus, qui nunc Papatus est, quo factum id jure videretur non usurpatione, quæsiti sunt ex antiquitate tituli, quibus nova ac prodigiosa ambitio velaretur. Et quonium jus parum valere visum est, & vix idonei tibicinis instar obtinere ad tantæ molis ædificium jam pellucente ruina undique rimosum sustinendum, ad jus divinum quod pro destina sufficeret, itum est. Sic Monarchia pro Apostolatu Petro conciliata est, ut eadem pro Episcopatu Papæ, quasi ejus successori, inde posset cedere. Quod an recte ipsis successerit, ea quæ superius allata sunt, abunde fidem facere possunt. Idem sane fecerunt, ut illi qui de luto infimæ plebis emersi ubi ad divitias aliquas pervenerunt & opum ope honores consequuti sunt, ne videantur ab antiquo pauperes & plebeii fuisse, avos atavosque comminiscuntur, monumenta nobilitatis, stemmata, imagines, titulos cariosos consectantur, & si nihil aliud possunt, nobilibus & antiquis ex aliqua nominum affinitate familiis sese inserunt. Ad eundem plane modum persuadere isti vellent boni malæ causæ patroni, Papam id quod nunc est semper fuisse, ab ipsa prima institutione talia jura habuisse, parem potestatem accepisse, regibus & principibus imperasse, Cardinales eum circumstetisse purpuratos qui reges non agnoscerent superiores. Hæc cuncta ex hæreditate Petri,

Petri ad ſe deveniſſe. Petrum eadem omnia poſſediſſe à Chriſto in ſe unum collata, cæteris Apoſtolis negata. Chriſtum enim quæ habuit cumq;, Petro poſt mortem donata voluiſſe, aurum, purpurã, coccum, byſſum, gemmas, equos, mulos, mulas ſatellitium numeroſum, tiaram primo ſimplicem, deinde duplicem, poſtremo & triplicem, ornamenta alia Pontificalia regalibus & Imperatoriis auguſtiora, pompam denique & magnificentiam ſuam omnem mundanam, cum tamen dixerit *Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo*. Petrus ſcilicet & poſt eum primi qui illi ſucceſſere Papæ Romę principatum tenuere & Romani Ducatus domini fuere eodem prorſus modo quo Leo tertius & ſequentes Pontifices, ubi Italiam cum ipſa Roma ab Imperatoris ſui ditione & imperio per ſummum nefas avulſam partim ſibi, partim externo principi adjudicarunt, hæreſeos crimen ipſi hac in re potius hæretici, orthodoxis Conſtantinopolitanis Cæſaribus impingentes recte de imaginum abominanda adoratione ſentientibus, quas confringendas curabant, propter idololatriam quæ circa earum cultum admittebatur. Qua in re non majus eorum ſcelus fuit quam eorum Judææ regum qui ſerpentem æneum evertendum ſanxerunt, quia à populo adorabatur. Ut autem cum capite ipſo in adeo ſublime faſtigium erecto & per gradus multiplices Hierarchiæ in ſupremum honoris ſæcularis apicem evecto, ſua conſtaret & reliquis membris proportio & ſymmetria, qua ſumma infimis, media his & illis, reſponderent, Eccleſiaſticam dominationem ad unum Monarcham qui eſt Papa, referendam ad inſtar temporalis αὐτοκρατορίας per varias & ſubordinatas dignitates compoſuerunt. Quemadmodum enim reges habent ſub ſe Duces, Marchiones Comites, & ſupra reges ſupereminet Cæſarea & Imperatoria majeſtas, ita in temporalia quoque diſtribuerunt officia & judicia Hierarchiæ omnem ordinem. *Nam loco*, inquiunt, *Patriarcharum poſiti ſunt Reges, Archiepiſcoporum Duces, Epiſcoporum inferiores veluti Marchiones vel Comites.* Superſunt adhuc in Monarchia temporali, Barones, Equites & Nobiles, cur non hæc nomina etiam adaptata ſunt Eccleſiaſticæ Monarchiæ inferioribus gradibus atque ordinibus? Diaconi ſine dubio erunt Baronibus pares, Subdiaconi Equitibus, & Acolythi nobilibus. Cæteri ſequentes & infimi ordines, exorciſtæ, lectores, oſtiarii & foſſarii quaſi pedes Hierarchiæ ad pedites & plebeios relegabuntur, ſed honoratiores. De Cardinalibus quid dicendum? Quibus æquiparabuntur? An conſanguineis regum principibus? Nam & *principes Eccleſiæ* vocantur, & fratres eos ſuos, ac collegas vocat Papa. Ab his creatur, & de his. Quod ab illo tempore deductum videtur quo presbyteri Romani ita eligebant Epiſcopum ſuum, ut Alexandrini ſuum. Primus Euariſtus circa initium ſæculi

S 2 ſecun-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſecundi, *titulos in urbe Roma diviſiſſe dicitur presbyteris, & ſeptem diaconos feciſſe qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem propter ſtylum veritatis*, ut ſcriptum eſt in libro Pontificali Damaſi. Nondum eo tempore Epiſcopus in Eccleſiis creabatur, qui major eſſet presbyteris. Primatus ex ordinationis tempore tunc locum habuit inter presbyteros, & ex merito deferebatur digniori presbytero ſuffragio reliquorum presbyterorum, quod obſervabatur etiam temporibus Victoris circa ſecundi ſæculi exitum, ut ſupra docuimus. Hic eſt *pauper ſenatus Chriſti apud Romam conſtitutus*, ut eum vocat Pius in Epiſtola ad Juſtum Viennenſem qua ei præcipit, ut presbyteri & Diaconi non ut majorem eum obſervarent, ſed ut miniſtrum Chriſti. Tunc ergo tam Viennæ quam Romæ presbyteri unum de ſuo corpore eligebant qui nomine *Epiſcopi* primatum in eodem ordine obtineret. Victor *collegium fratrum* appellat, quem Pius *pauperem ſenatum apud Romam conſtitutum*, ut jam ſupra diximus. Ita enim ſcribit in Epiſtola ad Deſiderium Viennenſem quem & *collegam beatiſſimum* nominat: *Salutat te collegium fratrum. Saluta fratres qui tecum ſunt in domino.* Pauper ille ſenatus presbyterorum Romæ antiquæ poſtea factus eſt Cardinalium ſenatus, quibus etiam nunc Papam eligendi ſolis jus eſt. Nullus olim inter eos Epiſcopus fuit. Nam & quicunque ex Cardinalium numero fiebat Epiſcopus, Cardinalis eſſe deſinebat. Soli ergo presbyteri Romani cum Diaconis Romanum Epiſcopum ſemper elegerunt, ut Alexandriæ uſque ad Heraclæ & Dionyſii tempora in more poſitum fuiſſe tradit Hieronymus. Sed ſoli ſi forte presbyteri hoc jus habuerunt in Alexandrina Eccleſia. Romæ etiam Diaconi cum presbyteris, qui & pariter titulis præpoſiti ſunt, ut presbyteri quod alibi non fuit uſitatum. Inde eſt quod Diaconi in Eccleſia Romana non cedebant presbyteris, ut planum facit Hieronymus in Epiſtola ad Euagrium, & Auguſtinus in Quæſtionibus ex utroque teſtamento, ubi docet *quomodo contra Levitas Romanos diſceptandum ſit, qui contendunt Levitas ſacerdotibus, & diaconos presbyteris coæquare.* Hanc Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem valde improbant Hieronymus & Auguſtinus, nec ſequendam eſſe, ſed potius fugiendam aliis Eccleſiis ſcribunt. Falcidius ille Diaconus, ſi forte, qui non ſolum pares facere presbyteris diaconos contendebat, ſed etiam præferre audebat, ita diaconos adverſus presbyteros, teſte Auguſtino defendebat, quaſi ex presbyteris diaconi, & non ex diaconis presbyteri Romæ tum ſoliti eſſent ordinari. *Sed quia*, inquit idem Auguſtinus, *Romanæ Eccleſiæ miniſtri ſunt, idcirco honorabiliores putantur quam apud cæteras Eccleſias, propter magnificentiam urbis Romanæ quæ eſſe videtur caput omnium civitatum.* Nondum ut apparet eo tempore *Cardinales* vocabantur presbyteri & Diaconi Eccleſię Romanæ. Certum eſt autem quod jam dixi, presbyteros

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ros ſolos Romanos cum diaconis, non ſine populi ſuffragio olim Romæ, ſive primum presbyterorum, ſive Epiſcopū, elegiſſe & ordinaſſe, ut & Alexandriæ. Cujus moris multa etiam veſtigia extant in libro Pontificali Damaſi in vitis Romanorum Epiſcoporum, etiam quarto ſæculo, ſub Conſtantino & Conſtantio. In vita Liberii, *Et congregantes ſe ſacerdotes cum conſilio Liberii ordinaverunt in locum ejus Felicem. Et fecit concilium Felix & invenit duos presbyteros conſentientes Conſtantio Auguſto Arriano.* Sacerdotes illi quos ait ſe congregaſſe ad ordinandum Felicem in loco Liberii, presbyteri fuere. Sic enim ſemper proprie vocantur apud eum auctorem & alios. Item in vita Damaſi: *Et facto concilio ſacerdotum conſtituerunt Damaſum. Clerum* alibi vocat ut in Bonifacio, *Hic ſub contentione cum Eulalio ordinatur una die, & fuit diſſenſio in clero menſibus ſeptem, & per dies quindecim.* Clerum intelligit Eccleſiæ Romanæ. Sic in vita Liberii quos *ſacerdotes* primo dixit, paulo poſt *presbyteros* appellat, quos cum clericis *cleri* appellatione comprehendit: *Ab eadem die fuit perſecutio in clero, ita ut intra Eccleſiam presbyteri & clerici necarentur.* Paulo poſt hos presbyteros nomine *ſacerdotum* nuncupat: *Et perſecutio fuit magna in urbe Romana, ita ut clerici & ſacerdotes, neque in Eccleſias, neque in balnea haberent introitum.* Poſt ordinationem Bonifacii presbyteri Romani qui erant ex Bonifacii parte contra Eulalium, ſcripſere ad Honorium Epiſtolam quæ apud Baronium legitur Anno CCCCXIX. in qua dicunt ſe de more tum recepto, & *religionis diſciplina ita dictante, in unum conveniſſe plures ſacerdotes, ut de conſtituendo ſucceſſore Zoſimi communi judicio tractarent. Qui ſacerdotes* in hac Epiſtola hic nominantur, paulo poſt *presbyteri* vocantur, *ſubſcribentibus plus minus ſeptuaginta presbyteris.* Item in reſcripto Honorii ad Symmachum poſt acceptam eam presbyterorum Romanorum Epiſtolam, dato, ita appellantur, *Poſt relationem ſublimitatis tuæ delatum manſuetudinis noſtræ auribus, presbyterorum collegatio cauſam nobis non ſupervacuæ deliberationis iniecit.* In Epiſtola Symmachi ad eundem Honorium *presbyteros* ſimiliter vocavit qui partes Bonifacii ſequebantur, ut eum eligerent in locum Zoſimi. Tunc presbyteri igitur Romani eligebant Epiſcopum Romanum *cum acclamatione totius populi ac conſenſu majorum civitatis*, ut eſt in eadem Epiſtola presbyterorum declaratum. Quamvis enim adſtitiſſe dicant in ea ordinatione facienda, novem diverſarum provinciarum Epiſcopos, totum tamen κῦρος electionis penes ſe, hoc eſt penes presbyteros fuiſſe ſignificant his verbis: *Nam ſubſcribentibus plus minus ſeptuaginta presbyteris, adſtantibus novem diverſarum provinciarum Epiſcopis, benedictionem competenti tenore conſtat fuiſſe celebratam.* Ubi *benedictionem* vocari manifeſtum eſt impoſitionem manuum benedictionis cauſa fieri tum ſolitam ab omnibus presbyteris. Nam ſi presbyter eſſet qui ordinabatur

Episcopus non opus habebat nova ordinatione sive χειροθεσίᾳ ab Episcopo adhibenda, ut postulabat decretum Nicæni concilii. Nam & eo tempore in Ecclesia Romana non differre censebatur ordine Episcopus à presbytero. Ideo dicunt presbyteri in ea Epistola se Bonifacium elegisse. *Ibique participato cum Christiana plebe consilio, quem Deus jussit elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctissimum ac bonis moribus comprobatum, & quod eum magis ornabat, invitum, acclamatione totius ac consensu majorum civitatis asseruimus.* Hucusque presbyteri. Quæ sequuntur verba, à Baronio constat mala & falsifica manu fuisse adjecta, *divinæ institutionis ordine consecratum.* Non enim consecrabatur de novo presbyter qui in Episcopum eligendus erat. Statim quippe subjiciunt qua cærimonia à presbyteris ordinatus fuerit, sola nempe benedictione per impositionem manuum facta. Nam subscribentibus plus minus septuaginta presbyteris, astantibus novem diversarum provinciarum Episcopis, *benedictionem competenti tenore constat fuisse celebratam.* Quæ ibidem subjiciuntur idem Baronius de suo adjecit, *ac prius omnia quæ sollemnitas exigebat celebrata sunt.* De quo nos alibi. Si presbyter igitur erat qui eligebatur, non novam ordinationem adhibebant. Et notandum quod in eadem Epistola dicitur, veterem fuisse presbyterum Bonifacium. Nam ex antiquo ac primitivæ Ecclesiæ instituto quo primatus vetustioribus presbyteris deferebatur, etiam tunc veteres presbyteri ad Episcopatum ut plurimum solebant evehi, aut postea archidiaconi, ut alibi docuimus. Eulalius autem qui tum de Episcopatu cum Bonifacio contendebat, archidiaconus Zosimi fuit. Ideo more qui eo tempore in Ecclesia Romana obtinebat jure suo Episcopatum sibi deberi asserebat. Quod non dixere qui de ea contentione scripserunt. Quoniam autem presbyter non esset, & consecrari opus habebat ab Episcopo, ut fieret Episcopus Romæ, idcirco Ostiensem Episcopum evocaverat à quo consecraretur, ut indicant presbyteri fautores & promotores Bonifacii in eadem Epistola ad Honorium Imperatorem: *Cum prædictus Eulalius*, &c. *Exhibito etiam cum aliis Ostensi Episcopo quem prope mortuum constat accitum, nam tractum esse nolentem senis ægritudo testatur, in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine per ambitum proruisset.* Ostiensis Episcopus jam tum hoc privilegium habebat, ut ab eo Episcopus urbis Romæ consecraretur, ut est in vita Marci sub Constantino, qui ea de causa constituisse traditur ut pallio uteretur tanquam Archiepiscopus. *Hic constituit, ut Episcopus Ostiensis qui consecrat Episcopum urbis, pallio uteretur, & ab eodem Episcopo urbis Romæ consecraretur.* Eulalius igitur, ut Archidiaconus, debuit ab Ostiensi Episcopo consecrari Episcopus. Quod in Bonifacio, qui presbyter erat, non fuit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

fuit necesse. Ex quo liquet verba illa in Epistola presbyterorum qui Bonifacium elegerant, à Baronio fuisse inserta, *divinæ institutionis ordine consecratum.* Unde etiam constat & Episcopos illos novem qui adstitere & interfuere dum eligeretur, non ad hoc venisse, ut Bonifacium consecrarent, cum solius Ostiensis id privilegium esset, qui ab Eulalio accitus ea de gratia fuerat, ut ab eo consecraretur. Hoc idem προνόμιον habuit in Oriente Heracleensis Episcopus. Nam & is consecrabat Patriarcham Constantinopolitanum. Presbyter igitur quatenus presbyter, & ordine ab Episcopo non diversus, non novam accipiebat consecrationis causa manuum impositionem, cum fieret Episcopus, sed tantum eligebatur. Illo ipso tempore Ecclesia, ut dixi, Romana ita septem ordines computabat, ut Episcopus alium ac diversum à presbytero ordinem non constitueret sed unum. Hinc in libro Pontificali Damasi, Cajus Episcopus Romæ qui vixit sub finem tertii sæculi constituisse dicitur, *Si quis Episcopus esse mereretur, ut esset Ostiarius, Lector, Exorcista, Sequens, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Episcopus ordinaretur.* Ubi *Sequentem* vocat qui Græcis ἀκόλουθος, & Romani *Acoluthum* voce Græca, & corrupta *Acolythum.* Septem ibi habes ordines Ecclesiæ, quorum summus est presbyter. Episcopus igitur vel extra ordinem, vel unum constituit cum presbyteris ordinem. In Epistola Cornelii Episcopi Romæ ad Fabium totidem ordines numerantur excluso Episcopo, Ἐν ᾗ οὐκ ἠγνόει, πῶς γάρ; πρεσβυτέρους εἶναι τεσσαράκοντα ἕξ, διακόνους ἑπτά, ὑποδιακόνους ἑπτά, ἀκολούθους δύο καὶ τεσσαράκοντα, ἐξορκιστὰς καὶ ἀναγνώστας ἅμα πυλωροῖς δύο καὶ πεντήκοντα. Verum de his alibi latius. Presbyter igitur ab antiqua consuetudine & per totum orbem in omnibus Ecclesiis recepta Episcopum eo tempore suum eligebant, non consecrandum de novo si esset presbyter, consecrandum ab Episcopo Ostiensi si de alio ordine adsumeretur. Sed tunc clerus universus Romanus eam potestatem eligendi Episcopi orbis cum populi suffragio ac consensu habuit. Presbyteri septuaginta Bonifacium dicuntur elegisse, cum paucissimi presbyteri in partibus Eulalii fuerint, ut ipsi presbyteri Romani testantur in Epistola ad Honorium. Contrarium tamen suggessit Symmachus præfectus urbis eidem Honorio, nempe cum maxima multitudine, & cum pluribus sacerdotibus ad Lateranensem Ecclesiam adductum fuisse Eulalium, *aliquantos autem presbyteros cum Bonifacio ejusdem ordinis,* nempe presbytero, *ad Theodoræ Ecclesiam collecto populo properasse.* Sed hæc nihil ad rem. Presbyteri tum circiter octoginta in Romana Ecclesia videntur fuisse qui omnes Episcopum suum eligebant. Tempore Cornelii, hoc est annis ante circiter centum septuaginta quinque, quadraginta sex tantum fuere. Ex hoc pres-

presbyterorum collegio certi jam olim sumpti sunt, antiquiores scilicet quique & principaliores, quibus Ecclesiæ sive parœciæ Romæ committerentur regendæ. *Titulos* vocarunt. Euaristum primum eos divisisse auctor est Damasus in ejus vita, ut supra docuimus: *Hic titulos in urbe Roma divisit presbyteris.* Sed non puto rem tam antiquam fuisse. Certe Cornelius qui posterior fuit aliquot centum & quadraginta circiter annis, in genere quadraginta sex presbyteros in clero Romano computat, nec meminit ejus divisionis titulorum. Quod magis ad rem facit, idem Damasus Dionysio hanc titulorum & parœciarum divisionem presbyteris distributarum tribuit, qui post Cornelium aliquot annis Romæ tenuit Episcopatum. *Hic presbyteris Ecclesias divisit, cœmeteria, parœcias, & diœceses instituit.* Illæ Ecclesiæ presbyteris divisæ, tituli fuere. Quot tunc facti sint non dicit, sed à Marcello qui quadraginta plus minus annis Episcopus post eum Romæ fuit, viginti quinque Titulos in urbe constitutos esse tradit. Sylvestrem postea unum adjecisse titulum idem auctor memorat qui dicebatur *Equitii. Hic fecit*, inquit, *in urbe Roma Ecclesiam in prædio cujusdam presbyteri qui cognominabatur Equitius, quem Titulum Romanus constituit, juxta Thermas Domitianas, qui usque in hodiernum diem appellatur Titulus Equitii.* Hi Tituli basilicæ erant sive Ecclesiæ urbis Romæ, & parœciæ quibus attributi singuli presbyteri, quales hodie *Curatos* appellamus. Quia autem presbyteri quibus eæ Ecclesiæ credebantur, de primoribus erant presbyterorum & antiquioribus, ideo postea circa tempora Gregorii primi, *Cardinales* presbyteri vocati sunt, quasi præcipui inter presbyteros quibus illæ Ecclesiæ, sive parœciæ, sive tituli assignati sunt. Horum presbyterorum Titulatorum mentio etiam fit in prædicta Epistola presbyterorum Romæ ad Honorium, *Nos enim profitemur, sanctum Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus adfuturum. Relictis singulis Titulis presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est Dei judicium proloquantur.* Ubi vides hos presbyteros qui Titulos habebant, distingui à communibus & vulgaribus sacerdotibus. Nondum *Cardinales* tum vocabantur. Sic enim appellasset. Et hinc liquet nondum sub Sylvestro hoc nomen habuisse, cum nec sub Bonifacio ita dicti sint. Temporibus Justiniani Imperatoris hoc nomen *Cardinalis* de præcipuo ac principali usurpatum est. Unde apud Cassiodorum in Formulis, *urbis Romæ princeps Cardinalis.* Certe non alius reperitur auctor Gregorio primo antiquior qui meminerit Cardinalium presbyterorum & sacerdotum. Cum viginti & sex essent Titulati presbyteri tempore Sylvestri, totidem ferme manserunt vel usque ad hæc tempora. Nam duobus tantum amplius, viginti & octo nunc numerantur presbyteri Cardinales cum suis Titulis. Nec secus est de Diaconis.

Pri-

Primitus septem tantum fuere, quot Hierosolymis ab Apostolis instituti sunt. Divisæ iis regiones urbis Romæ. Quis primus diviserit, incertum. Liber Pontificalis Fabiano cum id dedisset, Cajo etiam tribuit. *Hic regiones,* inquit, *divisit diaconibus.* Cum septem essent, & quatuordecim urbis regiones, binæ singulis videntur attributæ. Postea duplicato numero Diaconorum totidem videntur facti quot essent regiones, & singulæ singulis datæ. *Regionarii* inde vocabantur, & nondum erant Cardinales. Cum Titulos æque ac presbyteri, id est Ecclesias sive Basilicas sibi assignatas acceperunt in singulis regionibus, tum nomen Cardinalium etiam nacti sunt. Non enim verum est, quod notant Pontificii Doctores quidam & Canonistæ, ad differentiam Diaconorum regionariorum, alios Diaconos Cardinales Palatinos fuisse vocatos, eo quod assidue in Palatio ministrantes in Ecclesia tam Lateranensi quam Vaticana assisterent. Immo ex Regionariis iidem facti Titulati, qui tamen cum Ecclesiis curam animarum non susceperunt. Ideo poterant relictis Titulis suis ministrare Papæ in Palatio, ut nunc per orbem Christianum variis in locis operam dant regibus regendis, & regnorum habenis moderandis. Nonnulli auctores volunt Honorium secundum Papam primum Diaconos ad Titulos Ecclesiarum promovisse. Hoc si verum est, antiquior fuerit Cardinalium presbyterorum institutio quam Diaconorum. Sed nihil prohibet etiam tum cum regionibus præerant Urbis sine Titulis, regionarios Diaconos quasi præcipuos, ita fuisse appellatos. Dignitas eorum multum crevit postquam electio Papæ iis ita commissa est, ut de his Papa eligeretur solis, ac soli Papam eligerent. Nondum Gregorii septimi ætate id invaluerat, quia ex veteris moris formula electio ejus processit, cujus verba sollemnia ita fuisse adnotata tradidit Platina: *Nos sanctæ Ecclesiæ Cardinales, clerici, acoluthi, subdiaconi, presbyteri præsentibus Episcopis, Abbatibus, multisque tum Ecclesiastici tum Laici ordinis eligimus hodie* X *Kalendas Maii in Basilica sancti Petri ad vincula anno salutis* CIↃLXXII. *in verum Christi vicarium Hildebrandum.* Paschalem secundum à Clero adhuc electum fuisse idem memorat Platina, sed Gelasii secundi qui Paschali successit electionem à solis Cardinalibus factam idem significat, ut & Honorii secundi, & aliorum Pontificum subsequentium. De qua re nos alibi plenius. Ex quatuordecim igitur regionariis Diaconis facti sunt Cardinales Palatini Titulis Ecclesiarum acceptis totidem, quorum numerus duobus tantum ampliatus est, & talis ad nostram usque ætatem perlatus, qua sexdecim computantur Tituli Diaconorum Cardinalium. Nec Romæ solum Cardinales presbyteri appellati sunt qui Titulis ac Parœciis præsiderent more Curatorum nostrorum, quos & *Parochos* ex eo vocamus, quasi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Parochiarum ſive Parœciarum curatores, ſed in majoribus etiam urbibus Occidentis quæ in regiones plures dividebantur, & Eccleſias etiam multas, ſive Parœcias, habebant. Ita Mediolanum, Ravenna, Neapolis, Compoſtella & aliæ, ſuos habuere Cardinales. Quod nomen in aliis civitatibus & Eccleſiis abrogatum, ſoli Romanæ proprium vindicandum ſanxit Pius Quintus anno cIↄ Iↄ LXVIII. Ita & *Papa* nomen olim omnibus Epiſcopis commune, ſuum fecerunt Epiſcopi Romani. Soli etiam dici *Vicarii Chriſti* voluerunt, cum omnes Epiſcopi antea vicem Chriſti gerere in ſuis Eccleſiis cenſerentur. Sic & *Sanctitatis* titulo ſoli ſe honorari & nuncupari etiam juſſerunt, cum cæteros Epiſcopos *Sanctos Papas* paſſim & ab omnibus appellari mos eſſet. Quinimmo ſe ſolum Epiſcopum eſſe & haberi poſtulat, hoc nomine & honore reliquis adempto, quaſi precario utrumque à ſe habeant. Ita Papa tanquam Chriſtus, Cardinales tanquam Apoſtolos ſuos habet, quos à latere legatos ad reges ac principes mittit, magnorum negotiorum tractandorum gratia. Ita principes in Eccleſia ſurrexere, adſeſſores, & conſiſtoriani comites Papæ Vicedei, qui tantum ab originis ſuæ inſtituto receſſerunt quantum ipſe Papa à primitiva Epiſcopi inſtitutione longe nunc abeſt. Ut enim de Epiſcopo Monarcha Eccleſiæ hic evaſit, ita Canonici ejus & conſiliarii Cardinales, de miniſtris altaris, aut menſarum & pauperum miniſtris facti ſunt principes Eccleſiæ, & principibus proinde terrenis majores, quia in eorum cooptari collegium non dedignantur, ſed pro ſummo id habent honore. Et cum antea Epiſcopalis dignitas major duceretur Cardinalitia, quando Cardinales erant cleri tantum Romani pars præcipua, ſimulac inſtitutum eſt ut hi ſoli Papam crearent, & ex his ſolis crearetur, tum ſupra Epiſcopos in tantum evecti ſunt, *Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.* Ex Epiſcopis Romani Epiſcopi tanquam metropolitani ſuffraganeis ſex Cardinales ſunt, quia præcipui dignitate ſunt inter eos Epiſcopos qui ei ſedi parent. Horum primus Oſtienſis à quo, ut dixi, Papa conſecratur, & qui pallio propterea tanquam Archiepiſcopus utitur. Exinde etiam promoti ſunt ad Cardinalatum Epiſcopi aliarum Eccleſiarum & Archiepiſcopi. Atque hos cum Comitibus & Ducibus æquiparatos paulo ante dixerim, cum tanto ſuperiores nunc ſint Cardinales, merito pro principibus ſupremis habendi veniunt. Sed iſti Cardinales olim tantum fuere presbyteri & Diaconi Eccleſiæ Romanæ. Sed & iſte Papa qui nunc Rex regum audit, & more Perſicorum Imperatorum qui hunc titulum affectabant, adorari ſuſtinet, Romæ urbis Epiſcoporum plurium primo unus fuit Epiſcopus, non ex ea inſtitutione poſteriore quæ Epiſcopũ presbyteris præpoſuit, ſed ex Apoſtolica diſpoſitione, & Dominicæ voluntatis præcepto, quo

pres-

presbyteri omnes iidemque Episcopi pares inter se fuere. Presbyter igitur ab initio tantum Romæ fuerit, & si forte, primus, cum primatus ex ordine ad eum perveniret. Diu certe tales fuere primi Romę Episcopi, iidem nempe cum primis presbyterorum, quales hodie *Decani* vocantur. Non inscite tamen inventa videtur illa comparatio Episcoporum cum Comitibus, Archiepiscoporum cum Ducibus, & Patriarcharum cum Regibus, quibus cum superior sit Papa, merito supra reges etiam positus nunc existimatur. Tam bella similitudo excogitata est temporibus primæ stirpis nostrorum regum. Tunc mysterium iniquitatis ostendere se incipiebat remoto illo impedimento quod τὸ κατέχον vocatur Paulo Apostolo, Imperii nimirum cum Imperatore suo ab Occidente recedentis, cujus in locum ex occasione surrepebat Papa, inundantibus eas partes barbaris, cum nulla tunc cujusquam auctoritas in illis partibus major vigeret quam Pontificis Romani. Eo tempore judices ac præsides singularum urbium vocabantur *Comites*, quibus Episcopi altius insurgentes, & jurisdictionem quoq; in Ecclesiasticis usurpantes comparari posse videbantur. Provinciarum judicibus & rectoribus nomen *Ducum* dabatur. Ut isti erant in civilibus, ita Archiepiscopi in Ecclesiasticis, quibus sollicitudo totius provinciæ commissa erat. Ac Patriarchæ qui plures provincias in Ecclesiastico regimine sedi suæ subjectas habebant, merito poterunt conferri cum regibus. Quid enim aliud regnum nisi plurium provinciarum sub una ditione & dominatione complexus? Supra Patriarchas cum esset Papa an non sic regibus major habendus fuit? Inde est quod & Episcopatum volunt esse magistratum cum imperio mero & potestate, ac plena jurisdictione. Si de re ac more præsenti loquerentur, ego tacerem. De jure saltem institutionis nihil esset quærendum. Cum ab optimatum vel populi gubernatione in unius potestatem transit respublica, de facto non quæritur, quod videtur, & manu tenetur, sed de causa mutationis. Ea non ulli juri deputatur, sed ambitioni & usurpationi eorum qui statum reipublicæ novarunt. Idem est de Episcopis & Episcoporum summo, Papa, qui pro Monarcha nunc se gerit, & in ordinem se cogi non patitur, quasi extra ordinem, cum tamen ordinis tantum jure suo primus sit. Sed ut in machina horologii minores rotulæ ad majorum motum incitatæ, simul cum iis eodem tenore moventur, ita ad Monarchiam Ecclesiæ grandibus passibus properante Papa, pedibus æquis contenderunt in suis quique civitatibus minores Episcopi ad tyrannidem Ecclesiarum suarum viam affectare. De qua tyrannide pridem questi sunt antiqui patres plurimi, & inter eos Isidorus Pelusiota aliique, de quibus alias. Sic Episcopatus pro magistratu summo nunc habetur sub papatu, ut papatus Monarchia est.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Quæ non magis ab ipſa inſtitutione talis cœpit, nec magis in jure divino fundata eſt quam Epiſcopatus ab origine ex verbi divini diſpoſitione, magiſtratus ac dignitas poteſtaſve haberi debet. Hoc igitur videndum, & utrum fuerit magiſtratus an miniſterium, munus illud quod inſtituto divino presbyteris & Epiſcopis mandatum fuit, ex ipſa Scriptura quæ inſtituit explorandum. Si Epiſcopi officium magiſtratus fuit, iſque ſummus, nam magiſtratus majores & minores fuere, de Apoſtolatu qui ſupra Epiſcopatum mediis aliquot gradibus interjectis, quid erit dicendum? Nam inter Apoſtolum & Epiſcopum duos gradus ſive ordines interponit Apoſtolus Paulus à Deo conſtitutos, Prophetarum & Euangeliſtarum. An Apoſtolos ſuos Chriſtus poteſtate ſumma & juriſdictione qualis magiſtratui competit, donaverit, inquirendum. Si Apoſtolatus magiſtratus major fuit, utique Epiſcopatus non niſi de minore fuerit accipiendus, niſi quis Apoſtolos cum Epiſcopis ac presbyteris velit confundere. Chriſtus dum viveret & in terris corpore ageret, dixit ac præ ſe ſemper tulit regnum ſuum non eſſe de hoc mundo. Et tamen Apoſtolos ſuos, mundanorum & civilium magiſtratuum poteſtate & imperio inſtruxit. Cum eos miſit ad prædicandum Euangelium, unicuique eorum apparitores & lictores multos adjunxit, virgarum faſciculis & ſecuribus armatos, cogendis per vim populis ac gentibus ad fidem. Dicto non audientes & verbum non recipientes ſecuri percuti voluit à ſuis Apoſtolis. Quidni? Cum illi magiſtratum in Eccleſiis fundandis ſummum gererent, & plenam poteſtatem à Chriſto accepiſſent, judicandi de omnibus quaſi vice ſacra, & ſub imperium novæ legis omnem creaturam ἀναγκαστῶς compellendi. Immo contra, nudipedes ad prædicandum Euangelium eos ire juſſit, cum ſingulis tunicis. Pecuniam in zona habere vetuit, & poſſidere aurum aut argentum. Ne virgam quidem eos geſtare in via voluit, nec peram, ut legitur Matthæi x. verſ. ix. & x. Hæccine magiſtratus inſignia ſunt & ornamenta? Tanquam operarios eos potius videtur miſiſſe, & rationem hanc reddit cur tali eos paratu nudos & omnium egenos ambulare voluerit ad gentes, *quia dignus eſt operarius cibo ſuo.* De poteſtate ipſa ſi quæratur cum qua eos miſit, multum ea diſtat à juriſdictione coactiva & imperio mero ſummi magiſtratus civilis. *Euntes autem*, dixit illis *prædicate, dicentes quia adpropinquat regnum cælorum. Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, dæmonia ejicite, gratis accepiſtis, gratis date.* Matthæi eodem, v. vii. & viii. Hæc nullus unquam magiſtratus præſtitit, nec potuit præſtare. Quæ vero magiſtratus faciebat, iſti facere non jubebantur, ſed alia omnia. Nocentes pro noxæ merito magiſtratus punire ſolet, vel morte, vel exilio, vel verberibus, vel pecunia. Iſti contra

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

noxios & variorum criminum reos ad gratiam vocabant si resipiscerent, & ad pœnitentiam ne pœnam incurrerent mortis æternæ, quæ corpus non perdit sed animam. Nullum jus in corpora habuerunt ut magistratus civiles, sed animarum curam gerebant, ut veri pastores ac doctores. Pascere, & docere, & Euangelium prædicare gratiæ, munera fuere plane spiritalia, quæ Apostolis suis mandavit Christus, longe diversa ab imperio, potestate & jurisdictione magistratuum. Credentibus salutem & vitam æternam promittebant. Non credentibus nihil mali procurabant, nec invitos credere cogebant, sed ab iis exibant, sicut præcepit ipsis Dominus Matthæi x. vers. xiv. *Et quicunque non receperit vos neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel civitate illa, excutite pulverem de pedibus vestris* Ex his licet scire an magistratuum instar Apostolos suos Christus cum potestate & imperio ad prædicandum miserit Euangelium. Secundum hæc sciamus an Apostoli ipsi post Christi assumptionem magistratus creaverint ad gubernandas Ecclesias. Si presbyteri quos in Episcopos eligebant magistratus potestatem ab his accepere, aut majores fuere aut minores. Si majores, hoc ipso Episcopos Apostolis ipsis superiores ac in majore dignitate constitutos fuisse oportet. Nam magistratus qui majores erant, imperium potestatemque habebant, & coërcere poterant & in carcerem duci jubebant, & multam pecuniariam indicebant. Nulla hujusmodi potestas à Christo data est Apostolis. Nec ergo magistratus facere poterant qui ipsi non erant, nec dare cuiquam quod non habebant. Alii minores magistratus dicebantur qui sine imperio & sine potestate erant, atque haud multum à privatis distabant, ut Ædilis & Quæstor. Nam & vocari in jus à privato olim poterant, neque vocationem neque prehensionem habebant. Ideo nec lictor nec viator illis apparebat. Quibus potestas erat vocationis, ii absentem in jus vocabant; ut consules & alii qui Imperium habuere. Nihil tale unquam Episcopis datum est. Quibus vero prehensionis potestas fuit, hi non aliter nisi in re præsenti, prehendi aliquem jubere poterant, & in vincula duci. Neutrum habuere jus minores magistratus, ut Ædiles & Quæstores, quia nec lictorem nec viatorem habebant, neque etiam habuere Episcopi. Quamvis autem antiquitus neque lictores neque viatores haberent Ædilis ac Quæstor, postea tamen stipati servis publicis non modo prendi non poterant, sed etiam summoto incedebant, ut notat Agellius lib. xiii. cap. xiii. At Episcopi hoc ab institutione sua non habuere, ut stipati servis publicis populum summoverent. Nec eam igitur potestatem habuerunt quam minores magistratus, quamvis in cæteris parum differrent à privatis, vel ab his qui curationem tantum habebant. Hos enim minores

magiſtratus Celſus apud Origenem lib. VIII. μικροτέρας ἀρχὰς appellat, & junctim recenſet cum curationibus & miniſteriis: Ἔπι μὴν καὶ οἱ τὰς μικροτέρας ἀρχὰς, ἢ ἐπιμελείας, ἢ ὑπηρεσίας ἔχοντες, μέγα δύναιντ᾽ ἂν βλάπτειν ἀμελούμενοι. *Quinetiam qui minores magiſtratus gerunt, aut curationes aut miniſteria, multum nocere poſſunt neglecti.* Et ſane hæc tria ſæpe apud auctores junguntur, *magiſtratus*, *curationes* & *ſacerdotia*, ut apud Ciceronem & Verrium, & in veteri inſcriptione. Nomine magiſtratuum tam minores quam majores comprehenduntur. *Curationis* aliæ ſunt, munera utpote perſonalia quæ ſine juriſdictione & poteſtate curabantur, ſine lictoribus, viatoribus, accenſis aut aliis ſervis publicis, & cum nullo honoris gradu. Ἐπιμελείας & ὑπηρεσίας vocat Celſus in illo loco Origenis quem ante adduximus. *Munera* Latini quæ diſtinguuntur ab *honoribus*. Ab honoribus enim ſeparabantur, ut liquet ex Digeſtorum Titulo, de muneribus & honoribus. Quæſtura in aliquibus civitatibus inter curationes cenſebatur, non inter magiſtratus minores, neque inter honores, ut ait Arcadius Chariſius leg. XVIII. D. de honoribus & muneribus. Honores lex XIV. definit D. eodem, *adminiſtrationes reipublicæ cum dignitatis gradu, ſive cum ſumptu, ſive ſine erogatione contingens.* At curationes quæ munera perſonalia ſunt, eæ definiuntur ab Arcadio, *quæ animi proviſione & corporalis laboris intentione ſine aliquo honore perpetrantur.* Hermogenianus vero ſic definit. *Munus eſſe perſonale, quod quis corporis labore, cum ſollicitudine animi ac vigilantia ſollemniter exequitur.* Hoc nomine curationes omnes publicorum munerum quæ ſine dignitatis titulo obiri ſolebant, intelligebantur. Varia earum genera eo Titulo Digeſtorum recenſentur, præcipue leg. I. & leg. XVIII. Aliquando tamen quibuſdam curationibus inſignia quaſi magiſtratibus conceſſa, ut aquarum curatoribus, de quorum officio ſenatus conſultum factum narrat Frontinus, ut haberent cum ejus rei cauſa extra urbem erant, lictores binos, & ſervos publicos ternos, architectos ſingulos, accenſos præconeſque totidem quot habebant ii per quos frumentum plebi datum. Si in urbe aliquid ex officio ſuo agerent, ut cæteros haberent eoſdem apparitores, præter lictores. Hæc ſunt inſignia *quæ quaſi magiſtratibus iis conceſſa* dicit ibidem Frontinus. Ergo cum aliquo honoris titulo & gradu iſta curatio fuit, non item aliæ quibus nec lictores nec apparitores alii dati. Sic inter minores magiſtratus hi reponendi videntur, non inter meras curationes & munera perſonalia quæ ſine honore peragebantur. His explicatis nunc ſcire poterimus utrum Epiſcopi ab origine & inſtitutione ſua magiſtratus fuerint creati, & quidem ſummi cum poteſtate & imperio ab Apoſtolis, ut vult Petavius. Cum nulla inſignia magiſtratuum habuerint neque majorum neque minorum,

norum illi enim lictores, vel viatores, isti servos publicos habuere, id est apparitores, ridiculum est pro magistratibus summis cum imperio & potestate eos constitutos credere qui ne inter minores quidem magistratus numerari potuerunt. Cum presbyteris ex instituto divino iidem fuere & ejusdem potestatis, ut supra ostensum est. Comparemus illud collegium presbyterorum cum senatu Romano, & eos presbyteros Episcoposque cum senatoribus. An aliquid plus ipsis dare possumus? *Senatum pauperem Christi* appellat Pius in Epistola ad Justum Viennensem Episcopum, presbyterium Romanum. *Senatum* quoque Hieronymus vocat collegium presbyterorum. Atqui senatores Romani non fuere magistratus. In tantum quippe differebant à magistratibus, ut constet multos magistratum cepisse curulem, id est majorem, qui nondum in senatum lecti erant, & multos ex senatoribus fuisse, id est in senatus ordinem adlectos, qui magistratum nondum cepissent. Non senatores habebantur priusquam in senatum lecti essent. Qui magistratum curulem cepissent quamvis nondum senatores, jus tamen veniendi in senatum habebant & sententiæ dicendæ, *quia honoribus populi usi erant*, ut ait Agellius lib. III. cap. XVIII. Ergo *honor* proprie pro administratione reipublicæ & pro magistratu. Unde & *honor municipalis* pro magistratu municipali, leg. XIV. D. de honoribus & muneribus. Nam per *honores* eo Titulo Digestorum designantur magistratus majores minoresve, hoc est administrationes reipublicæ quæ cum aliquo dignitatis gradu obibantur, *munera* vero *personalia* pro curationibus. Senatores vero qui nondum magistratum gesserant non intelligebantur, honoribus populi Romani usi. Et hi in curiam pedibus itabant, cum ii qui magistratum gessissent curulem ac majorem, tametsi senatores nondum essent, curru vehi in senatum honoris gratia solerent. Nec majores solum magistratus, sed etiam minores *honorum* nomine vocabantur, unde & *Ædilicii honores* in veteribus subscriptionibus, & *honor Quæsturæ*, & *honor Duumviratus*, item municipalis. Quæ appellatio curationibus nunquam data est, nisi his quibus insignia quasi magistratibus concedebantur, ut ante diximus. Tam *honoris* igitur quam *magistratus* appellationem Episcopis quandiu iidem cum presbyteris fuere nec competiisse certum est, cum nec senatoribus Romanis competierit nec presbyteris Synagogæ, ad quorum instar presbyteri Ecclesiæ ab Apostolis instituti & nuncupati videntur. An ergo Episcopatus postquam à presbyteratu separatus est, & Episcopus vocatus qui presbyteris præesset, magistratus evasit qui antea non erat? Dicant si possunt, quid accesserit Episcopatui quod hunc honorem ei addiderit quem non habuerit cum idem esset cum presbyteratu? Nihil dicent præter ordinationem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tionem. Atqui hoc antea omnes habuere presbyteri iidemque Episcopi, qui tamen magistratus non erant. Præterea omnia collegia licita hanc potestatem habuere quem vellent in ordinem suum legendi. Et certe omnis ordinis est quos velint in ordinem eundem cooptare, quod est ordinare. Quod igitur Episcopis ordinatio propria reservata est, hoc privilegium factum est ordinis Episcopalis, & jus id ademptum presbyterii ordini. Nugantur itaque qui negant ordine differre Episcopos à presbyteris, postquam illi majores istis sunt facti, quique ordinis non esse putant ordinationem. Nec enim subsistere potest quod ajunt ad jurisdictionem eam pertinere. Jurisdictionis quippe pars non est ordinatio. Nec minus errant qui eam dignitati tribuunt. Dum ordinem pro charactere sacerdotii accipiunt in has absurditates ex eo delapsi sunt. Non differt sacerdotio, id est ordinis sacramento Episcopus à presbytero. At Episcopi proprium est ordinare. Ergo ordinandi jus non est ordinis. Nam si esset, æque ad presbyterum pertineret ut ad Episcopum, quia utrisque idem est ordo. Nugæ. Post divisionem muneris & nominis qua Episcopus superpositus est presbyteris, etiam consequuta est omnino ordinũ distinctio. Exinde alius ordo Episcopalis extitit, alius presbyteralis. Ut hæc divisio aliqua insigni nota differentiæ constaret, ordinatio sive ordinandi potestas propria data est Episcopis, erepta presbyteris. Sic ordo Episcoporum habere cœpit quo cœpit carere ordo presbyterorum. Ut ergo ordinatione discernuntur invicem, ita & ordine, immo ordine distinguuntur quia ordinatione. Qui vero negant ordine differre Episcopum & presbyterum post illam introductam nominum & officiorum divisionem, in eas se angustias conjecerunt è quibus nunquam se expedient. Cum enim hoc modo plus distet Episcopatus à presbyteratu quam ordo subdiaconorum ab ordine ostiariorum, qui duos tamen ordines constituunt, quomodo rationabile erit, unum eundemq; ordinem esse Episcopi & presbyteri, cum Episcopus ordinet presbyteros, & non ab illis ordinetur? Olim cum unus idemque esset presbyter & Episcopus, idem ordo fuit amborum, quia ex æquo ordinationis jus utrique habuerunt. Divisionem ordinum una res fecit, ordinatio nempe data Episcopis & adempta presbyteris. Ergo ordinis est ordinatio, non jurisdictionis nec dignitatis. Si sacerdotio non differunt ut consentiunt Doctores Pontificii, quia Episcopi & presbyteri idem sacerdotium, hoc modo collegæ & fratres manent presbyteri Episcoporum, quia dignitas venit ex sacerdotio, non ex ordinatione, quæ nec ex jurisdictione proficiscitur, ut jam dictum est. Sed de jurisdictione paulo post viderimus. Ita hodieque Papa Cardinales fratres appellat & collegas quos constat esse ipsius canonicos. Eadem

dem quippe ſimilitudinis eſt & comparationis ratio, Canonicorum ſive presbyterorum cum Epiſcopis ſingularum urbium, quæ Cardinalium cum Papa. Nec enim major poteſtas Epiſcopi quam presbyterorum ex jure novo & humano introducta prohibet ne hi collegæ ſint ejus, ac fratres, quia eadem horum eſt ordinatio, idemque ſacerdotium. Sic apud Romanos Prætores collegæ Conſulum habebantur, quia iiſdem auſpiciis creati erant, quamvis majus eſſet imperium conſulis quam prætoris. Huic enim ſex tantum lictores præibant, illi duodecim. Si ergo presbyter non geſſit magiſtratum, nec Epiſcopus habuit, etiam poſtquam prælatus eſt presbyteris. Ut aliquis magiſtratus nomine & officio fungatur, majoris aut minoris, debet habere vel poteſtatem, id eſt imperium merum, vel mixtum cum juriſdictione. Merum imperium conſiſtit in jure gladii vel poteſtate animadvertendi in facinoroſos eoſque plectendi morte naturali vel civili, ut deportatio eſt. Epiſcopi atque iidem presbyteri talem poteſtatem aut tale imperium non accepere ab Apoſtolis à quibus creabantur, cum ipſi eam non habuerint. Ne ſi habuiſſent quidem, potuere eam mandare, ſaltem jure Romano quo certum eſt atque indubitatum, neminem poſſe jus gladii ſibi datum, hoc eſt imperium merum, ad alium transferre. Nec enim mandata juriſdictione imperium quod lege datum eſt tranſit. Atqui etiam certo certius eſt Apoſtolos hujuſmodi imperium & poteſtatem vitæ ac necis à Chriſto non accepiſſe. Quinimmo è contrario dixit illis ac præcepit ne ſic facerent ut reges ac principes gentium qui in eas dominantur. Principes autem ac reges quorum ſummum eſt imperium, gentibus ſibi ſuppoſitis dominantur per leges quas condunt, & per magiſtratus quos conſtituunt, quibus concedunt juris ſui exercitium pro ſe faciendum. Epiſcopi de cauſis criminalibus in quibus juris meri exercitium præcipue verſatur, nunquam cognoverunt, neque nunc cognoſcunt. Atrociſſima quæque facinora ut parricidarum, infanticidarum, cum brutis concumbentium, Embaſicœtarum, etiam lapſorum & ἀρνησιθέων aliis pœnis Eccleſia nunquam affecit, niſi pœnitentia per aliquot annos agenda, aut in totam vitam excommunicatione. Ad juriſdictiones quod attinet vel imperium mixtum, quod juriſdictioni cohæret in cauſis civilibus, magiſtratui competens ad eam tuendam & exequendam, nunquam etiam talis juriſdictio aut talis poteſtas Epiſcopis data eſt, qui juriſdictionem contentioſam non habuere nec coactivam, ad hoc ut ſententiam quam pronuntiaſſent in quacunque cauſa civili, executioni mandari curarent. Nec ſolum minores magiſtratus, ut Ædiles & Quæſtores, ſed etiam variorum munerum curatores ſi quando pro magiſtratibus eſſent, coërcendi & cogendi jus habebant,

multæ dicendæ & pignorum capiendorum. Ideoque & ſervorum publicorum miniſterio & officio inſtruebantur ut poſſent per vim pignora capere, & cogere nolentes multam ſibi dictam ſolvere. Senatuſconſultum apud Frontinum de curatoribus aquarum. Cujus verba ex antiquo libro ita reſtituenda ſunt, vulgo in editis corruptiſſima, *Atque ita omnino, ut quicunque curator aquarum eſt, erit. Si curator aquarum nemo erit, tum is prætor qui inter cives & peregrinos jus dicit, multam pignoribus cogito, coërceto. Eique curatori, aut ſi curator non erit, tum ei prætori eo nomine cogendi & coërcendi, multæ dicendæ, ſive pignoris capiendi jus eſto.* Idem jus datum eſt aliis pleriſque curationibus, ut frumenti & viarum, quibus ea gratia etiam miniſteria è publico attributa & apparitores. Idem Frontinus: *Itemque cum viarum frumentique curatores qui quarta parte anni publico fungebantur miniſterio, ut curatores aquarum, judiciis vacent privatis publiciſque, apparitores & miniſteria habeant.* Ubi vides horum curatorum munus, vocari *miniſterium publicum* & paulo poſt *officium*, ut Celſus apud Origenem loco ſupra citato ἐπιμελείας & ὑπηρεσίας junxit. Primi presbyteri qui & Epiſcopi, nec multæ cogendæ jus habuere, nec pignorum capiendorum nec coërcendi inobedientes, nec ea gratia ſtipatores eos ſequebantur, aut miniſtri in publico. Ut oſtenderet Petavius multæ dicendæ jus eſſe Epiſcopis, *communione* eos *multare* dixit. Quod cum merito ridiculum olim viſum ſit Meſſalino, non minus ſe deridendum mihi propinavit in libris de Hierarchia, ubi eam loquutionem aliis ſimilibus apud Latinos auctores uſitatis confirmare nititur. Ergo verũ ſit, *multari communione* idem eſſe ac privari jure communicandi, non propria ea loquutio, an ex eo ſequetur multæ dicendę jus habuiſſe Epiſcopum quaſi magiſtratus imperio ac poteſtate præditum, & ad eam exigendam cogere & coërcere invitos potuiſſe pignoribus per vim captis? Dixerat Meſſalinus pœnas Eccleſiaſticas volentibus tantum infligi ſolitas. Si quis certe nihili faciat ſe excommunicatum, poteſt eam pœnam contemnere. Qui autem volet ſe reconciliari, eam pœnam æquo animo excipiet. Petavius ad hæc reſpondens, ait pœnas illas quæ pœnitentibus imponuntur ab Epiſcopis, non ita voluntarias fuiſſe ut non ex parte ab nolentibus & invitis admitterentur, lib. III. cap. XIII. num. VII. Ergo nolentium ac volentium ſimul eæ pœnæ ſunt. Et paulopoſt, *quadamtenus ab nolentibus eas ſuſcipi dicit.* Quod eſt ridiculum. Et bene Hieronymus in Epitaphio Nepotiani *Regem nolentibus præeſſe, Epiſcopum volentibus* ſcripſit. Nihil aliud cum Hieronymo Meſſalinus voluit quam Epiſcopum coactivam non habere juriſdictionem, & ἐπισκοπεῖν οὐκ ἀναγκαστῶς, ex præcepto Petri quod dedit presbyteris ſive Epiſcopis in Diaſpora à ſe ordinatis, *Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες οὐκ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως.*

ἑκουσίως. *Pascite qui in vobis est gregem, Episcopantes non coacte, sed spontaneè.* Ergo in volentes tantum non in nolentes Episcopi munus suum exercere debuerunt. Præterea Episcopi in imponendis pœnitenti pœnis, ministerio funguntur Ecclesiastico, non magistratu civili. Impœnitentes, id est pœnitentiam accipere nolentes, ad eorum curam non pertinent, neque cogi possunt. Cum pœnitentiam dabat volenti Episcopus, id est pœnitentiæ agendæ veniam, ut per eam posset restitui communioni, ex officio id faciebat quod ad curam animarum spectat quæ Episcopo incumbebat, nec minus presbytero. Cura vel curatio animarum propriè ἐπισκοπὴ & Episcopum facit qui magistratus non est civilis, nec magistratus potestatem imperiumque habuit, nec majoris nec minoris. Adeo autem volentibus pœnitentia dabatur ut negata pro pœna esset, & pro beneficio peteretur atque acciperetur à delinquentibus, ut ex multis canonibus conciliorum constat, Epistolis canonicis, & scriptis aliis patrum. Præterea pœnitentia medicina est spiritalis, ut eam patres vocant, animi vitiorum ac delictorum. Medicina quamlibet amara & ingrata ægroto non tamen invito propinatur aut nolenti. Multo minus animi coguntur ad medicinam spiritalem recipiendam quam ægris corporibus per vim medica potio infunditur. Si pœnitentia porro, ut censent, inter sacramenta Ecclesiæ reponitur, eorum dispensandorum ministerium Episcopis & presbyteris omnibus olim ex æquo competiit cum unum idemque essent, aut partim Episcopis partim presbyteris, postquam hæc nomina divisa fuerunt. Unde & *ministri sacramentorum* passim dicuntur, & *administrare sacramenta*, ad quorum administrationem nulla vi aut jurisdictione cogente & coërcente opus est, cum volentibus tantum tribuantur. In Occidente Episcopus pœnitentiæ agendæ veniam dabat, & pœnitentes reconciliabat. In Oriente & Constantinopolitana Ecclesia presbyter hoc faciebat ad hoc constitutus, & ἐπὶ τῶν μετανοούντων dictus, hoc est pœnitentiarius, cujus officium usque ad Nectarium Constantinopolitam duravit, sub quo totus ille mos pœnitentiæ agendæ abolitus. De quo nos alibi. Ille presbyter pœnitentiam agere pro delicto volentibus, leges dabat pœnitendi, & ipsi à se commissorum pœnas exigebant per jejunia vel preces vel alias, ut vulgo loquuntur, macerationes. Si ab hac parte magistratum gessit Episcopus in Occidente, eadem potestate præditus fuit in Oriente presbyter. Sed cum magistratus non fuerit Episcopatus neque de majoribus neque de minoribus, neque de eo etiam Curatorum genere qui vice magistratus erant, qualem dicemus ergo magistratum sustinuisse? Magistratus, inquit Loiolita, Ecclesiasticus est. Si magistratus est Ecclesiasticus cum potestate & imperio atque

honore pari Episcopus, oportet etiam fuerint principes Ecclesiastici & reges, & Ecclesiastici imperatores. Episcopus qui major esse putatur magistratus, & cum mero quidem imperio, ut placet Loiolitis, aut proprio jure & ex officii sui vi ac natura hoc imperium obtinet, aut ex concessione & delegatione potentioris accepit, principis ut puta vel regis, vel etiam imperatoris. Alterutrum enim esse oportet, cum tertium non detur. Si proprio jure imperium in Ecclesia sua habet Episcopus non delegatum, nec concessione majoris potestatis datum, omnes Episcopi inter se æquales sunt, pari omnes potestate & jure, & omnes αὐτοκέφαλοι. Quo loco igitur erit Episcopus Romæ, si in ordinem redigatur hac sententia, & cæteris Episcopis par & æqualis fiat? Si rursum ille habebitur, quasi rex Ecclesiasticus aut etiam major rege, à quo in cæteros Episcopos jurisdictio descendat, cui tota & solida jurisdictionis potestas data sit, nec minimam quisquam in Ecclesia ejus partem nisi ab ipso habeat, quid fiet Episcopis? Nempe erant vicarii Papę & delegati, ac ministri, ut ipse Papa vicarius Christi cum tamen veteres omnes Patres Episcopum vicem Christi gerere dixerint. Magistratus quidem sic fuerint Ecclesiastici, non tamen jure proprio imperium habentes, sed ex concessione Papæ tanquam regis aut principis summi Ecclesiæ meram ejus exercendi facultatem, jure ipso apud Papam tanquam principem remanente. Ita enim & in Republica cujus princeps unus dominator est jure Monarchico, magistratus omnes qui sub illo sunt, ut ab illo constituti, potestatem ab eo accipiunt & fiduciaria tantum jurisdictione utuntur non propria, tanquam legati principis, aut vicarii, aut procuratores. Hoc jure utebantur Romani cum Christus humanam naturam assumpsit, eorumq; principes omnem jurisdictionem & potestatem summumque imperium penes se habebant, cujus usum atque exercitionem præsidibus ac rectoribus provinciarum concedebant, & procuratoribus suis. Hos inter majores magistratus nominatim recenset Celsus apud Origenem, ὕπαρχον, στρατηγὸν & ἐπίτροπον: præfectum prætorio, præsidem provincię & procuratorem Romanorum Imperatorum, & Persarum regum satrapam, quos omnes separat à minoribus magistratibus, curationibus & ministeriis publicis. Ἢ ὁ μὲν τοῦ Περσῶν ἢ Ῥωμαίων βασιλέως Σατράπης, καὶ ὕπαρχος, ἢ στρατηγὸς, ἢ ἐπίτροπος, ἔτι μὴν καὶ οἱ τὰς μικροτέρας ἀρχὰς ἔχοντες, μέγα δύναιντ᾽ ἂν βλάπτειν ἀμελούμενοι, οἱ δὲ ἐναέριοι δὲ σατράπαι διάκονοι μικρὰ βλάπτοιεν ἂν ὑβριζόμενοι. *An regis quidem Persarum aut Romanorum Imperatoris, Satrapa, & præfectus prætorio, & præses provinciæ, & procurator, quinetiam & qui minores magistratus & curationes ministeriaque publica gerunt, multum nocere possunt si negligantur, aërii autem & terrestres satrapæ ac ministri parum in-*

com-

commodabunt si contumelia afficiantur. Omnes magistratus in duo genera divid it, in Satrapas & ministros, hoc est, in majores ac minores: in eos qui in potestate sunt, & qui in ministerio publico. Ab uno fonte jurisdictionis quæ residet in summo principe, derivatur in subditos potestas & communicatur singulis pro modo quem cuique impertire vult. Si comparari itaque placeat magistratum civilem cum Ecclesiastico, haud dubium erit quin eodem modo ab iisdem principiis defluat. Videat igitur ac nobis significet Loiolita, utrum malit Episcopos in magistratu esse proprio jure & independente, ut vulgo loquuntur, an vero omnem illam suam potestatem à Papa hausisse. Si suos sequitur, hoc præferet. Et hic est patronus ac defensor Episcoporum quorum causam tuendam suscepit contra Messalinum, cum in concilio Tridentino Episcopalem auctoritatem ita atterere conati sunt ut à Papa totam habere contenderint. *Nam*, inquiebat eorum Generalis, *si Episcopi à Christo aliquam jurisdictionem acceperint, eam in omnibus æqualem fore necesse est, sublatumque iri differentiam Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, nec in eam auctoritatem posse injicere manum ad eam aut imminuendam aut auferendam, sicut nec in potestatem ordinis quæ à Deo est.* Et cui vero dubium est quin utraque potestas in Episcopis à Deo sit, si utramque ab institutione habuere? Quod vero non habuere ab institutione ne à Papa quidem id acceperunt, sed ipse Papa suam inde sumpsit unde & Episcopi, quatenus & ipse est Episcopus. Quidquid autem Episcopus supra presbyterum sibi nunc adrogat potestatis ac jurisdictionis, id omne acceptum referre debet humanæ dispositioni quæ hos gradus sive ordines divisit, non juri divino quo unus idemque potestate & ordine presbyter & Episcopus institutus est. Et quis non videt istam differentiam potestatum in uno Episcopo, ordinis & jurisdictionis à male feriatis & in vanum subtilibus Doctoribus confictas esse, ut res dissociabiles consociarent, & quod nunc fit cum eo quod olim fuit conciliarent? Homo nugax arguit ibidem, Messalinum ignorasse quod aliqua sit spiritalis pœna in rerum natura. Ego vero nunc doceo illum, spiritalem esse jurisdictionem qua talis pœna infligitur, spiritalem etiam magistratum qui eam infligit. Spiritalem quoque esse regem vel principem qui supra istos magistratus se constituit. Regnum etiam cæleste, spiritale esse regnum & unicuique fideli in eo æquam esse partem ac ipsi Papæ, immo vel majorem, cum isti nulla sit qui temporalia ac terrena præ cælestibus ac spiritalibus elegit. Ergo & spiritalis gladius est quem Episcopi habent & quo in peccatores animadvertunt. Componamus igitur spiritalia cum corporalibus, magistratus, reges, jurisdictiones, gladios. Potestatem spiritalem & Ecclesiasticam in animas solas agere mihi concedent: carnalem &

& sæcularem in solum corpus. Princeps carnalis qui summum imperium habet jusque vitæ ac necis in subditos. Tam innocentes potest vita nullo merito suo privare, quam nocentibus pœnam quam meriti sunt remittere. Hoc idem jus non concedit cuiquam ex illis magistratibus quibus jurisdictionem suam mandat exercendam, sed id penes se retinet proprium, quo distinguatur à potestatibus infra se positis. Princeps spiritalis, ponamus eum esse Papam, & componamus eum cum principe temporali, quod jus habiturus est in spiritalibus summum? An similiter ut paria faciat cum principe carnali, pœnam æternam quæ mors est spiritalis, remittet quibus voluerit etiam meritissimis, justos autem & sanctæ probæque vitæ homines præter meritum suppliciis ignis non extinguibilis addicet? Hanc Christi solius propriam esse potestatem ne illi quidem qui Antichristi regno suffragantur, negabunt. Quæ potestas à Christo non est transmissa Apostolis, nec Episcopis ab his constitutis, sed jus tantum eis concessit pro merito cuique pœnas spiritales infligendi, aut resipiscentes absolvendi, quæ *potestas ligandi & solvendi* appellatur. Ergo à Christo non à Papa hæc potestas in Apostolos, ab Apostolis in Episcopos derivata est, non à Papa, qui & ipse quatenus est Episcopus suæ urbis, parem cum aliis Episcopis partem hujus jurisdictionis ab ejus summo auctore accepit. Verum enimvero nulla jurisdictionis pars est civilis, nec imperii quale habent magistratus, in eo officio quod ministerium esse tantum constat spiritale ex institutione sua, & quod totum in curatione animarum versatur. Stulta est autem ordinis & jurisdictionis in eo differentia qui per ordinationem dum legitur simul & semel omnem potestatem accipit quæ tali officio necessaria est. Cum presbyteri iidem erant atque Episcopi, nulla prorsus fuit illa distinctio in ejusmodi presbyteris qui etiam Episcopi vocabantur, potestatis in ordinem & jurisdictionem divisæ. Et quoniam purum erat ministerium ac mera διακονία, ut passim in scriptura vocatur quidquid ex officio agere debuit presbyter atque Episcopus in diversis quas obibat functionibus, ne una quidem potest nominari ad quam procurandam opus esset jurisdictione civili & coactiva. Si doctrina populus fidelium instruendus sit, nulla ad hoc jurisdictio requiritur. Si sacramenta administranda, multo minus. Solum quippe ministerium exigitur. Si remittenda sint peccata, tum hîc necessariam dicunt non solam potestatem ordinis, sed etiam jurisdictionis, & hoc respectu superiorem esse presbytero Episcopum. Atqui nullo jure divino superior est Episcopus presbytero, cum pares instituti sint. Remittuntur peccata in baptismo quam tamen conferebat presbyter, immo & diaconus, quinetiam & Laicus cum necessitas cogeret. In Orientali-

talibus Ecclesiis presbyter remittebat peccata, & pœnitentes reconcilia-bat. Hęc ligandi & solvendi potestas omnibus Apostolis à Christo ex æquo data est, & ab his etiam concessa presbyteris illisatque Episcopis quos per singulas civitates constituebant. Per hanc potestaté non ligantur innocentes nec solvuntur impœnitentes. Unumquemq; sua peccata constringunt. Ea cum discerneret presbyter idemque Episcopus, pœnam pro modo peccati ponebat, quam & minorem exigebat pœnitentis animus presbytero cognitus ac cótritione & dolore ex peccato testatus. Solvuntur quibus peccatum remittitur. Ligantur qui retinentur ligati quod absolvi nondum debeant, taut propter impœnitentiam, aut quia nondum pœnitentiæ tempus impleverint. Qualiscunq; hæc potestas fuerit, non est jurisdictio, quia nolentes non cogit nec coërcet. Si spiritalis jurisdictio vocatur, aliud est. Et verbum Dei gladius est spiritalis. Quod ad ordinandi potestatem attinet, communis fuit presbyterorum & Episcoporum quamdiu habuere commune nomen & officium ex Apostolorum instituto. Eam tamen adeo peculiarem esse ac propriam Episcoporum contendunt, ut cum inferioribus ordinibus communicari non possit. Ita quidem hodie vivitur, sed hoc jus à dispositione divina non descendit. Frustra etiam quærunt & ambigunt, qua ratione conferat Episcopus confirmationem. Nam si ratione jurisdictionis confirmat, posset electus Episcopus, non vero consecratus, id facere. Si vero ratione ordinis, non potest hoc munus committi presbytero. Respondent futiliter, esse quædam quæ faciat Episcopus ratione ordinis, aliis incommunicabilia. Quædam vero etiam ab eo fieri ratione ordinis quæ possint aliis quoque inferioribus committi. Quare & unde ista differentia? Quia in aliorum quoque ordine sive ordinis charactere radicem & fundamentum habeant, sintque quodammodo inchoata & imperfecta quæ perficiantur per dispensationem majoris dignitatis qualis est Episcopatus. Hæ nugæ sunt nugacissimæ, quæ more vitreorum frangentur si revocentur ad primum Apostolicum ac divinum institutum, quo idem ordo fuitpresbyteri & Episcopi, eadem potestas, idem jus Ad confirmationem vero quod spectat etiam post divisionem ordinum introductam, sæpe ea commissa est & presbyteris. Nec omnes Ecclesiæ eundem circa hanc cærimoniam consuetudinem servarunt. Pleræque vero, ut Orientales omnes ferme cum Græcanicis, ne hanc quidem confirmationem à baptismo separatam noverunt. Cum baptismo simul illa quæ per unctionem fiebat confirmatio, à presbyteris peragebatur, ut ante notavimus. Jurisdictionem autem definiunt Theologi Pontificii, *potestatem dicendi jus in alterum etiam invitum*. Ex hac definitione nulla debet esse Episcopi jurisdictio, quia in neminem invitum juris dicendi

pote-

poteſtatem habet ex inſtitutione divina. Non enim nolentibus præeſt ſed volentibus. Ita recte ac vere dixit Hieronymus in Epitaphio Nepotiani : *Vt regi*, lacrimare non licet, *ſic Epiſcopo, immo minus Epiſcopo quam regi. Ille enim nolentibus præeſt, hic volentibus: ille terrori ſubjicit, hic ſervituti donatur : ille corpora cuſtodit ad mortem, hic animas ſervat ad vitam.* Poteſtatem porro juriſdictionis quam diſtinguunt à poteſtate ordinis, duplicem faciunt, *unam interioris fori, quæ verſatur in remittendis peccatis per ſacramentum pœnitentiæ.* Atqui hæc diſpenſatio etiam videri debet, non juriſdictio. Alteram fori exterioris, quam eſſe dicunt, *Eccleſiaſticam poteſtatem coërcitivam quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum ad dirigendum ſubditos in finem beatitudinis æternæ.* Hæc contraria eſt verbo Chriſti qui vetabat, Apoſtolos κατακυριεύειν, & contraria præcepto Petri Apoſtoli, qui paſtores prohibet, ἐπισκοπεῖν ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως, hoc eſt Epiſcopi officium diſtringi in notentes, quod in volentes tantum exerceri debeat. Præcipua & maxima Epiſcopi presbyterique, ſicut unus idemque ab Apoſtolis ordinari ſolebat, officia & munera in his tribus conſtitere. In impoſitione manuũ ſive ad ordinationem ſive ad aliam benedictionem, ſive ad quemcunque alium actum ſacrum qui id requireret, in baptiſmo dando, & in Euchariſtia adminiſtranda. Docendi præterea populum & mores corrigendi munus habuit, & quod inter prima numerandum eſt, ligandi ſolvendique poteſtatem. Hæc omnia munia & officia miniſterium ſpiritale conſtituunt curationemque animarum, non magiſtratum cum imperio & poteſtate ac juriſdictione. Omnia vocabula quibus deſignantur Epiſcopi in ſacra Scriptura Novi Teſtamenti *miniſterium* tantum denotant & *curationem*, non magiſtratum majorem minoremve. Vocantur *paſtores*. Paſtorum eſt oves ſanas ac nitidas ſervare, bene paſcere & pabula illis ſubminiſtrare quæ opus ſunt, curare ne ſcabies eas occupet, ſi quæ factæ ſunt ſcabioſæ ac morboſæ eas à ſanis & integris ſegregare. Paſtoris ſpiritalis hæc eadem officia ſunt in ſacramentis rite adminiſtrandis, quæ pabula ſunt animæ, in ſeparandis à communione fidelium improbis & vitioſis ne converſione ſua quaſi contagione polluant integros. Vocantur διδάσκαλοι id eſt doctores ac magiſtri, quia docere debent in fide rudes, quæ ad doctrinam pertinent Chriſtianam. Vocantur οἰκονόμοι, id eſt diſpenſatores verbi Dei. Unde Paulus ad Titum præcipit Epiſcopum eundemq; presbyterum eſſe irreprehenſibilem quaſi οἰκονόμον θεοῦ. Vocantur προεστῶτες ac προϊστάμενοι id eſt præſidentes, cum προστασία & ἀρχὴ *præſidentia* & *magiſtratus* longe differant. Ita προστασίαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς & αὐθεντίας diſtinxit Chryſoſtomus & poſt eum Theophylactus, in priorem ad Timotheum cap. III. ubi ἐπισκο-
πῶ

πλὼ proprie προστασίαν interpretatur, non ἀρχὼ & αὐθεντίαν. Vocantur denique proprio nomine ἐπίσκοποι, qua appellatione Græci Latinique signarunt ministerium vel munus publicum sine gradu honoris obeundum. Inde & *Episcopi* Latine de munere quodam personali *eorum qui praerant pani ac cæteris venalibus rebus quæ civitatum populis ad quotidianum victum usui erant*, ut habetur leg. XVI. D. de Honoribus ac muneribus. Sed omnes publicorum munerum curatores ἐπίσκοποι poterant appellari, eorumque officium ἐπισκοπὴ quod à magistratu alienum est. Ἐπίσκοποι quoque ægrorum medici habebantur ac dicebantur, & ἐπισκοπεῖν idem quod ægrum curare & visitare. Quid aliud autem *Episcopi* quam curatores animarum? Ut curatio muneris personalis publice obeundi definitur à Jurisconsulto, *quod animi provisione & corporalis laboris intentione perpetratur*, vel, quod quis, *corporis labore cum sollicitudine animi ac vigilantia sollemniter exequitur*; hæc definitio adprime quadrat in Episcopum etiam Ecclesiæ, nec melius declarari potest ipsius ἐπισκοπῆς munus, quam tali expressione, quam communiter de omnibus omnino curationibus & personalibus muneribus sine honoris titulo & gradu fungendis, usurpare licet. Canones veterum conciliorum & patres Græci, κηδεμονίαν appellant, & φροντίδα, & λειτουργίαν, quod sexcentis probari posset testimoniis, nisi tædium lectoris in re minime dubia asserenda vellem effugere. Unde & ἐπισκοπὴν interpretantur, λειτουργίαν πνευματικὴν, spiritale ministerium. Ipsique adeo Episcopi Græci sese συλλειτουργοὺς invicem solebant compellare & inscribere. Inde & Anthonius Trapezuntiorum Episcopus damnatus in concilio Constantinopolitano sub Menna quod putaret Episcopatum, non spiritalem animarum esse curationem, sed quemdam civilem magistratum, οὐ πνευματικὴν ψυχῶν ἐπιμέλειαν εἶναι, ἀλλ' οἷόντινα πολιτικὴν ἀρχήν. Paulus quoque in munere explicando Episcopi, ubi describit qualis esse debeat ut sit irreprehensibilis, non aliud ei dat officium quam *Curationem* Ecclesiæ, Εἰ δέ τις, inquit in Epistola ad Timotheum priore, cap. III. vers. V. Τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται; *Si quis autem domui suæ praeesse nescit quomodo Ecclesiam Dei curabit?* Incurrat nunc licet æque ferociter in Apostolum Loiolita ut in Messalinum protervus fuit, quia Episcopatum curationem esse scripserat, id est ἐπιμέλειαν. Sic autem Græci vocarunt ejusmodi omnia munera personalia quæ corporis labore, & animi sollicitudine obeuntur, ut Latini *curationes*. Toto illo capite Apostolus, ita boni Episcopi virtutes repræsentat, ut nihil minus quam magistratum exhibere appareat voluisse. Petavius tamen dogmatum Ecclesiasticorum insignis interpres quę in vita sua nunquam intellexit, ut probet nobis ex eodem Apostolo vel persuadeat po-

tius, *poteſtatem*, *juriſdictionemque illam Epiſcopi* quam ipſe hariolatur, graviſſimis iiſdemque *diſertiſſimis verbis* ab eo commendari, ad Corinthios ita eum ſcribere ait, Epiſt. II. c. x. v. VIII. *Nam ſi & amplius aliquid gloriatus fuero de poteſtate noſtra quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem veſtram, non erubeſcam.* Non vidit impurus Dogmatiſta præ ſtupore ac cæcitate mentis, hic loqui Apoſtolum non de poteſtate ac juriſdictione Epiſcopi, ſed de ea ἐξουσίᾳ quæ ipſi à Chriſto tanquam Apoſtolo data ſit. Et ſic recte omnes interpretes exponunt, & in primis Hieronymus, cujus ad eum locum hæc verba ſunt: *Nam & ſi me magis poteſtatem à Chriſto accepiſſe dixero, quam cæteros, ut Apoſtolus, non erubeſcam.* Præterea ita fatuus eſt hic dogmatum Eccleſiaſticorum improbus conſarcinator & Hierarchiæ ſtructor, ut non ſentiat ex tota Scriptura ſacra non alium locum magis facere contra juriſdictionem & imperium Epiſcopale, quam hunc Apoſtoli, etiamſi accipiendus foret de poteſtate Epiſcopi ordinaria, & non de Apoſtolica extraordinaria. Hanc enim poteſtatem Paulus ſe accepiſſe dicit à Chriſto *non in deſtructionem, ſed in ædificationem*, id eſt non ad cohercendum, puniendum, occidendum, ſed ad ædificandum, beneficia impertienda & bene cuilibet faciendum. Longe hæc ab illa juriſdictione Eccleſiaſtica, ſive tyrannide potius, quam Epiſcopis tribuunt, adverſum invitos exercenda, & quæ in coërcitione inobedientium conſiſtit. Si Apoſtolis talis ἐξουσία à Deo data eſt tantum, οὐκ εἰς καθαίρεσιν, ἀλλ' εἰς οἰκοδομὴν, quanto magis Epiſcopo conveniet, qui Apoſtolis inferior eſt ordine & poteſtate? Enimvero ſi Apoſtolatus διακονία vocatur in Actis Apoſtolorum, id eſt miniſterium, quis mentis compos Epiſcopatum contendet fuiſſe imperium & magiſtratum? Sic igitur Lucas appellat quo loco ſcribit Matthiam in locum Judæ ſorte fuiſſe electum in ordinem Apoſtolorum, & preces eos fudiſſe ad Deum dicit ut eis oſtenderet ex nominatis duobus, quis dignior foret, λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης, καὶ ἀποστολῆς, cap. I. Actorum, verſ. XXV. Sed Loiolita Montaniſtam & hæreticum fuiſſe arguit eo nomine Tertullianum, quia Epiſcopos miniſterium ſortitos eſſe dixit, non imperium. Ita enim ſcribit in libro de pudicitia Romanum alloquens Epiſcopum, *Quod ſi diſciplinæ ſolius officia ſortitus es, nec imperio præſidere, ſed miniſterio, quis, aut quantus es indulgere?* Sed donemus hoc illi inter errores Tertulliani ex hæreſi Montani hauſtos & iſtum olim numeratum, quod Epiſcopatum miniſterium eſſe crediderit non imperium, quid nobis reſpondebit de Pio Papa qui Epiſcopatum *miniſterium* appellat in Epiſtola ad Juſtum Viennenſem Epiſcopum? *Tu vero apud Senatoriam urbem Viennenſem ejus loco à fratribus conſtitutus, & colobio Epiſcoporum veſtitus, vide ut miniſterium quod acce-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

accepisti in Domino, impleas. Fortasse an dicet cæterorum quidem Episcoporum esse *ministerium*, Romani vero *imperium*. Hieronymus qui non fuit Montanista negat etiam Episcopos imperium consequutos sed dispensationem, hoc est ministerium, ad locum Epistolæ ad Titum ubi vocatur ab Apostolo Episcopus, οἰκονόμος θεοῦ. *Deinde*, inquit, *etiam illud inferendum est adversum eos qui de Episcopatu intumescunt, & putant se non dispensationem Christi, sed imperium consequutos.* In concilio Eliberino, can. XIX. *ministerium* dicitur æque de Episcopis quam de presbyteris ac diaconis. *Episcopi, & presbyteri ac Diacones, si in ministerio positi detecti fuerint quod sint mœchati, placuit & propter scandalum, & propter profanum crimen nec in fine eos communionem accipere debere.* Ita *officium* de his tribus Hieronymus usurpat quod idem est cum λειτουργία & ministerio in lib. I. adversus Jovinianum, his verbis, *Episcopus & presbyter & diaconus non sunt meritorum nomina, sed officiorum*, id est ὑπηρεσιῶν sive λειτουργιῶν. In quibus contra veritatem & mentem Hieronymi exponendis mirifice & miserrime æstuat ἀκάθαρτος Loiolita. Quo sensu enim hæc scripserit auctor, quæ ab eo subjiciuntur facile arguunt, ut ostendat verum esse quod dixit, Episcopum non esse nomen *meriti* id est ἀξιώματος sive dignitatis, sed *officii*, hoc est ministerii. *Episcopus*, inquit, *& presbyter & diaconus non sunt meritorum nomina, sed officiorum. Nec dicitur, Si quis Episcopatum desideret, bonum desiderat gradum, sed bonum opus desiderat.* Quo enim illa referentur, *bonum desiderat gradum*, si *meritum* in præcedentibus non accipiatur pro gradu, vel dignitate? Ut probet ita esse quod dixit Episcopum nomen non esse meriti, sed officii, ex Scriptura sacra testimonium profert in quo scriptum sit, *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, non *bonum gradum*. Ergo ex eo infert Episcopatum non esse *gradum* vel *meritum*, id est ἀξίωμα, sed *officium*, sive *ministerium*. Nam in præcedentibus dum varias assignat causas propter quas mariti sæpius quam virgines in Episcopos legerentur, hanc ultimo proposuit, *Quodque his pejus est, illis clericatus donant gradum, quorum sunt obsequiis deliniti.* Ut mercedem & gratiam pro obsequiis quibus sunt deliniti, conferunt illis clericatus gradum, dum gradum scilicet putant & honorem quem illis donant, cum tamen revera *Episcopus, presbyter & diaconus nomina sint non meritorum, sed officiorum.* Male illos ratiocinari qui gradum esse existimarent, paulo infra ita ostendit: *Cernis igitur quod Episcopus, presbyter & diaconus non ideo sint beati quia Episcopi vel presbyteri sint, aut diaconi, sed si virtutem habuerint nominum suorum & officiorum.* Quomodo hæc convenire possunt cum his quæ supra dixit, *Episcopum, presbyterum & diaconum non esse meritorum nomina sed officiorum*, si *meritum* accipiatur ut censet Ἀκάθαρτος, id nempe quod vitæ merito & virtute com-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

comparatur. Quorum enim merita ſunt, eorum ſunt & virtutes ex quibus merita. Quomodo igitur ibi negaret Hieronymus Epiſcopum, presbyterum & diaconum nomina eſſe meritorum, cum hic dicat non ideo beatos eſſe Epiſcopos, presbyteros & diaconos, quia Epiſcopi vel presbyteri ſint, aut diaconi, ſed ſi virtutes habuerint nominum ſuorum & officiorum? Ergo teſte Hieronymo in iſtis nominibus & officiis Epiſcopi, presbyteri & diaconi virtutes ſunt cohærentes & connexæ, quas qui poſſit implere revera beatus eſt, non quod gradum aut honorem Epiſcopatus adeptus ſit, vel presbyteratus aut diaconatus. Si nomina hæc & officia virtutes habent & merita, qua ratione ſcripſit idem non eſſe meritorum nomina, ſed officiorum? Cur opponit *officia* & *merita*? *Meritum*, idem κάθαρμα vult eſſe in his Hieronymi verbis præmium vel compenſationem. Quis unquam Latinus ſcriptor hanc vocem pro *mercede* uſurpavit? Reperitur & pro beneficio, ut cum dicitur, *tale tuum erga me meritum.* Εὐεργεσίαν Gloſſæ interpretantur. *Meritum*, εὐεργεσία. Ita Ciceroni *merita* ſunt beneficia Epiſt. XXIV. lib. X. *Plurimum, ut puto, tu quoque, cujus ille tanta merita habet, quanta nemo præter me.* An hic *merita* mercedes ac præmia? Apud Senecam frequens occurrit hæc vox, ſed nunquam aliter quam pro beneficio, ut lib. II. de beneficiis cap. X. *Hæc enim beneficii inter duos lex eſt: alter ſtatim oblivisci debet dati, alter accepti nunquam. Lacerat animum & premit frequens meritorum commemoratio.* Apud Virgilium; *meriti tanti non immemor unquam.* Ponamus mercedem eſſe vel præmium, falſiſſima hoc ſenſu fuerit Hieronymiani dicti ſententia, Epiſcopum, presbyterum & diaconum non eſſe nomina meritorum, Id eſt non dari pro præmio virtutum iis qui ea mereri videantur. Dari ergo debent etiam indignis, & his quidem magis quam dignis, quia hæc nomina non ſunt meritorum. Præterea non Latina nec conſona hæc loquutio ad eum ſenſum exprimendum, Epiſcopus, presbyter & diaconus non ſunt nomina meritorum, id eſt præmiorum ac mercedum. Quid hæc ſibi volunt? Aptior oratio videretur in hanc ſententiam ſi legeretur, uti citavit olim Catharma, *Epiſcopatum non eſſe meriti, ſed officii.* At ſcripſit auctor, *Epiſcopatum nomen non eſſe meriti, ſed officii.* Poſtremo ne ſic quidem *officium* & *meritum* recte opponerentur, merces & onus. Nam & quædam officia licet onus habeant, quæſtuoſa tamen ſunt facientibus, & mercedem habent ſibi propoſitam. *Officium* porro & *miniſterium* paſſim in canonibus conciliorum Latinis pro Epiſcopali gradu vel presbyterali, vel diaconali accipiuntur. Unde ab *officio* vel *a miniſterio* removeri dicuntur qui degradantur. *Officium* quippe proprie idem quod curatio vel miniſterium. Φρόντισμα veteres Gloſſæ interpretantur, & λειτουργίαν. Et ſic

quoque

quoque hanc vocem Dionysius Exiguus Latine reddidit in convertendo can. XXXVII. Apostolorum, Εἴτις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ. *Si quis Episcopus non susceperit officium & curam populi sibi commissam.* Videat Catharma non magistratum nec potestatem Episcopo tribui, sed λειτουργίαν & φροντίδα, *ministerium* sive *officium* & curationem. Hinc *officium* proprie de officialibus sive ministris magistratuum & provinciarum præsidum. Hæc enim vocabula synonyma sunt Græcis, λειτουργία, ὑπηρεσία, ἐπιμέλεια, φροντὶς, κηδεμονία, de munere personali sive officio, sive curatione ac ministerio. Ita ergo dixit & verissime quidem Hieronymus, *Episcopum, presbyterum & diaconum non esse meritorum nomina sed officiorum*, οὐκ ἀξιωμάτων, ἀλλ' ὑπηρεσιῶν. Nam & *meritum* Latini pro honore & dignitate posuerunt, ut Græci ἀξίωμα. Optimæ Glossæ, ἀξίωμα *dignatio, dignitas, honor, meritum.* Et verum id esse quod dixit, testimonio Pauli probavit, qui velit, Episcopatum esse bonum opus, non bonum gradum. Nam τὸ ἔργον ibi munus est personale, & officium, *negotium* non honor. Ut cum Poëta comicus dixit, *Hoc sibi negotii credidit solum dari* Id est muneris, ἔργου, atq; ὑπηρεσίας, quæ *publici negotii curatio* dicitur Ciceroni in ea pro Sextio. Vetus auctor commentarii in priorem ad Timotheum cap. III. ad ea verba, *qui Episcopatum desiderat. bonum opus desiderat. Ad boni operis*, inquit, *desiderium eum provocat, non ad honorem.* Idem quod Hieronymus dixit, qui scripsit Episcopatum nomen esse oneris non honoris. Quid respondebit Acathartus Chrysostomo, qui ad eum locum notavit, olim Episcopatum non fuisse honorem, sed curam subditorum? Τότε ἐπιστασία ἦν, οὐ τιμὴ, ἀλλὰ πρόνοια τῶν ἀρχομένων. Cum enim ad pericula vocarentur qui ad id munus eligebantur, qui præteritus erat non se contemptum putabat, nec qui electus, eo nomine superbiebat. Ἀλλ' οὐχὶ νῦν, inquit, οὕτω γίνεται, ἀλλὰ τοὐναντίον. *Non ita fit modo sed contrarium.* Eat nunc & asserere perseveret si potest, Catharma impurorum sodalium, ex institutione & vi naturæ suæ Episcopatum esse magistratum, imperium, potestatem, non ministerium, officium & curationem. At veteres, inquit, patres ubique commendant dignitatem & auctoritatem Episcopalis officii. Ego vero dico nec satis posse commendari laudari vel extolli, si intra ministerii spiritalis fines sicut olim instituta est, maneat. Tantum quippe supereminet omnes civiles administrationes & potestates, quantum regnum cæleste mundano regno præcellit. Quantum spiritalia temporalibus antistant, divina humanis, caducis æterna, vita morti, cælum terræ. Quantum denique Christus est supra Belial. Magistratus ejus in ministerio est, dignitas in humilitate, honor in onere, auctoritas in vitæ sanctitate, jurisdictio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

in vitiorum reprehensione, imperium in doctrina verbi divini. Hæc si habeant ministri Christi, si eo digni munere sint, & officium suum faciant, regibus ipsis terræ superiores censeri debent, non honore, non potestate, sed ministerii genere, & animarum cura. Nam quanto hæc nobilior & augustior curatio, quam corporum quæ regibus commissa est, qui ποιμένες λαῶν Poëtæ inde vocantur? Quis vere Christianus non mallet hodie se fuisse Christi Apostolum vel minimum, quam Augustum Cęsarem vel Tiberium, aut Neronem? Nihil augustius, nihil excellentius fuit Episcopo quandiu minister fuit ac dispensator Christi. Episcopatũ prodidere qui ministerium illud in magistratum & principatum civilem converterunt. Verbum Dei gladius est spiritalis, qui si converteretur in materialem, desineret esse verbum Dei. Ita Episcopatus postquam induit formam magistratus civilis, desiit esse ministerium spiritale, λειτουργία τῶν ψυχῶν πνευματική. Sic ubi Episcopus honorem affectavit, rem ipsam amisit, omni honoris gradu potiorem. Ut divitię Ecclesiam, ita & ministros ejus afflixerunt & pessumdederunt. Ex regno Dei fecerunt regnum Mammonæ, & pro ministris illius, magistratus istius. Quis non anteponat priores Episcopos Romanæ urbis qui ministerio se meminerant Ecclesiæ suæ destinatos, hodiernis Papis, qui putant ad imperium se constitutos & supra id omne quod eminet in terris potestatis positos? Illi ex Christi præcepto & norma, verè Apostolico more, fidelium gregi sibi commisso inserviebant, & potestatem hanc se à Deo accepisse credebant, εἰς οἰκοδομὴν, οὐκ εἰς καθαίρεσιν: isti regum more imperantes, & contra Petri præscriptum cujus se successores jactant, ἀναγκαστῶς non dicam ἐπισκοποῦντες, sed plane κατακυριεύοντες τῶν κλήρων quod Christus suis Apostolis interdixit. Ita prorsum pro ministerio Dei quod ipsis demandatum fuit, regnum Antichristi in sua persona instituerunt. Scire interim debent qui tyrannidem hanc Antichristianam Paparum in Ecclesia omni conatu defendunt, quidquid hodie supra mensuram Episcopi assurgit, id omne ab usurpatione & ambitione habere, suffragante ad hoc primum vere urbis primæ ac dominantis dignitate, deinde & falso Petri merito quod tanquam μορμολυκεῖον obtenderunt cæteris Episcopis hoc credere & sic credere coactis. Non tamen illa duo, Roma & Petrus, totum negotium confecerunt. Mansisset enim maxima sui parte imperfectum infectumque, nisi fortuna manum utrique commodasset adjutricem, quæ plus contulit quam Roma vel Petrus. Quid enim ista valuissent si imperium Occidentis semper stetisset, aut si eo cadente altera par potestas in locum ejus successisset, & Romam pro sede imperii elegisset, ut nunc Turca Constantinopolim, novam Romam, obtinet, ut antea Græci Imperatores tenuere? Non

altius

altius eo modo caput exeruisse potuisset Papa sub talis Imperatoris in eadem secum urbe morantis umbra, quam Patriarcha Constantinopolitanus sub Imperatoribus Græcis suum extulit. Perdurasset primus omnium, si forte, Patriarcharum, ut Constantinopolitanus post primum primus reliquorum mansit. Nihil plus sibi unquam vindicasset. Everso Occidentis Imperio, nulla alia superiore potestate Romam tenente, facile fuit Papæ ex hac occasione & secundum hanc συγχυρίαν, senatum populumque Romanum sibi supponere, potestatem sæcularem cum Ecclesiastica conjungere, & hujus prætextu illam quasi minorem premere. Romam insidebat primam orbis urbem. Hoc multum faciebat ad auctoritatem primi Episcopi acquirendam. Deinde & Petri meritum ex nova arte adjungebatur, primi Apostolorum. Hi duo primatus magnum instar habuere ac momentum augendæ potentiæ totum orbem invasuræ. Petrus vero præcipuum clavum isti Monarchiæ pangendæ fixit, quem & Monarcham Ecclesiæ fecerunt pro primo Apostolorum, ut eodem titulo quasi successor, juris idem sibi sumeret Papa. Accessit deserta ac destituta suo legitimo rectore Imperii sedes Nemo erat qui tot prærogativis fultus eam posset aut cum majore colore occupare, quam Papa. Hæc omnia in unum juncta Episcopum unius urbis toti Ecclesiæ Christianæ supremum Monarcham, deinde & Tyrannum, verumque Antichristum effecerunt. Proditurum hunc ex ruina Occidentalis ac Romani Imperii certa fides ex veridica Prophetia per traditionem Apostolicam penes primitivæ Ecclesiæ Christianos semper fuit. Ideo orabant pro mora finis & pro salute Imperatorum, etiam idololatrarum, etiam persequutorum. Quia pro certo credebant Imperatore qui Romæ sedem tenebat è medio sublato, exoriturum illud monstrum hominis, filium perditionis qui Christo opponeretur contrarius quamvis in Ecclesia ejus sedens. Hoc est quod τὸ κατέχον vocavit Paulus, Imperium ipsum nempe Romanum quod quoad staret, Antichristi adventum moraretur atque impediret. Quod alibi pluribus explicabimus, & confirmabimus. Deinde & illud etiam discant Papæ patroni, quidquid supra mensuram presbyteri tanquam Episcopus sibi potest Papa assumere, totum id ab Ecclesiæ consuetudine accepisse, non ex divinæ voluntatis dispositione quæ pares presbyteros Episcopis creavit cum eosdem fecerit. Prærogativa igitur illa quantamcunque hodie habet supra Patriarchas & archiepiscopos, tota est propriæ usurpationis. Ea vero quam habet tanquam Episcopus supra proprios presbyteros, id est canonicos & Cardinales suos, tota est humanæ dispositionis, atque, ut vulgo loquuntur, positivi juris. Quæ vero Cardinalibus Romanis hoc tempore tribuitur eminentia vel ἐξοχὴ supra Canonicos alia-

aliarum civitatum ex eadem venit origine quæ Papam ipſum poſuit ſupra cæteros ejuſdem ordinis Epiſcopos. Cum igitur nec Papatum ſuperiorem Epiſcopatu, nec Epiſcopatum ſupra presbyteratum juris divini & inſtituti eſſe demonſtraverimus, illud quærendum an ſicut bona cauſa inſtitutus eſt, ita nunc deſtitui poſſit meliore. Multa propter utilitatem conſtituuntur, quorum uſus quando in abuſum degenerat, cauſa inde potior naſcitur quare aboleri debeant quam ea fuit cujus gratia primum fuere inſtituta. Serpentem æneum Moſes in deſerto erigendum præceperat adverſus ſerpentinos morſus, & quicunque eum aſpexerat percuſſus, ſanabatur. Ubi in idolum converſus adorari cœptus eſt populorum ſtultitia, tum everſus & exterminatus boni regis imperio fuit. Quæ non eſſe conſtat ex divino inſtituto, ſi jam plus mali ex his quam boni ſentiatur, quis dubitet quin removeri debeant? Quinimmo tametſi incommodi aliquid majoris afferre viderentur quæ conſentanea ſunt divinæ voluntati, utpote ex ejus præſcripto ordinata, præferri tamen iis deberent quæ diſpoſitio humana introduxiſſet quamvis utiliora paulo & commodiora. De Epiſcopis certo jam ſcimus ex iis quæ ſupra ſunt demonſtrata, non eos eſſe majores presbyteris divinæ & Apoſtolicæ inſtitutionis merito. Nec ergo Epiſcopatus quatenus in altero & altiore gradu conſtitutus nunc videtur, ſupra presbyteratum ullo modo de jure divino eſſe videri debet. Tolli ergo poſſe nequaquam dubium eſt. An tolli expediat, etiam videndum. In quæſtione an poſſit, habemus faventem maximum in ſpeciem Epiſcoporum patronum ac defenſorem Loiolitam. Hic enim ſcripſit, & ultro confeſſus eſt in libris de Hierarchia, non potuiſſe Eccleſiæ conſuetudine inſtitutum divinum mutari quo presbyter & Epiſcopus unus & idem conſtitutus eſſet, ſiquidem conſtet hunc ordinem ab Apoſtolis obſervatum ut plures presbyteros Epiſcopali appellatione ac poteſtate ſingulis regendis Eccleſiis deſtinarint. Hunc morem eos ſemper tenuiſſe, quæ in ſuperioribus luce clarius demonſtrata ſunt, fidem facere poſſunt. Sed & ipſe Loiolita vi veritatis cogente & conſtringente adactus, multis locis tam in Diſſertationibus quam in Hierarchia rem ita ſe habere agnovit. Quamvis alibi ut ſerviret ὑποθέσει, tam clare coruſcantis veritatis ſplendorem ſtrophis ſuis ac præſtigiis non ſolum ludificari, ſed plane eluciſicare & extinguere conatus ſit. Quod non debuit itaq; fieri, ipſo confitente Loiolita, reformari nunc poſſe, & ad antiquum & Apoſtolicum inſtitutum refingi ac reſtitui extra dubium eſt. Meliori quippe ac juſtiore ratione cæteris paribus reddi poteſt forma priſtina ac prima, quæ præſertim nititur juris divini inſtitutione, quam ab ea diſceſſum eſt per juris humani introductionem. Deinde & cauſæ

etiam

etiam ſunt maximæ cur rediri debeat ad primam & Apoſtolicam inſtitutionem, humana & poſteriore conſuetudine oblitterata. Primum ceſſante cauſa propter quam regimen Apoſtolicum Eccleſiarum mutatum fuit, nihil cauſæ eſt cur non repeti ac reſtitui debeat. Propter diſcidia quæ in Eccleſiis oriebantur, novum morem & νεοπερακλῶ τάξιν, ut eam vocat Pſeudoignatius, introductam fuiſſe auctor eſt Hieronymus. Non propter æqualitatem quæ inter presbyteros jure divino conſtituta fuerat, orta illa ſchiſmata ſunt, ſed quod inter æquales ac pares aliqui ſibi φιλοπρωτείαν vindicarent ab auctorum à quibus ordinati fuerant prærogativa. Non ſub Apoſtolis hoc contigit, ſed ſub diſcipulis Apoſtolorum & adjutoribus, qui etiam Apoſtoli dicebantur. Et cum jam ſub Apoſtolis quidam dicerent, ſe eſſe Apollo, alii Pauli, alii Cephæ, eodem modo & in ſequenti ſucceſſione multi venditabant auctores ſuos, & in his gloriabantur. Quæ res cauſam mutationi dedit, ut æqualitas ea tolleretur, & unus cæteris ſuperponeretur qui omnes in officio contineret. Alii alias cauſas attulerunt mutati in aliud genus Apoſtolici regiminis Eccleſiæ, atque inſtituti. Sed quæcunque illæ fuerint, ex nova gubernandi ratione quæ poſtea recepta eſt, longe majus in Eccleſiam introductum eſſe malum, quam illud fuit quod tunc metuebatur, reipſa patuit. Schiſmata illa ac diſcidia particulares tantum aliquot Eccleſias afflictabant, & vexabant. Non enim eſt probabile, in omnibus omnino per totum orbem civitatibus Eccleſias eodem modo fuiſſe turbatas quorundam ambitione, & primatus cupiditate. At illa peſtis quæ Eccleſias invaſit ex nova iſta Epiſcopatum ſupra presbyteratum hyperocha, non unam aut alteram afflixit Eccleſiam, ſed totum Eccleſiæ corpus miſerabili tyrannide oppreſſit ac peſſundedit. Nec Eccleſiaſtici tantum ordinis homines & clericos ea dominatio conculcavit, ſed ipſos etiam terrarum dominos, reges ac principes, ſub jugum miſit. Papatus quidem, unde hoc tantum tamque peſtiferum ac pernicioſum toti reipublicæ Chriſtianæ ingruit malum, tolli poſſet remanente Epiſcopatu & in ordinem coacto, menſuramque ſui muneris agnoſcere juſſo. Sed non major difficultas eſſet tollendi à ſtirpe ac funditus Epiſcopatus quam ſolius Papatus, & longe inde exiſteret & major in Eccleſiam redundaret utilitas toto corpore extincto Hierarchiæ quam ſolo capite dempto. Herba noxia & venenata ſi ſolum ejus caput amputes, non etiam ipſam radicitus extirpes, ex facili repullulat. Ita quamdiu remanebit Epiſcopatus qui tanquam baſis eſt ac radix Papatus, nihil aut parum proficeret, qui ſolum caput reſecaret. Ut enim ingenium eſt ambitionis, tyrannidi aſſueta membra quæ partem ejus ex plenitudine quæ in capite reſidet, ſibi pollicebantur,

bantur, semper adspirabunt ad recuperandum illud ipsum caput, ex quo in ipsa derivabantur honoris & potestatis particulæ non ita ex æqualitate sperandæ. Præterea facilius ac citius ad summum è medio pervenitur, quam ex imo. Ex presbyteratu non tam mollis ac brevis datur ascensus ad Papatum qui summus gradus est, quam ex Episcopatu. Si retinuisset æqualitatem presbyteralis regiminis Ecclesia, quale ab Apostolis fuerat institutum nunquam erupisset nec evecta esset in Monarchiam & tyrannidem gubernatio Ecclesiastica. Nihil profuissent Roma nec Petrus nec occupantis factum Imperium cum sede ipsa, remoto Imperatore. Presbyterium Romanum auctoritate quidem aliqua prævaluisset supra reliquarum civitatum presbyteria, sed nunquam potuisset ex pluralitate imperium nancisci quam unitas concupivit & compotivit. Roma tanquam prima sedes uni contulit quod pluribus pari potestate prædictis non potuisset conferre. Petrus non meritum suum commodasset, nec primatum inter Apostolos, nec Monarchiam sub primatus nomine pluribus inter se æqualibus nihil minus quam μοναρχικόν τι spirantibus aut affectantibus, nulli usui futuram, sed superfluam & despicabilem. Nec dubium est ergo, quin Episcopatus principalis ac prima causa extiterit Papatus. Nam nisi Episcopatus fuisset supra presbyteratum introductus, nunquam Papatus in rerum natura fuisset. Ut igitur Episcopatus non fuit de jure divino, ita nec Papatus qui ex isto prodiit, & tempore quidem longe posterior est. Non enim per saltum ex Episcopo Romano factus est Papa, id est totius orbis Christiani in spiritalibus & temporalibus dominator; sed per gradus ad illud tam immensæ potestatis fastigium ascendit. Ut non statim de virgula ingens fit arbor, sed per numeros sensim & gradus incrementa veniunt. Ubi primum in singulis urbibus unus creatus est Episcopus, cæteris suis collegis ac compresbyteris major, ex eo cœpit & Episcopus Romæ, beneficio suæ urbis primus inter Episcopos existere. Ubi Archiepiscopi sive metropolitani in singulis provinciis, primi provincialium Episcoporum facti sunt, inter metropolitanos primatum etiam adeptus est ob urbis Romæ & provinciæ Romanæ dignitatem, Romanus Episcopus. Ubi vero supra Metropolitanos Patriarchæ constituti fuerunt, ut primus Patriarcharum, atque illis superior, eandem quoque sibi in eos procedente lapsu temporis vindicare voluit potestatem qualis Episcoporum fuit supra presbyteros. Atqui circa initia distincti Episcopatus à presbyteratu non tanta inter utrumque gradum posita & agnita est differentia, quin pristina æqualitas in omnibus inter eos observaretur, excepta ordinatione. Sed processu temporis tyrannis evasit, illa potestas Episcoporum supra presbyteros.

Idem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Idem dicendum de metropolitanorum ſupra Epiſcopos, & de Papæ ipſius ſupra Patriarchas poteſtate. Et quemadmodum in Imperio quod ab uno Monarcha regitur, ſi tyrannice is imperet, ad ejus exemplum & minores ſub eo toparchæ ſubditos ſuos pari premunt tyrannide, ut ipſi premuntur ab illo qui in eos dominatur. Poſſe Epiſcopatum cum Papatu ipſo tolli bono jure, idque cum ſummo bono Eccleſiæ, ea quæ præceſſerunt, declarant. Et ſublato quidem Epiſcopatu ruere ipſum Papatum ſuper illo utpote fundatum & inædificatum, certo eſt certius. Non item ſuppreſſo Papatu Epiſcopatum etiam cadere neceſſe eſt. Statua deturbata baſis remanet, ſed baſi ſubducta, ſtatua non poteſt ſtare. Nunc cum & Papatus ſeorſim & Epiſcopatus ſuas habeant cauſas cur expediat eos auferri à regimine Eccleſiæ Chriſtianæ, quaſi dividi eorum cauſa poſſit quæ & reveta poteſt ſeparari, de utroque ſeorſim tractabimus. Et de Papa primum agam, oſtendendo quanta utilitas in Eccleſiam Chriſti Catholicam redundatura ſit, eo ſublato. Maxima primum hæreſis & pernicioſiſſima ex ea delebitur, qua creditur unum hominem in loco Chriſti ſedere qui non poſſit errare in rebus fidei, & ſupremam habere debeat poteſtatem ſupra omnes reges terræ. Hæ notæ duæ ſunt quæ Antichriſtum ſignant, *infallibilitas* in ſpiritalibus, & *omnipotentia* in temporalibus. Sed & totidem ſunt anchoræ quibus non navis Petri, ſed Papæ, id eſt Papatus, in aqua fundatur. Hæ mutuas operas & opem ſibi invicem præſtant. Infallibilitas efficit, ut optimo jure credatur ei potentiam nullis limitibus finitam committi debere, qui non poſſit errare in rebus fidei. Rurſus, iſta ſuprema poteſtas tuetur & protegit illam de infallibilitate opinionem, dum majeſtatem ei principalem ac regiam Monarchicamque circundat. Ab illa tamen infallibilitate, utimur termino in his uſitato, prava quæque & falſa dogmata quæ puritatem doctrinæ Chriſtianæ nunc coinquinant nata ſunt, dum & multa de novo condit ut videatur habere poteſtatem condendi, alia vero conſuetudine quadam mala recepta auctoritate pejore confirmat. A ſemel ſtatutis vel latum unguem recedere, id vero eſſet majeſtatem illam quę creditur inviolabilis imminuere, & opinioni illi detrahere quæ infallibilitatem tali monſtro vindicat. Sic de erroribus ad errores addendis magis cogitat quam de his tollendis qui jam per moras convaluerunt. Quamdiu igitur ſtabit Papatus, de reformatione Eccleſiæ nihil omnino ſperandum. Atqui ſanior pars Pontificiorum hodie pro certo habet in Eccleſia tot abuſus eſſe, ut reformatio ejus prorſum neceſſaria videatur, tam in capite quam in membris. Ullam in membris fieri reformationem ne vel in minimis quidem, nunquam paſſurus eſt Papa, ne ſi videretur in uno erraſſe, illa opinio evaneſceret qua ſtultis populis

persuasum est labi eum non posse. In capite ipso eam procedere quomodo pateretur, cum id peteret ipsius personam & dignitatem? De capite suo quod & vult caput esse Ecclesiæ, comitia haberi nunquam feret, si semper audiatur. Atqui audietur semper, quamdiu hæc persuasio inveterata durabit eum esse ἀναμάρτητον. At illud ipsum caput, vitium est vel maximum Ecclesiæ à quo reformationis exordium sumi deberet, ut deinde in membris recte posset procedere. Nisi enim illo reformato nulla ratione possunt membra ipsa reformari. Unica autem illius reformandi ratio est, si tollatur. Nec enim aliud Ecclesia caput habere & agnoscere debet præter Christum, cui quidem ea duo proprie conveniunt, non ulli mortalium, ut sit infallibilis, & supremus Ecclesiæ suæ tam in temporalibus quam in spiritalibus, pastor, judex & dominus. Una vox ἀρχιποίμην hæc omnia denotat qua Petrus Christum Dominum suum nostrumque insignit, & usque ad sæculorum consummationem talem mansurum confirmat. Posset aliter etiam reformari istud caput visibile Ecclesiæ remanente Episcopatu, si in ordinem se cogi pateretur, & redire sustineret ad primatum ordinis quem urbs sua ei donavit, ut primus nempe Episcoporum audiret, ereptis quæ non ad ipsum pertinent, infallibilitate & omnipotentia. Sed sine his Papa non est, & Papatum prorsus esset tollere, intra Episcopatus primi terminos eum redigere velle. Tollendus ergo est, cum fons sit & origo deformationis Ecclesiæ, ut reformationis nodus & mora. Pejores itaque longe sunt melioribus Pontificiis, falsi illi fratres qui ex nobis prodierunt & conciliationem Ecclesiæ fingunt se expetere, cui & manum se admovere pro virili nobis persuadere volunt, ut tanti boni in Ecclesia promotores videantur, quo scissura ejus sarciatur, & in unitatem pristinam coalescat. Bonum opus illos desiderare palam est, & longe melius quidem quam est Episcopatus, immo vel Papatus, si bona fide istud agerent, & sincera conscientia. Aliud eos agitare res ipsa & exitus ostendit. Sine reformatione nulla potest dari reconciliatio. Nisi si velint ad eam domum nos redire quam propter sordes & inquinamenta deseruimus, priusquam tersa, versa, & erroribus suis, quasi sordibus, repurgata sit. Optimi inter Pontificios fatentur Ecclesiam indigere reformationis in capite & in membris. Hi tota mente atq; omnibus votis eam reformationem suspirant, ardenterque expetunt. Hæc causa nos ab ejus Ecclesiæ communione quæ sic impurata esset & inquinata, avertit & abscidit. At isti pravi reconciliatores nullam nobis reformationem promittunt, nullam ostendunt, nullam etiam exoptant, & hoc tamen vocant reconciliationem, dum nobis conantur adprobare falsissimorum dogmatũ quæ pro certis tenentur in Ecclesia Romana veritatem.

Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Non etiam alia ſpe aut fini apparet eos ad iſtud reconciliandarum partium diviſarum ſtudium animum adjeciſſe, niſi ut nobis, jam non noſtri, perſuaderent meliorem eſſe doctrinam quam Pontificii tuentur. Corrupti itaq; prius, ſuos demum corrumpere contenderunt. Et hoc unum habuere conſilium tamdiu inter nos manendi ut minus cautos ſeducerent, ſpecie unitatis in Eccleſia redintegrandæ quam dare non poterant alio modo, nec volebant, quam ſanas oves & jam ſegregatas iterum compellendo in gregem ſcabioſarum. Exitus ipſe etiam fidem fecit nihil aliud eos molitos eſſe aut ſpiraſſe, quia ubi viderunt technis ſuis ac ſtrophis nihil jam loci eſſe relictum, ad Pontificios aperte deſciverunt, quorum partes pridē in ſinu fovebant, quaſi ſic plus nocituri quia ignorati. Nunc nihil plus adverſum nos poterunt quam aperti confeſſique errorum Pontificiorum patroni, qui tot ab hinc annis ex quo ſeceſſio facta eſt, ut probent ſe veram Apoſtolicam & Catholicam Eccleſiam tenere, nos non ſolum ſchiſmaticos ſed etiam hæreticos eſſe probare fruſtra contendunt. Hoc ut demonſtrent ad antiquitatem nos provocant Eccleſiæ, ad Chriſti inſtitutionem, ad Apoſtolicas traditiones, ad Patres. Ad eoſdem judices ſe quoq; à nobis vocari intelligant, ut cadat aut ſtet judicio antiquitatis noſtra cauſa, vel eorum ruat aut firmetur opinio ſub eodem judice. Si totus eorum religionis cenſus diſcutiatur, tam facile probabitur quam quod facillimum, eos ipſos qui nos novitatis accuſant, & novatores appellant, nihil habere, nihil poſſe oſtendere in ſua θρησκείᾳ quod humanæ non ſit inventionis ac plane novum. Ut præcipua ſumamus, & quæ eſſentialia ac fundamentalia in religione vocantur, Papa ipſe primum totus eſt novus. Quantus quantus inſurgit, ſi dematur ei altitudo quam non habet ex jure divino, ex gigante redigetur ad pumilionis ſtaturam. Ipſa illa tota Hierarchia cujus Monarcha cenſetur, quos computat ordines infra & ſupra presbyterum & Diaconum, omnes habet ex adventitio & novo. Cardinales ipſi fratres & collegæ Papæ, qui eum creant & ex quibus creatur, & quibus nihil majus in Eccleſiaſtica Hierarchia hodie viſitur poſt Papam, toti ſunt novi, appellatione, veſte, munere, re. Taleſne antiquitas Eccleſiæ novit miniſtros altaris aut pauperum menſarumq; purpuratos, qui cancellarii regum exterorum & primi miniſtri fierent, relicta Eccleſia cum titulis ſuis aut regionibus quibus erant deputati? Principalis & præcipuus cenſus religionis Pontificiæ in *ſacrificio Miſſæ* cernitur. Tota nova eſt tam nomine, quam re ac fini. Quid enim *Miſſa* eſt? Aut quando auditum in hac ſignificatione hoc nomen apud ſæculum Eccleſiæ priſcum? Ut *mitti concio* dicebatur quæ dimittebatur, *mitti curia*, & in caſtris *principia* aut *prætorium mitti*, cum milites qui eo convenerant ad mandatum Ducis ac Tribunorum, di-

mittebantur, ita & *mitti Synaxis* in vetere Ecclesia cum populus dimitteretur. *Ite, missa est*, nempe Synaxis. Vel certe *Missa* hoc sensu missio est, ut *Remissa* peccatorum apud Cyprianum pro remissione. Johannes in vita Eiphanii Græce vocat ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, *missam Ecclesiæ*, qua nimirum Ecclesia mittebatur, peractis sacris, Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας προσκαλεσάμενος ὁ Ἐπιφάνιος τὸν διάκονον. Ita Cassianus dixit *congregationis Missam* lib. III. cap. VII. *Sed congregationis missam stans pro foribus præstolatur*. Id est, τὴν ἀπόλυσιν τῆς συνάξεως. Alio loco in eadem vita sic vocavit ἀπόλυσιν εὐαγγελίου, *Missam Euangelii* postquam lectum fuisset Euangelium. μετὰ οὖν τὴν ἀπόλυσιν τοῦ εὐαγγελίου εἰσῆλθεν ὁ ἐπίσκοπος ἐν τῷ φωτιστηρίῳ. Hinc *Missæ* à fine quo dimittebatur nomen hæsit ipsius Synaxis celebrationi. Inde *Missam tenere* mira loquutione, pro synaxim tenere & habere, cui contrarium erat mittere. In passione Sancti Apollinarii Pontificis qui martyrium passus est sub Claudio, *Contigit autem post multum tempus dum Christianis Missam teneret in suburbano Quirinii senatoris*. In passione Stephani Episcopi urbis Romæ, *Missæ* sunt συνάξεις & conventus in his verbis: *Beatus igitur Stephanus repletus gratia Spiritus sancti cœpit Missas atque concilia per cryptas martyrum celebrare*. Apud alios *Missas agere* reperias pro conventus agere. Adeo autem *Missam* de omni congregatione adorandum dixerunt, ut eas etiam sic vocarint quæ sine communione Dominica fiebant. Inde *Missæ matutinæ*, & *nocturnæ*, ac *vespertinæ* apud Cassianum ac & in Leonis Tacticis & Mauricii. Quod ad rem ipsam attinet, non ut sacrificium esset expiatorium peccatorum pro vivis & mortuis à Christo institutum fuit. Non enim dixit in eodem instituendo, *Facite hoc ut expientur vestra peccata & defunctorum vestrorum parentum qui in me crediderunt*, sed hæc verba tantum protulit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem*, Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Nec dixit tantum Apostolis sed nomine Apostolorum omnibus. Nec Apostolis dixit tanquam sacerdotibus, quibus hoc sacrificium facere corporis sui post mortem utique suam mandaverit, sed tanquam ministris illius sacramenti quod in memoriam passionis suæ ab omnibus participandum Christianis instituebat. Nec enim tanquam sacrificium ἐξιλαστικὸν hoc celebrari præcepit, sed velut sacramentum ἀναμνηστικὸν sacrificii semel pro nobis ex corpore suo in cruce Deo oblati. Apostoli non fuere sacerdotes, nec ipsi sacerdotes in Ecclesiis quas fundabant constituerunt, sed presbyteros ad sacramenta Christi Christianis administranda. Non ungebantur qui ad hoc munus eligi solebant, ut mos fuit in antiqua lege sacerdotes Judaicos, sed cum simplici impositione manuum ordinabantur, more ex synagoga traducto quo pres-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

presbyteri populi ordinari ſoliti à presbyteris. Non erant ex ſacerdotali & Aaronica familia quos ad hoc miniſterium eligebant Apoſtoli, ut nec ipſi ex tribu Levitica ſumpti à Chriſto fuerant, ſed ex infima plebe. Non in altari hoc ſacramentum celebratum eſt per ducentos & amplius annos, ſed in menſis vulgaribus quibus ad cœnandum & communicandum una aſſidebant multi Chriſtiani cum Agapas ſuas celebrarent In iis enim ſemper conſueverunt communionem corporis & ſanguinis Dominici celebrare, & panem benedictum & in fruſta ſectum unuſquiſque menſæ aſſidentium ſumebat, non de manu præſidentium capiebat. Quod poſtea pro novo more inſtitutum fuiſſe teſtatur Tertullianus. Verum de his alibi. Nulla igitur ſacrificia corporis ſui à Chriſto inſtituta, nulli ſacerdotes ad ea conficienda conſtituti, neque ulla erecta iis adolendis altaria. Multum diſtat ſacramentum à ſacrificio. Quod *εἰς ἀνάμνησιν* fit paſſionis Chriſti, & quod immolabatur ut expiatio eſſet pro peccatis eorum qui ea faciebant. In his ipſis igitur ſacramentis fidei & religionis Chriſtianæ quid poſſunt dicere Pontificii quod non ſit interpolatum ab his, aut novatum? Aut enim quæ ſacramenta non ſunt ex antiquitate, ea ſacramenta de novitate eſſe voluerunt. Si quæ vero ſunt ex Chriſti inſtitutione & Apoſtolica traditione vera ſacramenta, tantopere hæc ab his qua in materia qua in forma immutata & interpolata ſunt, ut videri poſſint nova Sed de primis primum. Ubi ſacramentum ordinis in primitiva Eccleſia? Ubi ille indelebilis character? Ubi ſunt qui dicebantur *ordines conferre*, aut *accipere*? Ubi illa duplex impoſitio manuum in ordinando presbytero, una ad conferendam poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, quod eſſe corpus Chriſti verum prædicant, altera qua datur poteſtas abſolvendi, quæ eſt poteſtas, ut ajunt, in corpus Chriſti myſticum? Unde & diſputant utra ex his eſſentialis ſit in ordinatione, prior an poſterior. Atqui una eademque impoſitione ſub prima & ſecunda ſucceſſione Apoſtolorum unus idemq; presbyter & Epiſcopus ſemel & ſimul ordinabatur, atque accipiebat poteſtatem agendi quæcunque requireret officium cui deſtinabatur. Unde etiam unctio adhiberi ſolita in ordinatione Epiſcopi, quaſi ſacerdos veteris legis eſſet conſecrandus, & non presbyter ac miniſter novæ? An Chriſtus & Apoſtoli eam inſtituerunt? An primitiva Eccleſia primis ſæculis eam obſervavit? Quid eſt *ordo* in iſto falſo ſacramento niſi *τάγμα*, aut *τάξις*, vel etiam *διαταξία*? Ita nominat Epiphanius poſtquam enumeraſſet ordines Eccleſiaſticos qui in Eccleſia ſua tunc temporis numerabantur, quorum poſtremos recenſet pollinctores, & oſtiarios, *λοιποὶ δὲ καὶ οἱ κοπιαταὶ οἱ τὰ σώματα περιστέλλοντες τῶν κοιμωμένων, καὶ οἱ θυρωροί, καὶ ἡ πᾶσα διαταξία.* Nec ſeptem ſed novem commemorat, adeo etiam

in

in numero variatum. Interpretes de lingua in linguam in eo etiam ordinum albo reponit, ἑρμηνευτὰς γλώσσης εἰς γλῶσσαν, & κοπιατὰς, id est pollinctores. Auctor libri de septem ordinibus Ecclesiæ *Fossarios* pro his appellat nec plures tamen recenset. Ut nec Pontificalis liber Damasi in vita Sylvestri qui *Custodes martyrum* in ordinem Ecclesiasticum receptos ab eo Papa refert & post subdiaconum positos. *Custodes sacrorum* in ordine etiam Ecclesiastico ponuntur ab Isidoro inter Diaconos & subdiaconos, quos & *Custodes sacrarii* vocat. In quibusdam Ecclesiis etiam Psaltæ vel Psalmistæ in canone Ecclesiæ numerati, quos & Ψάλτας κανονικοὺς ex eo appellat concilium Laodicenum. Concilium Sardicense præter Episcopum tres tantum ordines ponit, Lectorum, Diaconorum & Presbyterorum. Nam canone XIII. sanxit, *ut non prius ordinetur Episcopus nisi & lectoris munere, & officio diaconi aut presbyteri fuerit perfunctus, ut per singulos gradus si dignus fuerit, ascendat ad culmen Episcopatus.* Non ergo ab eo concilio agniti sunt cæteri ordines minores, per quos transire deberet qui Episcopus esset ordinandus. Hodie apud Græcos munus Acoluthi exercetur à lectore, ostiarii à subdiacono. At fuere in ordine quondam Ecclesiastico qui nunc non sunt, & institutionis quidem Apostolicæ ordinatione. Olim quippe & Diaconissæ in hoc numero Ecclesiæ ordinum locum habuerunt ab Apostolis institutæ, quorum meminit Paulus in Epistola ad Romanos cap. XVI. v. I. & in priore ad Timoth. cap. V. Quædam Ecclesiæ habuere etiam presbyteras sive πρεσβύτιδας quæ aliæ omnino videntur à Diaconissis, quas canon XI. Laodicenæ Synodi constitui in Ecclesia vetat. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας, ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι. Quod interpretatur προκαθημένας, *præsidentes*, eo ipso ostendit diversas fuisse à mulieribus quę *Diaconissæ* dicebantur. Quidam Episcopum ab his ordinibus excluserunt quasi supra omnes ordines esset, alii etiam incluserunt. Et sane si ordo est ordo, Episcopi in ordine etiam suo ponendi sunt, quia & ordo est Episcoporum ut ordo presbyterorum, & sequentium. Epiphanius etiam τάξιν ἐπισκόπου agnoscit in ordinibus Ecclesiasticis, ubi dicit digamum non esse recipiendum εἰς ἱερωσύνην τάξεως ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου. Ergo hi quatuor ordines ἱερωσύνην habent, sequentes & inferiores non sunt ἱερεῖς. Inde & ἱερατικοὶ illi vocantur, reliqui κληρικοὶ in Synodo Laodicena can. XXVII. ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς καλουμένους εἰς ἀγάπην μέρη μὴ αἴρειν. Ubi distinguere videtur ἱερατικοὺς nempe Episcopos, presbyteros & Diaconos à sequentibus ordinibus quos *clericorum* nomine vocat. Dionysius tamen Exiguus hæc Græca canonis verba ita accepit quasi κληρικοὺς vocaverit ἐξηγητικῶς qui ἱερατικοὶ appellati sunt. Sic enim vertit, *Quod non oporteat*

sacro

ſacro miniſterio deditos clericos aut Laicos ad Agapem vocatos partem accipere. In canone tamen præcedente ejuſdem Synodi XXIV. ἱερατικοὺς plane diſtinctos legere eſt ab inferioribus ordinibus quos ἐκκλησιαστικῆς τάξεως appellatione generatim comprehendit, ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἀπὸ πρεσβυτέρων, ἕως διακόνων καὶ ἑξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἕως ὑπηρετῶν ἢ ἀναγνωστῶν &c. Ubi ſimiliter Dionyſius ἱερατικοὺς vertit *ſacro miniſterio deditos.* Legendum ergo in ejus verſione can. XXVII. *Sacro miniſterio deditos, aut clericos aut laicos.* Alibi paſſim eadem Synodus κληρικοὺς & ἱερατικοὺς diverſos facit. In vitis & paſſionibus martyrum antiquiſſimis presbyteri & diacones à clericis diſtinguuntur, ut in paſſione Euſebii, Apollinaris & aliis. Quia presbyteri & Diaconi ἱερατικοί, reliqui clerici, hoc eſt inferiores ordines non item. Certe presbyteri & Diaconi ſoli ex inſtitutione divina, reliqui ex humana. Hinc diſtinguunt etiam Romani inter ſacros ordines & non ſacros. Cur in his qui ſacri ſunt non eſt Epiſcopus quem ordine nolunt differre à presbytero, cum & ſuus ordo ſit Epiſcoporum, & quidem ſupra cæteros? Inde & κανονικοὶ ἐπίσκοποι dicuntur in Concilio Conſtantinopolitano, quia ſunt in canone Eccleſiæ haud minus quam κανονικοὶ ψαλται. Inde etiam *Canonici* presbyteri ſunt appellati. Si ordo imprimit characterem ſacerdotii indelebilem, cur Græci etiam in ordinibus conferendis qui ſacri non ſunt, eadem impoſitione manuum utuntur? Cur in Hierarchicis ordinibus etiam unctionem adhibuere Romani, cum & Græci & Africani ſolam ex inſtituto Apoſtolico adhiberent impoſitionem manuum? Cur in minoribus ordinibus Romani ſolam porrectionem inſtrumentorum judicant neceſſariam, nec imponendas iis manus cenſent? Cur ex Doctoribus Pontificiis hanc ſolam porrectionem inſtrumentorum, etiam dum majores & ſacri ordines conferuntur, eſſentialem cenſent, non item manuum impoſitionem? Cur Pontifex Romanus ſolo verbo poteſt facere ſacerdotem vel Epiſcopum, ſi ordo eſt ſacramentum & imprimit characterem indelebilem? Si impoſitio manuum eum characterem imprimit cum à Græcis etiam adhibeatur in lectore ordinando, ergo & lector habebit characterem illum qui datur per impoſitionem manuum. Atqui ut dicit Epiphanius, οὐκ ἐστιν ἱερεὺς ὁ ἀναγνώστης. Hi ut nec alii minores ordines cenſebantur in ordine eſſe ſacerdotali, cum tamen eſſent in ordine Eccleſiaſtico & in canone. Ideo & Diaconiſſæ quia per impoſitionem manuum non conſtituebantur, inter laicos deputabantur. Concilium Nicænum can. XIX. *Memineris autem de Diaconiſſis quæ in eodem habitu eſſe probantur quod non habeant aliquam manus impoſitionem, & ideo modis omnibus eas inter laicos deputari.* ἐπειδὴ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν. Ergo ſola manuum impoſitio diſtinguebat ordinem

 Eccle-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Eccleſiaſticum à plebe. Ergo communiter omnibus ordinibus tam majoribus quam minoribus, tam ſacris quam non ſacris, tunc adhibita fuit. Cur itaque quorum communis fuit impoſitio manuum, non etiam fuit character communis, ſi per impoſitionem manuum imprimitur? Atqui omnino etiam certum eſt Diaconiſſas in ordinem adlectas cum impoſitione manuum. Nec is ſenſus eſt quem putant viri doctiſſimi illius Nicæni Canonis XIX. Nam ibi clare etiam Diaconiſſas in ordine Eccleſiaſtico collocat, & in canone recenſet Eccleſiæ. Sic enim ſcribitur, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένων, ὁ αὐτὸς τύπος παραφυλαχθήσεται. Quod recte interpretati ſunt ἐν τῷ κλήρῳ, ut etiam habent quidam codices gloſſamenti vicem, *Similiter & de Diaconiſſis, deque omnibus qui in clero conſtituti ſunt, eadem forma ſervabitur.* Quę ſequuntur in eodem canone, ſignificant iis Patres hoc intellexiſſe de illis Diaconiſſis quæ per impoſitionem manuum ordinatæ forent & quæ in habitu Diaconiſſarum ambularent. Siquæ autem, inquiunt, nullam manuum impoſitionem habuerint, eæ non in canone Eccleſiaſtico reponi debent, ſed inter laicos deputari. Sic enim ea verba conſtituenda ſunt, ἐμνήσθημεν δὲ τῶν διακονισσῶν τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθεισῶν, ἐπεὶ εἰ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν, ὥστε ἐξ ἅπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι. Unica ſyllaba addita quæ perierat ex ſimilitudine præcedentis veram loco lectionem reddidit, & germanum ſenſum, quem nemo hactenus vidit neq; veterum neque recentium interpretum. Meminimus autem, inquit canon, earum Diaconiſſarum quæ habitum habent, nempe Eccleſiaſticum. Eas nempe cenſeri in ordine Eccleſiæ. Nam κανὼν ibi eſt ordo. Si quæ autem nullam habent manuum impoſitionem, eas omni modo inter Laicos deputari, ſancimus, non ἐν τῷ κανόνι. Diaconiſſas ordinari ſolitas per impoſitionem manuum evincit omnino canon XIV. Concilii Chalcedonenſis qui ſtatuit, *Diaconiſſam non ordinandam ante annum quadrageſimum, & hanc cum ſummo libramine. Si vero ſuſcipiens manus impoſitionem, & aliquantum temporis in miniſterio permanens ſemetipſam tradat nuptiis gratiæ Dei contumeliam faciens, anathematizetur hujuſmodi cum eo qui eidem copulatus fuerit.* Voces χειροτονεῖσθαι & χειροθεσία in Græco textu leguntur. Cur igitur eadem manuum impoſitio aliis imprimit characterem, aliis non imprimit? Fruſtra ergo ſunt qui diſtinxere inter χειροθεσίαν εὐλογίας, & χειροθεσίαν χειροτονίας, quaſi aliuſmodi fuerit impoſitio manuum qua benedictio datur, & qua fit ordinatio. Qua in hæreſi nonnulli ex Græcis recentioribus fuere, & nunc ſunt omnes Pontificii Romani. Hinc ei qui ex presbytero fit Epiſcopus, quia ordine non differunt hi ordines, quod eſt ridiculum, ideo in ſolam benedictionem, non in ordinationem

ma-

manus imponi debere dicunt. Sin vero Episcopus ex alio ordine ordinetur, tum accipere eum volunt χειροθεσίαν τῆς χειροτονίας. Atqui videmus in suprascripto canone XIV. Concilii Chaldedonensis διάκονον γυναῖκα χειροτονεῖσθαι, & χειροθεσίαν δέχεσθαι. Ergo χειροθεσία illa etiam fuit χειροτονίας. Apud Eutychium in originibus Ecclesiæ Alexandrinæ presbyteri Patriarcham suum ordinaturi manus ei imponebant eumque benedicebant.

و يضع ايديهم علي راسه و يباركونه و يصيرونه بطريركا.

Et manus imposuerunt ejus capiti eumque benedixerunt, *atque eum creaverunt Patriarcham.* Ecce finis manuum impositionis etiam in Patriarcha ordinando, ut in Diaconissa, benedictio. Nisi quis ad eum morem referat quo non solebant de novo ordinare & consecrare presbyterum qui fiebat Episcopus, sed per solam manuum impositionem benedicebant. Nam dicit Hieronymus presbyteros Alexandrinos ita eum elegisse qui sibi tanquam Episcopus præponeretur, ut Diaconi eligere solebant Archidiaconum. Ita Bonifacius presbyter cum in Episcopum Romæ electus est à presbyteris, non opus habuit ea manuum impositione quæ ordinandi gratia ab Episcopo adhibetur, sed cum sola benedictione manibus impositis electus est, ut supra docuimus. Nulla tamen differentia ejusmodi fuit ex ipsa institutione, nec ex primitivæ Ecclesiæ usu & praxi inter impositionem manuū, quæ solam conferebat benedictionem & quæ ad ordinationem adhibebatur, ut liquet ex his quæ jam diximus. Unius generis fuit omnis impositio manuum cuicunque actui adhiberetur aut in quacunque persona usurparetur, benedicendo nimirum illi actui, & benedicendæ illi personæ. Quod ad ordinationem attinet quæ conferebatur per impositionem manuum & benedictionem personæ quæ ordinabatur, ea originem habuit à Synagoga, ut jam dictum est, quæ sic presbyteros suos eligebat & magistros ut judiciariam illis potestatem per hanc cæremoniam conciliaret. Cæterum nec sacerdotes sic ordinabantur, sed de plebe homines ac Laici qui πρεσβύτεροι λαοῦ inde appellabantur. Ad eorum exemplum regendæ Ecclesiæ ergo presbyteros instituerunt Apostoli & per similem manuum impositionem, cujus effectus hic fuit ut qui electus ad hoc munus fuerat, eo modo confirmaretur, & auctoritatem quasi à Deo per ministrum ejus benedictus, sui officii recte & sincere & cum bona conscientia agendi acciperet. Ambrosius in Epistolam ad Timotheum priorem cap. IV. *Prophetia est qua eligitur quasi doctor futurus idoneus. Manuum vero impositionis verba sunt mystica quibus confirmatur ad hoc opus electus, accipiens auctoritatem teste conscientia sua, ut audeat vice domini sacrificium Deo offerre.* Verba illa mystica preces erant quibus invocabatur nomen Domini super electum ad hoc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ministerium, ut pastor esset plebi suæ, atque ut per Spiritus ejus gratiam posset qui ordinatus ad hoc ministerium foret, officium sui Episcopatus vel presbyteratus vel Diaconatus vel cujuscumque alterius ministerii recte facere. Apud Rufinum in Itinerario Petri quod ex Clemente vertit ita Zachæus à Petro ordinatur manibus super ejus capite positis & talibus conceptis precibus, *Hæc autem & his similia cum dixisset Petrus, manibus superpositis Zachæo oravit, ut inculpabiliter Episcopatus sui servaret officium.* Ita oratio & manuum impositio in omnibus officiis Ecclesiasticis conferendis ab ordinatore usurpabatur. Qui actus fuit cærimonialis ad confirmationem electi faciendam & benedictionem personæ ejus tribuendam, & auctoritatem conciliandam muneris ejus rite administrandi ad quod eligebatur. In Synagoga Judaica secundi templi tempore cum sanctum Spiritum non amplius haberent, hæc sollemnitas observata est in presbyteris populi & doctoribus eligendis, quæ semper cum Dei invocatione & benedictione ordinandi celebrabatur. Ita Moses Septuaginta seniores constituit per manuum impositionem, quo facto requievisse dicitur super eos Spiritus Dei, καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. Num. XI. vers. XXV. Apostoli qui Judæi erant hunc morem domesticum usurparunt in eligendis Ecclesiæ presbyteris & ministris, & in aliis pluribus rebus, & actibus. Quod & Ecclesia ex eorum traditione retinuit. Sed hujus impositionis manuum in ordinandis omnibus idem effectus & finis, ut dixi, nempe benedictio rei vel personæ ad id quod ex officio debebat agere recte administrandum. Ita postea in Ecclesia benedicebantur qui pœnitentiam accipiebant & qui ea peracta reconciliabantur. Hinc & *benedictio pœnitentiæ* vocatur in concilio Gerundensi. De quo alias. Ipsa quoque confirmatio quæ per manuum impositionem celebrabatur, *benedictio* appellatur in concilio Eliberino can. LXXVII. Aliquando extraordinarie eam quoque usurparint Apostoli in miraculosa aliqua operatione qua revera & efficaciter Spiritum sanctum in ejus personam evocabant cui adhibebatur, ut in baptizatos. Dabant eis Spiritum sanctum Apostoli extraordinaria potestate & mere Apostolica, qua non frustra accipiebant baptizati Spiritum sanctum, sed cum effectu. Quod in hoc solo sacramento baptismi locum habuit, non in ordinationibus presbyterorum aut Diaconorum, nec in aliis quibuscunque actibus ad quos adhibere eam consueverunt. Id patet ex cap. XIX. Actuum, ubi baptizatis in nomine Domini Iesu cum imposuisset manus Paulus Apostolus, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευον. Item cap. VIII. eorumdem Actorum cum multi in Samaria credidissent, & baptizati fuissent in nomine Iesu, sed nondum Spiritum

san-

ſanctum accepiſſent, Apoſtoli qui Hieroſolymis erant, miſerunt ad eos Petrum & Johannem, ut pro iis orarent & ſanctum Spiritum illis impetrarent. Nondum enim, inquit Lucas, in quemquam illorum Spiritus deſcenderat, ſed baptiſmum tantum acceperant in nomine Ieſu. *Deinde impoſuerunt eis manum*, prædicti Apoſtoli, *& accipiebant Spiritum ſanctum.* Illapſum autem ſive deſcenſum Spiritus ſancti reapſe & cum effectu teſtabantur qui eum acceperant prophetando & linguis loquendo. Ibidem adjicitur, cum vidiſſet Simon Apoſtolos per impoſitionem manuum Spiritum ſanctum dare, obtuliſſe eis pecuniam, ut ipſe quoque talem poteſtatem acciperet, ut cuicunque manus ſuperpoſuiſſet, is recipere poſſet Spiritum ſanctum. Res igitur illa tota extraordinaria, & ſolis Apoſtolis conceſſa, non alii cuiquam. Ideo & deſiit cum ipſis Apoſtolis, quamvis conſuetudinem manuum imponendarum baptizatis retinuerit primitiva Eccleſia, ſed ſine effectu qui conſequebatur ex impoſitione manuum Apoſtolica, adeo ut mimica potius imitatio hæc ſit appellanda quam ſacramentum, qua & ſuperſedere potuerunt præſidentes Eccleſiæ primitivæ, immo & debuerunt, quia non efficax amplius erat, nec ea poteſtas cuiquam data eſt niſi Apoſtolis qui paracletum ſic acceperunt, ut & dare poſſent. Quis hodie judicaret pulverem ſputo temperatum eſſe adhibendum ſanandis cæcis, quia Chriſtus hoc modo cæco viſum reſtituit? Nec alia ratio fuit unctionis qua Apoſtoli ægros curabant cum oratione. Cum ipſis hæc virtus evanuit, nec uſurpanda eſt amplius ubi nihil efficit, niſi quis mimum agere velit. Nihil ergo tale operabatur impoſitio manuum in electis ad miniſterium presbyterii aut διακονίας confirmandis. Quę ordinaria cærimonia fuit ex Synagoga accepta, & quam presbyteris à ſe electis ſervandam quoque tradiderunt Apoſtoli, ut eandem uſurparent in iis quoque quos ipſi ad idem munus eligerent. Sed nec *conſecrare*, quo verbo utuntur in ſacrorum ordinum collatione, aliud eſt quam benedicere & εὐλογεῖν. Non enim iſta differunt. Si conſecratur Epiſcopus vel presbyter dum ordinatur, ſimiliter & conſecrari dicendus Lector & oſtiarius in Eccleſia Græca, quia etiam benedicitur per manuum impoſitionem, & ſic recipit miniſterii ad quod electus eſt confirmationem. Idem de Diaconiſſa antiquæ Eccleſiæ. Eulogia quæ panis benedictus eſt, *conſecrata oblatio* dicitur Damaſo. Εὐλογεῖν omnino idem quod ἁγιάζειν, ut alibi dicam. Nullum igitur ſacramentum ordinis quo character imprimatur indelebilis, aut etiam Diaconiſſæ, lectores & oſtiarii foſſariique qui ſimili modo ordinabantur cum benedictione & manuum impoſitione pari, characterem quoque ſui muneris indelebilem videri poſſent accipere. Jam ergo tranſibimus ad ſacramen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

mentum quod vocant *confirmationis*, ut quid in illo novatum sit, & quam non sit nunc necessarium doceamus. Ne de nomine quidem notum fuit prioribus Ecclesiæ Latinæ temporibus. Quis enim veterum patrum meminit in hac cæremonia verbo *confirmandi*? Non Tertullianus, non Cyprianus, non Ambrosius, non Augustinus, non Hieronymus, nec quisquam veterum Latinorum Patrum mentionem faciunt *confirmationis* in hoc significatu. Nec Græci verbum ullum habent quod huic Latino respondeat. *Consignandi* voce in hoc sensu utuntur Latinæ Ecclesiæ patres antiqui, non *confirmandi*. In primitiva Ecclesia sola manuum impositione celebrabatur, atque ita debuit, siquidem referatur ad eam Apostolicam manuum impositionem qua baptizatis Spiritum sanctum dabant, ut ante diximus. Pars postea baptismi integrans habita est, sine qua nec perfectum eum censebant. Quod & ipsum quamvis antiquum sit respectu recentioris ævi, si tamen Apostolica tempora & instituta respiciantur, plane est novum. Multo est recentius quod nunc agitur, & ab instituto ipso à quo derivata creditur hæc cærimonia, remotius quod chrismationem simul cum impositione manuum conjungunt, & separatum à baptismo sacramentum ex ea conficiunt. Tertulliani ævo baptizati de lavacro egressi statim ungebantur, & uncti impositionem manuum accipiebant. Hæ tres erant Baptismi, hoc est unius sacramenti veluti partes. Lotio, unctio & impositio manuum. Cypriani ævo idem servabatur, ut constat ex Epistola ejus LXIII. ad Stephanum Papam. *Quod nunc quoque*, inquit, *apud nos geritur ut qui in Ecclesia baptizantur præpositis Ecclesiæ offerantur, ut per nostram orationem, & manuum impositionem Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur.* Ultimus erat ac summus baptismi actus quo & consummari credebatur ac perfici, non vero confirmari. Hoc etiam novum fuit in isto ultimo actu baptismi, ut soli Episcopi eam consummationem tradere possent. Ideo si præsens esset Episcopus, statim cum ipso baptismo conferebatur, si abesset differebatur. Qui lotus tantum fuisset, non integrum habere putabatur baptismum. Et ita accipiendi plerique loci in Concilio Eliberitano, qui sine hac observatione vix intelliguntur. Ut can. XXXVIII. *Posse fidelem qui lavacrum suum integrum habuerit, nec sit bigamus baptizare in necessitate infirmitatis positum Catechumenum, ita ut si supervixerit, ad Episcopum eum perducat, ut per manuum impositionem perfici possit.* Item Can. LXXVII. *Si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo vel presbytero aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit.* In titulo illius canonis fit mentio *confirmationis*, sed alibi docuimus recentia esse illorum canonum lemmata. Nam per ea tempora nomen *confirmationis* inau-

inauditum fuit. In toto Oriente nulla confirmatio separata fuit à baptismo, sive per unctionem fieret, sive per solam manuum impositionem. Egressis è piscina sancti lavacri Catechumenis statim chrismatio adhibebatur ad Spiritum sanctum accipiendum, ut constat ex Catechesi Cyrilli, Καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ἐδόθη τὸ χρίσμα τὸ ἀντίτυπον οὗ ἐχρίσθη Χριστός. Can. XLVIII. Laodiceno sancitum est, *Quod oporteat eos qui baptizantur post lavacrum chrisma cæleste percipere & regni Christi participes fieri.* Notandum hoc dici de his qui baptizantur, ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι. Hæc enim verba ostendunt in ipso Baptismo chrisma istud dari solitum è lavacro statim egressis. Hoc nihil simile habet cum ea impositione manuum qua Apostoli baptizatis Spiritum sanctum dabant. Primum nullo chrismate utebantur, sed solummodo baptizatis manus imponebant. Præterea non statim, nec in eodem actu baptizandi eam manuum impositionem adhibebant ad evocandum Spiritum sanctum super baptizatos, sed iis qui jam dudum baptizati fuerant ut in eos sanctus Spiritus descenderet, manus imponebant, ut patet ex cap. VIII. Actorum vers. XV. Præterea finis utriusque actionis diversus, hujus nempe chrismationis, & illius manuum impositionis quæ ab Apostolis fiebat. Chrismate baptizati ungebantur ut participes fierent regni Christi, dum scilicet eodem unguento linebantur à quo ipsi Christo nomen. At per manuum impositionem Apostolorum baptizati recipiebant Spiritum sanctum cujus superventum efficaciter sentiebant prophetando & linguis loquendo. Non video igitur qua ratione chrismationem cum manuum impositione conjunxerint, & *confirmationem* id vocaverint, quasi eo modo perfectum non foret baptisma, aut sine efficacia gratiæ suæ maneret absque hoc additamento. Si de illa impositione manuum id intelligatur qua Apostoli Spiritum sanctum dabant baptizatis, cum ad extraordinariam potestatem miraculorum quæ Apostolis solis à Christo data est, referri hæc debeat, quam nemo nunc, nec in primitiva Ecclesia ordinariorum Ecclesiæ ministrorum cum effectu imitari potuit, vanum est hodie fieri quod frustra fit & inaniter. Et verum est quod dicunt, *Spiritum sanctum accipere possumus, dare autem non possumus, sed ut detur Deum invocamus.* Si dare non possunt ne per invocationem Dei quidem, cur frustra id faciunt? Si ne Episcopi quidem eum dare possunt, cur solis Episcopis hæc impositio manuum reservata est quam haud magis cum fructu & effectu implere possunt quam simplices presbyteri? Cur etiam perfectum sine hac baptisma esse crediderunt veterum nonnulli? Quia nullam id adderet baptismo gratiam quod sine effectu dabatur. Per Apostolos celebrata hac manuum in baptizatis impositione, Spiritus san-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſanctus ad hoc tantum dabatur ut prophetarent & linguis loquerentur. Miraculoſa hæc virtus fuit quæ non augebat gratiam baptiſmi qua regenerabantur, ſed eum in quem conferebatur, χαρίσμασιν duobus auctiorem reddebat, prophetiæ dono & linguarum. Inde & *Baptiſmi gratia perfici* dicebantur in primitiva Eccleſia qui baptizabantur, id eſt τελειωθῆναι. In paſſione Stephani Epiſcopi urbis Romæ, *Quem multis exhortationibus Chriſtianæ religionis edocens, & de regno Dei & vita æterna imbuens ſacri Baptiſmatis gratia ex more perfecit, & in albis poſitum presbyterum conſecravit. Perficere* eſt τελειῶσαι, quod & pro conſecrare & initiare ſacris poſitum eſt apud Septuaginta. Inde enim *ſacramenta*, quia ſacrantur qui his participant, vel conſecrantur. Verbum Hebræum מלא quod τελείωσιν deſignat & perfectionem, Hieronymus *conſecrationem* reddit. Ita & *baptiſmo conſecratum* legimus in verſione Ruffini ex Clementis Itinerario Petri. Σφραγὶς etiam de Baptiſmo ſimplici legitur apud Epiphanium, quam vocem alii proprie uſurpant de confirmatione. Ad chriſmationem quod attinet, ea quoque Spiritum ſanctum evocare in Baptizatos credebatur, ſed ejus moris rationem aliunde arceſſunt quam ab ea manuum imponendarum ſuper Baptizatis conſuetudine qua iis Spiritum ſanctum dabant Apoſtoli. Ex eo quippe facto eam repetunt & imitantur quo Spiritus ſanctus in ſpecie columbæ deſcendit in Chriſtum cum baptizatus à Johanne aſcenderet ex Iordanis aquis. Cyrillus in Catecheſi, Κἀκεῖνος μὲν ἐν Ἰορδάνῃ λουσάμενος ποταμῷ καὶ τῶν φώτων τῆς θεότητος μεταδοὺς τοῖς ὕδασι ἀνέβαινεν ἐκ τούτων, καὶ πνεύματος ἁγίου οὐσιώδης ἐπιφοίτησις αὐτῷ ἐγίνετο ἐπαναπαυομένου τῷ ὁμοίῳ, καὶ ὑμῖν· ὁμοίως ἀναβεβηκόσιν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῶν ἱερῶν ναμάτων ἐδόθη χρίσμα τὸ ἀντίτυπον οὗ ἐχρίσθη Χριστός. Ideo Græci hanc chriſmationem adhibebant ſacro lavacro lotis cum ex aqua egrederentur, quia ſimiliter Spiritus ſanctus illapſus eſt capiti Chriſti egredienti ex aqua. *Perfici* quoque & τελειωθῆναι Baptizatos eo chriſmate crediderunt Græci. Unde & in vita Athanaſii ὅσοι μὲν αὐτῶν ἐβαπτίσαντο, τούτους ἐπιχρίσας διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σφραγῖδος, ἐτελείωσεν. In Eccleſia Occidentali primitiva multis locis ſola impoſitione manuum perficebantur, ut ex concilio Eliberino probavimus. Ut ex diverſa origine & cauſa utrumque repetitum eſt, ita etiam non ſimiliter nec eodem tempore utrumque adminiſtratum legitur, & diſpar omnino utriuſque ratio videtur fuiſſe, utcunque effectum eundem tribuerunt. Oleo etiam unxere baptizandos quod diverſum fuit à chriſmate, ut patet ex loco Clementis ex Itinerario Petri à Ruffini verſo Severus Patriarcha Alexandriæ in libello de ritibus Baptiſmi etiam hujus meminit, & alii veterum. Chriſmatio illa ſtatim Baptizatis cum ex aqua exirent

rent

rent usurpata, non Apostolis nota fuit. Solam quippe usurparunt manuum impositionem ad dandum Spiritum sanctum, non secundum baptisma, sed aliquanto tempore post. Per chrismationem fieri Christianos & hoc nomen tunc inde habere incipere à similitudine unguenti quo unctus est Christus patres Græci volunt, non tamen omnes. Nam in quibusdam Ecclesiis Græcanicis, immo vel in plurimis, ut constat ex canone penultimo Constantinopolitani Concilii, prima die fiebant & dicebantur *Christiani* qua crediderant & se credere professi erant, sequente die in Catechumenos conscribebantur, tertia exorcizabantur & insufflabantur, postea inter Catechumenos diu manebant audientes Scripturas, postremo baptizabantur. Cum baptismo autem simul comprehendebatur chrismatio, quia ultimus ejus erat actus. In Occidente similiter prima credendi professione fiebant Christiani, quam concilium Eliberitanum *fidem primam credulitatis* appellat Can. XLII. *Eos qui ad fidem primæ credulitatis accedunt, si bonæ fuerint conversationis intra biennium placuit ad baptismi gratiam admitti debere.* Prima illa fidei credulitate cum impositione etiam manuum, quasi benedictione, recipiebantur inter Catechumenos & Christiani tum demum dici incipiebant, ut liquet ex ejusdem concilii can. XLIV. his verbis: *Qui aliquando fuerit Catechumenus & per infinita tempora nunquam ad Ecclesiam accesserit, si eum de clero quisque cognoverit esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptismum non negari.* Cum Christiani hoc modo fierent & hoc nomen mererentur ex prima fidei Christianæ professione, manuum impositione tunc etiam benedicebantur. Et de hac manuum impositione plane intelligi debent, non de confirmatione verba Canonis XXXIX. In eodem concilio Eliberino, *Gentiles, si in infirmitate desideraverint sibi manus imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit eis manum imponi, & fieri Christianos.* Item canon sextus concilii primi Arelatensis ita exponendus, *De his qui in infirmitate credere volunt, placuit debere iis manum imponi.* Quod perperam de confirmatione accipiunt viri doctissimi, non enim confirmabantur qui ex gentibus ad fidem accedebant priusquam baptizati essent. At canon ille de his loquitur qui ad fidem accessere, & conversi ex gentilitate fuere cum in infirmitate essent. His manus imponebatur, & Christiani eo ipso fiebant, & postquam inter Catechumenos diu mansissent si nimirum ex morbo illo convaluissent, tum demum baptizabantur. Prima illa igitur impositione manuum dicebantur *Christiani* quæ ante baptismum celebrabatur, ultima qua perficiebantur *fideles* ac *justi*. Unde & passim in illis conciliis vetustis Occidentis, *fidelis* idem est qui baptismum accepit. Hinc in canone LIX. concilii Eliberini *Christianus* & *fidelis* ita distinguuntur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

guuntur. *Christianus* est catechumenus qui ad fidem accedens manuum impositione prima meruit fieri Christianus: *Fidelis* qui integrum suum baptismum acceperat, hoc est qui manuum impositione ultima perfectus fuerat. Idem concilium can. LXXVII. *Si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo vel presbytero aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quod si de sæculo ante recesserint sub fide qua quis crediderit, poterit esse justus.* Ubi palam est *benedictionem* ab eo vocari manuum impositionem, quæ adhibebatur in confirmationem. Sic omnis manuum impositio, benedictio, ut diximus, quia ad hoc fiebat. Duplex igitur peragebatur manuum impositio in baptismo, una antequam baptizarentur cum primam fidem profitebantur & inter catechumenos recipiebantur, altera postquam baptizati essent, cum confirmarentur vel consignarentur. Severus Patriarcha in tractatu Syriaco de baptismi ritibus, baptizandis ante omnia manum imponi solitam à sacerdote tradit. At ex aqua exeuntes ubi loti fuerant, chrismabantur apud Græcos. Ille autem Severus Patriarcha Alexandriæ fuit sub Arabibus, ne putes antiquum. Nam eo nomine nullus inter Alexandriæ priscos Patriarchas. Præterea tot rituum tam multiplex observatio in uno sacramento baptismi satis arguit non esse purioris & antiquioris sæculi antistitem. De quo alias. Apud Latinos veteres secunda manuum impositione sine chrismatione perficiebantur sive confirmabantur. Sic in pœnitentia duplex impositio manuum usurpari solebat, prima qua veniam pœnitentiæ agendæ accipiebant pœnitentes, ultima qua reconciliabantur. Duo capita habet Isidorus libro II. de officiis separata, unum de chrismate sive unctione mystica sacerdotum Judaicorum qua Christus figurabatur, & qua unctus est ipse Christus, ad cujus instar *Ecclesia*, inquit, *unctione chrismatis consecratur pro eo quod membrum est æterni sacerdotis & regis. Ergo quia genus regale & sacerdotale sumus, ideo post lavacrum ungimur, ut Christi nomine censeamur.* At primitiva Occidentis Ecclesia non ungebat suos ut Christi nomine censerentur, id est Christiani appellarentur, sed manuum impositione prima nomen hoc iis dabat qui ad fidem convertebantur, qua prima eorum professio benedicebatur. Sequenti capite seorsum tractat idem Isidorus de *manuum impositione vel confirmatione.* Hujus causam repetit & originem ab Apostolorum consuetudine, qui manus imponebant baptizatis ut reciperent Spiritum sanctum. Quo capite tamen verba Innocentii Papæ affert ex Epistola ad Decentium Eugubinum quibus idem Isidorus videtur chrismationem confundere cum manuum impositione. *Nam presbyteris*, inquit, *sive extra Episcopum sive præsente Episcopo baptizant, chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum,*

cratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare quod solis debetur Episcopis cum tradunt Spiritum paracletum. Sed mirifice, ut alibi ostendimus latius, variavit hic ritus confirmationis pro temporibus & locis in Ecclesia, cum aliæ chrismationem pro confirmatione adhiberent solam, aliæ solam manuum impositionem, aliæ statim post baptismum eam conferrent, aliæ vero longo satis post tempore baptizatis eamdem indulgerent. Ecclesia nunc demum Romana utramq; adhibet & aliquot annorum spatio interjecto ab infantibus baptizatis, ut pueris, ac quidem septennibus. Quod an ex Apostolorum traditione habeant ipsi viderint. Adultis illi manus imponebant baptizatis ut Spiritum sanctum reciperent, quo accepto prophetabant & linguis loquebantur. Nihil horum cum nunc consequatur in confirmatis, nec vero consequi possit propter ætatem in qua accipiunt confirmationem, videndum an non sic mimica cæremonia fiat quæ incassum adhibetur. Cum vero chrismationis in hoc actu potissimum rationem habeant, ratione prorsus caret ut diversum ex ea sacramentum à baptismo conficiant cum pars fuerit integrans baptismi apud veteres qui eam usurparunt. A lavacro statim dabatur, & ab eodem presbytero qui baptizaverat. Impositio manuum si quis eam vellet more Apostolico baptizatis indulgere ad paracletum dandum, non necesse est ut statim detur post baptismum, nec pueris, sed adultis tantum. Nullum ergo sacramentum confirmationis. Nec res nec nomen Apostolicæ sunt traditionis, nec usus chrismatis in hoc ritu. Usurpatio etiam est quod Episcopi eam sibi propriam vindicant, quod nec in omnibus Ecclesiis observatum fuit, nec Apostolicæ est institutionis. Sed nec si vere res reputatur, ullam manus impositionem adhibere videntur. Alapam incutiunt quę non est vera manuum impositio. Hinc qui alicui plana palma os verberant *manum imponere* joco dicimus. Patrinos etiam, ut vulgo loquuntur, sive susceptores pro confirmandis in hac non sacramentali cæremonia ut in baptismo assumunt, cum quibus sicut in baptismo spiritalem contrahi cognationem putant. Ruteni hodie eam non habent nec Moschovitæ nec Abassini, nec etiam ut ante dictum est, Græci. Ad sacramentum quod attinet *extremæ Unctionis* quomodo novitatem ejus poterunt excusare, qui nihil non se habere jactant ex Apostolica traditione? Non ab instituto Apostolico tanquam extrema dabatur, quam sanandis per orationem infirmis adhibendam præcipit Apostolus Iacobus. Non deploratis ergo ægris nec semimortuis ut nunc fit conferebatur, sed omnibus ut sanari per eam possent. Opinio etiam illa nova, qua censent periculosum esse ex hac vita migrare sine hac unctione. Soli Episcopo hodie licet in Ecclesia Romana oleum quo datur hæc extrema unctio, bene-

nedi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nedicere, cum Apoſtolus presbyteros advocandos præcipiat ad orandum ſuper infirmis & eos ungendos in nomine Domini, Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάτω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευξάσθω ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. *Ægrotat quis inter vos? Advocet presbyteros Eccleſiæ & orent pro eo, ungentes eum in nomine Domini.* De omni ac leviter etiam ægrotante id accipiendum. Presbyteros Eccleſiæ cum vocandos præcipit, non alii tunc quam presbyteri regebant Eccleſias qui omnes erant & Epiſcopi. In toto Oriente presbyteris benedictio hujus olei permittitur, quo non ſolum ægros ungunt, ſed etiam benevalentes ac pœnitentes Hoc etiam porro novum quod oleum illud benedicitur, cum ex ſimplice oleo fieret Apoſtolorum ætate. Preces quæ ad Deum pro ægro à presbyteris fundebantur plus proficere ad ſanitatem infirmo reſtituendam quam oleum ipſum indicat Apoſtolus verbis ſequentibus, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος, κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκὼς, ἀφεθήσονται αὐτῷ. *Et oratio fidei ſanabit infirmum, & allevabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit remittentur.* At ex hodierna perſuaſione Eccleſiæ Romanæ non niſi morientibus vel omnino morituris, quaſi mortuis in altero ſæculo profuturum, confertur hoc ſacramentum, quod ad ſanandos ægrotos cum oratione fidei fuit inſtitutum. Jam vero quid afferent pro ſacramento pœnitentiæ ſicut nunc celebratur, ut perſuadeant nobis eſſe antiquum morem & Apoſtolicum? Novitius plane eſt. Si ſacramentũ eſt, ab illis confictum conſtat qui jus non habuere ſacramenta nova inſtituendi in Eccleſia quod ſoli Chriſto licuit. Confeſſio eſt iſta peccatorum privata & in auriculam presbyteri facienda quæ ſæpius iteratur, & toties quidem quoties quis peccat, cum ſigillo taciturnitatis tantæ, ut regna citius everti cum ſuis regibus pati ſe poſſe dicant quam revelari unam talem hominis confeſſionem, etiamſi faſſus fuerit ſibi in animo fuiſſe regem cum tota ſtirpe regia occidere. Quam novit pœnitentiam primitiva Eccleſia, per priora tria aut quatuor ſæcula publica fuit, & ſolorum peccatorum atrocium, & publicorum, & manifeſtorum & Eccleſiam ſcandalizantium. Non licebat eam iterari ab eo qui ſemel ejus publice faciendæ poteſtatem accepiſſet, ſi iterum in ſimile peccatum recidiſſet, aut ſi in aliud ejus generis incidiſſet propter quod pœnitentiæ vel exomologeſis faciendæ venia dabatur. Nec hæc pœnitentia tum pro ſacramento habita eſt, non enim aboleri eam licuiſſet. Ut augeri ſacramentorum numerus non poteſt, ita nec minui. Atqui illa talis pœnitentia decreto Eccleſiæ in toto Oriente ſublata eſt ſub Nectario Conſtantinopolitano. Nec poſtea in Orientalibus Eccleſiis univerſis ulla pœnitentia uſurpata, eſt, nec publica nec privata, nec auricularis nec ocularis,

hoc

hoc est in omnium conspectu peragenda. De matrimonio quam novum & quam ridiculum quod in numero sacramentorum qualia necessaria ad salutem censeri tantum debent, istud tam non necessarium reposuerunt ut ejus de necessitate abstinentiam certis personis injunxerint qui Episcopi vel presbyteri vel Diaconi fieri vellent? Quod & ipsum tam noviter introductum in Ecclesiam fuit, ut satis certum sit & Apostolicæ institutioni esse contrarium, & primitivæ Ecclesiæ per aliquot sæcula receptæ consuetudini, & Orientalium Ecclesiarum etiam nunc praxi, quæ maritos habent sacerdotes. Apostolus quoque inter illa quæ in Episcopo ordinando exigit hoc etiam requirit, *Vt suæ domui bene præsit, & liberos in subjectione contineat. Nam si quis propriæ domui præesse nescit, quomodo Ecclesiam Dei curabit?* Apostoli ipsi uxores habuerunt & secum circunduxerunt. At sacramentum esse matrimonium quod non liceat capessere illi qui sacramentum ordinis habeat, & hoc invicem tale esse, ut ab eo non possit usurpari qui in sacramento sit matrimonii, novitas plane est, & sacramentorum institutio nova quæ non possunt simul in eandem personam ex nova doctrina Romana competere, cum hæc duo nec sacramenta olim essent Ecclesiæ, & in una persona possent concurrere. Ut sacramentum videretur, indissolubile omni modo esse voluerunt etiam præter Christi voluntatem qui ex adulterii causa permisit dissolvi. Quod etiam hodieq; Ecclesiæ Orientales retinent. Nova igitur & hæc doctrina Romanorum qui vinculũ matrimoniale etiam post divortium in causa fornicationis factum manere volunt. Cujus rei nullam aliam habent causam nisi quod sacramentum ab ipsis statuitur matrimonium, cujus hæc natura sit quatenus est sacramentum, ut vivente altero conjugũ, alter nulla ratione sit liber. Apud Judæos matrimonium non fuit sacramentum, neq; apud primos Christianos. Nec ullam video rationem, cum nulla etiam id auctoritate divina nitatur, cur matrimoniũ quod est juris gentium & solo consensu contrahitur, copulatione vero consummatur, peculiare fieri debuerit sacramentum religionis Christianę. Si consensus id facit, copulatio perficit, cærimonię non sunt de ejus essentia quæ cum aliæ fuerint apud Iudæos, aliæ apud Gręcos, aliæ apud Romanos, sola benedictione constabant apud Christianos veteres in Ecclesia faciendæ per manuum impositionem quæ in omnibus ferme actibus sollemnibus interveniebat à fideli celebrandis. Totidem igitur excogitanda essent sacramenta quot benedicendi modi vel ritus fuere, vel quot res vel actus erant quibus benedictio impertiebatur. Recte sane Augustinus dixit, lib. III. de doctrina Christiana cap. IX. *Pauca nos quædam sacramenta habere eademque factu facillima & intellectu augustissima, & observatione castissima, sicuti est baptismi sacramentum & celebratio corporis & sanguinis*

 Christi.

Christi. Quod & alibi repetit. Non ſacramentum igitur matrimonium. Et qui ex Scriptura probarunt eſſe μέγα μυστήριον non intellexerunt locum Scripturæ quæ non de matrimonio hoc dixit ſed de Chriſti & Eccleſiæ conjunctione, quæ revera μέγα μυστήριον cenſeri debet. Sed de his alibi, & etiam alii. In ſacramentis porro quæ à Chriſto vere conſtat inſtituta fuiſſe, quam multa mutarunt, interpolarunt, adjecerunt, detraxerunt, præter ipſam Chriſti inſtitutionem, Apoſtolicam traditionem, & uſum veteris Eccleſiæ? An nova negabunt in Euchariſtiæ ſacramento, elevationem, oſtenſionem, adorationem, circumgeſtationem, detractionem calicis? Quam aliena hæc omnia ab ipſa Chriſti inſtitutione & primævæ Eccleſiæ praxi? Recentiſſima quidem iſta, & ab his quinque aut ſex ſæculis introducta. Si altius aſcendamus, alia quædam nova deprehendemus, quæ inſtitutioni Chriſti repugnant, & Apoſtolicæ obſervationi. Mane & jejuni ſumunt. Chriſtus poſt cænam inſtituit. Unde & κυριακὸν δεῖπνον & *cœna Dominica* vocatur, quo nomine vocari nunc non poteſt, cum ſit potius jentaculum. Tertullianus etiam eam novitatem ſuo ſæculo introductam notat quod de præſidentium manibus eam acciperent, cum antea ex Chriſti inſtituto omnes qui aſſidebant menſæ ipſi è diſco ſumerent. At nunc ne de præſidentium quidem manibus ſumitur, ſed in os inditur. Azyma ipſa quibus hoc ſacramentum conficiunt, de novitate ſunt. Nam & Apoſtolorum ævo & aliquandiu poſt Apoſtolos in Agapis convivialibus quas Chriſtiani in unum convenientes celebrabant, ſemper poſt cænam, ut mos à Chriſto traditus volebat, Euchariſtiam participabant, in eo pane quem in cœna ederant, hoc eſt fermentato. Quod uſque ad ſæculum ſecundum videtur invaluiſſe haud longe à fine. Nam auctor Ignatianarum Epiſtolarum quem paulo poſt Valentinum hæreſiarcham vixiſſe ſupra docuimus, ἀγάπην ποιεῖν appellat cœnam Dominicam celebrare, quia tunc ſolebat in ejuſmodi conviviis, quæ Ἀγάπαι dicebantur, à cœnantibus una ſumi. Ita ille in Epiſtola ad Smyrnæos, ut quidem habet autographum Florentinum, & quomodo etiam ab Antiocho citatur. Οὐκ ἐξὸν, inquit, ἐστὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ εὐάρεστον, ἵν᾽ ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράττετε. *Non licet ſine Epiſcopo baptiſmum conferre, neque Agapen conficere, ſed quodcunque ille probaverit, Deo etiam placitum, ut firmum ſit & ratum quidquid fit.* Pro quibus verbis vulgatæ editionis auctor & interpolator hæc poſuit, οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν, οὔτε δοχὴν ἐπιτελεῖν. Ex quibus liquet non hodie atque heri extitiſſe hujuſmodi impoſtores & nebulones qui ſincerum incruſtarent, & veterum ſcripta ad ſuæ ætatis

morem

morem invertere & accommodare omni modo gestirent. Mos quidem Agaparum diutius permansit in Ecclesia cum usque ad quartum sæculum duraverit. Nam cum antea in templis & Ecclesiis ex more Apostolico celebrari solita essent hujusmodi convivia Christiana, concilium Laodicenum ea removit à templis can. XXVIII. quo vetuit ἐν κυριακοῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν. *Quod non oporteat in templis vel Ecclesiis convivia quæ vocantur Agapæ fieri, nec intra domum Dei comedere vel accubitus sternere.* Idem prohibitum est concilio Carthaginensi sub Aurel. Can. XLII. *Ut in Ecclesia convivia non celebrentur.* Sed concilia illa τοπικὰ fuere non οἰκουμενικά. Chrysostomi tempore adhuc in templis Agapæ fiebant, qui vixit sæculo Synodi Laodicenæ. Sed ea ætate post communionem factam & synaxin missam, una epulabantur in templo divites cum pauperibus, & eidem mensæ accumbebant instructæ copiis quas domo divites attulerant. At prioribus duobus Ecclesiæ sæculis ex Apostolico more & instituto Agape primum idem epulum fiebat, deinde post cœnam ut Christus instituit, Eucharistia celebrabatur. Concilium Carthaginense Aurelii tempore celebratum sanxit ut sacramenta altaris *non nisi à jejunis hominibus celebrarentur.* Ergo ante id tempus etiam à cœnatis celebrari mos erat. Excipi vult idem canon unum diem anniversarium quo cœna Domini celebratur. Eo quippe die à cœnatis sumebatur juxta institutionem Christi. In pluribus Ægypti urbibus teste Sozomeno singulis Sabbatis homines conveniebant in Ecclesiam sub vesperam & jam cœnati sive pransi hujus sacramenti participes fiebant. lib. VII. cap. XIX. Παρὰ δὲ Αἰγυπτίοις ἐν πολλαῖς πόλεσι καὶ κώμαις παρὰ τὸ κοινῇ πᾶσι νενομισμένον πρὸς ἑσπέραν τοῦ σαββάτου συνιόντες ἠρισηκότες ἤδη μυστηρίων μετέχουν. Nec dubium quin primitiva Ecclesia in Agapis suis per unum aut alterum sæculum ex instituto Dominico & Apostolico eundem morem usurparit. Inde ἀγάπη pro cœna Dominica apud Pseudoignatium. Ut enim ἀγάπη ipsa est pro κυριακῷ δείπνῳ, ita Paulus in prima ad Corinthios cap. XI. κυριακὸν δεῖπνον vocat eorum qui conveniebant ad commune convivium in Ecclesia agitandum. In quo non aliud reprehendit Apostolus quam quod unusquisque propriam cœnam præsumebat in edendo, adeo ut alii esurirent, alii vero ebrii essent. Ἕκαστος τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει. Ex quibus verbis liquet, prius cœnasse, deinde Eucharistiam sumpsisse in illis conviviis. Et Eucharistia quidem in commune omnes participabant, cœna autem quæ præcedebat non una nec communis omnium fuit, cum unusquisque quod domo attulisset privatim ederet. Voluit autem Apostolus omnes in commune vesci ut divites nimirum copiis suis pascerent pauperiores. Quod postea

cor-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

correctum est atque emendatum ex Apostolico præcepto, & Agapæ apud omnes ita institutæ, ut in commune epularentur tam divites quam inopes. Verum de his alibi. Qui dicere audent nihil à se novatum esse in religione, & omnia se vetusta retinere sicut & instituta sunt, convincuntur vel unico Baptismi sacramento. Non enim id βαπτισμὸς est quo hodie infantes initiant, non mersio, non tinctio, non lotio, non lavacrum, nec λουτρὸν ut etiam Græci vocant & vox *baptismi* Græca significat, sed ῥαντισμὸς, aspersio vel infusio aquæ. Tempore Hieronymi omnes Ecclesiæ hunc morem observabant in Baptismo ut ter caput sub aqua mergerent quibus id sacramentum dabatur. Sic enim scribit adversus Luciferianos, *Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, velut in lavacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis gustare concordiam.* Hodie non caput mergunt qui baptizantur. Non ergo proprie βαπτίζονται. Sed illa observatio oblitterata est de lactis & mellis concordia prægustanda postquam ex aqua egressi essent. Pro his aliæ substitutæ sunt de sale & saliva. Sed nec illa trina mersio à Christo fuit instituta, nec ab Apostolis frequentata qui semel mergebant quos ἐβάπτιζον. De Christo ita etiam fuisse baptizatum omnes veteres consentiunt. Idem Hieronymus ne alios citem, eodem libro: *Ipse Dominus noster Iesus Christus qui non tam mundatus est in lavacro quam lavacro suo universas aquas mundavit, statim ut caput extulit de fluento, Spiritum sanctum accepit.* Ita & Iudæi se abluebant, id est ἐβάπτιζον, à quorum ritibus Christus & baptismum suum mutuatus est. Gentiles quoque in purificationibus suis caput ipsum flumine mergitabant. Persius Satyra I.

Hoc sancte ut poscas Tyberino in flumine mergis
Mane caput, bis terque.

Apuleius Metamorphoseon lib. XI. *Confestimque discussa pigra quiete, alacer exsurgo, meque protinus purificandi studio marino lavacro trado, septiesque submerso fluctibus capite.* Hoc βαπτίζειν ἑαυτὸν εἰς θάλασσαν vetus Poëta dixit hoc versu:

Περιμάκτριαν γραῖαν οὐδὲ κάλει, καὶ βάπτισον
Σεαυτὸν εἰς θάλασσαν.
Anus piatrix tibi vocanda, tum mari
Mergito teipsum.

Plura non addam quæ non sunt hujus loci. Verbum βάπτειν à quo factum est βαπτίζειν non aliam habet significationem. Βάπτειν ὑδρίαν dicitur qui aquam è puteo vel flumine haurit, quod non potest fieri nisi tota sub aqua immergatur situla. Lanæ & vestes βάπτεσθαι dicuntur cum tinguntur, quia totæ ut fucum bibant in cortina merguntur. Græca Ecclesia etiam hodieque baptizandos mergit. Qui defendunt aspersionem ex loco Cypriani

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

priani lib. IV. Epist. VII. ratio eos fugit. Non enim contra morem receptum in piscina mergendi baptizandos ea scripsit, sed ut consuetudini velificaretur tunc usitatę perfundendi in lectulo ægrotos ne sine baptismo morerentur. Quod cum multi eo tempore improbarent, eo nomine quia baptismus non constaret sine mersione in aquam vivam vel piscinam, ideoque perfusione aut aspersione collatus vix videretur integer aut plenus, sed mutilus ac mancus. Quæsitum enim ab ipso fuerat non an mersione baptizandi essent qui hoc sacramentum accipiebant, sed an qui in infirmitate & languore gratiam Dei ita consequuti essent, habendi forent legitimi Christiani quod aqua salutari non loti essent, sed perfusi. Eos non *Christianos* quidam sed *clinicos* vocabant, quia in lecto decumbentes ac clinici sive κλινήρεις eo quo poterant modo baptizati sive loti essent, non lavacro integro ut hi qui caput sub aqua mergunt, sed toto corpore aqua perfuso. Sic Novatus baptismum accepit æger, περιχυθεὶς non βαπτισθεὶς, ut est apud Eusebium lib. VI. cap. XLIII. in Epistola Cornelii Papæ ad Fabianum, Καὶ ἀποθανεῖσθαι ὅσον οὐδέπω νομιζόμενος ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ ᾗ ἔκειτο περιχυθεὶς ἔλαβεν. *Cum jam moriturus putaretur, in ipso lecto quo jacebat perfusus gratiam baptismi accepit.* Hanc perfusionem sive περίχυσιν ægrorum aliquot argumentis nititur commendare Cyprianus, non ut ritum communem tunc baptizandi condemnaret, aut improbaret. Per trinam κατάδυσιν fiebat, & totidem ἀναδύσεις trinam mersionem, & emersionem, ut est apud Cyrillum Hierosolymitanum in Catechesi. Materia etiam Baptismi olim alia veteribus quam novis Romanis. Nunc benedicta aqua infunditur capiti baptizandi, antiquitus pura aqua aut etiam perennis, ac fluminea. Clemens in Itinerario Petri ex versione Ruffini, *Baptizatur autem unusquisque virorum in aquis perennibus nomine trinæ beatitudinis invocato super se, perunctus primo oleo per orationem sanctificato, ut ita demum per hæc consecratus possit percipere de sanctis.* Baptisma in aquis perennibus Apostolici instituti & moris, sed non invocatio Trinitatis super baptizatum, cum Apostoli in solo nomine Iesu baptizarent. Nova & illa de unctione per oleum sanctificatum, quæ alium quam Clementem auctorem clamant discipulum ut pote Apostolorum. Constantium ideo distulisse baptisma suum usque ad ultimæ vitæ tempora quod in votis haberet in Jordane sacrum lavacrum percipere, tradit Eusebius in Tetrabiblo de Constantino. Plura exempla passim occurrunt. Alias cærimonias in hoc sacramento multas usurpant, prorsus novas. Alia vestis in sacris quam communis, alia lingua quam vulgaris, nonne novi sunt instituti? Preces pro mortuis satis veteres sunt quamvis non sint Apostolicæ institutionis, nec usus in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Ecclesia antiqua. Sed illæ quę fiunt ad animas è purgatorio educendas & in cælum reducendas prorsus novitiæ & πονηροῦ κόμματος. Preces alio fini faciendas & factas pro defunctis cum eo igne conciliarunt quo purgari post mortem ex hæresi Origenis creduntur animæ. Quasi scilicet eodem tempore utrumque inventum fuerit, preces pro animabus defunctorum fundere, & putare ignem purgatorii extingui precibus factis in gratiam illius pro quo fierent. Atqui hoc posterioris inventionis, illud antiquioris, à Judæis more petito, quæ nihil habuerunt inter se commune aut affine nisi postquam placuit animas in purgatorium quasi in ergastulum ad tempus detrudi, unde liberarentur oblationum & orationum missarumque opera. Fuit tempus cum vox purgatorii aut καθαρτηρίου πυρὸς nec in Græca nec in Latina Ecclesia audiretur. Postea ita auditum est ut nullo modo reciperetur, tanquam ab homine hæretico inventum & ex Platonicis somniis confictum. Postremo ubi refictum & interpolatum est ab aliis non magis orthodoxis, dubitari de eo aliquando cœpit an admitti deberet. Id disputatum in utramque partem. Non ultra de eo illi qui tum maxime amplexi sunt tradiderunt quam pie credi posse. Cum sic à plerisq; ambigeretur an peccatorum animæ à peccatis suis post mortem punitione temporali purgarentur, & ubi purgatæ essent à pœna absolverentur, communis tamen opinio fuit, Ὅτι ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς τοῦ ἐκκλησίας φρόνημα, οὐδεὶς ἀπολύεται τοῦ κολάσεως, ut scribit Stephanus apud Photium. Origenes omnes omnino purgari igne credidit & restitui. Postea obtinuit ὅτι οὐ πάντες τῇ κολάσει καθαίρονται, ἀλλὰ τινές. Ita primo nullum fuit purgatorium, postea problematicum extitit, nunc demum inter credenda locum habet, & ex quo sic obtinuit, aurea maria Ecclesiam inundarunt quibus submersa est. Hic purgatorius porro ignis in tantum alius fuit à refrigerio priorum patrum, quantum dissidet id quod refrigerat ab eo quod urit. Ex illo igne nundinatio luculenta animarum & quæstus sacerdotibus constitit uberrimus. Ideo nunquam extingui patientur, sed pro eo tanquam pro aris, & focis contendent. Nemo hodie sacerdotum est summi & infirmi ordinis qui non Tibulli illud occinat, pereat religio,

Dum meus assiduo luceat igne focus.

Revera ille focus est clericorum, quem sola avaritia primo excalefecit, & nunc eadem fovere pergit. Infinita porro alia sunt, quibus puritatem veræ religionis infuscarunt & incrustarunt, aliena, inania, ludibriosa, superstitiosa, etiam impia. Tota denique paratura Pontificiæ ac Romanæ religionis à minimis ad maxima, tam in externo habitu quam in interna habitudine novitatibus infecta est, & ab institutione Christi & Apostolorum traditione atque ab antiquioris puriorisque Ecclesiæ praxi & usu toto

cælo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

cælo remota, qua Christi vestem pro nativa & simplice, fucatam & versicoloriam reddiderunt, theatro potius dignam quam templo. In his novitatibus Ecclesiæ Romanæ non omittendi sunt gravissimi & pravissimi errores, quos tanquam articulos fidei, & omni Christiano ac fideli tenenda sub anathematis pœna dogmata, conciliis ideo determinata ac sancita, posuerunt. An novum negabunt esse de invocatione sanctorum dogma, de adoratione imaginum, de purgatorio, de infallibilitate Papæ, de ejusdem supra concilia potestate, de indulgentiis, de dispensatione à jure divino? Doctrina deponendorum regum an vetus est & Apostolica? Tota Hildebrandina est, non tamen ab ipso Hildebrando primo prodita cum ejus fundamenta jam ante jecissent Gregorius secundus & Leo tertius qui suis ac legitimis dominis Imperatoribus Constantinopolitanis non solum obedientiam denegarunt, sed & eorum subjectos in Italia & Roma sacramento fidelitatis absolverunt, & ad jugum excutiendum sollicitarunt. Certùm tamen est, Hildebrandum multis partibus auxisse, confirmasse ac perfecisse nefariam illam & abominandam doctrinam, sicariis potius ac veneficis quam Dei ministris & sacerdotibus dignam. Nec propter hæresin tantum, sed etiam propter imperitiam regnandi deponi posse reges & Imperatores haud secus quam dispensator aut actor, aut villicus qui rem domini male gerit & administrat ab eo jure expellitur, eadem doctrina monstrat. *Implicita fides* qua fidelis id solum credere jubetur quod Ecclesia credit, an ex Apostolica institutione ac doctrina aut Ecclesiæ primitivæ praxi & usu processit? Nam quis ignorat quantum laboris hæc insumendum crediderit, & quantum temporis impendendum in instruendis catechumenis ut idonei reddi possent ad recipiendum sacrum Baptisma? Nonne etiam novum est quod illa Ecclesia credere jubet propriis nos meritis non passionis Dominicæ virtute ac merito ad gloriam pervenire? An antiquum est quod hodie renovatur ex hæresi Collyridianorum, dum pari ferme cultu prosequuntur beatam Mariam Deiparam quo ipsum Christum? Monachi vero vel eam præponunt ipsi Christo, utpote matrem filio, quæ & jure matris potest illi imperare, & quod vult vel ingratiis pro iis qui eam devote coluerint nomenque ejus invocarint impetrare. Si idololatria hęc non est, ostendant mihi quid sit idololatria, & an à Deo sic mandatam vel Apostolis nunc exerceant, & an primitiva Ecclesia id fecerit. Hæc alii jam refutarunt ex nostris viri doctissimi. Sed quod prorsus mirandum est, omnes istas novitates antiquitatis velamine obumbrant calliditate & simulatione plus quam Gabaonitica, qui cum ex proxima regione venirent, iter ex longinquo mucidi panis indiciis & vestis detritæ calceorumq; ruptorum ostensione mentiebantur. Enimvero qui sic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

agunt, Pilatum ipſum pro Chriſto nobis obtrudere ſatagunt. Certe ſimiliores Pilato in omnibus qui Chriſti hodie ſectam ſe ſequi affirmant. Nam & Chriſtum quotidie ipſimet crucifigunt, dum tam aliena ab ejus diſpoſitione conſectantur, & tam contraria divini verbi veritati & cultui confingunt. Quod ad traditiones nos vocant, etiam ſequimur non inviti præcedentes dum nomine traditionũ nihil nobis ingerant quod eſſe conſtet inſtitutioni Apoſtolicæ, ſicut in Scriptura ſacra conſignata diſerte & expreſſe habetur, contrarium, aut quod ab humana inventione excogitatum & fictum eſſe nobis compertum ſit. Ritus omnes in Eccleſia uſitati ac recepti quorum origo poſterior deprehenditur Apoſtolorum ævo, de his certo pronunciari poteſt, eos non fluxiſſe ab Apoſtolica inſtitutione. Quod idem & de illis dicendum quibus contrariam obſervationem in primitiva Eccleſia frequentatam fuiſſe oſtendere poſſumus. Si quæ ſunt vero quæ nec pugnent cum ſacra Scriptura traditiones, nec cum primitivæ Eccleſiæ praxi & uſu, & quæ Dei verbo non ex diametro contrariæ ſint, tametſi talium origo obſervationum in ſcriptis Apoſtolorum non reperiatur expreſſa, ut indifferentes illas ita admittimus, ut etiam mutari poſſe credamus. Nulla enim tam bona eſt conſuetudo quin mutari aliqua meliore poſſit, ſi non auctoritate Euangelica nitatur aut traditione Apoſtolica. Atque, ut ait Cyprianus ad Iubaianum, *Fruſtra quidam qui ratione vincuntur, conſuetudinem nobis opponunt, quaſi conſuetudo major ſit veritate, aut non id ſit in ſpiritalibus ſequendum, quod ut melius fuerit à ſancto Spiritu revelatum.* Hujus generis plane ſunt omnes illæ novitates quas in Eccleſiam introductas & à Romanis hodie obſervatas notamus. Aut enim ſunt verbo divino & Apoſtolicæ inſtitutioni contrariæ, aut Apoſtolorum tempore longe poſterius inventæ, non poſſunt inter eas traditiones numerari quas non ſcriptas ab Apoſtolis accepit Eccleſia. In Papa autem omnis mora ſtat ne Eccleſia novis illis dogmatibus & erroribus repurgetur, ac tota reformetur tam in capite ipſo quam in membris. Quod autem dicunt non debuiſſe ab Eccleſia Romana & à communione Papæ recedere qui reformationem primi moliti ſunt, vellem nobis oſtenderent quomodo id fieri ſine ſeceſſione ac ſchiſmate potuerit? Quis tuliſſet declamantes contra purgatorium, contra invocationem ſanctorum, contra adorationem imaginum, contra transſubſtantiationem? Quis has hæreſes ab Eccleſia tollere & extirpare aggreſſos non mille anathematum fulminibus feriendos judicaſſet? Contra Papæ infallibibilitatem invehi paratos, & ſupremam ejuſdem in temporalibus poteſtatem, majorem conciliis auctoritatem, contra indulgentias & alia hinc dependentia, Papa ſcilicet ipſe æquo & placido animo toteraſſet.

Immo

Immo potius pro potestate quam sibi adrogat, & quæ ipsi tribuitur, ad penitissimos inferos detrusisset talia sentire, aut facere ausos. Aut igitur fateantur oportet nihil esse in Ecclesia Romana omnino reformandum, omnia quæ in illa culpamus & arguimus tanquam ἐτερόδοξα, esse omnino ὀρθόδοξα, aut si consentiunt abusus esse in ea erroresque tollendos, etiam concedant necesse est non posse ab his reformari qui in ejusdem Ecclesiæ communione manebunt, quique caput ejus visibile pro Christo Papam agnoscent. Concludimus igitur nullam spem esse Ecclesiæ reformandæ, quoad stabit Papatus, cum prima reformatio & præcipua quæ reliquarum partium trahet reformationem à capite ipso auspicanda sit, quod nec reformari possit nisi tollatur. De Episcopatu ipso proprias etiam habet is causas, cur removeri quoque debeat ab Ecclesiæ regimine in illis regnis, ac rebuspublicis quæ jam Papatui renunciarunt. Nam quod ad illa attinet in quibus Papæ dominatio fovetur, & Romana viget persuasio, adeo trabalibus clavis cum Papatu fixus hæret Episcopatus, ut divelli alter ab altero non possit, nec sine ruina alterius alter convelli. Certum tamen est quot fiunt in illis ditionibus Episcopi, totidem pæne subditos à rege abalienari cum ab externa pendeant potestate cui & sacramento dixerunt. Quæ potestas propria habet δια-φέροντα & longe ab iis diversa qui in singulis Europæ regnis ac regionibus dominantur. Eæ vero respublicæ regnave quæ reformationem receperunt, & Romanæ curiæ Ecclesiæque nomen ejurarunt, ubi Papatus jam nullus est, qua ratione Episcopatum retinere percupiant non video. Non integra videri potest nec plena reformatio quæ hac parte imperfecta sit. Facilius à dimidio ad totum reditur, quam à nihilo. Episcopatus viam muniit & gradum fecit ad Papalem monarchiam. Si hæc evertitur, & ipsi gradus subruendi qui ascensum præbuerunt ad tyrannicum hoc fastigium. Nihil afferri potest rationis aut causæ probabilis cur sublato Papatu retineri debeat aut possit Episcopatus. Ubi caput non habent, ipsi se gerunt pro capite, & tyrannidem jam majorem affectant, quia non suam tantum servant, sed etiam quæ capiti erepta est sibi vindicant. Primas sive Patriarcha regni qui superiorem Papam agnoscebat ac dominum, hoc ipso minorem sumebat quod majori se potestati obnoxium in Ecclesiasticis sentiebat. Nunc si videat sibi nullum esse superpositum, in omnes suppositos flatu fastuque intolerabiliore insurget. Si revocanda est æqualitas regiminis Apostolici & presbyteralis, nihil ex Hierarchia quæ Monarchiam & inde Tyrannidem antichristianam in Ecclesiam invexit, remanere debet. Cum pulvisculo everrenda est. Cur non autem revocari eam oporteat ac restitui ubi id fieri po-

test, nulla est quæ proferri in contrarium queat causa. Primum ab ipso Christo hoc ipsum testantibus Apostolis, id regimen institutum esse constat quo communi consilio presbyterorum, pari jure ac potestate Episcopantium, Ecclesiæ gubernabantur. Per duo ferme integra sæcula hæc ratio regendi in Ecclesia permansit. Quæ causa eam mutaverit, non convenit inter veteres patres, ut supra dictum est. In tanto eorum dissensu ac sententiarum varietate, verisimilior, adeoque verior mihi videtur opinio quæ ambitionem & φιλοπρωτίαν quorundam qui primatum in ordine sui collegii & inter presbyteros collegas tenebant, hujus rei causam assignat. Quod ambitio id introduxerit, exitus etiam ostendit, cum eadem ambitione magis magisque procedente tempore invalescente, & vela fortius inflante, Aristocratia tandem Ecclesiæ in Monarchiam degeneravit. Ferri potuisset Episcopalis πολιτεία si stetisset intra æqualitatem & modestiam quæ diu mansit inter cum omnes Episcopos civitatum qui inter se pares erant, tum inter ipsos & presbyteros qui nulla ferme re nisi ordinatione differebant, etiam post divisionem amborum ordinum factam præter Dei & Apostolorum ordinationem. De æqualitate Episcoporum inter se, aurea sunt & cedro notari digna Cypriani verba in concilio Africano ad collegas suos ex omnibus provinciis Africæ convocatos pronuntiata, cum ipsis quæstionem proponeret de qua in eo concilio tractandum erat. *Superest*, inquit, *ut de hac re singuli quid sentiamus proferamus, neminem judicantes, aut a jure communionis aliquem si diversum senserit, amoventes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habet omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit quam alterum non potest judicare, sed expectemus universi judicium Domini nostri qui unus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi.* His verbis aperte omnes Episcopos liberos & αὐτοκεφάλους nulli alii capiti subjectos nisi Christo, qui unus & solus est Ecclesiæ suæ ἀρχιποίμην, qui potestatem habet præponendi quos vult Ecclesiæ gubernationi, & de omnium actibus etiam Episcoporum judicandi. Idem Cyprianus in Epistola ad Lucium Papam ab exilio reversum signanter & expresse æqualitatem etiam presbyterorum cum Episcopo suo declarat, utpote quæ in eodem ordine & pari honore consistat: *Vt ad confundendos hæreticos ac retundendos ostenderet Dominus quæ esset Ecclesia: quis Episcopus ejus unus, divina ordinatione delectus: qui cum Episcopo presbyteri sacerdotali honore conjuncti: quis adunatus & verus Christi populus Dominici gregis caritate connexus.* Hoc est quod scripsit Hilarius tractatu in Epistolam ad Timotheum, *Presbyteri & Episcopi una ordinatio*

ordinatio est, uterque enim sacerdos est. Ita conjuncti sacerdotii honore cum Episcopo presbyteri. Nec aliud voluit Aërius cum dixit, presbyteri & Episcopi μίαν esse τάξιν, μίαν τιμὴν, ἓν ἀξίωμα, qui nunc pro hæretico damnatur, & hæresiarcha tempore Epiphanii ejus judicio audiebat propter eam opinionem quam plerique antiquiorum patrum Græcorum Latinorumq; pro vera & orthodoxa tenuerunt. De hac ætate haud mirum est ita videri qua Episcopus in presbyteros tyrannico more ac terrore imperium exercet, Archiepiscopus in Episcopos, Primas vel Patriarcha in Archiepiscopos, & ubi Papa est, ipse omnium maximus tyrannus tam in spiritalibus quam in temporalibus in Ecclesia Dei sedet εἰς καθαίρεσιν οὐκ εἰς οἰκοδομήν. Ubi igitur ad hunc excessum ventum est tyrannidis qua universa premitur Ecclesia, ne quid postea tale existat, manente quasi basi Episcopali cui statua illa Papalis superposita est, ad Apostolicum & Dei voluntate institutum regimen redeundum est. Hoc non solum optimum quia Apostolicum, sed ideo Apostolicum quia optimum. Non enim verisimile est Spiritu Dei plenos, & potestate ad fundandas & gubernandas Ecclesias divina instructos Apostolos eam constitituisse regendi rationem quæ pessima omnium foret. Optimam ergo elegerunt monstrante & dictante Paracleto qui à Christo ipsis promissus fuit, cum in cælum ascendit. Hæc πολιτεία quæ æqualitatem inter rectores plures ejusdem ordinis agnoscit, longe magis convenit animarum curationi quam pro fine sibi proponit Ecclesiastica gubernatio, quam μοναρχικὴ vel αὐτοκρατορικὴ quæ in corpora imperium habet. Religio quæ animarum ad salutem prædestinatarum unica est scientia, volentibus insinuatur, non per vim nolentibus intimatur. Non jubetur sed docetur. Ergo qui imbui religione debent, non debent cogi ad eam suscipiendam. Corpora coguntur ad ministerium obeundum ab eo qui plus potest, vel ad jugum servitii subeundum. Non idem est de animabus. Mitius tractandæ, ut sapere discant si rudes sint, aut resipiscere si lapsæ fuerint. Utrumque voluntatis est. Ideo nullam ad cogendum potestatem, nullam jurisdictionem accepere quibus Ecclesiæ cura & sollicitudo ab Apostolis primum commissa est, nec Apostoli ipsi à Christo imperium tale sortiti sunt. Probasse videtur Christus in temporalibus regimen Monarchicum, cum venire in mundum & corpus humanum assumere præoptavit sub principe orbis Romani Monarcha quam sub republica ἀριστοκρατικῶς gubernata. In spiritalibus & in Ecclesiæ suæ administrandæ ratione longe aliud se probare ostendit, cum Apostolis quos destinabat auctores ac fundatores Christianæ πολιτείας, præscripsit ne principes ac reges gentium imitarentur qui per vim eis dominantur.

tur. Primus Apoſtolorum ejus Petrus idem præceptum dedit iis quos conſtituebat paſtores & rectores Eccleſiarum quas fundabat, ἐπισκοποῦντες οὐκ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων. *Curantes non per vim nec ingratiis, ſed ſpontaneè, neque tanquam dominantes populorum.* Et ſane omnia nomina quibus Scriptura ſacra rectores Eccleſiæ donat, nihil μοναρχικὸν ſonant aut redolent. *Paſtores*, *doctores*, *diſpenſatores* ſive *œconomi* Chriſti vocantur, & *miniſtri*. Quo magis intoleranda eſt ficta & mimica humilitas Epiſcopi Romani, qui ſe *ſervum ſervorum* Dei appellat, cum ſe intendat eſſe Monarcham Monarcharum. Quantum nomen à re diſſidet, tantum is eſſe ex officio deberet & pro eo ſe gerere qui nomine ſignificatur. Et ſane quid opus Monarchia aut imperio, in ea πολιτείᾳ ubi nullus locus judiciis criminalibus, publicis, & extraordinariis? Ubi nullæ infliguntur pœnæ corporales, neque pecuniariæ? Ubi ſumma debet eſſe pœna, excommunicatio? Ubi excommunicatio nihil eam curantibus non eſt pœna? Sollicitis autem & adfectantibus pro animæ medicina eſt? Ubi conſcientia agitur, quæ ſui eſt arbitrii, ac judicii & examinis? Ubi denique non jubetur quod diſcendum eſt? Non cogitur quod eſt faciendum? Quantum ergo diſtat anima à corpore, ſpiritale à temporali, Eccleſia à regno, tantum diſtare debet ratio gubernandi quo grex Chriſti procuratur, & quo populus regis regitur. In temporalibus optimum videtur regimen quod à Monarcha adminiſtratur. Nihil enim melius Monarchia ubi bona eſt. Nihil pejus, ubi exorbitat. Facili autem tranſitu, & minima declinatione in appoſitam tyrannidem deflectit. Conſuetudini in eo gubernandi modo plurimum licet. Ea ſæpe pro lege eſt cum lex deficit. Eam tamen pro arbitrio mutat & remutat qui dominatur. Leges figit ut libet ac refigit. Quod prædeceſſori placuit, ſucceſſor improbat. Nihil firmum aut ſtabile ibi poteſt manere nec perpetuum, ubi pro ratione voluntas imperantis valet. Duo ſunt verba quibus omne jus regnandi conſtat, VOLO & IUBEO. In ſpiritalibus, & in Eccleſiaſtico regimine longe alia eſt & in totum diverſa fidelium gregis paſcendi & ducendi via. Ibi conſuetudo major eſſe veritate non debet. Ibi ratio non voluntas rectoris plurimum poteſt. Ne rationi quidem ipſi humanæ locus eſt, niſi Scripturæ auctoritas ei ſuffragetur. Verbum Dei quod immutabile eſt & æternum, pro regula ac norma regendi debet eſſe Eccleſiæ præpoſitis. *Nihil in ſpiritalibus ſequendum*, ut ait Cyprianus, *niſi quod ut melius à Spiritu ſancto fuerit revelatum*. Nemo de eo quod præſcriptum eſt à Chriſto & ab ejus inſtitutione, aut ab Apoſtolorum quibus Spiritum ſuum donavit, diſpoſitione manavit, diſpenſare poteſt. Ipſe Chriſtus Eccleſiæ ſuæ ſummus rector

&

& pastor habendus, & talem mansurum usque ad consummationem sæculorum, primus ejus Apostolus scripsit. Pro eo verbum ejus nunc regnat quod in sacra Scriptura per Apostolos nobis tradidit, individuos vitæ ejus comites, ac mortis passionisque, & exinde resurrectionis, testes. Hujus verbi plures in Ecclesia ministros & dispensatores esse oportet, ne si uni summa potestas credatur, ea etiam abutatur. Quod exemplo Papæ edocti cane pejus & angue vitare debent. In eo regimine ubi nihil novandum est nec quidquam sanciendum præter Euangelicam veritatem & Apostolicam auctoritatem, nihilque per vim agendum, non solum monarchia non est necessaria, sed etiam exitialis, ubi is admittitur Rector qui posse omnia se putans, etiam more humani ingenii ea plerumque vult quæ non debet. Cui malo tam sæpe ab uno metuendo quam vix cavendo parum videntur occurrisse qui infallibilitatem ei uni attribuerunt. Non infallibilem per hoc reddiderunt, cum in mortalem hoc non cadat, sed errandi licentiam summa cum auctoritate ac potestate conjunctam dederunt. Ita errores infinitos pro totidem fidei articulis ac dogmatibus nobis tradiderunt. Ita idololatria & tyrannide Ecclesiam impleverunt. Ita cum Deum pro homine facere conati sunt, Antichristum pro Christi vicario finxerunt. Ita adversarium Christi de ministro fecerunt. Cum tot nefarii, scelarati, etiam hæretici & idololatræ quidam Papæ extiterint, etiamne istud non-errandi privilegium hi omnes habuere? Nec vana est aut ficta fabula de muliere meretrice, quæ sub viri habitu sedem Papalem inquinasse partu prodita est. Quam verissimam esse historiam nos ex pluribus exceptione majorum auctorum testimoniis confirmabimus, & quorundam etiam qui eodem sæculo quo illa Papissam pro Papa Ecclesiæ dedit, vixerunt. Eam non errandi in fide potestatem nec à se habere potest videri nec per se, unde igitur habet, aut quomodo? A Christo eam non accepit tanquam ejus vicarius, quia omnes Episcopi suo jure similiter illam inde quoque habuissent. Omnes quippe simul ac majores facti sunt presbyteris, vice Christi in Ecclesia esse crediti sunt, presbyteri autem ipsi Apostolorum. Ita scribit Cyprianus, ita ipse Pseudoignatius, & alii. Præterea Christus ne Apostolis quidem suis, si fas sit hoc dicere, talem ἀπλανησίαν concessisse videtur, qualis nunc Papæ tribuitur à Papomanitis. Judas unus ex duodecim Dominum suum & Messiam prodidit. Petrus Apostolorum primus eum ter ante passionem negavit, cum tamen certo sciret esse Messiam, & cum jam id confessione sua coram ceteris Apostolis declarasset, cum dixit ei Iesus, non carnem & sanguinem hoc illi revelasse, sed patrem suum qui est in cælis. Idem Petrus post resurrectionem Christi & post paracletum promis-

 sum

sum Apostolis missumque qui eos deduceret in omnem veritatem, reprehensibilis inventus judicio Pauli, ab eodem reprehensus est & condemnatus eo nomine quod non recto pede ambularet ad veritatem Euangelii, & quod gentes ad Christi fidem conversas cogeret judaizare. Sciebat tamen non esse cogendas. De hoc ipso divina visione & revelatione admonitus fuerat in persona Cornelii centurionis. Ipse in concilio Hierosolymitano auctor ejus sententiæ fuit qua decreverunt Apostoli cum presbyteris, gentibus jugum cærimoniarum Judaicarum non esse imponendum. Non ergo ille ignorantia lapsus est utrobique, sed infirmitate, & peccavit ὑποκρίσει. Non in doctrina Euangelii erravit, sed in recto ejus usu. In his quæ scripsere quia Spiritu ipso dictante scripta esse constat ἀναμαρτησίαν obtinuere, & αὐθεντίαν plenam & absolutam merentur eorum scripta. Inde est quod in rebus ad salutem necessariis & in quibus fidei summa consistit, quæ prædicabant, docebant, præcipiebant Apostoli, non ea de se nec tanquam sua se dicere affirmabant, sed à Christo accepisse sicut ab illo fuere sibi tradita, & sic porro tradere credituris fidelium. In aliis rebus quæ ad fidem non pertinerent si quid quasi de se præscriberent quod disciplinam spectaret, & doctrinæ praxin, consilium se dare non præcipere docebant, nec id se à Christo accepisse præ se ferebant, sed tanquam melius insinuare. Inde tot diversæ consuetudines in variis Ecclesiis tam Orientis quam Occidentis propagatæ sunt, non alia ex causa quam quia diversos habuere fundatores & auctores ex Apostolis, sicut alibi latius ostendemus. Paracletum habuere Apostoli à quo in omnem veritatem deducti sunt, & per cujus gratiam obtinuerunt à Deo ne in fide quam docebant errare possent, & sic oportuit ἀναμαρτήτους esse primos Euangelii prædicatores immediate ab ipso Christo missos, à quibus Ecclesia sua ædificaretur. Numquid similis potestas & ἀναμαρτησία data est omnibus Presbyteris sive Episcopis quos ipsi Apostoli instituerunt per singulas civitates? Si hoc recte negatur, multo minus eam illi habuerint quos postea presbyteri illi in locum decedentium substituerunt. Si nulli Episcopi hoc habuere eorum qui successere immediate Apostolis qui nec proprie istorum fuere successores, quo jure Episcopus Romanus hoc soli sibi datum prætendet? Plures quippe presbyteri iidemque Episcopi Romanam Ecclesiam prius communi consilio rexere, quam ullus institueretur singularis in ea Ecclesia Episcopus qui presbyteris reliquis præesset. Ipse autem Papa huic Episcopo singulari successit, postquam ab Ecclesia tales Episcopi constituti fuerunt, jure nempe Ecclesiastico & humano, non divino nec Apostolico. Et cum ejusmodi Episcopum nullum unquam institutum ab Apostolis fuisse

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

fuiſſe conſtet, nec ſucceſſiſſe etiam Apoſtolis videri poteſt talis Epiſcopus, qui ab ipſis non fuit inſtitutus. Quamvis autem daretur ſingulares Epiſcopos ab Apoſtolis ſingulis Eccleſiis regendis fuiſſe præpoſitos, ne ſic quidem à Petro Apoſtolo eam qua falli non poteſt in rebus fidei facultatem, videretur hauſiſſe Papa, tanquam Petri ſucceſſor, quia ſucceſſores ejus in aliis quas fundavit Eccleſiis, idem jus habuiſſent, ut Antiochenus Epiſcopus, Alexandrinus, Cæſarienſis, Babylonius, & alii. Deinde quia omnibus qui ei Romæ ſucceſſiſſe creduntur, primis Romanæ Eccleſiæ Epiſcopis idem privilegium conceſſum fuiſſet, quod hodiernis Papis. Atqui hæc nova doctrina de infallibilitate Papæ ab eo tantum tempore nata eſt in Eccleſia, quo invaluit per Doctores Παπομανοῦντας Papam ſupra concilium eſſe. Ut enim hoc ratum eſſet & cum aliquo colore diceretur, adſtruendum fuit, unum hominem plus quam trecentos videre & certius judicare, immo plus quam univerſos totius orbis Epiſcopos in unum concilium coactos. Niſi hoc eſſet, cur unius judicium præferretur ac prævaleret omnium judicio? Cæteri omnes Epiſcopi congregati poſſunt errare, unus Romanus non poteſt, ergo quidquid hic ſanxerit, articulus fidei fiat. Nam ſolus in ſcrinio pectoris vel in cerebri capſula incluſum Spiritum ſanctum poſſidet quem nemo Epiſcoporum præter eum habet, ita ſupra concilium eſſe debet. Hæc doctrina nondum obtinebat temporibus Innocentii tertii ut ex ejus Regiſtro poteſt demonſtrari. Hodie quoque non apud omnes Pontificios Doctores id pro definito ac certo habetur. Nonnulli προβληματικῶς de eo diſputari poſſe ajunt. Alii ſaniores prorſus id negant, qui concilio Papam ſubjiciunt. Quibus contrarium placet ne quidem eam poteſtatem non labendi in lubrico fidei per ſe eum habere audent affirmare. Nam ſi ita eſſet, quidquid quandocumque, quocumque loco, quocunque modo, ſolus vel cum paucis vel cum pluribus, diceret, eloqueretur, effutiret, garriret, ſcriberet, commentaretur, pronuntiaret, id omne tanquam fidei dogma errori minime obnoxium & extra aleam dubitationis poſitum deberet credi. Scribit autem Bellarminus lib. IV. de poteſtate Papæ, cap. I. Catholicos omnes in his duobus convenire inter ſe, *Primo, Pontificem cum generali concilio non poſſe errare in condendis fidei decretis, vel generalibus præceptis morum. Secundo, Pontificem ſolum vel cum ſuo particulari concilio aliquid in re dubia ſtatuentem, ſive errare poſſit, ſive non, eſſe ab omnibus fidelibus obedienter audiendum.* Id ergo ſolum quod in concilio vel cum concilio generali in rebus fidei ſtatuit ac pronunciat ſancitve, pro divino & minime erroneo decreto haberi neceſſe eſt. Si ita eſt, ἀπλανησίαν illam accipit à concilio quam ipſe per ſe non habet. Sic erit omni-

modo concilium ſupra Papam, quia Papa ſine concilio errare in dogmatibus fidei condendis, cum concilio non poteſt errare. Atqui tota ſæpe concilia erraſſe conſtat, tam τοπικὰ quam generalia, atque errorem & hæreſim decretis ſuis confirmaſſe. Multo magis in generali, qualia nunc ſolent convocari, id poſſet contingere, quam in particularibus quomodo olim convocabantur ac celebrabantur. In generalibus hodiernis unus homo omnem habet poteſtatem improbandi & adprobandi quod ab omnibus convocatis Epiſcopis ſancitum fuerit. Hic homo Pontifex eſt. Si hæreticus ſit, docebit hæreſim & eam tradet toti concilio generali, quia ſolus plus quam omnes poteſt. Immo concilium nihil poſſe creditur ſine Pontifice. Non habet vim niſi ab ipſo. Non confirmatur, niſi ipſi ita placuerit. Conſentiunt errare non poſſe cum concilio, hoc eſt hæreticum eſſe non poſſe. Quid ſi hæreſim domo attulerit? An non poterit credendam eam & aſſerendam, ei concilio imperare in quo unus Alpha eſt & Omega? Ut concilium non erret debet eſſe legitime convocatum. Unde ſciemus legitimum eſſe ex ipſa convocatione. Olim nota legitime convocati hæc erat ſi à Principe eſſet convocatum. Hodie nullum haberi poteſt tale, quod à Papa convocatum non fuerit Quid igitur tenendum? Aut omnia concilia οἰκουμενικὰ quæ juſſu principum Chriſtianorum olim convocata ſunt, legitima non fuere, aut quæ hodie juſſu Papæ congregantur, pro legitimis non ſunt habenda. Errores ſane plures notari poſſunt eorum conciliorum quæ Papa approbavit & confirmavit. Quod alibi oſtendemus. Ita nec Papa ſolus nec concilia ſeorſum nec Papa cum concilio ſingulare hoc privilegium non errandi habuerunt, ſi aliquid contra ſacram Scripturam ſtatuere tentent, aut derogare legibus divinis, vel inſtituta Apoſtolica abrogare, vel nova dogmata introducere præter illa quæ recepit Eccleſia ex voluntate Chriſti & Apoſtolorum traditionibus conſtituta. Vel unicum concilium Tridentinum facere fidem poteſt, etiam in rebus fidei concilia univerſalia à Papa convocata, & per eum approbata non habere prærogativam illius infallibilitatis quam Papæ vindicant, cum ſatis conſtet omnes errores & abuſus, immo vel hæreſes quas ὁ πονηρὸς in Eccleſiam invexit, illius concilii decretis prorſum fuiſſe ſtabilitas & confirmatas. Eo concilio Epiſcopatus ex Chriſti voluntate ac præcepto inſtitutus ſancitur. Quod eſſe falſiſſimum ea quæ ſupra demonſtravimus oſtendunt. Invocationem ſanctorum, adorationem imaginum, ſacrificium miſſæ propitiatorium, purgatorium & alia ἑτερόδοξα ſub anathematis pœna & animæ periculo credenda conſtituit. Non dat igitur eam infallibilitatem concilio Papa, quia ipſe non habet, nec rurſus

à con-

à concilio accipit, quia & concilium poteſt falli. Ita nec Papa ipſe cum concilio id etiam privilegii habere cenſendus, cum compertum ſit non eſſe extra erroris aleam concilia quibus interfuerit Papa, aut quæ abſens confirmaverit. Nec à ſe igitur habet eam infallibilitatem nec per ſe, nec ullo modo, quia id in hominem mortalem non cadit. Si cum concilio errare non poteſt, ut ſit in concilio neceſſe eſt. Raro enim interfuiſſe conciliis generalibus certum eſt. Ne Tridentino quidem præſentiam ſuam commodavit. An ergo per legatos ſuos idem jus habet non labendi quod ipſe præſens haberet? Mandare ſic poteſt ipſis Spiritum ſanctum aut litteris incluſum mittere, quibus in concilio apertis ſtatim evolet & omnium convocatorum mentes repleat. Ea ratione ut Chriſtus paracletum è cælo miſit poſt aſcenſionem Apoſtolis ſuis, ita Papa Spiritum ſanctum, eundemque paracletum haud minus quam Chriſtus per legatos ſuos vel per litteras in concilia à Roma mandare poteſt. Quod non ſine ſumma impietate credi poteſt, & tamen credendum omni Eccleſiæ quæ pietatem colere volet proponitur vel potius injungitur. Ex quatuor ſententiis Doctorum quas de infallibilitate Papę adfert Bellarminus, tertiam recenſet, quæ ſtatuit, *Pontificem errare non poſſe ullo modo, nec eſſe hæreticum, nec docere publice hæreſim etiam ſi ſolus rem definiat.* Quæ Alberti Pighii opinio eſt. Hanc probabilem eſſe non tamen certam Bellarminus ibidem pronuntiat, cum veriſſima ſit ea qua ponitur, Pontificem cum concilio errare non poſſe in decretis fidei condendis. Vide ineptiam & ἀλογίαν hominis Loiolitæ. Ubi de veritate & certitudine conſtat alicujus dogmatis, nullum aliud poteſt videri probabile. Nam quantum huic probabilitatis accederet, tantum illi decederet veritatis certo comprobatæ. Ex duobus igitur ſententiis non altera veriſimilis eſſe poteſt, ſi altera veriſſima ſit, & pro certiſſima teneatur & aſſerenda. Duæ poſſunt eſſe veriſimiles & probabiles, non una ex duabus certiſſima, altera certæ proxima, id eſt probabilis. Nonnulli ex iis qui aſſerunt Pontificem non poſſe eſſe hæreticum nec docere hæreſim, etiam ſi ſolus rem definiat, ad eam ſententiam addiderunt, eo privilegio ἀπλανησίας tum demum eum potiri ſi è cathedra pronuntiet. Ergo ſi è plano idem doceat, carebit effectu infallibilitatis id quod planipes dixerit. Ita non mendax erat Delphica vates cum tripodem ſuum inſideret, è quo certiſſima fando proferebat oracula. Si tripus non ad eſſet, nihil veri certive poterat profari. Ut tripus illi antiſtitæ Delphicæ ſuggerebat Spiritum veridicæ prophetiæ, ita Romano antiſtiti cathedra ſubminiſtrat os verax, & mendacia proloquendi neſcium, quale nimirũ Chriſtus habuit, non quale Petrus niſi à Chriſto. Cathedra tamen illa Petri eſt. Immo mendacii, quia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Petrus nunquam eam inscendit. Non satis erat affirmare quod Papa non possit errare, idem privilegium Romanæ Ecclesiæ particulari tribuendum fuit, ut idem Bellarminus hoc asseverat eodem lib. IV.c.VI. Sed in alio sensu accipi debere docet firmitatem Ecclesiæ Romanæ in fide, & in alio firmitatem Papæ. *Papam enim non posse errare errore judiciali, id est dum judicat & definit quæstionem fidei. At Ecclesiam Romanam, id est populum & clerum Romanorum non posse errare errore personali, ita ut omnes omnino errent, & nulli sint in Romana Ecclesia fideles & Pontifici adhærentes.* Ergo si vel unus fidelis in ea Ecclesia reperiatur qui non erret cum cæteri omnes errent, efficiet ut tota Ecclesia errare non possit in fide. Non magnum certe nec singulare hoc privilegium. Nam multis Ecclesiis hoc idem posset evenire. Quas enim censebimus errare totas, fieri poterit, ut unus omnino vel plures nos lateant non errantes. Sed unde hæc prærogativa non errandi Ecclesiæ Romanæ particulari? A Papa nimirum, quia & ipse errandi impotens. Papa unde habet? A Petro. Scilicet qui Romæ nunquam fuit. Fuisse demus. Fuit & Antiochiæ, & Alexandriæ, & Cæsareæ & Babylone. An non potuit & illis Ecclesiis quas æque fundavit ut & Romanam, eandem in fide firmitatem dare quam Romanæ dedit? Potuisse non dubium est. Ergo noluit. Cur noluerit, quærendum. Quærant illi qui ita sentiunt, dum teneamus Romanam Ecclesiam à Petro non fuisse ædificatam cum verisimilius utriusque sit eas quas commemoravimus ab illo Apostolo fundatas esse, quibus tamen non dedit eam quam Romanæ tribuunt, fidei firmitatem & constantiam. Si Romanæ conditor Ecclesiæ fuisset Petrus, haud magis hanc illi ἀπλανησίαν in fide dedisset quam supra memoratis Ecclesiis à se constitutis eam dedisse statuendum. Si Romana habuit quod illæ non habuerunt à Petro similiter conditæ, non Petro hoc debuit acceptum referre, sed ipsi Papæ, nec Papa Petro, sed Romæ. Quod an sit verum, aliis disputandum relinquo. Certe si Romana Ecclesia hoc privilegium accepit non errandi quod datum non sit aliis Ecclesiis pariter à Petro plantatis, non aliunde id habuit quam ab ipsa urbe. Nam à Papa non potuit accepisse nisi hic prius à Petro cui successisse dicitur, traditum sibi cepisset. Falsum est omnino à Petro id habere, quia Petrum non habuit auctorem & conditorem. Falsum est hoc etiam privilegium habere non errandi, cum nulla sit in terris hodie Ecclesia magis erronea quàm Romana, quamvis non erraret nisi in hoc, quod credit Papam & se errare non posse in fide. At alia sunt infinita, quibus hæreticam eam esse totam cum suo Pontifice nullo negotio potest demonstrari. Quod & alibi præstabimus, si Deus vitam. Alia etiam ratione nititur Baronius ex veteri testamento ducta, qua probet illam Papæ infalli-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

fallibilitatem. Vetus Testamentum ait figuram novi fuisse. Quod & fatemur. Jubet Dominus Exod. XXVIII. in rationali Pontificis summi poni *doctrinam* & *veritatem.* אורים ותמים. Certe hodie Papa vocatur, *summus sacerdos*, & *summus Pontifex*, ut ille apud Judæos sacerdotum primus. Non potest propterea dici eam supra lapsum & errorem positæ mentis eminentiam accepisse à Judæorum summo Pontifice. Primum ab initio omnes Episcopi dicti sunt *Pontifices*, & *summi sacerdotes*, non solus Episcopus Romanus. Ab Ecclesia Iudaica hæc appellatio fluxit, ut plurima alia ritus Iudaici nomina à Synagoga in Ecclesiam Christi post primum & alterum sæculum migrarunt, ut *sacerdotes*, *Levitæ*, *altaria*, *sacrificia*, *azyma*: temporibus Apostolicis plane incognita, & ab eorum institutis, & Christiana religione prorsus aliena. Cum in sua quilibet Episcopus Ecclesia, post factam ordinum presbyterici & Episcopalis divisionem, locum & nomen habuerit summi Pontificis & summi sacerdotis, æque debuit infallibilitatem sibi vindicare summi Pontificis Iudæorum, si ullam ille habuit, quam Romanus. Hic enim Pontificatus apicem & sacerdotii summam non magis tenuit quo tempore quilibet Episcopus idem nomen sibi vindicabat, quam reliquarum Ecclesiarum Episcopi. Sacerdotum appellatio de presbyteris & Episcopis quos Apostoli in singulis civitatibus constituebant, ignorata ipsis fuit haud minus quam res & officium, quod illo nomine designatur. Clemens quem successorem Petri volunt fuisse tam falso quam quod est falsissimum, in Epistola ad Ecclesiam Corinthiorum, ubi discernit *πολιτείαν* & ordinem Ecclesiæ Iudaicæ & Christianæ, Pontificem summum, sacerdotes, Levitas, sacrificia illi tribuit, isti vero Christum in Euangelio prædicatum, à Deo missum, per Apostolos adnuntiatum omnibus gentibus, Episcopos sive presbyteros & diaconos ab iisdem constitutos. Non ubiq;, inquit, offeruntur sacrificia, *ἐνδελεχισμοῦ, ἢ εὐχῶν, ἢ περὶ ἁμαρτίας ἢ πλημμελείας*, sed in sola Hierosolyma. Neque in ea urbe quovis loco fit oblatio, sed in atrio templi ante altare diligenter probata & spectata *διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν*, *Per summum Pontificem & prædictos Levitas.* Subjicitque puniri solitos morte qui præter voluntatem Dei in illis sacrificiis offerendis aliquid admitterent. Quanto, inquit, fratres, graviori periculo sumus obnoxii qui majore cognitione digni sumus habiti? Deinde enumerat religionis Christianæ mysteria à Deo per Christum suum tradita fidelibus, Apostolos eorum administros, Episcopos & diaconos. Cum igitur nihil affine habeant inter se nec simile ministeria sacerdotum Iudaicorum & Episcoporum Christianorum, quid est quod infallibilitatem Pontificis summi Romani arcessat Bellarminus,

minus ab ea infallibilitate qua donatum in veteri teſtamento fuiſſe vult ſummum Pontificem. Tametſi hoc verum eſſet, nihil faceret ad adſtruendam Epiſcopo Romano ſoli infallibilitatem, aut etiam valeret ad omnibus Epiſcopis reliquarum orbis Eccleſiarum tale privilegium aſſignandum, quos & ipſos per initia haud minus quam Romanum *ſummorum ſacerdotum* & *Pontificum* appellatione conſtat impertitos. Pontifex Iudæorum ſummus typum geſſit Chriſti, non Epiſcoporum ſive presbyterorum Eccleſiæ. Nam hi ad inſtar presbyterorum ſynagogæ per manuum impoſitionem ordinabantur ab Apoſtolis, ut ſeniores ſynagogæ ſive presbyteri ſimili impoſitione manuum creari ſoliti ſunt. Quod nunquam factum legere eſt in ſacerdotibus, neque in ſummo Pontifice Iudæorum. Quia *Vrim* & *Thummim* in rationali ſummi ſacerdotis Iudaici ſcripta erant, quæ Hieronymus interpretatus eſt *doctrina* & *veritas*, ideo veritatem & doctrinam in pectore ſummi ſacerdotis Romani incluſas ad hoc ut errare non poſſet, fuiſſe dicemus. *Quod ſi*, inquit, Bellarminus, *Aaronico ſacerdoti conveniebat*, *certe multo magis Chriſtiano*. Ergo conveniet omni Epiſcopo, quia Epiſcopus ſacerdos eſt Chriſtianus, & quidem in ſua quiſque Eccleſia ſummus. Eundem quippe locum ſingulos in ſuis civitatibus tenere ſtatuunt quem tenebat in Iudæa Pontifex ſummus. Inde & ἱεράρχης & ἀρχιερεὺς Græcis omnis Epiſcopus vocatur. Presbyteri autem ipſi ſacerdotum vicem obtinere exiſtimantur, & Levitarum diaconi. Si quilibet ſacerdos in ſingulis Eccleſiis ſacerdos eſt ſummus ac Pontifex, idem certe privilegium habebit quod Pontifex Iudæus & Aaronicus ſacerdos. Quale illud fuit? An ut ne errare poſſet? Ergo non erravit cum Chriſtum Meſſiam eſſe ignoravit, atque eum morte plectendum judicavit. Præterea verba illa Hebraica *Vrim* & *Thummim*, non *doctrinam* & *veritatem* Hebræis ſignificant, ſed *ſplendorem* & *perfectionem*. Non incluſa erant ſcrinio pectoris ſummi Pontificis, ſed ante pectus ejus pendebant rationali inſcripta. Non igitur in ipſo Pontifice hærebat ea vis aut virtus divina, ſed in lapidibus inerat rationalis, ut auctor eſt Ioſephus lib. III. cap. IX. vel in nomine Dei Tetragrammato quod inter lapides pectoralis poſitum eam virtutem futura ſignificandi ex fulgore inſolito lapidibus dabat. Neſciunt aut dubitant ipſi Iudæi quænam fuerint illa *Vrim* & *Thummim*. Ioſepho plus quam ſexcentis Rabbinis credo. Duæ ſardonyches in ſuperhumerali Pontificis erant, una in dextro, altera in ſiniſtro humero. Quæ in dextro erat, mirabili & extraordinario fulgore cum micabat, Deum adeſſe ſacris, & propitium eſſe indicabat. Lapides autem pectoralis, cum exercitus in hoſtem eſſet movendus, eximio & inuſitato ſplendore victoriam de hoſtibus certam

præ-

prænuntiabat, Deo in auxilium adventuro. Inde nomen igitur, ut apparet, *Vrim* & *Thummim*, fulgores & perfectiones, δήλωσις καὶ ἀλήθεια, ut verterunt LXX. interpretes, quia ex fulgore gemmarum veritas rei futuræ significabatur. Cessasse autem ducentis jam ante annis quam ea scriberet, divinationem ac δήλωσιν ex lapidibus pectoralis, ipse Josephus ibidem testatur. Iudæi quoque ea defecisse templi secundi temporibus affirmant, ut & arcam & Cherubim, atque ignem cælitus lapsum, & Spiritum sanctum, & שכינה. Quilibet ergo nunc videt nihil facere illa *Vrim* & *Thummim* Pontificis adstruendæ Papæ infallibilitati. Si comparant summum Pontificem Romanorum cum summo Pontifice Judæorum, cur non & in eo similem hunc illi faciunt, quod ille judicabat & judicabatur, ut ex codice Sanhedrim constat cap. II. *Sacerdos magnus judicat & judicatur, testimonium dicit & contra ipsum dicitur.* At Papam οἱ παπομανῖται volunt summum esse judicem in controversiis fidei & morum judicandis, & à nemine judicari posse. Quod certe convenit cum illa sententia qua statuitur errare non posse. Hæc enim invicem se subsequuntur maxima cum ratione, & ἀκολουθίᾳ, ut non alius sit summus judex in controversiis fidei & morum quam qui errare in his decidendis ac definiendis non potest, atque ut vicissim is qui non potest errare, non possit à quoquam judicari. Summus igitur sacerdos Judæorum quia judicari poterat, ex eo consequitur errare potuisse, quandoquidem & in eum testimonium dici potuit. Pugnant & alio Scripturæ testimonio, ut doceant id verum esse quod pro falsissimo est habendũ de Papa errare nesciente, cum hoc unum sit supra ejus potestatem, cætera infra. Dixit Christus Petro, *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua.* Ergo Papa non potest errare in fide, quia fides Petri non potest, Christo pro eo rogante, deficere. Itane Papa idem cum Petro? Et quod Petro dixit Christus, id etiam Papæ dictum datumque videri debet? Falsum itaque illud Christi verbum, cum aliquot Papæ fide exciderint & in hæresin inciderint. Quidam & penitus apostataverunt. Quis autem non videt hanc Petro soli priuatim promissionem à Christo esse factam, & ideo factam quia præsciebat Christus ter se negatum iri à Petro? Hæc enim illi dicta sunt à Christo paulo ante quam caperetur à Iudæis. Sic ei repromisit Christus tametsi Dominum suum esset negaturus, non tamen fidem ejus defecturam. Non erat Petrus Apostolorum Monarcha, cum ipse nihil plus esset quam Apostolus. Solam igitur Petri personam hæc promissio respexit, non aliorum quemquam Apostolorum, quia nemo præter eum negavit Christum. Si in persona Petri de omnibus Apostolis & fidelibus id dictum censebimus, ne sic quidem hoc quidquam ad Papæ ἀναμαρτησίαν conficiendam pertinebit.

Quid enim Papa ad Petrum, aut ad illam Christi promissionem, qui tot sæculis post natus est, & ex usurpatione conflatus totus? Per multa quippe sæcula nullus fuit Papa, sed Episcopus Romanæ urbis, ejusdem ordinis ac potestatis cum reliquarum Ecclesiarum Episcopis. Primis duobus sæculis ne quidem Episcopus Romæ fuit, plures enim eo nomine presbyteri Romanam Ecclesiam communi consilio regebant, pari potestate & auctoritate, ut & alias Ecclesias. Quod per omne tempus nulla extitit Ecclesia quæ Episcopum haberet singularem & αὐτονομαστικῶς sic vocatum, & presbyteris præpositum. Præterea quod additur in eo loco Lucæ, & dicto Christi ad Petrum, *& tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, hæc ejus temporalis admonitio fuit qualem requirebat status in quo tunc erat Christus, condemnationi suæ propinquus & passioni, ex qua magna discipulorum ejus consternatio, dispersio ac persequutio consequutura erat. In ea consternatione sciebat Petrum adeo infirmum futurum ut vel ad negandum præ metu quidquam sibi rei fuisse aut notitiæ cum Christo, adduceretur. Idcirco primo illi dixit se rogasse ut non deficeret ejus fides. Atque ita evenit. Pœnitentia quippe ductus, statim agnovit peccatum suum, & capite operto flevit. Deinde præcepit illi ut aliquando conversus, id est postquam resipuisset & pœnituisset, confirmaret fratres suos quos idem metus perculisset ex Domini sui condemnatione & morte. Non ultra tempus illud hæc Christi promissio & admonitio se extendit, nec extra personam Petri, qui etiam jussus est confirmare fratres suos postquam ipse firmior esset factus. Non ergo hæc dicta Petro fuisse verisimile est tanquam Ecclesiam repræsentanti, quia nullus tunc Ecclesiam repræsentavit preter Christum qui caput ejus erat unicum, & futurum quoque usque ad consummationem sæculorum ipse Petrus docet Epist. I. cap. V. Præterea ne quidem post Ecclesiam Christi constitutam, quæ ab resurrectione ejus & in cælum ascensione, formam demum accepit, Petrus Ecclesiam universam potuit repræsentare, cum tot alii essent Apostoli qui parem cum ipso in ea regenda potestatem habebant. Et cum ipse Apostolatum circumcisionis suscepisset, ac Paulo commissus esset Apostolatus gentium, ea pars tantum Ecclesiæ ipsi eo facto credita videtur quæ ex circumcisis, id est Iudæis, erat collecta, qui fortasse & legem observabant, & Christum simul colebant. Nam & Petrus neminem ex gentibus admittebat, nisi qui Iudaizaret. Hodie nulla talis Ecclesia in mundo visitur. Hierosolymitana usque ad Adrianum & eversionem templi & urbis Iudæos habuit Episcopos. Cæsariensem Ecclesiam Petrus ex Iudæis fundaverat, fortasse & Antiochenam, & sine dubio Babylonicam, & plures alias. Nulla est hoc tempore ejusmodi qua-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quales à Petro ex munere sui Apostolatus qui Iudæorum solum curam spectabat, ædificatas liquet fuisse. Solæ remanent quæ à Paulo fundatæ sunt, cui gentium ἀποστολὴ mandata est. Certum tamen est ac verum, universali Ecclesiæ concessum esse ut errare non possit, nec ejus fides deficere, sed eo sensu quo particulari Romanæ hoc tribuit Bellarminus, nempe non posse fieri, ut omnes omnino errent, & nulli sint in Ecclesia universa fideles & Christi doctrinæ adhærentes. Conciliis generalibus idem usu veniet. Quamvis enim in his error prævaleat, ex plurium prava probantium consensu & conspiratione, fieri tamen potest, ut pars aliqua rectiorem sententiam sequatur, quam numerus major superat, atque opprimat. Hoc modo posse hæresin concilio etiam generali confirmari vero verius est. Quod his præcipue temporibus, & in hac corruptela Ecclesiæ Romanæ cum capite suo visibili vitioso, & illegitimo sæpius potest accidere. Quinimmo nec aliter unquam continget, cum opinio in ea hæc erronea vigeat non esse legitimum concilium nisi quod convocatum fuerit à capite universalis Ecclesiæ, hoc est à Papa. Sed cum hic Papa caput non sit legitimum Ecclesiæ Christi, concilia ab eo convocata non possunt esse legitima. Deinde corrupti plerique eorum qui ad concilium vocantur, aut mittuntur, efficere possunt, ne sanior ac sincerior pars potior sit, sed cedere debeat pejoribus. Postremo concilia jam nullius usus sunt, ubi hæc hæresis dominatur in Ecclesia, Papam supra concilia esse, qui cum sit hæreticus, nulla sub eo haberi & per eum confirmari possunt concilia nisi quibus eadem hæresis stabiliatur, qua caput infectum est, & cætera ex eo membra inquinata, totumque porro corpus simili labe affectum. Nulla autem major aut pejor hæresis fingi potest, quam hæc est de tali capite, deque tali potestate & infallibilitate hujus capitis opinio. Hoc enim ponere est hominem loco Dei, & Papam pro Christo, cum sit antichristus, colere. Doctores quidam in concilio Tridentino, cum de Monarchia Papæ disputaretur, qui eam adstruere laborabant, exemplo apium & gruum eam probare conabantur. Apium respublica est, atque ita Physici appellant. Regem habent, sed innocuum. Ductor est potius quam tyrannus. Non verberat, non vellicat, non necat apes subditas. Nec in agmine gruum volantium qui gregem ducit, quemquam ex iis devellit aut occidit. Ab Hieronymo porro hauserunt eam comparationem Doctores illi, cujus hæc verba sunt in Epistola ad Rusticum Monachum: *Nulla ars absque magistro discitur. Etiam muta animalia & ferarum greges ductores sequuntur suos. In apibus principes sunt. Grues unam sequuntur ordine litterato. Imperator unus, judex unus provinciæ. Roma ut condita est duos fratres simul habere reges non potuit, & parricidio dedicatur.*

tur. In Rebeccæ utero Eſau & Iacob bella geſſerunt. Singuli Eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli archipresbyteri, ſinguli archidiaconi, & omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur. In navi unus gubernator, in domo unus dominus. In quamvis grandi exercitu unum ſignum expectatur. His nihil minus quam unius in Eccleſia univerſali Papæ Monarchiam adſtruere voluit Hieronymus. Immo quæ dicit, contra Monarchiam Papæ faciunt, quia ejus non meminit. Ad rem quam tractat, unice pertinebat & hoc adjicere, unicum eſſe in Eccleſia Chriſti paſtorem & rectorem. Pro eo dicit, ſingulos eſſe Eccleſiarum Epiſcopos, ſingulos in cœtu Presbyterorum Archipresbyteros, ſingulos in ordine diaconorum Archidiaconos. Quibus verbis tacite ſignificat non majorem eſſe debere in Eccleſia Epiſcopi auctoritatem quam eſt archidiaconi inter diaconos, aut Archipresbyteri inter presbyteros. Antiqui certe Epiſcopi non alios habuere primatus, quam ut ſunt archidiaconi reſpectu diaconorum, & Archipresbyteri presbyterorum. Si ſinguli ſunt Epiſcopi ad Eccleſias regendas præpoſiti, non ipſos dominos eſſe vult aut Monarchas, nec ſub uno Domino aut Monarcha qualis hodie Papa habetur, quod patiuntur ab alio, jugum ſuis Eccleſiis imponere. *Illud etiam dico*, ait idem de vita clericorum, *quod Epiſcopi ſacerdotes ſe eſſe noverint, non dominos. Honorent clericos, quaſi clericos*, & cætera. Præterea cum dicit idem, *ſingulos Eccleſiarum eſſe Epiſcopos* ut ſingulos Archipresbyteros, ſub nomine Epiſcoporum etiam Romanum intelligi ab eo conſtat. Nam & ille ita eſt Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ, ut alii earum quibus præſunt. Non enim Papam hic agnoſcit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopum. In omnibus fere animalibus ἀγελαστικοῖς, uni ducatus naturæ inſtinctu datur non ad perniciem ac necem cæterorum eo utenti, ſed ad commodum & utilitatem. Dux gregis ipſe caper. Ferendus utcumque eſſet Papa ſi ad hoc inſtar & exemplum fidelium gregi præeſſet ac præiret. Cum deponit reges Chriſtianos, cum ſubditos ſacramento fidelitatis abſolvit, cum iſtis artibus pro Epiſcopo Eccleſiæ, nihil ad ſe pertinentis ditionis terrenæ Dominus factus eſt ac princeps, oſtendit plane εἰς καθαίρεσιν non εἰς οἰκοδομὴν poteſtatem putare ſibi datam. Nec à Chriſto talem ſe accepiſſe poteſt dicere cum Chriſtus ſolam βελτιωτικὴν Apoſtolis ſuis dederit. Et cum ultima pœnarum Eccleſiaſticarum debeat eſſe excommunicatio, nec alia regum delinquentium cauſa ſit quam privatorum, cur reges peccantes regnis ſuis ſpoliat, cum privatis excommunicatis pœnitentia limen Eccleſiæ reſtituat bonorum ſuorum nullam paſſis jacturam? *Patrimonia Petri* quis in primitiva Eccleſia per quatuor & amplius ſæcula audivit? Cum multos fundos, villas, & maſſas beneficio & liberalitate Chriſtianorum principum Eccleſia Romana acquiſiſſet,

quo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quorum plurima primum constat à Constantino fuisse donata, lapsu temporis ubi Papæ imperium affectarunt Occidentis, ejectis per fraudem & prætextum hæreseos legitimis principibus, patrimonia ea dici cœpta sunt, quoniam & Imperatores Romani sua *patrimonia* habuere. Ea qui curabat, *patrimoniorum aut fundorum patrimonialium rationalis* aut *præfectus* audiebat. Quia autem Papa patrimonium non debet habere, dum omnia Petro ipsi attribuunt quorum invidiam & crimen ferre non possunt, *Patrimonia Petri* appellarunt. Quasi scilicet patrimonium Petrus post mortem habuerit, quod vivus habere noluit. Ex illis patrimoniis Petri quæ in Calabria ac Sicilia fuerunt, tria talenta cum dimidio Papa percipiebat quotannis. Hæc Leo Imperator in fiscum redegit, iratus quod Gregorius secundus Papa totam cum Roma Italiam ab ejus Imperio desciscere curasset, ac liberasset sacramento senatum Romanum omnesque Italiæ populos. De illis confiscatis tribus & dimidio talentis à Leone Isaurico narrat Theophanes his verbis in Chronico. Τὰ λεγόμενα πατριμόνια τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων τῶν ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ τιμωμένων, ταῖς ἐκκλησίαις ἔκπαλαι ἐκτελούμενα χρυσίου τάλαντα τρία καὶ ἥμισυ τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελεῖσθαι προσέταξεν. Non soli Petro ea patrimonia vindicat sed & Paulo. Ex illis patrimoniis sanctorum Apostolorum tria talenta & semis auri Ecclesia Romana sive Papa colligebat, quæ Leo in ærarium suum referri imperavit. Alemannus ex eo Theophanis loco arguit, Imperatores Orientis singulis annis talenta illa auri tria cum semisse pendere solitos Romanis Pontificibus, quia ita facere tenebantur. Et hæc ab antiquo solvi consueta cum dicat Theophanes, antiquitatem longissimam & pæne ultimam Christianorum Cæsarum indigetare videtur, ut asserit idem Alemannus. Quasi tributi ergo nomine Constantinus & sequentes Cæsares tenebantur quotannis quasi Papæ stipendiarii, tria illa cum dimidio talenta auri persolvere Papæ Romano. Iocularis plane audacia & imperitia patroni Pontificii cui non aliam possem comparare, nisi eam superaret Gretzeri Loiolitæ impudentia scelerata. Hodie si illi credas nullum in orbe terrarum regnum est quod non sit patrimonium Petri. Apostolus qui omnia sua dereliquit ut Christum sequeretur, patrimonia ad instar regum & principum habere cœpit, postquam in cœlum receptus est, multis sæculis. At cum in terris ageret nihil sibi reliqui fecit quando his uti fruique poterat. Nempe divites esse voluit successores suos cum ipse non fuerit, in tantum scilicet ut essent Apostolo dissimiles cujus locum se tenere falso gloriantur, quantum Mammona distat à Christo. Navicula illa Petri piscatoria evasit enormis magnitudinis & bellicis omnis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

generis tormentis inſtructa, & ad magnificentiam pompamque omni genere ornatus decorata. Petrus qui piſcator primo fuit piſcium, à Chriſto piſcandis hominibus vocatus, nunc regna piſcatur, quorum aliis eripiendorum, aliis tradendorum ſe poteſtatem habere jactat, & male de fide ſentire qui non credunt, quæ credi vult. Totus mundus unius eſt Petri regnum quia Papæ eſt, Chriſto majoris an diſſimilis, qui regnum ſuum non eſſe de hoc mundo dixit? Quis Indorum gentem Hiſpano tradidit? Num Petrus? Certe Papa, quia ipſius eſt, ut Petri ſucceſſoris, regna quibus velit dare, quibus velit adimere. Ergo & Petrus hoc potuit. Si hæc omnia fecit Petrus quæ Papa ejus nomine facere ſe profitetur, longe magis nunc ἀρνησίχριστος eſt quam quo tempore eum ſibi notum negavit. Tam ſibi diſſimilem & contrarium Petrum evaſiſſe per ſuos ſucceſſores Papas ſane mirandum eſt. Chriſti tunc erat diſcipulus & Apoſtolus, nunc ἀντίχριστος eſt. Immo vero in cælo jam beatus Petrus, iſtos ſucceſſores ſuos negat eſſe, qui doctrinam quam à Chriſto didicit, primoſque Epiſcopos Chriſtianorum docuit, ferro & igne perſequuntur, & aliam prorſus pro ea ſubſtituunt Antichriſtianam. Deponunt nunc reges, olim à regibus deponebantur, cum id videbantur promeriti. Subditi Imperatorum tunc erant, nunc ſunt Domini. Quos Dominos ſuos tunc appellabant, nunc filios appellant, & in eos tanquam ſervos, patrum δυσκόλων more imperium exercent. Ubi erat illa Monarchia Papalis cum Chriſtiani principes concilia ad libitum convocabant, dimittebant, non ſolum generalia ſed etiam provincialia? Cum Epiſcopos ipſi ſe extra Eccleſiam eſſe dicebant, ut fecit Conſtantinus? Cum Epiſcopos quos vellent ordinandos præciperent, & quos non probarent abjiciendos? Cum Epiſcopos Romæ ad ſe evocarent, exilio plecterent, etiam neci darent? Cum Gothorum reges eandem poteſtatem haberent in Epiſcopos Romanos, ubi Italia potiti ſunt, quam habuere Romanorum Auguſti? Cum etiam primi Galliæ reges Chriſtiani in ſuo regno de Eccleſiaſticis rebus diſponerent, leges de his conderent, concilia congregari juberent, ut olim factitatum ab Imperatoribus Romanis? Cum denique Galli & Germani Papam electum confirmarent, nec eſſet Papa legitimus priuſquam confirmatus ab his foret? Ante Germanos hoc habuere jus Conſtantinopolitani Imperatores quod ademptum dominis ſuis & Auguſtis Papæ rebelles ad Carolum magnum Francorum regem tranſtulerunt. Quinimmo certam ſummam dare tenebantur Pontifices Romani Imperatori Conſtantinopolitano pro ordinatione ſua, quam ſummam Epiſcopus Portuenſis ab Agathone ad Synodum miſſus Cp. Conſtantini Pogonati temporibus minui impetravit ab eodem Imperatore, ut habetur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

betur in libro Pontificali in vita Agathonis his verbis, quæ etiam testantur nullam tunc fieri potuisse ordinationem Episcopi Romani absque conscientia & jussione Imperatoris Constantinopolitani: *Hic*, Portuensis Episcopus, *suscepit divalem jussionem secundum suam postulationem ut suggessit, per quam relevata est quantitas quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis facienda. Sic tamen ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit nisi prius decretum generale introducatur in Regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, ut cum Imperatoris conscientia & jussione, debeat ordinatio provenire.* Sed de his alibi plenius. Hic enim per puncta notavimus quæ per lineas alibi extendemus. Locum autem illum Anastasii interpolarunt more suo editores Loiolæi. An Monarcha illis temporibus erat Papa, ut hodie est? Si nunc est quod non fuit, & quod fuit nunc non est, quo jure hæc mutatio tanta facta sit si quæratur, nemo est qui jure divino factam possit defendere. Quo tempore frequentia ex omnibus Ecclesiis coacta concilia œcumenica fiebant, nondum obtinuerat ea opinio quæ nunc prævalere per monachos incipit, & gregales Loiolitas, Papam supra concilium esse. Cui bono enim fuisset, tam molestam vexationem objicere tot Episcopis, Chorepiscopis & presbyteris ex diversis orbis partibus ad concilium venientibus nulli usui futurum, cum unus Papa cum suorum Cardinalium consistorio, aut etiam solus, idem præstare posset & sine errore ullo, sine incommodo, sine sumptibus, sine fatigatione aliorum Episcoporum & clericorum? Hinc quasi triumphans jactat Bellarminus suppressa jam esse concilia opera Romanorum Pontificum, & in eorum locum introductum esset consistorium Cardinalium Romæ. Quando igitur concilia οἰκουμενικὰ ad controversias fidei decidendas & disciplinam Ecclesiæ ordinandam ex universis orbis Christiani provinciis congregabantur, magnum ex eo argumentum trahi potest non fuisse in hac hæresi illius temporis Episcopos ut crederent unum toti Ecclesiæ imperare Pontificem qui non posset errare, & qui supremus judex esse deberet controversiarum quæ de fide agitarentur, qui articulos fidei posset condere, & à cujus decretis non liceret ad concilium generale provocare. Et sane si solùs Romanus Pontifex dicitur Episcopus universalis, nullus præter eum dici potest in Ecclesia Episcopus. Nec primatum quisquam merito dixerit eum habere inter Episcopos, cum primatus, ut jam docuimus, sit inter ejusdem ordinis collegas, non regis inter subditos. Pro primatu *suprematus* erit, non Latina voce, sed apta. Res denique eo recidit & conclusio ex præmissis sic recte procedit, Si Papa supra concilium ponitur, Monarcham esse illum unum totius Ecclesiæ. Sin vero concilium supra Papam sit, & Papa possit

possit à concilio judicari, ex eo sequetur non esse Monarchicum, sed Aristocraticum Ecclesiæ regimen, nec Papam aliam debere habere prærogativam quam primi Episcopi inter pares, & in eodem omnium ordine. Amplius dico, ne Aristocraticam quidem videri Ecclesiæ gubernationem quæ per Episcopos administratur, cum Episcopatus, ut ante demonstravimus, non sit nomen magistraturæ & imperii, sed curationis & inspectionis, quia in corpora nullum imperium habet, sed animarum tantum curam gerit. Episcopi munus quippe est personale sine jurisdictione & honoris gradu. Quando Ecclesia igitur à talibus gubernatur, non ἀριστοκρατία proprie est hæc administrationis ratio, quia in Aristocratico regimine per plures optimates eadem potestas exercetur, quæ per unum in statu Monarchico. Ἀριςαρχία itaque & μοναρχία, & δημοκρατία vel ὀχλοκρατία nomina sunt civilium πολιτειῶν quæ ad Ecclesiam transferri non possunt. Tota enim Ecclesiæ regendæ & curandæ ratio, quæ Episcopis commissa est, non est ἀρχὴ sed πνευματικὴ λειτουργία, διακονία, φροντὶς, ἐπιμέλεια, προστασία, κηδεμονία, proprio denique nomine ἐπισκοπὴ, id est *curatio*, *officium spiritale*, *ministerium* ac *dispensatio*, & *administratio*. Primatus ergo unius inter eos omnes quibus hoc idem spiritale creditum est ministerium, non potest esse suprema aliqua potestas quasi imperatoria aut regia, quamvis videretur extra & supra ordines cæterorum constitutus. Si vero ad juris divini institutionem, revocemus bellos istos Pontificiæ Monarchiæ patronos, tota illa suprema auctoritas, infallibilitas, & omnipotentia, corruet ab ipsis fundamentis ex demonstratione superius posita qua probatum est Episcopos præcepto Christi & Apostolico instituto, eosdem cum presbyteris factos, ac plures in singulis Ecclesiis constitutos, ac Romæ non alium ab Apostolis qui eam Ecclesiam fundarunt, morem servatum fuisse quam in aliis civitatibus. Monarcha Episcopus sive Episcoporum non potuit Romæ institui nisi à Monarcha Apostolo ejus Ecclesiæ fundatore. Si Paulus is fuit solus, ut certum est fuisse, non Monarcha inter Apostolos extitit. Si Paulus & Petrus pariter & communi consilio eam Ecclesiam condiderunt, aut ambos simul Monarchas fuisse necesse est, aut unum tantum ex his. Atqui hoc ultimum non potest esse, cum pari auctoritate velint veteres ab utroque eam Ecclesiam ædificatam esse, & Apostolos simul ambos nominent. In appellatione eadem duorum, tanta potestatis differentia non potest intercedere ut unus ex his rex & monarcha sit, alter subjectus & famulus. Si Petrum solum Romanæ Ecclesiæ auctorem & doctorem extitisse admittimus, ostendendum erit patronis Pontificiis eum fuisse Monarcham cæterorum Christi

Apo-

Apostolorum qui æque atq; ipse Petrus, Apostoli dicerentur atque essent. Cum Paulus Petrum libere redarguit οὐκ ὀρθοποδοῦντα in prædicatione Euangelii: cum & dicat nihil sibi adjectum fuisse ab iis qui viderentur esse columnæ: cum sibi ἀποστολὴν gentium affirmet concreditam esse, ut Petro Judæorum cum pari Spiritus efficacia & operatione, his omnibus satis docet se Petrum pro Monarcha non agnovisse. Sed age demus fuisse Monarcham, demus solum jecisse fundamenta Romanæ Ecclesiæ, numquid & Monarchas constituit quos in ea primum ordinavit Episcopos eosdemque Presbyteros? Plures enim ex instituto eodem quod omnes Apostoli à Christo sibi traditum servabant, quod & ipse Petrus sequutus est, tam Romæ quam in aliis locis, plures inquam Episcopos in ea Ecclesia posuit auctoritate & potestate pari præditos. Ergo illos omnes ex ęquo fuisse Monarchas oportet. Quod quam sit ridiculum & absurdum nemo non videt. Quam falsum vero etiam sit, facile omnes intelligunt ex iis quæ superius sunt demonstrata, Petrum nempe non habuisse nisi primatum ordinis inter Apostolos, non fuisse Romæ, alias Ecclesias constituisse & prius quidem quam Romanam, quæ ad hunc ejus primatum non aspirarunt, cum majori jure ac ratione id deberent, non Monarchas statuisse in Ecclesiis quas plantavit, sed πρεσβυτέρους, quibus præcipit ac præscribit, ut Episcopatum gerant ἑκουσίως, οὐκ ἀναγκαστῶς. Omnes illos presbyteros, seniores ætate, officio ἐπισκόπους, plures simul in singulis civitatibus ab Apostolis creari solitos. Quæ omnia longissime nos abducunt atque avertunt ab ea sententia quam Roma credendam proponit, Monarcham esse & Episcopum universalem totius Ecclesiæ eum Episcopum qui sibi præsidet, cum satis jam constet ne quidem Episcopum esse eum suæ urbis jure divino. Episcopus enim presbytero major, humana dispositione factus est, non institutione divina. Quomodo igitur Episcopus erit universalis & Monarcha juris atque instituti divini auctoritate, qui Episcopatum suum particularem acceptum tantum referre debeat Ecclesiæ consuetudini? Jam tenemus Ecclesiæ regimen non esse μοναρχίαν, neque ἀριστοκρατίαν, non unius nec plurium imperium, sed ministerium cum προστασίᾳ sive præsidentia, ex voluntate Christi & Apostolica institutione. Christum solum esse caput Ecclesiæ universale & ἀρχιποίμενα, & pastorum omnium quibus Ecclesiam suam procurandam permisit, supremum. Hoc etiam ex probatis liquet, Episcopatum quatenus est presbyteratu major, non esse juris divini, & Apostolici, sed Ecclesiastici atque humani. Episcopatum autem istum ut nunc habetur & exercetur in Ecclesia Romana, non tantum esse ἀριστοκρατικὸν, sed μοναρχικὸν & tyrannicum. Quemadmodum enim in temporalibus sub uno

rege & Monarcha, singulorum dominiorum aut privatarum ditionum quas cum jurisdictione possident toparchæ, majore tyrannide plerumque premunt suos subditos quam rex ipse omnes, ita etiam sub uno Monarcha qualis nunc agnoscitur Ecclesiæ Papa, singuli Episcopi tyrannidem in suis Ecclesiis exercent. Et cum in partem plenitudinis potestatis an tantum sollicitudinis? cum Papa veniant, ex parte etiam sua & proportione tyranni sunt minuti Ecclesiarum sibi subjectarum, ut Papa universalis Ecclesiæ summus est Tyrannus. Nec mirum nunc ita efferri Episcopos, Papæ, qui Regibus atque Imperatoribus major est, ministros & famulos, cum in ipsis primordiis cum Episcopatus impositus est presbyterio & ab eo distinctus, Episcopi extiterint qui se supra mensuram honorum sui muneris miro fastu extollerent, & dignitates sæcularium instar adfectarent, anteambulonibus & pedisequis plurimis stipati incederent, Secretum haberent & sic appellarent more judicum civilium, in suggestu & sede sublimi sederent, ut de Paulo Episcopo Antiochiæ narrat Eusebius ex Epistola Episcoporum contra ipsum ad Dionysium Romanæ urbis Episcopum. Tam magnæ & opulentæ urbis Episcopus, & Patriarcha postea totius Orientis, non se majori dignitati sæculari comparem faciebat quam Ducenariis. Ita enim in Epistola quæ apud Eusebium lib. VII. legitur, scriptum est, Ὡς ὑψηλὰ φρονεῖ καὶ ὑπερῆρται, κοσμικὰ ἀξιώματα ὑποδυόμενος καὶ δουκηνάριος μᾶλλον ἢ ἐπίσκοπος θέλων καλεῖσθαι. *Quo pacto altos spiritus gerat & sese extollat, mundanarum dignitatum honores affectans, & Ducenarium se magis vocari cupiens quam Episcopum.* Quia Episcopi, sicut tunc erat, appellatio non ferebat hunc tumorem, & hanc pompam, ideo volebat se potius appellari *Ducenarium* quam *Episcopum.* At Ducenariorum illorum non admodum magna tum dignitas fuit, cum essent procuratores in schola Agentium in rebus & in officio sacrarum largitionum, sic dicti vel à ducenaria sive ducentesima colligenda, vel à stipendio ducenûm sestertiorum, ut videtur Dio velle. Et mirum est non proconsulis, non præsidis, non alterius majoris potestatis civilis superbiam affectasse Episcopum unum de primoribus, & postea Patriarcham, ut videretur modum Episcopalis officii egredi si ducenario procuratori similiorem se faceret quam Episcopo. Nulli certe majori dignitati se comparare audebat tum maxime elatus fastu fastigioque Episcopus, quia illo tempore Episcopatus non honoris nomen fuit aut dignitatis, aut potestatis, sed tantum procurationis. Ideo procuratori ducenario eum assimilat qui Episcopalem gradum ultra meritum ac mensuram eveheret, quia honoratior hæc fuit procuratio ducenæ inter ejusmodi officia. Nam & *centenarii* fuere & *sexagenarii* procuratores, à stipendio ita appel-

appellati, quod maximum habuere qui *Ducenarii* vocabantur. In Paulo illo Antiocheno Epiſcopo nihil impenſius carpitur & exaggeratur tota illa Epiſtola quam faſtus ac magnificentia ſæcularis, qualem Ducenarii oſtendebant. Numeroſum præterea famulitium incuſant, ante & poſt ambulantium, cum in publicum procederet. Altiorem in ſuggeſtu ſedem, *Secretum* ad inſtar judicum civilium. Si Epiſcopus tunc temporis Romanus eo more modoque inceſſiſſet, quo nunc, rem plane ridiculam commiſiſſent illi Epiſcopi qui conqueſti ſunt apud Dionyſium Epiſtola miſſa, hæc facere Paulum Antiochenæ præſtitem Eccleſiæ, cum hoc nomine tam acerbe reprehendentes & accuſantes, cum ſuperbius adhuc ſe gereret atque inſolentius pompatiuſque is ad quem ſcribebant? Nonne hoc fuiſſet accuſare mœchum Claudio judice, & Cethego apud Catilinæ tribunal conſpirationis in Rempublicam crimen intentare? Ut Epiſcopatus ergo ab origine & ipſa Chriſti per Apoſtolos inſtitutione, idem fuit cum presbyteratu, & utrumq; officium curationis in Eccleſia, ac proviſionis ad animas ſervandas, non ad corpora perdenda, atq; ideo conſtitutum ut volentibus præeſſet, non ut nolentibus, ex eo ſole meridiano clarius eluceſcit Monarchiam, ſive quæ per Papam in univerſali Eccleſia, ſive quæ per Epiſcopos ſingulos in particularibus Eccleſiis exercetur, non eſſe divinæ inſtitutionis, ſed humanæ inventionis. Ne ἀρισταρχίαν quidem vel ἀριστοκρατίαν Eccleſiis curandis à Chriſto & Apoſtolis fuiſſe inſtitutam certum eſt, cum Epiſcopatum in Eccleſiis ſingularem ſupra presbyteratum nullum noverint, & presbyteros quos ad ἐπισκοπὴν deligebant, æquali auctoritate Eccleſiam adminiſtrare voluerint, non imperii aut magiſtratus titulo, ſed miniſterii tantum & officii, quæ διακονία longe abeſt ab ἀρχῇ, à quo nomen accepit tam μοναρχία quam ἀρισταρχία ſive ἀριστοκρατία. Unde & αὐτοκράτωρ appellatus qui idem eſt cum μονάρχῃ. Epiſcopatum igitur qui ſupra presbyteratum eſt, non eſſe de jure divino, jam abunde comprobatum eſt, cum origo ejus inveniatur, nempe cum & quo tempore Epiſcopus presbyteris impoſitus primum fuerit & ab eorum ordine diſcretus, teneatur. Nunc quæri poſſet & quærunt jam multi, presbyteratus ipſe, ſive presbyterale regimen an ſit divinitus inſtitutum? Qua de re ut quæri ſuperfluum eſt, ita dubitari vix ferendum. Aut enim ſine regimine debet eſſe Eccleſia, aut ſi juris divini eſt ut regimen ejus ſit aliquod, non poteſt eſſe niſi presbyterale, id eſt plurium æquali poteſtate Eccleſiam gubernantium. Quod præcipue conſtat ex iis quæ jam explicata ac demonſtrata ſunt de Epiſcopatu, non eſſe eum juris divini, quatenus presbyteratu major cenſetur. Cum Epiſcopatus hoc modo acceptus pars ſit Hierarchiæ, & Monarchiæ ſubſtructio, ac pro defi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nito jam haberi debeat, talem Hierarchiam & Monarchiam neque à Christo neque ab Apostolis ejus ad regendas Ecclesias fuisse institutam, pronum inde est concludere, presbyteralem administrationem solam esse de jure divino. Quod illis negare solis liceat, qui poterunt inficiari presbyterium ab Apostolis per omnes civitates constitui solitum, ad gubernationem cujusque loci Ecclesiæ. Presbyteri eligebantur qui certo numero præessent Ecclesiis, id est qui ἐπίσκοποι essent Ecclesiarum cum pari omnes auctoritate ac potestate. Unde & πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας passim in Novo Testamento vocantur, iidemque ἐπίσκοποι, quia ἐπισκοπὴ & ἐφορεία Ecclesiarum iis erat credita, inspectio & provisio, sive curatio. Jacobus in Epistola Catholica cap. V. vers. XIV. Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάτω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. *Aliquis ægrotat apud vos? Convocato presbyteros Ecclesiæ.* Petrus in Epistola Catholica priore cap. V. vers. I. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος. Sequente versiculo munus eorum & officium ἐν τῷ ποιμαίνειν in pascendo grege Christi, & ἐν τῷ ἐπισκοπεῖν in eodem curando statuit. Ποιμάνατε, inquit, τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες οὐκ ἀναγκαστῶς. Hos πρεσβυτέρους προεστῶτας appellat Paulus in priore ad Timotheum cap. V. vers. XVII. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν. *Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur.* Ideo & πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας in Actis vocantur, *seniores Ecclesiæ*, quia hoc nomine Ecclesiæ præerant, cujus ἐπισκοπὴν id est administrationem & procurationem quia gerebant, ex eo dicti etiam sunt ἐπίσκοποι, ut supra multis docuimus. Ita duplex Episcopale regimen, unum primitivum & Apostolicum, idemque cum presbyterali, quod ab Apostolis ex Christi voluntate ac præcepto institutum fuit; alterum à presbyterali distinctum, Ecclesiæ consuetudine, & humana dispositione introductum, ex quo & Monarchicũ in Ecclesiam imperium procedente tempore productum est. Presbyteros illos Ecclesiæ primitivæ & Apostolicæ, ad hoc electos, ut ἐπίσκοποι essent ac præsides & curatores Ecclesiarum, ad instar presbyterorum Synagogæ Iudaicæ constitutos fuisse constat, qui & impositione manuum similiter creari solebant ut isti. Hæc impositio manuum vocatur Hebræis סמיכה זקנים impositio manuum seniorum sive presbyterorum. Hæc ad presbyteros & magistros in Synagoga ordinandos adhibebatur, & à presbyteris. Tres minimum debebant adesse presbyteri ad ordinationem unius presbyteri faciendam per impositionem manuum, ut legitur in Tractatu Sanhedrin ex Gemara Cap. I. Qui mos etiam translatus ad ordinandos presbyteros Ecclesiæ quibus manus imponebatur à presbyterio universo, vel saltem à tribus. Hæc est ἐπίθεσις χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου, cujus fit mentio in priore ad

ad Timotheum cap. IV. verſ. XIV. Ubi vero Epiſcoporum ordo diſtinctus fuit à presbyterorum ordine, etiam ſancitum eſt, ut Epiſcopus non minus quam à tribus Epiſcopis manuum impoſitione crearetur. Ut autem in dubium vocetur hoc regimen presbytericum per Apoſtolos inſtitutum non eſt facienda nomini controverſia. Senioribus hoc eſt ætate provectioribus, ſive πρεσβυτέροις hæc cura Eccleſiarum ſive ἐπισκοπὴ mandabatur, tam in Synagoga quam in Eccleſia. Unde & Ambroſius, ſive is eſt Hilarius, à ſenioribus olim Eccleſiam Chriſti fuiſſe gubernatam dicit ut Synagogam. Quod queritur ſuo tempore exoleviſſe. Ubi receſſeris à πολιτεία μοναρχικῇ ſive Epiſcopali qualis nunc obtinet in Eccleſia Romana, & quam conſtat non eſſe juris divini nec Apoſtolici, omnis alia adminiſtratio quæ huic oppoſita eſt, quæque æqualitatem habet inter plures pari jure Eccleſiam adminiſtrantes, quocumque nomine appellari placuerit hoc regimen, presbyterale fuerit ſi mandetur ſenioribus. Cæterum quod ad rem ipſam attinet atque officium procurandæ Eccleſiæ etiam mandari poteſt junioribus, ut Timotheo fecit Paulus, ſi digni reperiantur eo munere. Magiſtri in Synagogam recipiebantur à viginti quinque annis per impoſitionem manuum τοῦ πρεσβυτερίου, qua poteſtatem judicandi accipiebant. Certum eſt autem presbyteros qui eligebantur & conſtituebantur ab Apoſtolis ad Eccleſias gubernandas pro diverſis muniis quæ obire debebant, ita etiam varias habuiſſe appellationes, tam generales quam particulares. Generales voco quæ omne officium presbyteri generatim comprehendunt, ut eſt nomen ἐπισκόπου, & οἰκονόμου, & προεστῶτος, & προηγουμένου, & ποιμένος. Particulares, ut διδασκάλου, doctoris ſive magiſtri. Duorum autem generum presbyteros in Eccleſia fuiſſe, ut & in Synagoga, certum eſt. Erant enim qui docere poſſent, ut & in ſynagoga, quos & διδασκάλους vocabant, alii qui reliquæ gubernationi vacabant ac Sacramentorum adminiſtrationi. Hos duplices presbyteros ita clare diſtinxit Paulus in priore ad Timotheum cap. V. verſ. XIV. ut noctuinis oculis Petavii ad eam lucem caligare tantum liceat. Οἱ καλῶς προεστῶτες, inquit, πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. *Qui bene præſunt presbyteri duplici honore digni habentor, maxime qui laborant in ſermone, & doctrina.* Hæc diſtinctio operarum & functionum in presbyteris quam olim adſtruximus, non eo pertinet, ut voluerim eos qui uniuſmodi tantum functionem obibant, alterius generis & ordinis Epiſcopos cenſitos fuiſſe, & ab iis diverſi qui utramque ſuſtinebant. Non hæc mihi mens fuit, ut impurus Loiolita arguere conatur lib. I. cap. IV. de Epiſcopali dignitate, & juriſdictione. Omnes in genere & abſolute ex æquo ποιμένες &

προεστῶτες, & πρεσβύτεροι, atque etiam ἐπίσκοποι ἐκκλησίας dicebantur & erant ſimul. Sed cum plures conſtituerentur in ſingulis civitatibus atque ut plurimum duodeni, numero Apoſtolorum, non poterant omnes æqualiter in omnibus functionibus valere quas Epiſcopatus tunc requirebat. Alii aliis ad alia præſtantiores habebantur. Si qui ſermone pollerent ut ad prædicandum ac docendum meliores, hoc præcipue agebant. Hi ſunt quos ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ κοπιῶν dixit Apoſtolus, in ſermone & doctrina laborare. Hi ſunt etiam quos διδασκάλους proprie nominat Paulus in Epiſtola ad Epheſios cap. IV. verſ. XI. ubi docet ipſum Chriſtum poſuiſſe in Eccleſia primum Apoſtolos, deinde Prophetas & Euangeliſtas, poſtremo loco paſtores & doctores, τοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους. Quibus verbis per ποιμένας generatim intelligit omnes qui Eccleſiam adminiſtrabant, eique præſidebant nomine Epiſcoporum presbyteros. Per διδασκάλους autem ſpeciatim eos ex illo cœtu & ordine qui doctrina & ſermone pollebant. Rectè eo loco nomine ποιμένων Græci intelligunt interpretes, τοὺς τὰς ἐκκλησίας ἐγκεχειρισμένους, ἐπισκόπους ſive πρεσβυτέρους. His enim τὸ ποιμνίον attribuit idem Paulus in Actis cap. XX. verſ. XXVIII. ubi eis præcipit ut attendant ſibi ipſis & gregi, cui eos Spiritus ſanctus Epiſcopos præfecerat, Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. *Attendite igitur vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos ad paſcendam Eccleſiam Chriſti quam is ſuo ſanguine acquiſivit.* Hæc dicit presbyteris Eccleſiæ quos Epheſum Mileto ad ſe evocaverat, ut eſt in eodem capite verſ. XVII. Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Ex quibus luce clarius loquide conſtat, *presbyteros, Epiſcopos* & *Paſtores* ejuſdem officii & curæ nomina eſſe συνώνυμα. Quod & unice confirmatur Apoſtoli Petri teſtimonio ex Epiſtolæ ejus Catholicæ prioris cap. V. verſ. I. & II. ubi presbyteros Eccleſiæ exhortatur gregem Dei paſcere qui eſt penes ipſos, atque ut Epiſcopos ejus ſe gerant non *coacte ſed voluntarie*, hoc eſt ut, *præſint volentibus*, non vero *nolentibus*, ut dixit Hieronymus. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ᾽ ἑκουσίως. Illud etiam omni veritate certius liquet, hos à Spiritu ſancto Eccleſiæ præpoſitos eſſe ut ab ipſo Chriſto per Apoſtolos ejus conſtitutos; ut duobus locis idem Paulus docet, Epiſtolæ ad Epheſios cap. IV. verſ. XI. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους. Non diſtinguit paſtores à doctoribus, ſed ambos ejuſdem ordinis facit, quia inter rectores Eccleſiæ datos à Domino qui *presbyteri Eccleſiæ* & *Epiſcopi* vocabantur & *paſtores*, quidam ſpeciali doctrinæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ctrinæ & eloquentiæ dono ornati erant. Idem Apoſtolus & in Epiſtola ad Corinthios I. cap. XII. verſ. XXVIII. ait Deum, id eſt Chriſtum *in Eccleſia conſtituiſſe primos Apoſtolos, ſecundos Prophetas, tertios doctores.* Quo toto capite oſtendit differentias eſſe ac διαιρέσεις donorum, miniſteriorum & operationum. Nam Apoſtoli ipſi quamvis ab eodem Chriſto vocati, & eodem Spiritu ſancto repleti, eundem ordinem conſtituerent, non tamen omnes eadem à Deo dona habuerunt, nec ad eandem menſuram. Tres inter illos præcipui & maxime honorati quos & *columnas* appellat Paulus, Petrus, Johannes & Jacobus. Paulus ipſe quamvis non unus ex duodecim, iis χαρίσμασιν donatus eſt quæ alii non acceperunt. Unde & *vas Electionis* appellatus. Ut in ordine & collegio Apoſtolorum quidam cæteris antiſtabant, virtute & gratia & amore Domini ſui, ita & unus inter eos peſſimus extitit qui Dominum ſuum ad necem prodidit, mercede redemptus. Quid mirum igitur ſi in presbyterorum cœtu quos Epiſcopos Eccleſiis præponebant Apoſtoli, quidam eloquentia & doctrina magis valebant, alii diverſis facultatibus & virtutibus præditi erant. In duplici præcipue genere eorum differentia conſtitit, cum eſſent qui melius populum poſſent docere, cæteris magis idoneis ad ſacramenta adminiſtranda, & res Eccleſiaſticas procurandas. Illi porro vel teſte Paulo honoratiores exiſtimabantur qui in ſermone & doctrina laborabant, ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ κοπιῶντες. Duplicem quippe à Chriſto mandatam iis fuiſſe functionem, unam ſacramentorum adminiſtrandorum, ut baptiſmi dandi, alteram prædicandi Euangelii & docendi certum eſt. Quæ duo apud Matthæum Chriſtus ipſe Apoſtolis ſuis præſcripſit in cælum aſcenſurus, his verbis, *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, docentes eos ſervare omnia quæcumque mandavi vobis.* Et cum fateatur idem Loiolita utramque non omnes exercuiſſe, quid eſt quod cornicatur inepte? Paulus ipſe in priore ad Corinthios c. I. verſ. XVII. non ſe à Chriſto miſſum profitetur ad baptizandum, ſed ad euangelizandum. Nemo propterea dixerit duplex Apoſtolorum genus fuiſſe, alterum baptizantium, alterum euangelizantium. Quod tamen ex ipſius Pauli verbis liceret adſtruere, cum in Epiſtola ad Epheſios cap. IV. diſtinguit Euangeliſtas ab Apoſtolis. Sed Apoſtolorum nomine videtur ibi intelligere ſolos duodecim cum præter eos multi Chriſti diſcipuli Euangelii prædicandi poteſtatem accepiſſent, qui hoc tantum agebant, cum Apoſtoli alias preterea functiones Apoſtolicas facerent. Utut ſit, cum Paulus utrumque facere ex officio poſſet, eam maluit exercere, quæ nobilior fuit atque excellentior. Ideo raro baptizabat, ſed magis docebat. Unde & ſe Apoſtolum, præconem, & doctorem gentium appellat. Quod quis optime

poteſt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

poteſt agere, id potius excolit & frequentat, præcipue ſi melius videatur. Et more hoc fit humani ingenii. Si in cœtu aliquo vel collegio & ordine plures ſint quibus ex officii ratione incumbat plura obire miniſteria, ut non omnes ex æquo ad omnia ſunt idonei, ſed alius in alia re promptior eſt atque exercitatior, ita unuſquiſque ſemper ad id feretur in quo magis valebit. Exemplo hoc probari facile eſt obvio & vulgari ex Societate pſeudonyma Loiolitarum. Quæro à ſodali Petavio an omnes, ut ſe vocant, Ieſuitæ, in eo ſodalicio eandem rem pertractent & eadem munia exſequantur? Ieſuita quidem omnis homo eſt, & quodlibet agere perite & ex arte callidus eſt. Ad cælum etiam ſi juſſeris, ibit. Non tamen omnibus idem ex legibus ac regulis ſocietatis penſum aſſignatur. Ut enim ingeniorum habent delectum, norunt diſtinguere inter eos quos Societate ſua dignos judicant, quis cui muneri ſit aptior. Alius apud eos muliercularum ταῖς ἁμαρτίαις σεσωρευμένων conſcientias dirigit, alius viduas divites captat, alius matronas ſectatur opulentas, alius in aula regum aures obſidet, alius civilibus, alius Eccleſiaſticis deſtinatur officiis, alius concionatur, alius cocionatur, id eſt negotiatur, alius pueros docet. Ita prout quiſque ad aliquod munus & miniſterium natura magis aut exercitio factus videtur, ita ei rei dare operam cogitur cui recte conficiendæ magis idoneus invenitur. An putamus ſecluſis malis artibus aliter fuiſſe in collegio presbyterorum ſive Epiſcoporum quos Apoſtoli ad Eccleſias regendas conſtituebant? Numquid omnes diſerti & docti pari modo fuerunt? Si quis inter eos dicendi facultate & docendi præcellebat, quæ invidia fuiſſet eum impedire ne id in quo plus poterat, etiam frequentius exerceret atque ageret? Cujuſvis in ordine fuit baptizare, at non cujuſvis fuit docere & prædicare. Cum tot eſſent in eodem cœtu qui baptiſmum dare poſſent, & tam pauci, unus ſi forte vel alter, qui docendi munere fungi valeret, cur iſtius opera occuparetur in faciliori officio quod quilibet adminiſtrare quiret, ac ab eo quod nemo præter ipſum recte præſtaret, avocaretur? Notandum eſt autem Paulum eo loco non duas functiones ejuſdem officii inter ſe componere & comparare, ſed duas perſonas ex eodem ordine conferre, & miniſteriorum diverſitate diſtinguere. Presbyteros qui recte officium ſuum fecerint in regendo populo, duplici honore dignos deputat. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν. Generaliter loquitur de omnibus qui in ordine eodem ſunt, & quibus Eccleſiæ, hoc eſt populi fidelium, cura commiſſa eſt. In eo munere ſi bene ſe geſſerint, honorandos pluſquam vice ſimplici pronuntiat. Deinde protinus ſubjicit, eos præcipue honorem inter presbyteros mereri, qui in ſermone & docendi munere labo-

laborant, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, Id est οἱ λόγιοι καὶ διδακτικοὶ, ſermone potentes ac doctrina. Quis tam hebes ac rudis, vel etiam mentis oculis cæcus qui non videat Apoſtolum agnoſcere, in ordine Epiſcoporum ſive presbyterorum fuiſſe aliquos qui doctrina & dicendi facultate cæteris antiſtarent? Atqui ut hæc pars eſt officii ac muneris Epiſcopalis ſive presbyteralis præſtantior, ita qui in ea laborant duplici præcipue honore eſſe afficiendos ſtatuere. Qui ſunt illi quos ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ κοπιᾷν dicit, nempe qui hoc poterant facere. Demus non alios tum ab Apoſtolis fuiſſe adſcitos in ordinem presbyterorum quibus Eccleſias curandas credebant, niſi doctos ac diſertos, an fieri potuit ut eadem menſura utriuſque facultatis omnes ex æquo pollerent? Si quis præter cæteros in utraque ſcientia excelleret, illi potius is labor & hæc opera relinquebatur. Exigit quidem Paulus ut in Epiſcopum eligendus ſit διδακτικός, ſed ſi alia omnia affatim haberet quæ in Epiſcopo requirit, & hac parte minus eſſet inſtructus, an propterea indignus hoc miniſterio judicaretur? Non certe puto, præſertim cum plures ad idem miniſterium Eccleſiæ adminiſtrandæ ſolerent tum ſumi. Pauci inter Apoſtolos ipſos cum Johanne comparandi in aperiendis & elucidandis myſteriis incarnationis Nemo Paulo ſimilis in docendo & prædicando Euangelio, id eſt λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. Nonne eadem donorum & χαρισμάτων διαίρεσις in iis quos ſanctus Spiritus per Apoſtolos in Eccleſia presbyteros ſive Epiſcopos ordinabat, reperiri potuit? Hæc virtutum & facultatum differentia non impediebat ne omnes ejuſdem ordinis eſſent ac collegii. Nec ego unquam docui quod mihi affingit ſycophanta Loiolita, ex eo ſequi duo fuiſſe Epiſcoporum genera & ordines, quod quidam in eodem ordine dicendi copia & doctrina potiores collegis cæteris eſſent, & id maxime in quo præſtabant, ſolerent agere. Ex ea functionum diverſitate quæ cum officio presbyteri ſive Epiſcopi conjunctæ erant, auſim dicere natam fuiſſe eam quæ poſtea extitit ordinum diviſionem Epiſcopum inter ac presbyteros. Cum quis cæteros ordinis litterarum ſcientia, & eloquendi virtute ſuperabat, magnos ex ea re ſpiritus induebat, & ſupra alios ſe extollebat. Nam ſcientia inflat, ut dixit idem Apoſtolus. Hinc φιλοπρωτεία & φιλαρχία eorum qui his dotibus præcellebant. Qui inferiores iſtis erant, non tamen cedere volebant, quia ejuſdem ordinis erant, & plerumque primatum etiam in ordine ex tempore ordinationis contingentem tenebant. Inde diſcidia inter eos qui primatum habebant ratione temporis, & eos qui illo ſe magis dignos putabant ratione meriti. Et hoc plane eſt quod dixit Hilarius commentario in Epiſtolam ad Timotheum priorem cap. v. *Doctorum ſuperbia dum ſoli volunt aliquid videri* ob-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

obſoleviſſe antiquam primitivæ Eccleſiæ conſuetudinem quæ *ſeniores, ſive presbyteros habuit, quorum ſine conſilio nihil agebatur in Eccleſia.* Ubi *doctores* vocat qui διδάσκαλοι Paulo dicuntur, & quos idem ait, ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ κοπιῶν. Præterea cum priſco illo & Apoſtolico inſtituto presbyterorum Eccleſias communi conſilio regentium, ſæpe contingeret, ut primatus deferretur indignis, aut minus dignis, & ex ea cauſa qui ſe eum mereri exiſtimabant ob doctrinam ſuam & eloquentiam, cedere hujuſmodi primis nollent, atque inde diſcidia naſcerentur, ad ea tollenda decrevit Eccleſia ut primatus dignioribus deferretur, quamvis juniores eſſent. Qui autem digniſſimi hoc primatu, præter illos quos eloquium & eruditio ornabat ſupra cæteros? Laudabile ſane inſtitutum, ſi primatus hic conceſſus iis ſolis qui eum mereri videbantur intra limites ſuos & modum προεδρίας ſtetiſſet. Ubi in Tyrannidem degeneravit qua ſingulæ Eccleſiæ à ſuis rectoribus oppreſſæ ſunt, & Monarchiam nobis generavit unius univerſalis Epiſcopi, quo Eccleſia καθολικὴ ſubjugata eſt, major jam ratio tollendi eſt quam fuit ponendi. Sed quantumvis cauſa magna fuerit Epiſcopi ſingularis conſtituendi in ſingulis Eccleſiis ſupra Apoſtolicos presbyteros, illud certo certius conſtare debet humana potius diſpoſitione quam divini juris inſtitutione id eſſe factum. Tandem ergo concludamus, Monarchiam in Eccleſia univerſali unius capitis viſibilis, cui ſummum datur imperium in Eccleſias Chriſtiani nominis univerſas, non ſolum ex jure divino non eſſe, ſed contra Chriſti voluntatem & doctrinam & Apoſtolicam ordinationem prorſus facere. Dempto illo & remoto capite vel in ordinem redacto, ut ultra Epiſcopi menſuram non aſſurgat, ipſa Epiſcoporũ ἀρισταρχία vel ἀριστοκρατία ſingulis præſidentium Eccleſiis & in clero dominantium, quæ à conſuetudine Eccleſiaſtica originem accepit poſſet utcunque tolerari quamvis contra Apoſtolicam inſtitutionem introducta, niſi ex ſatis bona matre vitioſiſſima & impotentiſſima nata eſſet filia, nempe Monarchia. Quinimmo & ipſa in tyrannidem converſa eſt per omnes omnino Eccleſias, & quæ προστασία ab initio fuit, cœpit eſſe ἀρχή, pro curatione imperium, pro munere ac miniſterio ſupremus & tyrannicus cujuſque Eccleſiæ magiſtratus. Non unius tantum Monarchæ tyrannis eſt, ſed & plures tyranni eſſe poſſunt, ſi ſinguli ſeſe efferant ultra debitum ac juſtum. Triginta aliquando tyranni rempublicam Athenienſium jugo iniquo preſſere. Quid aliud in Eccleſia unaquaque Epiſcopus niſi tyrannus, cum ſe non meminit eſſe Epiſcopum, ſed dominum putat? Tales ſub Papa omnes ferme Epiſcopi ſunt, & ſine Papa in iis etiam locis quæ Epiſcopatum ſublato Papatu retinuerunt. Cum ἀρχὴν dicimus, eam vocem accipimus, ſicut vulgariter ſumitur de imperio

&

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

& poteſtate magiſtratus, atque ut eam accepit Chryſoſtomus cum dixit olim Epiſcopatum προστασίαν fuiſſe, & in ἀρχὴν poſtea converſum eſſe. Alioquin ἀρχῆς nomen etiam ſolet ſumi apud Græcos pro ipſa προστασίᾳ vel ἐπιστασίᾳ & λειτουργίᾳ, nempe pro officio & munere perſonali, qualis revera fuit inter initia Epiſcopatus etiam poſt diviſionem ordinum factam, Epiſcopalis & presbyteralis. Inde ἱεράρχης, non dominum ſacerdotum ſignificat ſed primum, qui etiam ἀρχιερεὺς dicitur. Ἀρχιεπίσκοπος quoque idem ſonat quod πρῶτος ἐπίσκοπος, non dominum Epiſcoporum. Græci notant, κοινότερον καὶ τὰς μικρὰς ἐπιστασίας καὶ λειτουργίας ἀρχὰς ἔλεγον, καὶ τὸ βουλεῦσαι ἄρξαι. Ψιλὴ γὰρ ἐπιστασία. Nemo autem Græce paulo peritior ignorat ἐπιστασίαν idem ſignificare quod προστασίαν. Cum igitur, nec μοναρχία Papalis, nec ἀρισταρχία Epiſcopalis in Eccleſia de jure divino ſint, quarum prior contra jus divinum eſt, altera mere juris humani, reſtat, ut ſola ἰσαρχία presbyterorum, qui nomine ἐπισκόπων communi conſilio Eccleſias gubernabant, divinæ ſit inſtitutionis, utpote ab Apoſtolis ex Chriſti voluntate, & Spiritus ſancti inſinuatione conſtituta. Humana ratio ac diſpoſitio quæ huic inſtituto divino & Apoſtolico derogavit, ſubſtitutis Epiſcopis per electionem creandis in locum primorum presbyterorum qui primatus conſequebantur ex ordinationis antiquitate, non potuit nec debuit mutare ordinem à Chriſto ipſo per Apoſtolos ſuos inſtitutum. Si id commodius, conſultius ac melius tum eſſe judicavit prudentia hominum, propter certas illius temporis cauſas & περιστάσεις, exitus ipſe poſtea indicavit humanam ſapientiam, ſtultitiam eſſe apud Deum. Si enim illius ætatis homines prævidiſſent, aut præſciſſent ex illa mutatione regiminis Apoſtolici, ἰσαρχικοῦ, & ex nova Epiſcopatus inſtitutione ἀρισταρχικῇ, Monarchiam & tyrannidẽ unius in Eccleſiam eſſe proventuram, nunquam cogitaſſent de movendo quod ἀκίνητον fuit ἄμεινον. Qui fumi vitandi gratia in flammam ſe præcipites dant, non aliter faciunt quam illi fecere, ſicut eventus docuit, qui propter quaſdam incommoditates quibus tunc videbatur laborare presbyterica Eccleſiæ gubernatio quæ plures Epiſcopos presbyterorum nomine in ſingulis civitatibus habebat, auctoritate & poteſtate pari ad res Eccleſiaſticas procurandas conſtitutos, Epiſcopatum ſingularem inſtituerunt. Sic remedium pejus malo factum eſt. Tanta ſaltem ac tot inde conſequuta ſunt mala, ut bonum quod inde expectabatur ac ſperabatur, compenſari iis non debeat, nec boni appellationẽ habere poſſit tam peſtiferę & exitialis quæ inde enata eſt, dominationis gratia. Presbyteralis autem ἐπισκόπων ἰσαρχία, qualem inſtituerunt Apoſtoli in Eccleſiis à ſe ædificatis, & qualẽ in Apoſtolis Chriſtus ipſe conſtituit, tam longe abeſt à μοναρχίᾳ quam ab ἀναρχίᾳ, quamlibet eam hoc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nomine infament quos opimavit Monarchiæ Papalis ubertas & opulentia. Duæ ſunt in Eccleſiaſtica πολιτεία ut & in civili partes. Una regit, altera regitur. Hæc diviſio communis eſt, dominationis quam unus habet, & quæ in plurium poteſtate ſita eſt. Æque enim in Ariſtocratico, ut in Monarchico ſtatu reipublicæ, ſunt qui imperant, & qui parent. Etiam ubi populi imperium eſt quam δημοκρατίαν appellant, hujus diviſionis non obſcurum manet veſtigium. Annuos enim habet hæc πολιτεία magiſtratus à populo poſitos qui judicia exerceant ſecundum leges ab ipſa plebe ſancitas. Presbyteralis & Apoſtolica Eccleſiæ gubernatio magis ad ariſtocratici formam regiminis accedit quam ad democraticam aut ὀχλοκρατίαν, quæ parum abeſt ab ἀναρχία. Reſpectu partis ejus quæ regitur, ut eſt populus fidelium, ipſi paſtores ſive presbyteri regere & ἄρχειν dici queunt, quatenus nomen ἀρχῆς etiam judicibus, & perſonalium munerum curatoribus publiciſque miniſteriis & officiis etiam dari ſolet. Inde ἐπίσκοποι & ἐπισκοποῦντες, & προεστῶτες, & προεστάμενοι, & προηγούμενοι, & ποιμένες appellantur in ſacræ Scripturæ novo fœdere rectores Eccleſiæ & principes presbyteri. Nec curatorum tantum inſtar in Eccleſia obtinent, ſed & judicum ſpiritalium, cum plena poteſtate de vitiis & peccatis hominum ferendi ſententiam, qua ſontes moneant, caſtigent, immorigeros & impœnitentes ab Eccleſiæ communione arceant, reconciliari cupientes per pœnitentiam recipiant. Quæ poteſtas clavium dicitur, & in ligando & ſolvendo poſita eſt. Ideo δίκαιον eum eſſe vult Paulus in Epiſtola ad Titum cap. I. verſ. VIII. ut nimirum recte poſſit judicare. Quo loco presbyteros & Epiſcopos eoſdem facit, ut ante demonſtratum eſt. Nam quos prius πρεσβυτέρους appellavit dum Tito conſtituendos eos per ſingula oppida Cretæ mandaret, paulo poſt de eorum officio tractans, ἐπισκόπους dixit. Polycarpus in Epiſtola ad Smyrnæos presbyteris judicandi dat poteſtatem & præcipit iis ut ſint ἀδίκαστοι κριταί. Omnis autem eorum juriſdictio, ut dixi, ſpiritalis eſt animadverſio. Proprium eſt judicum ἄρχειν eo ſenſu, quem ſupra diximus, quo etiam ἐπιστασίαι & προστασίαι appellantur ἀρχαί, non pro dominari & imperare αὐτοκρατορικῶς. Cum enim in libera civitate ubi imperium eſt populi, judices ab eo ordinati etiam ἄρχειν dicantur, non habere cenſentur imperium in populum, nec regio dominatu imperare. Ariſtophanes de Attico, οὐκοῦν δικαστὰς ἐξεπίτηδες ἡ πόλις ἄρχειν καθίστησιν. Ideo judices populus ac civitas conſtituit ut præſint. Ἄρχειν enim in hac ſignificatione, præeſſe denotat ac præſidere. Inde & nomen ἀρχόντων Athenis qui quaſi *prætores* erant, & ſic etiam à Latinis ſcriptoribus redduntur. Hi numero novem fuere. Unde & ἐννέα ἄρχοντες nuncupati. Hi nec reges, nec principes ſupremi reipublicæ Athenienſis

nienſis fuere, cum in ea civitate penes populum eſſet imperium ac dominatio. Ἄρχοντες etiam Eccleſiæ fuiſſe videri poſſunt presbyteri quibus ἐπισκοπὴ & προστασία ſingularum Eccleſiarum ab Apoſtolis mandata fuerat. Ratione igitur plebis Chriſtianæ quæ regebatur ab hujuſmodi presbyteris qui ejus erant Epiſcopi, non potuit dici ἀναρχία eſſe in hoc regimine, cum in eo eſſent qui regerent & qui regerentur, qui præficerentur ac præeſſent & qui ſuis præfectis parerent. Tales erant municipiorũ πολιτεῖαι, quorum populus dividebatur in ordinem & plebem. Ordo erat decurionum ſive buleutarum quibus ſumma judiciorum & adminiſtratio urbis credita fuerat, pars nempe ejus honoratior, plebs vero pars altera quæ ab his gubernabatur. Et hæc regiminis idea ſingulorum oppidorum & muncipiorum non ſolum tenuit ſub Imperio Romano quandiu fuit libera reſpublica, ſed etiam ſub ipſis Imperatoribus ubi in unius ceſſit dominatum. Ita apud nos hodie ſub regio dominatu ſingula municipia & oppida ſic adminiſtrari ſolent, per judicum conſeſſum qui juriſdictionem habent in ea urbe & urbis territorio. Adeo ut nullum oppidulum reperiatur in quo ἀναρχίαν eſſe dici queat. Majores autem civitates in unaquaque διοικήσει civili, *generalitates* vulgo vocamus, ſuas habent curias ſupremas, ſive *parlamenta*, quæ jus reddant toti Provinciæ vel ſimul pluribus. Quamdiu presbyteralis Epiſcoporum plurium per ſingulas civitates adminiſtratio ad Eccleſias regendas impoſitorum obtinuit, ratione plebis quæ præpoſitos illos & præfectos ſpiritales habuit, nulla in Eccleſiis illis fuit ἀναρχία. Nunc videndum an alio modo poſſit ἀναρχία intelligi inter ipſos fuiſſe quibus regendæ Eccleſiæ cura erat commiſſa, quod nullus in eo rectorum ordine fuerit qui dominatum in cæteros exerceret, ſed omnes auctoritatis ejuſdem ac poteſtatis conſortes eſſent. Hoc nulla ratione diceret, qui ita eſſe ſibi perſuaderet. Qualiſcunque ἀρχὴ ſit vel προστασία in populo cujuslibet civitatis, ſive plures eam obtineant cum pari poteſtate, ſive pauciores, ſive omnis præfectura ad unum deferatur, tantundem eſt, nec ea civitas ἀναρχίᾳ laborare poteſt dici quæ quocunque modo partem habeat plebis imperantem, alteram parentem. Quod ad ipſos attinet ἄρχοντας & ἐπισκοποῦντας ſive προεστῶτας, ſi plures præpoſiti habeantur cum pari jure & imperio, non ea eſt ἀναρχία, quamvis ἰσαρχία ſit. Nam tum ἀναρχία eſt, ubi nulla eſt ἀρχὴ, quod ratione regentium & eorum qui reguntur dicitur, non ipſorum præfectorum ac præſidum quibus ἀρχὴ plebis commiſſa eſt. Alioquin in liberis omnibus civitatibus & rebuſpublicis, quæ ſenatum olim habebant à quo gubernarentur, hoc eſt ſeniorum collegium & ordinem, vel, ut Græci vocabant, γερουσίαν, videri poſſet ἀναρχία locum habuiſſe, quia ſenatores illi vel ſenio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

res nullum agnoſcebant ſuperiorem vel dominum qui non communi omnium conſilio rempublicam ordinaret, ſed ſuo arbitratu omnia ageret. Ἀναρχίαν definit Ariſtoteles in Politicis, τὸ ζῆν ὅπως τις βούλεται παρορᾶν. Quod genus πολιτείας multis jucundius eſt. Ἥδιον γὰρ, inquit, τοῖς πολλοῖς τὸ ζῆν ἀτάκτως ἢ τὸ σωφρόνως. *Lubentius enim plebs inordinate vivit, quam emendate.* Ubi autem τάξις eſt atque ἀρχὴ ut in Eccleſia primitiva per presbyteros ἐπισκοποῦντας curari ſolita, nulla ibi ἀταξία, nulla ἀναρχία fingi debet. Sive δημοκρατικὴ ſit porro, ſive ὀλιγαρχικὴ illa πολιτεία, ſive etiam ut dixi μοναρχικὴ, ut Epiſcopalis nova extitit, res eodem recidit, quantum attinet ad ἀναρχίαν removendam. Septuaginta illi ſeniores quos Deus per Moſem elegit ut cum his in commune populum Iſraëlis regeret & judicaret, unde Synedrium magnum Judæorum extitit, an ἀναρχίαν induxere quia ipſi non habuerunt τὸ κατακυριεύοντα ἑαυτῶν? Abſtuliſſe traditur de ſpiritu Moſis Deus & in eos Septuaginta tranſtuliſſe cum eos elegit, *cumque requieviſſet*, inquit Scriptura, *in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultra ceſſaverunt.* Num. xi. Ab eo tempore non ſolus Moſes populum judicavit, ſed una cum iis in commune jus reddidit, & primus eorum fuit, non dominus. Judices etiam qui poſtea conſtituti ſunt, non habuere δεσποτικὴν ἀρχὴν aut regiam, ſed primi erant populi & Synedrii magni ex ſeptuaginta ſenioribus conſtantis. Eorum tempore, ut dicitur Iudicum cap. ultimo, *non erat rex in Iſraël, ſed unuſquiſque quod ſibi rectum videbatur faciebat.* Iratus Deus regem illis dedit cum animum addidiſſet prius regem à Samuele petendi, offenſus eorum peccatis, & quod ſe dereliquiſſent, & Deum habere regem ac Dominum renuiſſent. Tum dixit Deus ad Samuelem, *Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi, non enim te abjecerunt, ſed me ne regnem ſuper eos.* Ita certe Eccleſia ubi peccata & vitia atque abuſus in ea abundarunt, quaſi in pœnam ejus delicti quod à puro Dei cultu deſciverat, variiſque ſe implicaverat erroribus in unius mortalis Monarchæ pluſquam regium dominatum, Deo ſic permittente, data eſt, poſtquam nimirum Chriſtum ἀρχιποίμενα, legitimum ac verum ſuum regem ac paſtorem rejecit. Ubi autem de corporis ſervitute tantum agitur, ut licet privato lege Romana ſe vendere ad pretium participandum, legibus autem Hebræorum ſe ac ſua bona creditori addicere poteſt ille qui ſolvendo non eſt, ita & univerſo populo etiam conceſſum eſt unius dominatui ſemet ſubjicere, & regem dominumque quam velit adoptare. Quod tum fecere Iſraëlitæ. A quo tempore cœperunt δουλικῶς ἄρχεσθαι cum regi ſe ſubmiſerint, cui δεσποτικὴν ἀρχὴν in ſe permiſere. Sed cum de anima quæſtio eſt quæ libera eſt, & uni Deo ſervire nata, à quo & creata, qui eam perdere ſolus poteſt & ſervare, morte

æterna

æterna plectendo aut vita ęterna beando, non debet cuiquam mortali domino mancipari, cum ſolum agnoſcat Ieſum Chriſtum paſtorem rectoremque ſummum, cujus & ſanguine redemptam credimus. Cum ſpiritalis igitur tota ſit ejus curatio, unum habet Dominum Deum μονάρχην, qui plures inſtituit in Eccleſia ſua miniſtros quibus animarum ovilis ſui curam demandavit, nullum autem δεσπότην, aut δεσποτικὸν ἄρχοντα conſtituit. Hinc nomen illud μοναρχίας in primitiva Eccleſia non de aliquo Papa aut Epiſcopo univerſali, qui non poterat tunc eſſe niſi ἀντίχριστος, audiebatur, ſed de unitate Dei ac Domini per οἰκονομίαν incarnationis filii in trinitatem diſpoſita. Tertullianus adverſus Praxean: Μοναρχίαν, *inquiunt, tenemus. Et ita ſonum ipſum vocaliter exprimunt Latini, etiam opici, ut putes illos tam bene intelligere* μοναρχίαν *quam enuntiant. Sed* μοναρχίαν *ſonare ſtudent Latini,* οἰκονομίαν *intelligere nolunt etiam Græci.* Primus ego ſic corrigendum ex libris & intelligendum ejuſdem Tertulliani locum vidi in libro de cultu fœminarum ſecundo, his verbis ſicut ex vetuſtiſſimo Agobardi exemplari corrigi debent, *Senectus cum plus occultari ſtuduerit, plus detinetur. Hæc eſt æternitas vera de capitis juventute. Hanc incorruptibilem habemus ſuperinduere ac novam domum, quam Monarchia pollicetur.* Nova illa & incorruptibilis domus quam Monarchia pollicetur, eſt τὸ οἰκητήριον ἐξ οὐρανοῦ, οἰκία αἰώνιος, ἄφθαρτος ἐν τοῖς οὐρανοῖς quam ἐπενδύσασθαι debemus, & quam Monarchia pollicetur, de qua eſt in poſteriore ad Corinthios cap. v. verſ. 1. & 11. Monarchiam porro eam conſtituit Deus pater, Chriſtus ejus filius, & Spiritus ſanctus unius ſubſtantiæ, unius ſtatus, & unius poteſtatis, ſed trinam gradu, forma, & ſpecie, ut idem ait Tertullianus. Epiſtola ἐγκύκλιος Patriarchæ Conſtantinopolitani ad Orientales, Τίς ὅλως ἀνάσχοιτο τῶν ἐν Χριστιανοῖς πλανώντων ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια, ἤγουν μὲν καὶ πνεύματος τὸν πατέρα, τοῦ δὲ πνεύματος πάλιν τὸν υἱόν, καὶ εἰς διθεΐαν τὴν μοναρχίαν χύειν. Ubi μοναρχία eſt trinitas. Non alia tunc cognita aut audita fuit in Eccleſia Dei Monarchia. Non licuit igitur Eccleſiæ mutare diſpoſitionem divinam & Apoſtolicam circa gubernationem populi fidelium in ſingulis civitatibus à pluribus presbyteris ſive Epiſcopis cum pari poteſtate inſtitutis ex præcepto Chriſti, & aliam ſubſtituere quæ unicunque Eccleſiæ particulari unum Epiſcopum quaſi μονάρχην præponeret, univerſæ pariter univerſalem paſtorem Papamque imponeret. In civilibus ac temporalibus poteſt populus qui liber eſt ſe ſervum facere, & regem eligere qui ſibi dominetur quia corpora tantum ſua & bona uni domino ſic addicunt & mancipant, peritura utique ipſi quoque perituro. Non idem eſt de animarum curatione, quæ cum æternæ ſint nullum mortalem agnoſcere poſſunt domi-

dominum, ſed eum ſolum habent qui & æternus eſt, & à quo tales ſunt conditæ. In rebus divinæ inſtitutionis nemo poteſt quod non accepit tradere, nec poteſtatem quam ipſe non habet alii tranſcribere. Exempli gratia Apoſtoli cum à Chriſto poſiti eſſent & ordinati immediate, ubi unus ex eorum numero defecit, & locum novi Apoſtoli ſubſtitutioni fecit, non ipſi Apoſtoli eum crearunt, nec in locum Iudæ alium ſua electione ſubrogarunt. Chriſti ipſius judicio hoc permiſerunt, & cum duos nominaſſent, precibus ad Deum factis quem ex eis eligi vellet, ut ſignificaret, rogarunt. Ita ſortes jecerunt, & cecidit ſors ſuper Matthiam. Apoſtoli porro cum poteſtate accepta à Deo presbyteros paſſim per civitates conſtituerent Epiſcopos, quibus & ordinandi ſibi pares presbyteros & Epiſcopos in locum demortuorum jus dabant, non aliquem ſupra ſe ut ponerent, poteſtatem eis dediſſe intelligendi ſunt. Poterant igitur presbyterum aliquem eundemq; Epiſcopum eligere & ordinare, id eſt in ordinem ſuum adlegere, cum quis ex ſuo numero defeciſſet, ſed adſciſcere præfectum & dominum qui plus quam cæteri omnes unus poſſet, non id illis licuit, quia nec Apoſtoli talem præpoſuerunt. Quod autẽ Apoſtoli ipſi non fecerunt, nec ejus faciendi licentiam videntur omnimodo illis dediſſe quos ad Eccleſias gubernandas primitus inſtituerunt. Hæc etiam cauſa eſt, cur populus jus nunquam habuerit eligendi & ordinandi presbyteros vel Epiſcopos, qui tamen poteſt regem ſuper ſe imponere, & libertatem corporum ſuorum alicui domino mancipare. Cum enim Apoſtoli ipſi ſibi licitum non crediderint Apoſtolum ordinare qui numerum duodecim à Chriſto inſtitutum ſuppleret, defectione & morte Judæ diminutum, ſed Chriſti ipſius judicio per ſortem edendo ejus electionem permiſerint, multo minus plebi conceſſa ſit presbyterorum ad Epiſcopatum Eccleſiæ ordinatio, quæ ſolis competit presbyteris. Presbyteri autem ipſi, ut dixi, ne quidem eum qui ſibi præſit & major ſit omnibus adoptare poſſunt præter inſtitutum Apoſtolorum, quia poteſtatem ab Apoſtolis non acceperunt, niſi qua ſimiles ſibi & pares presbyteros ſive Epiſcopos crearent. Et certe cum primum ex Eccleſiæ decreto ad hoc ventum eſt, ut Epiſcoporum & presbyterorum fieret ἑτερότης cum utriuſque muneris ac nominis ταυτότητα inſtituiſſent Apoſtoli, non ad eam qualis nunc eſt amborum ordinum diviſionem proceſſum tum fuiſſe conſtat qua Epiſcopus in tantum presbyteris nunc ſupereminet. Primatus deferendi rationem tantum videntur immutaſſe, ut nempe electione daretur ex perſonæ merito, quæ antea ſucceſſione deferebatur ex ordinationis tempore. Ex eodem collegio ſumebatur qui diceretur Epiſcopus, & primus eſſet ordinis & collegii. Et ſic ordinandi jus ſemper penes presbyteros ipſos manſit ut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

in Alexandrina per tria ferme ſæcula obſervatum eſt. Nihil licuit tum facile Epiſcopo niſi ex ſententia presbyterorum, qui communi conſilio cum ipſo Epiſcopo quaſi primate Eccleſiam ſibi commiſſam regebant. Presbyteri ſenatorum locum in eo collegio & συστήματι obtinebant, quod etiam *ſenatus* nomine vocabatur, Epiſcopus vero principis ſenatus gradum tenebat. Hinc Hieronymus contra Epiſcopum non ſatis honorantem presbyteros ſuos illud Domitii Romani oratoris uſurpat: *Cur ego te*, inquit, *habeam ut principem, cum tu me non habeas ut ſenatorem?* Et diu duravit hæc ratio in melius conſtitutis & moratis Eccleſiis, ut Epiſcopi nihil agere poſſent ſine conſilio presbyterorum. Cyprianus Epiſt. VI. ad presbyteros & diaconos quos fratres ſuos appellat, dicit cauſam compuliſſe ut ad eos properaret & venire deberet, primo cupiditate eos videndi, *tum deinde*, inquit, *ut ea quæ circa Eccleſiæ gubernacula utilitas communis expoſcit tractare ſimul, & plurimorum conſilio examinata limare poſſemus.* In eadem Epiſtola ſub finem ita ſcribit, *Ad id vero quod ſcripſerunt mihi compresbyteri noſtri Donatus & Fortunatus, Novatus & Gordius, nihil reſcribere potui, quando à primordio Epiſcopatus mei ſtatuerim nihil ſine conſilio veſtro, & ſine conſenſu plebis meæ privata ſententia gerere, ſed cum ad vos per Dei gratiam venero tunc de iis quæ vel geſta ſunt vel gerenda, ſicut honor mutuus poſcit, in commune tractabimus.* Eccleſia Africana quæ diutius puritatem in omnibus incorruptam divinorum inſtitutorum & traditionum Apoſtolicarum conſervavit quam alia quælibet, hac etiam in parte purior cæteris longo tempore permanſit. Nam concilio Carthaginenſi IV. Can. XXIII. ſancitum eſt, ut *Epiſcopus nullius cauſam audiret abſque præſentia clericorum ſuorum, alioquin irritam futuram ſententiam Epiſcopi, niſi clericorum præſentia confirmata eſſet.* Pſeudo-Ignatius qui vixit illo ipſo tempore quo Epiſcopus presbyteris re ac nomine jam diſtinctus præponi cœperat, nihil aliud præcipit Eccleſiis ad quas ſcribit, quam ut ſine Epiſcopi conſilio nihil agant. Cæterum ne ipſos quidem Epiſcopos quidquam agere vult ſine conſilio presbyterorum, quos propterea συμβούλους & συνέδρους τοῦ ἐπισκόπου appellat. Et in Epiſtola ad Trallenſes de presbyteris loquens, dicit, Ὡς χωρὶς τούτων ἐκκλησία ἐκλεκτὴ οὐκ ἔστιν, οὐ συνάθροισμα ἁγίων, οὐ συναγωγὴ ὁσίων. *Sine his Eccleſia electa non eſt, non conventus ſanctorum, non congregatio juſtorum.* In eadem ſcribit, Ὁ δὲ ἐκτὸς ὢν τοῦ θυσιαστηρίου, οὗτός ἐστιν ὁ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν διακόνων τι πράσσων. *Qui extra altare eſt, illum eſſe qui ſine Epiſcopo & presbyteris & Diaconis aliquid facit.* In Epiſtola ad Polycarpum, animam ſe paratum eſſe ait ponere pro illis qui parent, ἐπισκόπῳ, πρεσβυτερίῳ, διακόνοις. Ad Smynenſes ait, Laicos ita ſubeſſe Diaconis debere, ut diaconi presbyteris, presbyteri Epiſcopis. Ut nulla au-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tem diaconorum in plebem dominatio, ita nulla Epiſcopi in presbyteros. Nihil aliud ubique tam inculcat, quam χωρὶς ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖν. Quamdiu hic mos obtinuit, non imperium in presbyteros habuit Epiſcopus, ſed ſolam προστασίαν ſive προεδρίαν, quam electio dignioribus deferebat. Nihil agere poterat ſine Epiſcopo presbyterium, ita nec ſine presbyterio Epiſcopus. Procedente tempore, ut ambitio omnia in pejus mutat, factum eſt uſurpatione φιλάρχων Epiſcoporum, & adulatione presbyterorum ut plurimis rebus augeretur ἐξοχὴ Epiſcoporum ſupra presbyteros & diviſio major utriuſque ordinis extiterit quam à primo, cum id introductum eſt, fieri eam voluerit Eccleſia. Et cum inter primordia factæ diſtinctionis ordinũ, ordinatio penes presbyteros maneret qui Epiſcopum eligebant ſibi pręponendum, poſtea introductum eſt ut ab Epiſcopis aliarum ex eadem provincia Eccleſiarum ordinarentur tantum. Quod concilii Nicæni canone plene planeque confirmatum eſt. Deinde & alia quædam ſibi quaſi propria vindicarunt Eccleſiaſtica munia, quo ſic viderentur elatiores presbyteris & ab his diſtinctiores. Confectionem chriſmatis ita uſurparunt, conſecrationem virginum, confirmationem, & alia quædam de quibus nos alibi. Quod igitur non potuit jure facere Eccleſia præter Dei voluntatem & Apoſtolorum ordinationem, quæ plures pares in ſingulis Eccleſiis presbyteros Epiſcoporum nomine conſtituerat, nullum ſuperiorem, nec ſane tum fecerat cum primum Epiſcopatum à presbyteratu diſcrevit. Hoc tantum quippe facere voluit, ut primatus non amplius deferretur antiquiori ut Apoſtoli inſtituerant, ſed digniori, quamvis eſſet junior. Apoſtolica autem ratio non alia de cauſa abolita eſt quam quia illo tempore quo aboleri eam placuit, non omnes digni videbantur inter presbyteros qui primatum poſſent obtinere, cum Apoſtoli non alios Spiritu dictante ſancto legere ſolerent in presbyterium niſi qui & primatum in eodem ordine adipiſci tempore, ſuo veniente, jure ac merito poſſent. Si omnes qui ſunt in exercitu milites, Ducis partes implere eſſent idonei, vetuſtiori cuique militi Ducatus aſſignari non injuria poſſet, nec ſine detrimento exercitus. Redeat mos Apoſtolicus de presbyteris nullis niſi dignis in presbyterium legendis, tum & reddi poterit ille primatus, qui tunc obſervabatur ex ordinationis tempore ac ſucceſſionis jure deferendus. Si hoc difficulter his temporibus obtineri poteſt, non erit incommodum nec juri etiam divino contrarium, ſi iſte primatus inter pares per electionem digniori detur. Sit iſte primus ordinis non ſupremus, præſideat cæteris non imperet, volentibus præſit non per vim dominetur. Moderator denique ſit collegii, non dominus. Talis primatus æqualitatem non aufert quę eſt inter omnes ejuſdem ordinis,

nec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

nec illum ipſum qui primatum habet, cæteris inæqualem facit. Ἰσαρχία eſt omnium inter ipſos, nec tamen ἀναρχία, cum & primatus ἀρχῆς inſtar habeat etſi eo modo accipiatur, ut ſupra ſæpe Græcis etiam ſolere accipi docuimus. *Archipresbiter* non eſt presbyterorum dominus, ſed primus. Cum in ordine plurium à primo numeratio incipit, ibi ἀρχὴ eſt, id eſt principium, ubi primus eſt. Nulla ὀλιγαρχία dari poteſt quin omnes, qui eam conſtituunt, pares inter ſe habeantur & ejuſdem ordinis, quamvis aliquis eorum primus ſit, aliquis ſecundus & tertius, ac deinceps. Omnis igitur ὀλιγαρχία ſive ἀριστοκρατία etiam ἰσαρχία eſt, quia ex pluribus cum pari poteſtate gubernantibus, ἐκ τῶν ἴσων καὶ ὁμοίων, conſtat. Par autem in parem non habet imperium. Sola Monarchia inæqualitatem inducit. Nemo quippe Monarchæ aut regi par aut ſimilis inter eos quibus dominatur. At reſpectu ſubditorum, ſive pluribus pareant, ſive uni, non magis illo quam iſto modo ἀναρχία videri debet, cum utrobique pariter ſint qui præſideant, & qui præſidentibus obſequium debeant. In libera civitate quæ plures habet magiſtratus, alios minores, alios majores, non ejuſdem ſunt ordinis minores cum majoribus, nec tamen propterea majores domini ac reges minorum haberi debent, quamvis à minoribus ad majores provocatio detur. Omnes autem majores in eodem ordine ſunt, & omnes minores in eodem, quicunque nimirum eodem nomine appellantur. Omnes prætores inter ſe pares, & ædiles. Ita in Eccleſiaſtica & Apoſtolica πολιτεία presbyteri omnes, qui & iidem erant ab officio Epiſcopi, eundem conſtituebant ordinem, & omnes diaconi ſimiliter eundem. Nullus autem ordo plurium ſine primo fuit, aut primatu, quamlibet ex pauciſſimis conſtaret, immo vel ex duobus. Duorum conſulum alter primus fuit, ſecundus alter. Quid nunc igitur vetat revocari ac reſtitui in Eccleſia presbyteralem Apoſtolici temporis & reſtituti gubernationem, quæ Epiſcoporum in eodem ordine parium cum unius primatu ἰσαρχία fuit? Quantum mali attulerit ἀνισαρχία unius Epiſcopi in tyrannicam dominationem evecti, experimento Eccleſia didicit. Cui malo jam non aliud remedium parari poteſt quam ſi reducatur æqualitas quæ inter Apoſtolos erat, & inter presbyteros quos Apoſtoli in ſingulis Eccleſiis conſtituebant. Sunt hodie plurimi quibus falſo perſuadetur ſub regio dominatu non poſſe conſiſtere citra regni perniciem, eam Apoſtolicam presbyterorum Epiſcopatum ex æquo tenentium æqualitatem. Sed frivolæ ſunt aut nullæ rationes quibus nituntur. Hoc modo efficeretur nec regiæ dominationi convenire ordinem illum à quo jura in urbibus ac provinciis uni Monarchę ſubjectis redduntur. Συστή-

μαῖα sunt suprema, quæ *Parlamenta* vocantur, ex senatoribus vel consiliariis composita, qui nomine regis quasi vice sacra sine appellatione judicāt. Hi omnes inter se pares unum ordinem constituunt, cujus aliqui primi sunt sive præsides, & totus cœtus quasi ὀλιγαρχίας instar habet, quamvis superiorem regem agnoscunt, cujus & consiliarii dicuntur. *Nulla enim*, inquit Tertullianus adversus Praxeam, *dominatio ita unius est, ita singularis, ita monarchia, ut non etiam per alias proximas personas administretur quas ipsa prospexerit officiales sibi.* Senatus Romanus sub Imperatoribus mansit, tametsi non cum eadem potestate qualem habuit cum libera esset respublica, quantum tamen ad ordinem senatorum attinet, ita pares etiamtum inter se fuere cum uno principe senatus, ut erant Reipublicæ temporibus. Dicunt sub regno & cum regno stare non posse presbyterium & æquale Ecclesiæ regimen. Cur igitur tale instituerunt ex Christi præcepto Apostoli, cum sub unius potestatem Monarchæ Romanus orbis esset redactus? Cur tamdiu duravit ut usque ad secundi finem sæculi perstiterit? Cur denique vel ipsa mutatio non aliud discrimen induxit, quam ut primatus in ordine electione daretur magis idoneo, qui antea deferebatur succedenti in locum decedentis, ratione ordinationis? Mansisset utinam & hujusmodi primatus, non hodie tyrannis & Monarchia temporalis Ecclesiam Christi premeret, cujus solum caput ac Dominus Christus esse deberet. Qui ajunt regis commodis officere regimen Ecclesiasticum quale ab Apostolis liquet institutum, desipere potius mihi videntur, quam pro sanis & prudentibus de re tanta pronunciare. Immo regis vel plurimū interest, non habere in suo regno subditos, qui alienæ atque externæ potentiæ sacramento dixerint. Si is vero rex sit qui omni potentiæ Papali renuntiaverit, nihil ipsi rebusque ejus incommodare poterit, si pro uno Episcopo qui summam in Ecclesia sua habeat potestatem, plures sint ejusdem potestatis consortes qui eadem omnes auctoritate gregem fidelium resque Ecclesiasticas gubernent. Primum tamen semper unum esse velim qui præsit omnibus, cuique major honos exhibeatur, & qui nihil agat sine consilio cæterorum. Πρόεδρος hic sit, cæteri σύνεδροι vel πάρεδροι. Non posse nunc haberi aut ferri talem administrationem si qui contenderint, facile refellentur obvio & vulgari exemplo. In capitulo Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis tres præcipuæ sunt dignitates, Episcopus, Archipresbyter, & Decanus, ut de archidiacono nihil dicam qui ad propositum nostrum non facit. Episcopus in Capitulo supremam ac sine pari habet potestatem, nec ordinis est menbrum; sed supra & extra ordinem Canonicorum suorum. Nihil enim possunt agere sine Episcopo, cum Episcopus quæ volet statuere ac dispo-

diſponere poſſit ſine conſenſu Canonicorum, qui ſunt presbyteri. Hæc eſt plane poteſtas tyrannica quæ incognita fuit in presbyterio Apoſtolicæ inſtitutionis, nec minus in eo quod nova diſpoſitione poſt ſecundum ſæculum ab Eccleſia introductum eſt, qua etiam poſt diviſionem factam Epiſcopi & presbyterorum, nihil tamen Epiſcopo agere licuit niſi communi conſilio presbyterorum. Remoto Epiſcopo cum tali poteſtate quæ tota eſt uſurpativa, Capitulum canonicorum, id eſt presbyterorum, remanebit cum Archipresbytero & Decano. Decanus major eſt aliis ratione ætatis. Primatum hic ergo talem habet, qualis in presbyterio Apoſtolico ſolus fuit cognitus cum primo decedente ſequens ſuccedebat, & primus fiebat ex ordinationis tempore. Archipresbyter ratione officii ad quod eligitur cæteris presbyteris major eſt, & repræſentat primatum inter presbyteros, quem Eccleſia altero ſæculo poſt Apoſtolorum tempora introduxit, cum eligeretur ex numero presbyterorum qui cæteris præeſſet, non, ut antea, ordinis ratione ad primatum veniret antiquior presbyter. Hic primus presbyter vel archipresbyter *Epiſcopus* proprie tum vocatus eſt, & reliquis nomen presbyteri relictum. Sed talis Epiſcopus poſtea tempore ſuccedente eam poteſtatem uſurpavit, quæ nunc cernitur, non ſolum contra inſtitutum Apoſtolicum, ſed etiam præter νεωτερικὴν illam τάξιν communi Eccleſiæ conſenſu receptam, qua primatus tantum ordinis & presbyterii electione dari cœptus eſt digniori, cum cuilibet antiquiori olim daretur, ratione ordinis. De nomine ipſo parum curandum eſt. Res ipſa conſideretur. Removeatur Epiſcopalis tyrannis quæ ex uſurpatione tota conflata eſt, ac videamus num ſine Epiſcopo Eccleſia poſſit commode adminiſtrari & regi, ſi ſolum Capitulum Canonicorum eam gubernet, ut ſolet fieri ſede vacante, id eſt Epiſcopo mortuo, manente Archipresbytero vel Decano. Capitulum ipſum mortuo Prælato appellatur ſucceſſor Epiſcopi, ut aſſerunt Canoniſtæ. Litteris ejus creditur, ſicut Epiſcopi, & in multis vices gerit Epiſcopi tam in ſpiritalibus quam in temporalibus. Sede vacante Capitulum abſolvit à communicatione à qua poteſt Epiſcopus. Diſpenſat in iiſdem caſibus in quibus Epiſcopus. Concedit confeſſorem qui abſolvat à peccatis Epiſcopo reſervatis. Viſitare etiam poteſt, & ſtatuta facere quæ ſucceſſori non præjudicent, & durant uſque ad ejus adventum. Concedit indulgentias Epiſcopales. Adminiſtrare denique poſſe ajunt Capitulum, ſi deſit Epiſcopus, duas ſpecies juriſdictionis, ordinariæ ſcilicet & voluntariæ. Quæ non poſſit facere hæc ſunt, ſi ſedes vacaverit: Quæ ſunt ordinis, non habet, ut conferre ordines, conficere chriſma, conſecrare, excommunicare, interdicere & ſimilia. In his ergo

præcipua & sola consistit differentia neoterici Episcopatus & presbyteratus, quæ usurpatione sibi vindicavit Episcopus, cum neque ab Apostolica dispositione hæc ipsi data sint, neque ab ea Ecclesiæ institutione, qua primum Episcopalis & presbyteralis nominis ordinisq; divisio introducta est. Reddantur priora, tam quæ juris divini sunt quam quę Ecclesiastici, & auferantur posterius inventa quæ ambitio & usurpatio privata Episcoporum invexit, capitulum pari auctoritate in omnibus ac potestate instructum remanebit qualem habuit Episcopus, & sic si absit vel desit, ea omnia pro jure suo facere poterit quęcunq; faciebat Episcopus, ne excepta quidem ordinatione, quam solam excipi solitã sua ætate scripserunt, Ambrosius, Hilarius, Epiphanius, Hieronymus, Chrysostomus & alii. Tali potestate præditum fuit capitulum sive presbyterium Alexandrinæ Ecclesiæ per ducentos & amplius annos à Christo usq; ad tempora Heraclæ. Quid igitur hodie detrimenti caperet Ecclesia universalis, si Ecclesiæ particulares à capitulis suis, id est presbyteriis, administrarentur non eo modo quo solent administrari sub Pontificia Monarchia cum sedes vacat, sed eadem ratione qua regebantur omnes non solum sub Apostolis, sed etiam secundo ac tertio sæculo? Tempore Apostolorum, & sequentis eorum successionis, presbyterio nullus præfuit nisi decanus quem ratio ordinis ad primatum vocabat. Postea non alius in capitulo sive presbyterio primatum tenuit nisi Episcopus Archipresbytero similis qui electione creabatur. Reddatur Ecclesiæ vel Apostolica vel Ecclesiastica sed vetus gubernationis forma, & nova, tyrannica & usurpativa tollatur, quam ambitio & φιλαρχία Episcoporum induxit, & omnia recte constabunt. Sed priusquam finiamus, non omittemus & eam quæstionem tractare quæ ad primatum etiam pertinet & ad Ecclesiæ verum & Apostolicum regimen explicandum imprimis facit. Certum est Apostolos in singulis civitatibus presbyteria constituisse singula cum plena potestate illius Ecclesiæ curandæ & gubernandæ cui præficiebantur. Ut presbyter in presbyterum ejusdem collegii & Ecclesiæ potestatem non habebat, sed alter alterum pręcedebat ratione ordinis vel officii, in eodem tamen ordine, ita quæri potest, utrum unius civitatis presbyterium aliquid juris haberet & imperii in alterius Ecclesiæ presbyteros, an vero singulæ Ecclesiæ cum suis presbyteriis æqualis essent auctoritatis, juris ac potestatis in membra sua, nihilque altera in alteram posset. Scribit Cyprianus in Epistola ad Cornelium, *æquum esse pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus.* Si unusquisque pastorum rationem actus sui soli Deo redditurus est, non alteri ob-

noxiose

noxiose parere debet, aut imperiose alter in alterum agere rationem actus sui ab eo repetiturus. Idem in libro de unitate Ecclesiæ, *Episcopatum unum esse* ait, *cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Si singuli Episcopi partem Episcopatus unius in solidum tenent, & portionem gregis sibi adscriptam jure suo ita gubernant ac regunt, ut nemini nisi Deo sint obnoxii ac subjecti, αὐτοκέφαλοι tunc fuere omnes Episcopi. Loquitur quidem ex consuetudine temporis sui qua Episcopi tum ita à presbyterio erant divisi per unamquamque Ecclesiam, ut unus multis præesset presbyteris. Hoc idem tamen de presbyterio singularum civitatum intelligendum est quod de Episcopis singulis dixit, quia Episcopus repræsentabat suum presbyterium & suam Ecclesiam tanquam ejus caput, quatenus & Episcopo non licebat tunc aliquid agere sine consilio presbyterorum. Ut igitur eo tempore Episcopi singuli αὐτοκέφαλοι erant cum suis presbyteris, ita & presbyteria Apostolica per singulas urbes constituta fuere αὐτόνομα & αὐτοκέφαλα, nec una Ecclesia particularis quicquam habuit potestatis in aliam. Præterea illud etiam animadvertendum est, quot fuere Episcopi ætate Cypriani, totidem fuisse presbyteria, ac proinde totidem Ecclesias diœcesanas, easque in plures parœcias tam urbanas quam rurales divisas, quæ omnes uni presbyterio parebant Apostolorum ævo ex eorundem instituto, & uni Episcopo cum suis presbyteris, postquam Ecclesiæ consuetudine Episcopus à corpore presbyterorum sumptus, ab iis distinctus est, & toti presbyterio præpositus. In majoribus præcipue civitatibus una, Ecclesia ex pluribus parœciis conflata, tam intra urbem quam extra per totum ejus territorium constitutis ab uno presbyterio primum, postmodum & ab uno Episcopo cum presbyteris gubernabatur. Quod illis sufficit confutandis qui affirmant Ecclesiam particularem non debere ex pluribus constare membris quam quæ ad unam σύναξιν exercitii divini gratia commode possint convenire. Id enim contra institutionem Apostolorum & usum praximq. primitivæ Ecclesiæ sicut ab iisdem tradita est, plane nititur. Jam in superioribus ostensum est solitos eos fuisse numerum certum presbyterorum in singulis urbibus ordinare, qui essent ac dicerentur Episcopi illius Ecclesiæ ad quam regendam & ita dixerim, Episcopandam constituebantur. Docuimus in majoribus civitatibus duodenos ut plurimum constituisse, quot erant nimirum Apostoli. Et inter primordia nascentis Ecclesiæ Christianæ cum tanta non esset multitudo fidelium, hic numerus rectorum sufficere visus est illis ad unius civitatis Ecclesiam administrandam, cum non plures Apostoli à Christo plantandis omnibus per orbem Ecclesiis designati fuissent. Ita Alexandriæ, & Cæsareæ quæ metropolis erat tum Iudææ, duo-

decim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

decim presbyteros à Marco & Petro præpoſitos primum fuiſſe, ex hiſtoria monſtravimus. Nec ſecus fuerit de aliis ſi forte, urbibus de quibus non idem expreſſe traditum eſt. Duodecim igitur presbyteri cum ſeptem Diaconis per initia fundatarum ab Apoſtolis diverſis locis Eccleſiarum, unius urbis Eccleſiam conſtituebant. Creſcente credentium turba non poterant in uno loco civitatis Synaxes ſuas habere Chriſtiani, ſed eodem tempore cum diverſis locis convenire cogerentur, præcipue perſecutione ſæviente, & latebras quærere adigente, ſinguli cœtus ſuum præſidem ſive προεστῶτα ex presbyteris aliquem & diaconum unum aut alterum habuere. In domibus privatis ſæpius conveniebant, aut in cryptis, aut ubi poterant. Nulla tum deſtinata & ſtata loca habebant in quibus Synaxes facerent. Ita Apoſtoli ipſi non ſolum in templo ſed etiam in domibus privatis, κατ᾽ οἶκον, docebant & Euangelium prædicabant. Iidem vero in ſingulis urbibus presbyterium unum Epiſcoporum & unam Eccleſiam licet pluribus locis συναχθῆναι ſolitam propter multitudinem credentium numeroſam, ſtatuebant. Ita Philippis, Coloſſis, Epheſi, Mileti & in aliis amplioribus civitatibus πρεσβυτέρια ſingula ex pluribus Epiſcopis conſtantia collocabant. In vicis & κώμαις extra urbem ſæpe unum aut alterum presbyterum inſtituebant, cui nomen inde χωρεπισκόπου factum, quia ſic eſſet Epiſcopus χώρας ſive vici, ut presbyteri urbici erant urbium presbyteri. Et certum eſt quidem primo χωρεπισκόπους appellatos fuiſſe omnes presbyteros ruris, quamdiu ſcilicet & presbyteri civitatis nomine *Epiſcoporum* nuncupati ſunt. Ubi nominum diviſio facta eſt, tum nomen quoque χωρεπισκόπων illis manſit quaſi proprium, qui parœcias ruſticas tenebant ac regebant, quibus ſimiles ſunt noſtri *curati*. Reliqui qui cum illis deputati erant villanis parœciis presbyteri, dicti ſunt πρεσβύτεροι ἐπιχώριοι vel ἐγχώριοι. Ita plane χωρεπισκόπους & πρεσβυτέρους ἐπιχωρίους diſtinguit Canon penultimus Synodi Neocæſarienſis, quo vetantur ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι, id eſt presbyteri ruris in Eccleſia, civitatis Epiſcopo præſente vel presbyteris urbis ipſius, panem dare & calicem porrigere. Si abſint presbyteri urbis & ipſe Epiſcopus, tum ſi vocetur ad orationem presbyter ruralis, poſſe dare ſancit. Quibus verbis etiam declaratur unicam fuiſſe Eccleſiam quæ ex urbicis & ruſticis componebatur parœciis. Sozomenus lib. VII. Hiſt. Eccleſ. cap. XIX. notat apud quaſdam nationes ut apud Cyprios, Arabios, & Phrygas in ſingulis vicis Epiſcopos ordinari ſolere. ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ἐστὶν ὅπη καὶ ἐν κώμαις καὶ ἐπίσκοποι ἱερῶνται. Ergo ejus ætate presbyteri tantum villis & vicis præponebantur, qui non dicebantur Epiſcopi, quia Epiſcoporum ordinationem non accipiebant. Illi κωμῶν

ἐπι-

ἐπίσκοποι de quibus ait Sozomenus, non alii fuere quam χωρεπίσκοποι. Non amplius ejus temporibus sic vocabantur, sed περιοδευταί. Apud illos vero populos de quibus ita loquitur, adhuc nomen χωρεπισκόπων remanserat, qui & sicut Episcopi ordinabantur. Profecto tam ipsi illi χωρεπίσκοποι quam reliqui presbyteri rurales ad Ecclesiam illius urbis & presbyterium in cujus territorio & ἐνορίᾳ posita fuit illa χώρα sive κώμη, pertinebant, & unam cum illis Ecclesiam omnes Episcopi sive presbyteri circumjacentium urbi illi villarum vel vicorum constituebant. Et postea ubi Episcopus unus supra presbyterium impositus est, diœcesin illius Episcopi omnes parœciæ rurales & urbicæ componere cœperunt, & sic una diœcesis Episcopalis, quæ & ἐνορία dicebatur, ex pluribus tam intra civitatem quam extra positis parœciis conflata est, quæ olim ad unum presbyterium pertinebat. Reddita quippe pace Ecclesiis etiam priusquam Christiani essent imperatores, cum abundaret in urbibus fidelium multitudo, nec una synaxis omnes continere posset, non solum ampliatus est numerus presbyterorum, sed etiam plures factæ parœciæ, sive Ecclesiæ, sive Basilicæ, ad quas sacri cultus gratia populus conveniret. Exemplum à Roma ipsa sumamus. Non dubium mihi videtur quin & in illa urbe, & in Alexandrina & Cæsarea & aliis majoribus, duodecim primo presbyteri ab Apostolo ejus fundatore constituti sint, cum septem diaconis. Unum presbyterium illud fuit & una Ecclesia, quamvis etiam tum, ut dixi, populus non uno loco ad exercitium pietatis conventus haberet, persequutionis præcipue tempore, cum laterent, & aliis atque aliis locis partim privatis, partim publicis, & ubicunque possent, coirent. Tum clerus per illa initia non bene fuit compositus, nec gradus dispositi, nec loca διακτήρια & συνακτήρια certa constituta. Munia etiam ipsa Ecclesiastica satis confusa & indiscreta, qualia & fuere Apostolorum ævo, ut narrat S. Hilarius in Epistolam ad Ephesios cap. IV. *Vbi*, inquit, *omnia loca circumplexa est Ecclesia, conventicula constituta sunt, & rectores & cætera officia in Ecclesia sunt ordinata.* In libro Pontificali Damasi traditur Hyginus circa annum Christi centesimum & quinquagesimum, *clerum composuisse & distribuisse gradum.* Atqui in Evaristo idem scribit qui triginta quinq; annis circiter anterior fuit Hygino, *Titulos eum in urbe Roma divisisse & septem diaconos constituisse, qui custodirent prædicantem Episcopum propter stylum veritatis.* Quomodo potest verum videri quod ibi dicitur, Titulos, id est parœcias divisas fuisse presbyteris & diaconos septem constitutos, si nondum clerus compositus erat nec distributi gradus, quod factum postea vult ab Hygino? Præterea illud de Episcopo falsum, cum nondum tunc unus esset in Ecclesiis Episcopus qui toti presbyterio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

præeſſet. Præterea longulo ſatis tempore poſt hunc Euariſtum, quem tradit Titulos primum diviſiſſe presbyteris, idem à Dionyſio inſtitutum narrat, circa annum Domini CCLX. *quem ait presbyteris Eccleſias diviſiſſe, & cœmeteria, & parœcias diœceſis.* Eccleſiæ illæ Tituli ſunt & parœciæ quæ ſingulis presbyteris erant attributæ, ad eas regendas, ad Sacramenta in iis adminiſtranda, & ſepeliendos martyres, ut idem dicit Damaſus in Marcellum, qui viginti quinq; Titulos id eſt, parœcias, ſive parœcianas Eccleſias, Romæ conſtituit ſingulis presbyteris aſſignatas. *Et viginti quinque Titulos in urbe Roma conſtituit, quaſi diœceſes propter Baptiſmum & pœnitentiam multorum qui convertebantur ex paganis, & propter ſepulturam martyrum.* Unum adhuc Titulum iſtis viginti quinque adjecit Sylveſter, & facti ſunt viginti ſex. Totidem intra urbem fuere parœciæ ſive Eccleſiæ quæ à diverſis presbyteris curabantur, ex uno presbyterio Romanæ integræ Eccleſiæ ſumptis. Presbyteri illi, ut dictum eſt, primo fuere Duodeni. Cornelii tempore, id eſt anno Chriſti CCL. quadraginta ſex fuere. In primo concilio Romano numerantur tantum triginta ſex. Sub Bonifacio anno CCCCXIX. pluſquam ſeptuaginta fuere, ut ſupra notavimus. Tempore Felicis tertii anno CCCCLXXXVII. presbyteri ſeptuaginta quatuor in ſecunda Synodo Romana interfuiſſe perhibentur. Sub Symmacho anno CCCCXLIX. ſubſcripſere presbyteri urbis ſexaginta ſeptem. Ex his tot presbyteris qui presbyterium Romanum tunc componebant, viginti & ſex tantum fuere quibus parœciæ vel Baſilicanæ Eccleſiæ & Tituli aſſignati ſunt, qui & præcipui inter presbyteros & ex eo *Cardinales* poſtea appellati. Cum tot eſſent parœciæ intra urbem quas *diœceſes* auctor ille in vulgatis perperam appellat, cum legendum ſit, ut poſuimus, *diœceſis*, ſublata particula conjunctiva, *&*, vix ullæ videntur extra urbem fuiſſe, ut alibi probamus, & Innocentius ſignificat. Huic par magnitudine fuit vel etiam major Alexandrina Eccleſia, quæ & ipſa in plures παροικίας fuit diviſa à ſingulis presbyteris procuratas. Duodenos in ipſa urbe primo conſtitutos à Marco illius Eccleſiæ fundatore tradit Eutychius Patriarcha in originibus illius urbis. Extra urbem in tota Ægypto multæ aliæ parœciæ erant à presbyteris ſingulis ſimiliter gubernatæ, quæ omnes parebant Epiſcopo Alexandrino, & antequam Epiſcopus eſſet presbyterii Alexandrini partem conficiebant, eique ſubjiciebantur. De qua & nos ſatis ſupra. Ut autem conſtaret quamvis locis diſtantes ac diſſitas parœcias ſive Baſilicas unam Eccleſiam particularem efficere, & in una eſſe cum ea communione, diebus Dominicis Eulogiarum nomine panis conſecratus ab Epiſcopo mitti ſolebat per omnes Eccleſias parœcianas. Quod Romæ à Miltiade primum fuiſſe inſtitutum ſcribit in ejus vita

Dama-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Damasus: *Hic fecit ut oblationes consecratæ per Ecclesias ex consecratione Episcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum.* De quo more Innocentius primus ad Decentium his verbis ait cap. v. *De fermento vero quod die Dominica per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitates sint constitutæ, quarum presbyteri, quia die isto propter plebem sibi commissam nobiscum convenire non possunt, ideo fermentum à nobis confectum per Acoluthos accipiunt, ut se à nostra communione maxime illa die non judicent separatos.* Hac Eulogiarum quasi contesseratione quæ mittebatur ab Episcopo, qui Ecclesiæ matrici & Cathedrali præsidebat, ad cæteras parœcias quæ à presbyteris singulis veluti Curatoribus sive Curatis regebantur, significabant omnes eadem communione teneri, & sub una Ecclesia comprehendi. Quia enim presbyteri illi parœciarum suarum separatarum rectores, pars erant totius presbyterii, & in principalem Ecclesiam ad communicandum cum cæteris convenire non poterant propter plebem sibi commissam, ideo oblationes consecratæ ad eos mittebantur, id est partes Eucharistiæ. Eodem modo & ad ægrotos, qui adesse sacris conventibus non poterant, mitti solebat per Diaconos Eucharistia, ut intelligerent se non esse separatos à communione fidelium. Eulogiæ autem illæ quæ mittebantur per parœcias, ut intelligerent se esse quasi membra & partes unius Ecclesiæ, ipsissima erant Eucharistiæ, sive panis εὐχαριστηθέντος, ex qua communio data fuerat præsentibus, particulæ, quæ absentibus presbyteris per parœcias diœcesis transmittebatur. Sic enim perfecta ex eodem pane sanctificato communio inter omnes illas parœcias quæ unius erant diœceseos & Ecclesiæ membra, institui videbatur. Nam ut ait Paulus in I. ad Corinthios cap. x. vers. xvii. *Vnus panis, unum corpus multi sumus.* Postea id mutatum, & panis ad hoc sumptus simpliciter benedictus. Canon Laodicenus xiv. sanxit, *Quod sancta nullo modo causa Eulogiarum tempore Paschalis festi ad alias parochias debeant destinari.* Ubi τὰ ἅγια vocari certum est, ut & Græci explicant, μερίδας τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ. Ergo ante concilium Laodicenum in Græcia hujusmodi partes Eucharistiæ ad distantes parœcias mittebantur, ad contestandam communionem & unitatem quæ esse debet inter multas ejusdem Ecclesiæ parœcianas Ecclesias quæ unum velut corpus constituebant, unum presbyterium, unam denique diœcesin sive diœcesanam sub uno primum presbyterio, deinde Episcopo, Ecclesiam. Quod & Græci notant expositores ad eum Canonem, Τοῦτο παλαιὸν ἔθος ἦν, μετὰ γὰρ τὸ πάσχα ἐπέμποντο ἐκ παροικίας εἰς παροικίαν τὰ ἅγια. Idemque Romæ olim factitatum observant. Et certe cum primis illius Ecclesiæ temporibus in fermentato Eucharistiæ sacramentum celebraretur, ubi in azymis potius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

more Iudæorum celebrari placuit Pascha Christianum, vetus consuetudo remansit Eulogias mittendi per parœcias in fermento. Verisimile quippe est, cum is mos inoleverit ad testificandam unitatem quæ esse deberet inter omnes ejusdem Ecclesiæ parœcias, verum panem quo communio celebrabatur, missum fuisse ad omnium parœciarum presbyteros. Sic cum olim mitteretur Eucharistia circum parœcianos qui propter infirmitatem adesse non potuerant, postea *panis benedictus*, ut nunc dicitur, in locum Eucharistiæ veræ successit. Panis benedictus εὐλογία est, id est ἄρτος εὐλογηθείς. An aliud est εὐχαριστία quam εὐλογία? Certe est εὐχαριστηθεὶς ἄρτος, panis nempe benedictus, & εὐλογηθείς. Quod & de Eucharistia dixit Apostolus, τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν. Poculum benedictionis, sive gratiarum actionis cum benedictione, unde εὐχαριστίας nomen. Ita εὐλογία, panis est εὐλογίας eademque cum Eucharistia, sanctificatus & consecratus panis per benedictionem & gratiarum actionem. Sic Damasus *Eulogias* ipsas quæ mittebantur per parœcias, *consecratas oblationes* appellat. Εὐλογεῖν & εὐχαριστεῖν in eadem significatione apud Euangelistas accipi notius est quam ut doceri debeat aut de eo dubitari possit. Marcus dixit cap. XIV. vers. XXII. Λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε. *Accepit Iesus panem & cum benedixisset fregit.* Pro quo apud Lucam legitur, cap. XXII. vers. XIX. Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε. *Consecrazi* igitur quod in sacramento dicitur corporis Christi, non aliud est quam benedicere vel εὐλογεῖν. Sic & in presbyterorum ordinatione consecratio, benedictio est per manuum impositionem. Quod enim nunc distinguunt inter eam manuum impositionem qua consecratio fit, & qua simplex benedictio, toto cælo errant, ut jam diximus, atque alibi latius docebimus. Nam εὐλογεῖν idem quod ἁγιάζειν. Presbyteri igitur parœciarum, sive parochiarum, ut nunc vocantur, curatores, qui hodierni sunt *Curati*, adeo unam facere existimabantur cum reliquis presbyteris Ecclesiam sive diœcesin, ut eadem etiam communione continerentur cum Episcopo & reliquo presbyterio per missitationem Eucharistiæ primo, mox Eulogiæ quæ diversa esset ab Eucharistia, sed vicem ejus referret. Videtur autem mos exolevisse Eucharistiam ad parœcias mittendi, ex ea causa, postquam nimirum major reverentia ab hominum opinione ei accessit, ut jam non videretur portanda debere committi nisi Diaconis. Molestum his vero fuit ac grave, & præcipue Romæ cum septem tantum essent, per parœcias longinquas discurrere ad portandam Eucharistiam. Ideo Eulogia, quæ nomine eadem esset, inventa, quæ portari per acoluthos posset, ut quæ non censeretur esse corpus Christi. Nam Eulogias acolythi portabant per

parœ-

parœcias, ut ex Innocentii Epistola constat, ad Decentium cap. v. *Ideo fermentum à nobis confectum per acoluthos accipiunt, ut se à nostra communione maxime illa die non judicent separatos.* Ubi fermentum appellat Eulogias ex pane fermentato consecratas. Atqui olim etiam acoluthi portabant Eucharistiam, ut ex Stephani passione Episcopi Romani apparet his verbis: *Alia enim die invenerunt milites paganorum Acolythum nomine Tarsicium Christi corporis sacramenta portantem.* Sic presbyteri famulus ex historia Dionysii apud Eusebium lib. VI. cap. XXXVI. Euchariſtiam defert ad Serapionem morientem. Ubi nefas visum est sanctificatum in Eucharistiam panem aliis attrectare quam presbyteris & diaconis, destiterunt missitari per parœcias ac Titulos sacramenta corporis Christi, & ad omnes etiam infirmos qui interesse communioni non poterant. Ita Eulogia in locum Eucharistiæ substituta, hoc est panis simpliciter benedictus, cui eundem effectum tribuerunt communionis inter absentes retinendæ ad quos missitaretur. Unde & ab hæreticis ejusmodi Eulogias accipere vetuit, quia cum his communio nulla, Synodi Laodicenæ Canon. XXXII. *quod maledictiones sunt potius quam benedictiones.* Ergo Eulogiæ in communionis symbolum inter parœcias ipsas & parœcianos fuere ad quos mittebantur. Nam parœciani tam præsentes & communicantes quam absentes, sed & suis parochiis præsidentes presbyteri, unam eandemque Ecclesiam facere censebantur cum presbyteris qui in majori & matrice Ecclesia Episcopo adsistebant. *Matrix* enim Ecclesia proprie ea dicebatur in qua Episcopus ipse cum presbyterio suo, quod nunc *Capitulum Canonicorum* dicitur, residebat, *Cathedralis* hodie vocatur. Parochiæ vero quibus presbyteri præsidebant singuli, quæ & parochianæ Ecclesiæ ex *Titulorum* nomine appellabantur, ut supra docuimus. Hinc in codice Ecclesiæ Africanæ Tit. XXXIII. ita *matrix* Ecclesia Episcopi nuncupatur, ut *Titulus* presbyteri, nempe parœcia cui præsidet presbyter: *Non habenti ergo necessitatem nec Episcopo liceat matricis Ecclesiæ, nec presbytero rem Tituli sui usurpare.* Quæ verba nec Græci interpretes veteres intellexere, nec viri etiam docti assequuti sunt. Quin & locum ejus Græci interpolarunt. *Titulus presbyteri* est parochiana Ecclesia cui presbyter præest. Matrix Ecclesia in eodem codice vocatur principalis Cathedra Can. LXXI. quo cavetur, *ut nemini sit facultas, relicta principali Cathedra, ad aliquam Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre.* Id est, ad parœcianam aliquam Ecclesiam. Cum Episcopus esset eligendus aut presbyter aliquis, omnes presbyteri qui parœcias suas singuli curabant, ad matricem illam Ecclesiam & principalem relictis Titulis suis solebant convenire, ut electioni & ordinationi clericorum interessent ac subscriberent. Sic in Bonifa-

cii Episcopi Romani electione presbyteri Titulorum etiam adfuerunt, ut in Epistola presbyterorum Romanorum ad Honorium habetur, his verbis: *Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus affuturum. Relictis singuli Titulis suis presbyteri omnes aderunt qui voluntatem suam, hoc est Dei judicium proloquantur.* Hi quoque concilio Episcopi cum reliquis presbyteris matricis Ecclesiæ, sive Cathedralis intererant, & subscribebant, ut alibi docebimus. Inde est quod *Ecclesiæ* nomine κατ' ἐξοχὴν ea intelligitur quæ Episcopo paret, quæque ex pluribus parœciis constat, tam intra quam extra urbem in ejus omni territorio circumjacente constitutis. In canone XVII. Chalcedonensis concilii, ἐκκλησίας nomen sic accipitur: Τὰς καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις. *Singularum Ecclesiarum rusticas parochias manere inconcussas sub illis Episcopis qui eas retinere noscuntur.* Si parochiæ rusticæ sub Episcopo fuerunt, multo magis urbicæ. Quinimmo & μαρτύρια & μοναστήρια quæ in territorio civitatis erant, cui præerat Episcopus, cum suis presbyteris, eidem subjacebant. Nam & μαρτύρια & monasteria habuere presbyteros præpositos qui monachis sacramentum Eucharistiæ administrabant, & synaxin tenebant. Ἐκκλησία πόλεως dicitur in eodem Concilio Canon. VI. *Ecclesia civitatis.* Cum Episcopus alicujus Ecclesiæ vocatur, ut Episcopus Romanæ Ecclesiæ, & ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, de ea omnino Ecclesia particulari intelligenda est quæ in plures parœcias divisa est. Ita *Ecclesia* in Ecclesiasticis & πόλις in politicis, hoc est *civitas* in civilibus ejusdem prorsus significationis sunt. Nec aliter sane obtinuit vel ex prima institutione Apostolorum in Ecclesiis fundandis per singulas civitates. Numquid novas fecerunt civitates quas politiæ suæ, id est Christianæ & Ecclesiasticæ, accommodarent? Immo ipsi se dum Ecclesias in singulis urbibus constituerent, ad rationem urbium quæ tunc erant, regimen quoque Ecclesiæ aptarunt. In Apocalypsi septem Ecclesiæ totidem sunt urbes Asiæ maximæ. Si quæ esset civitas ampla & in multas regiones divisa, non in singulis ejus regionibus unam Ecclesiam particularem sub uno speciali presbyterio constituerunt, sed in civitate universa unum designarunt presbyterium, & unam Ecclesiam, quę à pluribus presbyteris in commune eam Episcopantibus regeretur. Cum ex omnibus urbis illius regionibus ob magnitudinem ipsius & propter locorum distantiam, vel etiam plebis multitudinem commode in unam convenire non possent omnes fideles sacrorum celebrandorum gratia, in singulis regionibus destinarunt προσευκτήρια, loca & Basilicas sive Ecclesias ad quas coirent cujusque regionis ex vicino fideles. Iis Ecclesiis curandis præfecti sunt presbyteri ad

ri ad

ri ad ſynaxes tenendas, & ſacramenta plebi diſpenſanda. Ita & cum Diaconi tantum ſeptem primo in ſingulis Eccleſiis ordinari ſolerent, ita illi per regiones civitatis ſingulas diſtributi, ut miniſtrarent parœciis in unaquaque regione, cui deputati erant, ſitis. Ita cum Romæ quatuordecim regiones eſſent, & ſeptem Diaconi Eccleſiæ Romanæ, ſingulis Diaconis binæ regiones aſſignatæ, qui *regionarii* inde appellati ſunt. Quis dixerit illos Diaconos miniſtros eſſe plurium Eccleſiarum & non unius Romanæ, quia diverſis parochiis ſinguli miniſtrabant? Idem plane dicendum & de presbyteris quibus commiſſæ erant ſingularum regionum parochiæ. Ut Apoſtoli porro ſingulas Eccleſias & ſingula presbyteria in ſingulis civitatibus collocarunt, accommodantes ſic Eccleſiaſticam curationem civili juriſdictioni, & iiſdem limitibus eam circumſcribentes, ita & concilia etiam univerſalia ordinem in eo ſequuti Apoſtolicum determinarunt, *Eccleſiaſticarum parœciarum inſtitutiones ſubſequi debere publicas & civiles diſpoſitiones.* Unde & decreto XVII. Concilii Chalcedonenſis ſancitum eſt, ſi qua civitas poteſtate Imperiali eſſet innovata, ut ſimiliter Eccleſiaſtica ejus civitatis gubernatio ad eandem formam exigeretur. Nimirum ſi in novam metropolim erecta eſſet aliqua in provincia civitas, ut ejus Epiſcopus eſſet quoque metropolitanus. Si territorium illius cum juriſdictione ampliatum foret Imperiali auctoritate, ſimiliter & Eccleſiaſticæ curationis fines eouſque extenderentur, quo civilis ejus urbis juriſdictio ſeſe nova ex ordinatione Principis porrigeret. Ut una ergo civitas cenſebatur quæ in plures regiones & vicos diviſa erat, ita una civitatis Eccleſia quæ in plures parochias intra & extra urbem in territorio circumjacenti poſitas diſtinguebatur. Plures Δῆμοι civitatem Athenienſem conſtituebant, qui totidem erant regiones, ſive κῶμαι. Minimæ urbis partes ſunt domus, deinde vici qui plures continent domos, inde δῆμοι, ſive regiones, pluribus vicis conſtantes. Ariſtoteles primam civitatis ac minimam κοινωνίαν naturalem facit οἰκίαν, eam quæ ex pluribus οἰκίαις conſtat κώμην appellat, & πόλιν ſive urbem maximam. Δῆμοι autem Athenarum totidem fuere κῶμαι. Ἡ δὲ, inquit ille Philoſophus in primo de civitate cap. II. ἐκ πλειόνων κοινωνία τέλειος πόλις. *Ex pluribus regionibus communio perfecta civitas.* Urbs quippe illa olim vicatim ſive pagatim habitabatur, & ex pluribus illis pagis urbs conſtabat. Nunc igitur hæc invicem comparemus, Eccleſiaſtica cum politicis. In ſingulis regionibus urbis, ſint ſingulæ parœciæ. Si unaquæque iſtarum parochiarum facit unam & particularem Eccleſiam, ab aliis diſtinctam & nihil cum iis commune habentem, ex eo etiam ſequetur totidem civitates in una civitate eſſe conſtituendas, quot erunt ejus regiones.

nes. Fuere quædam ſacra totius civitatis communia, quibus cives omnes participabant. Etiam Dii civitatis tutelares fuerunt qui πολιοῦχοι dicebantur, quos universi cives in commune colebant. Nihilominus extitere peculiaria ſacra & numina ſingulorum δήμων ſive regionum urbis, quæ δημοτικὰ appellabantur, & à ſolis δημόταις colebantur. Ita & φρατρίαι ſingulæ & φυλαὶ, ſive tribus, ſua propria numina & ſacra habuere. Etiam ſingulæ, οἰκίαι ſive, domus privata religione cenſebantur & peculiari cultu ſuorum Deorum familiarium vel ſacrorum. Nihil tamen iſta prohibuere quin omnes domus, vici, regiones, tribus, unam civitatem conficerent, quæ ſacra habuit & numina omnium civium communia. *Si* parochias Eccleſiaſticas quæ regionibus urbis reſpondent, Eccleſiam ſeparatam conſtituere ſingulas arbitrabimur, quis vetabit, & ſingulas domos ſive οἰκίας pro una Eccleſia haberi? Sine dubio parochiarum exemplo quæ nonnullis videntur eſſe totidem ſeparatæ & particulares Eccleſiæ nihil cum aliis commune habentes, etiam exiſtent qui affirmare eodem jure poterunt ſingulas οἰκίας eſſe debere Eccleſias ſeparatas, quæ nihil parochiis debeant, nec ab illis pendeant. Ecce enim Apoſtoli κατ' οἶκον prædicabant evangelium & docebant Act. IV. verſ. LXII. Præterea Paulus in priore ad Timotheum cap. III. verſ. IV. Epiſcopum ſuæ domui recte præeſſe vult, ſi enim propriæ domus curam habere neſcit, quomodo Eccleſiam curabit? Domus ergo cujuſque eſt quaſi parva Eccleſia, ut etiam Græci patres dicunt, οὐδὲν γὰρ ἐστιν ὁ οἶκος ἢ μικρὰ ἐκκλησία. Tertullianus ad pauciorem etiam numerum nomen Eccleſiæ redigit. *Sed ubi tres*, inquit in exhortatione ad caſtitatem, *ibi Eccleſia eſt, licet Laici. Vnuſquiſq; enim ſua fide vivit.* Ergo unicuique ſua fides pro Eccleſia eſt, ſi modo fide ſua vivat. Tres apud Juriſconſultos collegium faciunt, quod duo non faciunt. Secundum hæc & familia vel οἰκία de tribus dici poteſt, ubi vir, uxor & famulus. Apud Judæos tres judices de plurimis rebus judicabant. Pecuniaria judicia per tres excercebantur, de rapinis, de læſione, de damno cognoſcebant, de reſtitutione dupli ac quadrupli, de famoſis libellis & convitiis, de his delictis quibus flagellatio pro pœna competebat. Anni intercalationem faciebant. Impoſitio manuum presbyterorum per tres fiebat. De aliis multis hoc numero jus dicebatur. Horum trium unus erat ſacerdos. In prædiis novem præter ſacerdotem jus dabant. Capitalia vero judicia à viginti tribus exerceri ſolita. De rebus maximi momenti, ut de bello ſumendo, de urbe vel atrio amplificando, de ſententia ferenda in urbem aliquam univerſalis Apoſtaſiæ, cognitio ad magnum Synedrium pertinebat, quod ex ſeptuaginta conſtabat ſenioribus. Tribus tota deficiens ad idololatriam, Pſeudopropheta, & ſacer-

dos

dos summus ab hoc consessu judicabatur. Ita Synedrium majus septuaginta & unius judicum fuit, minus viginti trium. Tres ad judicandum congregati vix merebantur nomen Synedrii, vel consessus. Si plures tamen etiam de tribus intelliguntur, ut ait Philosophus, cum plurium sit familia, collegium & Ecclesia, de tribus etiam hæc tria, quatenus & tres plures sunt, dici possunt. Quidni ergo & tres judices consessum ac synedrium constituant, quandoquidem & disceptatio ac judicium de causis levioribus coram tribus peragebatur? Dixit Christus, si duo vel tres in ejus nomine convenerint, se in medio eorum futurum. Inde hausit Tertullianus, *Vbi tres, ibi esse Ecclesiam, licet Laici.* Sed illis verbis Christus significat tanto magis se in medio eorum futurum qui plures in nomine ejus convenerint, cum vel tres qui sic coiverint præsentiam Dei mereantur & παρουσίαν. Ne singulis quidem orantibus & nomen suum invocantibus se denegat, vel opem speratam ac petitam. Quo argumento vel unus faceret Ecclesiam. Ecclesiam tres Laici faciunt, sed qualem? Quantum ad doctrinam fidei attinet & disciplinam morum in singulis, si fideles sint & Deo probati, Ecclesia est, hoc est collegium sanctum trium. Sed quod auctoritatem spectat ordinis, & ejusdem à plebe fidelium distinctionem officiorumque differentiam, quæ in sacramentis administrandis consistunt vel in ordinandis pastoribus ac senioribus Ecclesiæ, in ligando & solvendo, Ecclesia non est. Sed nec Ecclesiæ nomen de tribus proprie dicitur. Quinimmo vel eodem loco Euangelistæ ubi hæc Christus dixit, clare *Ecclesiæ* appellatio distinguitur à duorum vel trium cœtu. Nam Matthæi cap. XVIII. vers. XVI. ait Christus, Si peccaverit in te frater tuus, & solus in secreto reprehensus, non audierit, sume adhuc tecum unum aut duos, ut ex ore duorum aut trium testium stet omne verbum. Sequente versiculo addit, Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, id est synagogæ. Non igitur duo vel tres faciunt Ecclesiam. Unius hujus ea est auctoritas, ut fratrem in te peccantem ἀποσυνάγωγον facere possit, non vero duo aut tres hanc habent potestatem. Statim ibidem Christus adjicit, Si duo consenserint in terra de omni re quam petierint, impetraturos eam esse à patre suo qui est in cælis. Quibus subjicit, *Vbi enim duo sunt vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Ad orandum tantum & petendum aliquid à Deo hic cœtus trium vel duorum idoneus. Quos & impetraturos quod petierint hac tantum conditione dicit, si consenserint. Si in fide maneant, si in doctrinam conspirent, si pacem & concordiam retineant. Sin aliter sit, non promittit Deus se in medio eorum futurum. At vel unus in tali cœtu dissentiens efficere poterit ne effectum sortiantur eorum preces. Si Ecclesia ad tam exiguum nume-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

rum redigeretur facillime subverti posset, & concuti dissensionibus. *Tres mihi convivæ*, inquit poëta, *prope dissentire videntur.* Pergamus ulterius & uni οἰκίᾳ sive similiæ nomen Ecclesiæ demus. Eadem omnia incommoda vel hinc nascentur, nec à trium cœtu talis Ecclesia multum distaret, cum vel tres familiam facere possint. Sæpe enim fiet ut Paterfamilias cæteros ad suam sententiam ducat. Vel filius major, si patre sit peritior aut disertior, totam familiam & patrem ipsum in partes trahet, & sibi assentiri coget. Si singulis familiis auctoritatem dederis Ecclesiæ publicæ & ab alia non dependentis, jam in tot minimas particulas & minutissima frusta concerpseris tunicam Domini ἄῤῥαφον, ut nec color unus in ea queat hærere, nec facies. Mira inde orietur, ut dixi, & vix enarrabilis σύγχυσις. Nec puto quemquam tam infruniti & insani esse judicii, cui in mentem possit venire ejusmodi cogitatio. Nihil enim aut parum hæc distaret ab ea opinione quæ singulos homines totidem Ecclesias facere statueret. Progrediamur ad ampliorem conventum, & videamus an si αἱ τῶν οἰκιῶν παροικίαι singulæ in urbibus constituantur, ut totidem separatæ habeantur Ecclesiæ, nulli alii obnoxiæ, melior saniorque futura sit πολιτεία Ecclesiastica. Hac quidem in parte perfectior evadet, quia & ordinem habebit præsidentium seniorum à plebe distinctum, quem singulæ οἰκίαι non habent, sed ne sic quidem omnibus numeris absoluta ac recta Ecclesiæ gubernandæ ratio exstiterit. Major certe numerus erit, quia aliquot familias sive οἰκίας singulæ παροικίαι continent, sed non minor inde metuenda venit ἀναρχία ac pernicies unitatis certa, quam ex οἰκιῶν & familiarum Ecclesiastica ac independente gubernatione, si qua daretur ejusmodi. Nam pæne etiam sic ad unum recidet parœciæ regendæ auctoritas ac potestas. Singulis parœciis olim singuli præerant presbyteri, & nunc inter Pontificios qui vocantur *parochi*, & *curati*, & inter reformatos *Pastores*. Hic unus plus sapere videtur quam omnes ejus parœciani, ut à rectore suo plerumque vulgus pendet. Non enim præfecturam hanc accepisset nisi cæteris sapientior visus esset. Si in hæresin incidat, quis illum castigabit, aut quis in veram viam reducet? An illi qui solum eum plusquam se sapere judicaverint? Si aliquis ex consistorio suo ei resistere ausus fuerit, jam inde in partes fiet discessio, à quo componenda? Quanto major autem fuerit multitudo παροικίας, tanto inde turbæ ac seditiones existent ardentiores, & fomenta partium ampliora. Οἰκίας vel domus facile componitur discidium, quia minor est dissidentium numerus, & auctoritas οἰκοδεσπότου est gravior. Si factionibus divisa fuerit parœcia, quo plures sunt in partibus, eo difficilius sedantur, ut ignis quo major est, tanto extinguitur spissius. Ad ignem quidem extinguen-

guendum vicini accurrunt & operas conferunt, sed si parœcia turbata aut divisa noluerit à vicinis auxilium petere, & remedium suarum discordiarum inde arcessere, quid fiet? Vicinarum parœciarum curatores se ipsi per se interponere ad hæc discidia sedanda non poterunt, quia non vocabuntur, nec invocati si venerint audientur. Quod si aliquis ex parœcianorum plebe vel propter hæresin, vel propter aliud delictum excommunicatus fuerit, & ad vicinam parœciam confugerit, ibique in communionem recipi petierit, & receptus fuerit, omnis disciplina sic pessum ibit, & omnia in confusionem ruent. Quid si odio & invidia quorundam oppressum, is qui condemnatus est, se dixerit, & parœcia propter illum divisa sit, nonnullis cum præsidente facientibus, aliis adversantibus, unde remedium his factionibus expetent? Vicinos pastores nollent capere judices, quia hoc independentiæ præjudicium ex eo crearetur, quæ quemquam vetat in suis causis agnoscere superiorem qui alienæ sit parœciæ rector. Ita totidem conventicula conventiculis, altaria altaribus contraversa una urbs habebit, quot in ea erunt parœciæ, quot regiones vel vici. Si civitas in se divisa ita daretur, quæ totidem quasi civitates haberet intra eadem pomœria conclusas, diversis legibus utentes, moribus, judiciis ac magistratibus, quomodo pax posset in tali republica conservari, quæ odiorum & simultatum causas tam prope positas & ex omni occasione quotidie suscitandas sustineret? An alia facies futura est aut conditio plurium parœciarum intra unius urbis mœnia, sub aliis rectoribus, & cum alia disciplina viventium, fortassean & alia doctrina utentium? Impossibile quippe est, ut unam fidem conservent quæ nullius inter se communionis vinculo tenebuntur, quæ sese invicem non respectabunt, sed ita disparatæ & disjunctæ manebunt, ac si toto orbe divisæ distarent. In tanta, ut hodie est, hæreseon & sectarum turba, sæpe intra eandem urbem pullulantium & toleratarum, vix fieri potest quin aliqua parœcia multis infecta sit membris quæ huic aut alteri sectæ adhæreſcant. Quis præstabit contagionem eandem ad pastores ipsos ac ministros non transituram? Ut unius scabie ac porrigine porci sæpe totus grex cadit, ita ab uno sectario toti Ecclesiæ pestis poterit inferri, si totam eam velis esse unam parœciam. Tum ea sane sine remedio peribit, quia sibi vivere vult & mori, sibi sana esse & ægrota. Non vult spem opemque nisi in se nec à se in suis malis habere. Si exemplum peti placet à Synagoga & Ecclesia Iudaica antiqua, quo dirigamur & doceamur ad id quod melius est in regimine nostrarum Ecclesiarum eligendum, facile illa suggeret quod sequamur. Synagogæ plurimæ fuerunt in urbe Hierosolymis proselytorum ex variis gentibus Iudaizantium. Unaquęq; synagoga sui generis

neris proſelytos habuit vel etiam Iudæos ex diverſis Diaſporæ regionibus. Mentio fit in Actis cap.vi.verſ.ix. Synagogæ Libertinorum, Cyrenenſium, Alexandrinorum, & eorum qui ex Aſia & Cilicia Hieroſolymis conſiſtebant. Nulla ex illis ſynagogis ſeorſum res ſuas egit, aliam diſciplinam habuit, alia doctrina imbuta fuit. Quandiu Templum ſtetit, omnes ex diverſis gentibus Judæi eo commeabant ſollemnitatum & majorum feſtorum tempore. Multa erant quæ vel fieri non licebat niſi in terra Chanaan, ut illa ipſa impoſitio manuum qua ſeniores & doctores ordinabantur. Omnes minores ſynagogæ & proſeuchæ ab una majore ſynagoga quæ Hieroſolymis erat, legem & regulam doctrinæ & diſciplinæ petebant. Ita Paulus ipſe Tarſenſis ex Cilicia ad pedes Gamalielis ſe eruditum fuiſſe profitetur & gloriatur. Aliqua quidem inter ipſos Judæos diviſio fuit quaſi ſectarum diverſarum, quæ& nominibus diſcernebantur, cum alii dicerentur Iracenſes ſive Babylonii, illarum nempe Tribuum Iudæi qui in terra captivitatis remanſerant עירהקיין, Irackiin, alii vero שאמיין id eſt Syri, qui Judæa ſive Syria Palæſtina nati erant. Differebant inter ſe tantum tractatibus quibuſdam legis, & hæc differentia videtur inter eos nata poſt deſtructionem templi & urbis. Hæc metropolis & matrix fuit omnium Iudæorum quandiu ſtetit. Omnes terra marique ad eam contendebant ad vota ſua reddenda, quæ non licebat reddi niſi in ipſo templo. Ut unus fuit Ἰουδαϊσμὸς, ne unus nunc ſit χριστιανισμὸς inter eos qui Reformatam profitentur, unica ratio eſt quæ id egregie poſſit perficere, ſi nimirum totidem conſtituantur Eccleſiæ ſeparatæ quot erunt in unaquaque civitate parœciæ nihil invicem ſibi debentes, nec conferentes, nec communicantes, nec una ab altera dependentes. Nam ſi Eccleſia particularis, quæ hoc nomine mereatur appellari, non debet ex pluribus membris ſive ovibus rationalibus conſtare, quam quæ uno loco coire poſſint ad cultum divinum exercendum, ſemper vaga erit & incerta Eccleſiæ particularis definitio & conſtitutio. Quinimmo & pro libitu mutabitur paſtorum ipſorum vel etiam aliorum ejus membrorum, dum commoditatis ſuæ gratia plures facient cœtus ut ex proximo conveniant. Si qui enim paulo longius diſſiti fuerint à loco conventus ordinarii, fingent non poſſe commode eo ſe ventitare, pluvio aut ventoſo aëre. Si opibus abundabunt, mallent plus conferre & peculiares habere paſtores & locum conveniendi ſuis ædibus propiorem. Ita vel hoc modo vel alio magis legitimo ac ſontico ſi ex Eccleſia in unum locum conveniente duæ fiant, & plura loca aſſignentur fidelibus ad conveniendum, totidem Eccleſiæ exibunt particulares ac ſeparatæ, ideſt totidem ſciſſuræ exiſtent in veſte Chriſti quæ contexta per totum debet eſſe ac ſine ſutura,

vel

vel apertura. Hoc si admittatur, pendebit semper nomen ac definitio Ecclesiæ ab hominum arbitrio & voluntate, vel à loci ipsius determinatione ad libitum variabili. In quo ipso tamen haud multum esset damni vel etiam mali, si non statueretur independentia inter singulas Ecclesias particulares. Vocentur licet Ecclesiæ singulorum privatorum domus, quæ totidem sunt μικραὶ ἐκκλησίαι, ut dixit Theophylactus, parœciæ quoque singulæ idem nomen habeant quæ majores sunt illis minimis Ecclesiæ. Tota deinde civitas Ecclesiæ appellatione censeatur, maximæ & majores illas comprehendentis, nullum inde detrimentum patietur Ecclesiastica gubernatio si minores à majoribus dependeant, οἰκίαι nempe omnes à παροικίᾳ sua, & παροικίαι sive Ecclesiæ civitatum, similiter omnes à matrice civitatis Ecclesia quæ & principalis Cathedra vocatur & Cathedralis Ecclesia. Talis Ecclesia quasi civitas est Ecclesiastica, & eosdem terminos habet quos jurisdictio civilis in illa urbe & toto ejus territorio. Hæc proprie ut antea docuimus, vocata est antiquis & primis temporibus Christianismi *Ecclesia*. Omnes minimæ parœciæ sive Ecclesiæ minores simul junctæ quæ uni parebant Episcopo, postquam Episcopus unus singulis Ecclesiis præfici cœpit, aut uni presbyterio cum presbyteris pluribus communi consilio & pari potestate regebantur Christi Ecclesiæ, pro una Ecclesia particulari habitæ. Quod omnino à prima institutione presbyterorum per Apostolos in singulis civitatibus facta initium atque originem cepisse videtur. Paulus in Epistola ad Titum cap. I. vers. v. dicit se eum ea gratia in Creta reliquisse, ut per civitates singulas presbyteros constitueret, ἵνα καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους. Ad quem locum notat Theophylactus, Τοὺς ἐπισκόπους οὕτως ἐνταῦθα φησὶν ὡς καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον. Κατὰ πόλιν δὲ φησὶ, οὐ γὰρ ἐβούλετο πᾶσαν τὴν νῆσον ἐπιτετράφθαι ἑνὶ, ἀλλ' ἑκάστην πόλιν ἴδιον ποιμένα ἔχειν, οὕτω γὰρ καὶ ὁ πόνος κουφότερος καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἀκριβεστέρα. *Presbyteros hic vocat Episcopos, ut in Epistola ad Timotheum. Per civitates autem, inquit; Non enim voluit universam insulam uni commissam esse, sed quamlibet civitatem proprium habere pastorem. Sic enim & labor levior futurus, & curatio exactior.* Sed fallitur de uno pastore dum ad suam ætatem respicit. Nam tempus & institutum Apostolorum spectanti dicendum fuit, uni presbyterio. Ita ergo singulæ civitates & in his singulæ Ecclesiæ uni presbyterio regendæ ab Apostolis concreditæ sunt. Sic fuere Ephesinæ civitatis vel Ecclesiæ presbyteri quos Paulus Miletum cum venisset ad se vocandos curavit, c. XX. Act. v. XVII. Ἀπὸ τοῦ Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεπέμψατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Unica ergo fuit Ecclesia in civitate Ephesi, & unicum presbyterium, etiam grex unicus. Sic enim paulo post eodem capite vers. XXVIII.

eosdem presbyteros Ephesinos adhortatur, Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos pascere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Hæc clare ostendunt unam Ecclesiam & unum gregem in Epheso civitate fuisse & unum presbyterium sive unum collegium Episcoporum seniorum ad eam regendam à Spiritu sancto positum. *Philippi* quoque, inquit Hieronymus, *una urbs erat Macedoniæ.* Et illa suum unicumque habuit presbyterium ex pluribus Episcopis constans, quibus Epistolam suam ad Philippenses inscribit idem Paulus. Hi sunt denique πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας, Seniores Ecclesiæ cujusque civitatis, quos Jacobus in Epistola Catholica cap. V. convocandos præcipit cum aliquis in urbe ægrotaverit. Presbyterium unum etiam fuit Hierosolymitanæ Ecclesiæ quæ prima omnium fundata est ab Apostolis, qui & presbyteros, sive presbyterorum qui Episcopi erant collegium, ad eam gubernandam in ea civitate constituerunt, ut in aliis postea fecerunt. Hi presbyteri junctim nominantur cum ipsis Apostolis in illo concilio Hierosolymitano, quod habitum est ut determinaretur an circumcidendi essent qui ex gentibus ad Christi fidem convertebantur. Capite XV. Actorum vers. VI. Συνήχθησαν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. *Conveneruntque Apostoli & presbyteri ut disquirerent de hac re.* Et paulo post vers. XXII. cum decretum ex sententia eorum pronuntiatum est, Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. *Tunc visum est presbyteris cum tota Ecclesia.* Intelligit Ecclesiam Hierosolymitanam, cui præsidebant illi presbyteri qui etiam fuere Episcopi, ab Apostolis constituti. In iisdem Actis capite sequenti, vers. IV. & V. πόλεις & ἐκκλησίαι in parallelo ponuntur, ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει. *Quum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodienda dogmata quæ erant decreta ab Apostolis & presbyteris qui Hierosolymis erant. Itaque Ecclesiæ confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.* Ecclesiæ nempe singularum illarum πόλεων quas pertransibant Apostoli. Septem urbes Asiæ septem sunt Ecclesiæ in Apocalypsi. Sic Antiochia cum esset urbs amplissima unam habuit Ecclesiam à suo & uno presbyterio gubernatam, cujus mentio fit in iisdem Actis cap. XIII. vers. I. Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι. *Erant autem in Ecclesia quæ erat Antiochiæ Prophetæ & doctores.* Clemens in Epistola ad Corinthios tradit Apostolos κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, per regiones & urbes prædicantes

Euan-

Euangelium conſtituiſſe *Epiſcopos* & diaconos. Ipſa ejus Epiſtola ita inſcripta eſt, Ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ παροικούσῃ Κόρινθον. *Dei Eccleſia quæ Romam inhabitat, Eccleſiæ Dei quæ habitat Corinthum.* Ergo unica fuit Eccleſia tum Romana ex omnibus fidelibus qui Romam incolebant compoſita, ut unica Corinthiorum omnium fidelium. Ex verbo παροικεῖν factum eſt nomen παροικία, quod non ſolum de Eccleſia parœciana accipiebatur, ſed etiam de diœceſana totius civitatis. Nam nomen παροικία etiam pro diœceſi civitatis uſurpatum eſt, ut & contra *diœceſis* pro parœcia, id eſt pro membro particulari & regionali univerſæ civitatis Eccleſiæ. Falluntur autem viri docti qui putant in his vocibus παροικεῖν & παροικία dum hoc ſenſu ſumuntur, ſignificationem ineſſe peregrinationis, cum incolatum ſimpliciter denotent, & παροικεῖν idem omnino ſit quod κατοικεῖν. Eccleſia igitur παροικοῦσα Κόρινθον, & ἐκκλησία παροικοῦσα Ῥώμην, Eccleſia eſt Romana, ſive Romam habitans, & Corinthum, pro quo οὖσαν ἐν Ἀντιοχείᾳ dixit Lucas loco ſupra citato. Ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν. Dicere potuiſſet, κατὰ τὴν παροικοῦσαν ἢ κατοικοῦσαν ἐκκλησίαν. Ita in Epiſtola Polycarpi ad Philomilienſes apud Euſebium lib. IV. cap. XV. hæc inſcriptio habetur, Ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ἡ παροικοῦσα Σμύρναν τῇ παροικούσῃ ἐν Φιλομηλίῳ. *Eccleſia Dei habitans Smyrnam Eccleſiæ Dei quæ Philomilio habitat.* Sed & ſtatim ſubjicit, καὶ πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις. *Et omnibus ubique locorum ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ parœciis.* Ubi παροικίαι ſunt αἱ παροικοῦσαι τὰς ἑκάστας πόλεις ἐκκλησίαι. Sic παροικία Ἀντιοχείας apud eundem Euſebium lib. VIII. cap. XIII. Eccleſia Antiochena ſive diœceſis quæ parebat Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopo. Idem alio loco τὴν κατ᾽ Ἀλεξάνδρειαν παροικίαν appellat Alexandrinam Eccleſiam, lib. III. cap. XXVIII. quæ in Epiſtola Synodica patrum Nicænorum ad eandem Eccleſiam vocatur, ἁγία καὶ μεγάλη Ἀλεξανδρέων ἐκκλησία. Ubicumque in Canonibus Græcis quatuor priorum conciliorum œcumenicorum & aliorum τοπικῶν vox παροικία occurrit, ſed & apud patres, nunquam ferè alio ſenſu accipi debet quam pro Eccleſia civitatis quæ uni Epiſcopo attributa eſt regenda. Vox διοίκησις eo tempore apud Græcos longe ampliores fines deſignabat. Plures enim intra ſe comprehendebat provincias Eccleſiaſticas uni Exarcho vel Patriarchæ ſubjectas, quo ſenſu & in civilibus ſumebatur de multis provinciis uni vicario ſubjectis, ad cujus διοικήσεως vicariæ formam conſtituta tunc fuit Eccleſiaſtica Exarchorum diœceſis. Africana diœceſis ſub vicario Africæ civilis adminiſtratio omnium Africæ provinciarum. Africana quoque diœceſis Eccleſiaſtica appellata eſt omnium earum provinciarum ſub diverſis Epiſcopis ac primatibus, quorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

rum & primus fuit Carthaginensis. Ita de aliis. At παροικία tunc apud Græcos Ecclesia fuit civitatis unius quæ uni Episcopi parebat, & universam plebem fidelium in illa civitate consistentium comprehendebat. Falsissimum igitur quod somniavit Loiolitarum catharma in Notis ad Epiphanium ad Hæresim Arrianorum, hoc vocabulum παροικίας à rusticanis Ecclesiis ad urbicas fuisse translatum, & proprie significare χώραν omnem regionemque quæ ab urbe distans Ecclesiæ certæ contribuatur, quemadmodum olim Romæ singulis viciniis πάγοι sive colles constituti fuerunt à Servio Tullio rege. Apparet eum fatuum ut imperitus est Græcæ linguæ, putasse παροικεῖν idem esse quod accolere, & vicinas urbi rusticorum possessiones proprie dictas παροικίας. Ergo cum hac significatione ἐκκλησία παροικοῦσα Ῥώμην, Σμύρναν, Κόρινθον & alias urbes, pro Ecclesia rusticana sumenda est quæ viciniam earũ urbium accoleret, non ipsas illas incoleret urbes. Quod est summopere ridiculum ac falsum. Παροικία Σμύρνης vel Ῥώμης est ἐκκλησία παροικοῦσα Ῥώμην vel Σμύρνην, quæ Romam habitat vel Smyrnam. Primi Christianorum cœtus in urbibus ita vocati sunt, quia cum pauci essent & differrent à civibus ipsis, religione ac sacris, tanquam hospites & peregrini sive πάροικοι illarum urbium censebantur. Sed & revera plurimi ex his erant peregrini. Nam & è Iudæis multi erant conversi, & è Syris Græcisque proselytis. Omnes ferme primi Ecclesiæ Romanæ Episcopi Græci generis fuere, & Græca nomina habuere. Πάροικος autem non dicitur qui in vicinia colit aut propter urbem, sed qui ipsam urbem incolit, ut inquilinus παρ᾽ ἄλλης πόλεως ἄλλην οἰκῶν, qui de una urbe in aliam incolendi gratia migravit. Hæc est origo παροικιῶν & παροικουσῶν πόλιν τινὰ ἐκκλησιῶν. Quæ vox aliquando plurium minutarum Ecclesiarum complexionem significat, & unam Ecclesiam civitatis in plures dispertitam minores conventus. Aliquando minores illos ipsos cœtus, qui ut *Ecclesiarum* nomine vocitabantur, ita etiam παροικιῶν. Vt ecce *Ecclesiæ* in Epistola Innocentii ad Decentium sunt majores Ecclesiastici conventus, quas & παροικίας indigetarunt, *cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ*, id est omnes παροικίαι. Alioquin circa illa ipsa tempora *parœcia* distinguebatur ab Ecclesia, præcipue in Africana Ecclesia. quia *Ecclesiæ* nomen proprie sumebatur de matrice & principali Ecclesia. Sic Canon. XIX. codicis Africani, *Tempore sane quo non communicat, nec in sua Ecclesia vel parœcia communicet.* Malim tamen hoc ibi intelligi ἐξηγητικῶς, ut parœciam exponat quam dixerat Ecclesiam. Illud vero certum est eo tempore in Ecclesiis Occidentis παροικίαν appellatam quæ pars esset Ecclesiæ civitatis, Basilicam nempe particularem, cui unus presbyter præerat, in qua sacramenta administrabantur, & populus concio-

nibus

nibus dicebatur. Totam autem civitatem Ecclesiasticam sub presbyterio suo vel Episcopo quæ ex multis ejusmodi parœciis constabat, vocatam fuisse *diœcesim*. Quo sensu *diœcesis* & *Ecclesia* eadem erat, ut apud Græcos ἐκκλησία & παροικία eadem fuit. Canone LXXVIII. Codicis Africani Hiopponensium Diarretorum *Ecclesia* dicitur, quæ alio loco *Hipponensis* Diarretorum *diœcesis* appellatur. Damasus in Dionysii vita, *Hic presbyteris Ecclesias divisit, & cœmiteria & parochias diœcesis instituit.* Ita enim scribendum, non *diœceses*. Ubi diœcesis multas parochias complectitur. In concilii Arelatensis Epistola ad Sylvestrum dicunt Partes majores eum diœceses tenere, quia plures in ejus metropolitana provincia diœceses Episcopales erant quam in quacumque alia. Nam sexaginta Episcopi in concilium ejus conveniebant qui ejus erant suffraganei, ut vocant, cum sub Alexandrino in omnibus Ægypti Pentapolis, Libyæ & Thebaidis provinciis non plures fuerint quam viginti Episcopi quos primum Heraclas constituit. Prædecessor autem ejus Demetrius tres primos instituit cum antea essent nulli, ut testis est Eutychius in originibus Alexandrinæ Ecclesiæ. Apud Sidonium Apollinarem passim *diœceses* & *parochiæ* ita distinguuntur ut parœciæ partes sint diœceseos, *diœcesis* administratio sit omnium Ecclesiarum uni Episcopo subjectarum. Unde & *diœceses suas peragrare* dicuntur Episcopi lib. IX. Epist. XVI. Quo tamen loco pro parochiis videtur usurpare eam vocem. Ut varie hæ dictiones accipi soleant apud Latinos & interdum confundi, ut plurimum tamen in Occidente diœcesis plurium est parœciarum, sicut hodie etiam obtinet. Apud Græcos παροικία idem est cum diœcesi Episcopi, quia vocem διοίκησις raro aliter usurpabant nisi de plurium provinciarum sub Exarcho Ecclesiastica, sub vicario civili administratione. *Ecclesia* igitur absolute cum idem significet quod diœcesis apud Latinos & παροικία apud Græcos & omnem unius civitatis plebem comprehendat, inde factum ut *civitas*, *Ecclesia* & *plebs* pro eodem sumatur. Hinc Episcopus *urbis* Romæ dicitur, & *Ecclesiæ* Romanæ Episcopus, τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, & Romanæ etiam *plebis* Episcopus. Ut in fragmentis Hilarii *Cælestinus Romanæ plebis Episcopus.* In aliis quidem Ecclesiis diœcesis sive parœcia extendebatur ad universum territorium illius civitatis quo usq; jurisdictio civilis ejusdem urbis se porrigebat. Nam & parœciæ sive curiæ rusticanæ quibus præerant Chorepiscopi, Episcopo suberant civitatis. Romæ autem omnes parœciæ intra urbem continebantur, nullæ extra, ut Innocentius ipse testatur in Epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum, c. V. *De fermento vero*, inquit, *quod die Dominico per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ.* Ergo, ut hinc apparet, nullæ extra

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

civitatem. Nullumne itaque, dicet aliquis, territorium urbis Romæ, intra cujus fines jurisdictio urbicorum magistratuum exerceretur? Sane fuit, & quidem ita magnum, ut usque ad centesimum lapidem extenderetur, intra quos terminos jurisdictio præfecti urbis extra urbem continebatur. Sed illa universa provincia urbicaria sive suburbicaria ab ipsis urbis mœnibus & continentibus ædificiis incipiens usque ad centesimum milliare provinciam metropolitanam Episcopi Romani constituebat. Intra urbem igitur Diœcesis ipsius Episcopalis tota clausa erat, quæ in multis Titulis sive parœciis consistebat, & omnibus quidem illis intra civitatem constitutis. De quo nos amplius suo loco. In aliis autem civitatibus, totum earum extra urbem territorium sive, ἐνορία, cedebat jurisdictioni Episcopi sive presbyteri, & quæcunque in illo sitæ erant rusticæ parœciæ, eodem accedebant. Tales autem Ecclesiæ aut magnæ aut parvæ aut etiam minimæ fuerunt, pro modo urbium in quibus erant constitutæ. Cum Romana una esset Ecclesia particularis, & Alexandrina una, item Antiochena, Hierosolymitana, & his recentior Constantinopolitana, quamvis ex pluribus compositæ essent parœciis, & amplissimæ forent, minores urbes non minus, immo etiam vici interdum, suam singulæ & unam conficiebant Ecclesiam, quamvis illa Ecclesia unicam haberet parœciam. Poterant etiam minui aut crescere prout urbs ampliaretur, aut minueretur, non solum mœnium amplitudine, & plebis multitudine, sed etiam dignitate, ut cum erigebatur in novam metropolim urbs aliqua Imperiali constitutione, aut cum alia quasi degradabatur, & excidebat jure metropoleos, ut Heraclea cum Byzantium id esse cœpit quod illa fuerat, aut Cæsarea Iudææ. Hæc enim cum esset metropolis illius provinciæ, postea desiit esse, & subjecta est Hierosolymitano, qui antea ei suberat tanquam suo metropolitæ. Magna igitur differentia fuit Ecclesiarum de magnitudine civitatis & de parvitate, cum nulla esset de jure ac potestate rectorum qui iis præsidebant, sive illud esset presbyterium ut Apostoli instituerunt, sive unus Episcopus cum presbyterio ut postea dispositione humana introductum est, sive solus Episcopus ut ambitio & usurpatio postremo invexit. Apud quosdam populos etiam vici sive κώμαι suam habuere Ecclesiam non alii obnoxiam, & suum pastorem sive rectorem non subjectum alii. Sozomenus lib. VII. cap. XIX. Ecclesiasticæ Historię ubi de variis ritibus diversarum Ecclesiarum narrat, ait apud Scythas multas civitates sub uno Episcopo esse, & in aliis gentibus in singulis vicis & κώμαις suum præesse Episcopum, ut apud Arabes, Cyprios & Phrygias Navatianorum Ecclesias. Ἀμέλει Σκύθαι πολλαὶ πόλεις ὄντες ἕνα πάντες ἐπίσκοπον ἔχουσιν. ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ἐστὶν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπί-

σκοποι

σκοποι ἱερῶνται ὡς παρὰ Ἀῤῥαβίοις καὶ Κυπρίοις ὡς ἔγνων, καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίαις Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. *Enimvero & Scythæ qui in plures civitates dispersi sunt, unum habent omnes Episcopum. Apud alias vero nationes reperias ubi in singulis pagis consecrantur Episcopi, ut apud Arabes & Cyprios, quemadmodum novimus, & in Phrygia penes Navatianos & Montanistas.* Omnes Scythiæ Christianæ civitates unum habuere tum Episcopum, sive pastorem, & propterea omnes in unum junctæ unam constituebant Ecclesiam. Hinc in Constitutione Gratiani Cod. Theod. de fide Catholica *Terennius Scythiæ Episcopus* nominatur. An secus fuit ab initio in Alexandria Ægypti? Nullus in ea antiquitus fuit nisi unus Episcopus qui cum presbyterio suo tribus aut quatuor provinciis præpositus erat, Ægypto, Libyæ, Pentapoli & Thebaidi. Per tria ferme sæcula nullus præter eum fuit in illis omnibus provinciis Episcopus. Primi à Demetrio instituti sunt circa annum Christi CLXXV. Singula oppida totidem fuere παροικίαι quæ à suis presbyteris regebantur qui Alexandrino Episcopo parebant. Sic omnes illæ παροικίαι unicam conflabant & componebant Ecclesiam, quæ vocabatur Ἀλεξανδρέων ἐκκλησία. In tota quoque Scythia Christiana ad hunc modum unicus erat omnium urbium Episcopus, cum tamen verisimile sit plures in singulis urbibus fuisse parœcias, aut unam saltem aliquam, ex quibus omnibus una Scythica conficiebatur Ecclesia, licet parœciatim variis in locis atque oppidis congregaretur. Quod autem attinet ad illos κωμῶν sive pagorum Episcopos quales apud Cyprios & Arabes & Phrygiæ Montanistas & Navatianos consecrari solitos idem memorat Sozomenus, non illi fuere iidem cum Græcorum aliorum Chorepiscopis. Hi enim ut ex aliquot conciliorum Græcorum Canonibus constat, suberant civitatum illorum Episcopis in quorum territorio eæ κῶμαι sive χῶραι sitæ erant. Sed isti Cyprii & Arabii Phrygiique vicorum Episcopi nulli alii parebant Episcopo, & αὐτοκέφαλοι plane videntur fuisse. Inde est quod Chorepiscopi qui Nicæno concilio interfuerunt, simpliciter tantum subscribunt, *Meletius Chorepiscopus*, *Paulus Chorepiscopus*, *Andreas Chorepiscopus*, & ita de aliis, non adscripto nomine χώρας vel κώμης cui præerant, quia in alterius Episcopi jurisdictione erant. At illi Episcopi κωμῶν Phrygii, Arabii & Cyprii sine dubio adponere solebant, cum subscriberent, nomen oppidi vel vici cujus Episcopatum gerebant. Quod facere soliti sunt omnes Episcopi singularum civitatum, atque ita quidem, ut nominatim etiam facta mentione provinciæ, cujus illæ urbes essent quibus præsidebant, se ab ipsis urbibus ita denominarent quasi ab eis forent oriundi, haud secus. Ita enim subscribebant, ut in Sardicensi concilio, *Osius ab Spania Cordubensis*, *Anianus ab Spaniis de*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Castalona, Florentinus de Emerita, Domnianus de Asturica. Nam hæc loquutio de *Castalona*, de *Asturica*, idem valet quod *Castalonensis*, *Asturicensis*. Sic in versu Græco, Βοίσκος ἀπὸ Κυζικοῦ, pro Cyziceno. Sic etiam subscripsere Episcopi in concilio Nicæno, *Sylvester Romanus, Alexander Alexandrinus, Alexander Constantinopolitanus, Eustathius Antiochenus.* In solo Hierosolymitano nomen Episcopi quasi honoris gratia additum est, *& Macarius Episcopus Hierosolymitanus.* Hi à maximis & primis urbibus. Sequentes similiter in eo Catalogo subscribunt, quem auctor Arabs, ut testatur Seldenus qui primus edidit, ex Actis ipsis concilii confecisse se perhibet. In concilio Arelatensi primo quod circiter eadem tempora celebratum est, ita subscripsere Episcopi, *Eborius Episcopus de civitate Eboracensi provincia Britannia.* & sic alii. Ex quibus omnino constat, non aliam fuisse propriam Ecclesiarum particularium denominationem, quam quæ à civitatibus sumeretur per Episcopos qui eas regebant. *Plebs Romana*, *Ecclesia Romana*, & *Episcopus Romanus*, simili finium determinatione ac notione censentur, cum de particulari ejusdem urbis Ecclesia agitur. Nec alias porro instituere Ecclesias Apostoli cum Euangelium prædicarent & ex Christi mandato in singulis civitatibus & oppidis eas plantarent. Quod magis etiam dilucescet si omnes *Ecclesiæ* appellationes à minima ad maximam usque, quæ est universalis, & καθολικὴ dicitur, recenseamus. Minimus fidelium cœtus ex tribus constat qui in nomine Domini convenerint. Hunc enim conventum nomine *Ecclesiæ* donavit Tertullianus. Talem non instituere Apostoli, quia nullam unquam Ecclesiam sine rectoribus constituerunt, qui ligandi & solvendi potestatem haberent & sacramenta administrandi. Familia cujusque etiam quasi parva Ecclesia est, sed talis etiam Ecclesia non habet qui possint cum auctoritate qualis Dei dispensatoribus & gregis pastoribus à Christo data est, excommunicare delinquentes & absolvere pœnitentes, & sacramenta administrare. Nihil igitur hæc appellatio pertinet ad institutionem & fundationem Ecclesiarum Apostolicam. Privatus enim conventus est laicorum intra domesticos ac proprios parietes orandi & Dei colendi duntaxat habens potestatem. *Ecclesiæ* appellatio etiam data est certæ parti plebis in majoribus urbibus ad destinatum locum convenientis, in quo aut Basilicam, aut templum, aut alium ἐυκτήριον οἶκον habebant, quod omnes fideles ejusdem civitatis in eandem synaxim congregari non poterant, quia nimirum unum ædificium non daretur capax tantæ multitudinis continendæ. Ideo in pluribus locis, & si forte in singulis urbis regionibus, ædificata κυριακὰ fuere ad quæ convenirent illius regionis cives. Quod *regio* dicebatur in civili distributione partium urbis, hoc *parœcia*

nomine

nomine appellatum est in Ecclesiastica partitione. Ut enim olim civitates magnæ in regiones dividebantur, postea sub Christianis divisæ sunt in parœcias, atque etiam hodie in pluribus civitatibus hæc divisio locum habet. *Ecclesiæ* etiam appellatæ sunt hujusmodi parœciæ, ut supra ostendimus. Sed Apostoli in fundandis Ecclesiis non κατὰ μέρη πόλεων diversas constituerunt Ecclesias, sed κατὰ πόλεις, id est oppidatim, ut supra Apostolorum testimonio docuimus. Non enim in singulis urbibus quantumlibet essent magnæ & populosæ, plura ac diversa presbyteria instituebant, sed in una quaque unum, & illo præcipue tempore quo non admodum fidelium abundaret numerus. Verum ne in his quidem quæ multitudinem credentium habuere, plura inveniuntur posuisse presbyteria, sed plures presbyteros in iis collocabant qui unum collegium facerent seniorum & Episcoporum ad regendam illius civitatis Ecclesiam, quæ & una erat haud minus quam civitas. Duodenos ut plurimum etiam in magnis urbibus ordinasse supra notavimus, qui numerus postea auctus est, ut Romæ usque ad septuaginta & amplius presbyteros illius Ecclesiæ presbyterium ampliatum est, non statim sed per gradus cum sub Cornelio sex & quadraginta tantum presbyteris constaret Romanæ Ecclesiæ clerus. Idem in aliis usu venisse verisimile est. Hæc igitur sola vera est Ecclesiæ particularis appellatio quam unius ac totius civitatis plebs Christiana componebat, quæ & ab uno presbyterio regebatur ex institutione Apostolorum, aut in commune si uno tantum loco plebs congregaretur ut in parvis oppidis, vel divisim si diversis locis propter multitudinem congregari deberet. *Ecclesiæ* porro appellatio etiam tributa est plurium Ecclesiasticarum civitatum in unam provinciam vel etiam in unam gentem pluribus constantem provinciis collectioni. Sic *Ecclesia Africana* appellata est non unius civitatis Ecclesia, sed universæ gentis Afrorum quæ in plures provincias tam civiles quam Ecclesiasticas divisa erat. Ita & *Gallicana Ecclesia*, & *Britannica* & similes. Ex vicariorum diœcesibus nata videtur hæc denominatio, qui cum plures provincias administrarent gentis ejusdem, & concilium sive conventum ad jurisdictionem exercendam in prima urbe primæ provinciæ haberent, inde etiam similis typus introductus est cum tempore in regimine Ecclesiastico. Talem Ecclesiam quæ tot civitates & provincias complecteretur, non cognoverunt Apostoli, nec unquam tales Episcopos instituerunt qui tot urbibus & provinciis præessent. Ex divisione porro Imperii Romani in Occidentale & Orientale sequuta est etiam divisio & appellatio *Ecclesiæ Orientalis* & *Occidentalis*, quæ & duos in spiritalibus rectores, & suum unaquæque, habere cœperunt: Occiden-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

talis Romanum Epiſcopum, Orientalis Conſtantinopolitanum, utraque ex dignitate urbis cui præſidebat, hujus quidem quia ſedes erat Orientalis Imperii, illius quia Orientalis. Nec iſtam Eccleſiæ formam & denominationem novere Apoſtoli, quorum tempore nec illa ſectio Imperii Romani nota fuit, cum unum eſſet & uni principi pareret. *Eccleſia* poſtremo nominatur quæ una eſt & καθολική, quæque ex omnibus illis minoribus colligitur, & cum Chriſti ſit corpus, illum habet pro capite. Hanc Eccleſiam nec totam nec ſimul conſtituerunt Apoſtoli, ſed per partes ædificarunt. Non unum ei rectorem impoſuerunt, cum nec imponendi poteſtatem habuerint, ſed ipſi ei ædificandæ ac regendæ præpoſiti ab uno illo ſuo & legitimo rectore Chriſto, in commune & plures cum pari poteſtate, Euangelium per orbem prædicando, & in ſingulis civitatibus presbyteros qui Epiſcopi eſſent Eccleſiarum ordinando, ſic totum Eccleſiæ, Chriſti ſponſæ, corpus compoſuerunt ex pluribus conſtans Eccleſiis quæ in ſingulis civitatibus & oppidis ab his fundatæ fuerunt. Ut igitur univerſalis Eccleſia non ſemel nec ſimul ſed per partes, id eſt per civitatum particulares Eccleſias ædificata, ita non ab uno Apoſtolo ſed ab omnibus, cum alii alias plantarent, fundatam fuiſſe liquet. Multæ etiam poſt mortem Apoſtolorum ab eorum ſucceſſoribus & diſcipulis ædificatæ ſunt, nonnullæ quoque ab illis Epiſcopis qui eorum ſucceſſores extitere. Non enim ſtatim ad fidem nec uno tempore, nec ab iiſdem auctoribus converſæ omnes gentes orbis fuere. Ut igitur illa una & καθολικὴ ἐκκλησία cujus Chriſtus caput eſt, non ab Apoſtolis in uno corpore & quaſi maſſa ſemel ædificata eſt, ita nec unum caput aut unum rectorem ab illis accepit, qui eum dare non poterant. Cum particulares Eccleſias per ſingulas civitates extruerent, ita & ſingulis illis Eccleſiis ſuos propoſuere rectores ac paſtores ut omnes inter ſe pares, qui in eadem urbe poſiti eſſent, ſic & æquales omnium civitatum inter ſe haberentur Eccleſiæ. Ita ergo presbyteria omnium Eccleſiarum æqualem habuere poteſtatem, ut omnes presbyteri unius urbis parem auctoritatem. Ubi ergo tunc fuit Papa univerſæ Eccleſiæ unus atque unicus non ſolum moderator, ac præſidens, ſed etiam dominator & Monarcha? Immo & tyrannus? An Apoſtoli talem noverunt, qui unum Eccleſiæ ἀρχιποίμενα agnoverunt Chriſtum, quique per partes ita Eccleſiam conſtituerunt, ut etiam particulares ſingulis civitatibus paſtores & Epiſcopos crearint qui & pares inter ſe poteſtate eſſent & omnibus aliis Eccleſiarum particularium presbyteris atque Epiſcopis æquales? Poſt ſublatam presbyterorum Epiſcoporumque æqualitatem ubi unus Epiſcopus toti presbyterio in ſingulis civitatibus & Eccleſiis nova Eccleſiæ

intro-

introductione præpoſitus eſt, tum deſierunt eſſe unius Eccleſiæ Epiſcopus & presbyteri æquales, ſed omnes Epiſcopi cœperunt eam inter ſe æqualitatem retinere quam olim presbyteria diverſarum civitatum & Eccleſiarum inter ſe colebant, ut alter altero major non eſſet Epiſcopus, quamvis majoris eſſet urbis præſul, quemadmodum & presbyteria Apoſtolica non fuere alia aliis ſuperiora, quamvis majoribus aut minoribus civitatibus præſiderent. Unius igitur illius Eccleſiæ quæ per totum mundum diffuſa corpus Chriſti eſt, membra ſunt ſingularum civitatum Eccleſiæ. Solæ itaque hæ civitatum particulares Eccleſiæ, ab Apoſtolis inſtitutæ ſunt, & ſoli earum rectores presbyteri & Epiſcopi ab iiſdem Apoſtolis conſtituti. Ut autem Eccleſia una talis ſupra alteram non habet poteſtatem, ita nec presbyterium unum Eccleſiæ ſupra alterum presbyterium jus aut imperium ullum habet. Nec Epiſcopus alio Epiſcopo ſuperior habetur. Ut una eſt Eccleſia in multa membra diviſa, id eſt in multas particulares ſingularum civitatum Eccleſias, ita unus eſt Epiſcopatus in multos Epiſcopos diviſus, qui ſingularum ſunt Eccleſiarum Epiſcopi. Sed ex Apoſtolorum inſtituto pro Epiſcopis ſingularibus presbyteria ſingula civitatum ſunt ponenda. Cyprianus in Epiſtola ad Antonianum: *Et cum ſit à Chriſto una Eccleſia per totum mundum in multa membra diviſa, item Epiſcopatus unus Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus.* Idem in Epiſtola ad Cornelium: *Singulis paſtoribus*, id eſt Epiſcopis, *portionem gregis eſſe adſcriptam quam regat uniuſquiſque & gubernet, tantummodo ſui actus rationem Domino redditurus.* Ut una eſt Eccleſia, ita unus eſt grex Chriſti, vel unum ovile. Portiones gregis illius, ſunt greges civitatum particulares. Hinc *grex* & *Eccleſia* idem tam in generali quam ſpeciali notione. Ἐκκλησία quippe non aliud proprie ſignificat quam gregem vel cœtum fidelium. Atque ita paſſim ſumitur in Novo Teſtamento pro ipſa plebe nimirum, quæ diſtinguitur à ſuis Epiſcopis ac paſtoribus ſive presbyteris. Inde in Actis cap. XV. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν τῇ ὅλῃ ἐκκλησίᾳ. Id eſt, cum toto grege & Eccleſia. Ex quo *gregis* & *Eccleſiæ* Epiſcopus vel paſtor, quod ante monuimus, eodem ſenſu ſumitur. Apud Hilarium in Fragmentis, *Urſacius & Valens Romanæ plebis Epiſcopum adeunt.* In inſcriptionibus Romanis *plebs Dei* pro Eccleſia Dei. *Xyſtus Epiſcopus plebi Dei. Hilarius Epiſcopus ſanctæ plebi Dei.* Nempe Romanæ. Unaquæque igitur civitas ſuum habuit gregem & ſuos paſtores. Sed illi omnes greges & illi omnes paſtores ſive Epiſcopi unum gregem faciunt, ut omnes Eccleſiæ particulares unam Eccleſiam. *Et paſtores ſunt omnes*, ut ait idem Cyprianus de unitate Eccleſiæ, *ſed grex unus oſtenditur qui ab Apoſtolis omnibus unanimi conſenſione paſto-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

paſcatur: Et paulo poſt: *Epiſcopatus unus eſt cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur.* Pars unicuique Epiſcopo ſua civitas eſt, ſuus grex, ſua Eccleſia, ex omnibus porro unus Epiſcopatus, una ſancta civitas, una Eccleſia & unus grex. *Eccleſia quoque una eſt*, inquit idem ibidem, *quæ in multitudinem lætioris incremento fœcunditatis extenditur.* Id eſt multas particulares Eccleſias. Eas omnes liberas inſtitutas ab Apoſtolis fuiſſe conſtat, ut minori non plus auctoritatis datum ſit, quam maximæ. Idem eſt de eorum paſtoribus ſive Epiſcopis quos omnes liberos & αὐτοκεφάλους conſtitutos fuiſſe ab iiſdem Apoſtolis liquet. Non enim Eccleſia eſt ſine ſuo paſtore, nec paſtor ſine ſua Eccleſia. Ex inſtituto quidem Apoſtolico presbyterorum in ſingulis urbibus plurium pariumque fuit Epiſcopatus, poſtea unius Epiſcopi cum ſuo presbyterio. Ideo & abſente aut mortuo Epiſcopo presbyterium regebat Eccleſiam. Hinc presbyteri Romani ſede vacante ita ſcribunt ad clerum Carthaginenſem: *Et cum incumbat nobis qui videmur præpoſiti eſſe & vice paſtoris cuſtodire gregem ſi negligentes inveniamur, dicetur nobis quod & anteceſſoribus noſtris dictum eſt.* Omnes paſtores in ſuis Eccleſiis ac plebibus ſibi commiſſis parem habent auctoritatem ac poteſtatem. Nec enim minoris urbis Epiſcopus minus poteſt in gregem ſibi creditum, nec majoris magis. Reges omnes ejuſdem poteſtatis conſortes ſunt, quamvis regna omnia non pari finium ambitu teneantur. Nam alia amplioris ſunt ditionis, alia ſtrictioris, dominatus omnium æqualis, id eſt regius, & Monarchicus. Idem eſt de Epiſcopis. Nec quidquam de his verius dici poteſt quam quod ab Hieronymo dictum eſt, in Epiſtola ad Euagrium: *Vbicumque fuerit Epiſcopus ſive Romæ ſive Eugubii: ſive Conſtantinopolis ſive Rhegii: ſive Alexandriæ ſive Tanis, ejuſdem meriti eſt & ſacerdotii.* Id eſt ἑνὸς ἀξιώματος καὶ ἱερατεύματος. Quanto verius hoc dictu fuit, cum nulli eſſent metropolitani Epiſcopi ſuperiores aliis ejuſdem provinciæ Epiſcopis ſicut tempore Cypriani, qui ſcripſit in libro de unitate Eccleſiæ, *Epiſcopatum unum eſſe cujus pars à ſingulis in ſolidum teneretur*? Falſum igitur eſt quod aſſerunt de differentia plenitudinis poteſtatis & ſollicitudinis, quaſi ſcilicet Papa Epiſcopos reliquos in partem ſollicitudinis vocare ſoleat, non in plenitudinem poteſtatis. Non enim poteſtas à ſollicitudine in Epiſcopo differt, cum omnis ejus προεστασία in Eccleſia ſollicitudo ſit & curatio, φροντὶς καὶ ἐπιμέλεια, non imperium vel poteſtas. Si poteſtas intelligitur ligandi ac ſolvendi, nec aliam enim habere debet Epiſcopus, non ſolum in omnibus Epiſcopis par eſt, ſed etiam Epiſcopi eam habent cum presbyteris communem. Si de poteſtate ordinandi accipiatur, verum eſt poſt diſtinctionem ordinis presbyteralis & Epiſcopalis ademptam eam eſſe pres-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

presbyteris, & propriam factam Epiſcopi, cæterum omnibus Epiſcopis ex æquo illa competit. Leo primus Romæ Epiſcopus cum vices ſuas mandaret Epiſcopo Theſſalonicenſi, dicit ſe eum *vocaſſe in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.* Ad exemplum imperii ac juriſdictionis civilis hoc ab illis inventum fuiſſe palam eſt. Nemo enim potuit jus gladii in quo imperium merum eſt, ſibi mandatum ad alterum transferre. Et mandata juriſdictione imperium merum quod lege datur, non tranſibat. Plenitudo autem poteſtatis reſpondet imperio mero, quam cum datam à Deo velint eſſe Papæ, cum vices ſuas alicui Epiſcopo mandat, plenitudo illa poteſtatis ad illum non tranſit, ſed in ſolam ſollicitudinis partem admittitur. Sic Papæ tyrannis in Epiſcopos exorta eſt, quos pro Epiſcopis non habet ſibi paribus, ſed pro miniſtris & legatis, quibus fiduciariam dat poteſtatem, ſed non talem nec tam plenam meramque ut ipſe habet, cum ſolam eis impertiat ſollicitudinem. Quæ ſunt omnino falſiſſima & inſtitutioni Epiſcoporum ex diametro pugnantia, cum humana diſpoſitione quæ eos ſuperpoſuit presbyteris, omnes æquales inſtituti ſint, ordinatione autem divina & Apoſtolica omnes iidem facti ſunt cum presbyteris re ac nomine, munere, & poteſtate. Quod Papa ſibi juris tribuit in Archiepiſcopos quibus vices ſuas mandat, ut eos in partem ſollicitudinis non in plenitudinem vocet poteſtatis, hoc idem Canoniſtæ dant Archiepiſcopis ſive Metropolitanis in Epiſcopos. Vocari enim ajunt Epiſcopos in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vide in Decret. ſecunda parte, cauſ. IX. Quæſt. III. Totum Epiſcopi officium Spiritus eſt λειτουργία ac miniſterium, ut ante docuimus, & in hoc miniſterio divino jure omnes pares ſunt. Et Eccleſiæ quibus præſunt, omnes æquales, liberæ, & αὐτοκέφαλοι. Quod tamen nullo modo illis ſuffragatur qui cenſent, unamquamque Eccleſiam habere poteſtatem independentem, nec probant plurium Eccleſiarum conjunctionem ſub directione claſſium ut vocant, vel Synodorum. Iam ergo videndum quomodo hæc conciliari poſſint, ut Eccleſiæ ſingulæ cum ſuis rectoribus poteſtatem plenam habeant & alteri Eccleſiæ non obnoxiam, à Deo utpote ſic conceſſam, & tamen totalis independentia earum, ut ita loquar, ab omni alia Eccleſia minime laudanda ſit nec recipienda. Duobus modis hæc independentia Eccleſiarum accipi poteſt, ſi vel reſpectum non habeant ad vicinas ullas Eccleſias, aut ſi non pendeant ab auctoritate aliquot Eccleſiarum ſimul in unam claſſem vel ſynodum conjunctarum, cujus conventus partem & ipſę faciant. Prior modus ſimilior reperitur primitivæ Eccleſiæ praxi, conſuetudini ac uſui, quo voluntaria hæc σχέσις & communio inter Eccleſias fuit: poſterior magis convenit

cum inſtituto quod poſtea juris humani diſpoſitione introductum eſt, ut Epiſcopus civitatis vel Eccleſiæ particularis ſubeſſet Epiſcopo metropolitano, cujus prima ſedes eſſet in provincia, atque ut à concilio presbyterii unius urbis referretur de multis negotiis ad concilium totius provinciæ. Hoc poſteriore modo libertas particularium Eccleſiarum magis imminuta videtur quam priore, cum relatio ad vicinas Eccleſias de quacumque re, & conſiliorum cum illis communicatio à voluntate & arbitrio penderet ipſius Eccleſiæ, cui id facere libebat. Sed quod ab initio fuerat voluntatis, poſtea factum eſt juris. Et hoc jus ſane poſitivum, atque Eccleſiaſticum humanumque, non divinum. Iuris eſt quidem divini, ut una ſit Eccleſia Chriſti. Unitas autem ejus non in gregalium aut concorporalium plurium adunata collectione conſiſtit, ſed in fidei ac doctrinæ unanimi conſenſione. Non poteſt autem hæc unitas Eccleſiæ ex concordia doctrinæ veniens procedere, niſi omnia Eccleſiæ membra, id eſt omnes particulares Eccleſiæ in unam atque eandem conſentiant ac conſpirent veritatem, id eſt niſi unum omnium corpus ſit, unus Spiritus, una ſpes vocationis, unus Dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus. In his omnibus unitas non poterit ulla ratione conſtare, niſi σχετικὴ ac συμπαθητικὴ communio detur inter diſperſas ac diverſis locis conſiſtentes ejuſdem Eccleſiæ partes. Ut enim in corpore omnia membra ex quibus componitur, συμπάθειαν inter ſe habent, quia uno continentur ſpiritu, quod niſi fieret non unum eſſet, ita cum Eccleſia Chriſti unum ſit corpus, licet in varias diffuſum particulares Eccleſias, unitatem fidei & doctrinæ retinere non poterit, ſi nulla inter ejus partes συμπάθεια ſit aut σχέσις. Ullam autem σχέσιν aut συμπάθειαν inter eas impoſſibile erit dari, ſi unaquæque Eccleſia res ſuas ſeorſim aget, nihil cum aliis commune habere volet, nihilque cum iis communicabit, nihil ad eas referet, nihil in eas conferet, ab illis ſe juvari non expetet, ſed in ſemet omnem ſuam opem ac ſpem fiduciamque reponet. Cum una igitur eſſe debeat Eccleſia Chriſti & unus grex, de jure etiam divino deſcendere debent videri media quibus unitas ejus conſiſtit. Ex Eccleſiarum particularium ἀκοινωνησίᾳ etiam earundem exiſtere neceſſe eſt diviſionem ac diſſenſionem. Quomodo enim conſentire & convenire inter ſe poterunt in iiſdem dogmatibus, ſi una Eccleſia neſciat aut ſcire non curet, quid altera rerum agat, quid in fide ſentiat, quam diſciplinam aut doctrinam teneat, quos mores habeat, quos ritus, & quo cultu Deum proſequatur? Quid ſi contigerit alicujus particularis Eccleſiæ plebem ſeditionibus laborare, in partes ſcindi, ſtudiis ac factionibus propter religionem dividi, aut ab hæreticis vexari, quomodo

ipſa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ipsa sibi medebitur aut succurret in talibus malis, si nec ipsa possit per se hoc præstare, nec auxilium velit à vicinis petere, nec Ecclesiæ finitimæ laboranti dignentur subvenire? Si spiritales omnes essent qui unam Ecclesiam vel gregem componunt, si omnibus membris Paracletus adsisteret, ut Apostolis qui Ecclesiam fundarunt, adfuit, utcunque ferri posset ea opinio quæ independentes vult esse singulas Ecclesias. Unusquisque officium suum faceret, fidem servaret incorruptam, disciplinam inviolatam custodiret, purum integrumque Dei cultum retineret. Atqui ne tempore quidem Apostolorum, atque inter nascentis Ecclesiæ Christi primordia, & post superventum Paracleti, qui eos in omnem veritatem dirigeret ac deduceret, schismatibus ac dissensionibus ea Ecclesia, quæ constitit ex discipulis, aut Christi ipsius, aut Apostolorũ ejus qui tam abundanter sancti Spiritus gratia repleti erant, caruit. Alii cærimonias Iudaicæ legis gentibus conversis observandas affirmabant, alii negabant. Ut hoc dissidium componeretur, mitti placuit Hierosolymam ad Apostolos & presbyteros qui in ea urbe consistebant, per quos eorum judicium ea de re exquireretur. Orta hæc fuerat controversia inter discipulos in urbe Antiochiæ. Non propter dignitatem urbis, aut passionis Christi quæ in ea contigerat meritum, Hierosolymam elegerunt, ut in ea civitate hæc quæstio terminaretur, sed quod ibi Apostolorum major pars esset & eorum præcipui, & quod auctoritatem majorem ea Ecclesia haberet, utpote quę prima omnium & quasi originalis esset. Ideoque quod Apostoli cum presbyteris Hierosolymitanis de ea quæstione sanxerunt, ut cæteris Ecclesiis servandum proponeretur etiam decretum fuit. Hinc Paulus cum Sila & Timotheo peragrantes civitates in quibus Ecclesiæ erant constitutæ, tradebant eis custodienda placita quę decreta fuerant ab Apostolis & presbyteris qui Hierosolymis erant, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. Si eo tempore cum Spiritus Christi Ecclesias per Apostolos suos regeret ac dirigeret, non tamen eæ independentes fuere, quanto minus nunc in hac sæculorum extrema colluvie, cum tot hæresibus, quasi loliis & zizaniis Ecclesia tota inquinata sit, admitti oportet hanc Ecclesiarum singularum αὐτονομίαν absolutam, qua non debeant ad vicinos referre conventus cum nodus apud se vindice dignus inciderit, nec à concilio plurium Ecclesiarum simul junctarum ex viciniæ commoditate gubernari sustineant. Unitas omnium toto orbe dispersarum Ecclesiarum sub uno pastore Christo, & in unam doctrinam consentientium, non potest constare absque communione, nec communio absque communicatione. Communicatio autem nulla esse potest ubi omnes inter se sunt independentes. Ubi in plures greges

populum Dei diſpulſus eſt qui in unum compelli debuit ſub eodem ἀρχιποίμενι. Hæc communio inter omnes σχετικὴ, qua unum paſtorem agnoſcunt Chriſtum, qua unius capitis membra ſunt, & unam fidem profitentur, non impedit ne ſingulæ Eccleſiæ cum ſuis rectoribus liberæ videantur & *αὐτονόμοι*, aut ne earum paſtores cuiquam actus ſui rationem non teneantur reddere niſi Deo. In iis negotiis quæ privatim concernunt Eccleſiæ ſuæ utilitatem & commodum, quæ diſciplinam propriam ſpectant, & ligandi ſolvendique pontificium quod ſingulis presbyteriis à Deo conceſſum eſt, plenam habent paſtores & independentem poteſtatem. Hoc ſenſu dixit Cyprianus & de his præcipue cauſis, *ſingulis paſtoribus portionem gregis eſſe adſcriptam, quam regat unuſquiſquis & gubernet, rationem actus ſui Domino redditurus.* Epiſtola in qua hoc dixit, ſcripta eſt ad Cornelium Epiſcopum urbis Romæ, ad quem Feliciſſimus & Fortunatus refugerant, in Africa Epiſcoporum judicio cauſa congnita, propter varia crimina condemnati. Hortatur eum igitur Cornelium ne recipere velit aut audire ejuſmodi perditos ac deſperatos homines contra auctoritatem ſententiæ Africanorum Epiſcoporum à quibus jam judicati fuerant. *Nam cum*, inquit, *ſtatutum ſit omnibus nobis, & æquum ſit pariter ac juſtum, ut uniuſcujuſque cauſa illic audiatur ubi eſt crimen admiſſum, & ſingulis paſtoribus portio gregis ſit adſcripta quam regat unuſquiſque & gubernet, rationem actus ſui redditurus.* Ad eundem prorſus modum cum Athanaſius & Paulinus Romam ad Iulium urbis Epiſcopum veniſſent & litteras ab eo accepiſſent, ut reſtituerentur ſuis Eccleſiis, Orientales Epiſcopi concilio Antiochiæ congregato acriter cum Iulio expoſtularunt, contendentes, *μὴ δεῖν κανονίζεσθαι παρ' αὐτῷ εἰ βούλοιντο ἐξελαύνειν τινὰς τῶν ἐκκλησιῶν. οὐ γὰρ αὐτοὺς ἀντειπεῖν ὅτε Ναύατον τῆς ἐκκλησίας ἤλαυνον.* *Non oportere ſe leges à Iulio accipere ſi quos vellent ab Eccleſiis abjicere. Non enim ipſi contradixiſſe cum Navatum Eccleſia expulit.* In iis igitur quæ diſciplinam ſpectant & ligandi ſolvendique poteſtatem, qua excommunicantur in unaquaque Eccleſia delinquentes ac reconciliantur pœnitentes, ſingulis Eccleſiis jus eſt cauſam cognoſcere eorum qui crimen aliquod admiſerunt, & in eos ſententiam ferre, abſque provocatione, vel excommunicationis vel abſolutionis. Inde & plura decreta facta à conciliis Africanis *ne ad tranſmarina judicia provocaretur.* Adminiſtratio porro ſacramentorum proprie pertinet ad Eccleſiarum earum paſtores, in quibus plebs congregatur. Nam & ſingulæ parœciæ quæ ſicut partes vel membra civitatis totius Eccleſiam unam conficiunt, hoc jus habuerunt. Si qua vero res incidat quæ plurium Eccleſiarum vicinarum utilitatem reſpiciat, aut univerſalis Eccleſiæ commune bonum, tum ſingulæ Eccleſiæ non habent poteſtatem de his cognoſcendi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

di & leges condendi absque earum Ecclesiarum auctoritate & consensu quas id negotium communiter tangit, aut si causa sit quæ ad universam Ecclesiam pertineat, quin omnibus Ecclesiis id significetur, ut sine omnium conscientia nihil fiat quod in omnium detrimentum ac perniciem cessurum sit. Inde conciliorum usus provincialium & universalium in primitiva Ecclesia proditus. Ipse ille Cyprianus qui à singulis Episcopis partem in solidum Episcopatus teneri dixit, & singulis pastoribus portionem gregis adscriptam, quam regat unusquisque & gubernet, actus sui rationem soli Domino redditurus, ubi incidit quæstio in Ecclesia Carthaginensi de hæreticis baptizandis, non solum cum Ecclesiæ suæ concilio, id est cum presbyterio suo eam tractandam ac decidendam suscepit, sed convocatis plurimis Episcopis ex provincia Africa, Numidia, Mauritania cum presbyteris & diaconis, præsente etiam plebis maxima parte, eam quæstionem disceptandam & discutiendam proposuit. In ea quoque proponenda ita omnium Episcoporum sive pastorum parem potestatem & æqualem auctoritatem esse agnovit, ut unusquisque libertatem sentiendi quod vellet haberet, tamque judicari ab alio non posset, quam nec ipse posset alterum judicare. *Neque enim*, inquit, *quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare.* Quibus verbis palam est omnes Episcopos ab eo constitui liberos & αὐτοκεφάλους & independentes, qui tamen convenire in unum debeant ex diversis Ecclesiis atque etiam provinciis, cum de re deliberandum est quæ ad communem spectat Ecclesiarum plurium vel omnium utilitatem. Sub Agrippino Carthaginensi Episcopo Cypriani prædecessore ex pluribus Episcopis Africæ & Numidiæ de eadem controversia habita fuerat Synodus, de baptismo nempe hæreticorum. De aliis similibus causis generalem Ecclesiæ statum & doctrinam concernentibus concilia sub eodem Cypriano convocata sunt, ut de lapsis pœnitentia danda, de baptizandis infantibus ante octavum diem, cum essent qui negarent ante id tempus baptizandos, exemplo circumcisionis abutentes, &c. Hæc exempli gratia sufficiant, cum plura ejusmodi ex antiquitate Ecclesiastica memorari possent quibus confirmaretur αὐτοκεφαλία pastorum, non obstante communione quæ inter Ecclesias intercedere debet cum de rebus tractandum est communibus, ad fidem aut doctrinam pertinentibus. Nam præter peculiarem curam quam singuli habent pastores suarum Ecclesiarum, generalem etiam quadamtenus habere censendi sunt universalis Ecclesiæ in his rebus quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ad ſalutem & bonum omnium Eccleſiarum cedunt. Idem quippe in membris Dominici corporis quæ unitatem ejus componunt, uſu venire neceſſe eſt, quod in membris noſtri corporis cernitur, ut duplicem quodammodo uſum præbeant, & duplex officium habeant, unum generale & commune ad tuitionem totius corporis, alterum ſpeciale ac ſuum. Sic manus peculiare eſt officium ut digitorum contractione aliquid apprehendat & capiat, eorumdem relaxatione dimittat. Generalis autem ejus opera tutelæ corporis inſervit, quia ad laborantes & ægrotas partes ſtatim convolat, ut iis levamen ferat aut opem. Ita & cætera membra omnia mutuas invicem operas conferunt, ac ſeſe invicem quantum poſſunt juvant. Nec ſecus eſſe debet in membris ex quibus unitas Dominici corporis conſtat. Peculiarem partis ſibi aſſignatæ curam non ſolum gerere debent, ſed etiam totius ſollicitudinem habere in his quæ ad membrorum cæterorum conſervationem pertinent. Hinc apud Clementem conſtitutionum lib. VI. cap. XIV. Apoſtoli ſcribentes Epiſcopis ſingularum civitatum ajunt, creditam iis eſſe τὴν καθόλου ἐπισκοπήν. Ἐγράψαμεν, inquiunt, ὑμῖν τὴν καθολικὴν ταύτην διδασκαλίαν, εἰς ἐπιστηριγμὸν ὑμῶν τῶν τὴν καθόλου ἐπισκοπὴν πεπιστευμένων. *Scripſimus vobis Catholicam hanc doctrinam, ad vos confirmandos quibus Epiſcopatus univerſalis creditus eſt.* Quibus verbis etiam tacite ſignificat tum demum ſingulis Epiſcopis competere hanc καθόλου ἐπισκοπὴν, cum agitur de διδασκαλίᾳ καθολικῇ, de doctrina univerſali totius Eccleſiæ, ut de fide, & de verbo divino. Non igitur ſoli Epiſcopo Romano incumbebat hæc ſollicitudo ex divina inſtitutione univerſæ Eccleſiæ, ut de ſe dicit Leo in Epiſt. LXXXVII. ad Epiſcopos Cæſareæ Mauritaniæ, ſed omnibus ex æquo Epiſcopis hæc generalis ſollicitudo τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας præter propriæ Eccleſiæ curationem competebat. Non enim aliter unus Epiſcopatus eſſe poteſt ac una Eccleſia, niſi præter eam partem quam ſibi adſcriptau mnuſquiſque in ſolidum tenet, etiam generalem quodammodo quoque participet ſollicitudinem in iis rebus quæ ad generalitatem Eccleſiæ pertinent. Conſilio igitur adjuvare alienas Eccleſias, præceptis inſtruere, conſolari tenentur, & bonum earum procurare, haud aliter quam ejus quæ ſibi peculiariter commiſſa eſt. Si ſimultas aliqua aut contentio inter duas Eccleſias exorta ſit, omnia facere debent ut componatur. Ita decretum fecit Eccleſia Carthaginenſis de pacificandis Eccleſia Romana & Alexandrina, ſicut eſt in Can. CI. Codicis Africani quo ſancitum eſt, *ut de diſſenſione Romanæ & Alexandrinæ Eccleſiæ ad ſanctum Papam Innocentium ſcriberetur, quo utraque Eccleſia inter ſe pacem quam præcepit Dominus teneret.* Hæc ad καθολικὴν illam ἐπισκοπὴν quam unuſquiſque Epiſcopus exercere poteſt in Eccleſia univerſali

verſali

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

versali pertinent. Ejecto è sede sua Johanne Chrysostomo non solum Innocentius non consensit hujus expulsioni & per litteras id testatus est scriptas ad clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ, sed idem etiam officium præstitit Fabianus Antiochenus, ut ex his Theophanis constat: Ἰννοκέντιος δὲ ὁ Ῥώμης, καὶ Φαβιανὸς Ἀντιοχείας οὐκ ἐκοινώνησαν τῇ ἐκβολῇ Ἰωάννου, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων τῆς πόλεως τὸν κλῆρον παρεμυθήσαντο, καὶ ἐδυσχέραινον ἐπὶ τοῖς τολμήμασιν. *Innocentius autem Romæ Episcopus & Fabianus Antiochiæ non consenserunt ejectioni Iohannis, sed per litteras consolati sunt clerum Constantinopolitanum & indignationem suam testati de illa audacia.* Optimi autem quique Episcopi nunquam ita rigide jus suum tenuerunt ut non aliis permiserint etiam ordinationes presbyterorum in locis suæ curæ subjectis facere. Cum idem etiam usurparent in alienis provinciis magna cum libertate, charitatis ad hoc mutuæ & σχέσεως quæ inter pastores esse debet, ratione invitati. Non alia certe ratio movit Episcopos Alexandrinos sive presbyteros Navato Episcopatum Romæ dare, ut refertur in Eulogii Alexandrini Archiepiscopi libris apud Photium: Τοὺς δὲ περὶ Ἀλεξανδρείαν ἐπισκόπους τηνικαῦτα φησὶ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ναυάτῳ περιθεῖναι. *Dicit & eo tempore Alexandrinæ civitatis Episcopos, Romæ Pontificatum Navato aßignaße.* Decius & Valerianus tunc Romæ imperabant. Et vides *Episcopos Alexandrinos* ab eo vocari qui presbyteri erant. Epiphanius in Epistola ad Iohannem Hierosolymitanum conquerentem quod presbyterum ordinasset in sui territorii diœcesi, ita respondet: *O vere benedicta Episcoporum Cypri mansuetudo & bonitas, & nostra rusticitas sensu tuo & arbitratu, digna misericordia Dei. Nam multi Episcopi communionis nostræ, & presbyteros in nostra ordinaverunt provincia, quos nos comprehendere non poteramus, & miserunt ad nos diaconos & hypodiaconos quos suscepimus cum gratia. Et ipse cohortatus sum beatæ memoriæ Philonem Episcopum & sanctum Theophilum ut in Ecclesiis Cypri quæ juxta se erant, ad meæ autem parochiæ videbantur Ecclesiā pertinere eo quod grandis esset, & late patens provincia, ordinarent presbyteros & Christi Ecclesiæ providerent.* Libet etiam hic exclamare, O vere beatum Ecclesiæ sæculum cum Episcopi tali inter se more viverent, & quasi pro indiviso Ecclesiam Christi gubernarent! Sic una est Ecclesia, sic unitas Dominici corporis, quam illi scindunt qui Ecclesias constitui volunt quot sunt privati conventus in quibus ad orandum colligitur plebs Christi, quique ullam inter pastores earum communionem intervenire aut societatem vetant, qua invicem admoneantur, coarguantur, consiliis & consolationibus reciprocis juventur. Non ita sensere Ecclesiæ Africanæ quarum & istud decretum legitur Can. CXXIII. *Si in matricibus cathedris Episcopus negligens fuerit adversus hæreticos, conveniatur à vicinis Episcopis diligentibus & sua negli-*

negligentia demonstretur, ut se excusare non possit. Quod si ex die quo convenitur intra sex menses si in ejus provincia executio fuerit, & non eas ad unitatem Catholicam convertendos curaverit, non ei communicetur donec adimpleat. Non à metropolitano provinciæ conveniri volunt hunc Episcopum qui minus diligens fuerit in hæreticis convertendis, sed à vicinis Episcopis. Quod ostendit potestatem metropolitanorum supra cæteros ejusdem provinciæ Episcopos non tantam fuisse nec sic confirmatam in Ecclesiis Africanis, ut in cæteris fuit. Unde & *principem sacerdotum* eum vocari vetuerunt qui metropoli præsideret, sed primæ sedis Episcopum. Canon. XXXIX. Codicis Africani. *Ut primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum aut summus sacerdos aut aliquid ejusmodi, sed tantum primæ sedis Episcopus.* Vel à temporibus usque Cypriani pares in ea Ecclesia habebantur Episcopi, quia nemo eorum, ut ait idem, se constituebat *Episcopum Episcoporum*, id est principem sacerdotum vel summum sacerdotem. De quo alibi. Enimvero antequam jura stabilirentur metropolitani in cæteros ejusdem provinciæ Episcopos, diu liberum fuit in omnibus Ecclesiæ causis quæ ab unius diœcesis presbyterio sive Episcopo ventilatæ fuerant, si discussionem ampliorem mereri videbantur, ut ad vicinos Episcopos aut ad metropolitanum partes referrent. Certum est autem vel in illis negotiis quorum decidendorum plenissimam habent potestatem particulares Ecclesiæ, sæpenumero ejusmodi casus incidere, ut non possint sententia presbyterii terminari, aut tametsi jam judicati fuerint à concilio diœceseos, judicium tamen retractari debeat à vicinarum Ecclesiarum pastoribus. Quid enim, si inter duos presbyteros lis vel contentio orta fuerit qui totum presbyterium in partes dividant? Si non fuerint judices in ea Ecclesia qui sententiam de his ferre possint, omnino ad vicina presbyteria erit recurrendum, vel ad concilium provinciæ. Quod si excommunicatus aliquis aut condemnatus fuerit qui queratur se oppressum fuisse cum innocens esset, factione inimicorum vel æmulorum suorum, quos habeat plures in suæ Ecclesiæ presbyterio, si causa ejus audiri iterum videatur debere, ut sæpe ratio & æquitas suadent ita esse faciendum, vicinis presbyteriis hoc erit permittendum judicium, vel concilio provinciæ. Postquam Metropolitanorum auctoritas quę consuetudine primum convaluit, conciliorum etiam decretis confirmata fuit, ad eorum sedem provocabant qui se læsos aut gravatos vel oppressos querebantur. Antea, ut dixi, coram vicinis Episcopis ea res disceptabatur. Quod mirum est, etiam in concilio Sardicensi ea libertas relicta est, injuste de Ecclesia se exterminatos ab Episcopo suo allegantibus, finitimos Episcopos interpellandi ut causam ejus cognoscant, & retractent diligentius. Sic enim

Canone

Canone Latino XVII. ejuſdem Synodi habetur, *Et ideo habeat poteſtatem is qui abjectus eſt, ut Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur ac diligentius tractetur, quia non oporteat ei negare audientiam roganti, & ille Epiſcopus qui juſte aut injuſte eum abiecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur; vel probetur ſententia ejus à plurimis, vel emendetur.* Hæc ab ultima uſque antiquitate primitivæ Eccleſiæ ratio obtinuit, quam ſynodus illa eo canone plane videtur retinuiſſe & confirmaſſe. Ita enim conceptus legitur ille canon in editione Latina Dionyſii Exigui. Sed mirum eſt in Græca editione aliter haberi. Quod Græci videntur omnino corrupiſſe, ut ſuis Metropolitanis ſarta tecta conſervaretur auctoritas, ſicut à Nicæni concilii patribus Canone ſexto ſtabilita fuerat ac firmata. Nam Græcus ille Canon Sardicenſis per abſentiam demum Metropolitani Epiſcopi finitimos Epiſcopos interpellari vult, ad cauſas illas diſcutiendas & iterum audiendas, Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετ' ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. *Qui ejectus eſt, habeat poteſtatem confugiendi ad Epiſcopum metropolis ejuſdem provinciæ: ſi autem Metropolitanus abſit, ad finitimum recurrendi & rogandi ut ſuum negotium accurate examinet.* A Latinis illis hæc Græca multum diſcrepant, ut appareat Græcos ita interpolaſſe hunc canonem ut nihil eo derogaretur Metropolitanorum poteſtati, qualem tunc in Eccleſia Græca ex Synodi Nicænæ ſanctione habebant. Non ita ſtricti juris fuit eorum auctoritas in Occidentali Eccleſia & præcipue in Africana, ut hic canon ejus indicat CXXV. *Item placuit ut presbyteri, diaconi, vel cæteri inferiores clerici in cauſis quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum quæſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant, & inter eos quidquid eſt, finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi & ab eis provocandum cenſuerint, non provocent niſi ad Africana concilia.* Africana iſta concilia ſunt ex totius Africæ ſive ex diœceſi Africana congregari ſolita, quæ ſemel ſingulis annis convocabantur. Poſtea placuit ut non anniverſaria fierent, ſed quoties exigeret cauſa communis, id eſt totius Africæ. Cauſæ autem quæ communes non erant, in ſuis provinciis judicabantur, ut patet ex Codicis Africani Can. XCV. Bis in anno ejuſmodi concilia provincialia haberi ſanciunt canones Græci. Et ſane ſi ſtetiſſet intra menſuræ ſuæ limites Metropolitanorum auctoritas, nec in tyrannidem exiiſſet, nullum fuit utilius aut laudabilius inſtitutum. Conciliis ex tota provincia ſtato tempore congregari ſolitis præſidebant, quia & in urbe metropoli ob commoditates & concurſum populi in eam urbem fieri ſolitum, conveniebatur. In illis conciliis de cauſis ad totius provinciæ utilitatem ſpectantibus diſquirebatur, aut eæ judica-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

dicabantur novo examine quæ à concilio Episcopi in sua Ecclesia vel parœcia auditæ fuerant, si qua ratio aut æquitas exigeret ut iterum à majore numero Episcoporum sollemnius & accuratius tractarentur. Ut enim concilium Episcopi ex presbyteris ejus constans & diaconis, majorem ipso habuit auctoritatem, ita & concilium Metropolitani ex provincialibus Episcopis congregatum omnia communi consilio Episcoporũ decidebat, quę videbantur in eo terminanda, non ab unius Metropolitani pendebant jurisdictione. Nec vero hæc tyrannis videri debet cum à paucioribus ad plures provocatur, sed cum à pluribus ad unum fit provocatio, ibi unus ille qui tantum sibi adrogat soli, ut plus quam cæteri omnes videat, tyranni partes non judicis exequitur. A conciliis porro provincialibus ad nationalia, quæ ex tota diœcesi plures provincias complexa olim cogebantur, dari solebat appellatio. Πατριαρχικὰ ista concilia erant, sed ut plurimum fuere tyrannica, postquam ea Patriarcharum potestas in Ecclesiam introducta est, quæ à tyrannide haud procul abesset. Primo autem liberum fuit vel ad exarchos ipsos diœceseon, hoc est primates, appellare, vel ad ipsum Patriarcham qui eos exarchos sedi suæ subjectos haberet. Et hic sensus est canonis VIII. Concilii Chalcedonensis, ut alibi docuimus, Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐπέχοντα καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. Tres enim exarchi diœceseon qui plures subjectos habebant singuli sibi Metropolitas, suberant sedi Patriarchali Constantinopolis. Vult igitur canon si Episcopus rem habeat cum suo Metropolitano, liberum illi esse vel exarchum diœceseos cui subest ille Metropolitanus, adire vel ipsum Patriarcham cui subjectus est exarchus. Ita olim liberum fuit presbytero qui litigaret cum suo Episcopo vel se ab eo perperam & injuste abjectum conquereretur, ad finitimos Episcopos confugere, vel, ad Metropolitanum Episcopum. Postea hæc omnis libertas evanuit. Et quod olim ex mera voluntate fiebat, ut ex necessitate juris fieret introductum, & tyrannis tam in minimos quam in maximos Ecclesiasticos conventus & concilia invecta est, cum nimirum usurpatione & ambitione præsidentium singulis conventibus & συνόδοις introductum est ut pluris esset præsidentis unius auctoritas quam omnium quibus in unum convocatis præsidebat. Ita concilia civitatum, id est particularium Ecclesiarum unius Episcopi jugo pressa fuere. Provincialia à Metropolitano, totius diœceseos plenaria à Patriarcha, universæ vero Ecclesiæ οἰκουμενικὰ concilia nunc à Papa ita sub jugum tyrannidis redacta sunt ut solus falli non posse credatur, vel sine concilio, concilium vero οἰκουμενικὸν nisi ab eo approbatum

tum & confirmatum nullius habeatur auctoritatis, & irritum videatur. Redonetur legitima auctoritas conciliis & æqualitas inter eos, ex quibus congregabuntur, & qui eis præſidebunt, reſtituatur, ceſſabit tyrannica uſurpatio ac dominatio, & presbyteralis ac Apoſtolica gubernatio cum bono totius Eccleſiæ rediviva convaleſcet. A presbyterii unius Eccleſiæ judiciis appelletur ad plurium presbyteriorum ex una provincia coactos conventus. Ab his ad nationales. Ab his detur etiam provocatio ad univerſalem. Quid mali inde futurum eſt, & quid violenti aut tyrannici metuendum ſi ſemper à pauciorum examine ad plurium diſceptationem judicia cauſarum revocentur? Nullius autem ſynodi, vel ſi ex univerſi orbis Eccleſiis convocetur, auctoritas tanta videri debet ut prævaleat aut præſcribat Scripturæ ſanctæ. Nam ut recte ſcripſit Athanaſius de Synodis Ariminenſi & Seleucienſi, μάτην γὰρ προφασίζονται διὰ πίστιν ἠξιωκέναι τὰς συνόδους, ἐστὶ γοῦν ἱκανωτέρα πάντων ἡ θεία γραφή. *Omnibus enim ſynodis ſacra Scriptura ſufficientior.* Privatarum autem Synodorum quæ juxta Scripturæ ſacræ ſtatuta rem aliquam determinaverint, potior cenſenda auctoritas quam vel plurium univerſalium, quæ judicaverint contra Scripturæ ſacræ præcepta, & Apoſtolicas traditiones in ea conſignatas. Tale fuit concilium Tridentinum, quo plures hæreſes & prava dogmata contra expreſſum Dei verbum, & Apoſtolica inſtituta, fuere confirmata. Si quid autem ſit non contrarium verbo divino, quod conſuetudo inveterata in Eccleſiam introduxerit, & deinde eundem morem jam receptum concilia plura decretis ſuis confirmaverint, non temere id convellendum eſt paucorum privatorum ſententia, ut idem Athanaſius ſcribit in Apol. II. in Epiſtola Iulii, Τὸ γὰρ ἅπαξ συνήθειαν ἐσχηκὸς καὶ ὑπὸ συνόδων βεβαιωθὲν οὐκ εὔλογον ὑπὸ ὀλίγων παραλύεσθαι. Ex his quæ dicta ſunt, prorſum liquet, particulares ſingularum civitatum Eccleſias ita eſſe liberas ac ſui juris ac poteſtatis in iis determinandis quæ ad diſciplinam propriam pertinent, ut tamen independentes non poſſint haberi vel reſpectu vicinarum Eccleſiarum, vel etiam ſynodorum quibus plures Eccleſiæ conjunctæ tenentur ad unum conventum vel concilium de rebus in commune tractandis vel judiciis faciendis Eccleſiaſticis compoſitum. Sæpenumero Synodi etiam generalem Epiſcopum dederunt uni particulari Eccleſiæ, cum illius Eccleſiæ clerus inter ſe diviſus factionibus in paſtoris electione conſentire non poſſet. Sic Synodus Conſtantinopolitana prima Nectarium Patricium qui in ordine Eccleſiaſtico non erat, ordinavit illius urbis Epiſcopum. Alia & hic quæſtio oriri poteſt, ſi Eccleſia particularis non habeat paſtores nec presbyteros, ut aliquo caſu interdum poteſt contingere, cum plebi hæc poteſtas data non ſit paſtores

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ſibi eligendi & ordinandi, an neceſſario ad vicinarum Eccleſiarum presbyterium recurrere debeat, ut per impoſitionem manuum presbyterii illius ipſa paſtorem à ſe electum per illos ordinatum queat accipere? Nec dubium eſt ita fieri debere. In caſu tamen neceſſitatis, ſi nulla ſit nec in proximis, nec in longinquis partibus Eccleſia, ut ſi Chriſtiani aliquot in novum aliquem orbem delati, paſtoribus deſtituantur, certum eſt poſſe eos ſibi presbyterium cum paſtoribus conſtituere à quibus gubernentur, & doceantur verbum Dei & ſacramenta divina percipiant. Nam ſi, ut teſtis eſt Tertullianus in libro de exhortatione caſtitatis, *ubi ordinis Eccleſiaſtici conſeſſus non eſt*, unumquemque laicorum & *offerre poſſe & tingere*, id eſt Euchariſtiam dare & baptiſmum, quidni & plebs univerſa ordinare ſibi paſtorem poſſit neceſſitate ita cogente, cum ſingulis laicis liceat in defectu pariter ordinis Eccleſiaſtici, id eſt paſtorum ac presbyterorum, ſacramenta ſibi & ſuis adminiſtrare? Hæc enim ſacramentorum confectio & adminiſtratio non minus plebi interdicitur quam ordinatio presbyterorum ac paſtorum, immo etiam magis. Nam plebs eligendi jus habet rectoris ſui vel jure divino, ſola ordinatio ſive benedictio, ſive etiam ita appellanda, conſecratio, quæ fit impoſitione manuum à viris ordinis Eccleſiaſtici, ei interdicta eſt. Plus autem eſt ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, & ſacrum lavacrum dare, quam benedicere Epiſcopum, vel paſtorem jam omnium conſenſu electum. Si plus licet laicis, ita jubente neceſſitate cujus vim nemo poteſt effugere, quod eſt minus, etiam licebit. Nec eſt cauſa aut ratio cur unus laicus ſacerdos ſibi eſſe poſſit in Sacramentis conficiendis & conferendis, & univerſi eum ordinare non poſſint aut creare qui omnibus ea adminiſtret. Sed utrumque demum locum habere debet cum inevitabilis neceſſitas utrumque coëgerit fieri, non aliter. Nam ſi ſit in proximo conſeſſus Eccleſiaſtici ordinis, ab eo petenda quæ per plebem fieri non poſſunt, præterquam in neceſſitate ſumma, & defectu paſtorum propriorum. Ut in viam revertar, ſæpe etiam tales caſus ac cauſæ poſſunt incidere propter quas decidendas neceſſario ad vicinas Eccleſias, aut ad ſynodos provinciales confugiendum ſit, ſi duo presbyteri inter ſe contendant, ſi paſtores duo inter ſe, ſi presbyter cum paſtore, ſi áliquis denique ſe injuſto judicio & per factiones ejectum ab Eccleſiæ communione clamet. Hæc fuit praxis & conſuetudo primitivæ Eccleſiæ, vel priuſquam Metropolitanorum Epiſcoporum vel Patriarcharum vel Papæ ἀρχικαὶ dominationes in Eccleſiam Dei eſſent introductæ. Interdum, ut in privatis unius Eccleſiæ cauſis judices capiebant vicinos Epiſcopos, ita etiam in communibus ac publicis & religionem ipſam ſpectantibus longinquarum

quarum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

quarum & transmarinarum Ecclesiarum pastores consulere solebant, præcipue si qui doctrinæ celebritate & vitæ sanctitate, aut auctoritate ex proprio merito & urbis cui præsidebant dignitate pollerent. Ita Episcopi Africani in concilio Carthaginensi cui Aurelius præsidebat, miserunt legatos ad Romanum & Mediolanensem Episcopos de parvulis apud Hæreticos baptizatis, qui sciscitarentur eorum duorum Episcoporum sententiam, Anastasii nempe Romani, & Venerii Mediolanensis. *Tantum de his*, inquiebant, *qui infantes baptizati sunt, satagimus ut nostræ, si placet, in iisdem ordinandis consentiant voluntati.* Ut Mediolanensem & Romanum ibi exæquant, ita & alibi Alexandrinum & Romanum, quibus duobus & semet ipsos æquales sic prætenderunt Africani Episcopi dum decretum fecerunt de duabus illis Ecclesiis reconciliandis, & pacificandis. In alio Carthaginensi concilio anteriore sub eodem Aurelio præside ita decreverunt Africani patres: *De Donatistis placuit, ut consulamus fratres & consacerdotes nostros Siricium & Simplicianum de solis infantibus qui baptizantur penes eosdem.* Simplicianus iste Mediolanensis Episcopus fuit, prædecessor Venerii. Galliarum quoque Episcopi in causa communionis cum Felice sociandæ vel sequestrandæ, Ambrosium Mediolanensem & Romanum Episcopum consuluerunt, quorum litteræ in concilio Taurinatensi recitatæ sunt. Similiter & Hispanienses in concilio Toletano primo expectandas censuerunt litteras Episcopi Romani & Simpliciani Mediolanensis, priusquam communicarent lapsis pœnitentibus ad Ecclesias suas revocatis. Africani quoque patres Can. LXIV. de manumissionibus in Ecclesia celebrandis cum ageretur, sanxerunt, *Si id nostri consacerdotes per Italiam facere reperiantur, nostræ etiam erit fiduciæ eorum ordinem sequi.* Inter illos Italiæ Episcopos tunc eminebant Romanus & Mediolanensis, de quibus etiam fortassean intelligunt. Quemadmodum autem par potestas fuit omnium Ecclesiarum & rectorum qui eas gubernabant in rebus curandis quæ ad Ecclesiam suam vel parœciam pertinebant, ita fatendum est non omnium Episcoporum æqualem fuisse auctoritatem in sollicitudine illa generali adhibenda, quam ad universæ Ecclesiæ procurationem ut unitas corporis Dominici servaretur, singuli pastores impendere tenebantur. Non quidem alia potestate minimæ urbis Episcopus plebem suam regebat quam maximæ antistes, sed ut in amplissimis ac populosissimis urbibus copiosior fuit presbyterorum & aliorum clericorum numerus, ita etiam ut plurimũ majoris auctoritatis prærogativa illa civitas floruit in qua tot homines essent gubernandæ Ecclesiæ idonei. Plerumque etiam ex eo eveniebat ut in tanta copia Christi ministerio dicatorum hominum quibus abundabant majorum urbium Ecclesiæ, plures reperirentur sanctitate &

doctrina eximii, quibus carebat paucitas quæ in minutis Ecclesiis deprehendebatur. Ex ea re tanta inter maximam civitatem & minimam extitit differentia, quanta solet esse inter unius presbyterii conventum & provinciæ totius concilium. Nam urbs maxima in plures parœcias divisa tam amplum concilium ex istis congregat ut videri possit conventus ex plurium urbium minorum conciliis convocatus. Minimæ autem urbes & quæ μονοπάροικοι sunt vix comparandæ videntur cum regione una vel παροικία urbis amplissimæ. Constat multis in locis etiam oppida exigua, atque etiam κώμας, ut ante diximus, suos Episcopos habuisse. In urbicaria ac metropolitana Episcopi Romani sexaginta Episcopi fuere majorum ferme omnes oppidorum pastores. Hæc causa etiam fecit ut Metropoleon omnium in singulis provinciis presbyteria & Episcopi dignitate cæteris præcellerent, quia urbes eæ majores reliquis essent totius provinciæ. Ideo & sedes in illis primæ Episcopales collocatæ. Sed longe supra cæteras Metropoles emicuit urbium toto orbe maximarum eminentia, quæ & suis Episcopis tribuerunt eandem supra cæteros totius Ecclesiæ Episcopos ὑπεροχὴν, quam ipsæ inter urbes habebant. Inde etiam tandem factum ut illa generalis sollicitudo Ecclesiæ universæ ad eas proprie pertinere videretur. Inde etiam sedes earum καθολικοὶ θρόνοι & οἰκουμενικοὶ appellati, quia urbes istæ totius οἰκουμένης essent quasi metropoles, ac proinde earum Episcopi soli τὴν καθόλου ἐπισκοπὴν, universalem Ecclesiæ procurationem habere deberent. Inde ipsi etiam καθολικοὶ dicti Episcopi, & οἰκουμενικοί. Theophanes in Chronographia de Georgio Syncello loquens, καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν αὐτῷ σὺν τοῖς ἀρχιερεῦσι τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν θρόνων, Ῥώμης τε φημὶ, καὶ Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξανδρείας τε καὶ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοὺς τε ὀρθοδόξως τὴν ἐκκλησίαν ποιμαίνοντω, καὶ σὺν τοῖς ἐν αἱρέσει λῃστρικῶς ἄρξαντι καὶ σὺν τοῖς τούτων θρόνους ἀκριβῶς ἐνέταξεν. Alio loco idem καθολικοὺς θρόνους appellat, in vita Constantini Copronymi, μηδενὸς παρόντος ἀπὸ τῶν καθολικῶν θρόνων, Ῥώμης φημὶ, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων. Ad istas sedes quæ *Catholicæ* inde, id est universales, & οἰκουμενικαὶ ex eo dictæ sunt, recidisse sic tandem videtur generalis Ecclesiarum omnium curatio præter specialem quam Ecclesiis suæ sedi peculiariter subjectis impendere ex officio tenebantur. Tunc emersisse videtur illa distinctio plenitudinis potestatis, & sollicitudinis, quasi plenitudo potestatis ad eos tantum Episcopos pertineret qui sedes illas οἰκουμενικὰς tenerent, relicta sollicitudine sola propriarum Ecclesiarum reliquis minoribus Episcopis, quasi in partem venire non deberent illius plenissimæ potestatis quæ totam Ecclesiam respicit. Metropolitanis tamen supra Episcopos hanc plenitudinem potesta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

testatis canonistæ attribuerunt, qui simplices Episcopos nihil curare aliud voluere nisi proprias Ecclesias & suam plebem. Certum tamen est quantum ad potestatem attinet quæ separari non potest in officio Pastorali & Episcopali ab ejus curatione, omnes esse pares, tametsi auctoritate videantur impares. Hæc enim major in majorum urbium Episcopis. *Auctoritas* autem & *imperium* sive *potestas* multum differunt. Livius lib. 1. de Euandro, *Enimvero ea profugus ex Peloponneso auctoritate magis quam imperio retinebat loca.* Ita est rerum humanarum natura & hominum ingenium ut potentioribus ac ditioribus minores atque pauperiores sponte sua multum deferant ac se submittant, cum tamen ii non minus homines sint quam illi. Non legimus majorum civitatum Episcopos ad Chorepiscopos aut minorũ urbium præsules de rebus Ecclesiæ, aut de causis communibus unquam retulisse, eosque consuluisse. Contra fiebat ut minores Episcopi ad majores referrent. Majores autem aut minores Episcopos dignitas urbium & magnitudo vel parvitas faciebat, ut jam diximus. Hinc alii sublimiores, alii inferiores inter Episcopos, omnes tamen Episcopi. Hieronymus ad Euagrium: *Potentia divitiarum & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum facit, cæterum omnes Apostolorum successores sunt.* Ita enim legendum absque negatione. Quod sint omnes Apostolorum successores, æqualem omnium potestatem denotat. Quod alii sublimiores sint ex civitatum potentia ac opulentia, alii inferiores ex urbium quibus præsunt tenuitate & paupertate habeantur, inæqualitatem auctoritatis in iis facit. Staturæ differentia non præstat ut qui procerior est magis homo videatur, aut qui brevior, minus. Ita nec civitatum amplitudo vel humilitas aliquod discrimen inter Episcopos adfert, ut minus Episcopi videantur qui humiliores sunt, aut magis qui sublimiores. Ejusdem meriti & sacerdotii est Tanitanus Episcopus atq; Alexandrinus, Eugubinus ac Romanus, Rheginns & Constantinopolitanus, ut ibidem asserit idem Hieronymus. Auctoritatis tamen majoris fuerunt Romanus, Constantinopolitanus, & Alexandrinus, quam Eugubinus, Rheginus, ac Tanitanus, non potestatis. Nam potestas ex sacerdotio ac merito, hoc est ἀξιώματι, quod idem erat omnium Episcoporum. Cæterum ab institutione omnes pares esse debuerunt tam potestate quam auctoritate. Ea institutio quæ Episcopos fecit non divina sed humana. Nam divino instituto iidem cum presbyteris facti. Auctoritatis discrimen ex urbium processit discrimine. Differentia autem urbium non semper ex sola processit magnitudine, sed etiam ex dignitate. Dignitas ab arbitrio Principis pendet, in cujus potestate est metropolin facere suæ provinciæ quæ non erat metropolis, & jura metropoleos demere ei quæ fuit. Cujus πρε-

βάσεως

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

βάσεως & ὑποβάσεως multa exempla ſuppeditat vetus hiſtoria tam in Occidente quam in Oriente. Notitia Imperii Orientalis Græca plures ὑποβάσεις & προβάσεις θρόνων recenſet ab Imperatoribus factas. Typum enim civilem ſequi debet Eccleſiaſticus. Atque ita conſtituit concilium Conſtantinopolitanum Can. XVII. ut ſupra docuimus. Praxis Eccleſiæ perpetua hoc etiam obſervavit. Byzantium priuſquam ſedes eſſet Imperii, Metropolitæ provinciæ ſuæ ſubjecta erat. Auctoritas igitur Epiſcoporum major ex urbium dignitate majore, quæ à Principis arbitrio ac voluntate pendet. Multum quoque facit ipſa magnitudo urbis, cui ut plurimum etiam ipſi Principes ſuffragantur. Aut enim ipſi magnas faciunt ſedem in iis Imperii figendo, aut maximas ad hoc eligunt. Illa utiq; dignior omnibus quæ placuerit Principi habitanda. Ordo autem Eccleſiaſticus ſubſequi debet civilem & publicam diſpoſitionem. Ad majores autem civitates, quia & majores habuere & potentiores Epiſcopos, relationes vadebant à minoribus, & conſultationes, non è contrario à majoribus ad minores. Sed illæ relationes & conſultationes voluntariæ primo fuerunt cum par omnium poteſtas & auctoritas haberetur. Poſtea, cum ex eo quod ſæpe fieri ſolet, jus etiam fiat, dum qui major eſt id ſibi deberi putat quod ultro defertur à minore, pro relationibus provocationes natæ ſunt. Ante concilium Sardicenſe appellationes ad Romanam ſedem nullæ fuerunt decretæ, poſt Sardicenſe in multis conciliis etiam diſerte vetitæ, ut in Africanis. Cyrillus primus Hieroſolymitanus provocationum morem & uſum in Eccleſiam introduxiſſe teſtatur Socrates Scholaſticus, contra conſuetudinem Eccleſiarum quibus id jus fuerat antea inauditum & incognitum. Sic enim ait lib. II. cap. XL. Τοῦτο μὲν οὖν μόνος καὶ πρῶτος παρὰ τὸ συνήθες τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι Κύριλλος ἐποίησεν, ἐκκλήτοις ὡς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ χρησάμενος. *Hoc primus Cyrillus inſtituit contra receptam Eccleſiaſticam conſuetudinem, ut quaſi in publico judicio provocatione uteretur.* Cum enim gradu dejectus fuiſſet, appellationis libellum miſit illis à quibus depoſitus fuerat ad majus conſiſtorium provocans, cui appellationi ejus ſuffragatus eſt Conſtantius. Concilium Chalcedonenſe eas ad Conſtantinopolitanum fieri ſanxit, ſed cum aliqua libertate, permittendo Epiſcopis ſi vellent ad Exarchum diœceſeos in cauſis ſuis appellare. Omnes ſane ad quos provocatio dabatur plenitudinem poteſtatis videntur habuiſſe in univerſali Eccleſia, non tantum ſollicitudinem propriæ ſpecialem. Sed hanc tyrannidem uſurpatio generavit, & quod omnium commune eſſe debuit, paucis adjudicavit ſedibus, nempe majoribus & Oecumenicis. Poſtremo quod paucorum fuit, unus ſibi vindicavit, Papa nempe Romanus. Quæ tyrannis è medio tol-

letu

letur, ſi provocabitur à minoribus conciliis, ut ſunt ea particularium Eccleſiarum ad provincialia concilia, ab his ad nationalia, ac deinde ad univerſale. Sic unitas corporis Dominici, hoc eſt Eccleſiæ, conſervabitur, quam deſtruit independentia ſingularum Eccleſiarum. In quibuſdam negotiis plena & abſoluta debet eſſe poteſtas Eccleſiarum. In aliis relationes ad vicinas Eccleſias aut ad Synodos admitti oportet, & conſultationes. In nonnullis cauſis provocatio à minoribus conventibus ad majores locum habere debet. Niſi placeat potius eas omnino aboleri, quia earum jus ac nomen per trecentos annos in Eccleſia prorſum ignoratum fuit, reſtituto priſtino more judicum ex vicinis presbyteriis vel Synodis amica conventione inter partes capiendorum. Sic retinebitur σχέσις communicativa & συμπάθεια inter omnia membra Dominici corporis, id eſt Eccleſiæ, quæ niſi una ſit, non poteſt eſſe vera. Sed de his acutiſſime & accuratiſſime tractavit ſummus vir & maximus Theologus Fridericus Spanhemius. Ad unum autem omnia referri, quæ plures in unum convocati decreverint, & ab ejus judicio dependere quaſi in rebus fidei falli labique non queat, ſumma tyrannis eſt, & ſummopere vitanda. Tantum abeſt autem ut propter urbis ſuæ primatum hanc ſupremam in univerſali Eccleſia poteſtatem habere debeat, ut vel optimo jure de ipſo primatu ordinis ei controverſia nunc moveri queat. Primatus Epiſcoporum ex primatibus urbium ortos fuiſſe jam demonſtravimus. Atqui primatus urbium ex voluntate Principum pendere etiam probavimus, qui de civitatibus ſuæ dominationis ita ſtatuere poſſunt, ut de ſuis ædibus ac villis privati. Conſtitutis à Conſtantino diœceſibus quæ à Vicariis præfectorum prætorio adminiſtrarentur, ex earum diſpoſitione πατριαρχῶν & *primatum* ſedes ac dignitates in Eccleſiæ regimine prodierunt, ante incognitæ. Mutatis nunc rebus ac moribus, & Imperio Occidentis diſſipato & in plura regna, archiducatus, ducatus cum poteſtate regia & independente, ſed & reſpublicas liberas ſupremam & ipſas habentes poteſtatem diviſo, accommodari & huic rationi debuit Eccleſiaſticæ diſpoſitionis ac gubernationis ordo. Ut in diœceſibus Imperii ſuus ordo fuit inter civitates & provincias, ita nunc in regnis idem ſervandum eſt, ut priora ſint Archiducatibus, & hi Ducatibus. Inter ipſa regna etiam ſuus eſt primatus ex antiquitate originis. Ut Gallicum omnium quæ hodie ſunt vetuſtiſſimum eſt, ita & primatus ei competit regnorum. Primas ergo Galliarum ſive Gallici imperii inter omnes Occidentis primates τὸ πρωτεῖον jure ſuo ſibi vindicat. Primas autem ille non alibi ſedem habere ſuam debet niſi in urbe Regni primaria, & imperii ſede. Ea Lutetia Pariſiorum eſt. Quæ tamen, cum ampliſſima

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſit & maxima urbium hodie Gallicarum, diu Senonenſi ſubjecta ſedi manſit. Ut fieret Archiepiſcopus ejus Epiſcopus, à Papa, pro pudor! id obtinendum fuit, quod ei privilegium dare rex ipſe debuit. Cur enim Regi Franciæ non licuit urbi regni ſuæ primæ & Imperii ſedi ea jura & prærogativas dare, quæ Iuſtinianus patriæ ſuæ Iuſtinianæ primæ attribuit, dum ejus Epiſcopum Archiepiſcopum fecit, ſubjecitque ei Epiſcopos Daciæ Mediterraneæ & Daciæ Ripenſis, item Triballiæ, & Dardaniæ & Myſiæ ſuperioris & Pannoniæ, quem & eadem jura ſuper eos habere voluit quæ Papa Romanus ſuper Epiſcopos ſibi ſuppoſitos, ut idem Imperator ſanxit Conſtitutione ſua Novella CXIX. ſicut apud Iulianum Anteceſſorem legitur? Cur hæc tempora alia ſunt quam illa? Aut cur alio jure nunc utuntur principes ac reges, quam tunc utebantur? Cur etiam Papa major hodie eſt quam olim fuit, aut cur reges & Imperatores minores? Atqui tanta non eſt hoc tempore Roma cujus eſt Papa Epiſcopus, nec tanti, quanta ſub Iuſtiniano fuit. Nam cum hodierno tempore Roma ſit tantum Ducatus Romani prima urbs, ejus Epiſcopus non ſolum poſt regnorum primates rejici debet, ſed etiam cedere Archiducatuum primis Epiſcopis. In ea vicinia poſitus Florentinus Epiſcopus, utpote urbis Archiducatus Etruriæ primæ, ante Romanum ſederet, ſi ratio vetus obtineret. *Si qua civitas*, inquiunt Patres Conſtantinopolitani Canon. XVII. *poteſtate Imperali novata eſt, aut protinus innovetur, civilem diſpoſitionem & publicam Eccleſiaſticarum quoque Parochiarum ordines ſubſequi debent.* Ad poteſtatem igitur Imperialem & regalem ſpectaret novare civitates & earum jura innovare, & ſecundum has mutationes ſubſequi quoque debent ordines Eccleſiaſticarum parœciarum & diœceſeon. Hæc pars eſt ejus poteſtatis quam princeps & ſummus magiſtratus circa res ſacras & Eccleſiaſticas jure ſuo habet. Sed nec perſonæ Eccleſiaſticæ ab ejus juriſdictione liberæ ſunt. Princeps Epiſcopus eſt extra Eccleſiam, in exercenda ſcilicet Eccleſiaſtica poteſtate externa quæcunque non reſpicit hominem interiorem. Epiſcopatus quippe pro objecto habet ſuæ poteſtatis internæ ſolum hominem interiorem, exterior homo principis poteſtati obnoxius eſt. Epiſcopi autem ac presbyteri aliique clerici ex homine interiore & exteriore conſtant, ut & reliquum hominum genus, hoc eſt ex anima & corpore. Quod ad corpus attinet, principis ſunt ſubjecti: quod ad animam, ſoli Deo actus ſui reddere rationem tenentur. Plebs autem ipſa quam curant paſtores, quantum attinet ad animæ curam, paſtoribus ſuis ſubdita eſt, ſi corporis ratio agatur, ſummum in illud imperium habent principes ac ſupremi magiſtratus.

Delicta

Delicta igitur hominum dupliciter puniuntur, aut in anima ſola, aut in corpore. Pœnæ quæ corporis necem aut noxam inferunt, aut bonorum amiſſionem, à magiſtratu civili infliguntur. Quæ vero animarum caſtigationem & emendationem ſpectant, per miniſtrum Eccleſiæ imponuntur. Summa earum pœnarum excommunicatio eſt. Ea aut temporalis eſt, aut perpetua. Si ad tempus eſt, δεσμὸς dicitur, & χωρισμὸς, aut ἀφορισμὸς. Ligantur quippe homines ut ſolvantur, & ſeparantur ab Eccleſia ut reſtituantur. Pœnitentiæ agendæ venia quam à miniſtro Eccleſiæ accipiunt, pro remedio eſt ad recuperandam communionem qua exciderunt. Si perpetua ſit ejectio & exterminatio ab Eccleſia, ἀνάθεμα dicitur. Unde & δεσμὸς ἄλυτος ἀναθέματος Græci patres appellant. In hac abjectione locus non eſt pœnitentiæ agendæ. Hæc duo in laicis ἐπιτίμια Eccleſiaſtica obſervata ſunt. Tertium in Eccleſiaſticis, ἡ καθαίρεσις, depoſitio, locum habuit. In his pœnis imponendis nec princeps nec magiſtratus quidquam habet quod agat, aut curet. Intra Eccleſiam hæc geruntur & in foro ejus interno. Externa juriſdictio & extra Eccleſiã exercenda quamvis circa res & perſonas Eccleſiaſticas exeratur, ad magiſtratũ civilem pertinet. Idem peccatum in eodem homine aliter vindicat magiſtratus civilis, aliter punit miniſter Eccleſiæ. Homicida presbyter legibus civilibus capite puniendus eſt haud ſecus ac laicus. Leges Eccleſiaſticę illum deponent & ad communionem laicorum redigent. Laicũ homicidii reum magiſtratus ſimiliter civilis capitali ſupplicio afficiet, at Eccleſia eum tantũ excommunicatione plectet & pœnitentiæ agendæ neceſſitate. Idem de aliis omnibus criminibus. Nulla enim ſunt quæ capite aut verberibus aut exilio aut pecuniaria multa Eccleſiæ diſciplina plectat, quia animarum tantum caſtigationem paſtoribus ſuis commiſit, non corporum coërcitionem quæ magiſtratui mandatur. Ergo neque in pœnis Eccleſiaſticis irrogandis, neq; in ſacramentis adminiſtrandis partem ullam habet princeps neque magiſtratus neq; Laici, quia hæc mere ſunt interni fori Eccleſiaſtici, ac minime ad externam poteſtatem pertinent. Ordinatio autem paſtorum & presbyterorum Eccleſiæ partim internæ poteſtatis eſt, partim externæ. Ex utroque enim mixta eſt. Duabus quippe partibus conſtat, electione & manuum impoſitione, quę benedictio vel conſecratio eſt. Hæc internæ eſt poteſtatis & à ſolis miniſtris confertur. Quæ veluti ſpiritalis eſt confirmatio electionis, unde & σφραγὶς à Græcis appellatur. Quo nomine & confirmatio baptiſmi, quæ per impoſitionem manuum fiebat, vocabatur. Lectores & Pſaltæ apud Græcos qui ſola impoſitione manuum, id eſt χειροθεσίᾳ recipiebantur, σφραγίζεσθαι dicebantur, Epiſcopi vero, presbyteri & diaconi χειροτονεῖσθαι, quia ſimul eligebantur & conſecrabantur. Uter-

que actus generali nomine χειροτονίας censebatur. Interdum χειροτονία de sola electione quæ fiebat suffragio cleri ac populi sumitur, interdum vero ipsa manuum impositio sic appellatur. Ea, ut dixi, mystica est confirmatio quæ à solo ministro Ecclesiæ adhibetur. Hilarius in priorem ad Timotheum cap. IV. *Manuum impositionis verba sunt mystica quibus confirmatur ad hoc electus.* Alia est confirmatio non cæremonialis, quæ communis fuit Ecclesiasticorum præsulum, ut Metropolitanorum, & Principum. Postquam Metropolitanorum jura asserta fuere ac stabilita Nicæni concilii sanctione, nullus in provincia Episcopus ordinari poterat, nisi electioni ejus consensisset Metropolitanus Episcopus eamque confirmasset. Hæc confirmatio electionis erat, ac prævenire debuit ordinationem, absque qua si processisset in irritum caderet, & ἄκυρος evaderet. Nam τὸ κῦρος hujusmodi ordinationum Episcopalium habuit Metropolitanus. Has postea Papa eripuit Metropolitanis ac sibi vindicavit. Ejusmodi confirmatio competebat Imperatoribus Romanis in electione Episcopi Romani. Non enim electus poterat ordinari nisi Imperator consensisset electioni eamque confirmasset. Idque etiam observabatur sub Agathone Papa & Constantio Pogonato anno Christi DCLXXVIII. Tunc Agatho ab isto principe impetravit ut relevaretur summa quæ dabatur Cæsari pro ordinatione Pontificis. *Sic tamen*, ait Anastasius, *ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in Regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, ut cum Imperatoris conscientia & jussione debeat ordinatio provenire.* Vides vocari *antiquam consuetudinem.* Et sane ita erat. Nam omnes retro Principes Christiani eam observarunt à primo Constantino, ut alibi docemus. In schismate cum factionibus populi & cleri in partes divisi duo essent electi, ille sedem obtinebat quem confirmaverat Imperator, alter ex urbe ejiciebatur. Reges Gotthi hoc idem jus habuere confirmandi electum Papam, & postea iis pulsis Constantinopolitani Imperatores, item Galli Germanique, ubi ad eos translatum fuit Imperium. Si quis id negare ausit, faciemus ne possit. Fuit & alia confirmatio quæ post ordinationem intercedebat, sive consecrationem. Sed ea vera non fuit confirmatio quæ post electionem tantum locum habet, non post consecrationem vel manuum impositionem. Ubi enim consecratus fuit, id est benedictus per impositionem manuum is qui in ordinem sacrum adlectus est, nulla amplius opus habet confirmatione. Papæ tamen Romani ut fimbrias suæ potestatis dilatarent, hoc interpretati sunt esse confirmationem cum Patriarchæ & majorum sedium Archiepiscopi post suam ordinationem Synodicas ad eos litteras

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

teras destinabant quibus significarent, se à concilio suo electos atque ordinatos fuisse. Quod in eum finem non faciebant ut peterent se confirmari à Papa, sed ut ostenderent unionem & communionem quæ esse inter omnes Episcopos & eorum Ecclesias debet, quas mutuum charitatis spiritalis vinculum constringeret. Ad eam unitatis in fide, & charitatis contesserationem testandam simili modo ad reliquos Patriarchas dirigebant Synodicas Epistolas, non ad Papam tantum. Sed & ipse Papa ejusdem communicationis significandæ & approbationis obtinendæ gratia Synodicas ejusmodi ad cæteros mittebat Patriarchas. Quod & alibi plenius ostendetur. Sed si qua major causa in aliqua Ecclesia vel dignus vindice nodus incideret ex novæ hæreseos emersione aut simili qua perturbatione ac scissura, Episcopus illius urbis cæteros omnes universæ Ecclesiæ pastores de eo certiores per Epistolam faciebat, non solum ad opem petendam, sed etiam ad retinendum concordiæ ac pacis inter omnes vinculum. Cujus rei plura exempla suggerit Historia vetus Ecclesiastica. Sed unum præ cæteris illustre ex hæresi Arriana, quæ cum in Alexandria per Arrium illius Ecclesiæ presbyterum exorta esset, statim Alexander ejusdem Ecclesiæ Episcopus non ad solum Romanum Papam scripsit, sed ad omnes totius orbis Episcopos συλλειτουργοὺς suos, in quibus & Papam etiam comprehendebat. Τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ τιμιωτάτοις συλλειτουργοῖς τοῖς ἁπανταχῆ ἐκκλησίας. *Dilectis & honoratissimis comministris universalis Ecclesiæ.* Ita autem Epistolam exorsus est ex Scripturæ sacræ præcepto, quæ servari inter omnes jubet vinculum concordiæ & pacis. Τὸν συνδεσμὸν τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης, quia consentaneum esset ac conveniens ut litteras invicem reciprocarent, aliique alios mutuo de his rebus quæ apud singulos gererentur, certiores facerent, ἵνα, inquit, εἴτε πάσχῃ εἴτε χαίρῃ ἓν μέλος, ἢ συμπάσχωμεν ἢ συγχαίρωμεν. *Quo sive unum ex membris patitur sive gaudet, nos inter nos vel patiamur una vel lætemur.* Hæc συμπάθεια in Ecclesia quæ una ex pluribus membris composita est, intercedere non potest nisi singula membra συμπάσχωσιν, & συγχαίρωσιν. Quomodo autem συμπάσχειν aut συγχαίρειν poterunt, nisi mutuis sese colloquiis per reciprocas litteras, perq; relationes & consultationes, quæ causa sit in singulis gaudii aut tristitiæ, admonere gestiant? Inter omnes Episcopos minores majoresque id fieri oportuit & olim factum est, sed quia longum fuisset per omnes ire, & mos alius in Ecclesiam tandem receptus est, ut saltem inter præcipuos ac principales qui ex consuetudine tunc in Ecclesiam introducta universum Ecclesiæ corpus in aliquot majora divisum membra singuli regebant, ea communicatoria tessera Synodicarum reciprocaretur obtinuit. At Papa qui se unum supra omnes &

ſolum conſtituere ſemper laboravit, alia etiam arte omnium Archiepiſcoporum ſive metropolitanorum confirmationem ad ſe rapere ſtuduit, mittendo eis pallium in ſignum quaſi confirmationis, jam conſecratis tamen & confirmatis à ſuis conciliis. Sic omnia jura Epiſcoporum turbavit, ut totam Eccleſiam ſibi ſubſterneret, ſponſam Chriſti, non ſuam. Sola confirmatio electionis, ut dixi, cærimonialis fuit quam ſoli miniſtri Eccleſiæ per impoſitionem manuum peragebant, id eſt per benedictionem. Aliæ quas ſupra recenſuimus, ut à divino jure non inſtitutæ, ita etiam à Principe vel laico magiſtratu fieri potuerunt, ut conſtat Principes confirmaſſe electionem Papæ Romani. Baſilius quoque Patricius præfectus prætorio Odoacris Herulorum & Italiæ regis in urbe Roma, poſt mortem Simplicii ſucceſſorem ejus electum confirmandi jus ſibi fuiſſe nomine regis cujus locum tenebat, aſſeruit. Cum igitur ordinatio proprie ſit in ordinem adlectio vel in ordine collocatio, priorem & potiorem ejus partem in electione conſtitiſſe certum eſt. In ea quippe ſi legitima eſſet ac juſta, Dei judicium ſpectabatur. Voluntates enim eligentium & in electum conſentientium Deus dirigebat. Sic in eis qui ſortito deligebantur, ſortem ipſe Deus in perſonam ſibi placitam educebat, ut in Matthia factum eſt. Ubi autem conſenſu omnium & ſuffragio ordinandus electus fuerat, vix poterat impediri ultimus ille actus cærimonialis quo benedici ſolebat. Neceſſarius is quidem, quia ab Apoſtolis traditus & obſervatus, non tamen in ſacerdotibus Iudæorum ordinandis uſurpabatur, & quidam Doctores Pontificii de eſſentia non eſſe ordinationis eam aſſerunt, quibus non accedimus. Ea porro electio non ſine ſuffragio & aſſenſu plebis fiebat. Leo in Epiſtola xc. de ordinationibus Epiſcoporum: *Teneatur ſubſcriptio clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus & plebis.* In eadem Epiſtola ordinationes procedere vult *ſecundum deſideria cleri, honoratorum, & plebis.* Honorati illi ſunt aut honoribus digni, aut jam functi, quos *honore uſos* vocat vetus inſcriptio, nempe magiſtratus. Vocantur *meliores* civitatis in Epiſtola presbyterorum Romanorum ad Honorium de ordinatione Bonifacii, *Acclamatione totius populi, & conſenſu meliorum civitatis aſſeruimus. Summos viros* civitatis vocat in eadem ferme re Lampridius in Alexandri Senatu. *Primores civitatis* alii vocant & ἀξιωματικοὺς. Quod de *ſubſcriptionibus clericorum* idem Leo dicit, id etiam habetur in ea Epiſtola presbyterorum Romanorum, *ſubſcribentibus plus minus ſeptuaginta presbyteris.* Teſtimonium autem Honoratorum referendum eſt ad ἐπικηρύξεις ordinandorum, quorum nomina proponebantur & prædicabantur in Eccleſia, ut teſtimonium his dari poſſet ab honoratis ac præcipuis Ec-

clesiæ membris, quod ἀνέγκλητοι essent & ἀνεπίληπτοι. Sin aliter esse viderentur, ut rejici possent. Can. VI. Chalcedonensis Synodi, nullum absolute ordinari debere presbyterum aut diaconum statuit, nisi specialiter ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο. Quæ verba non de hac prædicatione accepit Dionysius Exiguus, qua ordinandus ad populum nuntiabatur, ut si quis quid in illum vellet dicere, liceret, quare probandus foret aut reprobandus, sed simpliciter intellexit de renuntiatione ordinati in aliqua Ecclesia, ut scilicet renuntiaretur in Ecclesia illius vici aut monasterii aut martyrii presbyter vel diaconus. Quod contrarium est τῷ ἀπολύτως χειροτονεῖσθαι. Quod quidam veterum interpretati sunt, *sine Titulo*, id est sine parœcia vel Ecclesia, ut supra exposuimus. Non ergo ἀπολύτως χειροτονεῖται qui ἐπικηρύττεται hujus aut hujus Ecclesiæ minister. Sic enim vertit: *Nisi specialiter Ecclesiæ civitatis, aut possessionis, aut monasterii, aut martyrii, qui ordinandus est pronuntietur*, id est renuntietur. Et melius est sic accipi. Verum est tamen ordinandos olim sic in Ecclesia populo assistente prædicari solitos. Quod egregius locus ex vita Alexandri Severi apud Lampridium ostendit his verbis: *Et quia de publicandis dispositionibus mentio contigit, ubi aliquos voluisset vel rectores provinciis dare, vel præpositos facere, vel procuratores, id est rationales, ordinare, nomina eorum proponebat hortans populum, ut si quis quid haberet criminis probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitis, dicebatque grave esse cum id Christiani & Iudæi facerent in prædicandis suis sacerdotibus qui ordinandi sunt, non fieri in provinciarum rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur & capita.* Hæc igitur quatuor requirebantur in electione ministri verbi, *Testimonium Honoratorum* virorum & meliorum civitatis, quod scripto fortean dabatur. *Suffragium plebis* per acclamationem in re præsenti. *Consensus magistratuum.* Nam Leonis verba ita sunt accipienda, ubi *ordinis* & *plebis* consensum appellat. *Ordo* quippe ibi de municipali magistratu vel de senatu intelligi debet. *Clericorum subscriptio*, id est consensus cleri per subscriptionem. Epistola Nicænorum patrum τὴν αἵρεσιν, id est electionem populo tribuit propriam, testimonia autem quibus judicatur aliquis dignus electione, clericis si forte & melioribus populi, confirmationem autem electionis sive ordinationem ipsi Episcopo à quo consecrantur. Μόνον εἰ ἄξιοι φαίνοιντο καὶ ὁ λαὸς αἱροῖτο, συνεπιψηφίζοντος αὐτῷ καὶ ἐπισφραγίζοντος τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου. De ordinatione presbyterorum & clericorum Alexandrinæ Ecclesiæ ibi loquitur. Ἐπισφραγίζειν ipsi Alexandrino Episcopo tribuitur qui eos consecrat per impositionem manuum, quæ & σφραγὶς appellabatur. Hæc erat, ut supra docuimus, confirmatio electionis à populo factæ quam αἵρεσιν

illi

illi patres Nicæni appellant, ideo dicunt συνεπιψηφίζοντος αὐτῷ, nempe τῷ λαῷ, *populi electionem confirmantes.* Infinita auctorum ea de re testimonia piget congerere qualia jam à multis citata sunt, nec actum agere necesse est. Usque ad Innocentium secundum mos ille in Ecclesia Romana tenuit, ut plebis consensus in electionibus ac suffragium requireretur. Primus ille duodecimi sæculi initio, anno nimirum Christi cIↄ cxxx. creatus est Pontifex contra morem vetustum citra plebis consensum ac cleri totius à solis Cardinalibus, ut quibusdam placet. Quamvis de Honorio secundo hoc etiam quidam scribant à solis Cardinalibus electum fuisse. Verum de his alibi. Honorati præcipue, & meliores civitatis magnam partem in his electionibus consensionis & suffragii habuerunt. Quod cum ita sit, cur Princeps qui primus est magistratus, ab eodem jure excluderetur? Ideo Hadrianus primus Papa Carolo Regi jus Imperatorum Constantinopolitanorum transcripsit, quod illi in Electionibus & confirmatione Romanorum Pontificum ab omni tempore habuerant. Sic enim tradit Ecclesiastica historia, *Hadrianus Papa cum universa Synodo tradiderunt Carolo jus & potestatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem.* Ita Hadrianus secundus in octava Synodo Constantinopolitana, ab ipso indicta, curavit sanciendum, *ut nullus Laicorum Principum vel potentium semet insereret electioni aut promotioni Patriarchæ, Metropolitæ aut cujuslibet Episcopi.* Ergo antea se immiscebant Laici Principes electioni Patriarcharum & Metropolitarum & aliorum Episcoporum. Sed id decretum neque in Oriente neque in Occidente tenuit. Nam diu post etiam in ipso Occidente, sine auctoritate Imperatoris non ordinatus est Papa Romanus, usque ad Gregorium septimum, qui etiam auctoritate regis Henrici confirmari suam voluit electionem. Postea abolitum hoc jus Imperatorum. Constantinus sane magnus Episcopum se esse extra Ecclesiam præ se tulit, ut Episcopi curabant intra Ecclesiam. Sic enim ad eos scribit, ὑμεῖς μὲν ἐστὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐγὼ τῶν ἐκτὸς ὑπὸ θεοῦ καθιστάμενος ἐπίσκοπος ἂν εἴην. Ut in electis Episcopis confirmandis summam habuere tunc Imperatores auctoritatem, ita & in Synodis generalibus convocandis, ac dimittendis. Et hac nota quidem dignoscebatur an concilium fuisset generale, si à Principe convocatum esset. Cedrenus ubi de Topicis agit Synodis quas sex fuisse ait, Ancyranam Neocęsariensem, Gangrensem, Antiochenam, Laodicenam, Sardicensem & Carthaginensem, Αἱ μὲν γὰρ, inquit, τοπικῶν ζητήσεων ἕνεκα συνέστησαν, μήτε βασιλέων συνεδρευσάντων αὐτοῖς, μήτε προσταξάντων, τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς καταστάσεως τῶν Χριστιανῶν βασιλέων γεγενημένων. Αἱ δὲ οἰκουμενικαὶ γεγόνασιν, ἐκλήθησαν δὲ οἰκουμενικαὶ, διότι ἐκ κελεύσεων βασιλικῶν οἱ κατὰ πᾶσαν

τὴν

τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν ἀρχιερεῖς μετεκλήθησαν. *Hæ Synodi localium ac particularium quæstionum causa habitæ sunt cum neque Imperatores iis interessent, neque eorum mandato convocatæ essent. Nonnullæ & earum habitæ sunt, priusquam Christiani Principes imperium obtinerent. Oecumenica vero ac generalia concilia sic dicta fuerunt quod Imperiali auctoritate ac jussione omnes qui sub Imperio Romano erant sacerdotes ad ea convocarentur.* Si Cedreni auctoritas parum idonea videtur, ecce tibi Hieronymum qui non legitime convocatam Synodum ut ostenderet, *Monstra mihi*, inquit, *quisnam Imperatorum celebrari id concilium jusserit?* Nec generales tantum Synodos convocari jubebat Princeps, sed etiam τοπικάς. Constantinus multas ejusmodi congregari jussit, ut Arelatensem ad causam Cæciliani Carthaginensis judicandam. Quos vellet Episcopos ibi adesse & quot, Epistolis suis mandavit, tempore etiam & loco indictis, ut apparet ex Epistola ad Chrestum Syracusanum Episcopum, ἐπειδὴ πλείστους ἐκ διαφόρων καὶ ἀμυθήτων τόπων ἐπισκόπους εἰς τὴν Ἀρελατησίων πόλιν εἴσω καλανδῶν Αὐγούστων συνελθεῖν ἐκελεύσαμεν. Injungit eidem Chresto ut duos secum sumat alios Episcopos ex secunda sede, quos voluerit, Chrestus enim fuit primæ sedis Episcopus, id est Metropolitanus Siciliæ, cujus Metropolis Syracusæ. Ad Miltiadem similiter scripsit ut Synodus in Romanam urbem convocaretur, ad eandem Cæciliani causam decidendam non solum præsente ipso Miltiade, sed etiam Reticio, Materno, Marino κολληγῶν, inquit, ὑμῶν, vestris collegis, quos etiam ad concilium Romam festinare mandavi. Nam Epistola illa scripta est à Constantino ad Miltiadem & Marcum. Ἵνα ἐκεῖσε ὑμῶν παρόντων, ἀλλὰ μὴν καὶ Ῥετικίου καὶ Ματέρνου καὶ Μαρίνου τῶν κολληγῶν ὑμῶν, οὓς τούτου ἕνεκα εἰς τὴν Ῥώμην προσέταξα ἐπισπεῦσαι, δυνηθῇ ἀκουσθῆναι. Cum ipso Cæciliano decem Episcopos venire jussit qui eum criminabantur, & totidem alios à quibus defendi posset. Idem & concilium ad causam Athanasii tractandam Tyrum civitatem Syriæ Episcopos convenire jussit. In Epistola quam ad concilium scripsit, dicit se una misisse Dionysium virum consularem, qui admoneret eos quos una adesse oporteret cum Episcopis quæ sibi agenda essent, & qui accurate provideret ut omnia ordine ac recte fierent, Ἀπέστειλα Διονύσιον τὸν ἀπὸ ὑπατικῶν, ὃς καὶ τοὺς ὀφείλοντας εἰς τὴν σύνοδον ἀφίκεσθαι μεθ' ὑμῶν ὑπομνήσει τῶν πραττομένων, ἐξαιρέτως δὲ καὶ τῆς εὐταξίας κατάσκοπος ἔσται. Moderatorem eum ac directorem concilii esse voluit. Adjicit in iisdem litteris, si quis sit Episcoporum qui mandatum ejus spernere audeat & recuset ad concilium venire, mittendum à se aliquem qui eum Imperiali jussione dignitate sua dejiciat, doceatque, ὡς οὐ προσήκον ὅροις αὐτοκράτορος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐξενεχθεῖσιν ἀνθίστασθαι. *Quod non oporteat sanctionibus Imperatoris pro veritate editis adversari.*

 Hinc

Hinc de eo ſcribit Euſebius, quod *Eccleſiæ Dei peculiarem curam gerens urbis varia per loca ipſe tanquam communis à Deo conſtitutus Epiſcopus concilia miniſtrorum Dei indicebat.* Nec aliter ſequentes Auguſti ſe geſſerunt in Eccleſia gubernanda. Valentinianus, cum Sixtus Epiſcopus urbis Romæ variis eſſet criminibus appetitus & accuſatus à Baſſo, concilium juſſit ſanctæ Synodi congregari, ut eſt apud Damaſum in vita Sixti. Sexcenta talia exempla proferri poſſent, niſi hæc ſufficerent. Nullus igitur Epiſcoporum conventus quacunque de re fieri poterat, ſive ſynodus generalis eſſet congreganda, ſive localis, quin juſſio Principis ad eam indicendam neceſſario impetranda foret. Princeps aut ſponte ſua proprioque motu concilia indicebat, aut petentibus Epiſcopis ea convocari permittebat. Exemplum hujus rei illuſtre ſuppeditant geſta collationis Carthagini habitæ Honorii Cæſaris juſſu inter Catholicos & Donatiſtas coram Marcellino V. C. Tribuno ac Notario. Donatiani & Catholici conferre inter ſe de cauſis quæ utramque Eccleſiam dividebant, voluere. Numquid utriuſque partis Epiſcopi de modo, de loco, de tempore hujus collationis inter ſe ac per ſe agere potûerunt, & convenire? Non id illis licuit, niſi petita prius ab Imperatore talis collationis faciendæ venia. Poſtulata igitur eſt tam à Catholicis quam à Donatianis, ut iiſdem geſtis habetur, in oratione Marcellini Tribuni quem diſputationi Imperatores præeſſe voluere. *Conſona ſiquidem utriuſque partis petitio ad hanc ſententiam Principem provocavit. Nam ſicut à Catholicis nuper collatio poſtulata eſt, ſic ante breviſſimum tempus Donatiſtarum Epiſcopos in judicio illuſtrium poteſtatum collationem poſtulaſſe non dubium eſt. Et quoniam libenter aſſenſum tribuit Clementia Principalis & concilium fieri intra Africam univerſale utriuſque partis juſta poſcentis, huic me diſputationi principe loco judicem voluit reſidere.* Præſidebant igitur hujuſmodi diſputationibus de religione, collationibus & conciliis ii qui nomine Imperatoris ad eos conventus moderandos & dirigendos mittebantur, quos τῆς διαταξίας κατασκόπους vocat Conſtantinus in Epiſtola ad patres Tyrii concilii. *Principe loco judex reſidebat*, ut in reſcripto ipſo Honorii ac Theodoſii ſcriptum eſt. *Cui quidem diſputationi principe loco volumus te reſidere.* Quinimmò expreſſe datur Marcellino poteſtas omnis ab iiſdem Imperatoribus, congregandorum Epiſcoporum, aut ſi adeſſe contempſerint, evocandorum: *Quidquid etiam ante in mandatis acceperis pleniſſime meminiſti, omnemque vel in congregandis Epiſcopis, vel evocandis ſi adeſſe contempſerint, curam te volumus ſuſtinere.* Quæ ſtatim in eodem reſcripto ſubjiciuntur declarant illam ἐξωτερικὴν ἐπισκοπὴν Imperatorum Chriſtianorum, externum nempe Epiſcopatum, in iis quæ Eccleſiaſticas tam res quam perſonas & ipſam religionem

gionem spectant, *Id ante omnia servaturus ut ea quæ circa Catholicam legem vel olim ordinavit antiquitas, vel parentum nostrorum religiosa antiquitas constituit, vel nostra serenitas roboravit novella subreptione submota, integra & inviolata custodias.* In ipso constitutionis principio hæc κοινὴ religionis & Ecclesiæ ἐπισκοπὴ quam ἐν τοῖς ἔξω sibi vindicabant Christiani Principes, his verbis apertius significatur: *Inter Imperii nostri maximas curas Catholicæ legis reverentia aut prima semper aut sola est, neque enim aliud aut belli laboribus agimus, aut pacis consiliis ordinamus, nisi ut verum Dei cultum orbis nostri plebs devota custodiat.* Nec solum Imperatores Romani hac usi sunt potestate in convocandis conciliis tam generalibus quam particularibus, sed etiam Reges nationum barbararum qui eis successerunt in partibus illis Imperii quas occupaverunt. Vandali in Africa postquam ea potiti sunt, hoc jus sibi vindicaverunt, ut testatur Notitia Vetus provinciarum & civitatum Africæ à Sirmondo edita, in qua continentur *nomina Episcoporum Catholicorum diversarum provinciarum qui Carthaginem ex præcepto regali venerunt pro reddenda ratione fidei, anno* VI. *Regis Hunerici.* Primi reges Francorum Christiani eodem jure ac potestate plurimas Synodos convocari jusserunt, in diversis Galliarum civitatibus. Nec solum Synodos convocabant Imperatores Christiani, sed etiam eas confirmabant. Episcopi congregati in concilio Constantinopolitano primo in Epistola ad Theodosium magnum cujus jussu convocati fuerant, petunt ab eo confirmari canones quos in eo concilio decreverunt. Πρὸς δὲ τούτοις, inquiunt, καὶ ὑπὲρ εὐταξίας τῶν ἐκκλησιῶν ῥητοὺς κανόνας ὡρίσαμεν, ἅπερ ἅπαντα τῷ δὲ ἡμῶν γράμματι ὑπετάξαμεν. Δεόμεθα τοίνυν τῆς σῆς ἡμερότητος γράμματι τῆς σῆς εὐσεβείας ἐπικυρωθῆναι τῆς συνόδου τὴν ψῆφον, ἵνα ὥσπερ τοῖς σῆς εὐσεβείας γράμμασι τὴν ἐκκλησίαν τετίμηκας, οὕτως καὶ τῶν δοξάντων ἐπισφραγίσῃς τὸ τέλος. *Adhac componendis & ordinandis Ecclesiis certas definivimus regulas, quas & huic Epistolæ subjecimus. Petimus igitur à tua clementia, pietatis ejus litteris confirmari Synodi sententiam, ut quemadmodum rescriptis pietatis tuæ Ecclesiam honorasti, ita nunc decretorum in ea senatorum confirmationi manum ultimam imponere velis.* Nec solum à se convocatis confirmationem dabant conciliis, sed etiam antiquorum conciliorum decretis auctoritatem lege sua conciliabant. Sic Iustinianus constitutione CXXXI. sanxit, ut *quatuor conciliorum canones pro legibus haberentur.* In iis conciliis quæ sub Imperatoribus gentilibus habita sunt plebs etiam solebat interesse, ut planum fit ex concilio Carthaginensi de baptismo hæreticorum sub Cypriano, quo in unum convenerunt non solum Episcopi *plurimi ex provinciis Africa, Numidia & Mauritania, cum presbyteris & diaconibus, sed etiam plebis maxima pars præsens adfuit.* Ubi vero

Imperatores Christiani facti sunt & ab his Ecclesiasticarum rerum cura pendere cœpit, delegati ab his principe loco in iis residebant judices. Sic postquam electionis jus plebi in ordinatione Episcoporum ademptum fuit, ad reges & principes temporales id translatum est, qui in locum plebis successere, ejusque jure usi sunt cum populi consensum habeant, & pars ejus præcipua censeantur. De qua re pluribus erit alibi dicendum. Principis esse leges de religione condere, de fide Catholica, de Ecclesiis, de Episcopis, de clericis, deque aliis hujusmodi quæ externam potestatem spectant, sive τὴν ἔξω ἐπισκοπὴν, circa res & personas Ecclesiasticas, ea quæ fecere Christiani Imperatores in Ecclesia sui temporis, abunde nos instruunt. Hæc enim est ἀρχιτεκτονικὴ sive νομοθετικὴ qua Principes legum sanctionibus non uni generi hominum sibi subditorum consulere debent, sed in universum omnibus tam Laicis quam Ecclesiasticis, quatenus Ecclesia est in republica & reipublicæ pars, non respublica Ecclesiæ. Cum igitur & religionis curam ac sollicitudinem ut à se dependentem gerere teneantur, omnia quibus cultus divinus promoveri, bonum Ecclesiæ procurari, & religionis puritas conservari possit, & alia ad istam externam potestatem pertinentia providere debent atque administrare. In rebus & personis Ecclesiasticis ea posita est. Ad res spectat quod de conciliorum pro religione & fide Catholica contra hæreses & schismata subinde nascentia convocandorum & confirmandorum potestate diximus. Locum & tempus ipsi constituebant, personas ipsas quas adesse volebant nominare consueverant, quos & quot Episcopos ad ea convenire juberent. Ut proinde falsum sit quod apud Socratem historicum legitur lib. I. c. VIII. ubi de concilio Antiocheno Arrianorum loquens ait, Iulium Episcopum Romæ non interfuisse, nec legatos misisse, Καί τοι κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης τὰς ἐκκλησίας κανονίζειν, *Canone Ecclesiastico jubente non oportere Ecclesias regulas de fide exponere præter sententiam Episcopi Romani.* Quis ille κανὼν Ecclesiasticus qui id sanxit? Si κανὼν ibi pro consuetudine accipitur, ut sæpe alias, nullam talem fuisse consuetudinem pro certo ausim asserere, cum usus Ecclesiæ veteris & praxis in contrarium fuerit. Si de conciliis τοπικοῖς hoc intelligatur, falsitas ipsa quidquam falsius non posset comminisci. Si de Oecumenicis accipiatur, non magis id verum deprehendetur. Concilio quippe Constantinopolitano primo nec Papa per se, nec per legatos suos interfuit, nihilominus Oecumenicum est habitum, & parem cum reliquis tribus auctoritatem habuit. A Theodosio magno concilium illud convocatum est ex Orientalibus ferme solis Episcopis, & ab eo confirmatum. Cui cum licue-

rit κανονίζειν præter γνώμην Papæ Romani, falſus ille canon Eccleſiaſticus quem nobis obtrudit Socrates. Fateor maximam tum auctoritatem fuiſſe Epiſcopi Romani ob urbis dignitatem cui præſidebat, & Imperatores in conciliis cogendis ſæpius voluiſſe ut iis adeſſet is propter potiorem ejus auctoritatem, ſed cum convocatio Epiſcoporum ab arbitrio Principis penderet, qui & potuit præterire Epiſcopum Romanum, quique poteſtatem dabat Epiſcopis congregatis τοῦ κανονίζειν, quum & canones ſive decreta eorum poſtea confirmaret, non neceſſaria fuit ad hoc præſentia Epiſcopi Romani, nec abſentia ejuſdem vitium fuit aut cauſa ſontica qua cæteri prohiberentur κανονίζειν, aut ut canones ab his expoſiti fierent irriti. Quod ad perſonas attinet, veteres Principes Chriſtiani leges tulerunt de Epiſcoporum conſecratione deque aliis clericis, de Monachis & aſcetriis. Qualis Epiſcopus ordinari deberet aut de quo ordine, quomodo fieri. Quid pro cathedratico ſolvere deberent, non ſolum Conſtantinopolitanus, & Alexandrinus, & Antiochenus, & Hieroſolymitanus Patriarchæ, ſed etiam ipſe Papa Romanus. *Iubemus*, inquit Iuſtinianus, *beatiſſimum quidem Patriarcham, id eſt, Papam Romanum, & Conſtantinopolitanum, & Alexandrinum & Theopolitanum, id eſt Antiochenum & Hieroſolymi-num, ſiquidem conſuetudo eſt Epiſcopis vel clericis in eorum conſecratione non minus quam viginti libras auri præſtari, ea tantum dari quæ conſuetudo vult, quod ſi plus ſit quod antea dabatur, nihil ab hoc tempore ultra viginti libras auri præſtatur.* Novella CXXIII. Ipſi etiam Papæ Romani certam ſummam ſolvebant Imperatoribus, cum electionis ſuæ confirmationem ab his expetebant priuſquam ordinarentur vel conſecrarentur. Item de clericis qui & quomodo fieri debent, quid emphaniſticorum nomine ab his exigi. De numero eorum in unaquaque urbe quot creari deberent, deque aliis ejuſmodi multis quæ perſonas Eccleſiaſticas & loca ipſa ſive Eccleſias & earum jura ſpectabant. De Diœceſibus civitatum & prærogativis privilegiiſque ampliandis vel confirmandis vel derogandis. Ut cum Iuſtinianus Archiepiſcopos primæ Iuſtinianæ pluribus prærogativis & finibus amplioribus auxit, cum civitates circa Viminacum proprium habere Archiepiſcopum juſſit, cum Theſſalonicenſis Epiſcopi jura cum territorio diminuit, cum Carthaginenſi ſua conſervanda præcepit aliiſque Metropolitanis, cum quis ordo inter Patriarchas eſſe deberet conſtituit, ut Papa quidem Romanus prior omnibus Epiſcopis & Patriarchis ſedeat & poſt illum Conſtantinopolitanæ civitatis Epiſcopus. Non igitur leges tantum facere de religione ac fide omnibus obſervandas, dummodo verbo divino non contraveniant, poteſt Princeps Chriſtianus, vel ſummus magiſtratus, ſed etiam ſuos ſubditos ad decreta Synodalia obſervanda

quæ verbo Dei conformia ſunt obligare & cogere. Ubicumque ſane imperio opus eſt per vim agente ac jubente, aut juriſdictione cogente & cohercente nihil iſtic habent quod agant verbi divini miniſtri, neque jus agendi ullum, etiamſi de re aut perſona Eccleſiaſtica quæſtio ſit, aut de religione agatur, ſed ad Principes aut magiſtratus ea vis coactiva & illud jus imperativum & coërcitivum pertinet. Exempla ex purioris & antiquioris Eccleſiæ praxi aliquot afferam. In Diœceſi Africana Creſconius Villa-Regenſis Epiſcopus plebe ſua derelicta Tabunienſem invaſerat Eccleſiam. Sæpius commonitus à Coepiſcopis ſuis ſecundum quod ſtatutum fuerat non licere fieri tranſlationes Epiſcoporum , relinquere eam quam invaſerat Eccleſiam, contempſit. Cum adverſum eum pronuntiata, confirmata etiam fuiſſent in plenario concilio Carthaginenſi, nec ille obedire vellet, petierunt à concilio provinciæ ejuſdem Epiſcopi ut liceret ſibi rectorem provinciæ adverſus illum adire, ut qui miti admonitione fratrum acquieſcere noluiſſet, auctoritate judiciaria protinus excluderetur. Principes hoc etiam ſtatuiſſe ibidem aſſerunt, ut ſi quis parere ſponte nollet & acquieſcere decretis concilii, rector provinciæ contra eum adiretur qui per vim cogeret obtemperare, atque etiam dignitatis ſuæ gradu dejiceret. Reſpondit Aurelius qui eo concilio præſidebat, in hæc verba: *Servata forma diſciplinæ , non æſtimabitur appetitus , ſi à veſtra charitate modeſte conventus recedere detrectaverit , cum fuerit ſuo contemptu & contumacia faciente, etiam auctoritate judiciaria conventus.* Vide Can. XLVIII. Codicis Africani. Nihil facturos eos pronuntiat contra formam diſciplinæ Eccleſiaſticæ , ſi modeſte à fratribus conventus detrectaverit recedere, ſibi enim imputare debere ac ſuæ contumaciæ quod in eum judiciaria auctoritas implorata fuerit. Reliquiæ idolorum per ea tempora in Africa multæ manſerant, templis eorum ſtantibus multis locis. Non ea ipſi abolenda cenſent Epiſcopi, ſed ſanciunt petendum ab Imperatoribus ut juberent templa idolorum quæ in agris vel in locis *abditis nullo ornamento ſunt, omni modo deſtrui.* Ab iiſdem Imperatoribus petendum decernunt ut convivia quæ contra præcepta divina multis in locis tum exercebantur à paganis, qui & Chriſtianos ad ea celebranda cogebant pœna impoſita, vetari jubeant in poſterum. Petendum etiam ab iis ſanxerunt ut ſpectacula theatrorum cæterorumque ludorum die Dominica vel cæteris religionis Chriſtianę diebus celeberrimis haberi tum ſolita amoverent. Item illud etiam poſcendum , *ut ſtatuere dignentur Imperatores ut ſi quis cujuslibet honoris clericus judicio Epiſcoporum quocumq; crimine fuerit damnatus non liceat eum ab Eccleſiis quibus præfuit, ſive à quolibet homine defenſari, interpoſita pœna damni pecuniæ atque honoris, qua nec ætatem nec ſexum excuſandum eſſe præcipiant.*

De

De manumissionibus etiam in Ecclesia faciendis *si id nostri*, inquiunt, *consacerdotes per Italiam facere reperiuntur, nostræ etiam erit fiduciæ istorum ordinem consequi. Data licentiæ legato*, quem ad Imperatores mittebant super his & aliis causis Ecclesiasticis, *ut quæcunque digna fide pro statu Ecclesiæ & salute animarum agere potuerit, se laudabiliter in conspectu Domini accepturos.* Hæc erat forma Ecclesiasticæ disciplinæ per illa tempora & potestatis principalis circa res & personas Ecclesiasticas, quam ex istis paucis, sed rectis & impressis vestigiis, licet cognoscere. Nam alibi, quam hic tantum adumbramus, lineamentis suis omnibus perfectam dabimus & coloribus. Excepta igitur interna potestate quæ competit ministris verbi, omnis alia quæ extra Ecclesiam exercenda & exerenda est cum imperio & jure cogendi cohercendique, ad Principis & magistratus summi officium pertinet. Monita vitæ & ordo disciplinæ cum omni potestate interna vel interioris Ecclesiastici fori ministris Ecclesiæ ex officio datur exercenda. Quænam illa sit potestas interior Ecclesiastica, paucis explicandum. Pontificii Doctores triplicem in Episcopo potestatem faciunt, ordinis, interioris jurisdictionis, & exterioris. Jam docuimus in superioribus non distingui debere potestatem ordinis à potestate jurisdictionis interioris. Ordinatus quippe semel & simul uno actu & una manuum impositione qua in ordinem sacrum & ad ministerium divinum adlegitur, omnem potestatem accipit quam tale ministerium & officium requirit. Ea interioris est in Ecclesia fori, & solam interioris hominis curam, quæ tam in sacramentis conficiendis & administrandis versatur, quæ ipsa est potestas ordinis, quam in regendo populo Christiano per potestatem fori interioris Ecclesiastici. Iurisdictionem iidem porro interiorem ac exteriorem ita distinguunt, ut interior sit qua sacerdos possit peccatorem confessum à peccatis absolvere & satisfactionem imponere: exterior autem qua peccatores adstringit vinculo anathematis, aliasque publicas censuras inrogat & ab iisdem exsolvit. Verum hæ duæ jurisdictiones unam faciunt, eamque solam interiorem. Nulla quippe exterior est, cum utraque respiciat & pro objecto habeat hominem interiorem, id est animam. Quam pro interiore autem habent ea nulla est in Episcopo vel sacerdote, quia nemo præter Deum καρδιογνώστην remittere peccata potest, nec quisquam ministrorum eam à Deo potestatem accepit quam sibi Deus reservavit. Ligandi & solvendi potestas non est potestas remittendi peccata, sed pœnam relaxandi quæ pro peccato imponitur. Clemens constitutionum Apostolicarum lib. II. cap. XXXIV. Ὅσῳ τοίνυν ψυχὴ σώματος κρείττων, τοσούτῳ ἱερωσύνη βασιλείας. Δεσμεύει γὰρ αὕτη καὶ λύει τοὺς τιμωρίας, ἢ ἀφέσεως ἀξίους. *Quanto anima corpore præstantior est, tanto sacerdo-*

tium

tium præstat regiæ potestati. Ligat enim aut solvit supplicio vel remissione dignos. Ligantur igitur quibus pœna vel censura Ecclesiastica pro delicto imponitur, solvuntur quibus pœna remissa est. Remitti etiam peccatum simul intelligitur cum pœna remittitur. Cum enim pœna sequatur peccatum, ea remissa hoc etiam remissum censetur. Nec aliter intelligenda apud Iohannem hæc verba Christi quibus Apostolis concessit potestatem remittendi peccata & retinendi, id est ligandi & solvendi, cap. XX. vers. XXIII. *Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ligati quippe relinquuntur quorum peccata retinentur, & solvuntur quibus remittuntur. Nec placet de Baptismo intelligi, quamvis certum sit & per baptismum peccata remitti. Sed omnino verum est iis verbis eandem potestatem Apostolis tum traditam fuisse quam Matthæus aliter expressit, sed idem valente loquendi figura, cap. XVI. vers. XIX. in persona Petri: *Dabo tibi claves regni cœlorum & quidquid ligaveris super terram, erit ligatum in cœlis; & quodcunque solveris super terram erit solutum & in cœlis.* Eadem potestas clavium est qua cœlum aperitur & clauditur peccatoribus, cum ea qua ligantur & solvuntur peccatores, & qua peccata iis remittuntur & non remittuntur, id est retinentur. Non est autem dubium quin per veram pœnitentiam quam egerit is cui agenda imposita sit à ministro Ecclesiæ, remittantur vere ei peccata. Atque idem cum post tempus exactum pœnitentiæ reconciliatus fuerit communioni qua se indignum culpa sua reddiderat, ut à pœna absolvitur, id est excommunicatione, sic etiam à peccato absolvi omnino videtur ubi dignos pœnitentiæ fructus egerit. Cui ob peccatum in terris Ecclesiæ ingressus & communio corporis Christi negatur, huic etiam clauditur cæli janua, id est introitus in regnum æternum Domini nostri Iesu Christi. Huic aperitur rursus, cum in Ecclesiam iterum receptus & communioni fidelium redditus per veram pœnitentiam fuerit. Ita pœna remissa peccatum etiam remitti intelligitur propter quod fuerat injuncta. Sed Apostoli qui sanctum Spiritum ab ipso Christo acceperant, per eundem Spiritum vere pœnitentes discernebant ab iis qui simulabant. Ideo nunquam falli poterant in remissione peccatorum danda per pœnæ remissionem, quia nunquam relaxabant pœnam nisi iis qui veram ex animo egissent pœnitentiam, quique peccati sui remissionem per eam à Deo impetrare meruissent. Quod Apostoli per Spiritum Dei cognoscentes à peccato simul & pœna nocentes absolvebant. Spiritus sanctus in iis loquebatur, docebat, prædicabat, discernebat & decernebat. Qua fiducia pronuntiarunt in primo concilio Hierosolymitano, *Spiritui sancto visum est ac nobis.* Id est nobis visum est, quia Spiritui sancto. Non solum ordina-

riam

riam in Ecclesia, sed etiam extraordinariam potestatem habuere & Apostolicam. Per extraordinariam igitur qua operabatur in iis Spiritus sanctus, peccata etiam remittebant, cum hodierni pastores ea tantum remissa declarent, non absolute remittant, quod solius Dei proprium est atq; eorum quibus Christus Spiritum sanctum ad hoc tunc donavit. Sic cum Ananias uxore quoq; consciâ intervertisset partem pecuniæ quam conferre debuit, id fecisse ab Apostolo per Spiritus sancti revelationem cognitus, etiam pœnas fraudis luit ab eodem Spiritu neci datus. Nunc alioquin etiã certum est per veram pœnitentiam peccatoris, remitti culpam simul cum pœna. Sed minister Dei ac dispensator ejus sacramentorum qui conscientiam peccatoris non penetrat, ex iis tantum quæ videt judicat. Ita sæpe absolvit à pœna excommunicationis impœnitentem, quia speciem præ se fert pœnitentis. Ita judex sæcularis, qui ex probatis tantum judicare tenetur, sæpe innocentem condemnat, & reum absolvit. Cæterum hæc omnis potestas ligandi & solvendi, aperiendi & claudendi, peccata remittendi & retinendi, cum eadem sit, interna plane appellari debet, & interioris fori, non exterioris. Cum enim per baptismum peccata remittantur, administratio tamen hujus sacramenti interioris est potestatis pastorum, non ad exteriorem spectat jurisdictionem Ecclesiæ. Ita ergo & ligandi solvendique potestas eodem pertinet, quoniam & peccata per eam remittuntur. Homo quippe interior per illam ligatur & solvitur, non exterior. Nec proprie ingressus templi interdicitur excommunicatis, sed communio corporis Christi quæ in templo celebratur. Quod si hoc ad externum aliquem actum judicialem Ecclesiæ referatur, nulla erit ministrorum verbi divini interior jurisdictio, quia non magis interioris hujus jurisdictionis pars videri debet sacramentorum administratio, quam ligandi & absolvendi sive peccata remittendi & retinendi potestas. Finis tantum respici debet. Aliquis suspenditur & excommunicatur? Sane, sed ut per pœnitentiam restitui possit & sacramenta corporis & sanguinis Christi iterum participare. Et pœnitentia illa quam quis agit ut possit reconciliari, interioris est hominis. Nulla est porro interior jurisdictio qualem ponunt Pontificii, quæ in conscientiæ privato foro exerceatur per confessionem peccatorum, & absolutionem eorundem, & satisfactionis injunctionem. Forum conscientiæ nullum est in quo hominibus agere ac jus dicere liceat, cum soli Deo pateat qui corda novit, & qui in conscientias jurisdictionem solus potest exercere. Unusquisque autem suæ conscientiæ arbiter est, eam probat & examinat, & confessionem peccatorum suorum soli Deo facere debet, qui & ea potest remittere. Chrysostomus Homilia v. de incomprehensibili Dei natura.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ra. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ δέομαι, καὶ ἀντιβολῶ ἐξομολογεῖσθαι τῷ θεῷ συνεχῶς. Τὸ συνειδὸς ἀνάπτυξον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτῷ δεῖξον τὰ τραύματα, καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ φάρμακα αἴτησον. *Propterea te hortor ac rogo & obſecro, ut Deo continue confeßionem tuorum peccatorum facias. Aperi coram Deo tuam conſcientiam, & ipſi tua vulnera oſtende, & ab illo pete remedia.* Quantum igitur ad conſcientiam attinet atque ejus forum interius, nulla ab ea poteſtas aut juriſdictio interior dici poteſt quæ cuiquam hominum ſubjiciatur. Quę vero interior dicitur in ligando & ſolvendo poſita, hoc etiam nomen habere poteſt, quatenus exteriori ſic dictę opponitur, quia extra Eccleſiam exercetur, & à judicibus τοῖς ἔξωθεν, id eſt qui non ſunt Eccleſiaſtici. Omnis igitur poteſtas quę Eccleſiam & res Eccleſiaſticas ſpectat, in genere & latè ſpectata aut interna eſt aut externa, aut τὰ εἴσω τῆς ἐκκλησίας reſpicit, in qua verſatur paſtorum, & miniſtrorum Dei ἐπισκοπή, quam & proinde ἐσωτερικὴν ἐπισκοπὴν nominare poſſumus, aut τὰ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, quæ ad Principem & magiſtratum ſummum vel ab eo delegatos pertinet, quæ in illis omnibus, qualia ſupra memorata ſunt, cernitur, aliiſque ſimilibus. Hæc ἐξωτερικὴ Principum poteſtas Eccleſiaſtica. Miniſter Eccleſiæ Principem Chriſtianum ligare & ſolvere, id eſt ſuſpendere & excommunicare & abſolvere æque poteſt ut alium quemlibet de grege, per illam internam poteſtatem & ἐπισκοπὴν quam à Deo accepit. At Princeps rurſum poteſt Epiſcopum per illam ſuam exteriorē ἐπισκοπὴν quæ non animam ſed corpus curat, cogere, cohercere, ad officium compellere ſi exorbitet, etiam deponere & abjicere, & exilio punire, vita quoq;, ſi talem meruerit ſententiam, privare. Alio modo deponitur miniſter Eccleſiæ in foro interiore Eccleſiaſtico quod ab ipſis paſtoribus exercetur, aliter in exteriore principali. A Principe vel magiſtratu abjectus Epiſcopus, miniſterii tantum atq; officii functionem amittit atq; exercitium intra limites juriſdictionis duntaxat vel ditionis quæ Principi illi vel magiſtratui ſubjecta eſt. Ab Imperatore Romano dejectus, in toto Imperio non potuiſſet miniſterium exercere. Sed ita depoſitus retinebat communionem inter Eccleſiaſticos & ſui ordinis miniſtros. Non enim poteſtatem quam in ordinatione accepit per impoſitionem manuum, poteſt eripere Princeps, cum nec eam poſſit dare. Si Princeps igitur velit miniſtrum aliquem ob ſua peccata prorſus degradari & καθαιρεῖσθαι, & miniſterium ſimul cum ejus functione amittere, per paſtores ipſos id faciendum debet curare, qui judices veri ipſius ſunt & auferre ſoli poſſunt quod per ordinationem dederunt. Imperatores Romani quos per vim ejicerent, quia intelligebant poteſtatem miniſterii fungendi non aliter iis adimire poſſe, in exilium eos mittebant. Quod poſſemus infinitis teſtimoniis demon-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

demonstrare. Relegatus hoc modo Episcopus remanebat nihilominus Episcopus, non ordine excidebat Episcopali, nec ad Laicorum ordinem redigebatur, atque, si volumus uti loquutione Pontificiorum sed alio intellectu, non amittebat characterem. Coepiscoporum autem suorum judicio damnatus, & depositus, laicus fiebat & ordinem mutabat charcteremque ordinis amittebat. Ad Laicam denique sic dictam communionem redigebatur, cum ille Episcopus in exilium à Principe sæculari pulsus retineret Ecclesiasticam & sacerdotalem, ut tum vocabant. Hæc Laica communio dicebatur etiam *peregrina*, respectu ejus qui ad eam detrudebatur, quia ad alienam & suo ordini peregrinam condemnabatur communionem, qua inter Laicos deinceps communicare cogebatur qui antea inter Ecclesiasticos communicabat. Utriusque communionis differentiam ita paucis explicat Optatus Milevitanus lib. III. *Aliud est communicare Episcopum cum Episcopo, & aliud communicare laicum cum Episcopo.* Laica est communio qua Laici cum Episcopo communicant. Episcopus cum Episcopo communicat non Laica communione, sed Episcopali. Cum populo communicare cogebantur qui ad Laicos redigebantur degradatione dignitatis suæ. Clerici enim, quamvis in peccatum ad mortem incidissent, propter quod gradu dejici deberent, non tamen privabantur communione Laicorum, sed eam tanquam condemnationem accipiebant qui Ecclesiasticam perdiderant. Οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. Hanc enim reddunt Patres rationem in canonicis suis Epistolis cur Episcopus vel presbyter vel diaconus, aut alius minorum ordinũ clericus, gradu suo & ordine deturbatus, à communione tantum sui ordinis alienaretur, non etiam à Laica. Duplex enim hæc fuisset unius peccati pœna, non solum privari communione Ecclesiastica, sed etiam Laica. Aliquando tamen si delictum esset tam atrox, ut non solum gradu dejici sed etiam omnino ab Ecclesia extorris fieri mereretur, utraque communione ei interdicebatur. Timotheus in Epistola canonica, Περὶ Βίσου κατασταθέντος ἐν Ἐρέβῃ πρεσβυτέρου ζητητέον. Καὶ εἰ μὲν ἀποταξαμένην τινὰ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς ἐβιάσατο, μὴ συγχωρείσθω εἶναι πρεσβύτερος, ὅπου γε οὐδὲ εἰς λαϊκοὺς ὀφείλει συνάγεσθαι, τῆς ἐκκλησίας εἰωθυίας τοὺς τοιούτους χωρίζειν. *De Bisto qui constitutus erat in Ereba presbyter, quærendum. Nam si stuprum intulit mulieri quæ virum reliquerat adhuc eo vivente, non potest manere presbyter, cum nec ut Laicus communicare debeat, quia Ecclesia consuevit talis criminis reos penitus abjicere.* Sed hæc alterius sunt loci, quæ hic tantum attulimus ut differentia signaretur potestatis principalis & Ecclesiasticæ sive Pastoralis in ministris deponendis. Cum Princeps Christianus majorum ac primorum totius Ecclesiæ Episcoporum confirmandorum jus olim habuerit, nec posset

ordinari vel Episcopus urbis Romanæ, nisi ejus electionem confirmasset Imperator, consequitur ex eo & potestatem habuisse eundem sede deturbandi, cujus electi confirmandi jus habuit. Excepta itaque interna potestate Ecclesiastica cujus arbitri sunt ac dispensatores soli pastores cum presbyteris, omnis alia externa quæ in causarum Ecclesiasticarum disceptatione tam circa res quam circa personas posita est, ad Principis curam & ἐπισκοπὴν pertinet. Iubet Apostolus rogare pro regibus & potestatibus ut quietam & tranquillam vitam cum ipsis agamus. *Non enim*, inquit Optatus Milivitanus lib. III. *Respublica est in Ecclesia, sed Ecclesia in Republica, id est in Imperio Romano.* Christus ut dixi sub illo Imperio nasci voluit, & ab Imperiali judice condemnari capitali sententia se passus est, ut exemplo suo quid discipulis suis & Ecclesiæ quam instituerat ministris faciendum esset doceret. Nec doctrina ejus huic actui fuit dissona quam & Apostolis suis tradidit, & quam Apostoli porro à se constitutis Ecclesiæ pastoribus, sicut à Christo Domino suo acceperant, tradiderunt. *Principes gentium dominantur eis, vos autem non sic.* Paulus etiam præcepit *omnem animam debere esse subjectam potestatibus*, idque ad Romanos scribens quos in Spiritu prævidebat omnem aliquando potestatem esse conculcaturos. Cap. XIII. vers. I. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subjecta sit. Non est enim potestas nisi à Deo. Quæ enim sunt, à Deo ordinatæ fuerunt.* Etiam de his quæ tunc erant id præscribit, id est gentilium potestatibus. Subjicit deinde: *Itaque quisquis resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Mox rationem subjungit cur magistratui vel Principi non debeat resisti. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ κακῶν. *Magistratus enim non sunt vindices bonorum operum metuendi, sed malorum.* Cum omnem animam dicat πᾶσαν ψυχὴν subjici debere principibus ac magistratibus, nullam excipit. Tam Ecclesiasticas ergo quam Laicas intelligit, Ecclesia enim in republica, non respublica in Ecclesia. *Merito*, inquit Optatus, *Paulus docet orandum esse pro potestatibus ac Principibus, etiam si talis esset Imperator qui gentiliter viveret, quanto quod Christianus?* Si Principibus igitur gentilibus omnem animam Christianam jubet esse subjectam Apostolus, quanto magis debet subjici Imperatori Christiano? Et sane videmus hanc primitivæ Ecclesiæ fuisse doctrinam ac disciplinam, ut non minus se subjectam esse putarit Imperatoribus jam Christianis quam fuerat gentilibus. *Cum super Imperatorem*, dicit ibidem Optatus, *non sit nisi solus Deus qui fecit Imperatorem.* Unde ergo in Ecclesiam se intrusit hæc nova potestas quæ se supra Imperatores ipsos jam extollit, quasi hominum excesserit metas, & se ut Deum, non ut hominem æstimat, non verendo eos

qui

quî post Deum ab hominibus timeri debent? An à Christo hæc potestas, quæ potestatibus à Deo ordinatis subjici non vult, quibus ipse Christus, quatenus homo, se subjecit? An vicarius Christi majus habebit privilegium quam ille cujus vices gerit? Christus ab Imperatoris gentilis ministro se judicari sustinuit, hic de omnibus terræ summis potestatibus, Imperatoribus ac regibus se judicare debere intendit, & à nemine posse judicari. Imperatores etiam Christiani purpuram suam, id est purpureæ vestis laciniam, adorandam, hoc est osculandam, offerebant subjectis suis qui se salutaturi adirent. Hic adeo se supra omnes extollit potestates ut etiam Principibus supremis non pedes suos, sed quod est indignius, soleam porrigat adorandam. Ut eam molliat indignitatem, crucem in ea ex gemmis contextam præbet simul osculandam. Hoc etiam indignius quod crucem Christi quam omnibus ille gestandam qui sequi se voluerint proponit, & magis etiam ministris Ecclesiæ, hic ad pedes suos abjicit. An hoc crucem Christi portare est, pedibus eam inducere? Si crucem adorari à me debere judicarem, in altari positam osculari potius vellem quam infra genua & crura hominis mortalis depressam in solea ejus prostratus adorare. Pontifex Iudæorum summus judicabatur, & contra eum testimonium dicebatur. Cur Pontifex hic summus Christianorum à nemine judicari se posse prætendit? Et certum tamen est Pontificem summum in Republica Iudaica cum sacerdotibus longe majorem in judiciis habuisse auctoritatem & potestatem quam presbyteros vel Episcopos primitivæ Ecclesiæ. Nec enim ex πολιτείᾳ Iudaica in qua sacerdotes plurimum potuerunt, trahendum exemplum, ut idem statuatur & in Christiana. Nulli quippe sacerdotes in Christiana Ecclesia ab ejus pastore summo Christo instituti, ut in Iudaica republica, nec ulla his sicut illis attributa in civilibus jurisdictio. Presbyteri vel Episcopi quos Christus per Apostolos suos constituit ad regendam Ecclesiam, solam habuere animarum curationem, non corporum. Nullam extra Ecclesiam exercuere potestatem, ut Iudæorum sacerdotes. Hi ex una tantum tribu sumebantur, quæ dicata ac devota fuit sacerdotio, non item isti. De rebus criminalibus sacerdotes Iudæorum soli cognoscebant, non item presbyteri sive Episcopi Ecclesiæ Christianæ. Scribitur in Tractatu de Sanhedrin cap. IV. sectione II. *Quemlibet de pecunia judicare posse, de capite nonnisi sacerdotes, Levitas, & Israëlitarum si qui filiam sacerdoti collocare possint.* In Deuteronomio cap. XVII. cum dubia causa incideret atque ardua, ad sacerdotes Levitici generis præcipitur remittenda, quæcunque illa fuisset: *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & judicium inter portas tuas videris*

verba variari, ſurge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus tuus, venieſque ad ſacerdotes Levitici generis & ad judicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab iis qui indicabunt tibi judicii veritatem. Ejuſdem Deuteronomii cap. xxx. diſtinguuntur quidem judices à ſacerdotibus, ſed tamen mandatur etiam juriſdictio & cognitio criminum ſacerdotibus, & primo loco ante judices nominantur. *Si ſteterit teſtis mendax contra hominem accuſans eum prævaricationis, ſtabunt ambo quorum cauſa eſt ante Dominum in conſpectu ſacerdotum & judicum qui fuerint in illo die.* Sub judicum tempore videntur maximam in omnibus judiciis habuiſſe poteſtatem, ſub regibus vero non tantam, nec adeo indefinitam. Nam diſtinctæ ſunt cauſæ quibus cognoſcendis præeſſent ſacerdotes, & quibus à rege poſiti magiſtratus. Quæ ad res ſacras ac divinas pertinebant, de his præcipue judicium ſacerdotum fuit, de aliis civilibus & regalibus, præſides à Rege conſtituti, ut patet ex lib. II. Chronicorum cap. XIX. his verbis, *Amarias autem ſacerdos & Pontifex veſter in his quæ ad Deum pertinent præſidebat. Porro Zabadias filius Iſmaël qui eſt dux in domo Iuda, ſuper ea opera erit quæ ad regis officium pertinent.* In Hebræo eſt, לכל דבר יהוה *in omni verbo Iehovæ*, & לכל דבר המלך, *& in omni verbo regis.* Ita & diſtinctum fuit pondus regium à pondere Sanctuarii. De quo alibi. Sublato regno & templo deſtructo ſumma auctoritas ad ſacerdotem rediit, adeo ut in omnibus Synedriis ad judicandum conſtitutis, quam fieri poſſet, maximus ſacerdotum numerus crearetur. Tum de rebus capitalibus ſoli ſacerdotes cognoverunt. In pecuniariis cauſis ubi tres judicabant, unus ex his erat ſacerdos. Synedrium magnum à Moſe inſtitutum delectis ex omnibus tribubus viris conſtabat, ac ſic partim ex Laicis qui πρεσβύτεροι λαοῦ dicebantur, partim ex ſacerdotibus compoſitum erat, ſed longe in eo minor fuit numerus ſacerdotum. Hi cognoſcebant de cauſis capitalibus. Ad ejus inſtar Ioſephus Galilææ præfectus LXX. viros delegit qui τὰς φονικὰς δίκας & maximi quæque momenti negotia deciderent. Verum de his alio loco & opere. De ipſo Pontifice ſummo judicabant, & de apoſtaſia urbium univerſali, de Pſeudoprophetis. Synedria Tribuum inſtituebant, & alia majoris momenti negotia pertractabant. Penes ſacerdotes ſeorſum miniſterium altaris fuit, & ritus ſacrificiorum, & cauſæ Dei, ut eſt in Paralipomenis. Alia ratio fuit miniſtrorum quos Chriſtus elegit ad Eccleſiam ſuam regendam, nec quicquam affine habuerunt cum Iudaicorum ſacerdotum regimine, nec cum presbyteris etiam populi. Non enim ſacerdotes fuere, nec ut illi juriſdictionem habuere, ſed nec talem ut presbyteri ſive ſeniores Synedrii magni. Nullam eis Chriſtus attribuit poteſtatem niſi ligandi & ſolvendi, & ſacramenta ſua adminiſtrandi.

di. Quæ officia curam tantum animarum spectant & regnum cælorum ac spiritutale in eo aperiendo & claudendo ministerium, non ullam mundanam potestatem, aut imperium sæculare aut civilem jurisdictionem. Christus ipse sub regno nasci voluit, & à judice regio judicari se passus est, & exemplum præbuit Apostolis suis & discipulis quod imitarentur, & quod imitandum presbyteris sive Episcopis Ecclesiarum à se constituendis proponerent. Presbyteri nomine fuerunt ut Iudaici, non re vera nec nomine sacerdotes quales Iudaici. Neque enim ullam cognitionem vel jurisdictionem cum potestate & imperio sive mero sive mixto presbyteri illi & Episcopi Christianæ Ecclesiæ habuerunt, ne potestatem quidem externam Ecclesiasticam, sed solam internam qua meliores fiunt homines, doctrina, disciplina, admonitione, alloquutione, increpatione, castigatione, abstentione, excommunicatione. Et hæc summa fuit & maxima pœna Ecclesiastici tribunalis. In examinando ac dispiciendo quis hanc pœnam mereretur, quis leviorem censuram, tota indiciaria facultas Episcoporum sive presbyterorum constitit. Nec ergo *judices* proprie, sed *quasi judices*. Quomodo enim judices qui nec de pecuniariis causis cognoscebant, nec de finibus regundis, nec de criminibus quæ multa puniuntur aut verberibus aut exilio aut morte. Abstinent & excommunicant. Sic qualescunque judices sunt, ut ait Optatus Melevitanus lib. III. *Dicite Macarium confessum esse culpam, & nostram silvisse sententiam. Sumus enim qualescunque judices in Ecclesia, quod & ipsi non negatis quod nos judices severos debere fuisse contenditis.* Horum severitas judicum in maximo ejus rigore non ultra progredi poterat, quam ut aliquem qui mereri id videretur, feriret anathemate. Cum sit, ut jam vidimus, duplex potestas Ecclesiastica, altera interna, externa altera, tam peccant qui utramque Principi vel magistratui civili tribuunt quam qui utramque denegant ministro Ecclesiastico. Reddenda quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Hujus ministro ac dispensatori sacramentorum competit interna potestas, Principi vel magistratui externa. Errant enim magnopere qui censent magistratui ex jure & officio suo deberi utriusque potestatis Ecclesiasticæ exercitionem, sed altera quæ interna est ideo cedere ministris Ecclesiæ, qui vice sua ea defungantur dum ipse externam exequitur. Quæ opinio erronea ut melius & clarius refutetur, universa hæc res tribuenda in partes & partitionibus explicanda. Ecclesiæ corpus in tria præcipue membra dividitur, in magistratum civilem, in ministros Ecclesiæ, & in turbam fidelium quæ nec in magistratu est, nec ministerio sacro dicata. Hanc divisionem etiam in Scriptis Apostolorum reperire est. Act. XV. vers. XXII. mentio fit ἀποστό-

λων

λων, ac πρεσβυτέρων σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. Apoſtoli extraordinariam habuere tum in Eccleſia regenda poteſtatem, presbyteri iidemque Epiſcopi ordinariam. Nomine autem τῆς ἐκκλησίας intelligit ipſam turbam fidelium quæ à presbyteris regebatur ordinario jure, & ab Apoſtolis extraordinario. Paulus autem in Epiſtola ad Romanos cap. XIII. magiſtratus ἐξουσίας & ἄρχοντας, appellat, & Petrus in poſteriore Catholica cap. II. κυριότητας, & δόξας, *dominationes & dignitates.* Ubi invehitur in eos *qui carnem ſequuntur, in cupiditate pollutionis ambulantes, & dominationem contemnentes, audaces & ſibi placentes, non horrentes poteſtates probris inceſſere.* Quæ apprime conveniunt in Pontificios hodiernos Epiſcopos & eorum ſummum dominum ac Principem Papam. Ἄρχοντες illi & ἐξουσίαι Principes & magiſtratus fuere gentium & infidelium. Sed ubi gratiam Chriſti accepere, non jure ſuo exciderunt, tanto magis fidelibus honorandi, ac timendi, quia jam fideles & ipſi. Poteſtatis autem Eccleſiaſticæ quam in duo genera diſtinximus, internam & externam, generaliter ſumptæ aliquæ ſunt partes toti Eccleſiæ communes, ut electio paſtorum: aliæ paſtorum ipſorum propriæ, ut ſacramentorum adminiſtratio, & clavium juriſdictio, quæ ad internam poteſtatem ſpectant: aliæ ſolius ſunt magiſtratus, nempe quæ in externa poteſtate Eccleſiaſtica, id eſt extra Eccleſiam exercendæ, poſitæ ſunt. Hujus externæ poteſtatis intuitu, paſtores non differunt à reliqua plebe. Æque enim ſubjecti ſunt utrique ἐξουσίαις, in iis quæ τὰ ἔξω τῆς ἐκκλησίας reſpiciunt. Rurſus internæ poteſtatis reſpectu quam exercerent ἐν τοῖς εἴσω τῆς ἐκκλησίας paſtores ac miniſtri verbi, Principum ac magiſtratus plebiſque fidelium nullum eſt diſcrimen, quia ex æquo plebs & ordo obnoxii habentur illi internæ poteſtati ac juriſdictioni paſtorum. Cum omnium autem interſit qualem paſtorem habeant, quia omnes ei ſunt ſubjecti, ideo non ſine cunctorum ordinum Eccleſiæ adprobatione & aſſenſu eligi debuit. Plebs, clerus & magiſtratus ſuffragia in eo eligendo olim habuere. Cæterum cum nulla non reſpublica θρησκείαν à πολιτείᾳ ſejunxerit, nulla etiam fuit natio quin religionis ac cultus divini curatores habuerit proprios, & πολιτείας etiam peculiares rectores. Romani & Græci gentiles, item Iudæi ſacerdotibus curam ſacrorum permiſerunt, ſimiliter Græci & Romani. Chriſtus cum Eccleſiam ſuam inſtitueret, peculiari Dei cultu obligandam tam ab Idololatria Gentilium vindicatam quam à ſuperſtitione Iudæorum liberatam, certos etiam delegit ſacramentorum ſuorum miniſtros & præcones qui fidei Euangelium per gentes prædicarent, & in omnibus locis Eccleſias, id eſt cœtus eorum qui fidem recepiſſent cum paſtoribus & doctoribus

bus à quibus regerentur, erigerent. Seniores isti, sive pastores, quos ad episcopandam Ecclesiam, ut ita dicam, constituebant in singulis civitatibus rectores, unde & à quo potestatem suam acceperint si quis quærat, quærere etiam potest ac dubitare à quo Apostolis prædicandi Euangelii potestas data sit. Idem quippe Christus, qui Apostolos misit per universum orbem ad fidem prædicandam, eorumdem etiam Apostolorum ministerio rectores ac pastores singularum Ecclesiarum constituit. Si Apostolica potestas in Ecclesiis ædificandis atque adnuntiando Euangelio non profecta est nec manavit ab illis quos ad fidem verbo Dei convertebant, id est à turba fidelium quos Christo acquirebant, non magis dici debet aut videri potestatem pastorum singularium in corpore integræ Ecclesiæ resedisse, quæ ab hac ad illos derivata sit, quique ideo tanquam fiduciaria opera & auctoritate utantur in regenda Ecclesia, quam ab ipsa acceperint. Apostoli qui ex mandato Christi fundarunt particulares Ecclesias quæ membra sunt corporis illius unius cujus Christus est caput, Ecclesia priores fuerunt, & missionem habuerunt à Christo ad eam Ecclesiam propagandam & extruendam. Ecclesia quippe non alia est quam fidelium turba Christo per prædicationem verbi ejus acquisitorum. Ea prædicatio mandata est Apostolis ab ipso Christo Domino suo. Sic illi ædificii Ecclesiæ fundamenta primo primi posuerunt. Unde & *fundamenta Ecclesiæ* appellantur in sacra Scriptura, super quibus Christus suam inædificavit Ecclesiam. A fundamentis igitur ipsis ita eam cœpit condere, ut quod superstructum sit non videatur vim suam substructioni tradidisse, sed è contrario eam quam acceperunt, ab ipsis fundatoribus traditam habuere. Ipsi porro Apostoli pari modo quo à Christo missi fuerunt, cum in omnibus locis simul esse non possent, alios etiam miserunt cum eadem potestate ad novas condendas Ecclesias, aut eas quæ jam conditæ essent gubernandas. Primi autem illi presbyteri quos Episcopos in urbibus & Ecclesiis singulis constituerunt, non tantum fidelibus jam factis præerant, sed docendo & prædicando novos studebant ad fidem convertere. Ita crescebat numerus fidelium, & multiplicabantur Ecclesiæ. Rectores igitur ac pastores primi Ecclesiarum, etiam ex parte fundatores earum extiterunt. Cum potestate quippe clavium & ministerii sacri non obnoxie sed plane obeundi, instituebantur ab Apostolis, nec tantum ut præessent jam conversis, sed ut alios quoscunque possent converterent. Non itaque verisimile nec verum est, eos potestatem ab Ecclesia, id est à turba fidelium quos faciebant, accepisse, sed ab ipso Christo per Apostolos ejus à quibus instituti fuerant. Sed & ipse Paulus diserte duobus locis in Epistolis ab eodem Christo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tam Apoſtolos quam doctores & paſtores in Eccleſia poſitos eſſe docuit, ut in Epiſtola ad Epheſios cap. IV. verſ. II. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους. Quod & alibi repetit in Epiſtola ad Corinthios. Tribum Levitarum in vetere fœdere ſacrorum adminiſtrationi non deſtinarunt reliquæ undecim tribus, ſed ipſe Dominus per Moſem ad hoc munus eam ſibi ſepoſuit ac deſignavit. Non igitur ex alia tribu quam ex iſta ſumebantur ſacerdotes, ſive ſacrificiorum procuratores. Quamvis autem naſcerentur eo modo non fierent qui ſacris præficiebantur, exercere tamen ſuum munus non poterant, & altari inſervire, priuſquam eſſent ordinati per unctionem, ut eſt Num. III. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἱερατεύειν. *Sacerdotes uncti, quorum manus conſecrarunt ut ſacerdotio fungerentur.* Priuſquam ſic ordinarentur & ad functionem ſacerdotalem à magno Synedrio admitterentur, prædicabantur eorum nomina coram omni populo in Synagoga, non diſſimili modo ac Chriſtianorum presbyteri & Epiſcopi in Eccleſia cum eligebantur. *Vt plebe præſente*, inquit Cyprianus, *vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur, & ſit ordinatio juſta ac legitima quæ omnium ſuffragio & judicio fuerit examinata.* Non Synagoga tamen nec ordinatio faciebat ſacerdotem, ſed natura & Dei inſtitutio. Muneris vero obeundi facultatem à Synedrio accipiebat per ordinationem. Ita etſi licentiam miniſterii ſui in Eccleſia exercendi non habeat paſtor niſi prius Eccleſiæ conſenſu & auctoritate electus ſit & ordinatus, non propterea tamen poteſtatem ſuam ab Eccleſia accipit, ſed ab inſtitutione divina, quæ ſanxit ita eſſe ab omnibus eligendum, qui præeſſe omnibus debeat. Præterea cum ſpiritale ſit miniſterium, & ad bonum ſupernaturale Eccleſiæ cui inſervit fuerit divina voluntate inſtitutum, non alium habere poteſt auctorem atque inſtitutorem præter eum qui ſpiritalium donorum & χαρισμάτων unicus dator eſt, ut fons eorum & origo. Cum reſpublica aliqua vel civitas, id eſt multitudo hominum ad hoc in unum corpus congregata ut bonum ſibi naturale procuret eo regimine quod tanquam optimum ipſa elegerit, ſive regium præoptet, ſive populare, ſive optimatum, cum in ipſa reſideat originaliter hujus boni quam quærit procuratio, etiam poteſtatem qua ſe regi vult, eis largitur & impertit quos ad ſe regendum elegerit ac ſibi præfecerit, ſive ſingulares ſint, ſive pauci electi, ſive plures. Non ita eſt de Eccleſiaſtica ac ſpiritali gubernatione. Unica in ea regendi ratio optima credi debet quam ipſi Apoſtoli Chriſto auctore conſtituerunt per plures cum æquali poteſtate verbum Dei docentes & ſacramenta ejus adminiſtrantes. Quam poteſtatem non ab Eccleſia, ſed ab ipſo Eccleſiæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

clesiæ capite, auctore & fundatore, qui & membris cæteris dona & χαρίσματα propria largitus est, accepere. Ut enim oculi vim videndi qua vigent non à cæteris membris corporis simul junctis, nec ab ullo eorum singulatim acceperunt, sed ab anima totius corporis informatrice, quæ & aliis membris suas facultates, vires ac functiones naturales attribuit atq; indidit, ita rectores Ecclesiæ & doctores qui tanquam oculi sunt hujus Dominici corporis, non potestatem suam habuerunt ab ipso corpore Ecclesiæ, aut ab aliquo præcipuo aut principali membrorum ejus, sed ab illo qui corpus ipsum formavit ac condidit, conditum & formatum usque ad consummationem sæculorum conservaturus est. Atque is Christus est. Præter eum nemo est qui caput ut sit Ecclesiæ, nisi cum æterna morte plectendo ἁρπαγμῷ, sibi possit adrogare. Qui hodie in Ecclesia id usurpat, non ulla divina institutione hoc se habere potest vere dicere, cum partim urbis prærogativa, partim Principum Christianorum liberalitate atq; indulgentia, partim conciliorum decretis, partim ambitione, partim fortuna huic ambitioni propitia ad primatum hunc pervenerit primo, ex primatu deinde ad supremam & jam non ferendam Christiano orbi plusquam despoticam ac tyrannicam potestatem conscenderit. Et cum ex Episcopo Papa surrexerit, ex Papa Monarcha & tyrannus, sicut ex ante demonstratis luce meridiana clarius confecimus, constat Episcopatum quatenus presbyteratu major est factus, inventionem esse humanæ dispositionis atque Ecclesiasticæ consuetudinis, quia ex divinæ voluntatis præscripto & ex Apostolica traditione atque usu primitivæ Ecclesiæ per duo ferme sæcula perpetim servato, presbyteri iidem fuerunt cum Episcopis, & communi consilio singulas Ecclesias quibus præsidebant, gubernaverunt. Papatus igitur ex Episcopatu emersit, Episcopatus vero jure tantum humano supra presbyteratum insurrexit. Quale itaque est fundamentum, tale & quod fundamento superpositum est haberi convenit. Neutrum ex Christi præscripto, alterum etiam contra Christi voluntatem, in injuriam capitis, in corporis Dominici perniciem sese pro capite visibili ferens ejus Ecclesiæ quæ ferre non potest præter Christum caput aliud in terris. Enimvero, ut paucis absolvam, Papatus ut nunc est, non potest melius veriusque definiri quam ut esse dicatur, hæreseon omnium cloaca, & Ecclesiæ Christi tyrannis antichristiana. De Papa ipso quid sentiendum sit, aut quis vel qualis censendus, inde cuivis intelligenti colligere licet. Quod & libri sequentes illustrius ac plenius docebunt.

FINIS APPARATVS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Errata Apparatus ſic corrigenda.

Pag. 10. lin. 7. *lege*, Epiſcopi id genus. pag. 45. lin. 2. *à fine*, nominum. pag. 55. lin. 31. ſive συνεργῷ. pag. 69. l. 4, *à fine*, Hilario. p. 82. l. 22. *ſacerdotii*. p. 96. l. 22. κηπιατῷ. p. 97. l. 7. inde quippe. p. 102. l. 33. ταυτότητος. p. 122. l. 1. Epiſcopum ſuum. p. 144. l. 29. εἰδιπικῶ. p. 141. l. 31. *meliorum*. p. 142. l. 8. *meliorum*. p. 144. l. 11. *parœcias diœceſis*. p. 151. l. 24. non intelligebantur honoribus. p. 153. l. 32. juriſdictionem. p. 158. l. 2. in ſubditos, tam nocentes. p. 160. l. 14. nolentes. ead. p. l. 31. converſatione. p. 166. l. 9. perdidere. p. 165. l. 27. præpoſpuere. 169 l. 8. aliqui φιλόπρωτοι ſibi πρωτεῖα. p. 170. l. 2. in ſe derivabantur. p. 191. l. id eſt Epulum. p. 204. l. 16. niſi ex ipſa convocatione? p. 214. l. 10. facit Petrus. p. 215. l. 19. futuram. p. 227. l. 25. Apoſtolici ἰσαρχικοῦ. p. 228. l. 3. communis eſt dominationis; Et mox, & ejus quæ. p. 230. l. 3. *à fine*, ſubmiſerunt. p. 232. l. 2. *à fine*, qui. p. 245. l. 20. ipſiſſimæ. p. 244. l. 21. conſecrari. p. 245. l. 26. *dele*, ex. p. 246. l. 2. *à fine*, προσευκτήρια loca. p. 248. l. 28. & ancilla vel famulus. p. 250. l. 3. familiæ. p. 256. l. 29. minores. p. 265. l. 24. ſpiritalis eſt λειτουργία p. 273. l. 3. *à fine*, commoditatem. p. 274. l. 28. vel ad. p. 275. l. 33. generales. p. 282. l. 24. ſpectat. p. 289. l. 7. Hieronymus. p. ead. l. 28. Syriæ Phœnices. Leviora ſi quæ occurrent plura, aut etiam graviora, ea lector per ſe emendabit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

CL. SALMASII
DE
PRIMATV PAPÆ
TRACTATVS.

CAPVT I.

DE Primatu Papæ dicturis, quædam altius repetenda de statu Ecclesiastici ordinis in Ecclesia, ejusque origine. Presbyteros olim & Episcopos eundem ordinem & gradum constituisse. Episcopos à procuratione dictos, presbyteros ab ætate. Postea ex uno ordine duos factos gradus, nominibus etiam distinctos. Episcopos appellatos, qui toti presbyterio praeessent, qui & primi presbyteri. Qui ex presbyterorum ordine populum docebant, sumptos esse qui Ecclesiam regerent, & in altiore gradu, quam reliqui presbyteri, constituerentur. Hanc graduum distinctionem, quæ presbyteros ab Episcopis divisit, re ac nomine, juris esse positivi non institutionis divinæ. Eodem modo Episcopum factum esse quasi archipresbyterum, hoc est, primum inter plures ejusdem ordinis presbyteros, ut metropolitanus Episcopus sive Archiepiscopus inter plures unius provinciæ Episcopos primatum obtinuit. Primatum Episcopis dedisse urbis dignitatem. Inde ex metropoli provinciæ Metropolitas appellatos esse. Aliquando etiam & ætatē sive ordinationis antiquitatem fecisse, ut dicerentur primates. Id observatum fuisse in primatibus Africæ post Iustinianum. Ante illum & Gregorium Magnum, rem se aliter habuisse. Ita & Episcopis in presbyteros primatum attribuit in Alexandrina Ecclesia prærogativa ætatis, sive ordinationis πρεσβεία; usque ad Heraclam. Vt ex primo diacono factus est archidiaconus, ita ex primo Episcopo archiepiscopus, sive metropolita. In Ecclesiastico ordine quocunque, prius ordinatos, ut priores tempore, ita priores fuisse dignitate. Multa de hac re disputata. De Archidiaconis & Archipresbyteris. De presbyteris & diaconis Cardinalibus. De Chorepiscopis & periodeutis, sive Curatoribus. Quis sit πρεσβύτης apud Græcos. Idem qui & πρεσβυτερόντος. Papam idem sonare quod patrem. Patres appellatos etiam sacerdotes gentilium, ut & Christianorum. De nomine Cardinalis. Idem esse quod præcipuum vel principalem, & in cardine cujuscunque officii constitutum. Cum omnes præcipui vel primi diaconi presbyterive in qualibet Ecclesia occidentis vocarentur Cardinales: postea obtinuit, ut solis Romanæ urbis presbyteris ac diaconis id nominis hæreret. Omnia pæne officia Ecclesiastica ex militia civili traducta. Nullam dignitatem aut dignitatis distinctionem, ac proinde nullum in quocunque ordine Ecclesiastico primatum ab institutione divina originem habuisse. Solam Ecclesiæ procurationem & administrationem sacramentorum presbyteris Episcopisque olim communem, qui unius ordinis erant, juris esse divini.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

QVÆ superiore Tractatu disputata sunt de graduum differentiis in ordine Ecclesiastico, eorumq; appellationibus eo maxime pertinent, ut ostendamus, vel à primis Ecclesiæ nascentis incunabulis id obtinuisse, ut regimen spiritale ad formam ac typum civilis politiæ constitueretur, sub iisdem nominibus potestatum ac dignitatum, qualia usurpata cum in civili administratione, tum in sacra, tam apud Judæos, quam gentiles. Nam & à Judæis multa sumpta. Docuimus alibi Episcoporum primatus in singulis provinciis sequutos esse urbium dignitatem, adeo ut primæ civitatis ac metropoleos episcopus, idem esset & primus inter episcopos totius provinciæ. Sed de hoc postea. Nunc priusquam de Primatu Papæ tractare ingrediamur, ut tota res melius patescat, ab ipsa origine quædam repetenda. Apostolorum tempora solos presbyteros, & diaconos noverunt ad Ecclesiam regendam. *Presbyteri* ab ætate dicti, ad hunc honorem adsciti, ut mos etiam fuit in plerisque civitatibus *seniores* dici, & *majores urbis*, qui summam habebant administrationem. *Major*, idem qui & senior. Hesychius, πρεσβύτερος, μείζων, γέρων. Sic in familia qui servus ætatis, vel fidei merito cæteris antistabat, ac familiam gubernabat, *Major domus* appelat us. Hic *familiam*, hoc est, οἰκετίαν, servorum cæterorum multitudinem, ducebat, & omnium quasi dux & caput erat. Hinc & *familiam ducere* loquutio optimis auctoribus familiaris de his qui in quacunque re excellunt. Donatus in Phormione de his servis domus majoribus: *Sic columellæ apud veteres servi dicti majores domus.* Inde & *Majores palatii* nomen invenere sub primis Galliæ nostræ Regibus, quibus totius regni procuratio & quasi villicatio credita, tanquam pręcipuis ministris. Græci προοίκους eos appellant. Hinc & *major monasterii* apud Dionysium Exiguum, προεστὼς τῆς μονῆς. Hujuscemodi servos etiam πιστοὺς appellarunt Græci, quibus totius domus cura ac administratio à domino tradita. Inde & πιστὸς in navi. Et qui gregibus ovium pastor præest, πιστός. Sic enim ποιμνίτας reddidit Nicetas. Ex eo fortasse Syrus interpres πιστικὴν νάρδον vertit, רישיא, id est, capitatam, vel præcipuam cæterisque potiorem ac priorem, quasi quæ caput sit. Sic in Exodo aromata ראש, principalia aromata. Septuaginta vertunt, ἄνθος σμύρνης. Verum de his ad N. T. Major domus ac prior servus, ὁ πιστός. *Majores* vocat Tertullianus Ecclesiæ antistites, libro de Baptismo: *Sed quanto magis laicis disciplina verecundiæ & modestiæ incumbit, quum ea majoribus competat, ne sibi adsumant dicatum Episcopis officium Episcopatus.* Idem adversus Gentes: *præsident probati quique seniores.* Loquitur de religionis Christianæ præpositis, qui proprie Græcis πρεσβύτεροι.

Seniores

Seniores quoque eos vocat Ambroſius de Officiis I, cap. XX: *& hoc cum ſenioribus, hoc eſt, vel cum Epiſcopo, ſi gravior eſt cauſa, vel cum presbyteris.* In populo Iſraëlitico ſummam auctoritatem videmus habuiſſe Scriptura teſtante, ſeniores plebis, זקנים. Habuit & ſuos *presbyteros* Synagoga Judæorum. Codex Theodoſius *de Iudæis Cælicolis* leg. II: *Qui devotione tota Synagogis Iudæorum patriarchis, vel presbyteris ſe dediderunt*, & leg. XIV: *Superſtitionis indignæ eſt, ut archiſynagogi, ſive presbyteri Iudæorum, vel quos ipſi Apoſtolos vocant.* Hanc formam ſequuti Apoſtoli Chriſti ex æquo Gentilibus ac Judæis uſitatam, plebi Chriſtianæ moderandæ ſeniores impoſuerunt, quibus ad miniſterium adjuncti juniores. Hi διάκονοι voce Græca, illi πρεσβύτεροι appellati. Sed iſti ab officio procurationis etiam ἐπίσκοποι dicti. Hinc Petrus preſbyteros alloquens, Epiſt. I, cap. V: πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ, *ſeniores qui inter vos ſunt adhortor*, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, *paſcite qui vobis eſt commiſſus, gregem Dei, curam ejus agentes non coacte, ſed voluntarie.* Paulus I, ad Timotheum III: munus Epiſcopi dicit eſſe ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας. Tertullianus de Fuga: *Hanc Epiſcopatui formam Apoſtoli providentius condiderunt, ut regno ſuo ſecuri frui poſſent ſub obtentu procurandi.* Ergo officium Epiſcoporum, ut ab Apoſtolis forma ejus præſcripta eſt, *procurare.* Ἐπισκοπεῖν Græcis eſt curam agere, providere, proſpicere. Paulus in Epiſtola ad Hebræos cap. XII: εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, *curantes ne quis deficiat à gratia Dei.* Item ἐπισκοπὴ, pro cura & ſollicitudine, quam quis præ ſe fert in re alicujus tuenda aut ſalute, ut apud Jobum VI, XIV: ἐπισκοπὴ δὲ τοῦ κυρίου ὑπερεῖδέ με. Vbi eſt in Hebræo יִרְאָה, quod eſt timor, ſollicitudo. Alias ἐπισκοπὴ paſſim apud ſeptuaginta redditur, quod in Hebræo dicitur פקדה, aut פקוד, id eſt, inſpectio, viſitatio, alicujus rei adminiſtratio, ac procuratio, vel curatio. Hinc apud Petrum in Epiſt. ἀλλοτριοεπίσκοποι, *qui aliena curant & quæ nihil ad ſe attinent*, ut ibi dicturi ſumus. Græci ἐπισκόπους ἀγώνων, dixere certaminum moderatores, qui proſpiciebant, ut omnia recte atque ordine agerentur, qui & ἐπιμεληταὶ, id eſt, curatores dicti. Pollux: ἄθλων ἐπιμεληταὶ, ἔφοροι, ἐπόπται, προστάται, ἐπίσκοποι. Apud Athenienſes quoque ἐπίσκοποι appellati, qui mittebantur quotannis ad civitates ditionis ſuæ, ut inſpicerent, quid apud quoſque ageretur. Hi & φύλακες dicebantur. Græci: Ἐπίσκοποι, οἱ παρ' Ἀθηναίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἐπισκέψασθαι τὰ παρ' ἑκάστοις πεμπόμενοι, οἱ καὶ φύλακες ἐκαλοῦντο, οὓς οἱ λάκωνες Ἁρμοστὰς ἔλεγον. *Viſitatores* hodie diceremus. De cura & ſollicitudine, quam quis ægroto impendit, ἐπισκοπεῖν Xenophon dixit. Quod de medico proprie dicitur, cum ægrum inviſit, ut curet. Non igitur nomen eſt imperii

& potestatis, ut persuadere nobis Aurelianensis conatur, sed curæ & sollicitudinis, atque tutelæ. Sic semper etiam in civilibus *curatio* à potestate & imperio distincta est. Quædam enim erant munera curationis, alia potestatis & imperii. De his *honoris* nomen & *dignitatis*, proprie usurpatum, in illis *curationis* appellatio tantum obtinuit. De quibus nos alibi. Quod & satis testatur Apostolus, qui presbyteros, id est, seniores Ecclesiæ hortatur, ut gregem Dei curent & pascant, οὐκ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, idemque statim subjungit, *nec tanquam dominantes in cleris*, id est, in hæreditatibus Domini: μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων. Et notandum in primis, quod gregem Dei vocat, populum fidelem, & κλήρους, quasi sortem & hæreditatem Dei, ne pastores insolescerent, & jus potestatemque aliquam, ac dominium sibi arrogarent, quasi si proprium ac peculiarem sibi gregem regendum haberent, non Dei, qui verus est ἀρχιποίμην. Nec est quod aliquis hic objiciat vocem ἐπίσκοπος, in Glossis antiquorum Græcorum etiam in regis significatione reperiri enuntiatam, ut apud Hesychium inter alia ejus interpretamenta legitur, ἐπίσκοπος, βασιλεύς. Sciendum autem est dictionem hanc ἐπίσκοπος, non regem proprie significare, quasi utique quicunque alicui rei præsideat, aut multitudini, curam ejus habiturus, aut procurationem, idem regio more in eam dominandi jus potestatemque sibi ex eo nomine vindicare debeat. Reges, λαῶν ποιμένες, *populorum pastores*, à principe poëta appellantur. Secundum hanc pascendi curam & officium, quod populis sibi creditis impendere tenentur Reges, iidem etiam ἐπίσκοποι populorum suorum dici queant. Ἐπισκόπους de populi præsidibus ac procuratoribus, qui à rege constituuntur, legere est Maccabæorum primo cap. 1: κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν. Constat igitur & seniores Ecclesiæ administrandæ impositos ab Apostolis dictos fuisse à cura & officio ἐπισκόπους, id est, curatores vel procuratores, nec alios tunc temporis Episcopos à presbyteris fuisse habitos. Quod & Hieronymus fatetur, & omnes Græci enarratores. Horum seniorum duplex genus extitisse supra observavimus, qui ex plebe essent, & Ecclesiasticos. Duplex quoque Episcoporum genus fuit. Alii populum docebant, & orationi tantum vacabant. Alii sacramenta administrabant. Illi διδάσκαλοι dicti *doctores* ac *magistri*. Horum etiam Cathedra propria fuit. Atque ideo ubi Episcoporum ordo distingui cœptus est à presbyterorũ ordine, in altiore gradu habiti. At Apostolorum tẽporibus haud ita se res habuit, ut docuimus in superiore Tractatu. Hinc colligere datur, quam temere sit quod Tridentinum concilium fulmen vibravit in eum, *qui dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam quæ constat ex episcopis, presbyteris*

byteris & ministris. Docuissent prius illi patres, divina institutione diversos esse presbyteros ab Episcopis. Vbi vero contrarium apparet ex Apostolorum scriptis & ordinatione, qui non alios agnovere presbyteros, nisi qui & episcopi essent, quod scilicet proprium sit munus presbyteri, ἐπισκοπεῖν & ποιμαίνειν. Illud ex eo jam evidens est humanam institutionem disjunxisse episcopos à presbyteris, & ex uno ordine duos fecisse. Hæc eadem nimirum institutio est, quæ *Archiepiscopos*, *Archidiaconos*, & *Archipresbyteros* creavit, nomina primis Ecclesiæ sæculis inaudita, ut & officia. Idem igitur à principio presbyter, qui & Episcopus, postea *Episcopus* is proprie dictus, qui primus inter presbyteros, ejusdem tamen ordinis. Quod diu servatum. Cum enim duplicis, ut ante dixi, generis essent Episcopi sive presbyteri, & potiores prioresque haberentur, qui munus docendi habebant, ex eo gradus postea distincti & Episcopi isti proprie appellati. Et hi ex presbyterio eligebantur, ut cathedram ad docendum inscenderent. Hinc Episcopalis cathedra. Presbyteri enim ex suo corpore, & ordine per singulas civitates eligebant, qui cæteris præesset, ob vitanda, quæ veniunt ab æqualitate, discidia. Qui cæteros docere debebat, etiam iis præesse debere visus est. Is *archipresbyter* vero ac proprio nomine potuit appellari. Episcopi nomen quod erat omnibus presbyteris commune, tum unius veluti proprium factum, ob excellentiam. Hieronymi verba non possum præterire, quin hoc loco adferam expresse hoc signantia. Ea leguntur in Epistola ad Titum: *Idem presbyter qui Episcopus, & antequam diaboli instinctu discidia in religione fierent, & in populis diceretur, Ego Pauli, Ego Cephæ, communi consilio presbyterorum Ecclesiæ gubernabantur. Postea ut dissensionum semina evellerentur ad unum omnis sollicitudo est delata.* Notanda vero, & memoriæ cum primis adfigenda: *Sicut ergo presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine, ei qui præest, subjectos: ita Episcopi noverint se magis consuetudine, quam Dominicæ dispositionis veritate presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere.* Videant, si quid videre possunt, qui in contraria sunt sententia, ab Hieronymo diserte dici, *Ecclesiæ auctoritate*, non *domini dispositione* differentiam constitutam inter Episcopos & presbyteros. Non igitur ex divina institutione manavit Hierarchia constans ex Episcopis, Presbyteris ac Diaconis, ut sub pœna anathematis credere nos jubent Concilii Tridentini patres. Enimvero mos hic diu fuit in Alexandrina Diœcesi, ut presbyteri singulas regerent Ecclesias, & unum supra se omnes haberent Episcopum. Illi presbyteri quasi totidem episcopi censebantur. Ille vero Episcopus, qui omnibus præerat, veluti metropolitæ, aut Archiepiscopi locum tenuisse existimandus. Sozomenus lib. 1, cap. XVI: Εἶναι γὰρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔθος καθάπερ καὶ νῦν, ἑνὸς ὄντος κατὰ πάντων ἐπισκόπου, πρεσβυτέ-

ρουσιδία τῆς ἐκκλησίας κατέχειν, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ λαὸν συνάγειν. Hoc etiam confirmat Hieronymus Epiſtola ad Euagrium, ubi docet Alexandriæ, *à Marco Euangeliſta, uſque ad Heraclam & Dionyſium, presbyteros ſemper unum ex ſe electum in excelſiori gradu collocaſſe, quem Epiſcopum nominabant.* Per ſingulas Eccleſias ac civitates Alexandrinæ Diœceſeos nulli erant Epiſcopi, ſed presbyteri eas regebant, qui antiquo inſtituto iidem cum Epiſcopis. Iidem tamen unum è ſuo numero eligebant, qui majoris eſſet gradus, cuique omnes ſuberant, eique nomen Epiſcopi quaſi proprium vindicabant. In aliis provinciis non ita antiqua hæc fuit conſuetudo Epiſcopum omnibus presbyteris imponendi. In commune regebant Eccleſias presbyteri, non unius ſed omnium conſilio. Cum hoc ita fieret, & conſeſſus presbyterii, ex omnium ſententia omnia componeret & ordinaret, veriſimile tamen eſt tum quoque in eo ordine certos fuiſſe gradus, primorum ac ſecundorum ordinis, prout ætas eos diſtingueret, ac primi cujuſque, atque ætate præcedentis, maximam extitiſſe auctoritatem. Sic & *primi Diaconi*, & *primi presbyteri* mentio ſæpiuſcule occurrit in antiquis Eccleſiæ monumentis, etiam poſt clerum, ut nunc eſt, conſtitutum, & gradus diſpoſitos. Eadem porro conſuetudo, quæ ab initio ex primo presbytero in conſeſſu presbyterorum, Epiſcopum qui omnibus præeſſet, & in altiori gradu locatus eſſet, creavit, hæc ipſa inquam conſuetudo, inter plures unius provinciæ Epiſcopos, eum qui primus eſſet, & in majori civitate ſederet, aut *metropolitam*, aut *Archiepiſcopum* nominavit, & in ſublimiori gradu poſuit. Is aut *primas*, aut *primus Epiſcopus* dictus. Certe in Canonibus Apoſtolorum Can. XXXIV ſic habetur: Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλήν. *Cujuſque provinciæ Epiſcopos, ſcire oportet, qui inter ipſos primus, eumque capitis loco habere.* An non ita & licuit de presbyteris dixiſſe, ut primum è collegio ſuo agnoſcerent, & caput cenſerent? Nam ut primus Epiſcoporum eſt metropolita, vel Archiepiſcopus, ita primus presbyterorum Epiſcopus. Et primatum quidem Epiſcopis olim dabat urbis dignitas, quæ prima eſſet totius provinciæ. Vnde & *metropolitæ* vocati primi Epiſcopi, quia in metropoli ſedebant. Hæc enim prima ſedes. Vnde & Canone XXXIX. Eccleſiæ Africanæ ſancitum legimus, *ut primæ ſedis Epiſcopus, non appelletur princeps ſacerdotum, aut ſummus ſacerdos, aut aliquid hujuſmodi, ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus.* Agnoſcas hinc licet ſimplicitatem Africanarum Eccleſiarum, in quibus aliqui volunt Primum Epiſcoporum, non ex urbis dignitate proceſſiſſe, ſed ex ætate, ita ut antiquior quiſque in tota provincia Epiſco pus, ſemper primas foret, & primæ ſedis Epiſcopus. Quod tamen vel ex hoc loco convinci falſi poteſt, ubi *primæ ſedis* Epiſcopus vocatur, unuſquiſque Primas. Cum enim *prima ſedes* dicatur,

dicatur, de urbe id omnino intelligendum, quæ provinciæ prima est. Primam sedem metropoli adhærere certo argumento inde colligitur. Cum de primatu provinciæ Numidiæ contentio inter duarum civitatum Episcopos esset, penes quem esse deberet, Concilium Milevitanum sedis primatum adjudicavit Constantinæ. Ita enim decrevit, *ut matricula & archivus Numidiæ, & apud primam sedem sit & in metropoli, id est, Constantina.* Non igitur ut volunt, vagabatur primatus in omnibus Africanæ Diœceseos provinciis, semper illum eo obtinente, qui præcederet ætate, sed certæ alicui civitati, ut etiam in aliis Europæis regionibus, adnexus erat. Quod enim ab hac consuetudine ambulatorii primatus solam excipiunt provinciam proconsularem, id est, Carthaginem; recte quidem hoc faciunt, nec enim aliter potuerunt, sed idem etiam in reliquis obtinuisse scire debuerunt. Rationem ejus rei addunt falsam. Ajunt enim ceterarum quidem provinciarum Africæ primates, passim *senes* appellari, quia nempe ætatis merito primatum eum consequerentur, uno excepto Carthaginensi, qui nunquam ita vocaretur, quoniam dignitati urbis adhærentem, fixum, ac stabilem primatum possideret. Atqui id falsum. Nam Aurelius Carthaginensis Episcopus, & provinciæ Africæ primas, *senex* passim dicitur, communi appellatione cæteris primatibus. Vt Can. CXXVII: *Sanctus senex Donatianus primas vocatur.* Eodem Canone paulo post legas: *qui omnes cum sancto sene Aurelio universa cognoscant.* Certum quidem est multas sæpe contentiones extitisse inter reliquarum provinciarum civitates de primatu, & alio tempore alias eum sibi vindicasse. Certe nunquam primis & mediis temporibus hoc factum, ut ætatis prærogativæ honorem primatus debuerint Africani Episcopi. Qua de re nos pluribus dicturi sumus in peculiari Tractatu de primatibus Africanis. De quibus etiam occasione data infra erit dicendum, ubi docemus ex Justiniani institutione, hoc in Africa innovatum post eam à Vandalis receptam, ut primates ab ordinationis antiquitate dicerentur, & sic per singulas civitates ambularet, cum antea primæ cuique urbi provinciæ hic primatus assignaretur, qui idem cum honore primæ sedis, quæ in prima urbe sive metropoli statuebatur. Et illi primates Africani post Justinianum, & ab ejus institutione honorarii tantum fuere, nullo jure metropolitano prædití, sicut antea habuere. Nam Carthaginensi primati jus metropoliticum in omnes Africanæ Diœcesis provincias attribuerat constitutione sua idem Justinianus. Quo facto Archiepiscopis, sive metropolitis honorariis similiores redditi sunt, quam veris metropolitanis, ac primatibus, ex primæ sedis jure hunc titulum cum functione adeptis. Observatum porro nobis alibi ex Canone duodecimo Concilii Chalcedonensis *Archiepiscopos* nominatos, qui honorarii

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

norarii tantum essent metropolitæ, hanc dignitatem adepti rescripto imperatoris, civitatem cui præsidebant, erigentis in metropolim. Ne duæ autem essent metropoles in una provincia, unus ex his dicebatur tantum *Archiepiscopus*, qui honore solo potiebatur, quasi primus post metropolitam, ante alios omnes Episcopos. Hodie verum metropolitam vocamus *Archiepiscopum*, hoc est, primum Episcopum. Ad hunc prorsus modum ex primo Diacono fecerunt *Archidiaconum*, diversum tamen à primo Diacono. Nam in Diaconorum ordine etiamnunc aliquis primus, aliquis ultimus. Canon septimus Synodi sextæ in Trullo Diaconum superbientem, & adversus presbyteros sese efferentem, gradu suo dejicit, & in ultimum locum ejus ordinis, in quo est constitutus, rejicit. Græci προβαθμίους vocant, qui primi sunt in ordine, & ὑποβαθμίους, qui ultimi, primo nempe loco aut ultimo ordinati, ut priores tempore, priores etiam sint honore. Græci πρεσβυγενεσίαν vocant. Quod jus obtinuit in Clericorum ordinibus. Vnde & ordinatis dabantur pittacia, cum diei ac mensis adscriptione, quæ antiquitatem ordinationis ostenderet. Balsamo in Synodum Carthaginensem Can. XCII: γίνονται τοῖς χειροτονουμένοις πιττάκια μετὰ μηνολογήματος εἰς δήλωσιν τῆς πρεσβυγενεσίας. Cum igitur *primum Diaconum*, aut *primum presbyterum* legimus in antiquorum scriptis, de eo intelligendum, qui ordinationis tempore prior est. Idemque mos in Africa, & circa Episcopos viguit, ut ante notabamus, exceptis primatibus. Qui mos tamen etiam receptus postea est in primatibus ipsis ex Justiniani constitutione, ut infra sumus dicturi. Idem Balsamo: Τὸ δίκαιον τῆς πρεσβυγενεσίας ἐνεργεῖ εἰς τὰ τῶν κληρικῶν τάγματα, τιμᾶται γὰρ ἕκαστος κατὰ τὴν πρεσβυγενεσίαν τοῦ χρόνου τῆς οἰκείας χειροτονίας. Sic anterioribus semper cedebant posteriores, id est, posterius ordinati. Archidiaconus vero diversus à primo Diacono. Officium quippe est Ecclesiasticum, quod junioribus etiam Diaconis plerumque defertur. In illis autem officiis Ecclesiasticis δίκαιον πρεσβυγενεσίας locum non habuit. Ita olim primus presbyter, ætate nimirum & ordinatione prior, præsidis vicem in collegio presbyterorum tenebat. Postea electus est, qui has partes impleret, & *Episcopus* is proprie dictus. Ita & ex primo Episcopo *Archiepiscopus* exiit electione, qui olim primatum habuisset ætatis ac πρεσβυγενεσίας merito. Sic etiam facti *Archidiaconi*. Hieronymus in Epistola ad Euagrium: *Nam & Alexandriæ à Marco Euangelista, usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant: quomodo si exercitus imperatorem, aut Diaconi eligant de se, quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Apparet nondum tunc *Archidiaconi* officium ac dignitatem in Ecclesia fuisse. Presbyteri, inquit, è suo numero eligebant, quem in excelsiori gradu locabant, & Episcopum nominabant. Quod eodem modo fit ac si Diaconi de se

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

de ſe eligerent, quem induſtrium noſſent, & *Archidiaconum* vocarent. An ergo legendum, quem *Archidiaconum vocant?* Nam tum fuit *Archidiaconus.* Parem itaq; poteſtatem ſupra presbyteros habuit Epiſcopus, qui verus Archipresbyter, quam *Archidiaconus* ſupra Diaconos, aut *Archiepiſcopus* ſupra Epiſcopos. Archidiaconus non fuit Divus Laurentius, ſed primus Diaconus, de quo Prudentius:

Hic primus è ſeptem viris
Qui ſtant ad aram proximi
Levita ſublimis gradu.

At Archidiaconatum multos conſtat geſſiſſe, qui ne Diaconi quidem eſſent, quod vetatur Decretalibus Gregorii. Officium igitur potius fuit, quam gradus in ordine. Is potior dignitate poſt Epiſcopum, Epiſcopi vices tenuit. Inde & jus habebat ſuccedendi Epiſcopo in urbe Roma. Sic Novatus ſive Novatianus, cum eſſet Archidiaconus Romanæ Eccleſiæ, ſperabat ſe ſucceſſurum Cornelio jure ipſo, ex more qui obtinebat tum in Eccleſia Romana. Hanc ſpem ut illi præcideret Cornelius, presbyterum eum ordinavit. Ita enim ſcribit Eulogius Archiepiſcopus Alexandriæ in libris, contra Novatum apud Photium: Λέγει δὲ τὸν Ναυάτον ὑπὸ Κορνηλίου πάπα Ῥώμης Ἀρχιδιάκονον τῆς Ῥωμαίων καθεστάναι ἐκκλησίας, εἰς ὃν ὁ τηνικάδε τύπος κρατῶν πλεονεκτοῦντος τοῦ πάπα, τὸν ἀρχιερατικὸν κλῆρον ἔφερε. Τὸν γὰρ Ἀρχιδιάκονον ἐνενόμιστο διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι, ἀλλὰ τύφον τι νοσοῦντα Κορνήλιος, φησὶ, καὶ τῷ οἰκείῳ ἐφεδρεύοντα θανάτῳ μαθὼν, πρεσβύτερον χειροτονεῖ, πάσας τὰς εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον φερούσας αὐτοῦ περικόψας ἐλπίδας. Ergo hi Archidiaconi in Eccleſia Romana quantum ad jus ſuccedendi Epiſcopo defuncto, fuere ſimiles *Syncellis*, τοῖς συγκέλλοις Patriarcharum Conſtantinopolitanorum. De quibus nos alibi. Non hic mos fuit, nec jus in Archidiacono, apud Græcos qui negant, Ἀρχιδιάκονον apud ſe locum habere ἀρχοντικίου. Vocant illi ἀρχοντίκια, omnes Eccleſiaſticas dignitates, quæ conferebantur à Patriarcha, quibus & ſtationem in Eccleſia aſſignabat, pro arbitrio. Ὀφφίκια ἐκκλησιαστικὰ ea vocant, & ἀρχοντικὰ ἐκκλησιαστικὰ, ἀξιώματα, & uno verbo ἀρχοντίκια. De quibus alibi. Nec enim officia ac dignitates Eccleſiæ heîc propoſui recenſere, ſed viam munire ad Primatum Papæ explicandum, qui nobis nunc eſt principalis ſcopus. Archidiaconi vero officium, illi Græci ajunt eſſe περιφορᾶς πάντων ἡλίων συμπέρασμα. Ex quibus liquet ex Diaconis in illum promotos locum, qui in miniſterio conſenuiſſent. Archidiaconus quidem in Eccleſia Orientali omnibus Diaconis imperabat, etiam quolibet officio ac dignitate fultis. Nam omnes ἄρχοντες ἐκκλησιαστικοὶ erant Diaconi. In Romana Eccleſia vicarius fuit Epiſcopi, & Archipresbyterum etiam ſub ſe

habebat. Quod mirum, cum presbyteros Diaconis majores fuisse notum sit. Rationem alii inquirant. En etiam *Archipresbyterum*, qui alius sit à presbytero! Non is ita appellatur, qui locum primum obtineat in gradu presbyterorum. Nam *primus presbyter* jure πρεσβυτερίας dicitur. At *Archipresbyteri* eligebantur ab Episcopo & Archidiacono, ut constat ex lib. I. Decretalium, de officio Archidiaconi. Hi *Decani* etiam dicti nomine ex militia usurpato, ut ajunt. Ecclesia Orientalis, nullos novit *Archipresbyteros.* Nam πρῶτος πρεσβύτερος illis est, qui primas tenet in ordine presbyterii, beneficio ætatis & ordinationis. Latinis hic *primus presbyter*, vocabatur *presbyter Cardinalis*, id est, principalis, ac præcipuus presbyter. Sic *Diaconus Cardinalis*, idem cum primo Diacono, in Canone A subdiacono, XCIII. distinctione, his verbis: *A subdiacono usque ad lectores omnes subditi sint Diacono urbis Romæ.* Non solum Romæ, sed etiam in aliis olim urbibus *Cardinales Diaconi*, & *presbyteri Cardinales* appellati qui primi in suo ordine essent. Hinc cap. II, de officio Archipresbyteri, *ministerium ejus in eo constitui* dicitur, *ut diligenti cura provideat ministerium sacerdotum Cardinalium.* Quod non de urbis tantum Romæ presbyteris accipiendum, sed de primis sacerdotibus aliarum urbium, quibus parœciæ, id est, tituli commissi. Græcorum infima ætas πρωτοπαπάδας vocavit, qui videntur in locum Chorepiscoporum veterum successisse, ut ex Balsamone clarum est, scholiis in Synodum Antiochenam Can. VIII. ubi τοὺς ἐν χώραις πρεσβυτέρους, qui in Canone ipso χωρεπίσκοποι vocantur, πρωτοπαπάδας interpretatur. Et ad Canonem sequentem: κεκωλυμένον ὑπὸ τῶν κανόνων ἐστὶν ἐπισκόπους γίνεσθαι εἰς βραχείας πόλεις, ἢ κώμας, ἢ διὰ τοῦτο ἐχειροτόνουν εἰς ταύτας πρεσβυτέρους, ἢ πρωτοπαπάδας, ἢ χωρεπισκόπους. In responsionibus Johannis Episcopi Citri, quæstio proponitur, τίνες προτιμῶνται εἰς τὸ ψηφίζεσθαι, εἰς ἐπισκοπὰς, ὁ πρωτοπάπας, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἱερεῖς, ἢ οἱ διάκονοι ἔχοντες ἀρχοντικὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια. *Quæritur quinam præferantur in electione Episcopali, protopapas, & qui post ipsum sunt sacerdotes, an Diaconi, qui officia Ecclesiastica gerunt principalia.* Vides *Protopapam* multis sacerdotibus præesse, ut plane sit vel *primus presbyter*, vel sane *archipresbyter* Latinorum. Nam & singulæ plebes *Archipresbyterum* habebant, quibus non solum populi sollicitudo commissa, sed etiam hæc cura incubuit, ut vitam presbyterorum, *qui per minores titulos habitabant, jugi circumspectione custodirent*, ut diserte dicit cap. IV, de officio Archipresbyteri. Idem munus olim fuit *Chorepiscoporum*, qui & περιοδευταὶ, id est, Curatores. Hi & postea infimæ Latinitati *Curati*, pro Curatoribus, id est, ἐπισκόποις. Nam Canon LVII, Synodi Laodicenæ περιοδευτὰς nominat, qui χωρεπίσκοποι sunt in Synodo Antiochena. Et Iustinianus Cod. de Clericis & Episcopis leg. XLII.

Chorepis-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Chorepiſcopum interpretatur, *periodeutam, vel viſitatorem.* Verum de his Chorepiſcopis nos alibi, & adhuc infra. Προτοπαπᾶς autem idem quod πρωτοπρεσβύτερος. Nam πάππας eſt pater, vel ſenior. Unde & *pappas* etiam Latinis pro pædagogo ſeniore:

——— *prægustet pocula pappas.*

Ex eo & *Papæ* aliquando vocati omnes Epiſcopi. Germani hodieque presbyterum vocant Faf, quod ex illo *papa* factum eſt. *Patres* etiam appellati, quæ vox idem ſignificat quod papa. Juſtinus Paulum Apoſtolum πατέρα πατέρων nominat. Græci quoque gentiles hoc nomine ſacerdotes ſuos honorarunt. *Pater ſacrorum* notus ex veteribus inſcriptionibus, & πατὴρ τῆς ἱερᾶς τάξεως. In ſacris Mithræ ſacerdotes, appellati *Patres.* Quod alibi obſervavimus. Vnde in antiqua inſcriptione, *Pater & Hierocoryx Dei Solis invicti Mithræ.* In Novella Juſtiniani CXXIII, mentio habetur, πρώτου πρεσβυτέρου, qui non eſt Archipreſbyter Latinorum, ſed primus in ordine preſbyter ex πρεσβυγενείας, & ordinationis prærogativa. Nam & ipſorum ἀρχιδιάκονος, idem qui primus ordinis diaconorum, quem in eum gradum jus πρεσβυγενείας & multorum annorum miniſterium provehebat. Verba Juſtiniani: τοῦτο δὲ ἅπερ παρέχεσθαι διετυπώσαμεν ὁ πρῶτος πρεσβύτερος τοῦ χειροτονοῦντος ἐπισκόπου καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος ὑποδεχόμενοι τοῖς ἐξ ἔθους λαμβάνουσι διαιρείσθωσαν. Vbi etiam notandum obiter, quemadmodum preſbyteri ſuperiores ſunt uno gradu diaconis, ita & primum preſbyterum commemorari ante Archidiaconum, ſive primum Diaconum. Quod aliter uſitatum fuit in Eccleſia Occidentali, ubi Archidiacono ſuberat Archipresbyter. Diximus ſupra ex Leone papa Archipreſbyterum præfuiſſe *ſacerdotibus Cardinalibus.* Qui *ſacerdotes Cardinales*, primi ſunt, & principales presbyteri, quos πρώτους πρεσβυτέρους & πρωτοπαπάδας, Græci vocitant, qui non ſolum Romæ, ſed etiam in aliis provinciis fuerunt. *Cardinalis* enim à cardine, idem quod præcipuus ac principalis, in cardine conſtitutus. Nam & *cardo rei* quid dicatur notum eſt. Sic Caſſiodoro lib. VII, Variarum Epiſt. XXXI: *Princeps Cardinalis*, primus princeps agentium in rebus dicitur: *ut quia principem noſtrum Cardinalem obſequiis noſtris deeſſe non patimur, tu ejus locum vicarii nomine in urbe Romana ſollemniter debeas continere.* Ita *Cardinales venti* Latinis, qui Græcis αὐθεντικοὶ ἄνεμοι, ex quattuor præcipuis mundi partibus flantes. Item *Cardinales virtutes*, & *Cardinalia opera*, apud Ambroſium. Inde & *Diaconus Cardinalis*, pro primo Diacono. Ita etiam poſtea dici cœptus *Archidiaconus*, qui eligebatur, quod omnibus Diaconis imperaret. Eo modo & Græcis πρῶτος ἐπίσκοπος & ἀρχιεπίσκοπος idem. Certe iidem Græci ἀρχιδιάκονον primum Diaconum nuncuparunt, qui non electione, ſed electionis πρεσ-

γυρεσίᾳ, in eum gradum perveniebat. *Cardinalem* porro *Diaconum* eum dictum, qui in Archidiaconum eligeretur, colligitur ex Gregorii Magni Epist. LXXXI, lib. I, his verbis: *Si Liberatus Diaconus nondum factus est Cardinalis, ordinatis à te Diaconis non debet præponi.* Et paulo post: *sed si ejus obedientia fueris invitatus, poteris eum facere Cardinalem.* Procedente demum tempore usus obtinuit, vel abusus potius, ut omnes Diaconi presbyterique Romani Episcopi, sed soli, dicerentur *Cardinales*, per excellentiam dignitatis, ut ipse urbis Episcopus *Papæ* nomen sibi tanquam proprium vindicavit, quod olim omnibus Episcopis dabatur. Hæc origo Collegii Cardinalium, qui novum nunc ordinem in Ecclesia constituunt, supra omnes ordines sese efferentem Ecclesiasticos. De quibus Cardinalibus, eorumque origine ac dignitate specialem Tractatum habemus, una cum aliis de ordinibus Ecclesiasticis, si Deus vitam annuerit, edendum. Patriarcha Constantinopolitanus, qui primus post Romanum sedebat, nullos in ministerio suo habuit Diaconos Cardinales, ut Romanus, sed præsto illi fuere Diaconi variis dignitatibus præditi, quos ipse creabat. De quibus videndus Johannes Citri Episcopus in Quæstionibus ac Responsionibus. Hi sunt Diaconi, qui Can VII, Synodi sextæ in Trullo dicuntur, διάκονοι ἔχοντες ὀφφίκια ἐκκλησιαστικά, qui non solum ante presbyteros, sed etiam ante Episcopos sedebant, quamvis Canone illo vetentur, vel ante presbyteros sibi πρωτοκαθεδρίαν vindicare. Sed id minime obtinuisse colligitur ex scholiis Balsamonis in Canonem XVIII, Nicenæ Synodi. Fuere & presbyteris in Ecclesia sua Ecclesiastica officia ac dignitates. De quibus non hic dicendi locus. Hæc omnia invexit Ecclesiæ consuetudo, quæ non solum dignitates omnes Ecclesiasticas nominibus in civili politia usitatis distinxit, sed etiam ad illud instar eas instituit. Hinc *Primicerii, Exarchi, Chartophylaces, Referendarii, Commentarienses, Castrenses, Hieromnemones, Archontes, Defensores*, & alia vocabula ex Palatina militia sumpta, & in Ecclesiasticam translata. Sed hæc posteriorum temporum. Nulla igitur dignitas in Ecclesia, nullus dignitatis gradus, aut ordo ex jure divino vel institutione Apostolica descendit. Sola procuratio Ecclesiæ communis presbyteris & Episcopis per Apostolica & prima Ecclesia tempora, ab instituto divino processisse existimanda est. Nec ergo Primatus ullus in ordine Ecclesiastico divinæ institutioni acceptus referri debet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

CAPVT II.

Duplicis generis primatum fuisse, tam in civilibus, quam in Ecclesiasticis muneribus, sive officiis. Vnum ab electione tributum, alterum ab ætatis merito. Primatum qui antiquitatis beneficio conferebatur, non mutasse ordinem, neque nomen, sed sub eodem nomine, atque in eodem ordine, prærogativam aliquam antiquiori tribuisse. Primatum ab electione interdum tam ordinem, quam gradum alium & altiorem fecisse. In utroque genere primatus interdum indifferenter usurpata Græcis vocabula, πρωτεῖα & ἀρχῆς. Id aliquot exemplis firmatum. De primis ac prioribus monachis. Quomodo primus à priore differat. Ita Græcos πρότερον ac πρῶτον distinxisse. Interdum tamen hæc nomina confundi. Primicerios dictos mediæ Latinitatis ævo, qui primi essent in quocunque ordine atque officio. Vnde id nomen factum. Sic secundicerios ac tertiocerios ab ordine secundo & tertio appellatos. Ab altero genere primatus ad alterum facilem transitum dari. Ideo sæpe in his novationem intercessisse, ut qui primatus olim ab ætate dabatur, postea electione tributus sit. In primatibus Africanis id obtinuisse ex Institutione Iustiniani. In reliquis Episcopis exceptis primatibus, hoc idem semper usurpatum in illa diœcesi. Primum sacerdotem dici, qui primus in ordinem sacerdotum adlectus sit. Alium esse & aliter dici summum sacerdotem, qui & ἀρχιερεύς. Ab electione igitur venit summum esse ac supremum, ab ordinationis vel electionis tempore Primum. Sic multa vocabula à πρῶτος facta. Differentia primi Diaconi & Archidiaconi. De πρεσβείᾳ τῆς πρωτοκλισίας & πρεσβείᾳ τῆς ἀρχιερείας. Hunc suprematum potius videri vocandum, alterum primatum simpliciter. Primatus potestatis Latinis veteribus exprimi per præpositionem supra, vel super. Hinc supra Velarios, & Supervelarius, qui præfectus vel magister Velariorum. Aliis exemplis id probatum. Græcos in compositione per ἀρχή, hunc suprematum expressisse, ut in ἀρχιποίμην, ἀρχιερεύς & ἀρχιοινοχόος, & similibus. Petrum primatum habuisse in Apostolos, non suprematum. Πρῶτον ἀποστόλων fuisse non ἀρχαπόστολον. Hinc primicerium Apostolorum vocari à veteribus. Primatum temporis nullam primo potestatem conferre, sed solum ἀρχαιολογὸν id habere ac tribuere. Hanc differentiam videri, πρεσβευσίας & πρωτευσίας. Interdum tamen hæc confundi. Multa alia notata adstruendo discrimini inter primatum ordinis ac sedis, & primatum magisterii vel potestatis. Alium fuisse magistrum ac præfectum collegii, alium primum, vel primicerium in singulis collegii decuriis. De decuriis officiorum diversorum ac collegiorum obiter dictum. Quid curia, quid decuria. De decanis, unde ea vox & quinam proprie. Concluditur Primatum ordinis ex promotionis tempore assignari, Primatum ἀρχαιολογὸν ac magisterialem ex electione. Alia plurima ad eam rem pertinentia.

EX illis, quæ superiori capite disceptavimus, hoc concluditur, duplicis generis in quibuscunque ordinibus, tam civilis administrationis, quam Ecclesiasticæ, esse Primatum. Unum quidem qui judicio plurium, vel paucorum, qui in ordine maxime possunt, alicui potiori defertur. Hic primatus electione datur, & plerumque eum qui sic eligitur, in altiori gradu collocat, & alterius ordinis, ac majoris loci facit. Alterum qui ætatis beneficio confertur, tempore ordinationis ad eum locum illos vocante, qui primates ordinis sui inde

 existunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

existunt. In hoc genere non alius fere ordo constituitur primorum, sed in eodem consistentes ordine, primum tantum ejus locum adipiscuntur. In utroque genere indifferenter, τοῦ πρωτείου & τῆς ἀρχῆς vocabula videmus usurpari. Ut ecce ἀρχιραβδοῦχος Græcis dicitur, quem Latini *primum lictorem* appellant. Iidem & in Ecclesiasticis Ἀρχιδιάκονον indigetant, qui primus est Diaconus, tempore ordinationis hunc illis honorem gradumque largiente. Præterea idem ἀρχέτυπον, quod πρωτότυπον. Ἀρχέχορος, idem qui πρωτόχορος, vel μεσόχορος, qui primum in choro locum tenet, & ceteris canentibus, aut saltantibus moderatur. *Princeps Agentium in rebus* dicebatur, qui primus erat in eo ordine Agentium, quem decursis gradibus inferioribus militiæ suæ tempus ad eum principatum, sive primatum vocabat. Vice versa πρῶτοι ac *primos* in illo altero genere primatus, qui electione potioribus injungitur, obtinuit dici, quos constat ex suo ordine sic emissos in altiorem ascendere. Hoc sensu πρῶτος ἐπίσκοπος dictus quem postea ἀρχιεπίσκοπον appellarunt. Item *primus monachus*, apud Julianum Antecessorem Novella v, xxi: *Primi monachi creatio non secundum ordinem temporis fiat, neque qui tempore prior est, primi loci creationem sibi præsumat*. Hic primus monachus *Archimandrita est*, quem Justinianus in ea Novella ἡγούμενον vocitat, verbis quæ sic legenda sunt: τὴν δὲ τῶν ἡγουμένων χειροτονίαν, εἴποτε συμβαίη δεῖσθαι τὸ μοναστήριον ἡγουμένου, μὴ κατὰ τάξιν τῶν εὐλαβεστάτων γίνεσθαι μοναχῶν, μηδὲ πάντως τὸν πρῶτον εὐθὺς ἡγούμενον γίνεσθαι, μηδὲ τὸν μετ' ἐκεῖνον δεύτερον, μηδὲ τὸν τρίτον. Vitiose vulgo in Græcis legitur, τὸν μετὰ, τὸν πρῶτον. Justinianus πρῶτον μοναχὸν vocat, qui tempore prior est, quem non vult utique necessario in Archimandritam eligi, nisi etiam dignior reperiatur. At Julianus eo loco *primum* distinguit à *priore*, & *primum* quidem *monachum* nuncupat, qui primus fit creatione, quique Justiniano ἡγούμενος; *prior* vero illi dicitur, qui tempore prior est, non qui primum locum per electionem adeptus est. Ex eo videtur originem duxisse loquendi consuetudo, quæ *Priores* in monasteriis nominavit, temporis ordine seniores monachos, qui secundum ab Abbate locum habent. Iste enim electione fit, illi temporis ordine sunt id quod sunt. Non nescio tamen hodie Priores monasteriorum, etiam creari multis in locis solere, & *Prioratus* inter ea beneficia numerari, quæ electione conferuntur, non ordine temporis obtinentur. Sed aliter olim. Nam & ipsos Abbates aliquando sumptos, ex ordine temporis, quo in monasterium recepti essent, hæc lex ostendit, quæ hoc fieri in posterum interdicit. *Priorem* autem monachorum à *Primo* ea maxime ratione videtur distinguere Julianus, quia *prior* in gradu tantum comparationis ponitur, *primus* autem in superlationis. Ut superior *supremus*, ita prior *primus*. Præterea

prior proprie de eo qui tempore prior est. Sic Græci πρότερον interpretantur πρεσβύτερον. *Priores*, ut *majores*, qui ante nos vixerunt, ante quos etiam multi. At *primi homines*, ante quos nulli. Sic *prior Diaconorum*, apud Innocentium cap. 1, de scrutinio in ordine faciendo: *prior Diaconorum, qui nobis adsistit, dicit*. Diaconorum antiquiorem intelligit, non Archidiaconum, quem *primum Diaconum* vocaret Julianus. Græci etiam hic nomen πρίωρος retinuerunt, ut Justinianus in Novellis, qui πρίωρας τοῦ ἀριθμοῦ, *priores numeri*, vel *cohortis*, appellat, qui primas tenent in Numero vel cohorte. Ut Novella CXVII, & alibi. Hoc tamen discrimen inter *priorem* & *primum* alii scriptores non agnoscunt, qui *primum* de utroque primatus genere usurpant, sive quem temporis ordo tribuit, sive quem electio. *Primicerios* media Latinitas maluit dicere, qui in quocunq; ordine & officio primi essent. *Primicerius* autem is proprie est, qui in prima cera hęres scriptus. Quod à testamentis manavit in tabulas ceratas referri solitis, in quibus prima cera, & ima dicebatur. Præcipuum in testamento honorem, & portionem habebant in prima cera scripti hæredes. Inde nomen *primicerii*. Græci πριμικήριον exponunt, τὸν πρῶτον τάξεως τῆς τυχούσης. Sed & *secundocerios* & *tertiocerios*, legas de secundis & tertiis, cujusque dignitatis, aut ordinis. *Primum Episcopum* supra notabamus de Archiepiscopo dici. Olim prior ordine & ætate inter Episcopos, ita dicebatur. Quod etiam Justiniani ætate in quibusdam Africanæ diœceseos provinciis in more fuit, ut primatus Episcoporum secundum ordinationis tempora procederet. Idque semper in ea diœcesi obtinuit in reliquis Episcopis provinciæ præter metropolitanum, post Justinianum etiam in ipsis Primatibus. Idemque ab initio fuisse moris certum est in primis presbyterorum, ex quibus Episcopi sunt facti: ut ex altero genere primatus, ad alterum facilis transitus. Inde etiam invaluit consuetudo, quæ primos eos magis appellandos censuit, qui tempore præcederent reliquos in eodem ordine constitutos, nomine autem principatum significante eos insigniret, qui supra omnes ejusdem ordinis positi in eminentiori ipsi gradu consisterent. Sic in sacerdotum ordine *primus sacerdos*, is dicitur ac putatur, qui primus in ordinem adscitus est, & tempore cæteros anteit. Mentio frequens in veteribus inscriptionibus *primi sacerdotis*, & *sacerdotis ex primis*. Idem & Græcis πρῶτος ἱερεὺς, ut πρῶτος πρεσβύτερος. At ἀρχιερεὺς in alio & altiori ordine supra omnes sacerdotes, etiam *primos* locatus, quem & *summum sacerdotem* etiam dixere. Sic est Episcopus respectu presbyterorum in Ecclesiastica politia. Ille enim ordinis primi sacerdos, ut supra notabamus, isti secundi. Ita & πρῶτος ἄρχων in antiqua inscriptione, & πρωτόκοσμος vel πρῶτος Κόσμος. Nam Κόσμος magistratus nomen. Στρατηγὸν, interpretatur Hesychius.

chius. Κόσμος Ἀλλαριωτᾶν in veteri Inſcriptione, *magiſtratus Allariotarum*, ab ordinando, & componendo civitatis ſtatu. Nam κόσμος non ſolum eſt ornatus, ſed etiam *ornator*, & *ordinator*. Sic μῖμος non ſolum imitandi actus, ſed etiam imitator & *mimus*. Ad hunc modum & alia multa recentioribus compoſita, πρωτονοτάριος, πρωτοσκρίνιος πρωτοασηκρήτης, quæ omnia primatum in ordine, non altioris ordinis gradum deſignant. Ita *primus presbyter*, ab *Archipresbytero* differt, licet non alium efficiat ordinem, ſed ille ordinatione anterior eſt, iſte electione primatum poſſidet, & primo etiam presbytero imperat. Sic *primus Diaconus*, vel *prior Diaconorum*, Archidiacono ſubjicitur. Græci ſane alterum primatum vocant, τὸ πρωτεῖον τῆς πρεσβυτερίας, alterum τὸ πρωτεῖον τῆς ἀρχοντείας. Latini veteres ad hunc primatum deſignandum ſæpe utuntur dictione *ſupra*, quæ ἀρχοντικὴ eſt præpoſitio eminentiam quamdam, & *ſuperioritatem*, ut barbari loquerentur, in ſubjectos denotans, vel *ſuprematum*, ut dixere quidam. Hinc in veteribus inſcriptionibus, *ſupra Velarios de Domo Auguſta*, id eſt, præpoſitus Velariorum, vel ſi liceat Græcolatinum uſurpare *Archivelarius*. Idem in alia inſcriptione appellatur, *præpoſitus Velariorum domus Auguſtæ* Sic *ſupra cubicularios*, præpoſitus cubiclariorum. Unico etiam vocabulo Latine poſſis utrumque dicere, *Supervelarium*, & *Supercubicularium*. Eadem quippe forma dictum memini Suetonio *Superjumentarium*, de Jumentariorum præfecto vel magiſtro. Et *Superſtationarium* optato Milevitano, τὸν ἐπιστάθμων προεστῶτα. In hac loquutionis formula, qua *ſupra jumentarios* aliquis vocatur, aut *ſupra Velarios*, ſemper ſubintelligenda venit vox præfecti, aut magiſtri. Qui ſupra *Velarios* nempe præpoſitus eſt, aut *jumentarios*. Græci ſuum ἐπὶ ſic etiam uſurpare conſuerunt, tam in rerum quam hominum curatione, ac præfectura ſignanda. Etenim duplex hîc animadverti debet præpoſitura, rei & hominum. Primaria illa, hæc ſecundaria quæ ut res in tuto ſit, homines etiam quibus eorum mandata cuſtodia, ſub aliorum magiſterio, ac cura ponit. Ecce enim qui Auguſti rem balneariam adminiſtrabat, ὁ ἐπὶ βαλανείων σεβαστοῦ, vocatur in antiqua inſcriptione, præpoſitus nempe ſupra Auguſti balnea. Nec prohibeam ſi quis dicere velit, *præpoſitum ad balnea*, vel *à balneis*. Nihil enim frequentius iſtis loquutionibus, quarum exempla alibi plura nobis allata. Sic apud Scribonium Largum *libertus ſupra hæreditates Tiberii*, ὁ ἐπὶ κληρονομιῶν, qui *ab hæreditatibus*, aut ad *hæreditates* præfectus dici queat. Si pluribus ejuſdem rei provincia injuncta eſſet, ut fere in officiis Domus Auguſtæ ſolitum, quæ per decurias erant diſpoſita, ut plurimum quaternas, magiſtrum omnes unum ſupra ſe habebant, qui non rei ſed hominibus præerat, eoſq; in officio continebat & coërcebat. Qui admiſſionibus principis præficiebatur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ciebatur, is *ſupra admiſſiones*, & *Admiſſionalis.* Præpoſitus vero Admiſſionalium, *ſupra Admiſſionales.* Gloſſæ *jumentarium* exponunt ἐπικτηνίτην, qui etiam ὁ ἐπὶ κτηνῶν vocatur. *Supra jumentarios*, & *Superjumentarius*, qui pluribus præeſt jumentariis. In ovium paſtoribus, hic ἀρχιποίμην diceretur, *ſupra paſtores.* Sic Dominum vocat Apoſtolus, cui Epiſcopi, ſive preſbyteri, paſtores ſunt Dominici gregis, ipſe vero Dominus ἀρχιποίμην. In buceris gregibus & armentis, Ἀρχιβούκολος, quem Latine recte dixeris *ſupra Armentarios*, vel *Superarmentarium.* In antiqua inſcriptione *Archibucolus*, alio ſenſu ponitur, pro pontifice nimirum ſacrorum Liberi, cujus ſacerdotes Βούκολοι appellabantur. Ariſtophanes in Veſpis:

Σὺ πυντὸν ἄρχε μοι βουκολεῖς Σαβάσιον.

Inde *Archibucolus* princeps Bucolorum Liberi patris. *Archibucolus Dei Liberi* in duabus antiquis inſcriptionibus legitur. Sed hæc obiter. Singula officia domus Auguſtæ ſuum habuere Præpoſitum, omnia vero etiam unum, qui omnium erat caput, & *magiſter officiorum* dicebatur, quem Græci ἡγέμονα τῶν ἐν αὐλῇ τάξεων, vel ἡγούμενον πάντων τῶν ἐν αὐλῇ ταγμάτων indigetant. Per ſingulas porro officiorum decurias, in eodem ordine primi aliqui fuere, & ſecundi, item tertii, ex ordine temporis, quo allecti fuerant, eos gradus adepti. *Primicerios* & *ſecundicerios*, & *tertiicerios* vocavit Imperii infimum ſæculum, ut ante notabamus. Hinc *primicerius* notariorum, admiſſionalium, cubiculariorum, velariorum, quem veteres dixiſſent, *primum velariorum, cubiculariorum*, & ſic de cæteris. Nullum enim fuit collegium, nullum corpus, nullum officium, quin primos ordinis habuerit, diverſos utique ab eo qui toti ordini præeſſet. Nam ille *primus* vel *primicerius* cubiculariorum, alius ab eo qui dicitur in inſcriptione, *ſupra cubicularios*, qui & *ſupercubicularius*, idemque magiſter, vel præfectus cubiculariorum. Stephanum πρωτομάρτυρα, *primicerium martyrum* nuncupat Auguſtinus, ante quem ſcilicet, nemo fuit martyr, qui princeps martyrium auſpicatus eſt. Quod ad temporis primatum referendum eſt. Sic Petrus *primicerius Apoſtolorum* Baldrico nominatur in Hiſtoria Hieroſolymitana, qui apud Facundum Hermionenſem lib. x, *Apoſtolorum primus* dicitur: *Nam ſic aliquando Petrus Apoſtolorum primus, ſicut jam diximus, cum non recte ambularet ad veritatem Euangelii, reprehenſus à Paulo minimo Apoſtolorum, non indigne tulit, nec pro ſui primatus gloria reſiſtentem ſibi deſpexit.* Minimum vocat Apoſtolorum Paulum, non merito, ſed ordine temporis, & vocationis, quia poſtremus, ut poſtremo loco vocatus. At Petrus ideo primus quia πρωτόκλητος, ante omnes ſcilicet vocatus, quod primatum temporis & ordinationis reſpicit. Nec ob aliam rationem cap. x, apud Matthæum in enumeratione duodecim diſcipulorum locatur primus, & vo-

catur: τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα, Πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος. Arabs interpres vertit, اول quod de eo qui tempore prior est Arabes dicunt. Unde vetus Glossarium ante octingentos annos scriptum, *priorem*, *pristinum*, *primarium*, & *originalem* interpretantur, quæ omnes voces temporis antecessionem designant. Ejusdem omnes Apostoli ordinis fuere, vocationis, officii, meriti. Primus in eo ordine Petrus, ut inter pares, vocationis tempore prior. Theophylactus ad eum locum Matthæi: Καταλέγει τὰ τῶν Ἀποστόλων ὀνόματα, διὰ τοὺς ψευδαποστόλους. προτίθησι δὲ Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν, διότι καὶ πρωτόκλητοι. Et sane hoc interest inter *primatum temporis*, πρεσβυεσίαν quam Græci vocant, & primatum ἀρχοντικὸν, quod temporis primatus nullam primo potestatem confert, aut jurisdictionem in sequentes ejusdem ordinis, sed primum tantum locum, vel standi, vel sedendi in ordine, πρωτοστασίαν, nempe ac πρωτοκλίσιαν, vel προεδρίαν. Et hoc nomine differt πρωτοστασία à προστασία, quod hæc præsidentiam cum potestate, sive præposituram cum jurisdictione, ac coërcitione tribuat, πρωστασία vero ut in loco quis sit priore collocatus, tantum efficit. Προστασίαν Hesychius κυβέρνησιν interpretatur, gubernationem, vel administrationem. Et notum qui dicerentur proprie προστάται in Republica Atheniensium. Πρωτοστάτης autem is proprie est, qui in acie stat primus in primo ordine, qui locus est dexter τοῦ πρώτου ζυγοῦ, ut loquuntur Tactici. Hesychius: Πρωτοστάτης, ὁ πρῶτος παρὰ τὸ κέρας τῆς παρατάξεως τεταγμένος. Glossæ Veteres πρωτοστάτην exponunt *principem*, qui simpliciter de primo est intelligendus, quemadmodũ infra explicabimus. Sic in acie Romana *Principes* olim dicti, qui primi prælium capessebant ante *Hastatos* scilicet & *Triarios*, cum tamen non primum ac potiorem in militia gradum tenerent. Imo & minus eos illustres fuisse ex Varrone constat. Socrates in Historia Ecclesiastica πρωτοστάτην τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων vocat, qui *primicerius Notariorum*, vel *Protonotarius*. *Protostasiam* igitur deinceps, si videbitur, & *prostasiam*, ita distinguemus, ut per *protostasiam* intelligi velimus primi loci in quolibet ordine honorem, ex promotionis tempore, ut plurimum obvenientem: *prostasiæ* autem nomine præfecturam, cum aliquo imperio & jurisdictione, quæ designatione & electione confertur. Protostatæ sola debetur prior ex loco & tempore auctoritas. Prostata sibi ex officii merito potiorem vindicat potestatem. Interdum etiam & προστασίας nomine auctores intelligunt, ipsam ἐπιμέλειαν & curationem sine dignitate & potestate, ut alibi dixi. Sæpe quoque προστάτας cum πρωτοστάταις Græci confundunt. Scio præterea & in vocabulis, *præesse*, *præsidere*, *præfici*, quibus προστασία declaratur, propria sua ac primigenia significa-

tione,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

tione, *Protostasiæ* intellectum hærere. Nam & qui præest, utique prior est, & qui præsidet, priore loco sedet, ut *præire* dicitur, qui anteit. Unde & *Prætor*, pro præitor, *qui præiret exercitui*, inquit Varro. Græcis στρατηγός. Sed lenitate hac, ut apparet, verborum solam primi loci stationem, aut sessionem præferentium, ut à liberis populis melius acciperentur, mollierunt regendi, atque imperandi munera, subjectis semper dura ac gravia. Sic προέδρους Græci vocarunt cuicunque rei aut corpori præfectos. Proprie tamen ita illi dicebantur, qui in theatris primo loco sederent. Sed inter plures magistratus, aut judices, quibus προεδρία in consessu ludorum deberetur, semper aliquis fuit licet inter pares dignitate, cui potior locus, & ante omnes daretur. Hunc πρωτόβαθρον veteres comici dicebant, cui respondet in acie πρωτοστάτης. Pollux: πρῶτον δὲ ξύλον προεδρία, μάλιστα μὲν δικαστῶν, ἐφ' ὧν καὶ τὸν πρῶτον καθίζοντα, πρωτόβαθρον Ἐπικράτης φησίν. Hesychius: πρωτόβαθρον, τὸν προεδρίας ἀξιωθέντα. Imo qui inter προέδρους primus sedet. Omnes quippe illi qui in primo illo ligno, sive scamno caveæ considebant, ejusdem ordinis ac dignitatis judices. Inter illos porro, cui primus ac summus locus concederetur, eum apparet fuisse ætate, vel electionis ordine priorem. Atque hic proprie πρωτόβαθρος. Hinc apud Estheram c. III, I: Ἐπρωτοβάθρει τῶν φίλων αὐτοῦ De Hamano loquitur, quem considere fecit Artaxerxes, ante omnes comites & principes, quos secum habuit. Romæ quoque per ludos, in quattuordecim ordinibus, si quis eques splendidior, vel ætate, vel dignitate præstans ceteris, primus sedebat. Scholiastes Juvenalis ad Sat. V: *Sarmentus natione Tuscus à domo M. Favonii, incertum libertus an servus, plurimis forma & liberalitate promeritis, eo fiducia venit, ut equitem Romanum ageret: decuriam quoque Quæstoriam compararet. Quare per ludos quibus primus in quattuordecim ordinibus sedit, hæc à populo in eum dicta sunt.* Quo tamen loco non dissimulem videri melius esse legere: *per eos ludos quibus primum in quattuordecim ordinibus sedit.* Mos nihilominus manet. In plerisque, ut diximus ordinibus, ordo servabatur πρεσβυτείας, nempe ut in sedibus & consessu, ceteris anteferretur, qui eos ætate & provectionis gradu anteiret. Hæc πρωτοστασία vel προεδρία. Qui præsidet alicui ordini, vel corpori, ad eum regendum & gubernandum, utique etiam ante omnes ejus ordinis, & corporis sedet. Sed non omnis, cui data facultas priore loco sedendi, omnino etiam præsidendi in eo ordine, & corpori imperandi potestatem habebat. Hæc supra satis explicata sunt. Ab illo præcedendi ac præsidendi honore, qui omnibus omnino imperiis ac potestatibus, quasi proprius ac debitus dicatur, ipsam etiam imperandi, ac regendi potestatem, προεδρίαν dixere, ac προστασίαν. Quis enim alius προστάτης, nisi qui prior stat, vel antistat? Unde *Antistites*

in rebus ſacris, οἱ πρεσβεύοντες, qui ſacris præſident, vel etiam ſacerdotibus. Hinc & πρωτεύειν, primatum tenere, pro imperare ac regere perſæpe dictum. Ut in Maccabæorum II, cap. XIII: Καὶ τὸ πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων. *Elephantorum magiſtrum vel præfectum.* Sic duplicem Primatum habemus, *primatum loci* in eodem ordine, quem conciliat antiquitas promotionis, & *primatum præfecturæ*, qui eſt ἀρχικὸς, vel ἀρχοντικὸς primatus, cui omnis reliquus ordo ſubjicitur, atque etiam omnes qui primi ſunt in eo ordine. Sæpe etiam ita exæquatæ diverſæ dignitates, ut prior tempore promotionis, idem etiam eſſet loco graduque potior. Sic in Codice, *de præfectis prætorio & urbis*, præfectus urbis, & præfectus prætorio, & magiſtri equitum, & peditum, indiſcretæ eſſe dicuntur dignitatis. *Vſque adeo videlicet*, inquit Imperator, *ut cum ad privatam ſeceſſerint vitam eum loco velimus eſſe potiorem, qui alios promotionis tēpore & codicillorum adeptione præceſſerit.* Nunquam fuit etiam ſtante republica, quin inter magiſtratus, ſi plures crearentur qui eſſent paris dignitatis, aliqua differentia loci conſtitueretur, & *primatus* quidam inter eos agnoſceretur. Sed in his qui erant annui, quique uno eodemque tempore creabantur, quia promotionis & ætatis ordo locum habere non poterat, ideo in ipſa creatione denuntiabatur, quis primus eſſet futurus. Ita prior conſul, prior ædilis, primus quæſtor, primuſque prætor is renuntiari ſolebat, quem populus ex his primum eſſe voluerat. Ciceronis in Piſonem locus ſuper hac re notiſſimus, quem & heîc afferam; quia hunc morem dilucide patefacit, & illuſtrat: *Me cum Quæſtorem in primis, Ædilem priorem, Prætorem primum cunctis ſuffragiis Populus Romanus faciebat, homini ille honorem, non generi: moribus, non majoribus meis: virtuti perſpectæ, non avitæ nobilitati deferebat*, & paulo poſt: *Me cuncta Italia, me omnes ordines, me univerſa civitas, non prius tabella, quam voce priorem conſulem declaravit.* Ubi obiter notandum, de duobus dici *priorem*, *primum* de pluribus, alia diſtinctione, quam quæ ſupra nobis, ex Juliano obſervata Anteceſſore, qui *priorem monachum* vocavit, priorem adlectione, *primum* vero, monachorum præfectum. Ergo qui prior renunciabatur Conſul, aut primus Prætor is etiam primus erat. At finita poteſtate ac depoſito magiſtratu, ſi quando inter pari honore functos prærogativæ contentio incideret, ſic decidebatur, ut is præferretur nimirum, qui prior dignitatem adeptus fuerat. Idque, ut ita obſervaretur, etiam ſancitum legimus lege prima Cod. *de Conſulibus. Etenim*, inquit Imperator, *quis in uno eodemque genere dignitatis prior eſſe debuerat, niſi qui prior meruerit dignitatem?* Atque adeo hoc ſervatum exacte, ut etiam ſi quis bis conſul fuiſſet, ab eo tamen præcederetur, qui unum quamvis conſulatum, ſed prior geſſiſſet. In illis ordinibus ac dignitatibus, in quibus perpetua ſucceſſio eſt ſubſequentium in antecedentium locum, tem-

poris

poris processu, qui postremi sunt, primi fiunt. Primo demortuo secundus in locum ejus ascendit, is vero qui de novo in ordinem sumitur, non defuncti occupat locum, sed in extremo hæret. Hoc jus πρεσβείας, hic successionis ordo in omnibus fere ordinibus, corporibus, collegiis, tam Ecclesiasticis, quam civilibus obtinuit. In officiis Palatinis, sub ultimis Imperatoribus, alia ratio observata, quæ tamen eodem recidit. Non expectata morte cujusquam ex officio, sequentes succedebant in locum priorum, & sic per gradus veniebant ad primatum officii. Primicerius alicujus officii, cubiculariorum puta aut Domesticorum, ex secundicerio in hunc gradum promoveri solebat, ubi annum in illo gradu secundo explevisset, secundicerius ex tertiicerio, & ita de ceteris. Primicerius autem uti sequenti locum daret, finito anno suo, interdum & biennio, militia mittebatur, cum magistri officiorum titulo, atque honore, sine re. Omnia ferme officia domus Augustæ in plures Decurias, ut antea dicebamus erant distincta, ternas, ut plurimum, vel quaternas, atque etiam plures. Hinc in veteribus inscriptionibus. *Decuriæ* IV. *lictorum. Decuriæ* IV. *Favoris Ministratorum. Decuriæ quattuor Admissionum. Decuriæ* III. *Accensorum lictorum Augusti.* Legas etiam, & *decurias Pædagogii Dominici.* In singulis decuriis, qui primi erant, vocabantur *Decuriones.* Unde apud Suetonium in Domitiano *Decurio Cubiculariorum*, quem sequens Imperii ætas *primicerium Cubiculariorum* dixisset. Iidem & *principes*, & *priores*, & *primi* etiam dicti, primatesque officiorum. Ut *principes Scriniorum* Lampridio in Alexandro, quos postremum imperium *primiscrinios* appellavit, & Græci πρωτοσκρινίους, & πριμοσκρινίους. Glossæ Basilicorum: Πριμοσκρίνιος, ὁ πρῶτος τῆς τάξεως, primus ordinis, vel officii. Principes autem isti, sive primi, ac primicerii singularum decuriarum, ad eum locum perveniebant provectionis merito & ordine. Ideo soluti militia, quod post annum, aut biennium in primatu emensum fiebat, codicillos accipiebant, quibus donabantur honore magistri officii, quamvis munere non fungerentur. Sciendum porro est, omnes decurias unius officii, cum decurionibus, sive primis decuriarum, unum supra se habuisse magistrum, quem non tempus, aut ordo promotionis in hanc dignitatem evehebat, sed electio à Principe ipso facta. Alius igitur *primatus* ordinis cujuscunque qui gradus erat ex provectionis tempore proveniens, alius *magisterii primatus*, quæ potestas erat universo corpori regendo imposita, quod corpus in plures ordines plerumque distributum fuit. Nec officia tantum domus Augustæ in plures decurias dividebantur, sed etiam urbium ferme omnia collegia, quibus ex Senatusconsulto coire licebat, corpora, societates, sodalitates paulo numerosiores. Universum collegium multis decuriis constans, ab

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

uno magiſtro regebatur, qui *magiſter collegii* dictus, aut *præfectus collegii*, aut etiam *collegii Dux*, ut in antiqua inſcriptione habetur. Singulæ vero decuriæ ſuum habuere decurionem, qui primum locum in decuria tenebat. Codex Theodoſianus, *de decuriis urbis Romæ*, lege prima, his verbis, quæ ſic legenda ſunt: *In decuriarum ordine, niſi cui librariorum, vel fiſcalium, ſive cenſualium nomen eſt, nequaquam aliquis locum primum ordinis adipiſcatur, niſi is quem conſtiterit ſtudiorum liberalium uſu, atque exercitatione pollere.* Male vulgo excuſum habetur: *locum primi ordinis adipiſcatur.* Nec enim plures in una decuria ordines, ſed de primo agebatur in ordine, ſive decuria loco, ut etiam confirmat lex eadem ſub finem: *Ne autem litteraturæ, quæ omnium virtutum maxima eſt ſua præmia denegentur, eum qui ſtudiis & eloquio dignus primo loco videbitur, honeſtiorem faciet noſtra proviſio.* Decurias autem liber ille Codicis Theodoſii disjungit à collegiis, & corporibus urbis Romæ. Ea ratio eſt quod collegia, utpote numeroſiora propter hominum multitudinem, in plures decurias diſtribui ſolita erant. Si quando vero numerus hominum, quos idem artificium, vel profeſſio in unam ſocietatem ac ſodalitium cogebat, adeo paucus erat, ut plus quam unam decuriam explere non poſſet, tum *decuriæ* tantum nomine veniebat, quod unicam duntaxat efficerent decuriam. Non neſcio tamen non unius generis ſcribas fuiſſe. Nam & Ædilicii, & Quæſtorii, & Tribunitii fuere, & aliorum magiſtratuum. Quin & plures unius generis decurias invenio in antiquis monumentis. *Scriba* quippe *librarius Quæſtorius, trium Decuriarum,* id eſt, qui tres decurias ſub ſe haberet, reperitur in antiqua inſcriptione. Item in alia pag. DCXXVII, ubi perperam ſcribitur: SER. LIBR. QVÆSTORIVS TRIVM DECVRIARVM, pro SCR. LIBR. *Scriba librarius.* Perperam vir magnus in Indice poſuit: *Scriba librarius* III. *Decuriæ.* Imo trium decuriarum. Sic enim dicitur ſcriba librarius plurium decuriarum, ut *gladiator plurium pugnarum* in Hiſtoria Auguſta, qui ſæpius pugnaſſet, & *multarum palmarum gladiator*, qui multas palmas reportaſſet. Sic *poëtria plurimarum fabularum*, Ciceroni in ea pro Cælio. Decuriæ illæ librariæ emebantur, & ab emptore inter bona computabantur. Scholiaſtes Juvenalis vetus ad Sat. V, de Sarmento, quem ait *decuriam Quæſtoriam comparaſſe*, id eſt, decuriam librariorum Quæſtoriorum. Quod & *ſcriptum quæſtorium* dicebatur. Ut in illo verſu, quem populus jactavit in ipſum Sarmentum:

Aliud Scriptum habet Sarmentus, aliud populus voluerat.

Et ſic legenda verba illius ſcholiaſtæ de eodem Sarmento: *Iam autem ſenex in maximis neceſſitatibus, ad quas libidine, luxuriaque deciderat, coactus auctionare, cum interrogaretur cur Scriptum quoque Quæſtorium venderet, non infacete, bonæ ſe memoriæ eſſe prodidit.* De eo genere Decuriæ intelligi debet in

Adriani

Adriani ſententia reſcribentis ad libellum cujuſdam, qui petierat reddi ſibi Decuriam, quam fiſcus vindicarat ſimul cum bonis patris ejus condemnati: διὰ βιβλιδίου λέγοντός τινος πατέρα ἴδιον ἀποπεφισκῶσθαι καὶ αὐτοῦ δεκουρίαν ἀφῃρῆσθαι, ἣν ἀπαιτεῖ. Sed hæc alibi, non enim hoc agimus heîc. Mentio & in antiqua inſcriptione *Decuriæ ſcribarum Ædilium curulium*, quia unica eſſet illa decuria. Prout vero numerus amplus eſſet, aut parvus in quocunque collegio, aut corpore, ita in plures, aut pauciores decurias ſpargebatur. Collegium fabrum ampliſſimum fuit, cujus & viginti octo decuriæ in antiqua inſcriptione Ravennæ, apud Grutterum pag. CCCCLX. reperiuntur. Hæc collegii, inquam, Fabrum Ravennatium meminit, & *decurionum collegii*, & *viginti octo decuriarum*. Ex quibus apparet collegium Fabrum Ravennæ, tum in viginti octo decurias fuiſſe diſpertitum, & ſingulis decuriis ſuum præfuiſſe decurionem. Meminit eadem inſcriptio & ſacrificii faciundi per magiſtros collegii. Magiſtri collegiorum, ut plurimum quinquennales erant. Honore functi, ut videtur, etiam ſacrificiis aderant faciundis, & ea curabant. Aut dicendum populoſum ejuſmodi collegium plures habuiſſe magiſtros, ut quaternæ ſcilicet decuriæ ſuum habuerint magiſtrum, vel præfectum. Atque hoc veriſimilius puto. Inſcriptio alia Ravennæ ſub Claudio *decem ſeptem decurias collegii fabrum* commemorat, quia tum nimirum plures non fuere. Quattuor *Scamillariorum decuriæ* nominantur & in alio ſaxo, quia Scamillariorum corpus, id eſt, eorum qui ſcamillos faciebant, in totidem erat decurias diviſum. Judices quoque Romæ in decurias tributi fuere. Ante Auguſtum tres erant judicum decuriæ. Ipſe quartam addidit, ut Suetonius narrat in ejus vita, poſtea videtur & quinta adjecta. Nam aliquot inſcriptiones *quinque decuriarum judicum* meminere, & *judicum ſelectorum ex quinque decurii*. Claſſes iſtæ judicum, & ordines. Nec aſſentior viro doctiſſimo, qui decuriam hac notione idem ferme eſſe putat, quod λούκωμα. Eodem quippe ſenſu dicuntur *decuria judicum*, & *decuriæ officialium* in domo Auguſta, & *decuriæ artificum* in variis collegiis, ac corporibus urbium. Male ordinem eſſe negat. Imo eſſe manifeſtum eſt. Τάξεις ipſe appellari vult. Atqui τάξεις ſunt ordines. Conſtantius *ordinem decuriarum* vocat, ubi loquitur de decuriis urbis Romæ. *Claſſes judicum* vocantur in antiqua inſcriptione. Ordine procedebant. Nam & prima, & ſecunda, & tertia decuria, & quarta, & ſic deinceps. Nec ſolum in judicibus, ſed etiam in collegiis aliis, tam ſacris, quam civilibus, & officiis Palatinis diſcretio erat ordinum ac decuriarum. Etenim quot decuriæ, totidem ferme ordines. Primæ quæque honeſtiorum ac digniorum. In judicum decuriis, ut prima eſſet ac ſecunda, cenſus an ætas ſpectaretur, alibi diſquiram. Notum

eſt

est comitum consistorii alios fuisse ordinis primi, alios secundi, alios tertii. Ita & domesticorum tres ordines, primus, secundus, tertius. Jovianus Ammiano Marcellino dicitur, *domesticorum ordinis primi primus.* Sic enim apud eum legendum, non *domesticorum ordinis primus.* Repetitio vocis ejusdem fecit, ut altera desideraretur, à properante librario absorpta. In officiis aliis idem decuria, quod ordo. Prima, secunda, tertia decuria dicebatur, ut primus, secundus, ac tertius ordo. Et prima quidem decuria honoratiorum. Unde in antiqua inscriptione mentio habetur ejus qui fuerit *ex prima Admissione, ex quattuor decuriis Admissionalium. Prima Admissio,* est primus ordo admissionum, vel prima decuria. Non solum autem in singulis ordinibus hominum primatus agebatur, qui primi nempe forent in ordine, sed etiam ipsorum ordinum inter se. In legione quæ ex pluribus erat cohortibus composita, aliqua prima fuit cohors, aliqua secunda, usque ad decimam. Nam totidem cohortes in legione. Ceterum prima cohors, teste Vegetio, caput censebatur legionis, & ab hac cum pugnandum erat, acies incipiebat ordinari. Similiter & in equitibus, id obtinuit, nam & *primam turmam* legas, & *primam alam. Decuria* porro in judicum decuriis non à decem hominum numero vocata, nec idem quod δεκάς. Constat ex Plinio vix singula millia in decurias fuisse. Ita enim legendum lib. XXXIII, cap. I: *Vixque singula millia in decurias sunt.* Dicit in decuriis singulis judicum vix singula millia esse. Vetus inscriptio decuriæ uni, plus quam viginti dat homines. Ita enim scriptum habet.

V. F.

CVLTORES HERCVLIS

SOMNIALIS DECVRIA I.

DIS MANIBVS.

SIBI ET POSTERISQ. SVIS.

II. QVI INFRA SCRIPTI SVNT.

Subjiciuntur nomina unum & viginti, quæ constituunt unam illam decuriam. Decuria in his aliud omnino fuit, quam δεκὰς vel δεκανία. Latini *decuriam* etiam pro parte tribus videntur usurpasse, quæ antiquioribus proprie *curia.* Sed ubi *curia* sumi cœpit pro βουλευτηρίῳ, id est, senatu minorum civitatum, *decuria* dici cœpta, quæ antiquitus erat *curia*, id est, φρατρία. Quod nec ignoravit optimus auctor veteris Glossarii, cum *decuriam* non solum δεκάδα, & δεκανίαν Græce interpretatur, sed etiam φρατρίαν. *Decuria*, δεκὰς, δεκανία, φρατρία. Et alio loco: *Decuria*, δεκανία, φρατρία. Eo sensu repetitur apud Tacitum Annal. XIII, in his verbis: *Hinc plerumque tribus, decurias, ministeria magistratibus, & sacerdotibus, cohortes*

etiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

etiam in urbe conſcriptas. Et apud Tertullianum in Apologetico: *municipia, conciliabula, caſtra ipſa, tribus, decurias, palatium, ſenatum, forum.* In his locis omnino manifeſtum *decurias* ſumi pro partibus tribuum, quæ olim curiæ, & Græcorum ſunt φρατρίαι, ut tribus eſt τριττύς. Dionyſius lib. II, τριττύας & φρατρίας Græce interpretatur, Romanorum Tribus, & Curias. & ſane *Tribus* ex Æolico τριπτύς. Ita enim dicebant, quod ceteri Græci τριττύς. Sic κλιπὺς pro κλιτύς. Unde Latinum *clivus*. Ut Tribus igitur in curias olim diviſæ fuere, quas poſteri dixere *decurias*, ita pleraque collegia, & corpora in *decurias* diſtributa ſunt, id eſt, φρατρίας. Hæc συστήματα erant hominum ejuſdem profeſſionis, ut φράτορες Græcis dicti ejuſdem gentis ac familiæ homines, quorum σύστημα dictum φρατρία. Conſtabat apud Græcos, ex triginta gentibus, vel familiis, & in ſingulas familias triginta homines deputabantur, ſic nongentorum capitum fuerint ſingulæ φρατρίαι. Ad hanc ſummam accedit numerus judicum, qui in ſingulis erant decuriis, cum vix ſingula millia in decurias fuiſſe, hoc eſt, per ſingulas decurias prodiderit Plinius. Quin etiam *Decuria nongentorum* fuit peculiaris, qui ex omnibus aliis decuriis erant ſelecti. Non putem, tot habuiſſe capita decurias in officiis Palatinis, & collegiis. Cum enim collegium Fabrûm Ravennæ habuerit viginti octo decurias, quis arbitretur circiter ſex & viginti hominum millia in uno collegio fabrûm fuiſſe numerata? Dionyſius φράτραν, vel φρατρίαν, eandem cum λόχῳ facit, quem λόχον, Græci pleriq; quinquaginta hominum numero definiunt, alii decem & octo, alii etiam octo tantum. Addit Dionyſius curias, etiam in decurias, id eſt, δέκαδας fuiſſe diviſas, ſed certum eſt quod diximus, *decurias* etiam pro curiis uſurpatas. Præterea in decuria una videmus veterem inſcriptionem, unum & viginti homines ponere, ſi modo tamen integrum fuit ſaxum. Decuriarum & Decurionum nominibus abuſos eſſe veteres, ſaltem medii ævi ſcriptores, ex eo etiam colligas, quod *decurionem* in re militari equeſtri, eum dixerunt, qui turmæ toti, id eſt, triginta duobus equitibus præeſſet, ut habes apud Vegetium. Habes & in veteribus inſcriptionibus *Alæ decurionem.* At ea militia, quæ vigebat ætate Varronis, *turma* terdenos equites habuit, id eſt, tres decurias. *Itaque,* inquit Varro, *primi ſingularum decuriarum, decuriones dicti, qui ab eo in ſingulis turmis ſunt etiamnunc terni.* Quia autem medio illo ævo *decuria* quemlibet numerum, vel ordinem ſignificaret, & *decurio* cujuſlibet ordinis, vel numeri primum, pro eo qui revera decurio eſſet, id eſt, decem hominum primus, dixere decanum, ex Græco δεκανός. Vegetius de re Militari, lib. II, cap. IX: *Erant decani, denis militibus præpoſiti, qui nunc caput contubernii vocantur.* De ſignorum Decanis diximus alibi quos Ægyptii ſic vocabant, Hebræi פנים appellant,

pellant, quæ significatio est Ægyptiaca Δεκάν. Ex eo *Decanos* infima ætas nuncupavit cujusque ordinis primos. *Curiæ decanum* vulgo vocitant, qui Romæ *princeps senatus*, & in municipiis, *primus Curiæ*. Vulgari etiam loquutione *Decanus Cardinalium* dicitur, qui primus est Cardinalium, provectionis ordine. In Pontificali Romano mentio habetur, *primi Episcopi Cardinalis*, post quem sedet Cæsar antequam coronetur, & *primi presbyteri Cardinalis*, post quem sedent reges si qui adsunt in coronando Cæsare. Decanus etiam in monasteriis dictus, qui aliis prior monachorum, vel prior monachus. Recentiores æque abusi sunt isto nomine *Decani*, ac vetustiores *decurionis*. *Decanum* pro Archipresbytero in jure Canonico habemus, quia *Archipresbyter* olim & *primus presbyter* idem. Ut *Archidiaconus* Græcis à primo Diacono non est alius. Eum autem Decanum, ut dixi, vocarunt, qui non decem tantum præesset, sed cujusque ordinis primum promotione. Idem & *decurio* veteribus, quatenus *decuria* simpliciter, idem quod ordo. Asconius: *Decuriam, ordinem dicimus*. Inde & *decurio* primus ordinis. *Decuria Augurum*, in antiqua inscriptione idem quod *Augurum ordo* in alia. Hinc & *decurio Augurum*, qui primus augurum, vel primus ordinis Augurum. Inde & *decuriones* primi & principales in Curia. Nec enim ex alia ratione nomen invenerunt. Glossæ: *Decuriones*, Δέκα πρῶτοι. vel unica voce, Δεκάπρωτοι. Non solum *decemprimi* sic appellati in Curia, sed etiam quocunque numero fuerint. Nam *Decurio* propriè cujusque ordinis primus. Hinc omnes primi curiæ *Decuriones*, qui & *Principales*. Omnium verò primus, is qui dicebatur *Curiæ primus*, in Urbe *Senatus princeps*, qui primus rogabatur sententiam. Dictus etiam *summus Senator* in veteri inscriptione. BENEDICTVS ALMÆ VRBIS SVMMVS SENATOR. In alia dicitur, *maximus Senator*. Primum illum Curiæ malè Cujacius comparat ei magistratui qui in plerisque Galliæ civitatibus vocabatur, *major vrbis*, vel *major populi*. Immo quasi præfectus urbis ille, & verè magistratus. At *primus curiæ* quem & *curiæ majorem* liceat dicere, decurionum primus, sed non magistratus. Ex illo corpore sumebantur, qui magistratus gererent. Sic Romę multi Senatus primi ac principes censiti qui nullum dum magistratum capesserant. Cicero Philippica Sexta, *An ille non potuit, triumphare, primus in hoc ordine esse, quoad magistratum iniret?* Hic ordinis primatus, à magisteria potestate, & magistratu multum distat. Qui magistratus in urbibus, ac civitatibus, eadem magisteria potestas vel præfectura in collegiis, ordinibus & officiis, quorum singulæ decuriæ primum habuerunt ordinis, omnes verò magistrum vel præfectum. Præter Decurionem vel primicerium, multi alii primi in ordine censebantur qui post primum essent. Vt in Curia à primo curiæ, alii plures primi sequebantur, quos ut dixi iam ante, *decuriones* nominarunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

minarunt ac *principales*. Hi pro numero curiarum majore aut minore, decem fuere, vel quindecim vel viginti. Sic in Schola domesticorum vel notariorum post primicerium scholæ qui caput ejus erat ac primum locum obtinebat, decem alii primi sequebantur. Sic in corpore Augustalium multi primi sub uno primo, qui & *primus sacerdos Augustalium* dictus. At suprà omnes *Archiereus Augustalium* in antiqua inscriptione. Alia inscriptio etiam *primorum Augustalium* meminit. Similiter & in ordine sacerdotum plures primi. Vnde & *sacerdos ex primis* in antiquo lapide. Hic in paganis. Nec secus de Christianis presbyteris quorum ordo numerosus in majoribus urbibus plures habuit primos ordinis, sub uno similiter primo. Vitæ Hilarii Arelatensis auctor *præcipuos sacerdotes* appellat: *Hilarius totum se ad placandum animum Sancti Leonis inclinata humilitate convertit. Misit primitus S. Ravennium tunc presbyterum, postmodum proprium successorem, dein sanctum Nectarium, sanctumque Constantium præcipuos sacerdotes.* Hi sunt quos *Cardinales* postea vocatos supra ostendimus, quasi primos, ac præcipuos, & veluti in cardine ceu capite positos. Inde & *Cardinales Presbyteros*, idque primos, quosque adeò Leo Papa loco quem in superioribus citavimus, curæ Archipresbyteri subjicit. Quod igitur ex hujus capitis comprehensione concludimus, hoc est, idque non minus ratione firmatum quam omnium ferè dignitatum, & ordinum exemplis comprobatum, primatum nempe ordinis, quem promotionis ordo assignat, in honore primæ sedis potius quam in potestate aliqua consistere: Loco potius censeri priore & potiore auctoritate quam jurisdictione vel imperio: manere in eodem ordine licet alio gradu: Non habere subjectos quibus imperet, sed sequentes, quibus dignitate præstet: denique non ab electione aut creatione venire, sed ab ætate ac tempore contingere: Hæc sit protostasia. At prostasia, quem *primatum* ἀρχοντικὸν, etsi impropriè nuncupavimus, nunquam absque imperio aliquo ac potestate, qua non solum præest, sed regit, gubernat, dominatur. Nec tantum dat ut gradu quis potior sit, & eminentior in ordine, sed etiam ordine ipso, quia supra ordinem. In civitatibus id vocatur *magistratus*, in ordinibus civitatum *magisterium*. Vt præfectum urbis aut alicujus collegii vel corporis, nemo primum urbis aut collegii propriè dixerit, ita qui in ordine aliquo primum locum tenet, præfectum aut magistrum ordinis vocare nemini liceat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

CAPVT III.

Contentio de primatu inter duos principalium Orbis Eccleſiarum Epiſcopos. Quæ fuerit controverſia. Monarchia Papæ, qualem hodie ſibi arrogant, priſcis temporibus inaudita. Sub appellatione Primatus non contineri. Quis ſit cui aſſeritur primatus. Tres ordines Sacerdotales olim, ſed poſt Apoſtolica tempora conſtitutos. Singulis ordinibus ſui fuere primi. Primi Epiſcoporum qui; πρώτη πόλεων. Μητρόπολις. *Metropolitæ. Apoſtolorum Canones. Antiochena Synodus. Vtriuſque comparatio.* ἀρχαῖος κανὼν πατέρων *quis ſit intelligendus.* Κανὼν ἐκκλησιαστικός. *Conſuetudo Eccleſiaſtica. Apoſtolicus Canon de primatu Epiſcoporum per ſingulas Provincias. Honoris tantum prælatio. D. Hieronymi locus expenſus. Epiſcopi omnes ſe fratres appellarunt. Primatus origo & cauſa.* πρωτεῖον, πρεσβεῖον & δίκαιον μητροπολιτικόν. *Metropolitani & Archiepiſcopi differentia. Prima ſedes & ſecunda. Poteſtas ſingulorum Epiſcoporum in ſuum Clerum compar. Cura totius Provinciæ. Princeps & Sacerdotum princeps, ſimpliciter primus: Summus item Sacerdos, primus, item caput. Sacerdos ſacerdotum, & Epiſcopus Epiſcoporum. Appellationum ejuſmodi modus poſtea corruptus.* Ἄρχων & ἔξαρχος. *Canon Carthaginenſis expenſus, & non pugnare cum Chalcedonenſi & Sardicenſi. Primatus propriè ſumtus Metropolitani quis fuerit.*

POSTQVAM explicavimus de omni genere primatuum, & in quo differant à poteſtatibus magiſtrorum magiſtratuumque, priuſquam ad ulteriora progredimur, piaculum duximus intactum indictumve præterire præcipuum primatum de quo diu inter ſe contenderunt duo principalium orbis Eccleſiarum Epiſcopi. Quę contentio non tam extitit, etſi etiam extiterit, de primatu ipſo, cui potius eſſet âſſerendus, quam in quo genere verſaretur, & quid juris aut poteſtatis ſub illo nomine primatus intelligendum veniret. Hoc igitur quærendum. Nec erit difficile ex his quæ ſuperiori tractatione diſſeruimus, ſtatuere quæ vis aut ratio ſit illius primatus, quem conſenſu veterum Eccleſiæ patrum, conceſſum fuiſſe conſtat Romanæ ſedis Epiſcopo. Quæ quidem quæſtio nunc & olim fruſtra inſtituta eſſet, ſi ſuprema illa poteſtas quam ſibi vindicat Urbis Epiſcopus, qualis quantaque nunc vindicatur, jure meritoque ab ipſo uſurpari judicatum ſemper foret. Cui enim dubium poſſet eſſe quin qui ſui juris & arbitrii rem affirmat, dejicere ſolio reges, regna & imperia quibus velit tradere, & liberos alterius orbis populos, à fide Chriſti alienos, in ſervitium ac ditionem dominis quos ipſe ſtatuerit addicere, cui fuerit inquam ambiguum, quin huic eidem, hac dominatione plus quam regia, primatus Eccleſiarum tribuendus ſit? Ne hoc quidem in loco id diſputabimus, utrum iſta Monarchia Papæ veteribus cognita fuerit, quam utique ſatis liquet, inauditam prorſus priſcis temporibus fuiſſe, ſed an rectè defendant, illam tantam ac nullis finibus circum-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

circumscriptam imperandi libidinem sub appellatione *primatus* contineri. Si hoc obtinerent, non tamẽ & illud consequerentur, quod quasi ex verbo divino debitam, cujus compotes jam sunt, sibi adstruunt potestatem, sed profectò sic satis haberent ostendisse antiquam eam esse possessionem cujusdam justæ ac legitimæ dominationis. Quoniam verò longissimè absunt ab hujus rei probatione, primatum per nos licebit retineant, dummodo potestate decedant, aut certè fateantur temerè & contra jus omne humanum divinumque, hanc ab ipsis esse usurpatam. Quod si veteres illi patres qui meminere *primatus* Episcopo Romano dati ac debiti, non etiam expressè in eo assignando dixissent, de quo genere intelligerent, nihilosecius per conjecturam ex vi nominis id assequi facile liceret. Quis enim est, qui *primatus* voce, ut ipsa per se sonat, intelligere queat summam præfecturam, dictaturam, regiam aliquam aut imperatoriam majestatem, immo quòd hæc longè omnia superat infinitam quandam dominandi licentiam in omne genus hominum, & ordinum, in Episcopos, Archiepiscopos, Principes, Reges, Imperatores? *Primatum* non dici nisi inter ejusdem ordinis viros, convenire inter omnes debet, jamque id ex iis omnibus quæ superius tractavimus abundè liquere existimo, ut aliis probationibus opus non sit. Cum aliquem dicimus *primum* esse Senatorum aut equitum, quis possit ambigere quin idem sit ex ordine Senatorum aut equitum, & primus quidem Senator aut eques? Quem *primum sacerdotum* appellas, audire necesse est sacerdotem illum omnino esse, sed primum tamen inter sacerdotes. Ridiculam certè rem, & perabsurdam committeres, si eum qui Rex sit, honorificè appellatum putares dicendo primum esse ducum, aut qui dux sit, comitum esse primum. Si Papa Romanus non esset Episcopus, sed Monarcha, tum primatus ejus ante omnes Monarchas constitueretur, inter quos primum obtineret locum. Facillima igitur & expeditissima via de primatu aliquo judicandi, si scierimus, primo quis ille sit, cui primatus est adjudicandus, deinde quæramus quid sit *primatus*, cujus rei sit, inter quos sit, & quæ causa sit ejus. Episcopum esse cui primatus asseritur non est dubium, nec id negant Monarchiæ ejus assertores. Primatum nihil aliud esse nisi primi loci jus, concedi etiam debet. Honoris esse non potestatis ostendimus. Inter ejusdem ordinis viros tantum dari, non minus in confesso est. Causa restat quæ primatum efficiat. In aliis ferè ordinibus ex tempore atque ordine promotionis eum constitui, in superioribus probatum est. In Episcopis id etiam servatum per aliquot Africanæ diœceseos provincias. Non ubiq; tamen eandem primatus assignandi causam de more invaluisse certum est, sed in aliis Provinciis, & nonnullis etiam Africanis id sequebantur, uti primarum urbium Episcopi, etiam

essent Episcoporum primi. His præmissis ac veluti præstructis nihil erit jam negotii definire qualis fuerit primatus, qui Papæ Romano debetur, id est, primæ sedis Episcopo. Quod ut melius pernoscamus, quædam etiam ante explicanda sunt. Tres ordines sacerdotales jam olim, sed post Apostolica tamen tempora, in Ecclesia institutos constat, primum Episcoporum, secundum presbyterorum, tertium diaconorum. Hierarchiam non pluribus constare ordinibus ex divino instituto descendentibus, sancitum Patribus Concilii Tridentini. Quemadmodum porro in omnibus omnium Ordinum generibus hoc semper fuit custoditum ut cujusque ordinis primus aliquis haberetur, ita in Ecclesiastico regimine unicuiq; ordini ex tribus memoratis, sui fuere primi. Atque in presbyterorum quidem & diaconorum ordine primatus causa extitit quæ in aliis multis, adlectionis nempe ordo & ætas. *Archipresbyteri* olim dicti primi presbyterorum, ut *Archidiaconi* diaconorum primores. Officiorum primiceriis hic eorum primatus respondet. In ordine Episcopali primi etiam aliqui esse ac dici debuerunt. In aliquot provinciis præcipuè Africanis post Iustinianum hoc etiam more receptum diximus ut prius ordinati posterius ordinatos antecederent, ac primi censerentur. In aliis provinciis alius mos pervulgatus, ut & id olim in ipsis Africanis. Placuit enim ut prima quæque urbium provinciæ, primum etiam haberet Episcopum, ut qui in ea scilicet ordinaretur Episcopus, primatum haberet, & *prima* ejus *sedes* diceretur, atque ipse *primæ sedis* antistes. Nimirum illud est quod anteà docuimus non solum hominum, sed etiam variorum collegiorum ac corporum ubi in plures partes destribuerentur, partium inter se primatus factos. In exercitu prima aliqua legio fuit, in legione prima, & prima cohors, in prima cohorte & primus ordo. In multis collegiorum decuriis, aliquæ primæ, aliquæ secundæ, aliquæ tertiæ & quartæ, decuriæ habitæ. Ita in urbibus pluribus unius provinciæ dignior una aliqua fuit, & ut plurimum ea quæ major. Hæc habita est prima. πρώτη πόλεων dicta. Sic Eutropius alicubi vocat. Sic etiam alii auctores. Ne in re clara testes citemus. Hæc eadem & μητρόπολις. Inde & *metropolitæ* iidem cum primis Episcopis. Et *primatus* pro jure & honore metropolitico. Canon XXXIV. Apostolicus etsi longè post Apostolorum ætatem factus, *primum Episcopum* provinciæ nominat, quem caput esse vult reliquorum Episcoporum, adeo ut nihil illo inconsulto geratur, quod ad universitatem pertineat. τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλήν. Non explicat quæ ratio primum constituat, aut ex quo jure id habeat, sed ut rem notam & jam pridem in Ecclesia receptam præterit. Quod argumentum est non esse Apostolorum illos canones cum satis sit explo-

exploratum ne Apoſtolorum quidem ſæculo Epiſcoporum gradum à preſbyterorum ordine fuiſſe diverſum, tantum abeſt, ut Epiſcoporum primates cogniti tum fuerint. Antiochenæ Synodi nonus canon planè geminus eſt illi pſeudepigrapho Apoſtolico, niſi quod ἐπαρχίαν vocat quod ille ἔθνος. Sed & pro *primo Epiſcopo, in Metropoli præſidentem Epiſcopum nominat*, ſimulque rationem reddit cur primarum urbium, id eſt Metropoleon Epiſcopi, inter reliquos Epiſcopos provinciæ primi conſtituti ſint. Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον. Diceres ex iſto effectum falſum illum Apoſtolicum: Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον. Eadem prope ſunt verba. Sed eadem omnino ſententia in utroque, qua vetantur ceteri Epiſcopi provinciæ aliquid agere majoris momenti inconſulto primate. In Apoſtolico habetur: καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης. In Antiocheno legitur: μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ. Addit: κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κάνονα. Quis non credat vidiſſe eos illum Apoſtolorum Canonem & de eo heîc intelligere, præſertim cum ipſiſſima verba ponant quæ in illo extant? Sequitur enim ſtatim in Antiocheno: ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. In Apoſtolico ſimiliter ſcribitur: ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Quod autem Apoſtolicus idem ille Canon cavet, ne primus Epiſcopus aliquid faciat ſine omnium conſilio, ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ πάντων γνώμης ποιείτω τι, hoc idem ſancitur & Antiocheno ſupradicto his verbis: περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης. Nihil tam ſimile videre eſt quam illi ſunt duo Canones, verbis ac ſententia. Videntur omnino reſpexiſſe Patres Antiochenæ Synodi ad illum Canonem Apoſtolicum cujus mentem adeò pæne iiſdem verbis ſervatis expreſſerunt, neutiquam tamen pro Apoſtolico agnoviſſe certum eſt, cum dixerunt, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κάνονα: *Iuxta antiquitus conſtitutum à Patribus noſtris Canonem.* Si ab Apoſtolis conditum credidiſſent, in promptu erat dicere, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κάνονα. Sic ſexta Synodus in Trullo quæ Canones illos pro germanis Apoſtolicis habendos decrevit, ἀποστόλων eos κάνονας indigetat. Ac omnium conciliorum Canones ab Epiſcopis factos, appellat ἱεροὺς κάνονας ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας. Sed nihil eſt neceſſe in Canone Antiocheno, ἀρχαῖος κάνονα de ullo Concilii decreto accipere. Nec enim ullus poteſt intelligi. Imò ἀρχαῖον κανῶν πατέρων ibi vocatur, antiqua conſuetudo recepta patribus & pro regula in Eccleſia obſervata. Sic ἐκκλησίας κανὼν & κανὼν ἐκκλησιαστικὸς paſſim vocatur, cum

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

in ſcriptis patrũ, tum in antiquis conciliis, non ſolum quidquid pro regula fidei ut ſcripto ſancitum tenendum eſt, ſed etiam omne quod inveterato Eccleſiæ more diſciplina cuſtodiendum ſanxit, quodque vicem regulæ tenet, etiam in his quæ ad fidem non pertinent. Hinc ſæpè occurrit in conciliis, aliquid fieri aut uſurpari præter ἐκκλησιαστικὸν κανόνα. In Epiſtola Dionyſii ad Philemonem Romanum preſbyterum apud Euſebium lib. VII. cap. VII. τοῦτον ἐγὼ τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον παρὰ τοῦ μακαρίου πάπα ἡμῶν Ἡρακλᾶ παρέλαβον. Et in Epiſtola Cornelii Papæ ad Fabium quæ habetur apud eundem Euſebium lib. VI. cap. XLIII. Οὐ μὴν οὐδὲ τῶν λοιπῶν ἔτυχε διαφυγὼν τὴν νόσον ὧν χρὴ μεταλαμβάνειν κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα. Tertullianus *regulam* vocat multis locis. Vetus verſio Concilii Nicæni in prima parte Decreti, *regulam* quoque appellat: *Quia multa ſive per neceſſitatem, ſive quacunque ex cauſa contra regulam geſta ſunt.* In Græco eſt: παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικόν. Leoni Papæ in Epiſtola ad Ruſticum Narbonenſem XC. *conſuetudo Eccleſiaſtica* dicitur: *Alienum eſt à conſuetudine Eccleſiaſtica, &c.* In Canone ſecundo Conſtantinopolitani Concilii συνήθεια τῶν πατέρων vocatur: Τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν πατέρων. idem eſt hoc loco κανὼν τῶν πατέρων. In aliis Conciliis, ἐκκλησιαστικοὶ θεσμοὶ ſunt. Concilia Latina ſæpè vocant *Eccleſiaſticum ordinem.* Qui in ſupradicto Canone Antiocheno κανὼν ἀρχαῖος τῶν πατέρων κρατήσας dicitur, in eadem re firmanda Canone ſexto Nicæno, τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείσθω ſanciuntur, ad ſervandum nempe jus & honorem primis Epiſcopis Provinciarum, hoc eſt Metropolitanis. Antiquam eſſe illam expoſitionem Canonum quæ nomen Apoſtolorum inſcriptione ementitur nullus dubito, ſed apparet compilatam ex pluribus vetuſtis Canonibus partim jam in vulgus ſcripto editis, partim ſola obſervatione, & uſu firmata diuturno probatis. Theodoretus in ea Canonum collectione ἀνεκδότῳ quæ ſub ejus nomine circumfertur, octoginta Canones Apoſtolorum veluti genuinos ponit. Sed ad rem. Apoſtolicus ille Canon qui de primatu Epiſcoporum per ſingulas provincias agnoſcendo decernit, videtur adumbratus ex hoc Antiocheno, nec enim hic ab illo. Saltem liquet non illum ab Apoſtolis ipſis emanaſſe. Utriuſque eadem ſumma decreti eſt, ac pœne iiſdem vocibus. Plenius tamen Antiochenus rationem etiam addidit, cur in primatu per provincias uni Epiſcopo adſtruendo, id honoris ei potiſſimum delatum ſit, qui in prima civitate, hoc eſt, Metropoli ſederet. Quia nempe concurſus hominum ac negotiorum ex tota provincia in Metropolim fieret, ob judicia quę ibi exercerentur. ὅθεν, inquit, ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτόν. *Unde etiam viſum eſt eum honore præcellere.* Honoris vides tantum concedi primatum.

Notabis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Notabis præterea non ab ulla divina institutione hanc primatus assignationem procedere, sed ex antiqua consuetudine plurimis stabilita patrum primitivæ Ecclesiæ sanctionibus, quibus placuit ad exemplar civilium in provincia dignitatum primatus etiam Ecclesiasticos constituere. Postremo illud etiam in hoc animadvertendum, per istam honoris prælationem quæ primo cujusque provinciæ Episcopo tribuitur, non alium nec altiorem statui Episcoporum ordinem, quemadmodum prius factum est, cum primum ex presbyterorum numero adsumpti sunt, ut in celsiorem dignitatem eveherentur. Ex quo tempore divisi sunt ordines presbyteralis & Episcopalis. At institutio *primatus Episcoporum* non classe eos discrevit, sed in eodem ordine quo prius fuerant cum reliquis manserunt, locum tantum inter illos indepti priorem ac potiorem auctoritatem. Id disertè confirmat Divus Hieronymus, cujus testimonium nemini videri debet non maximi ponderis ac momenti. Is omnes Episcopos ejusdem meriti facit, ejusdem sacerdotii, id est, ejusdem ordinis. In Epistola ad Euagrium: *Si auctoritas quæritur, orbis major est urbe: Vbicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem est meriti, ejusdem est & sacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit. Ceterum omnes Apostolorum successores sunt.* Quantivis pretii hæc verba, & memoriæ inprimis adfigenda, quia litem omnem quæ super hac re moveri posset, apertè dirimunt. Æqualitatem inter Episcopos nihil est etiam quod potentius probet, quam quod omnes olim se *fratres* appellarunt, & collegas. Quæ paritas inter fratres, eadem & inter Episcopos. Cyprianus non aliter scribit Episcopo Romano, quam *Cyprianus Cornelio fratri.* nec alio titulo inscribit suas ad Cyprianum litteras Cornelius, nisi hoc, *Cornelius Cypriano fratri.* Et in ipsis litteris sese invicem compellant, *frater carissime.* Episcopi Africani Anastasium urbis Episcopum sic etiam passim nominant in conciliis Africanis quæ illo tempore convocata sunt. Sic enim ubique in illis legas: *Sedes Apostolica in qua præsidet memoratus venerabilis frater & collega noster, Anastasius, ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν.* Utuntur & vocibus *consacerdotis* & *coepiscopi.* Sanè quod *collegæ* omnes sunt, ejusdem sacerdotii ordinem indicat, quod *fratres*, idem meritum. Quod autem ex iis aliqui primi facti sunt vel habiti, ratione politiæ id factum esse putandum, ne unoquoque ad se rapiente ac sibi vindicante publicæ administrationis sollicitudinem discidia nascerentur turbandæ Ecclesiæ exitialia. Ideò & in illo ordine stabiliendo & primatu instituendo ratio habita civilium dignitatum, ad quarum typum & exemplar etiam Ecclesiasticæ constitutæ. Ecce enim plures in una provincia Episcopi, omnes ejusdem meriti ac dignitatis, unusquisque suam habet

E civita-

civitatem cui præſideat, quam regat. Hactenus quidem rectè omnia. Nemini licitum ſuos transire limites,& alienæ fines gubernationis invadere. Sed quid fiet,ſi quid oriatur in commune conſulendum & quod publicam totius provinciæ utilitatem ſpectet? Quid erit ſi Epiſcopus presbyterum ſuum accuſabit? Quid ſi ipſe accuſabitur à clero ſuo? Quis ſtatuetur judex? Apud quem potiſſimum reus deferetur? Ab omnibus, inquies, judicabitur provinciæ Epiſcopis. Audio certè, & rectum eſt, & factum etiam fateor. Sed quis eos convocabit, cui jus hoc dabis? Quod ſi omnes id arripiant, jam diſcidiorum principium vides, & contentionum ſemina. Ita Eccleſia ſcindetur quæ una eſſe debet. Remedium his turbis ac diſſenſionibus hoc inventum, ut omnium conſenſu primatus deferretur Epiſcopo in prima totius provinciæ civitate, hoc eſt Metropoli, præſidenti, cui pręter ſuam quam proprio jure ac poteſtate gubernat Eccleſiam,etiam omnis provinciæ cura commiſſa eſt, ad ea providenda ac moderanda quæ in commune ad omnes pertinebunt. Nulla huic primo cauſa eſt, cur ſe ſupra ceteros extollat aut in altiori ordine quam ſunt alii ejuſdem provinciæ Epiſcopi collocatum judicet, quippe qui non ſuo merito primus evaſerit, ſed urbis cui præpoſitus eſt, quæ prima cenſita eſt. Hinc *primatus* pro Metropolitani Epiſcopi jure & honore. Græci πρωτεῖον vocant & πρεσβεῖον, interdum & δίκαιον μητροπολιτικόν. Non enim honoris meri hic primatus, re ac jure vacuus, ſed nec rurſus meræ poteſtatis, ſed ex utroque mixtus. Meri honoris primatus Archiepiſcoporum fuit, quales hoc nomine noti ſunt Concilio Chalcedonenſi Canone XII. qui Archiepiſcopos vocari vult, honorarios Metropolitas, earum nempe civitatum Epiſcopos quæ reſcripto Imperatoris hanc meruerant dignitatem, ut etiam Metropoles dicerentur. Sed ne duæ eſſent in una provincia Metropoles ac duo primatus,cenſuerunt patres in eo Concilio,ut antiquus ac verus Metropolita jure priſtino frueretur, alter qui beneficio Imperatoris id adeptus fuerat, ſolo honore contentus eſſet, abſque munere ac functione, & *Archiepiſcopus* vocaretur, id eſt primus Epiſcoporum, poſt primum ſcilicet: ὅσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος καλείσθω ἀρχιεπίσκοπος. Hæc verba ex antiquiſſima verſione veteris liberi reſtituimus quæ vulgo deſunt, atque etiam deſiderantur in editionibus. Vetus illa verſio ſic habet: *quæcunque vero civitates jam per ſacras litteras nomine Metropolitano funguntur, ipſæ ſolum honorem conſequantur, & is qui huic Eccleſiæ præeſt Epiſcopus, vocetur Archiepiſcopus, ſalvo utique proprio jure quod Metropolitanæ convenit civitati.* Solum igitur honorem habuit Archiepiſcopus, jus ſimul cum honore Metropolitanus verus cui & ſuberat Archiepiſcopus,cui primatus

tantum

tantum concessus post Metropolitanum qui revera primus. Ceteri Episcopi eo sedebant ordine quo in ordinem Episcopalem erant recepti. Ante illos vero consedit Archiepiscopus, hoc est Metropolitanus, per sacram Epistolam Imperatoris factus, etiam si tempore ordinationis posterior esset. Is tamen à Metropolitano ordinabatur, haud minus quam reliqui Episcopi, eique in omnibus subjiciebatur. Palam est itaque ἀρχιεπίσκοπον hac notione non esse ἄρχοντα τῶν ἐπισκόπων, sed ἀρχὴν vel ἔξαρχον *primum* ac *primicerium* Episcôporum. Sic ἀρχιγένειος primæ barbæ adolescens cui barba primulum erumpere incipit. Sic ἀρχιραβδοῦχος & πρωτοραβδοῦχος idem. *Archiflamen* & *protoflamen*. Ita etiam *Archidiaconi* olim & *Archipresbyteri* de primis Diaconorum, & presbyterorum, & *Archiatros*, primus medicus. Posteri alios novere *Archiepiscopos* qui majores essent Metropolitanis, iidem nempe cum Patriarchis. De quibus postea. Prima igitur sedes fuit Metropolitani, ut ipse primus Episcopus, quem primatum civitatis dignitas dabat. Ceteri omnes provinciæ Episcopi *secundæ sedis* dicti, quia post primum secundi, inter se autem alius alii non præferebatur, nisi ratione provectionis ac temporis. Constantinus Magnus in Epistola ad Syracusanum qui totius Sicilię fuit Metropolita: ἵνα λαβὼν παρὰ τοῦ λαμπροτάτου Λατρωνιανοῦ τοῦ Κορρήκτορος Σικελίας δημόσιον ὄχημα συζεύξας ἑαυτῷ καὶ δύο γε τινὰς τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου θρόνου, οὓς ἂν σὺ καὶ αὐτὸς ἐπιλέξασθαι κρίνῃς. Accipiens tecum, duos ex secundæ sedis Episcopis, quos eligere volueris. Sic Metropolitanus in prima sede, reliqui omnes in secunda. Nec ordine differebant, sed loco. Munus primi Episcopi quod fuerit explicat idem Canon Antiochenus, ut ne quid nimirum in tota provincia majoris momenti quod esset, ab reliquis Episcopis gereretur, ipso inconsulto. Sed ut inter omnes æqualitatem ex opposito videas, rursus quidquam ipse facere prohibetur sine aliorum sententia. περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης. Hoc igitur erat reciprocum. Res communes & publicum bonum provincię spectantes communi consilio tractabantur, considentibus omnibus Episcopis & præsidente primo, id est Metropolitano, quasi Senatus principe. Si ad hoc convocandum esset provinciale concilium, ipse convocandi jus habebat, & in eo præsidendi. Si ordinandus erat Episcopus, *per consessum quoque* Episcoporum, ut loquitur Tertullianus, *sanctificabatur*, id est consecrabatur, non sine consensu tamen primi Episcopi si absens esset, à quo & confirmari opus habebat. In hoc præcipuè primi Episcopi versabatur auctoritas, & jus Metropoliticum in hoc èrat situm, in confirmatione nempe Episcoporum, adeo ut si quis absque ejus consensu & sententia ordinatus esset Episcopus, non haberetur pro Episcopo. Ita disertè

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

decretum est Canone sexto Nicæno. Voluit idem Concilium Canone quarto ab omnibus, si fieri posset, Provinciæ Episcopis ordinari Episcopũ. Sin verò omnes adesse non possent, per tres ad minimum ordinationem procedere decrevit, reliquis per litteras suffragium & adsensum ferentibus, & Metropolitano id quod gestum esset, confirmante. Τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ. *Et confirmationem eorum quæ gesta essent, præstari debere ab uniuscujusque provinciæ Metropolitano.* Si presbyter aut alius clericus ab Episcopo suo condemnatus in causa religionis appellandum duceret, non ad alium poterat provocare quam ad Metropolitanum. Ipse autem non solus, sed in consessu aliorum Episcoporum causam illam iterum examinabat & novo judicio terminabat. Ceterum singuli Episcopi, in suam quisque civitatem & loca circumjacentia, clerumque ipsum civitatis, plenum jus ac potestatem habuerunt, ad eam quomodo vellent ac statuerent gubernandam, & reliqua omnia pro arbitrio gerenda, tam in ordinatione presbyterorum ac diaconorum, quam in aliarum rerum quarumlibet administratione. Ἐξουσίαν vocat idem Canon hanc Episcopi in sua civitate potestatem : ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας. Præter illa quæ propriam civitatem respicerent, quidquam agere vetatur, quod in commune foret consulendum, inconsulto primo vel Metropolitano. Sola igitur ea excipiuntur quæ propriè tangerent eam civitatem cui præpositus erat. Nam illa ad ejus regimen pertinebant, & in his gerendis solo se arbitro ac rectore utebatur, nec de his referre ad Metropolitanum aut sententiam ejus exquirere necesse habebat. Verba Canonis: μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. *Nihil facere quod sit majoris momenti reliquos Episcopos, sine ipso, id est Metropolitano, ut antiqua instituit & obtinuit patrum consuetudo, nisi ea sola quæ parœciam cujusque attinent, & sub eam sita loca.* Ergo in his quæ parœciam ejus ac civitatem cui præerat privatim contingebant, ipse arbiter & rector suo stans judicio non ex alieno pendens. Perperam vetus illius loci versio sic habet : *Reliquos autem Episcopos nihil magni momenti aggredi sine ipso, ut vult, qui ab initio obtinuit, patrum Canon: vel sola quæ ad uniuscujusque parœciam conferunt, & regiones quæ ei subsunt.* ἢ, non est *vel*, sed *nisi*, vel *præter*. Potestas quam in clerum suum habuere singuli Episcopi planè compar & consimilis fuit ei quam obtinebant magistri officiorum & collegiorum in omnes officii & collegii decurias, ac decuriones. Presbyterorum autem & diaconorum primi vel primicerii, qui & Archidiaconi Archipresbyterique, comparari possunt singulorum officiorum primoribus, & decurionibus, quod ad auctoritatem attinet,

qua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

qua potiores erant in ſequentes ejuſdem ordinis. Primi quoque Epiſcopi non magiſtrorum præfecti vicem habuere erga cæteros Epiſcopos, ſed ut inter homines in eodem conſtitutos ordine, & pares dignitate primum tenuiſſe locum cenſendi ſunt. Pari jure & ipſi cum reliquis ſuas rexere civitates. Si quid delinquerent, aut ſi ab ipſorum ſententia appellaretur, Concilium provinciale hoc eſt conſeſſus omnium provinciæ Epiſcoporum judicare ſolebat. Hoc amplius habuere quam reliqui ex honore primatus ſui, quod quæ communiter in provincia curanda erant, proſpiciebant. Ideò φροντὶς & μέριμνα vocatur ab antiquis Patribus, procuratio quam impendere debebat univerſitati provinciæ. Cura inquam hæc eorum & ſollicitudo vero nomine à Conciliis & Patribus nuncupatur potius quam poteſtas aut dominatio. Patres Antiocheni Canone ſupra citato: εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Et curam ſuſcipere totius provinciæ.* Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis Can. LV. Codicis Eccleſiæ Africanę: *Ego enim cunctarum Eccleſiarum, dignatione Dei, ut ſcitis fratres, ſollicitudinem ſuſtineo.* Nicæni ſexti Canonis vetus verſio de Metropolitana Epiſcopi Romani provincia: *Vt ſuburbicaria loca & omnem provinciam ſua ſollicitudine gubernet.* Origenes contra Celſum lib. VIII. ἡμεῖς δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει ἄλλο σύστημα πατρίδος κτισθὲν λόγῳ θεοῦ ἐπιστάμενοι, τοὺς δυνατοὺς λόγῳ, καὶ βίῳ ὑγιεῖ χρωμένους ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἐκκλησιῶν παρακαλοῦμεν, οὐκ ἀποδεχόμενοι μὲν τοὺς φιλάρχους, βιαζόμενοι δὲ τοὺς διὰ πολλὴν μετριότητα τὴν κοινὴν φροντίδα τῆς ἐκκλησίας οὐ θεοῦ μὴ βουλομένους προπετῶς ἀναδέξασθαι. Reſpondet eo loco Celſo Philoſopho qui Chriſtianos hortabatur ad remp. capeſſendam & patriam gubernandam. Cum ſciamus inquit Origenes, corpus eſſe aliud patriæ in ſingulis urbibus verbo Dei ædificatum, Eccleſiam ac cætum fidelium intelligit, qui ſermone potentes ſunt, & vitæ ſinceritate probati ad regendas Eccleſias vocamus. Nec admittimus ambitioſos & imperii cupiditate flagrantes, ſed cogimus ad hoc eos qui ab inſita modeſtia ac moderatione multa, communem ſollicitudinem Eccleſiæ Dei temere ſuſcipere renuunt. De Epiſcopis ſingularum civitatum loquitur. Quanto magis id locum habeat in primis Epiſcoporum, id eſt Metropolitanis? Sic munus Epiſcopi & officium φρόντισμα eſſe, non ἀξίαν, *procurationem* non *poteſtatem* veteres dixerunt. Adeò autem ſollicitè caverunt antiqui Patres, ne ad dominationem & principatum iſto primatu abuterentur Epiſcopi, quo cura illis tantum & ſollicitudo univerſæ provinciæ injungebatur, ut in Carthaginenſi concilio decretum fecerint, ne primi Epiſcopi vocarentur, *Epiſcoporum principes*, aut *ſummi Sacerdotes*, ſed duntaxat, *primæ ſedis Epiſcopi*. Canon ille in promptu eſt: *Vt primæ ſedis*

dis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantum primæ sedis Episcopus. Titulus est in Græca versione antiqua: περὶ τοῦ τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον μὴ προσαγορεύεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων. Quod rem ipsam, id est φιλαρχίαν in Ecclesia tantopere aversarentur, ne appellationem quidem audiri voluerunt, quæ quamvis tenuem dominationis umbram præferret. In quo nimis eos religiosos ac pœnè superstitiosos fuisse fatendum est. Etenim vox illa *princeps*, quâ *sacerdotum princeps* aliquis appellatur non Monarcham sonat aut dominatorem, sed simpliciter *primum.* Et hæc ejus notio, hic usus fuit, non solum apud puriorem Latinitatem, sed etiam in sequiore. Lucretius:

Quæ patrio princeps donavit nomine Regem.

Et ille alter Poëta Augusti ævi:

Libera per vacuum posuit vestigia princeps.

Id est *primus*, ut in superiore versu, *prima. Princeps creator urbis* Romulus Ciceroni dicitur, id est primus. Idem de provinciis consularibus: *ac si princeps eam sententiam dicerem, laudaretis profecto: si solus certè ignosceretis.* In eadem oratione, & *principem civem* dixit pro primo. Inde & *Princeps Senatus* Romæ qui in municipiis *primus curiæ.* item princeps equestris ordinis. Ab illo denique *princeps* factum *principium* pro initio cujusque rei. Nec aliter usurpata hæc dictio posterioribus sæculis, quæ *principes officiorum* vocarunt, qui & *priores* & *primates* vel *primores officiorum* etiam dicti sunt. Ex eo & *principales* in curiis appellati quos Græci δέκα πρώτους aut εἴκοσι πρώτους nominabant, primos nempe curialium. Hinc & *principes* πρωτοπολίτας, id est primos civium veteres Glossæ interpretantur. De appellatione *summi sacerdotis* idem sentiendum. Nec enim semper illo vocabulo supremus apex potestatis aut imperii significabatur, sed etiam qui in aliqua re aut ordine primus censebatur, nuncupatus est & summus. Notavimus supra *summum Senatorem*, & *primum*, & *maximum* ὁμωνύμως dici. Exempla etiam attulimus. Ita Græci & ἄκρον aliquando sumunt. Ἄκρην νύκτα nominant primam noctis partem. Hinc ἀκρονυχῶς oriri aut occidere signa dicuntur quæ prima parte noctis oriuntur aut occidunt. Aratus ἀκρόθι νυκτὸς eodem sensu posuit, ut ἀκρέσπερος Hesiodo de summa vespera, id est prima. Ita & ἄκρον ξίφος de primore gladii parte id est summo mucrone. Quin & *primores pedes* apud Latinos cum legimus, aut *primores digitos*, aut *primoribus labiis aliquid degustari*, Græci in his ac similibus loquutionibus ἄκρα χείλεα solent, & ἄκρους πόδας & ἄκρους δακτύλους nominare. Inde ἀκροθίνια, primitiæ, quasi ἀπαρχαὶ τῶν θινῶν, acervorum frumenti ut Grammaticis placet. & ἀκρότης, initium ἀρχὴ apud Hesychium. Primus denique Lictor, idem est qui & *summus Lictor*, Græcorum ἀρχιραβδοῦχος.

χος. Glossæ veteres: *Summus Lictor*, ἀρχιραβδοῦχος. Summum in homine caput est, quod & ceteris imperat membris. Idcirco & imperii potestatisque ac summæ præfecturæ significationem habet. Idem tamen plerumque pro primatu simpliciter accipitur, quia caput prima pars animalis, & quæ in pronis ad terram animantibus præcedit. Vnde & caput libri pro fronte libri & prima ejus parte. Prima cohors in legione *caput legionis* dicebatur, quia solebat ordinari. Priores sive primores officiorum Theodosius Codex *in capite constitutos* esse ait, *de proximis comitum dispositionum,* Leg. XI. *per omnia scrinia nostra singulis annis emensis, qui sunt in capite constituti, uno anno teneant proximatum.* Hi sunt qui & *primiscrinii* vocabantur, & *Principes scriniorum* apud Lampridium in Alexandro. Decem militum primus sub uno papilione tendentium, *caput contubernii* appellabatur. Sic *capita Scholæ*, primi scholarum. Ita & Græci κεφαλὴν usurpant, cum ἀποστόλων κεφαλὴν Petrum nuncupant, qui & κορυφαῖος eadem metaphora, primus nempe Apostolorum. Sic Hebræis ראש caput dicitur. Ab eo ראשית initium ac principium. & ראשון primus, prior, quasi capitalis vel in capite constitutus. Ne *caput* quidem *Episcoporum* quemquam ex primis Episcopis nominari sustinuissent illi Carthaginienses Patres, nec *Episcopum Episcoporum.* Quæ tamen loquutio nihil aliud quam primum Episcopum designat. Sic *Consul Consulum* in veteri inscriptione pro primo ac præcipuo consule, non de eo qui plures sub se consules haberet. Sic Iustinus Martyr Paulum Apostolum πατέρων πατέρα vocat in libro Responsionum ad Orthodoxos: ὁ μακάριος ἀπόστολος, ὁ τῶν πατέρων πατὴρ ἐν εὐσεβείας διδάσκαλος. In sacris Mithræ *Patres* dicti sacerdotes. Vnde & primo sacerdoti, *Pater Patrum* nomen erat, quasi dixeris, *Sacerdos Sacerdotum.* In veteribus inscriptionibus plerisque occurrit: *Pater Patrum Solis invicti Mithræ.* Clemens Iacobum fratrem Domini, ἐπίσκοπον τῶν ἐπισκόπων indigetat. Ita vocatur Episcopus Romanus Tertulliano in libro de pudicitia, sed irrisionis gratia quia se primum Episcoporum haberi vellet: *Audio etiam edictum esse propositum, & quidem peremptorium, Pontifex scilicet maximus, Episcopus Episcoporum dicit.* Familiares porro isti loquendi modi Hebræis à quibus & petiti sunt. שיר השירים, ἆσμα ἀσμάτων de præcipuo Cantico. *Vanitas vanitatum*, de maxima vanitate. Ad hoc exemplum Horatio, *Rex denique regum.* qui primus inter reges. Hoc titulo Persarum rex decorari gaudebat: *Sapor rex regum, vel solus*, id est præcipuus inter reges, vel qui rex solus nominari debeat. Patres Carthaginienses primum Episcopum, vetuerunt appellari *principem Sacerdotum* aut *summum Sacerdotem, aut aliquid hujusmodi.* Nec *caput* nimirum *Episcoporum*, nec *Episcoporum Episcopum*, nec aliud tale. Quamvis enim etiam sa-

niorem

niorem in partem accipi possint hæ appellationes, & de primatu honoris intelligi, quia tamen propter ὁμωνυμίαν trahi quoque illas proclive est ad dominationis & sæcularis principatus significationem, ne typhus ex istis titulis Ecclesiasticorum hominum animos invaderet, abstinendum prorsus istis nominibus censuerunt. Odium nempe Philarchiæ, ac studium concordiæ & æqualitatis inter pares, immo inter fratres retinendæ absterruit eos ab ejusmodi superborum titulorum usurpatione. At ubi semel, qua data porta, ambitio, & dominandi cupiditas in Ecclesiam intravit, appellationum talium nullus modus factus. Meminerant illi patres præceptum à Domino Apostolis suis : *Principes gentium dominantur eorum, & qui majores sunt potestatem exercent in eis. Non ita erit inter vos.* Ἄρχοντες ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν. Apud Lucam est : οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν. Hoc idem sicut in mandatis ab ipso Domino acceperant, à se quoque constitutis pastoribus, & Episcopis præceperunt Apostoli: *pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coactè sed spontaneè, neque ut dominantes in cleros.* Eodem quoque verbo usi sunt, μηδ᾽ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων. Ideo primos Episcoporum non appellari *principes Sacerdotum* decreverunt suprascripti patres, ne eadem notione intelligi quirent, qua *principes gentium* dicerentur, nempe ἄρχοντες τῶν ἱερέων. Frustra est Photius qui Canoni illi Carthaginiensi contrarios esse vult Sardicensis, & Chalcedonensis Conciliorum Canones quibus Metropolitani ἔξαρχοι ἐπαρχιῶν vocantur. Et sanè ita est. Sed tota etiam differentia est inter ἔξαρχον & ἄρχοντα. Quippe ἄρχων propriè qui imperat tanquam subditis. At ἔξαρχος qui aliquid incipit, aut qui primus est. Ἐξάρχειν propriè est incipere, & proprium musicorum. Vnde ἐξάρχειν ᾠδῆς, ἐξάρχειν μελῳδίας, modulationem incipere. Vnde ἔξαρχος, qui primum tenet locum, & qui aliquid inchoat. Certè Græci ἐξάρχους ἐπαρχιῶν, & διοικήσεων appellarunt quos Latini *primates provinciarum & diœceseon.* In Ecclesia Africana primas erat qui & primus Episcopus, sive Metropolitanus; primas nimirum provinciæ suæ, & primus Episcoporum. Hic Græcis ἔξαρχος ἐπαρχίας. Sic & *primates*, sive *primores* officiorum Græcè ἔχαρχοι τάξεων. Glossæ: *primores*, ἔξαρχοι. Notandum præterea Patres concilii Carthaginiensis eam præcipuè vitandam censuisse titulorum superbiam quæ imperium Episcopis in Episcopos arrogaret, non quæ provinciæ administrationem aut procurationem attribueret. Idcirco videntur noluisse, ut qui primus esset inter Episcopos provinciæ, *princeps Sacerdotum* diceretur, aut *summus sacerdos*, quasi summum ex hoc titulo sibi vindicaturus in alios Episcopos imperium. Cum igitur pares omnes statuerent, qui primus esset, ita & appellari voluerunt, aut *primæ sedis Episcopum.* Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

parum itaque refert utrum quis dicatur ἔξαρχος ἐπαρχίας, an ἔξαρχος ἱερέων, *primas provinciæ*, an *princeps Sacerdotum*. Metropolitanus propter generalem quam ſuſtinet totius provinciæ ſollicitudinem rectè ἔξαρχος ἐπαρχίας nuncupetur, nec refragante Canone illo Carthaginenſi. Quia verò idem nullam habet in ceteros Epiſcopos quaſi ſibi ſubjectos poteſtatem, nec ἔξαρχος ἱερέων, nec ἄρχων dici queat, vetante id ſupradicto decreto. Niſi ἔξαρχον pro primo tantum uſurpari contendas. Quod quidem verum eſt. Sed heîc etiam ὁμωνυμία. Nam ἔξαρχον etiam pro ἐπάρχῳ vel ὑπάρχῳ ſumi, & rectè etiam per *principem* poſſe reddi nullum eſt dubium. Quod etiam veriti Græci ne contra Canonis ſententiam facerent, *primates* in Conciliis Africanis nunquam ἐξάρχους verterunt, ſed ſemper πρωτεύοντας aut πρώτους. Iidem & *principem Sacerdotum* in Canone toties memorato ἔξαρχον τῶν ἱερέων reddiderunt. Attende autem nec *primum Epiſcoporum* eoſdem dici voluiſſe primatem provinciæ, ſed tantum *primæ ſedis Epiſcopum*, ut oſtenderent, primatum in ſede eſſe, & merito civitatis haberi cui præſiderent. *Primates* certè cum vocaverunt Metropolitanos, non Epiſcoporum primates intelligi voluerunt, ſed primates provinciarum, id eſt ἐξάρχους ἐπαρχιῶν. Sic non pugnare certum eſt Canones Chalcedonenſis & Sardicenſis Concilii cum illo Carthaginienſi. Pœni certè illi nec *Archiepiſcopi* nomen facile tuliſſent in ſuis Eccleſiis; quamvis id nominis, quo tempore primũ in uſu eſſe cœpit, Metropolitanis tantum honorariis inditum ſit, qui ſolo honore ceteris antiſtabant Epiſcopis. Ceterum aliter ſumi poterat, & pro eo nimirum cui multi ſubjacerent Epiſcopi. Hoc vitarunt cane pejus & angue. Nec odioſa hæc nomina, niſi propter odium ac fugam rei ipſius. *Neque quiſquam*, inquit ille Pater, *noſtrûm Epiſcopum ſe Epiſcoporum conſtituit*. Quare ſi quis Epiſcoporum primus olim dictus eſt, aut primatum in provincia meruit, ut de Metropolitanis conſtat: non ideo eum ſupra Epiſcopos conſtitutum aut Epiſcopis majorem fuiſſe putare debent qui in eorum locum ac dignitatem ſucceſſere. Proinde diſcant ex hoc ſuo primatu propriè ſumpto Metropolitani, quid ipſos eſſe voluerit ſanctorum Canonum auctoritas, meminerintque verborum Domini quæ diſcipulis ſuis de primatu diſputantibus dixit: *Reges ac principes gentium dominantur eis, vos autem non ſic: ſed qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præcedit, ſicut qui miniſter eſt.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Capvt IV.

Recollectio eorum quæ jam ante dicta. Patriarcharum & Metropolitanorum gradus nondum diversus. Alexandrinus Patriarchæ nomen unde hauserit. Patriarcharum institutio. Plures in una diœcesi. Diœceseos nomen ante Constantini ætatem inauditum. Lex Gratiani & Valentiniani. Concilium Constantinopolitanum Ecclesiasticarum dignitatum statum circa Metropolitarum jurisdictionem ordinavit. Thracica diœcesis. Bis in anno Synodos in singulis Provinciis celebrari moris fuit. Patriarcharum appellationi idem usu venisse quod primatibus Latinorum. Tertii gradus jacta fundamenta: qui propriè dicti Patriarchæ. Thracica diœcesis à Constantinopolitano invasa. Leo Papa prævidet primatus Constantinopolitani consequentias & obnititur. Par Constantinopolitano & Romano dignitas in Concil. Chalcedonensi constituta; plures diœceses illi adjectæ. Exarchi diœceseon qui fuerint. Canon sextus Nicænus expensus. Aristinus vetus Canonum collector græcus. Meletianorum schisma. Antiocheni usurpant prærogativam supra cæteros suæ diœceseos Metropolitas: usurpationem corroborat Synodus Constantinopolitana: quæ tamen perperam idem à Nicæna sancitum putavit. Hierosolymitanus Metropolitanus. Alexandrinus Metropolitanus, dein Patriarcha. In Africana diœcési ambitio præsulum minus grassata est. Carthaginensis primatis privilegia. Primates in Galliis ac Hispaniis. Summæ in Ecclesia dignitatis prima & efficiens causa, ambitio. Tertullianus, Iustinus Martyr, Cyprianus non meminere Metropolitanorum aut Primatum, aut Archiepiscoporum. Postea in Africa sex Provinciæ factæ & totidem primates. Constantini tempore mutatio in regimine facta. Tandem factus tripartitus Episcopalis ordo. Isidorus falsus qui quadripartitum prodidit. Sirmium olim caput Illyrici, cujus diœceseos Episcopus verè Patriarcha: dein Thessalonicensis. Archiepiscopi Græcis honorarii dicti. Patriarchæ in Oriente quatuor. Denique omnis illa dignitas Patriarcharum supra Metropolitanos non est ab institutione divina.

Habvimvs suprà Metropolitanos Episcopos, non alium ordinem constituentes ab Episcopis, sed in primore gradu constitutos, sola utpote honoris prærogativa ceteris anteferendos, non *Principes Sacerdotum* dicendos, nec *Episcoporum Episcopos*, sed in ordine Episcoporum primos, nihil etiam juris aut potestatis in Episcopos sequentis gradus habentes, quippe quibus nihil rei majoris aut communis in tota provincia gerere aut constituere licitum fuit, nisi ex omnium Episcoporum consilio, auctoritate, ac sententia. Primatus autem eorum privilegium in his ferme quattuor positum diximus fuisse, in Episcoporum ordinandorum confirmatione, conciliorum indictione, appellationibus, ac censura morum. Quibus omnibus continetur generalis sollicitudo provinciæ, quam ex primatus onere dicam an honore sibi injuncto sustinere debebant. Quidquid verò illud fuit, quantumque quo supra ceteros eminebant, non ex se id eos habuisse compertum est, nec ex merito Episcopalis officii, sed nec ulla divini verbi institutione, verum omne ac-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ceptum referre tenentur antiquæ consuetudini Ecclesiasticæ, multis sanctorum Patrum decretis firmatæ. Præter Canones Nicæni & Chalcedonensis Concilii, aliosque disertè id adstruentes non prætermisit Theodoretus Cyri Episcopus hoc idem etiam confirmare in collectione sua Canonum quæ necdum est edita. Titulum de Metropolitanis, qui secundus est totius compilationis, ita ille concepit: περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς μητροπολίταις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς, καὶ τῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γράμματος μητροπολιτῶν γινομένων. *De honore concesso Metropolitanis Conciliorum decretis, & de his qui Metropolitæ facti sunt per sacram Epistolam.* In titulo de Episcopis qui proximè sequitur nihil ille tale, sed simpliciter ita scripsit: περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπίσκοπον ὑπὲρ διοίκησιν ἄκλητον παραγίνεσθαι, μήτε χειροτονεῖν ὑπερόρια. Non ille dixit de Episcopo quod de Metropolitanis & Patriarchis testatus est, habere illum dignitatem sibi ex Canonum decretis attributam & constitutam. Sic eum & de Patriarchis titulum condidit totius opusculi primum: περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς πατριάρχαις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς καὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινὶ αὐτῶν ὑφαρπάζειν ἐπαρχίαν ἑτέρῳ προσήκουσαν ἐπὶ χειροτονίᾳ καὶ διοικήσει. Sed in re minimè dubia ac per se clara, quamque in superioribus satis stabilivimus, non necessaria testimonia. Diu alios rectores non novit orbis Christianus præter Metropolitanos. Hæc Aristocratico moderamine temperata ratio Ecclesiæ Dei regimen tenuit etiam Nicæni Concilii temporibus. Metropolitani ut primores Episcoporum in unaquaque provincia, suas & ipsi æquali cum ceteris potestate privatim gubernabant Ecclesias, & insuper ex primatus sui jure & officio universæ provinciæ curam sibi commissam sustinebant. Bipertitus per ea tempora fuit tantum ordo Episcoporum, in primæ sedis Episcopos & secundæ. In secunda ceteri omnes hærebant, solis Metropolitanis in prima consistentibus. Si quis Patriarcha tum vocatus est, ut de Episcopo Alexandrino constat, quem Hadriani Imperatoris ævo sic appellatum Epistola ejus ostendit in Saturnini vita à Flavio Vopisco posita, non eam per illud tempus habuisse significationem certum est, quam habuit postea. Ecclesiasticæ Historiæ auctores, & cum his Hieronymus prodiderunt usque ad Dionysium & Heraclam Episcopos Alexandrinos, per provincias sedi illi subjectas, presbyteros tantum fuisse qui Ecclesias regerent, quique ex suo cœtu solebant Episcopum unum eligere, quem in altiori gradu collocarent. Atque is erat Alexandrinus Episcopus. Posteaquam verò hæc mutata est ratio, Episcopis substitutis in locum presbyterorum, ipse illis omnibus non aliter præfuit, quam prius consueverat, cum adhuc essent presbyteri & primus inter eos Episcopus esse cœpit, & jure Metropolitani frui in omnibus provinciis quæ sedi ejus parebant. Quod jus cum affecta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

retur à Meletio quodam, & in ejus possessione turbaretur Alexandrinus; intervenere Concilii Nicæni Patres, & decreto suo, quod Canone sexto illius Synodi habetur, jus illi suum Metropoliticum confirmarunt ad exemplum ceterorum Metropolitarum, & in primis Episcopi Romani. Ut scilicet eandem haberet in suas provincias Alexandrinus Episcopus potestatem, quæ in sua esset Metropoli Episcopo urbico, & in provinciis suburbicis, quibus constabat ejus provincia Metropolitana. Non alio titulo tum temporis, nec alio honore ac jure nitebatur Episcopus Alexandriæ quam Metropolitani. Nondum quippe Patriarcharum gradus, & Metropolitanorum erat diversus. Etiam tum, cum adhuc solis præesset presbyteris Ecclesias sub se gubernantibus, hoc nomine insignis incedebat Alexandrinæ urbis Episcopus, quod à Iudæis sumptum non dubito, quibus & sui fuere *Patriarchæ* & *Presbyteri*, ut constat ex legibus Constantini prima & secunda Cod. Theod. *de Iudæis*. In prima quidem nominat *majores Iudæorum & Patriarchas*, in secunda *Patriarchas & Presbyteros*. Ita planè in Ægypti provinciis Alexandriæ Episcopus qui pluribus præerat presbyteris, *Patriarcha* dictus est. Diu etiam hæc appellatio hæsit in Episcopis Metropolitanis qui toti provinciæ præessent, quasi scilicet πατριᾶς ἄρχοντες, gentis unius primates. Nam πάτρη vel πατριὰ idem quod ἔθνος, ut vocatur in Apostolico Canone: τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον. *Primus* vel *primas* unius gentis Episcopus haud dubium est quin & *Patriarcha* dici potuerit. Profecto Socrates in historia Ecclesiastica & πατριαρχίαν pro Metropolitani provincia, & πατριάρχην pro Metropolitano posuit lib. V. cap. VIII. Vbi docet, quomodo Concilium Constantinopolitanum primum Patriarchas constituerit, divisis unicuique Provinciis quarum limites nulli liceret transcendere ad ordinationes faciendas. καὶ πατριάρχας κατέστησαν διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας. Vides provincias attribui Patriarchis & sic ab eo vocari provinciarum singularum primates. Quod & clarius ex sequentibus perspici licet, ubi in una diœcesi tres facit Patriarchias, id est tres provincias Metropolitanas his verbis: Τῆς δὲ Ποντικῆς διοικήσεως Ἑλλάδιος ὁ μετὰ Βασίλειον Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος, Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁ Βασιλείου ἀδελφὸς, (Καππαδοκίας δὲ καὶ ἥδε πόλις,) καὶ Ὀτρήϊος ὁ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Μελιτινῆς, τὴν Πατριαρχίαν ἐκληρώσατο. In Pontica Diœcesi tres heîc habes Patriarchias, totidem nempe Provincias Metropolitanas, tresque Metropoles, Cæsariam Cappadociam, Nyssam, & Melitenam. In Asiana quoque Diœcesi duas numerat Metropoles & duos Patriarchas: unum Iconii Amphilochum, & alterum Antiochiæ Pisidiæ. Hæ duæ diœceses cum Thracica subjectæ postea sunt Constantinopolitanæ sedi, ubi Patriarchiæ institui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

institui cœperunt à Metropolitanis diversæ & jura Patriarchica à Metropoliticis distingui. In Ægypto unum tantum recenset Patriarcham Timotheum Alexandriæ Episcopum, qui unicus semper à principio fuit. In Orientali Diœcesi tres statuit Patriarchias totidemque Patriarchas, Laodiceæ unum, Tharsi alterum, ac tertium Antiochiæ, cui & honorem servatum tradit, nimirum, ut trium illorum Patriarcharum Orientalis Diœceseos primus foret. Atque hæc origo quidem sedium Patriarchalium à Metropolitanis distinctarum, dum inter plures eodem honore primatus affectos, aliquis adhuc primus constituitur. Sed nondum tunc, ut apparet, hi gradus & hæc jura satis distinctè ordinata fuere. Diœcesis una à pluribus in commune regebatur primatibus. Horum aliquis iterum primus esse debuit. In Orientali hoc datum Antiocheno, quia urbs illa antiquissima & in qua primò Christianorum nomen auditum sit. Socratis verba: Τῶν δὲ κατὰ ἀνατολὴν ἐκκλησιῶν τὴν διοίκησιν τοῖς αὐτοῖς ἐπισκόποις ἐπέτρεψαν, Πελαγίῳ τε τῷ Λαοδικείας, καὶ Διοδώρῳ τῷ Ταρσοῦ, φυλάξαντες τὰ πρεσβεῖα τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ, ἅπερ τότε παρόντι Μελετίῳ ἔδοσαν. *Ecclesiarum quidem per Orientem, id est Orientalem Diœcesim, administrationem, permisere, Pelagio Laodiceæ, Diodoro Tarsensem, servatis honoris privilegiis Antiochenæ Ecclesiæ, quod & presenti Meletio tributum fuit.* Ab his initiis, ut paulo post dicam, processit Patriarcharum supra Metropolitanos prærogativa, & gradus eminentior, cum jure etiam ordinationum & appellationum, quod usque ad ea tempora fuerat nullum, cum Patriarchæ iidem forent cum Metropolitanis. Diœceseos autem nomen, quo plurium provinciarum comprehensio significatur, ante Constantini ætatem inauditum, sub quo ita appellari cœptæ sunt aliquot provinciæ ab uno ex vicariis præfecti prætorio administrari solitæ. Hæ Diœceses produxere tandem exarchos, id est primates Diœceseon qui & *Patriarchæ* propriè vocati, cum ante id tempus soli cognoscerentur Exarchi provinciarum sive Metropolitani quos & *Patriarchas* nominari mos erat. Constantinopolitani Concilii ævo, etsi jam pridem diœceseon administrationes sub vicariis celebrarentur, non tamen in Ecclesiastica politia quæ ad civilem modum semper constituta est, stabilita & fundata fuerat Patriarcharum, qui plures sub se haberent Metropolitanos, jurisdictio. Adhuc, ut dixi, *Patriarchæ* dicebantur singularum provinciarum exarchi, ut ex illo Socratis loco manifestè colligitur, qui decem Patriarchas sive præcipuos Metropolitas in Oriente per illa tempora recenset, cum Synodus Constantinopolitana congregata est. Totidem & eosdem nominatim exhibet lex Gratiani & Valentiniani quæ habetur in Codice Theodosio de Fide Catholica, qua præcipit ex Episcopis eos solos censeri debere Catholicos qui communem tenuerint cum decem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſupraſcriptis Metropolitanis quos Patriarchas nominavit Socrates, & de quibus dixit, Patriarchias eſſe ſortitos. Quia verò verba legis quibus eorum nomina commemorantur, vitio aliquo inquinata ſunt, heic ea ut emendanda opinor, ſubjiciam: *Quos conſtabit communioni Nectarii Epiſcopi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, nec non Timothei intra Ægyptum Alexandrinæ urbis Epiſcopi eſſe ſociatos: quos etiam in Orientis partibus Meletio Antiocheno Epiſcopo, Pelagio Epiſcopo Laodicenſi, & Diodoro Epiſcopo Tarſenſi: in Aſia nec non proconſulari atque Aſiana Diœceſi Amphilochio Epiſcopo Iconienſi, & Optimo Epiſcopo Antiocheno: in Pontica diœceſi Helladio Epiſcopo Cæſarienſi, & Otreio Meliteno, & Gregorio Nyſſeno, Terennio Epiſcopo Scythiæ, Marmario Epiſcopo Marcianopolitæ communicare conſtiterit.* Ordine eos enumerat hæc lex quo ſediſſe eos conſtitit. Et primum quidem nominat Conſtantinopolitanum cui primas detulit illud ipſum Concilium. Antiocheni Epiſcopi nulla in ſupradicta lege mentio, cui tamen primus debetur locus in Orientali diœceſi. Terennii Epiſcopi Scythiæ, & Marmarii Marcianopoleos nullus meminit Socrates. Eccleſiaſticarum dignitatum ſtatum circa Metropolitarum juriſdictionem ordinavit illa Synodus, & ſuos terminos cuique conſtituit, cum antea propter perſequutiones paſſim in alienos fines multi invaderent, & indifferentis pœnè juris eſſet hæc uſurpatio. Socrates: Ἐβεβαιώσαντο αὖθις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν καὶ πατριάρχας κατέστησαν διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, ὥστε τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιβαίνειν. τοῦτο γὰρ πρότερον διὰ τοὺς διωγμοὺς ἐγίνετο ἀδιαφόρως. Licuit ſemper, & manifeſta tyrannis eſt eorum per quos non licebit, conciliis generalibus legitimè convocatis formam Eccleſiaſtici regiminis, qua parte maximè claudicare videbitur, corrigere, reſtituere, & prout tempus poſtulabit, immutare. locorum ubique & temporum non minus quam rerum, in quibus εὐταξία conſiſtit, rationem habere. Non diu poſt illud Concilium Conſtantinopolitanum Patriarcharum dignitas evecta ſupra Metropolitanam, cujus tamen rei nullum adhuc veſtigium in ipſo concilio apparet, niſi quod ſervari jubetur privilegium primatus Antiocheno Epiſcopo in Orientali diœceſi, ſicuti jam ſtatuerat Nicæna Synodus. Tradit quidem Socrates Thracicam ſubditam tum fuiſſe Conſtantinopolitanæ ſedis Epiſcopo: καὶ κληροῦται, inquit, Νεκτάριος μὲν τὴν μεγαλόπολιν καὶ τὴν Θρᾴκην. & ſanè nullos ibidem adſcripſit Thracicæ diœceſeos Metropolitanos; quia nimirum ſuberant Nectarii throno. Sed nec in illa ſpeciali commemoratione præcipuorum Orientis Metropolitarum, à quibus in fide diſſentientes pro hæreticis haberi decernit lex ſuperius allata Gratiani, nulli memorantur Thracicæ diœceſeos Metropolitani, tanquam qui jam Conſtantinopolitano Epiſcopo forent attributi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

buti. Canon tamen ſecundus ipſius Concilii Thracicam diœceſin à Metropolitanis ſuis adminiſtrari æquè præſcribit quam Aſianam & Ponticam. Verba ejus ſunt: καὶ τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπισκόπους τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνον οἰκονομεῖν, καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς, τὰ τῆς Ποντικῆς μόνα καὶ τοὺς τῆς Θρᾳκικῆς, τὰ τῆς Θρᾳκικῆς μόνον οἰκονομεῖν. Sentit puto, quiſquis aliquid ſentit, Thracicæ diœceſeos Metropolitas hoc Canone ſui juris & liberos eſſe ſanciri, iiſque in commune adminiſtrationem diœceſeos permitti, quantum ad ordinationes pertineret & alia negotia juris Eccleſiaſtici. Iura tum adhuc Metropolitica vigebant ac valebant, quando una diœceſis, quæ aliquot provincias complectebatur, pluribus Metropolitanis ex æquo regenda adſcribitur, idque obſervandum præſcribitur, ut in ſingulis provinciis, ſi qua negotia emerſerint, Synodus provinciæ ea definiat, quod expreſsè Canon ſupraſcriptus decrevit his verbis: φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων κανόνος, εὔδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος διοικήσει κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα. Quod nec omiſit Socrates: ὥρισαν δὲ ὥστε εἰ χρεία καλέσοι τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἵνα ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος διοικῇ. *Statuit verò ut ſi uſus vocaret, per unamquamque provinciam Synodus provincialis adminiſtret.* Hoc ſtatuto locata ſunt in tuto jura Metropolitanorum & αὐτοκεφαλία firmata; quippe quibus Synodum convocandi poteſtas competeret, & in ea præſidendi, & ſic per Synodum cui præerant retinendi provinciæ regiminis, non ab alio expectantibus quid ſtatuere deberent nec alterius majoris poteſtatis nutum reſpectantibus. Quin etiam ipſi à Synodo provinciæ ſuæ ordinabantur. Ab eis denique ſi quid eſſet ex conſilio provincialium Epiſcoporum judicatum, provocatio non ſolebat recipi, ut exemplo ſunt Africanarum primates provinciarum. Quos conſeſſus Epiſcoporum cum Metropolitano in una aliqua provincia ob delictum ſuum communione privaſſet, ab aliis quibuſcunque in communionem admitti non erat fas. Epiſcopi ordinatio ab omnibus qui erant in provincia Epiſcopis, ſi fieri poterat, celebrabatur; ſi minus id eſſet commodum, vel propter urgentem neceſſitatem vel viæ longitudinem, tres ad minimum adeſſe debebant, reliquis qui aberant ſuffragium per litteras ferentibus, accedente inſuper auctoritate Metropolitani. Cujus niſi accederet confirmatio, infirmari lex fuit quidquid circa conſecrandum Epiſcopum geſtum eſſet. Bis in anno ſynodos in ſingulis provinciis celebrari moris etiam fuit, ad diſcutienda quæ emerſerant, & ea diſpicienda quæ viderentur ex bono pacis & concordiæ rectè conſuli. Hoc ſancitum à Patribus Nicæni Concilii renovarunt decreto ſuo Patres Concilii Conſtantinopolitani. Hic ordo, hæc diſciplina viguit à Nicæno Concilio uſque ad Conſtantinopolitanum, Metropolitanis in

ſua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſua quibuſq; provincia omnia de communi conſilio curantibus, & ſumma auctoritate pollentibus. Nulli tum exarchi diœceſeon, nulli ſupra Metropolitanos Patriarchæ uſpiam noti. Patriarchæ iidem tunc temporis cum Metropolitanis vel primis Epiſcopis fuerunt, & *Patriarchiæ* eædem cum provinciis Metropolitanis. In quo videmus huic appellationi *Patriarcharum* apud Græcos idem uſu veniſſe quod *primatibus* Latinorum, ut Patriarcha nempe & primas provinciæ idem diceretur qui & Metropolitanus erat, vel Epiſcoporum in Provincia primus. Sic noti fuere in Africanis provinciis *primates*. Sic in Oriente cogniti teſte Socrate πατριάρχαι, quorum etiam provinciæ dictæ πατριαρχίαι. Poſtea verò quam gradus tertius ſuperadditus eſt Epiſcoporum ordini, qui Metropolitanis ſuperior eſſet, & plures ſub ſe haberet ut provincias, ita & Metropolitanos, tum iidem Patriarchæ diœceſeon vocati & *diœceſeon primates*, nec non *exarchi* Nam ut alibi dictum eſt, *exarchus provinciæ* idem cum Metropolitano, *exarchus diœceſeos* idem cum Patriarcha, ut propriè poſtea uſus obtinuit. At olim Patriarchæ provinciarum dicebantur qui non alii fuere à Metropolitanis, quique jure Metropolitano utebantur in ſua Provincia. Aliud genus Patriarcharum cognitum in Eccleſia non fuit uſque ad Concilium Conſtantinopolitanum, quo tempore jacta fuiſſe apparet fundamenta tertii gradus Epiſcoporum qui propriè dicti ſunt Patriarchæ. Cui rei cauſam & initium præbuit diœceſis attributa Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopo & primatus conceſſus poſt Epiſcopum veteris Romæ. Qua in re tamen confitendum eſt plus valuiſſe uſurpationem quam Canonum auctoritatem, non dico de primatus conceſſione, ſed de Thracicæ diœceſeos attributione, quam ſibi vindicaſſe potius videtur, quam jure datam poſſediſſe. Nam ex ipſo Concilio, ut ſupra docebamus, evidens eſt Thracicæ diœceſeos Epiſcopos etiamnum eam diœceſin liberè tenuiſſe, & jure Metropolitico tenuiſſe ac rexiſſe quoſque ſuam provinciam. Socrates verò prodidit in Hiſtoria Eccleſiaſtica diœceſin illam ex Concilii decreto, quo provinciæ Epiſcopis diviſæ ſunt, ac partitæ Conſtantinopolitano ceſſiſſe Epiſcopo. Quod etiam probatur Theodoſii lege, quæ in recenſendis primariis ſedibus Orientalis Imperii Metropolitarum, quas πατριαρχίας indigetat Socrates, nullam facit mentionem Epiſcoporum Thracicæ diœceſeos, quaſi jam tum ſub Nectario illa eſſet, Conſtantinopolitano præſule. Poſt illa igitur tempora nonnulla mutatio facta in Eccleſiaſtico regimine. Conſtantinopolitanus enim Epiſcopus nova prærogativa elatus, ex dignitate dominantis urbis, & alterius vel novæ Romæ ſumpta, atque etiam Patrum in illa Synodo conſidentium auctoritate confirmata, non contentus jam proxima invaſiſſe in quibus erat Thracica

cica diœcesis, ulterius porrexit ambitionem, & in Asianam quoque ac Ponticam diœceses impetum fecit. Ne putes soli Romano Episcopo licuisse dignatione urbis, in qua præsidebat, abuti, ac primatum quem dederat illa convertere, non solum ad vicinas quasque provincias occupandas, sed etiam remotissimas, ac universum denique, si posset orbem, sub suo jure & imperio redigendum. Hujus primatus consequentias prævi-derat Leo Papa, mente non sagaci tantum, sed pœnè divina. Ex sua cupiditate, & antecessorum suorum facto judicabat quid valeret, qua in urbe sedes Imperii collocata esset, ejus urbis Episcopum supra cæteros in tantum extolli, ut sibi adæquaretur, præsertim eadem adjumenta ac præsidia ad se amplificandum habiturus, urbis nempe regiæ & tum maximè regnantis favorem ambitioni suæ velificaturum. Verebatur igitur ne luminibus suis officeret, aut ne ea tandem penitus obscuraret nova illa lux exoriens, tanto præcipuè fulta suffragio. Ideò ne posset Constantinopolitanus quod ipse posse solus concupierat, omnia fecit, ne effectum haberet & ut in irritum caderet privilegium illud prælationis concessum novæ Romæ Antistiti, quam nec ipse unquam, nec etiam aliquot ex posteris ejus consensu suo approbare voluerunt. Nihil tale timebat ex Alexandrino, nec sanè causæ timoris eædem ex illo fuerunt. Idcirco facilè eum patiebatur in secundis hærere, cui Constantinopolitanum præferri, id verò fuit, quod ægrè admodum se ferre semper ostendit. Præsagum fuisse Leonem, nec vanis pro sua sede inquietatum timoribus, eventus tandem docuit. Nam secundi post Romanum veterem loci prærogativâ non contentus ille novus Romanus, primum quoque aliquando ambire cœpit, & aliquamdiu habuit, plausibili sanè ratione & regulæ consentanea, quia non amplius urbs illa vetus dominaretur, quæ causa illi principatum asseruerat. Sed hoc postea factum. A tempore sanè tributi primatus, non destitit ille novus Patriarcha pedem ponere in alieno, & vicinorum limites commovere, donec sui juris esse postremo prætenderit, trium amplissimarum diœceseon, Thracicæ, Ponticæ & Asianæ, Metropolitanos ab se ordinari. Quod etiam jus sibi confirmandum curavit à Patribus Concilii Chalcedonensis, qui decretum propterea fecerunt, & Canonem de eo vigesimum octavum condiderunt, quo non solum parem Constantinopolitano Episcopo ac Romano dignitatem constituunt, jam antea Concilio ejusdem urbis primo eidem attributam, sed & sanciunt insuper, ut Metropolitanos trium supradictarum Diœceseon ordinaret ac solos quidem, ordinatione Episcoporum Metropolitanis suis permissa, sicut antiquis Canonibus præscriptum fuerat. Patres illi Canone suprascripto ἴσα πρεσβεῖα assignant novæ Regiæ urbi Romæ

quæ Conſtantinopolis erat, ac veteri, loco tantum diſcernenda, nempe ut huic primus, illi ſecundus adſcriberetur. καὶ ὥστε, ſtatim adjiciunt, τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας. Ne ſcilicet honor ille quem ei adſtruebant, re vacuus eſſet ac munere, etiam plures diœceſes ejus ſedi ſubjiciendas cenſuerunt, in quibus Metropolitarum ordinationes faceret. Uſurpatione primo hæc ſibi jura certum eſt adrogaſſe; deinde & confirmata illa fuiſſe decreto Concilii. Tantum nimirum incrementum accepit illa ſedes intra tam paucos annos, qui à Concilio primo Conſtantinopolitano interceſſerant ad Calchedonenſe, ut plus quam ſeptuaginta inter utramque Synodum non numeretur annorum ſpatium. Etenim ſatis conſtat, cum illa Synodus prima Conſtantinopoli habita eſt, adhuc liberos fuiſſe ſupraſcriptarum trium diœceſeon Metropolitanos, & ſolitos ordinari priſcorum Canonum inſtituto ab Epiſcopis, ſuæ quemque Provinciæ. Illa primum ætate Exarchorum diœceſeos nomen auditum eſt, & Patriarcharum hujuſmodi qui multis præeſſent Metropolitanis, quorum etiam ordinandorum jus haberent. Eorum inquam prima mentio occurrit in Chalcedonenſi Concilio, quæ in anterioribus Conciliis nuſquam extat. Canon nonus ejuſdem Concilii decernit, ut ſi quis Clericus aut Epiſcopus lite contendat cum ſuo Metropolitano, adire debeat Exarchum diœceſeos, vel ſedem Regiæ urbis Conſtantinopolis, & apud eum diſceptare. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. De ſolis Exarchis diœceſeon illarum id accipio, quæ ſedi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſubjectæ fuere. Aſianæ, ſcilicet, Ponticæ & Thracicæ. Antequam ſubjicerentur, apparet jus provocationis habuiſſe illos Exarchos, ſi à Metropolitani ſententia appellatum eſſet, aut potius ſi Epiſcopus vel Clericus ejuſdem provinciæ cum Metropolitano ſuo litigaret. Ex antiquorum Canonum regula ea lis diſceptata fuiſſet in Synodo provinciæ, & conſeſſu omnium Epiſcoporum. Eo modo primates in provinciis Africanis qui iidem cum Metropolitanis, cauſas omnes ex provocationibus Epiſcoporum dijudicare ſolebant; à quorum porrò judicio appellandi facultas non erat, quamvis & in illa Africana diœceſi unus eſſet qui Exarchi diœceſeos vicem impleret & locum teneret, Africæ nempe ſic propriè dictæ primas, idemque Carthaginienſis Archiepiſcopus. Cui & ſua privilegia fuere, non illud tamen ut inter Eccleſiaſticos judicaret ex provocatione

ab

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ab aliis emiſſa Metropolitanis. Quod fuit in Africana diœceſi Epiſcopus Carthaginenſis, hoc in Aſiana, Pontica, Thracica fuere ſingularum illarum diœceſeon Exarchi. Quorum mentionem primum invenio factam in Concilio, ut dixi, Chalcedonenſi, non ſolum Canone illo quem ſupra citavimus, ſed etiam decimoſeptimo, ubi idem decretum repetitur: Εἰ δὲ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ διοικήσεως ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω. Ex his colligimus Canonibus, Exarchos illos jus appellationis habuiſſe, & juriſdictionem in cauſis Epiſcoporum ac Metropolitanorum, priuſquam ſubderentur throno Patriarchali Conſtantinopolis. Ubi verò eidem ſedi eos ſubjacere placuit, permittit decretum Epiſcopis aut Clericis cum Metropolitano ſuo diſceptantibus, eum Exarchum adire, niſi potius velint rectà ire ad judicium ſedis Conſtantinopolitanæ, cui ille Exarchus ſubjectus. Interpretes Græci in horum Canonum expoſitione æſtuant, præſertim in declarandis iſtis, Exarchi diœceſeon quinam fuerint. Alii enim Metropolitam interpretati ſunt, alii Patriarcham, quomodo tunc id nomen accipiebatur. Adeò ſcilicet nova tum res fuit, *Exarchus Diœceſeos*. Qui de Metropolitis provinciarum accipiunt, quia ἔξαρχοι ἐπαρχίας dicuntur in Concilio Sardicenſi, revincuntur verbis ipſis Canonis, tam manifeſtè inter Metropoliten & Exarchon diœceſeos diſtinguentis. Tantum deniq; intereſt Metropoliten inter ac Exarchon diœceſeos, quantum eſt diſcriminis inter provinciam & diœceſin. Rectè Balſamo non de ſpecialis provinciæ Metropolitano exponendum id nominis cenſet, ſed de illo cui totius diœceſeos Metropolitani ſubjiciantur. οὐχ᾽ ὁ ἑκάστης, inquit ἐπαρχίας μητροπολίτης, ἀλλ᾽ ὁ τῆς ὅλης διοικήσεως μητροπολίτης. Nam idem rectè etiam definit διοίκησιν eſſe, τὴν πολλὰς ἐπαρχίας ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ. Sed ceſſaſſe dicit illa jura exarchorum diœceſeos. Non diu ſanè duraviſſe ex eo apparet, quod Conſtantinopolitanæ Synodi primæ temporibus nulla adhuc fuerant, decernentibus ejus Concilii Patribus ut Aſiana, Thracica, & Pontica diœceſis ab Epiſcopis ſuis Metropolitanis in commune regerentur, nulla facta mentione *Exarchi diœceſeos*, qui omnibus in diœceſi Metropolitis præſideret. Quinimmò, quod illo ipſo Canone, quo id determinatum fuit, reſervantur πρεσβεῖα Antiocheno Epiſcopo in Orientali diœceſi, ex eo licet intelligere, nihil tale conceſſum fuiſſe cuiquam primati in reliquis illis tribus diœceſibus, ut Exarchi diœceſeos jus haberet. Quod uni nominatim datur, qui ob id ex regula excipitur, ceteris negari intelligitur. Videntur tamen paulo poſt ad exemplum Antiocheni, primi quique in tribus ſupraſcriptis diœceſibus Metropolitani, jura Exarchorum diœceſeos ſibi uſurpaſſe, quorum & compotes facti ſunt uſ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

que ad id tempus quo ſubjecti fuere ſedi Conſtantinopolitanæ. Quod per uſurpationem primò ſumptum, plenè demum conſtitutum eſt decreto Concilii Chalcedonenſis. Ne tamen in totum adimerentur privilegia ſua illis Exarchis, umbra quædam eorum relicta eſt in eo ut liceret litigantibus inter ſe Clericis in cauſa Eccleſiaſtica, poſt examen Metropolitani provinciæ, vel ſi cum Metropolitano ipſo lis eſſet, Exarchi diœceſeos qui primus erat Metropolita, judicium ſubire, aut recta adire ſedem majorem, cui & ipſe Exarchus ſuberat. Ceterum facultas eligendi fori non diu libera Clericis earum diœceſeon manſit, ſed totum illud jus provocationis ad ſe rapuere Conſtantinopolitani antiſtites, relictis in medio exarchis diœceſeos, quos aliquando adire provocanti à Metropolitanis licitum fuit. Ideo Balſamon obſervat ad eum Canonem, privilegia illa Exarchorum ſua ætate abolita fuiſſe: τοῦτο δὲ τὸ τῶν ἐξάρχων προνόμιον οὐκ ἐνεργεῖ σήμερον. Nomen tantum & honorem illis ſervatum conſtat. Inde illæ Metropolitanorum appellationes quæ gradum inter eos honoratiorem conſtituebant, quorum alii dicebantur ἔξαρχοι καὶ ὑπέρτιμοι τῶν ὑπερτίμων, alii ἔξαρχοι & ὑπέρτιμοι tantum. De quo nos alibi latè in Euchariſtico. Antiochenus quoque Epiſcopus cui πρεσβεῖα confirmantur inter Orientalis Diœceſeos Metropolitanos Canone ſecundo Concilii Conſtantinopolitani, quaſi ex Nicæni Concilii auctoritate data, per uſurpationem ea ſumpſiſſe deprehenditur, idque poſt Nicænæ Synodi tempora. Canon quippe ſextus Nicænus quo jura Metropolitana conſtituta ſunt, non aliter Antiochenum conſideravit quam ut alium quemlibet Metropolitanum, cui & ſua provincia jure Metropolitano regenda ſicut aliis aſſignatur. Verba Canonis ſi rectè exponantur, hoc diſertè oſtendunt. Quin nec aliter exponi poſſunt, ut ſe habent: Ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. De Provincia Metropolitana Romani Epiſcopi ſermonem ibi eſſe alio loco probatum, ad cujus exemplar, & ceteros Metropolitanos in ſuis juribus & honoribus conſervandos & ſtabiliendos ſtatuit. ἐπαρχίας nominat, non διοικήσεις, id eſt provincias Metropolitanas, quibus ſingulis & omnibus ſua cuſtodiri privilegia vult. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. De Eccleſiis Metropolitanorum intellexit, quod & vetus verſio quæ ſecunda nominatur, expreſſit: *ſimiliter autem & circa Antiochiam, & in ceteris provinciis privilegia propria reſerventur Metropolitanis Eccleſiis.* Sic etiam planè habet verſio vetuſtiſſima libri ſcripti qui penes clariſſimum Iuſtellum eſt. Quin & ipſe Canon ſua lingua ac de ſe clamat, qua de re & quem ad finem

ſtatutus

ſtatutus ſit: καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος τὸν τοιοῦτον ὥρισεν ἡ μεγάλη σύνοδος μὴ εἶναι ἐπίσκοπον. In ordinatione igitur Epiſcoporum præcipuè verſabatur jus illud Metropoliticum, de quo tum confirmando in illo Concilio actum eſt, & conſtitutum. Nec alia πρεσβεῖα agebantur quam quæ Metropolitanis competunt in ſua cuique provincia. Non igitur alio πρεσβείων genere ibi ordinandus ſancitur Epiſcopus Antiochenus quam illo communi omnium Metropolitanorum. Hæc adeò ſunt aperta, ut nullam dubitationem adferre cuiquam poſſint vel paulum modo æquiori, vel intelligentiori. Ariſtinus vetus Canonum collector Græcus ita Canonem illum in ſua collectione concepit: καὶ ὁ Ῥώμης τῶν ἀπὸ Ῥώμην ἐχέτω ἐξουσίαν, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν οἰκείων. Præcipuos duos nominavit ille Canon Metropolitanos quos in exemplum ſumeret, & quaſi regulam ſtatueret reliquorum juri ac dignitati ſtabiliendæ. Præterea τὰ οἰκεῖα ac propria jura nulla ſunt Metropolitanis, niſi in ſua provincia, & circa ordinationem propriorum Epiſcoporum. Antiochenum denique communi jure cum ceteris alligat Metropolitanis: καὶ ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν οἰκείων. Videndum poſtremò quid cauſam dederit Concilio illius Canonis ſanciendi & edendi. Meletianorum ſchiſma eſſe reperiemus. Hi per provincias Alexandrini Epiſcopi non ſolum presbyteros & alios Clericos, ſed etiam Epiſcopos ordinabant. Ne deinceps hoc fieret, & ne à quoquam ſimile tentaretur in aliis provinciis, quo jura Metropolitanorum ſubverterentur, illo decreto caverunt. Nulla in eo Canone Exarchorum diœceſeos privilegia confirmantur, ſed ſimpliciter Metropolitanorum circa Epiſcopos ordinandos. Poſt id tempus videntur Antiocheni Epiſcopi cum ambitione propria elati, tum magnitudine & auctoritate urbis, cui præerant, adjuti, quæ prima cenſebatur Orientalis diœceſeos, primatum ſibi aliquem, ac prærogativam ſupra cæteros ejuſdem diœceſeos Metropolitas attribuiſſe. Quam uſurpationem poſtea approbarunt ac decreto ſuo corroborarunt Patres Synodi Conſtantinopolitanæ. Quibus tamen malè perſuaſum fuit ea jam antè fuiſſe comprobata per Nicænam Synodum: τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν, φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νικαίαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχείων ἐκκλησίᾳ. Pace liceat eorum dixiſſe, nulla alia πρεσβεῖα ſervanda præcepit Antiochenæ Eccleſiæ Synodus Nicæna, præter illa quæ communia ſunt omnium Metropolitanorum ac propria cujuſque, circa Epiſcopos abſque conſenſu & auctoritate Metropolitani non ordinandos. At πρεσβεῖον illud quod Conſtantinopolitana Synodus quaſi ex Nicæna datum, Antiocheno Epiſcopo cuſtodiendum decernit, ſuper ipſos Metropolitanos totius diœceſeos

extenditur, quorum primas & Exarchus ſtatuitur. Hoc privilegium denique eo valuit, ut occaſione ejus tandem jus ſibi fecerit Antiochenus omnium in Orientali diœceſi Metropolitanorum ordinandorum, ut conſtat ex Innocentii primi Epiſtola XX. ad Alexandrum Antiochenum, in his verbis: *Itaque arbitramur, frater cariſſime, ut ſicut Metropolitanos jure ordinas ſingulari, ſic & cæteros non ſine permiſſu conſcientiaque tua ſinas Epiſcopos procreari.* Quod initio Epiſtolæ, id ex Nicænæ Synodi auctoritate ab illo fieri allegat, prorſus falſum eſt. Nec enim de Metropolitanis ordinandis ſtatuit ille Nicænus Canon, quod jus poſtea fuit ſingulare Exarchorum diœceſeos, id eſt Patriarcharum, ſed de ordinatione Epiſcoporum, quod jus propriè pertinet ad Metropolitanos. Aliud igitur fuit πρεσβεῖον Exarchi ſive Patriarchæ diœceſeos in Metropolitanos, aliud Metropolitani in Epiſcopos. De diverſo itaque primatu agunt Antiocheni Epiſcopi, Nicæna Synodus & Conſtantinopolitana. In illa tanquam Metropolitanus ſpectatur, in iſta verò tanquam Patriarcha vel Exarchus diœceſeos. Similia ſibi procedente tempore & ambitione privilegia ceu πρεσβεῖα uſurpando quæſierunt in Aſiana diœceſi Epheſinus Epiſcopus, in Pontica Cæſarienſis, in Thracica Heracleenſis, qui & propterea ἔξαρχοι διοικήσεων appellati ſunt, &, quantum in ipſis ſtetit, fuerunt, donec privilegio amiſſo, retento honore ac nomine Exarchorum, ſubeſſe juſſi ſunt throno urbis Conſtantinopolitanæ, qui eodem eos loco habuit quo ceteros Metropolitanos, excepto gradu honoratiore qui ipſis relictus eſt inter reliquos ſui ordinis & ejuſdem diœceſeos Metropolitas. Quid de Hieroſolymitano Epiſcopo? quid dicendum? Nonne pari flagrans ambitione, limites quibus erat circumſcriptus tranſcendit, & in aliena irrupit? Honore ſolo diu fuit contentus, cujus in poſſeſſione ab antiquo cum eſſet conſtitutus, eundem etiam retinere juſſus eſt, decreto Canonis ſeptimi Nicæni, quo honor ei quidem tributus, ſed jus ac dignitas ſervata vero provinciæ Metropolitano, cui & Hieroſolymitanus ſuberat, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος. Verba ſunt Canonis. Quo loco ridicula eſt Zonaræ expoſitio ſcribentis Æliæ Epiſcopo per illum Canonem honoris prærogativam concedi, & ſervari Hieroſolymorum civitati, quæ Ælia appellata eſt, propriam Metropolis dignitatem. Quaſi duæ fuerint Æliæ. Nam ſi una ſit, non poteſt ſtare ejus interpretatio. Atqui Ælia illa cui honor defertur, Hieroſolymorum eſt civitas. Longè meliora attulit Balſamo. Cæſarea, Stratonis olim dicta, Metropolis fuit Syriæ Palæſtinæ, cui & Epiſcopus Hieroſolymitanus erat ſubjectus, & ab eo ordinabatur. Huic honorem ita detulit Synodus, quo jam ex antiqua conſuetudine fruebatur,

ut

ut tamen sua jura salva esse voluerit ejus Metropolitano. Postea non tantum suum illum Metropolitanum sibi subjecit cui fuerat ipse olim subditus, sed etiam tres Palæstinas in sua jura redegit, ac sic diœceseos integræ Exarchus evasit, & verus legitimusque Patriarcha, qui olim solo Archiepiscopi honorarii titulo gaudebat. In actis Synodi Chalcedonensis legimus inter Maximum Antiochenum, & Iuvenalem Hierosolymorum Episcopum convenisse, ut Antiochenus sub se haberet duas, Phœnices & Arabiam; Hierosolymitano autem tres cederent Palæstinæ. Ita tunc constitutum. Posteris verò temporibus id etiam immutatum est. Ut ut sit, circiter tempora Concilii Chalcedonensis certum est, gradum illum Patriarchalem erectum fuisse supra Metropolitanos, cui ambitio Antistitum viam stravit & fundamentum substruxit. Circa Alexandrinum Episcopum aliter se res habuit. Alexandria quippe semper habita est Metropolis Ægypti, Libyes & Pentapoleos. Raræ per illas provincias majores urbes, nec alia fermè Metropolis præter Alexandriam. Præterea in omnibus ferè oppidis soli presbyteri præerant, qui Ecclesias regebant, quibus unus Episcopus præsidebat, isque Alexandrinus. Processu demum temporis illi presbyteri facti Episcopi, deinde & inter Episcopos, ut aliis in locis obtinuit, quidam primi constituti qui & Metropolitani. Sic sensim Alexandrinus ille Episcopus, nullo ambitionis suæ vitio, plurium Metropolitanorum extitit Archiepiscopus, atque ut illo temporum more eos vocari institutum est, Patriarcha. In Africana diœcesi quæ sex complexa est provincias, Carthaginensis Episcopus revera fuit Exarchus diœceseos & Patriarcha. Sed in Africanis illis Ecclesiis, ut major semper conservata est puritas in omnibus ac strictior regulæ observantia, ita etiam minus grassata est præsulum ambitio. Sua sanè privilegia fuere Carthaginiensi primati, sed longè minora ac moderatiora quam in aliis orbis provinciis, qui fuere similiter diœceseon Exarchi. Hi semper suos se intra fines tenuere, ac modestius honoris sui prærogativa usi sunt. Inter alia privilegia hoc unum erat, ut undecunque vellet Clericum ordinaret Episcopum. Plenaria sive universalia ex tota diœcesi Concilia convocandi jus penes illum fuit & in eis præsidendi. Omnium Ecclesiarum sollicitudinem sustinebat. Provocationes tamen ab aliis primatibus provinciarum qui veri fuere Metropolitani non recipiebat. Sed universale Concilium eas judicabat, si quando ad illud appellatum foret. Primates quoque in Galliis & Hispaniis fuere, non iidem qui in Africa primates, quos provinciarum tantum singularum primos fuisse Episcopos constat, sed integrarum diœceseon Exarchi, ac verò nomine Patriarchæ. Quibus tamen non licuit dignitatem suam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ad illud uſque faſtigium evehere, quo aſcenderunt illi ſummi Orientales Patriarchæ. Poteſtatem majorem in proximo habuerunt, à qua oppreſſi ſunt, & amplior eorum altiorque volatus reciſis alis veluti repreſſus. Hæc eſt poteſtas quæ totum pœnè Occidentem abſorpſit, totum orbem concupivit, & una quoque deglutiſſet, niſi obſtitiſſet Oriens, & Patriarcharum ſuorum auctoritatem quaſi murum latius vaganti, & omnia pervadenti potentiæ oppoſuiſſet. In Occidente Africani, ne cum aliis quoque ſub eandem redigerentur tyrannidem, ſummo opere reſtiterunt. Sed hæc inferius. Nunc initium & ortum Exarchorum diœceſeos ſive Patriarcharum ſupra Metropolitanos impoſterum exponimus. Summæ hujus & ampliſſimæ in Eccleſia dignitatis gradus cauſam primam & efficientem, ambitionem fuiſſe nullum eſt dubium. Huic tamen ambitioni occaſionem ac veluti materiam ſuppeditaſſe compertum eſt diœceſeon in regimine civili inſtitutionem. Quemadmodum enim Epiſcoporum ambitio, cauſam ejus exercendæ ac provehendæ cepit ex urbium dignitate in quibus fuerant locati, ita & poſt inſtitutas diœceſes, quæ prima erat ac dignior diœceſeos provincia, in cujus majore civitate vicarius reſidebat, ejus quoque civitatis Epiſcopus, eo nomine præferri ſe debere cenſuit ceteris diœceſeos Metropolitanis. Quis porrò dubitat tempus in Eccleſia fuiſſe, quo nulli audiebant Metropolitani, nulli primi Epiſcoporum vel primates? Pares erant omnes, & in pari gradu. Si qua dabatur inter Epiſcopos unius provinciæ prælatio, ſumi ſolebat ex ætate, & ordinationis prioris merito. Nullos certè novit Tertulliani ætas Metropolitas, ideò & nullam ſcripta ejus illorum norunt mentionem. Nullum etiam apud Iuſtinum Martyrem eorum extat nomen aut veſtigium. Utroque recentior Cyprianus, quique permulta ſcripſit, nuſpiam meminiſſe deprehenditur aut *Metropolitanorum*, aut *primatum*, *primarumque ſedium*, aut *Archiepiſcoporum*. Immo contrarium planè colligas ex verbis ejus in Concilio Carthaginienſi habitis de hæreticis rebaptizandis: *Neque enim quiſquam noſtrum Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit, quando habeat omnis Epiſcopus pro licentia libertatis, & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non poſſit, quam nec ipſe alterum judicare.* Nondum igitur tunc Metropolitanis aut Archiepiſcopis in Epiſcopos ulla Jurisdictio data. In eo Concilio plurimi adfuerunt ex provincia Africa, Numidia, Mauritania, & nulla tamen primatum fit mentio. Quod argumentum eſt nullos per ea tempora in provinciis Africanis fuiſſe primates aut Metropolitanos. Sed dices ipſe Cyprianus primas omnium illarum provinciarum fuit, quia Concilio illi præfuit. Certè & Concilium Carthagine habitum eſt, cui

cui civitati præpoſitus erat. Nec ambiguæ eſt notitiæ quin jam tum potior ejus auctoritas fuerit inter omnes Africanos Epiſcopos, præcipuè cum idem aſſerat Epiſt. XLV. provinciam ſuam latius fuſam eſſe, & habere etiam Numidiam & Mauritanias duas ſibi cohærentes. *Sed quoniam*, inquit, *latius fuſa eſt noſtra provincia*. Non vocat *noſtram*, quod primatis jure aut Metropolitani, quia nondum id erat inſtitutum, eas provincias rexerit, verum ita ſemper appellare eam conſuevit, quo diſtingueret à provinciis transmarinis. Ut Epiſt. XL. *Item univerſis Epiſcopis, vel in provincia noſtra, vel trans mare conſtitutis.* & alibi paſſim. Sic collegas noſtros dicit, ejuſdem provinciȩ Epiſcopos. Sic *patriam noſtram* vocare ſolemus, quam tamen non regimus. In eo Concilio Carthaginienſi quod de hæreticis rebaptizandis factũ eſt, non tanquam primas primo loco ſubſcripſit, ſed ultimus. In Africa poſtea ad civilem adminiſtrationẽ ſex provinciæ factæ ſunt, totidemque inſtituti in regimine Eccleſiaſtico primates. Horum primus fuit Carthaginienſis, quia prima ejus provincia. Sed in alios primates nihil habuit juris aut imperii. Quod ſanè obtinuiſſet, ſi tum, cum eſſent Epiſcopi tantum, Epiſcopo Carthaginienſi tanquam ſuo primati paruiſſent. Ut in Alexandrini Epiſcopi provinciis uſu veniſſe videmus. Ut una eſt Eccleſia ubiq; gentium diffuſa, cujus plura membra ſunt, id eſt plures Eccleſiȩ locales, ita unum Epiſcopatum eſſe multis locis idem Cyprianus aſſerit, cujus pars in ſolidum tenetur à ſingulis Epiſcopis. Epiſt. LII. *Item Epiſcopatus unus, Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus*. & in libello de Unitate Eccleſiæ: *Epiſcopatus unus eſt cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur*. Eccleſiæ per ea tempora regimen, in ſolis conſtitit Epiſcopis, in eodem gradu ac pari poteſtate omnibus conſtitutis. Poſtea multis Epiſcopis unus præpoſitus, & is ferè tantum qui ampliorem ac per hoc digniorem totius provinciæ civitatem teneret. Quales urbes Græci μητροπόλεις vocant & πρώτας πόλεων. Nonus Antiochenus Canon, quæ Synodus inter particulares prima habet mentionem Epiſcopi in Metropoli præſidentis, inſtitutionem ejus refert, ad antiquam Patrum regulam, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, juxta antiquam patrum noſtrûm conſuetudinem. Sæculo altero ante videtur nata illa conſuetudo, cui ut diximus originem dedit Epiſcoporum ambitus. Nicænæ Synodi ſextus Canon, quæ præceſſit Antiochenam ſexdecim circiter annis, ἀρχαῖα ἔθη appellat, illam Metropolitanorum juriſdictionem. Centum anni poſſunt vetuſtatem efficere. Placuit poſtremo hæc ratio gubernandi ſanctis Eccleſiæ patribus qui eam decretis ſuis adprobarunt, propter commoditatem in primis negotiorum expediendorum, propterea quod concurſus fieret hominum in urbes primores, judiciorum gratia quæ ibi exercerentur. Præterea non

ratione carere visum est, ut major esset auctoritas Episcopi in urbe majore præsidentis. Diu sic per solos Metropolitanos, pari omnes potestate præditos gubernata est Dei Ecclesia. Mutata demum civilis administrationis forma, & aliter constituta per Constantinum sub vicariis præfectorum prætorii qui diœceses regebant, id est aliquot provincias in diœcesin unam subductas, mutationem quoque illam sequuta est, eique se accommodavit Ecclesiastica gubernandi ratio. Ut ante Constantinum nullæ notæ diœceses quæ plures provincias complecterentur, & Vicariis parerent, ita nulli quoque diœceseon in Ecclesia Exarchi, nulli Patriarchæ diœceseon in notitiam tum venerant. Constantinus universum imperium Romanum quattuor præfectis prætorio dedit administrandum, qui sub se plures habuere vicarios, quibus singulis attributæ diœceses ad regendũ. Sic orbis Romanus in diœceses distributus est; una diœcesis plurium erat provinciarum collectio. In hoc provinciarum numero quæ diœcesin constituebant, prima aliqua fuit, & secunda & tertia. Sic Africa ita propriè dicta, prima provincia numerata est Africanæ diœceseos. Sic prima Galatia, & secunda, & ita in aliis. Ancyranus Episcopus dicitur apud Facundum Hermianensem, *Ancyrensis civitatis Episcopus provinciæ primæ Galatiæ.* Inde Orientis diœcesis, Asiana, Thracica, Pontica, & aliæ, quæ ut suos habuere in civilibus Vicarios, ita & in Ecclesiasticis Exarchos diœceseon, sive primates. Lex Theodosii majoris de fide Catholica quam suprà produximus, quo loco habet, *in Asia nec non proconsulari, atque Asiana diœcesi, Amphilochio Episcopo Iconiensi, & Optimo Episcopo Antiocheno*, pro his verbis Facundus Hermianensis eandem legem citans, lib. IV. ita recitat: *Et totius Concilii sub Vicario Asiæ constituti Amphilochio Episcopo Iconii, & Optimo Antiochiæ.* Sic rem eamdem esse constat *Asianam diœcesin, & concilium sub Asiæ Vicario constitutum.* Luce igitur jam clarius est, ut primos Episcoporum sive Metropolitanos dederunt primæ urbium & Metropoles, ita & diœceseon Exarchos sive Patriarchas ex primis diœceseos cujusque provinciis principium ortus sui traxisse, ambitione inde ansam primatus arripiente, ut semper humana mens, primi loci est appetens, & potentiæ avida. Prælatio honoris sola ac protostasia primò prætenta, nec amplius petebatur. Mox ut philarchiæ morbus in dies crescere amat ac latius serpere, etiam obtenta prostasia. Quam ab usurpatione cœptam, tempore & usu corroboratam, tandem etiam definitionibus suis confirmarunt sacri Patrũ conventus. His adde quod ad eam moderandæ Ecclesiæ rationem eos invitavit & quasi manu duxit civilis moderaminis constitutio, cujus ad exemplar se semper versavit, & nullo non tempore ac loco paria cum eo fecit Ecclesiasticus status. Ad hæc huma-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

næ naturæ, ſive vitium, ſive morem in omnibus hunc videmus eſſe, ut cujuſcunque multitudinis in unum redactæ corpus aliquos ſpectari velit primos. Ubi verò & plures eiuſmodi cœtus ſunt pluresque primi, tum & inter eos primos primum rurſus aliquem, intelligi neceſſe ſit, quod genus ſi iterum in multos ſpargi detur, & primatum inter eos dari debere videatur, donec numero ſenſim ſe ſubducente, & in pauciores collecto, ſumma primatus ad unum tendat, qui ſupra omnes imponatur. Denique ſic ſtructus eſt tertius Epiſcoporum gradus, & tripertitus factus Epiſcopalis ordo. Ut enim Metropolitanorum gradus diverſum non fecit ordinem ab Epiſcopis, ita nec Patriarchæ in diverſo ſtatuendi ſunt ordine à Metropolitanis. Hoc eſt quod ſcripſit Beatus Hieronymus, Epiſcopum Romæ & Eugubii ejuſdem eſſe ſacerdotii ac meriti: Conſtantinopolis & Rhegii: Alexandriæ & Tanis. Iſidorus quadripertitum facit ordinem Epiſcoporum lib. VII: Originum. cap. XI: *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis.* Sed falſus eſt non minus quam ille qui magno conatu & contentione id nuper aſſerebat. Ἀρχιεπίσκοποι apud Græcos vetuſtiores ſoli diœceſeon Exarchi vocati iidemque Patriarchæ. Concilio certe Chalcedonenſi, quo gradus Patriarcharum primum erectus eſt ac fundatus, ἀρχιεπίσκοποι vocantur Patriarchæ. Vt de Alexandrino Canone XXX. ἔθος εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει παρὰ γνώμην καὶ διατύπωσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν. Inde poſtea Patriarchæ omnes Orientis hunc ſemper Archiepiſcopi titulum uſurparunt, & præmiſerunt appellationi Patriarchali. ὁ δεῖνα ἀρχιεπίσκοπος καὶ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Et ſic de ceteris. Unde & paſſim in Novellis Iuſtiniani Patriarchæ ſic nuncupantur. Κελεύομεν τοὺς μακαριωτάτους ἀρχιεπισκόπους καὶ πατριάρχας. Hi ergò Archiepiſcopi majores Metropolitanis, & iidem cum Patriarchis. Et ſanè ipſe Iſidorus in illa ſua diſtinctione Epiſcopalis ordinis, Archiepiſcopos interpretatur *ſummos Epiſcoporum*, *ac tenere*, ait, *vicem Apoſtolicam, & præſidere tam Metropolitanis quam Epiſcopis ceteris.* In eodem gradu Archiepiſcoporum fuit Iuſtinianæ primæ Epiſcopus quam Iuſtinianus in Archiepiſcopatum erexit, eique plures provincias ſubjecit, ut ex Novella ejus XI. conſtat quam Latinè edendam curavit Cuiacius. In ea hæc leguntur verba: *ut primæ Iuſtinianæ patriæ noſtræ pro tempore ſacer antiſtes, non ſolum Metropolitanus, ſed etiam Archiepiſcopus fiat, & certæ provinciæ ſub ejus ſint auctoritate, id eſt tam ipſa mediterranea Dacia quam Dacia Ripenſis, nec non Myſia ſecunda, & Dardania, & Prævalitana provincia, & ſecunda Macedonia, & pars ſecundæ Pannoniæ quæ in Bacenſi eſt civitate.* Hic Archiepiſcopus, ſi quiſquam, bono jure etiam revera fuit Patriarcha. Olim Sirmium caput fuerat Illyrici diœceſeos, cujus etiam Epiſcopus verè diœceſeos Exarchus & Patriarcha extitit. Ibi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

enim & Præfectus prætorio ſedem habuit. Sed ea civitate Attilanis temporibus vaſtata, Præfectus Prætorio profugit in propinquam civitatem Theſſalonicen. Tum præfecturæ beneficio Theſſalonicenſis Epiſcopus eandem ſibi vindicavit prærogativam quam habuerat Sirmienſis Epiſcopus, quamdiu faſtigium Illyrici in ea fuit, tam in civilibus quam in Epiſcopalibus cauſis, ut ait eadem conſtitutio, cujus & hæc verba ſunt: Tunc ipſam præfecturam, & *Sacerdotalis honor ſequutus eſt, & Theſſalonicenſis Epiſcopus non ſua auctoritate, ſed ſub umbra præfecturæ meruit aliquam prærogativam.* At Iuſtinianus poſtremo præfectura in Pannonia Patria ſua collocata in Metropoli ejus Iuſtiniana prima Archiepiſcopum & Patriarcham conſtituit, cui prædictas provincias ſubdidit, quem & Concilio Metropolitanorum ordinari voluit, ut mos erat ceteros Patriarchas. Alii fuere Archiepiſcopi Græcis dicti, honorarii nempe Metropolitæ quos eruimus ex veteri verſione Concilii Chalcedonenſis, eoſque etiam infima cognovit Græcia, ut pluribus oſtendimus in ſecunda parte Euchariſtici. Hi Metropolitanis primo ſubjecti ſunt, poſtea αὐτοκέφαλοι facti, in eo tantum à Metropolitanis differebant, quod nullos ſub ſuo jure haberent Epiſcopos. At Latina Eccleſia medio ſui ævo omnes Metropolitanos, dixit *Archiepiſcopos*. Patriarchæ verò in Orientis imperio fuere numero quattuor, plures futuri, niſi tres pœnè ſimul ac ſemel Conſtantinopolitanus Patriarcha dignitate urbis Regiæ fretus, & vicinitate illectus abſorbuiſſet, Thracium nempe Aſianum & Ponticum. Nec dubitandum fuit quin & in ceteris idem ſibi poteſtatis uſurpaturus fuerit, niſi longius paulo remoti eſſent, & radicibus altius fixis ab antiqua veneranda ac inveterata auctoritate robuſtiores facti quam ut facile à novello præcipuè, & nuper inſtituto Patriarcha everti poſſent ac ſupplantari. Quod Romano, cui omnia hæc quæ Conſtantinopolitano deerant, ex abundanti ſuppetebant, facilè fuit non tantum audere ſed & obtinere in omnes Occidentis primates, qui ſub umbra ejus, ut vaſtæ & opacæ arboris, adoleſcere non potuerunt, & tantum incrementum cœpere, quantum poſtulabat tam celſæ apex dignitatis. Quinimò velut peſtilenti ſidere afflati conciderunt, & majori ſuccumbere poteſtati coacti ſunt. Qualiſcunque autem & quantacunq; fuerit Patriarcharum ſuprà Metropolitanos dignitas, auctoritas ac juriſdictio, eam omnem haud minus quam ipſi Metropolitani, aut reſcriptis Principum, aut ſanctionibus Patrum ſynodalibus acceptam referant oportet, non ulli inſtitutioni divinæ. Quod & luculente teſtatus eſt Theodoretus Cyrri Epiſcopus, qui & primum collectionis ſuæ Canonum titulum de Patriarchis ita conceptum expoſuit: Περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς πατριάρχαις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς, καὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινὶ αὐτῶν ὑφαρπάζειν ἐπαρχίαν ἑτέρῳ προσήκουσαν ἐπὶ χειροτονίᾳ καὶ διοικήσει.

CA-

CAPVT V.

De primatu ipso Patriarcharum: per quos gradus ad eum ventio sit. Ordo deinceps dicendorum. De Clemente quem ajunt fuisse Beati Petri Successorem, nulla in illius constitutionibus Primatus mentio. Ἐπίσκοπος ἐπισκόπων quis Clementi: omnes Episcopos eo titulo tunc insigniri potuisse. Ignatii loca ex illius Epistolis. Irenæi testimonium ex lib. III. examinatur. Principalis illius ævi usu. συμβαίνει idem cum συμβαίνειν δεῖ. Tertulliani loca adducta, locus è lib. de pudicitia examinatur. Edictum. Diaconi decreta Episcoporum & Synodorum legebant. Præonium pro præconio. Episcopum Episcoporum neminem se dicere asserit Cyprianus: Ejus loca ponderantur. Episcopus Christi locum tenet, presbyteri Apostolorum: id aliquot locis antiquorum Patrum probatum. Cypriani Epistola ad Cornelium explicata. Novati ordinatio. Duos in una Ecclesia Episcopos esse semper vetitum fuit. Mater ac matrix Ecclesia quæ sit intelligenda: Matrix Cathedra. Matrix etiam pro matricula. Mater pro matrice. καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. De Cypriani Epistola LV secundum Pamelium. Summus Sacerdos quis. Cypriani locus in lib. de Vnitate Ecclesiæ expositus. In Solidum tenere. Petrus se compresbyterum vocat.

EXPOSITIS quæ superiori capite dicenda visa sunt de primatu Episcoporum quæ Metropolitani est dignitas, de Metropolitanorum, qui honor dicatur Patriarchis, nunc disseremus de primatu ipso Patriarcharum, quæ prærogativa Episcopum urbis Romæ respicere censetur. Per hos gradus ventum est ab infimo usque ad supremum sacerdotalis potentiæ fastigium. Ex primo presbytero factus est Episcopus, ex primo Episcopo Metropolitanus, ex primo Metropolitano Patriarcha, ex primo denique Patriarcha, Episcopus ille qui nunc dicitur *Papa*. De cujus primatu jam est agendum. Qua in quæstione, ut melius agitetur, danda est opera ut sciamus quid Romano Pontifici, nomine *primatus* tributum sit ab antiquis Patribus ac sanctis Canonibus, quid ipsi datum sibi intellexerint, aut quid sumpserint, tum ut dicamus de propria significatione *primatus*, circa quos actus propriè versetur, quæ causa fuerit ejus sedi Romanæ assignandi, aut quis auctor. Hæc omnia ut meliori quoque ordine procedant, facienda etiam temporum distinctio, & discernendæ ætates quibus variatum est in Ecclesiastici regiminis forma statuenda. Nam ut antea dicebamus, prima statim post Apostolos Ecclesiæ ætas summam regiminis penes solos Episcopos esse vidit, quod & diu mansit. Postea transiit ad Metropolitanos administratio. Ultimo demum exorti sunt Patriarchæ Metropolitis superiores, qui omnem ad se traxere potestatem. Secundum tres illas diversas gubernandæ Ecclesiæ tempestates videndum quis subinde locus fuerit Romani Episcopi, quæ dignitatis præeminentia consensu totius Episcoporum consessus, sedi ejus permissa sit. Ut ad illud à principio tempus respiciamus, quod solos Episcopos regentes habuit, exordium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſumi neceſſe eſt ab illis patribus qui in continenti Apoſtolis ſucceſſere. Clementem in his primum illum arripiemus quem ſucceſſorem Beati Petri ajunt fuiſſe. Is qui princeps anteceſſor fuit Romanorum Pontificum, primuſque adeò Romanæ urbis poſt Petrum Epiſcopus, ſcire optimè potuit immo & debuit, quæ privilegia ſedi ipſius à Petro ſuo ordinatore fuerint conceſſa. Quid à Petro dicam? Immo id negant Pontificii. ſed ab ipſo Domino ea volunt conſtituta. Tanto magis rem divinæ inſtitutionis, & manantem ex ipſo Dei verbo, ſilere ille non debuit, ne ignorata ac proinde inobſervata maneret. De illo tamen primatu ne ullum quidem verbum poſuit in totis illis conſtitutionibus Apoſtolicis, quarum diverſis locis Epiſcopi officia accuratè exequitur. Immo & contra in Epiſtola ad Iacobum fratrem Domini, quem qua Hieroſolymorum Epiſcopus fuit, ἐπίσκοπον τῶν ἐπισκόπων appellat, quo titulo primatum inter Epiſcopos videtur illi vindicare. Sed & lib. VI. Conſtitutionum cap. XIV. meminit conventus ab Apoſtolis habiti, ſtabiliendæ doctrinæ gratia quos ſimul congregatos ita loqui facit, ac ſic pronuntiantes inducit: ἅμα πάντες καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενόμενοι ἐγράψαμεν ὑμῖν τὴν καθολικὴν ταύτην διδασκαλίαν εἰς ἐπιστηριγμὸν ὑμῶν τῶν τὴν καθ' ὅλου ἐπισκοπὴν πεπιστευμένων. *Omnes ſimul & in unum facti ſcripſimus vobis Catholicam hanc doctrinam ad vos corroborandos quibus in Eccleſiam univerſam creditus eſt Epiſcopatus.* Ita alloquuntur Epiſcopos à ſe in diverſis Eccleſiis conſtitutos Apoſtoli, quibus ajunt univerſæ Eccleſiæ Epiſcopatum eſſe commiſſum. Petrus in illo conventu primus nominatur: Δι' οὓς καὶ ἡμεῖς νῦν ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενόμενοι, Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου, & cetera. Idem Clemens in libro ὑποτυπώσεων VI. citante Euſebio lib. II. cap. I. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcribit, poſt Chriſti aſcenſionem, Petrum, Iacobum & Iohannem cum inter primos à Chriſto habiti eſſent Apoſtolos, non tamen de gloria ac dignitate contendiſſe inter ſe, ſed Iacobum cognomine Iuſtum Hieroſolymorum Epiſcopum conſtituiſſe. Dicit eos tres Apoſtolos, ὑπὸ τοῦ κυρίου προτετιμημένους μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης. Interpres Chriſtophorſonus, vertit προτετιμημένους, *cum eſſent à Domino ſummum dignitatis gradum adepti.* Quaſi verò προτιμᾶσθαι ab aliquo, hoc eſt præferri, & in majore eſſe honore, ſit idem quod ſummum dignitatis gradum adipiſci. Ex cæteris Apoſtolis hos tres maximè à Chriſto amatos ac reliquis prælatos ſignificat tantum. Quænam illa fuerit προτίμησις idem Clemens explicavit lib. VII. earundem ὑποτυπώσεων, ubi dicit, Dominum poſt reſurrectionem tradidiſſe τὴν γνῶσιν, his tribus Petro, Iacobo Iuſto & Iohanni, iſtos reliquis Apoſtolis ex numero duodecim, & illos porrò ſeptuaginta diſcipulis eam tranſmiſiſſe. Nulla hic dignitas tribus illis ſupra

cæteros

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

cæteros à Domino data, nullus honoris gradus concessus, neque præcipuus Petro, sed communis cum illis duobus. Et cum illis tribus hic honos maximè à Christo habitus fuerit, quod agnitionem sui primis illis post ἀνάστασιν exhibuerit, non tamen eo nomine inflati inter se certarunt, sed consenserunt, ut Iacobus Hierosolymorum Episcopus esset. Si Petro primatus dignitatis jure suo fuisset debitus, non alius Episcopus in urbe sancta creari potuit, nec debuit. Cur igitur hunc honorem alii cedi permisit? Ideo dixit Clemens non eum ἐπιδικάσασθαι δόξης. Si enim ulla urbs eo tempore digna fuit quæ primum & maximè honorandum Episcopum haberet, & cæteris urbibus præferretur, Hierosolyma fuere. Non hanc tamen formam sequuta est Ecclesia primitiva in βαθμοῖς urbium Episcopalium censendis. Alioquin primus semper Episcopus habitus fuisset qui Hierosolymis præsedisset. Atqui ille suberat Cæsareæ Episcopo & ab eo consecrabatur usque ad tempora Nicænæ Synodi, quo illi Patres honore afficiendum decreverunt Æliæ Episcopum id est Hierosolymitanum, non tamen ut eum anteferrent Cæsariensi, sed ut cæteris provinciæ Episcopis, quorum Cæsariensis Metropolitanus fuit, præferrent. Quod autem Iacobus ille eidem Clementi appellatur Ἐπίσκοπος ἐπισκόπων, sciendum est, nullum eo tempore fuisse Episcopum, quin posset eo titulo insigniri, non respectu aliorum Episcoporum qui in aliis urbibus erant constituti, sed ipsius presbyterii singularum urbium cui pręsidebant. Tempore Apostolorum omnes presbyteri etiam Episcopi erant ac dicebantur. Ergò qui primus erat presbyterorum, id est, Episcoporum, merito & dici poterat, *Episcopus Episcoporum*, id est primus Episcoporum sive presbyterorum suæ civitatis. Nec sanè alio sensu videtur Clemens Iacobum appellasse ἐπίσκοπον ἐπισκόπων. Quo tempore creatus est Episcopus Hierosolymorum, non alii fuere Episcopi. Hic primus omnino Episcopus & Episcopatus fuit, eo sensu quo in presbyterio primus hoc nomine κατ' ἐξοχὴν meruit appellari. Magnus hic igitur honos fuit qui Iacobo præ cęteris Apostolis statim post ascensum Domini delatus est, ipso etiam consentiente Petro, ut primas Presbyterii Hierosolymitani renunciaretur, & sic etiam primus Apostolorum qui ibi erant, haberetur. Ubi igitur ille primatus jure debitus Petro? Virtutis sanè ac Zeli primus habitus est, & προήγορος, ut Eusebius vocat, quia ante cæteros dicere occupabat quę omnium nomine erant dicenda, Eusebius lib. II. Hist. Eccles. cap. XIV: Τὸν καρτερὸν καὶ μέγαν τῶν ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἕνεκα τῶν λοιπῶν ἁπάντων προήγορον Πέτρον. Verum de hoc Petri primatu, nos in sequentibus. Nunc de primatu Papæ loquimur. Nec enim sequitur, si Petrus primus Apostolorum fuit habitus, ideo Papam primum Episcoporum Christiani orbis haberi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

haberi debere, cum primatum ſuum non debeat Petro, ſed urbi cujus erat Epiſcopus. Ille ipſe Clemens cum Romæ à Petro ordinaretur Epiſcopus, hæc accepit mandata à Petro, teſte Damaſo in ejus vita, *ut minimè in curis ſæculi deditus reperiretur, ſed ſolummodo ad orationem, & prædicationem populi vacare ſtuderet.* De primatu οὐδὲ γρῦ. Sed & hæc contra primatum illum faciunt, qualem hodie imaginantur. Cui injungitur orationi & prædicationi populi tantum vacare, qui prohibetur ſeſe immiſcere curis ac negotiis ſęcularibus, quomodo ſub nomine primatus, ut totum Orbem regeret, & regibus ipſis imperaret, accepiſſe à Petro videri queat? Alibi docuimus duo tunc fuiſſe Epiſcoporum genera, unum qui Eccleſiaſticos actus diſpenſarent, & ſacramenta adminiſtrarent; alterum eorum qui orationi tantum & prædicationi vacare deberent. Ex hoc genere Clemens à Petro Romæ dicitur conſtitutus, ex illo altero duo, Linus & Cletus vel Anacletus. Ita enim diſerte ſcriptum eſt in vita Clementis quæ Damaſum habet auctorem. Utri igitur ex illis Primatus ille imaginarius à Petro conceſſus fuit ſupra totius orbis Epiſcopos? Utri inquam ſucceſſiſſe putandi Petro in illo primatu quem in cæteros Apoſtolos habuit? Ignatius Antiochenus Epiſcopus Clementi æqualis, quem ſucceſſiſſe Anacleto dicit in Epiſtola ad Mariam. Scripſit etiam is Epiſtolam ad Romanam Eccleſiam, ut & ad varias alias Eccleſias. Potuit & primatum illi Eccleſiæ ſuum ingerere ac commendare, & per hoc ſe gratiorem facere. Nihil de hoc. οὐχ ὡς Πέτρος καὶ Παῦλος, inquit, διατάσσομαι ὑμῖν, ἐκεῖνοι ἀπόστολοι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγὼ δὲ ἐλάχιστος. *Non tanquam Petrus aut Paulus præcipio vobis, illi Apoſtoli Ieſu Chriſti, ego verò minimus.* Idem ad Philippenſium Eccleſiam ſcribens, unum Epiſcopatum eſſe aſſerit, unam fidem, unam Eccleſiam quam Apoſtolos ait fundaſſe in ſanguine Chriſti. Locus erat ille admonendi Eccleſiæ illius unitatem à Petro cœpiſſe, in Eccleſia Petri quę Romana eſt, primatum habuiſſe. Horum ille nihil. Sed nimis hęc vetera dicit aliquis, & nimis caſſi auctores iſti. Atqui tanti momenti negotium nec longè tum ab origine ſua & inſtitutione diſtans, tanto melius ſcire ac meminiſſe potuerunt, quo propius ipſum ejus auctorem attigerunt. Nulla autem ratio eſt, ſi ita rem ſe habere tenebant, cur debuerint diſſimulare. Sed benè admonent, promiſiſſe nos in medium allaturos qui teſtimonium primatus Romano dediſſent, non qui ſilentio id prætcriſſent. Deſcendamus itaque ad inferiora ſæculi & eos demus ſcriptores qui loquuti ſint de prærogativa primæ ſedis, ac mentionem ejus fecerint honorificam. Magnum pondus eſſe in teſtimonio Irenæi nemo eſt qui dubitet. Polycarpi eum auditorem fuiſſe in juventa conſtat. Nemo itaque negaverit quin ejus auctoritas multum conferat adſtruendo principatui

Eccleſiæ

Ecclesiæ Romanæ. Non de nihilo itaque palmariam eam putarunt, & locum hunc illius auctoris ex libro tertio adversus hæreses adferunt, quo rem totam decidi adfirmant. Is ita habet: *Ad hanc Ecclesiam*, sermo est de Romana *propter potiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt ubique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ ab Apostolis est traditio.* Ante omnia heic constare debet Irenæum Græcè scripsisse, versionem ejus Latinam nos tantum habere ineptam & impuram, ab imperito homine ac pœne barbaro curatam. Standum tamen opinor illius versionis verbis. Arbitrantur ea dicere, omnibus per orbem diffusis Ecclesiis injungi, ut Romam veniant ad leges accipiendas. Quod nemini in mentem venerit, ut ita accipiat, qui quidem morem illius sæculi noverit. Sed quia res nobis est cum hominibus parum illius moris intelligentibus, & quod pejus est pertinacibus, hanc ansam sponte dimittemus è manibus, ut alteram quam ipsa verba dant, arripiamus, quæ nihil minus quam quod voluere, tinniunt. Necesse esse, dicit, omnem Ecclesiam *convenire ad Romanam* id est, ut Græcè loquutus fuerat Irenęus, συμβαίνειν πρὸς τὴν τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίαν, quod significat, convenire & concordare in rebus fidei, ac doctrina cum Romana Ecclesia. Duas affert rationes. *Propter potiorem ejus principalitatem*, διὰ τὸ ἐξαίρετον αὐτῆς πρωτεῖον, ut dixerat sua lingua Irenæus, & quod pura semper in ea Ecclesia conservata fuerit ab Apostolis accepta doctrinæ traditio. *Principalis* illius ævi usu idem quod primus vel præcipuus. Unde *principales curiarum* qui primi ac decuriones dicti. De quo supra. Sic *locus principalis* Ammiano; Glossæ Philoxeni, *Principale*, ἀρχικὸν, πρωτότυπον, ἡγεμονικὸν, ἀρχέτυπον. *Potior* itaque *principalitas* apud illum Irenæi interpretem, τὸ ἐξαίρετον πρωτεῖον. Vult igitur Irenæus Ecclesiam Romanam, ut *principalem*, id est primam, & omnium maximè puram, typum & exemplum ceteris debere esse doctrinæ sinceritatis & Apostolicæ traditionis custodiendæ. συμβαίνειν πρὸς τινὰ æquè usitatum Græcis ac συμβαίνειν τινί. Vnde apud Thucydydem, συνέβησαν πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους, convenerunt cum Lacedæmoniis, pactum fecerunt. Ita Irenæum loquutum constat loco quem supra adduximus, quem malus auctor Latinitatis interpres ejus Græcissans dixit, *ad hanc convenire Ecclesiam* pro *cum hac convenire Ecclesia*. Quod ad rem attinet, quoniam verba in tuto posuimus, eam quoque sic expressit Cyprianus Epist. LV. ad Cornelium: *Navigare audent & ad Petri Cathedram atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia non poßit habere accessum.* Duas res simul in Cathedra Petri, id est, Romana sede agnoscit una cum Irenæo, *principalitatem*, τὸ πρωτεῖον, & *fidem* sive doctrinæ

I purita-

puritatem. Sed Cyprianus ordine ſuo vocabitur ad partes. Prius magiſter ejus heic advocandus, ut doceat nos quid ſenſerit de illo primatu. In libro *de præſcriptione hæreticorum*, provocat hæreticos ad edendas origines Eccleſiarum ſuarum, & primum Epiſcopum ſuum nominandum, ut ſciri poſſit an ille aliquem ex Apoſtolis aut Apoſtolicis viris auctorem habuerit. Sic facere quippe Chriſtianas Eccleſias, evoluto Epiſcoporum ſuorum ordine per eorum ſucceſſiones ad initium recurrere & inſtitutorem ſuum vel aliquem Apoſtolum vel Apoſtolicum oſtendere. *Hoc enim modo*, inquit, *Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: ſicut Smyrnæorum Eccleſia Polycarpum ab Ioanne collocatum refert: ſicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum itidem. Perinde utique & cæteræ exhibent quos ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos Apoſtolici ſeminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hæretici.* Præpoſtero ſane ut videtur ordine, in Apoſtolicarum Eccleſiarum cenſu deſcribendo Romanam poſtpoſuit Smyrnææ. Qua de cauſa neſcio. Fortuito factum diceres. In eodem libro poſt paulo plures etiam Apoſtolicas recenſet, & Romanam quoque ultimo loco numerat. Iſtæc verba ſunt: *Age jam qui voles curioſitatem melius exercere in negotio ſalutis tuæ, percurre Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſæ adhuc cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſident, apud quas ipſæ authenticæ litteræ eorum recitantur, ſonantes vocem, & repræſentantes faciem uniuſcujuſque. Proxima eſt tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippos, habes Theſſalonicenſes. Si potes in Aſiam tendere, habes Epheſum. Si autem Italiæ adjaces, habes Romam, unde nobis auctoritas quoque præſto eſt.* Credibile eſt poſtremam ideo memoraſſe ut in ejus laudes exſpatiaretur quas plenis buccis ſtatim deprædicat. *Iſta quam felix Eccleſia cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, ubi Petrus paſſioni dominicæ adæquatur, ubi Paulus Iohannis exitu coronatur, ubi Apoſtolus Iohannes poſteaquam in oleum igneum demerſus, nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur.* Non poterat magis laudari aut extolli. De primatu ac principalitate, quod mireris, nullum verbum. Felicem vocat cui tot bona contigerint ex trium Apoſtolorum doctrina ac martyrio. Putes Pœnum iniquiorem etiamtum Romano fuiſſe. Fatetur tamen auctoritatem Eccleſiis Africanis ex Romana præſto eſſe. *Habes Romam unde nobis auctoritas quoque præſto eſt.* Inde originem ſuam accepiſſe ſcilicet innuit Eccleſias Africanas. Non ille minoris facit Eccleſias poſtea inſtitutas quam Apoſtolicas, ſi in eadem fide conſentiant: *Ad hanc itaque formam probabuntur ab illis Eccleſiis quæ licet nullum ab Apoſtolis vel Apoſtolicis auctorem ſuum proferant, ut multo poſteriores, quæ denique quotidie inſtituuntur, tamen in eadem fide conſpirantes, non minus Apoſtolicæ deputantur pro conſanguinitate doctrinæ* Atque inde profecto eſt, quod omnes Epiſcopi poſteris temporibus *Apoſtolici* vocati ſunt, etiam qui tenebant Eccleſias non fundatas ab Apo-
ſtolis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſtolis, ſed quia fidem ab Apoſtolis traditam ſervabant, ita dicti. De quo jam notatum ab aliis. Nullum certè primatum inter Eccleſias à Tertulliano agnoſci fidem facient hæc ejus verba ex eodem libro: *Omne genus ad originem ſuam cenſetur. Neceſſe eſt itaque tot ac tantas Eccleſias unam eſſe illam ab Apoſtolis primam ex qua omnes. Sic omnes prima & Apoſtolicæ, dum una omnes probant unitatem, dum eſt illis communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & conteſſeratio hoſpitalitatis. Quæ jura non alia ratio regit quam ejuſdem ſacramenti una traditio.* Omnes æquales, ut vides, facit, omnes membra illius primæ & unius Eccleſiæ quæ ab Apoſtolis, omnes denique Apoſtolicas, fraternitatis & hoſpitalitatis inter ſe vinculo devinctas. In eumdem cenſum defert Apoſtolicarum, etiam poſterius conſtitutas nec ad ullum Apoſtolum auctorem referentes originē ſuam, ſi modo in Apoſtolica traditione tuenda conſpirarent. Ex eo & Romanam Africanis quoque conteſſeraſſe ſcribit. ita enim de Romana loquitur. *Videamus quid didicerit, quid docuerit, cum Africanis quoque Eccleſiis conteſſerarit.* Vbi fraternitas & conteſſeratio eſt inter Eccleſias, nulla datur uni dominatio in ceteras, quas idem vinculum fraternitatis & hoſpitalitatis ſibi copularit. Et ſanè Tertullianus in his tot Eccleſiis quas nominatim recenſuit, nullam novit, nullam cenſuit quæ ceterarum eſſet caput, ne quidem quæ prima foret præter illam unam primamque quam fundarunt omnes Apoſtoli, quæ Eccleſia Chriſti, ejuſdemque ſponſa dicitur. Immo omnes primam illam eſſe dicit, omnes Apoſtolicas, ſub uno nempe capite Chriſto. Idem lib. III. adverſus Marcionem:

—— Tradit ubique
Eſſe caput Chriſtum, ſunt cujus Eccleſia membra
Corporis, ipſe ſalus membrorum, vita perennis,
Ipſe caro factus. ——

Sed nondum rem habemus factam. Putabamus ſatis clarè nos aperuiſſe, quæ ſententia fuerit Tertulliani circa priores partes nulli Eccleſiæ particulari in univerſali dandas. Idque ipſe abunde videbatur oſtendiſſe. Sed ecce tibi, novus injicitur ſcrupulus, quo deſtruitur quod adſtruxeramus, ſaltem in diſcrimen dubii adducitur. Ajunt ex eodem Tertulliano liquere jam tum moris habuiſſe Epiſcopum Romanum, edictis, quæ proponebat, *maximi Pontificis* titulum, & *Epiſcopi Epiſcoporum* præponere. Quid enim aliud ſibi velint hæc verba ejuſdem auctoris ex libro de pudicitia? *Audio jam edictum eſſe propoſitum & quidem peremptorium; Pontifex ſcilicet maximus, Epiſcopus Epiſcoporum edicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto. O edictum cui adſcribi non poterit Bonum factum!* Qui ſerio hæc dicta accipiunt, & ludere non putant Tertullianum, profecto

nobis illudunt. Quis enim non videt hæc εἰρωνικῶς ab eo dici, & cum morſu quodam & ſtomacho in Romanum Epiſcopum qui decretum fecerat quo mœchos & fornicatores acta pœnitentia communioni reſtituendos cenſebat? Quo quidem decreto Montani dogma pulſari, cujus in partibus tunc fuit Tertullianus, non erat dubium. Ideo hic excandeſcit in Epiſcopum Romanum, & *Edictum* quidem vocat invidiosè quod decretum fuit. Quis unquam audivit *Edicta* appellari decreta, vel ſanctiones quæ in ſynodis provincialibus aut univerſalibus ab Epiſcopis fiebant? Principum quippe & Magiſtratuum ac poteſtatum majorum Edicta propriè dicebantur, quæ celebrioribus orbis locis proponi ſolebant, ad legem aliquam promulgandam, atque in hanc formam proſcripta erant, *Præfectus Vrbis ille edicit.* Præfectus *prætorio ille edicit.* Exemplo eſt edictum præfecti urbis quo Cæleſtius hæreticus orbe pulſus eſt ex reſcripto Conſtantii. *Voluſianus præfectus edixit.* Item Edictum præfectorum prætorii adverſus Pelagium ac Cæleſtium, ita præſcriptum in fronte habuit: *Iunius quarto, Palladius, Menaxius, Agricola iterum præfecti prætorio edixerunt.* Ad hoc inſtar finxit urbis Epiſcopum Tertullianus edixiſſe: *Pontifex maximus, Epiſcopus Epiſcoporum edicit.* Iocari ſed cum σαρκασμῷ Tertullianum vel illud *ſcilicet* ab eo inſertum indicat. *Pontifex ſcilicet maximus.* Quaſi diceret, hoc illi ſcilicet reſtat ut decretum ſuum ſub edicti nomine proponat, & in forma edicti proſcribat, in quo ſe & *Pontificem maximum* inſcribat, & *Epiſcopum Epiſcoporum.* Pontifex Maximus penes quem ſumma fuit rerum ſacrarum Romæ & in reliquos Pontifices imperium, quæ ad rem divinam pertinere viderentur, pro arbitrio ſuo ſtatuebat. Ideò per jocum dicit Tertullianus eum Epiſcopum qui tam ſancta decreta faceret, adeò peremptoria, titulum debere ſumere maximi Pontificis. Epiſcopos urbis Romanæ eo tempore hunc titulum *Maximi Pontificis* adſumpſiſſe, probare debent qui nobis perſuadere conantur ſerio ibi agere ac loqui Tertullianum. Imperatores hoc maximè titulo per ea tempora ſe ornari putabant, ac ſemper cum aliis uſurpabant. Ut credamus autem non ironicam eſſe illius loci ſententiam, oſtendant nobis qui hoc defendunt, ſolitos tum fuiſſe Epiſcopos Romanos ita decreta ſua proponere, *Pontifex maximus, Epiſcopus Epiſcoporum edicit*, aut etiam aliquando ita ſe appellari voluiſſe, aut in ſubſcriptionibus, aut inſcriptionibus appellaſſe, *Epiſcopum Epiſcoporum*. De qua loquutione nos ſupra diximus atque etiam dicturi ſumus inferius. Perſeverat Tertullianus in ironia ſua: *O edictum cui adſcribi non poterit Bonum factum.* Adſcribi edictis ut plurimum ſolebat, *Bonum factum, ut hoc & hoc obſervetur.* Addit Tertullianus, quo fidem faciat ſe joco, non ſerio dicere, quæ ibi declamitat: *Et ubi proponetur liberalitas*
iſta?

ista? Vocat liberalitatem, indulgentiam illam, qua Episcopus Romanus veniam largiebatur pœnitentiam mœchiæ ac stupri agentibus. *Ibidem opinor*, inquit, *in ipsis libidinum januis, sub ipsis libidinum titulis. Illic ejusmodi pœnitentia promulganda est, ubi delinquentia ipsa versabitur. Illic legenda est venia quo cum spe ejus intrabitur.* Hactenus cum pectoris amaritudine, sed figuratè jocatus est. Mox decretorium pangit stilum & exerto mucrone & aperto capite pugnat: *Sed hoc in Ecclesia legitur & in Ecclesia pronuntiatur & virgo est. Absit, absit à sponsa Christi tale præconium.* Sanè decreta ejusmodi Episcoporum, quæ nec edicta erant, nec eodem quo edicta modo scribi proponique moris erat, in Ecclesia legebantur ac pronunciabantur. Quod de communi sententia Episcoporum provinciæ decreverat aliquis majoris civitatis Episcopus, quo quid ad mores pertinens aut ad doctrinam sancitum fuerat, per diaconum recitabatur. Hoc officium certè diaconorum videmus esse in omnibus conciliis antiquis, ut quidquid legendum esset atque intimandum consessui, ut Epistolas, sententias, decreta, & alia hujusmodi, ex libello recitarent. Præconium vocat Tertullianus decretum Episcopale, quod in Ecclesia legitur ac pronuntiatur. Inde deducta appellatio vulgaris in idiotismo nostro quo *praonium* quasi *præconium* extrita de medio littera more Gallicæ sive Romanensis linguæ dicimus, alloquutionem illam quam ad plebem faciunt Curati singulis diebus dominicis in parœciis suis, ut admoneant de feriis in hebdomada tota observandis, & aliis quibuslibet rebus quæ in notitiam plebis vulgandæ sunt. Hoc *preonari* dicunt, ex *præconari* ductum, quod & de quocunque præconio faciendo usurpatur. Vt ad rem, & in viam de semita redeamus, nemo est vel communis intelligentiæ compos qui suspicari possit, Tertullianum eo loco verè & ex animi sui sententia pronuntiasse Romanum Episcopum, maximum Pontificem dicendum & Episcopum esse Episcoporum. Quis enim credat, quo tempore fuit infensissimus Romanæ sedi, & ab ejus communione penitus alienus, ita honorificè de ejus Episcopo sensisse, pronuntiasse, qui tum cum esset ejusdem communionis, in Ecclesiis Apostolicis commemorandis Romanam inter eas numerarit, nullo privilegii aut præsidentiæ elogio condecoratam? Quinimmo apertè pronuntiarit omnes per orbem diffusas Ecclesias primam esse & Apostolicas, dum una omnes probant unitatem. Præterea cum Clemens qui Petri successor fuit in Ecclesia Romana, Iacobum Domini fratrem, & Episcopum Hierosolymitanum, Episcopi Episcoporum titulo donet, sequeretur ex eo Episcopos solos Hierosolymitanæ urbis, Iacobi successores hunc titulum mereri. Nunquid nesciebat Clemens hoc elogium ad se pertinere ex merito prædecessoris sui Petri, cui id potius competebat, quatenus

primo Apoſtolorum? Poſtremo cum Cyprianus, qui ſe diſcipulum Tertulliani profeſſus eſt, ſcripſerit, neminem Epiſcopum ſe conſtituere *Epiſcoporum Epiſcopum*, an id putamus dicturum fuiſſe, ſi ſciſſet Epiſcopum Romanum ſic vulgo appellari, ſic etiam appellatum à Magiſtro ſuo? Sed occurrunt ei telo papalis apicis propugnatores, & mirificam ſolutionem argumenti quo ſe conſtringi ſentiunt, comminiſcuntur iſtam. De ſolis ajunt id dixiſſe Africanarum provinciarum Epiſcopis Cyprianum, & diſcriminis gratia, quia ſoli Epiſcopo Romano ea appellatio deberetur. Optimè ſanè. Accipiamus, ut volunt, hæc Cypriani verba: *Neque enim quiſquam noſtrum Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit.* Si Epiſcopus Romanus eſt, qui Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit, ergo & idem eſt Epiſcopus Romanus qui tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit. Aut hæc cum illis habenda ſunt, aut illa cum his amittenda. Habebimus pro Epiſcopo tyrannum Epiſcopum Romanum judicio Cypriani pronuntiatum, ſi vera eſt horum patronorum interpretatio. Sed non hanc Cypriani mentem fuiſſe ſtatim probabimus. Quoniam enim tam parum opis ac ſpei eſſe experti ſumus in magiſtro ad ædificandum Romanæ Cathedrę faſtigium, videbimus jam ſi quid erit plus in diſcipulo præſidii. De Cypriano loquimur. In eo profecto magnum robur collocaſſe videntur illius ſedis fautores. Immò, ſi Pammelio credas, nemo melius, aut magnificentius de hujus dignitate opinatus ſit. Si de Romani Pontificis, inquit, Primatu ſit controverſia, abunde ſatisfecerint Epiſtola LV. quæ eſt ſeptima ad Cornelium, & liber de Unitate Eccleſiæ, ubi tum primatum Petro datum, & ſuper illo ædificatam à Chriſto Eccleſiam adſerit, tum Petri Cathedram *Principalem dicit, & non aliunde hæreſes oboriri & ſchiſmata quam inde quod uni in Eccleſia vice Chriſti judici non obtemperetur.* Fatemur & *principalem Eccleſiam* Romanæ ſedis à Cypriano dici, & Primatum Petro datum. Sed quid hoc facit ad poteſtatem papalem adſtruendam? Principalis ſit: & prima Eccleſia per nos licebit. Potior, ac prima etiam illius ſedis ſit & maxima auctoritas. Petrus fuerit primus Apoſtolorum, cui ſucceſſerit Papa. Quid tum poſtea? An hæc efficient, ut ſummum jure ſuo in Eccleſiam univerſam, orbemque totum habeat imperium? Sed illud magnum eſt, & quantivis ad eam rem conficiendam momenti ſi verum eſt, Cyprianum dicere, inde omnes hæreſes & ſchiſmata exorta, quod uni Papæ Romano in Eccleſia vice Chriſti judici non obediatur. De verbis nihil ille mentitus eſt. In eam ſententiam prodita reperiuntur apud Cyprianum in Epiſt. LV. quæ eſt ad Cornelium: *Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, quam inde, quod ſacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus*

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

in Ecclesia ad tempus sacerdos & ad tempus judex vice Christi cogitatur. En Papam urbis Romæ judicem vice Christi in Ecclesia constitutum! Quod nec ipse credere addubitem si verba illa ad Episcopum Romanum referenda sunt. Bonus Pammelius qui nobis id persuadere conatur, seipsum frustratur; cum argumentum Epistolę, tum tota Epistola lecta longè aliud insinuant. Respondet Cornelio Cyprianus, qui ad eum scripserat se minis ac terroribus commotum fuisse Felicissimi & Fortunati qui excommunicati à Cypriano fuerant, & litteras ad ipsum attulerant, vimque ipsi quodammodo intulerant ad eas accipiendas. Hoc itaque scripserat ad Cyprianum Cornelius, invitum quidem se, sed minis eorum coactum litteras quas obtulerant, accepisse. Graviter eum hoc nomine increpat Cyprianus. Actum esse de Episcopatus dignitate, ac de Ecclesiæ gubernandę potestate, immo ne Christianum quidem nomen ultra durare posse, si ad hoc ventum sit, ut perditorum minas, & insidias Episcopi pertimescant. Post multa, ad eam sententiam facientia, addit tandem, nec aliunde hæreses obortas esse aut nata schismata, nisi inde quod sacerdoti non obtemperetur, nec cogitatur unus in Ecclesia ad tempus Episcopus constitutus qui Christi vice judicet. Quis non videt de omnibus Episcopis hæc ab illo dici? Quis non sentit, de ipso potius Cypriano quam de Episcopo Romano debere accipi? Abstinuerat Cyprianus nefarios quosdam homines, partim hæreticos ac jam condemnatos, partim aliis inquinatos sceleribus. Hi Romam statim pervolarunt, eo consilio ut fucum facerent Episcopo Romano, mendaciorum suorum strophis ab illo impetrare satagentes, ut restituerentur communioni. De hoc queritur Cyprianus, & cum Cornelio expostulat. *Post ista adhuc,* inquit, *insuper pseudoepiscopo sibi ab hæreticis constituto navigare audent & ad Petri cathedram atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, litteras ferre.* Subjungit paulo post: *Quæ autem causa veniendi, & pseudoepiscoporum contra Episcopos factum nunciandi? Aut enim placet illis quod fecerunt, & in suo scelere perseverant: aut si displicet & recedunt, sciunt quo revertantur.* Palam est Cyprianum improbare provocationes ad transmarina, quæ semper ab Africanis sequentibus conciliis prohibitæ fuerunt ac damnatæ. *Si perseverare,* inquit, *in scelere suo volunt, cur Romam eunt? si pœnitet peccasse, parati sumus eos recipere, sciunt ad quos reverti debeant.* Sequitur apud eundem quod in hac causa palmarium est, & litem omnem secat: *Nam cum statutum sit omnibus nobis, & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque, & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus, oportet utique eos quibus præsumus non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem sua subdola ac fallaci temeritate collidere, sed agere*

causam,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

causam, ubi & accusatores habere, & testes sui criminis possint. Gregis universi Christiani, id est, Ecclesiæ Catholicæ portionem cuique Episcopo adscriptam dicit, quam suo jure gubernet, nulli rationem suæ administrationis, nisi soli Domino qui omnium est supremus pastor, redditurus. Proinde nulli Episcopo in alium jurisdictionem dari jure divino. Immo statutum hoc ab omnibus Episcopis esse, æquum esse ac justum ut causa illic judicetur, ubi & crimen admissum est, ubi testes criminis haberi & audiri possunt. Causam denique ab uno Episcopo cognitam, de qua & sententia lata sit, non debere ab alio Episcopo recognosci. Hoc Episcopos inter se committere, hoc collidere Episcoporum concordiam, & unitatem Ecclesiarum scindere. *Nisi si*, inquit, *paucis desperatis & perditis minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum qui jam de illis judicaverunt.* Ergo non minorem esse vult Africanorum Episcoporum in cognoscendis ac judicandis causis sibi subditorum auctoritatem, quam aliorum quorumlibet, quam denique ipsius Romani. Hoc igitur illud est quod supra dixerat, hæreses & schismata non ex alia causa initium cepisse, quam quod uni Episcopo in Ecclesia sua vice Christi judici constituto non pareatur. Hi, de quibus loquitur, Hæretici ac Schismatici, qui ab ipso fuerant condemnati, non ipsi obtemperaverant, sed ad Romanum Episcopum confugerant, & litteras ad eum à schismaticis ac profanis tulerant, quas ut acciperet, coactum se minis ac terroribus eorum, excusavit apud ipsum Cornelius; excusationem vero non ille recipit, at acerbe in eum ea gratia invehitur. Clare igitur innuit Cyprianus non solum se in Ecclesia sua vicem Christi agere, sed unumquemque Episcopum pro Christi vicario esse habendum. Ne putes hoc peculiare tantum esse Romani Episcopi. Omnes certe veteres ita existimarunt, Episcopo tanquam ipsi Christo esse obediendum; presbyteris vero tanquam Apostolis. Clemens in constitutionibus Apostolicis multis locis Episcopum Christi loco esse docet, Presbyteros Apostolorum, lib. II. cap. XXVI. ὁ γὰρ ἐπίσκοπος προκαθιζέσθω ὑμῶν ὡς θεοῦ ἀξίᾳ τετιμημένος. item paulo ante: οὗτος ὑμῶν ἐπίγειος θεὸς μετὰ θεόν. *Hic vobis Deus terrestris, post Deum.* & post paulo: οἵ τε πρεσβύτεροι εἰς τύπον ἡμῶν τῶν ἀποστόλων ὑμῖν νενομίσθωσαν. & cap. XI. eodem libro: Διὰ τοῦτο οὖν ἐπίσκοπε σπούδαζε καθαρὸς εἶναι τοῖς ἔργοις, γνωρίζων τὸν τόπον σου καὶ τὴν ἀξίαν ὡς θεοῦ τύπον ἔχων ἐν ἀνθρώποις. *Propterea adnitere Episcope ut mundus sis in operibus, cognoscens locum ac dignitatem tuam, & veluti Dei typum habens inter homines.* & pag. XX. de obedientia quæ Episcopo præstanda: ὁ γὰρ αὐτοῦ ἀκούων Χριστοῦ ἀκούει, *qui enim Episcopum audit, Christi dicto audiens est.* idem lib. VIII. cap. XLVI. Episcopalem honorem ait μίμησιν περιέχειν τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλέως ἡμῶν.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ἡμῶν, *imitationem continere summi Pontificis Iesu Christi regis nostri*. Ignatius in Epistola ad Trallenses: Αἰδεῖσθε δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν, ὡς Χριστὸν καθὰ ἡμῖν οἱ μακάριοι διετάξαντο ἀπόστολοι: *Episcopum vestrum reveremini tanquam Christum, sicut nobis præceperunt beati Apostoli.* & in eadem Epistola in principio, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων τύπος ὑπάρχει, *Episcopus exemplar est patris universorum*, id est, Dei. & in Epistola ad Smyrnæos, Episcopum imaginem Dei habere dicit, ex eo quod præsideat, & Christi ex eo quod sacerdos sit. Episcopum, inquit, honora, ὡς ἀρχιερέα, θεοῦ εἰκόνα φοροῦντα κατὰ μὲν τὸ ἄρχειν θεοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἱερατεύειν, Χριστοῦ. In Epistola ad Ephesios, qui Episcopo & presbyteris diaconisque obtemperant, Christo obedire dicit qui eos adlegit: ὁ γὰρ τούτοις ὑποτασσόμενος ὑπακούει Χριστῷ προχειρισαμένῳ αὐτούς. Isidorus Pelusiota lib. I. Epist. CXXXVI: ὁ γὰρ ἐπίσκοπος εἰς τύπον ὢν Χριστοῦ τὸ ἔργον ἐκείνου πληροῖ, καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήματος ὅτι μιμητής ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένος, ὃ τὰς ἀσθενείας φέρειν τοῦ ποιμνίου προβεβλημένος. Episcopi Pastores sunt gregis Dominici ab ipso super gregem constituti: ipse verò Dominus supremus est Pastor & ἀρχιποίμην, ut à Petro vocatur. Cum igitur typus sit summi pastoris Episcopus, & opus ejus impleat, vices etiam illius agit ac Vicarius illi est. Quod igitur Romani Pontifices se Christi Vicarios subinde nominant, quod locum tenere se in terris æterni regis asserunt, omnibus Episcopis hoc idem olim tributum scimus ab antiquis patribus. Proinde causæ non est cur quasi in possessionem suam venerint, reliquos inde excludant, aut de communi, tanquam proprio glorientur. Certè omnis Episcopus secundum Cyprianum Christi vice in Ecclesia sua judex constitutus agnosci debet, ac censeri. Frustra itaque Pammelius uno illo nitebatur argumento, quo nobis probaret de solo Pontifice Romano locum illum Cypriani intelligendum; quia unius in eo Episcopi mentio est: *Nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos & ad tempus judex vice Christi judicatur*. Ergo ex præscripto ejus qui hanc quoque sententiam Cypriano attribuit, unus in tota Ecclesia debebit esse Episcopus, non tantum unus Episcopatus. Dabimus & illi quo magis id censeat, idoneum auctorem, quem si eodem modo interpretabitur, nullus erit habendus Episcopus præter unum Romanum. Is est Ignatius in Epistola ad Philadelphenses, qui ut unum altare, unam fidem, unam Ecclesiam, ita & unum Episcopum debere esse pronuntiat: Ἓν θυσιαστήριον πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εἷς ἐπίσκοπος ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ τοῖς διακόνοις τοῖς συνδούλοις μου, ἐπεὶ καὶ εἷς ἀγέννητος ὁ θεὸς καὶ πατήρ, καὶ εἷς μονογενὴς υἱός, θεὸς λόγος καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἷς ὁ παράκλητος πνεῦμα τῆς ἀληθείας. Et quoniam unus Deus Pater est, unus Deus Filius, & unus Spiritus Sanctus, ita & unum esse ait in tota Ecclesia altare, & unum Episcopum cum presbyterorum cœtu & diaconis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

nis. Quod si illum unum Episcopum de solo Romano placet accipi, tum & presbyterium de solis Romanæ Ecclesiæ presbyteris erit accipiendum, & diaconi similiter de Romanis intelligendi. Si hæc mens fuit Ignatii, quod certè nemini in mentem venire posse arbitror, nulli erunt in universa Ecclesia per totum orbem diffusa presbyteri diaconique præter eos qui in urbis Romæ Ecclesia sunt constituti. Cui tam bruto ac stolido capiti perspicuum non sit, Ignatium sic capiendum, ut velit in singulis Ecclesiis unum debere esse Episcopum cum Presbyterorum Senatu & Diaconis, ut ille unus ubique in omnibus Ecclesiis Episcopus unitatis Ecclesiæ imaginem repræsentet & typus sit unius Dei Patris, unius Dei filii, & unius Spiritus Sancti. Eodem ergo sensu dixisse Cyprianus putandus est, unum in Ecclesia ad tempus sacerdotem vice Christi judicem debere cogitari. Idem quoque sensus, eadem mens Cornelii Papæ in Epist. XLVI. ad Cyprianum, quæ ipsius Cypriani, quæ Ignatii fuit, in his verbis: *Nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, unum Spiritum Sanctum, unum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Hæc verba Cornelii sunt, quibus non alia expositio adfingenda quam illis Ignatii quæ supra rettulimus. Nec enim tam hebes est quisquam, ac sensus communis expers, ut queat vel imaginando concipere Cornelium heic velle se unum in Ecclesia Catholica Episcopum constitui, ac proinde reliquis omnibus adimere, ne essent Episcopi. Propter Novatianum hæc dicuntur omnia de uno Episcopo, tam à Cypriano quam Cornelio. Qui Novatus ordinandum se Episcopum Romæ per aliquot, quos seduxerat Italiæ Episcopos, curaverat. Quo tempore duo extiterunt Romanæ Ecclesiæ Episcopi, Cornelius & Novatus. Quod fieri semper vetitum est stata ac perpetua Ecclesiastica regula. Ea gratia & prædecessori suum successorem designare non licebat, ne uno tempore duo esse viderentur in una Ecclesia Episcopi, & propterea etiam cum Episcopus aliquis ex Novatianis hæreticis ad sanitatem mentis, & unitatem redibat Ecclesiæ, ne duo essent in Ecclesia Episcopi, ut honore presbyteri contentus esset, vel saltem Chorepiscopus fieret, constituit Nicæna Synodus. ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν. Hinc igitur illæ querelæ Cornelii & Cypriani contra Novatum & Novatianos, quod Ecclesiæ unitatem scinderent, Episcopatum dividerent, qui unus in uno per singulas Ecclesias Episcopo intelligeretur, quod altare denique contra altare erigerent, ut æmulum sacerdotem passus est Cornelius in persona Novati, ita & ipse Cyprianus in persona Fortunati, quem vocat Pseudoepiscopum, propter quem etiam scripsit Epistolam LV. ad Cornelium, qua eum carpit, quod ab eo litteras acceperit, ac minis hæreticorum cesserit. In ea Epistola, & unum Episco-

pum debere esse contendit, & ex eo hæreses ac schismata nasci affirmat, quod unus in Ecclesia ad tempus Episcopus vice Christi judex non reputatur. Ubicunque igitur apud Cyprianum de uno Episcopo in Ecclesia Catholica habendo legitur, tam male feriatus nemo esse debet, ac rerum omnium rudis, ut de Romano intelligat. Alioquin & ipse sibi contrarius existeret, ac pugnantia diceret Cyprianus, qui tot locis inculcat Episcopatum unum esse, per plures Episcopos administrandum. Et in Epistola ad Antonianum LII. *& cum sit à Christo una Ecclesia per totum mundum in multa membra divisa, item Episcopatus unus Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus.* Paulo ante dixit: *Nisi si tibi Episcopus videtur qui Episcopo in Ecclesia à sedecim Coepiscopis facto, adulter atque extraneus Episcopus fieri à desertoribus per ambitum nititur.* Sermo est de Cornelio qui morte Fabiani vacantem sedem tenuit legitima ordinatione, contra quem ordinatus est ab hæreticis & desertoribus Novatianus. De quo ita conqueritur in eadem epistola Cyprianus: *Cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri, & gradus Cathedræ sacerdotalis vacaret. Quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione inde firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, multum de se licet jactans, & sibi plurimum vindicans, profanus est, alienus est, foris est. Et cum post primum secundus esse non possit, quisquis post unum qui solus esse debeat, non jam secundus ille, sed nullus est.* Summa horum verborum huc recidit, duos Episcopos non posse legitimè ordinari in una Ecclesia. Quod non magis de Romana quam de qualibet alia interpretandum. Nam hæc ipsa est Epistola in qua scribit, *Episcopatum unum esse, Episcoporum multorum concordi numerositate diffusum.* Sic una nimirum est Ecclesia per totum orbem in multa membra divisa. In singulis illis membris quæ particulares sunt Ecclesiæ, unus debet constitui Episcopus. Si duo sint, unitas Ecclesiæ scinditur. Nam cum post primum qui legitime est ordinatus, secundo locus non sit, qui post unum qui solus esse debet, ordinatur, non jam secundus, sed nullus est. Ideo matricem ac radicem vocat Catholicæ Ecclesiæ, sedem quam occuparat & qui Ecclesiastica ordinatione promotus fuerat. Epist. XLV. ad eundem Cornelium: *Nos enim singulis navigantibus ne cum scandalo ullo navigarent, rationem reddentes scimus nos hortatos esse, ut Ecclesiæ Catholicæ radicem ac matricem agnoscerent ac tenerent.* Fallitur cum Pamelio, quisquis putat heic Romanam Ecclesiam radicem & matricem omnium Ecclesiarum à Cypriano vocari. Respondet illa Epistola Cyprianus Cornelio, qui secum per litteras expostularat quod non ad ipsum, sed ad Clerum Romanum litteræ directæ fuissent ab Episcopis Africanis quorum unus erat Cyprianus. Expostulationis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

& querelæ Cornelii ratio hæc fuit, quod viderentur dubitaſſe Africani Epiſcopi uter legitime conſecratus eſſet, ipſe an Novatianus. Factum excuſat Cyprianus & hanc ejus rationem reddit, quod cum illud diſcidium duorum Epiſcoporum Romæ ordinatorum, animos Africani Cleri divideret, nec dum certa res eſſet apud omnes, cujus foret legitima ordinatio, ne ſchiſma in urbe Carthaginis ex hac occaſione natum, abſentes Epiſcopos & longius poſitos turbaret, decreviſſe interim qui in urbe congregati erant cum Cypriano Epiſcopos, ne præjudicium aliis fieret, ut retenta de qua inter ipſos conſtabat rei veritate donec major auctoritas ex omnibus accederet ad comprobandam ordinationem Cornelii, ſcrupulo qui multos inceſſerat, de pectoribus excuſſo, litteræ omnium conſenſu mitterentur ad Clerum Romanum. Ait etiam ſingulis ex Africa Romam navigantibus præceptum fuiſſe ut Eccleſiæ Catholicæ radicem & matricem agnoſcerent ac tenerent, hoc eſt, cum illo Epiſcopo interim communicarent, eumque ſolum agnoſcerent qui in matrice Eccleſia ſedem habebat. Petri Cathedram ſic vocat, vel Cathedralem Eccleſiam Romæ quæ matrix eſt ac præcipua Eccleſiæ particularis Romanæ. Ad diſcrimen Eccleſiæ in qua Novatianus conſtitutus fuerat Epiſcopus. Sic Epiſt. XLII. de eadem re loquens: *Sed quoniam diverſæ partis obſtinata & inflexibilis pertinacia non tantum radicis ac matris ſinum atque complexum recuſavit, ſed etiam gliſcente & in pejus recrudeſcente diſcordia Epiſcopum ſibi conſtituit, & contra ſacramentum ſemel traditum divinæ diſpoſitionis & Catholicæ unitatis, adulterum & contrarium caput extra Eccleſiam fecit.* Cum nullus ſit Epiſcopus qui alicui non præſideat Eccleſiæ, ac ſuæ quiſque ſit Eccleſiæ caput, duo Epiſcopi non poſſunt intelligi niſi duarum Eccleſiarum capita. Ubi autem duo Epiſcopi in una facti ſunt Eccleſia, omnino & Eccleſiam illam in duas partes ac duas Eccleſias dividi neceſſe eſt. Quod cum per rei naturam & ſacramentum unitatis fieri non poſſet, ſed una ubique eſſe Eccleſia, ut unus Epiſcopus, debeat, ſequitur ut illa non ſit Eccleſia reputanda quæ extra unam eſt, quæ matrix cenſetur ac radix, nec ille pro Epiſcopo habendus, qui contrarium caput genuino ac vero capiti erexerit. Mater igitur & matrix Eccleſia, ubique locorum eſt illa quæ una eſt, cuique Epiſcopus unus præſidet. Unde & matrix Eccleſia ea proprie dicenda quæ nunc Cathedralis vocatur, ad differentiam minorum Eccleſiarum quas regebant Preſbyteri vel Chorepiſcopi olim. Sic exponenda eſt *matrix Eccleſia* in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ Can. XXXII. *Non habenti ergo neceſſitatem, nec Epiſcopo liceat matricis Eccleſiæ rem, tituli ſui uſurpare,* Quo loco perperam magnus Cujacius *matricem* pro matricula accipiebat ſive catalogo vel deſcriptione locorum ſub illa diœceſi cenſitorum.

torum. Nihil profecto minus. Sed & Græculi interpretes temere illum in hanc sententiam videntur adduxisse, qui vertunt, μηδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχειρῆσαι ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος. Ubi ἐκκλησιαστικὴν μάτρικα perspicuum est sumi pro Ecclesiastica matricula. Unde *matricularii*. Sed *matriculam* illi Canones distinguunt à *matrice*. Sic enim & *matrix Cathedra* Canone CXXIII. ejusdem Codicis: *Si in matricibus Cathedris Episcopus negligens fuerit adversus hæreticos, conveniatur à vicinis Episcopis.* Item *matrix* absolute pro Ecclesia cui præsidet Episcopus præcipuus, habetur canone CXIX. in eodem Codice Africano: *Si autem non fuit, non præjudicetur matrici, sed liceat, cum locus acceperit Episcopum quem non habebat, ex ipso die intra triennium repetere.* Quod clarius etiam confirmatur canone LVI. ejusdem libri: *Aurelius Episcopus dixit Non dubito charitati vestræ omnium placere, eum qui in diœcesi concedente episcopo, qui matricem tenuit, solam eamdem retinere plebem in qua fuerat ordinatus.* Minutæ diœceses, quæ in Græcia Chorepiscopos olim accipiebant, qui Episcopo suberant, in Africa plerumque decerpi solebant ex massa diœceseon quæ alicui Episcopo subjectæ erant, ut proprius in his constitueretur Episcopus. Quod non fiebat absque voluntate ac permissu Episcopi qui *matricem* Ecclesiam tenebat, hoc est principalem ac præcipuam. Nihil omnino in illis locis viderunt Græci interpretes. Sic *matrices Ecclesiæ* Tertulliano de primis & Apostolicis ex quibus ceteræ propagatæ. In libro de præscriptione: *Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus, & originalibus fidei conspiret, deputandam.* Ita alibi passim *matricis* vocem usurpat, de re quacunque, ex quo aliquid natum est, aut emanavit. In libro adversus Iudæos: *primordialis lex matrix præceptorum Dei.* & adversus Hermogenem: *si materia utrumque, videbitur materia etiam boni matrix.* Item adversus Valentinianos: *prima quadriga defenditur Valentinianæ factionis, matrix & origo cunctorum.* Quæ dictio hoc sensu paulo minus matrem significat. Glossæ: *matrix*, μήτηρ, σημεῖον, καὶ ὀνομάτων κατάλογος. Hinc & *matrices* dixit idem Tertullianus pro matriculis, in libro de Fuga: *cum in matricibus Beneficiariorum, & Curiosorum inter tabernarios & lanios & fures balnearum, & aleones, & lenones Christiani quoque vectigales continentur.* Græci quoque à matrice suum ματρίκιον fabricarunt pro *matricula.* Quod Grammatici interpretantur τὸ πλατὺ καὶ παχὺ ξύλον, in quo erant conscripta militum nomina. Glossæ Græcorum: Ἀρχαῖοι ἐν ταῖς σανίσιν ἔγραφον, ὅθεν μέχρι τοῦ νῦν ἔνθα γράφονται τὰ τῶν στρατιωτῶν ὀνόματα. ματρίκιον ὀνομάζεται, ὃ σημαίνει τὸ πλατὺ καὶ παχὺ ξύλον. Hinc *matricarii* ξυλουργοί. Ceterum à matrice quæ mater est, vel pars præcipua quæ matrem facit, *matrices Ecclesiæ*, & *cathedræ* pro originalibus ac principalibus. Sic

 urbem

urbem provinciæ primam *provinciæ matricem* dicere liceat quæ prima est, quam & propterea Græci μητρόπολιν appellant. Ita & *matrices fistulæ* in Codice Theodosio Leg. IIII. *neque earum fistularum quas matrices vocant, cursum aut soliditatem adtentare.* Non multo aliter usi sunt & *matris* appellatione, qua Arelatensis Ecclesiæ antiquitas vocata est *mater Gallicarum*, & quod idem valet in rescripto Valentiniani & Honorii, *matrimonium Galliarum.* De quo nos alibi. Certe & Cyprianus alio loco, *radicem & matrem* alio, *radicem & matricem* pro eodem dixit. Sic hodieque *matrem & magistram Ecclesiam* dicimus de principali ac præcipua civitatis. Græci καθολικὴν ἐκκλησίαν in ea significatione aliquando posuisse reperiuntur. Ut Canone LIX. sextæ Synodi in Trullo, quo vetatur Baptisma celebrari in oratorio: ἀλλ' οἱ μέλλοντες ἀξιοῦσθαι τοῦ ἀχράντου φωτίσματος, ταῖς καθολικαῖς προσερχέσθωσαν ἐκκλησίαις. Latine reddere liceat *matrices Ecclesias*. Hæ sunt quæ *Baptismales Ecclesiæ* dicuntur in Concilio Toletano Decret. causa XVI. Quæst. I. *plures Baptismales Ecclesiæ in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum suis capellis.* Καθολικαὶ ἐκκλησίαι sunt Synodo in Trullo, qua notione iidem Græci & καθολικοὺς nominarunt genus quoddam metropolitanorum principalium qui nullis subditi erant Patriarchis, & multos sub se habuere metropolitanos. De quibus alibi. *Matrix* igitur *Ecclesia* Romæ de principali Ecclesia & Cathedra Petri, quales & in omnibus aliis provinciis liquet fuisse, non quod omnium per orbem diffusarum Ecclesiarum matrix fuerit & origo. Nec ea mens Cypriani. Adhuc unum Pammelii argumentum repellam ac refellam, quod ille imbelle sine ictu contorsit, quo evincere vult Cyprianum per unum Episcopum designasse Romanum in ea Epistola quam ejus habet editio numero LV. Telum illud petiit ex eo quod dicit eo loci Cyprianus, inde schismata & hæreses ortum habere, quod unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus judex vice Christi non cogitatur. *Cui si secundum*, inquit, *magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum sacerdotum collegium quidquam moveret*. De se loqui & in sua causa Cyprianum supra probamus, & lecta Epistola ostendet. At si de se solo loqueretur, ait Pammelius, non statim qui illi non obtemperaret, aliquid moveret adversus reliquos Episcopos. Itane vero? Honesta sane oratio est. Quasi non omnium intersit, qui ubique in dignitate sunt Episcopali, summam Episcopo obedientiam à clero suo & plebe præstari. Nihil perniciosius malo exemplo, quod in omnes redundat. Inobedientia facta uni Episcopo, omnibus impendet. Quod in uno peccatur ad universos pertinet. Hinc tanta cura ac studio antiqui patres, ut Episcopo pareatur, præcipiunt. Qui Episcopo audiens dicto est, Christum audire ubique docent.

Idem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Idem quod eo loco Cyprianus, dicit etiam Hieronymus in dialogo Orthodoxi & Luciferiani, his verbis: *Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quædam & ab omnibus detur potestas, tot in Ecclesiis efficientur schismata, quot sacerdotes.* Sed fortasse & Pammelius apud Hieronymum, *summi sacerdotis* nomine summum, ut hodie vocant, Pontificem Romæ putabit intelligendum. Palam est ita velle. Nam & locum illum citavit, & sic accipit. Quod persuaserit illis qui Tertullianum non legerint de Baptismo hæc scribentem: *Dandi quidem baptismi jus habet summus sacerdos, qui est episcopus.* Nec aliud apud Augustinum legas in libro Quæstionum ex utroque testamento: *Quid est Episcopus nisi primus presbyter, hoc est summus sacerdos.* Sequitur statim apud eumdem Hieronymum, quo facile evincitur de Episcopo quolibet loqui: *Inde venit ut sine Chrismate & Episcopi jussione neque Presbyter neque Diaconus jus habeant baptizandi.* Sed pudet perdere verba in re minime obscura ac dubia neutiquam necessaria. Unicus restat locus è Cypriano producendus & exponendus, qui fidem faciet, ex nullo melius auctore constare, Episcopo Romano nullam esse in Episcopos potestatem, sed inter Episcopos primatum. Is habetur in libro de unitate Ecclesiæ in hanc sententiam: *Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida prævaricatione corrumpat. Episcopatus unus est cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Quam vim habeat hæc sententia viderunt sanctæ sedis defensores, ideo cum eam infringere non valerent, obliqua interpretatione declinare saltem atque eludere conati sunt. Fatentur quidem portionem gregis singulis pastoribus adscriptam esse, *quam regat unusquisque ac gubernet*, quod alio loco dixit idem Cyprianus, sed quod heîc ait *in solidum à singulis partem teneri*, de unanimi Episcoporum consensione accipiendum docent. In qua profecto expositione nihil est solidi. Nam juxta hanc interpretationem consentientes in fide cum Episcopis presbyteri, immo & Laici partem quoque episcopatus in solidum tenerent. Quo quid est absurdius? Requiritur sane consensus inter se ac concordia omnium Episcoporum, ut unus intelligatur Episcopatus. Divisus quippe sit, si aliqui Episcopi dissentiant, & extra unitatem se ponant. Ut sint concordes, & unum Episcopatum omnes constituant, consensus sane omnium facit, & in unam fidem ac doctrinam unanimis conspiratio. Verum ut suam quisque partem Episcopatus in solidum teneat, non concordia singulorum aut idem cum universo corpore sentiens unanimitas præstat, sed solida penes unumquemque partis suæ possessio, nulla in re diminutionem passa, aut juris sui decessionem. Non de portione gregis quæ cuique adscripta est, hic quæstio est, sed de jure ac potestate qua singuli portionem sibi attributam regunt ac gubernant. Una

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Ecclesia est in multa membra, id est, multas Ecclesias se spargens. Singulæ illæ Ecclesiæ quæ sunt partes universitatis, vel universalis Ecclesiæ, portiones sunt gregis universi, quas singulis pastoribus, id est, Episcopis regendas traditas constat. Jure ac potestate Episcopi eas regunt. Hoc dicitur *Episcopatus*. Cum autem unus sit, quemadmodum una est Ecclesia, hujus à singulis Episcopis in solidum pars tenetur. Quid sit *in solidum* quærendum. Non possum accedere sententiæ Archiepiscopi Spalathensis, ex eo Cypriani loco asserentis, Episcopis singulis datum esse ut universam Ecclesiam in solidum regant. Hæc Cypriano mens posset affingi, si scripsisset, *Episcopatus unus est qui à singulis in solidum tenetur*. Hoc sensu pro indiviso & in commune singuli Episcopi jus Episcopatus exercerent. Nulla cujusquam foret propria Ecclesia. Ad universam Ecclesiam regendam pari omnes censerentur potestate. Eugubinæ Ecclesiæ Episcopus in Romanam æque Ecclesiam jus haberet, ut Romanus in Eugubinam. Immo nemo esset, aut Romæ aut Eugubii Episcopus aut alius cujusquam Ecclesiæ, sed omnes omnibus paterent & in commune regerentur. Non potuit hic esse Cypriani intellectus, qui diserte alibi prodiderit singulis pastoribus portionem gregis esse adscriptam quam regat unusquisque. Quinetiam de hoc satis constat, quamquam nullus adfirmet. Multum igitur refert utrum quis dixerit, rem aliquam in solidum possideri, aut partem ejus in solidum. Pars quidem differt à solido ut à toto. Nam solidum totum est. Sed pars etiam cujusque rei dici potest *in solidum* teneri. Hanc differentiam explicabimus ex auctoritate jurisconsultorum. Ubi plures sunt rei promittendi, non parum interest, utrum *in solidum* an in partem singuli repromiserint. Si in partem promisere, pro sua quisque parte tenetur tantum. Sin in solidum, ad solidum exsolvendum tenentur singuli. Hoc est quod dicimus vulgo: *pro se quisque & unus pro toto*. Vide leg. III. Cod. de duobus reis stipulandi. Heic manifeste differunt, obligari in partem, & obligari in solidum. Regula etiam juris est qua statuitur, *ea quæ in partes dividi non possunt, solida à singulis hæredibus deberi*. In solidum hæc deberi certum est. Dabatur actio depositi in hæredem ex dolo defuncti in solidum. Si unus esset hæres, tenebatur in solidum. Si plures, ex ea parte qua quisque hæres erat. Quod patet ex leg. VII. D. *Depositi & contra*. Ut aliud est in partem, aliud in solidum teneri, aut tenere rem aliquam; ita etiam rem dari posse non dubium est, cujus partem dicere queamus in solidum teneri, ubi de jure quæritur quo res quæque tenetur, ac possidetur. Proprietas solida dicitur, de qua usufructus deductus non est. *In solidum* eam possideri quæ sine usufructu possidetur, non est controversi juris. Ecce vero hæreditas relicta, est inter plures dividunda inæqualibus

fortasse

fortaſſe portionibus, ſed ita ut ſuam quiſque partem in ſolidum teneat, vel ſolidam, id eſt, cum ſolida proprietate abſque ulla uſusfructus deductione. Quod ſi partes aliquæ ejus hæreditatis relictæ alicui fuerint deducto uſufructu qui alii legatus ſit, tum partes illæ non tenebuntur ab hærede in ſolidum, quia ſolidam in his proprietatem non habeat. Hic ergo à Cypriano Epiſcopatus qui unus eſt, non à ſingulis in ſolidum teneri dicitur. Quod ſi dixiſſet, non aliter poſſet intelligi quam communem eſſe Epiſcopatum inter omnes Epiſcopos à quibus in ſolidum teneretur. Sed quum dicat à ſingulis partem in ſolidum teneri, palam eſt ſuam cuique partem adſcriptam intelligi quam ſolido ac pleno jure teneat ac regat, ita ut quiſquam optimo id facere queat. Planum id faciemus exemplo noto & ex hodierna conſuetudine petito. Ubi plures Domini ſunt qui in aliquo terræ dominio merum habent omnes imperium, ſuam quiſque partem illius dominii in ſolidum tenere dici poſſunt, quam æquali jure ac poteſtate poſſideant. Explicavit ſe alio loco Cyprianus, quem ſupra citavimus: *cum ſingulis paſtoribus portio gregis ſit adſcripta quam regat unusquiſque ac gubernet, rationem ſui actus domino redditurus.* Portio gregis quæ unicuique Epiſcopo adſcribitur, pars eſt Epiſcopatus illius unius & indiviſi, quam ſinguli tenent. Quod in ſolidum eam tenent ſinguli, jus eſt plenum ſummumque quo eam regunt ac gubernant, nulli niſi Domino, qui eſt verus ἀρχιποίμην, rationem ſui actus redditurí. Ex hac regula alius alio major Epiſcopus non erat, nec quærenda ſuperior in Eccleſia poteſtas Epiſcopatu. Hic *ſummus ſacerdos* dicitur, & *apex ſacerdotii*. Ignatius in Epiſtola ad Smyrnæos: οὔτε γὰρ Θεοῦ τις κρείττων ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν, οὔτε δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐπισκόπου τι μεῖζον ἱερωμένου Θεῷ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, οὔτε βασιλέως τις παραπλήσιος ἐν ἄρχουσιν, εἰρήνην καὶ εὐνομίαν τοῖς ἀρχομένοις πρυτανεύοντος. *Nec enim Deo quiſquam praſtantior in rerum univerſitate, nec Epiſcopo in Eccleſia quidquam majus eſt, qui Deo conſecratur pro ſalute generis humani. Nec Regi quiſquam par inter principes qui pacem & æquitatem ſubditis ſuis procurat.* Epiſcopi in rebus Eccleſiaſticis poteſtatem Regiæ comparat in ſubditos, ac Divinæ in rebus humanis. *Principes Eccleſiæ* & *magiſtros* multis locis vocat Hieronymus. & lib. XVII. in Eſaiam c. LX. ad illud: *& dabo principes tuos in pace & Epiſcopos tuos in juſtitia: pro quo in Hebraico ſcriptum eſt: ponam viſitationem in tuam pacem & præpoſitos tuos in juſtitiam.* In quo Scripturæ ſanctæ admiranda majeſtas, quod principes futuros *Eccleſiæ Epiſcopos nominavit, quorum omnis viſitatio in pace eſt, & vocabulum dignitatis in juſtitia, ut nequaquam accipiant perſonam in judicio.* & alio loco in eundem Eſaiam: *vel certe rectius ac verius Apoſtolos, & qui per Apoſtolos crediderunt Eccleſiarumque principes conſtituti ſunt.* & cap. V. *Abutemur hoc teſtimonio adverſum principes Eccleſiæ qui de mane conſurgunt ad ſectandam*

ſiceram, & bibendum uſque ad veſperam. Alibi *magiſtros Eccleſiæ* appellat: *Pſeudapoſtoli qui bono ſemini lolium ſuperſeminant dormientibus Eccleſiæ magiſtris.* & cap. VIII. in Zachariam: *magiſtros & ſacerdotes Eccleſiæ.* Clementi ἄρχοντες ἐκκλησιῶν ſimiliter dicuntur, *principes Eccleſiarum.* Omitto προεστῶτας & προεστῶντας paſſim à Græcis dici. Summa illo in tempore dignitas Eccleſiaſtica Epiſcopi fuit, ſupra quam nulla. Pares omnes, ejuſdem meriti atque ordinis, ſuam quiſque Epiſcopatus partem in ſolidum tenentes, & pari poteſtate Eccleſiam ſibi commiſſam, portionemque gregis ſibi adſcriptam regentes, juxta Cypriani auctoritatem. Papa igitur Romanus quatenus & ipſe Epiſcopus, nec enim aliud fuit, nec aliter dictus eſt, communi & ipſe jure cum reliquis cenſetur Epiſcopis, nec par in pares Epiſcopos ullum habere videri debet imperium. Cum enim apud omnes in confeſſo ſit, Epiſcopatum ſupremum eſſe ſacerdotii gradum, nihil ſupremo ſuperius eſt, nullus Epiſcopus alio Epiſcopo ſuperior. De illo tempore loquimur quo ſoli Epiſcopi regebant Eccleſias. Hoc eſt quod dicebat Hieronymus paria cum Cypriano ſentiens, ac ſcribens, *ubicunque fuerit Epiſcopus ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti eſſe, ejuſdem eſſe & ſacerdotii.* Ubi infimum gradum Epiſcopatus cum ſummo comparat: minimæ diœceſeos Epiſcopum cum maximam habente: pauperrimum cum potentiſſimo: eum denique qui ſubjectus eſt, cum eo cui ſubjicitur. Nam Tanitanus Epiſcopus ſuberat Alexandriæ Epiſcopo tanquam ſuo metropolitano. Eugubinus ſimiliter Romano, & Rheginus Conſtantinopolitano. Longè minori ratione ita licuit Hieronymo exiſtimare de Epiſcoporum æqualitate quam Cypriano, quia illius ætate jam duo gradus excogitarat Eccleſia, duplici compage Epiſcopo altiores, Metropolitanum nempe & Patriarchalem. Cum ita ſe jam res haberet, haud tamen dubitavit pronuntiare quod apud eum eo loci ſequitur: *Potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem vel inferiorem Epiſcopum non facit, cæterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Ut enim omnes Apoſtoli, teſte eodem Cypriano, *idem erant quod fuit Petrus pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis,* ita qui ceteris Apoſtolis ſucceſſerunt Epiſcopi non minorem mereri honorem, aut minorem poteſtatem habere debent, quam Petri ſucceſſores. Sed de hoc infra ubi latius hæc res tractabitur. Certe non alia ratione dictum eſt aut ſtatutum ab antiquis patribus omnibus unum eſſe Epiſcopum aut Epiſcopatum, quam unam Eccleſiam, & unum altare, unumque baptiſma. Ut altare ab altari non differt merito, Baptiſma à Baptiſmate, nec major Eccleſia à minore, ita Epiſcopus Epiſcopo non præſtat, nec quidquam intereſt inter eum qui minori præſidet diœceſi & qui majori. Non æquam

quam omnes in illo Episcopatu, qui unus est, partem occupant, nec eandem gregis qui unus est, portionem regunt, sed æquali jure sua cuique pars Episcopatus, sua portio gregis, tenetur ac regitur. Sic non minus est Episcopus cui minor Ecclesia contigit gubernanda, nec magis, cui amplior data. Ut non magis Rex est, exempli gratia, qui regnum possidet pluribus ac latioribus diffusum regionibus, nec minus Rex qui brevioribus circumscriptum finibus habet. Major ille fortasse rex, minor iste, sed non minori cum jure aut potestate subditis suis imperare eosque regere putandus est. Qua fronte igitur, quo ore tueri audent ac defendere Romani Pontificis auctoritatem non inter Episcopos tantum, sed & in Episcopos esse? Quod si esset, nulli jam profecto præter eum essent Episcopi. Omnes indigni forent hoc nomine. *Centurio* inquit Hieronymus, *gregali milite major est, Tribuno minor.* Addiderim ego & Presbyterum Diacono majorem esse, minorem Episcopo. Tribunus non imperat tribunis, sed centurionibus, ut centurio milites gregarios ducit. Presbyteris præest Episcopus. Si quis est qui Episcoporum præfectus sit, eum alio nomine appellari oportuit, aut sane Episcopos non esse ac dici quibus imperarit. In Ecclesia primitiva & Apostolica iidem fuere Presbyteri & Episcopi. Nomen illud ætatis erat, istud dignitatis vel curæ potius ac functionis. Ubi dividi cœpere, & unum ex corpore collegii ordinari institutum est, qui cæteris præponeretur, tum, & nomina quoque discreta sunt; unus ille cui omnes parere deberent, *Episcopus* proprie est vocatus, ceteri *presbyteri* tantum ut dicerentur, obtinuit. Et sane ita ratio postulavit. Ut alterius sunt ordinis qui parent & qui imperant, qui regunt & qui reguntur, ita & diversum utrisque nomen esse debuit. Reges non sunt nec dicuntur qui regi subjacent, sed subditi vocantur. Qui sub aliquo sunt magistratu, ipsos moris non est appellari magistratus, sed privatos. Ita de cæteris. Quid enim in re nota moramur? At inquiunt, *Episcopus Episcoporum* etiam dictus Pontifex Romanus. Docuimus jam ante non hanc vim esse hujus appellationis quam volunt. Ejusmodi vulgo loquutione utebantur ad designandam cujuscunque rei ac generis in eodem ordine eminentiam. Locum Tertulliani de titulo Episcopi Episcoporum quem per jocum dat Episcopo Romano supra expendimus. Postremo ajunt *pastoris* nomen soli Romano convenire. Nam quamquam cæteris quoque Episcopis communicatum legatur, *si ad summam Romani potestatem respicias, ii ovium etiam loco habendi.* Hoc verum fateor si eam spectes, quæ nunc est, non quæ olim fuit, quæque esse debuit. Oves sane dederim libenter esse ceteros Episcopos aut verveces potius, nec dignos qui Episcopi vocentur aut pastores, qui dignitatem suam

adeo vilescere passi sunt, ac ministerium suum intercidere, ut unius in manum monarchæ vel tyranni potius omnia tradiderint, seque ipsos sub jugum mitti, & ad pastum more pecudum non molestè ferant. Oves profecto reliquos haberi Episcopos facile patior, dum Romanus ille nihil minus quam pastor habeatur, cui nihil minus curæ est quam gregem suum pascere, cum id sibi potius negotii datum credat, ut pecus deglubat, & pastores ipsos conterat, quibus nec hoc relinquere vult, ut *pastores* vocentur. Pergamus porro cetera audire. Nam operæpretium est eorum amentiam cognoscere, bonorum purpuratæ meretricis patronorum. Hæc illorum verba sunt: *Christus Petro dicebat: pasce agnos meos, pasce oves meas. Sub ovium symbolo Episcopos, sub agnorum reliquos fideles videtur comprehendisse.* Quid certius aut compertum magis quam homines istos de Sancta Scriptura ludere, cujus auctoritate ita per lasciviam abutuntur ad horrifica illa somnia sua probanda, & imaginariam Pontificis Romani potestatem stabiliendam? Mirum de hac explicatione nihil suboluisse antiquis doctoribus ac interpretibus, qui per agnos εἰσαγωγικωτέρους fidelium accipiunt, per oves τελειοτέρους. Rudes adhuc & in doctrina novitii lacte tantum alendi velut agni. Qui vero majus fidei robur assumpserunt ut perfectiores, solido pabulo fulciendi sunt. Sed hæc alibi. Qui de Petro omnem suam auctoritatem habere gloriantur, eum quoque hac in parte audire deberent. Is Presbyteros eosdemque Episcopos adloquens, quibus se & compresbyterum facit, ita his præcipit in Epistola sua prima cap. V. *Pascite qui in vobis est gregem Dei*, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς. En pastores Episcopos ore Petri pronuntiatos, qui se in eodem ordine & collegio cum his collocat, ubi se συμπρεσβύτερον dicit illis presbyteris. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος. Numquid ibi se summum pastorem constituit, aut supra pastores ipsos summam sibi deberi potestatem jactat? Immo Dominum solũ eo loco vocat ἀρχιποίμενα, qui glorię coronam immarcessibilem collaturus est illis pastoribus qui munus suum rectè obierint, & in exemplum gregi suo præiverint. An aliquid præcepisse aut docuisse Petrum dicemus quod non à Domino didicerit? Paulo fortasse minus credent, etsi socius ille Petri & coadjutor in fabricandis Romæ liminibus Apostolorum, qui in Epistola ad Ephesios cap. IV. gradus Ecclesiasticos & officia distinguens, alios Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, divina ac Dominica dispositione institutos docet. Sic enim de Domino loquitur: καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους. Quid post hæc dicemus? an unicum in Ecclesia fuisse *pastorem* Episcopum Romanum? Eadem ratione concedatur, ut unus ac

solus

ſolus ſit paſtor, quomodo ſolus & unus traditur Epiſcopus. De Petro ipſo an ſoli fuerit paſtoris nomen tributum, infra alio loco erit dicendum ubi de merito ejus ac prærogativa tractabimus.

CAPVT VI.

Locus Cypriani in Epiſtola ad Antonianum. correctus, & pluribus explicatus. Quomodo una ſit eccleſia multis comparationibus oſtendit Cyprianus. Solis multi radii, lumen unum. Rami arboris multi, ſed robur unum tenaci radice fundatum. Ignatii teſtimonium. Tertulliani teſtimonium. Ex uno fonte rivi plurimi defluentes. Omnibus illis comparationibus oſtenditur qua ratione Eccleſia una dicatur. Vnitatis illius modus. Commentum Pontificiorum de Papa ſtipite arboris, & Epiſcopis illius ramuſculis exploditur. Alius locus ejuſdem Cypriani ex eadem Epiſtola examinatus. Catholicæ omnes Eccleſiæ. Epiſtola Ariminenſis Concilii. Omnes Epiſcopi tunc collegæ & conſacerdotes. Fratres ſe invicem omnes Chriſtiani appellabant. Tertulliani locus ex Apologetico. Collegæ & collegium. Presbyteri qua ratione collegæ Epiſcoporum. Cyprianus potentiſſimè æqualitatem inter Epiſcopos aſſerit. Africani Epiſcopi ſolebant confirmare ordinationem Romani. Cypriani loca in hanc ſententiam.

QUi omnia converrunt ad erigendum potentiæ Pontificiæ culmen, nec taciti prætermittere potuere, locum illum ejuſdem Cypriani ex Epiſtola ad Antonianum, ubi de Cornelio Epiſcopo ita ſermonem habet: *Sediſſe intrepidum Romæ in ſacerdotali Cathedra eo tempore cum tyrannus infeſtus ſacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, cum multo patientius & tolerabilius audiret levari adverſus ſe æmulum principem quam conſtitui Romæ æmulum ſacerdotem.* Si verum fateri volumus, non male hæc in argumentum trahantur maximæ cujuſdam & ſupra omnes eminentis poteſtatis. Æmulatio non datur niſi inter pares. Immo ſępius qui minus habent, eos ſolent æmulari quos plus habere ſuſpicantur. En igitur ſacerdotem Cornelii æmulum nempe Novatianum, & Principem quoque ejuſdem æmulum Cornelii Epiſcopi Romani Decium Auguſtum. Sic utroque major Cornelius. Nam hoc ipſo ſe fatetur minorem quiſquis invidet vel æmulatur. Ac de ſacerdote quidem minus mirum. De Principe autem cui perſuadebitur, hiſtoriæ præſertim illorum temporum perito, eo uſq; potentiæ jam tum progreſſos Epiſcopos urbis, ut invidenda fuerit Romanis imperatoribus, qui & cauſas æmulationis juſtas inde traxerint? Quo magis intelligentiam meam excutio atque excito, eo minus facere poſſum, ut tale quid animo concipiam aut cogitatione aſſequar. Facilius probavero cuicunque ſtudia partium longè fuerint, & ſtatus illorum temporum in promptu, id quod jam mihi ipſi perſuaſi, locum videri corruptum. Nec magis fortaſſe laboravero ut probem ſic legendum unica voce ex proximo reformata: *Cum multo patien-*

tius ac tolerabilius audiret levari adversus se malum principem, quam constitui Romæ æmulum sacerdotem. Ex æmulo principe fecimus malum. Cum scriptura Longobardica V & A pæne indiscreta sint facie, fuit facile ex *malo*, fingere *æmulum*, præsertim cum eadem vox sequeretur in propinquo. Forte & dedita opera & consilio capto sic locum corruperunt Papalis fastus fautores, qui Episcopum Romanum imperatoribus exæquare parum habent nisi & faciant majorem. Nec audio rationes quæ finguntur illius æmulationis inter Decium & Cornelium, quod uterque scilicet maximi Pontificis titulum assumeret. Ridiculum hoc commentum. Ex quanto fastigio quam repente decidit Papa unius voculæ mutatione? Rectè sanè Cornelius, & pro sua pietate fecit, ac constantia, cum consurgere adversus se malum principem tolerabilius duxit, à quo fugaretur, occideretur, & quidvis denique pateretur, quam constitui Romæ æmulum Episcopum qui schisma in Ecclesia faceret, & altare altari opponeret, & unitatem Episcopatus scinderet. *Malus princeps* de persequutore. Qui dicantur boni & mali principes, non ignorari oportet ab illis qui noverint aliquos bonos & malos dictos. Marius Maximus in vitis imperatorum scriptum reliquerat, *meliorem esse rempublicam ac prope tutiorem in qua princeps malus est, ea in qua sunt amici principis mali.* Ita tradit Lampridius in Severo, ubi fuse persequitur de bonorum ac malorum principum differentia, & quid faciat bonos aut malos. Vopiscus in Aureliano dictum refert cujusdam mimici scurræ, *in uno annulo principes bonos posse perscribi atque depingi.* Mox adjicit: *At contra quæ series malorum*? Item paulo infra: *& quæritur quidem quæ res malos principes faciat.* Ex his cognosci potest an ratio fuerit Cypriano *principem malum* appellandi qui persequebatur sacerdotes, & an sine ratione ex *principe æmulo sacerdotum*, refinxerimus *principem malum sacerdotibus.* Frustra sanè in Cypriano quærunt quod ad suam rem faciat, qui advocationem commodarunt papali ambitioni. Primas quidem ille defert omnium Episcoporum Episcopo Romano. Et nos assensum hunc primatui præbemus. *Principalem* ejus *cathedram* vocat. Et sit quidem *principalis.* Hoc idem & sensit Irenæus, qui & maximam antiquissimamque Ecclesiam Romanam esse dicit. Nec nos secus dicimus. Ut enim antiquarum Ecclesiarum maximam fatemur; ita & maximarum antiquissimam. Antiquitate multis cedit, ut Hierosolymitanæ, & Antiochenæ. Magnitudine superavit eam nulla. Nam urbi Romæ nulla in hoc fuit comparanda. Unitatis originem ab ea incipere scribit Cyprianus in libro *de Vnitate Ecclesiæ*, non unitatem penes eam solam residere dixit. *Vt unitatem Dominus manifestaret, unam cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit.* Origo unitatis ab uno, non unitas in solo. Omnes Ecclesiæ una

sunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſunt, & unitatem conſpirantes faciunt. Omnes cathedræ, una cathedra. Vnitas Eccleſiæ totius vel omnium Eccleſiarum ab una incipit quæ prima eſt, Eccleſia nempe Romana. Sic Epiſcopatus unitas ab uno procedit qui primus eſt, non ſolus. Qui decem numerare vult ab uno ducit exordium numerandi. Fac illos decem in unum conſentientes, unitatem corporis denarii conſtituere, unius illius, à quo unitas cœperit, non aliud erit privilegium quam ut ſit primus. Sic mater & radix dici queat Eccleſia Romana, non à qua ceteræ propagatę ſint ac fundatæ, ſed quæ principium unitati dederit. De aliis omnibus hoc non minus dici conveniat, unamquamque earum matrem eſſe ac radicem. Singulæ quippe illius Eccleſiæ quæ una eſt, partem in ſolidum poſſident. Non una utitur imagine Cyprianus ad illam ſignandam unitatem quæ in diverſa ſpargitur. *Quomodo*, inquit, *ſolis multi radii, ſed lumen unum.* Omnes ſimul Eccleſiæ radii ſunt ex uno corpore procedentes, & lumine uno lucentes. Soli non comparari debet Eccleſia Romana ex qua omnes illi radii emanent, ſed & illa radius eſt unus, primus certè ac præcipuus, & maximè lucidus, non tamen ſolus, ſed cum aliis minoribus radiis unum lumen conſtituens. Sol ipſe Chriſtus eſt, ex quo illi omnes radii exeunt, quorum origo ab uno principali radio incipit, cui aſſimilatur Eccleſia Romana. *Et rami arboris multi, ſed robur unum tenaci rad ce fundatum.* Arbor una eſt Chriſti Eccleſia per orbem terrarum variis veluti diffuſa ramis. In uno Chriſto tenaci roboris radice per Apoſtolos fundata. Ignatius in Epiſtola ad Philadelphenſes: καὶ μία ἐκκλησία ἣν ἱδρύσαντο οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἀπὸ περάτων ἕως περάτων ἐν τῷ αἵματι τοῦ χριστοῦ, οἰκείοις ἱδρῶσι καὶ πόνοις. *Et una eſt Eccleſia, quam ſancti Apoſtoli, à finibus terræ ad fines ejuſdem, ſudore ſuo ac labore in ſanguine Chriſti fundarunt.* Si hic unum robur tenaci radice fundatum de Romana Eccleſia intellexeris, non paria faciet hæc ſimilitudo cum priore, in qua radios multos habuimus ex uno ſolis corpore emicantes, & unum lumen efficientes. Nam Sol Chriſtus eſt, nec in Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ id cadere poteſt. Quod ipſe Cyprianus clare indicat in ſequentibus eamdem perſequens imaginem: *Sic & Eccleſia Chriſti Domini luce perfuſa radios ſuos porrigit, unum tamen lumen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur.* Manifeſtè Eccleſiam à Domino lucem ſuam accipere teſtatur, qui illi tanquam ſol eſt, lucis fons & auctor. Lucis illius originem ex unico ſole venientem ac in plures radios ſe porrigentem, qui unum efficiant lumen, ab uno Chriſto proficiſci nemini dubium eſt. Nec Petrum, nęc quemquam ex ejus ſucceſſoribus lucem illam eſſe dixerit qua perfunditur Eccleſia Chriſti. Hic igitur comparatio claudicat. Voluit probare Cyprianus unam eſſe Eccleſiam & unitatis ejus exordium à Petro proficiſci; quamquam ceteri

Apoſtoli

Apoſtoli id fuerint quod Petrus, *pari conſortio præditi honoris & poteſtatis.* At non idem dixeris eſſe radium qui è Sole exit, & Solem. Radiorum habent locum omnes Apoſtoli & Eccleſiæ ab ipſis conſtitutæ. Non igitur Petrus pro Sole fuerit habendus è quo radii illi exoriantur. Immo ſolus Chriſtus hoc erit, omnis lucis fons & origo. Inter plures itaque radios de Sole eodem ductos pro primo ac præcipui fulgoris radio computanda Eccleſia Romæ à Petro conſtituta, non pro ipſo Solis corpore ducenda. Si paria cum hac facere velis & ſequentem comparationem de una Eccleſiæ totius arbore in multos ramos ſe diffundente, radicis ac ſtipitis partes ex quo rami cæteri ſurgunt, non dederis Eccleſiæ Romanæ, ſed ſoli Chriſto ſuper quem veluti ſolido ac tenaci robore Eccleſia firmis innititur fundata radicibus. Præcipui ac majoris rami locum habebit tantum Romæ Eccleſia. Quod ſane convenit cum Cypriani mente. Cum enim ibi dixerit unum eſſe Epiſcopatum cujus à ſingulis in ſolidum pars teneatur, & adjiciat, *unam quoque eſſe Eccleſiam quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur*, id oportet ita intelligi ut omnes Eccleſiæ una ſint & unitatem conſervent, quamlibet in multas diſperſæ partes, ut etiam unaquæque illarum partium ſolida ſit, & æqualis cæteris, in dignitate pari ac merito. Adeo ut ſi quis quamcunque illarum partium dividere velit atq; ex una duas facere, æque contra unitatem faciat, ac ſi pro uno Epiſcopo qui eſſe debet in ſingulis Eccleſiis, duos conſtituat. Nam pariter dictum eſt, unum eſſe Epiſcopum, ut unam Eccleſiam. Hoc eſt quod magiſter Cypriani ſcribebat in libro de Præſcriptione hæreſeon: *Neceſſe eſt itaque tot ac tantas Eccleſias unam eſſe illam ab Apoſtolis primam, ex qua omnes. Sic omnes prima & Apoſtolicæ, dum una omnes probant unitatem.* Nec putandum porro eſt à ſententia præceptoris diſceſſiſſe diſcipulum. Eccleſia Chriſti eſt, non Petri. Ab Apoſtolis omnibus in Petra, hoc eſt, Chriſto fundata eſt illa prima à qua omnes propagatæ. Ut unitatem illam deſignaret Cyprianus qua invicem illæ Eccleſiæ colligatæ in unum corpus eſſe debent, ſimilitudinem quæſivit ex variis comparationibus rerum quæ ab uno corpore in varias diviſæ partes, unitatem nihilo ſecius retinent. Ut ecce corpus Solis multos emittit radios, qui unam conficiunt lucem. *Avelle*, inquit, *radium Solis à corpore, diviſionem lucis unitas non capit.* Si avelleres radium à lucis corpore, non lucem ejus divides, nec ex illo radio lucem novam conſtitues quæ per ſe ſplendeat & extra corpus Solis tracta ſubſiſtat ac ſuum lumen ſeorſim poſſideat. Immo peribit ille Solis radius ac luce caſſus fiet, ſi à corpore Solis ſeparetur. Arborem quoque unam tibi pone ex uno trunco multiplici fronde fruticantem, rami omnes illi unitatem ſuam in trunco ſervant, & unam præſtant arborem. Quod ſi ramum inde præcîderis,

deris, non ex illo ramo arborem ſeorſim feceris quæ per ſe in auras ſurgat, & vivat extra ſuum ſtipitem unde decerptus eſt. *Ab arbore*, inquit, *frange ramum, præciſus areſcet*. Similiter ut idem mox ait, *Cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa exundantis copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in origine*. Originem hic fontis non vult eſſe Petrum. Cave ita ſentias. Immo Chriſtus, fons aquæ vivæ, quæ per varias deducitur fiſtulas, quæ ſunt Eccleſiæ particulares, in unam revocandæ originem atque ad ſuum fontem retrahendæ, qui eſt Chriſtus. Majorem ex his ac matricem fiſtulam ſi vis Eccleſiam Romanam eſſe ſtatuere, per me liceat. Non tamen hoc loco id agitur. Illud tantum heic captavit Cyprianus ut per varias imagines, & exempla exprimeret, quomodo una dici poſſit Eccleſia, quæ in tot Eccleſias dividitur. Sol multis emicat radiis quos de ſuo corpore ſpargit, & tamen unus eſt, & unum lumen quod omnes edunt radii. Arbor in plurimos diffuſa extollitur ramos, & tamen una eſt arbor. Sic & fons qui in varios deducitur rivulos, unus propterea non deſinit eſſe fons, quorum rivulorum unitas in origine conſervatur, id eſt in ipſo capite fontis, ut unitas arboris in trunco, unitas radiorum Solis in ipſo Solis corpore cuſtoditur. Si de fonte rivum avertas ac præcidas, non ex eo rivo alium fontem effeceris, ſed præciſus areſcet; ita ſi ex omnibus illis Eccleſiis quæ probant unitatem, ex eo quod in unam fidem conſpirant, & unum caput Chriſtum agnoſcunt, aliquam extra corpus eduxeris, inſtar erit rami ex arbore ſua decerpti, radii ex corpore ſolis avulſi, rivuli denique ex ſuo fonte præciſi. Peribit, areſcet, & fructum nullum ex ſe dabit. Explicatis illis de unitate Eccleſiarum ſimilitudinibus, ſic tandem concludit: *Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit, unum tamen lumen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur: ramos ſuos in univerſam terram copia ubertatis extendit: profluentes largiter rivos latius expandit, unum tamen caput eſt & origo una, & una mater, fœcunditatis ſucceſſibus copioſa. Illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu ejus animamur. Adulterari non poteſt ſponſa Chriſti, incorrupta eſt & pudica, unam domum novit, unius cubiculi ſanctitatem caſto pudore cuſtodit.* Si quis eſt qui cenſeat, unum illud Eccleſiæ Chriſti ſponſæ caput, unam originem, unam matrem, unam domum, & unum cubiculum quod illa ſancta ſponſa colit ac cuſtodit, Eccleſiam eſſe Romanam, næ ille non dico errat ac fallitur, ſed omnino inſanit. Iterum dicam: nihil aliud voluit auctor, quam iſtis comparationibus oſtendere, qua ratione una Eccleſia diceretur, aut unitas Eccleſiæ prædicaretur in tanta Eccleſiarum multitudine quæ toto ſunt orbe diffuſæ. Nihil heic de Petri merito, aut primatu, nihil de Romanæ Eccleſiæ prærogativa per has ſimilitudines innuit aut ſignificavit. De eo

jam ante abunde tractaverat, quo loci prodidit *Dominum ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituisse, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuisse.* Et notandum quod dicit, manifestatam in Petro unitatem. Iterum hoc repetit paulo post: *Primatus Petro detur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstretur.* Unitas Ecclesiæ non ex Petri primatu constituta est, sed symbolum tantum unitatis. Ut ostenderet Dominus unam debere esse Ecclesiam, unum Petrum nominavit, cum tamen & ceteris Apostolis idem se dare intelligeret quod Petro. Ecclesia in Christo ut in auctore suo ac capite & unico fundamento, à Petro est ut à primo vel principe ejus Apostolorum collegii, per quos Dominus, non per Petrum solum, suam ædificari & constitui voluit Ecclesiam. Non una est Petri Ecclesia sed prima. Non penes illam Ecclesiarum unitas, sed unitatis symbolum. Non Petrus solus pastor, aut supra pastores, sed primus pastor. Idem Cyprianus de Apostolis: *Et pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur.* Sed hæc infra pluribus. Postquam de unitatis symbolo satis dixit, quod significatum est in assignandis Petro primis partibus, & uno illo nominando pro omnibus, ubi omnibus eadem potestas ac honor concedebatur, transit Cyprianus ad explicandum & ante oculos ponendum illius unitatis modum. Certum est voluisse Dominum unam suam Ecclesiam intelligi; quamvis non una esset, sed partium multitudine numerosa. Ut unam significaret, iste quod pluribus dabat ex æquo, uni se Petro dare dixit, ad illam unitatem consignandam, cum tamen ei soli totam non tribueret constituendam Ecclesiam, sed consortes illi adderet ac collegas ad hoc munus cum pari honore ac dignitate. Restabat exponendum, quomodo unitas illa posset inter plures Ecclesias subsistere, aut una intelligi Ecclesia quæ tot essent numero. Hoc ille propositis exemplis ac similitudinibus patefacit, ex Sole uno multos radios spargente, ex arbore una multos ramos fundente, ex fonte uno plurimos faciente rivos. Nihil isthic quod ad Petrum attineat aut Ecclesiæ Romanæ privilegium facere possit. Cum hæc ita sunt, ex tribus illis suprascriptis exemplis quod secundo loco positum est, quasi mire proposito suo conveniens arripiunt Pontificii patroni, atque ita per partes deducunt & explicant, præclaras allegorias inde adstruentes. In stipite arboris, hoc est potiore ejus parte Romanam sedem agnosci. Huic proximos esse Patriarchas tanquam grandiores quosdam ramos. Minores hos sequi Archiepiscopos seu metropolitas. Ex ipsis vero veluti ramusculos pendere Episcopos. Addere porro debuerunt, & Presbyteros pro extremitatibus frondium computari. Quem locum in ea arbore habebunt Diaconi? An foliorum? Ubi ponemus lectores exorcistas, acoluthos & ostia-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ostiarios? Arbor illa sane debuit omnem Ecclesiasticum tenere ordinem. At quo in loco stabunt Laïci? Sub umbra scilicet arboris spatiabuntur, & gregis erunt vicem qui sub arbore solet pascere. Ibidem igitur etiam collocandi fuerint Episcopi, quia ovium sunt instar sub uno pastore Episcopo Romano. Ita enim illi dixerunt in eo ipso libro. Cur igitur subito mutata sorte nunc miseros illos Episcopos veluti ramusculos ex arbore pendere faciunt? Si pastor est Episcoporum Romanus Pontifex, qui stipes est arboris, quomodo illos pascet, quibus locus tanquam ramusculis datur in extima arboris summitate? Optima id fieri ratione dicent. Nam succus & alimentum ex radice per caudicem in ramos magnos ac minutos succedens, omnes implet, & in vigore ac virore sustinet. Atqui contra hodie usu venire videmus. Etenim alimenti succosi facultas ab Episcopis tanquam ramis retro sublabens decurrit ad ipsum caudicem qui Pontifex est Romanus, isque ex aliorum detrimento suum capit incrementum. Longe ego propiori ac veriori imagine rem istam delineaverim. Hortum nempe esse Christi Ecclesiam, variis arboribus per curatores ejus Apostolos consitum, pariter fructiferis, & eodem fructu beatis. Inter eas arbores maximam & antiquissimam haberi quæ sub Ecclesiæ Romanæ nomine ibi plantata est. Frustra autem Patriarchæ & metropolitani in illa Cypriani arbore quæruntur, quos ætas illa Ecclesiæ nullos habuit. Sub Episcopis solis rectoribus tutela stabat Ecclesiæ, partem Episcopatus singulis in solidum tenentibus, & adscriptam sibi gregis portionem pari jure ac potestate gubernantibus. Ceterum priusquam Cyprianum de manibus amittamus, ne quid scrupuli remaneat in rudiorum animis quasi aliquid ex eo auctore trahi possit, quod facere videatur ad tuendam Papæ in ceteros Episcopos potestatem, nihil intactum relinquere sententia stat. Pammelius ex Epistola ad Antonianum hæc non dubitat rapere ad propositi sui scopum, quasi infinitum valida: *Scripsisti etiam ut exemplum earumdem litterarum ad Cornelium collegam nostrum transmitterem, ut deposita omni sollicitudine jam sciret te secum, hoc est cum Catholica Ecclesia communicare*. Ecce inquit, qui cum Romano Episcopo communicat, dicitur cum Ecclesia Catholica communicare. Ergo Ecclesiæ universæ Episcopus urbis Romæ. O plumbeum telum & sine mucrone, & ab invalida manu contortum! Quasi Catholica Ecclesia ibi sit eadem cum universa. Quasi omnes particulares Ecclesiæ, non titulum assumpserint Catholicarum. Quisquis *Catholicum* se vocat, an statim se totius orbis præsidem aut universæ Ecclesiæ præsulem facit? Antiqui Papæ non solum Cornelio anteriores, sed etiam posteriores Epistolis suis hunc titulum solent præfigere: *Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ*. Non Ecclesiæ universæ Episcopatum hoc ti-

tulo sibi vindicant, sed Ecclesiæ tantum Catholicæ quæ in urbe Roma est. Omnes Ecclesiæ dicuntur *Catholicæ*, quæ Catholicam probant doctrinam. *Necesse est*, inquit Tertullianus, *tot ac tantas Ecclesias unam esse illam ab Apostolis primam ex qua omnes. Sic omnes prima & Apostolicæ dum una omnes probant unitatem.* Sic etiam omnes hoc juris habent, ut vocantur *Catholicæ*, quæ fidei Catholicæ unitatem custodiunt. Sane in Epistola Ariminensis Concilii ad Constantium Imperatorem, quæ habetur inter fragmenta Hilarii, omnes Catholicæ Ecclesiæ vocantur, quæ concordes sunt in custodienda fide Catholica: *Lubente Deo ex præcepto pietatis tuæ credimus fuisse dispositum, ut ad Ariminensium locum ex diversis provinciis Occidentalium Episcopi veniremus, ut fides claresceret omnibus Ecclesiis Catholicis, & hæretici noscerentur.* Et in Epistola Liberii ad eundem Constantium, *Ecclesia Catholica* dicitur de Alexandrina. Huc adde quod in Ecclesia Romana tum duo fuere Episcopi, unus orthodoxus ac Ecclesiasticam habens ordinationem; alter hæreticus & contra regulam Ecclesiæ ordinatus. Ille erat Cornelius, hic Novatianus. Hoc est ergo quod ibi dicit, qui cum Cornelio communicat, cum Ecclesia Catholica communicare. Quia ille alter ab Ecclesia Catholica alienus, qui unitatem ruperat, & extra Ecclesiam aliam sibi constituerat sedem. Si Papa tum à Cypriano pro universæ Ecclesiæ Episcopo habitus fuit, cur tam sæpe eum *fratrem* ac *collegam* appellat? Nullum enim collegium aut consortium inter tam dispares. Sed occurrit huic etiam objectioni Pamelius, & hunc nodum solvere satagit. Usos ait Episcopos hoc dicendi genere, quod comitatis ac lenitatis & benevolentiæ magis esset quam dominationis. Comiter sane & humanè Pammelius aut ille à quo hoc fatetur mutuo accepisse Remundus Rufus. Nihil enim lenius, immo nihil levius hoc argumento. Quod si Episcopus Romanus cum hac illa sua infinita dominatione ceteros Episcopos sibi subjectos ac tanto minores *collegas* appellaret, diceremus id ab illo humane ac comiter fieri, ac de fastigio suo multum descendere, nec verbis uti velle potestatis & imperii. At enimvero cum longe inferior Episcopus alium tot rebus superiorem creditum appellat collegam suum, nullum istic comitatis aut humanitatis indicium, immo mera superbia est atque arrogantia, quæ non debitum sibi titulum sumat, quo exæquetur cum eo cui non possit se conferre. Rex apud nos sæpe solet cognatos vel consanguineos appellare principes qui ex familia & stirpe regia. Sic etiam compellat rectores provinciarum, qui non sunt principes. Sed non ipse vicissim cognatus aut consanguineus ab illis appellatur. Olim quoque Imperatores Romani in litteris quas scribebant rectoribus provinciarum, solebant *parentes* eos appellare. *Ave parens carissime nobis.* Quæ appellatio respondet illi quo nostri reges

utuntur,

utuntur, cum compellant principes sui sanguinis, aut provinciarum rectores & qui in maximis regni dignitatibus constituti sunt. Sed profecto cum præfectus prætorio scribebat Imperatori, aut præfectus urbis vel consul, non *parentem* solitum appellare principem ipsum, sed *Dominum*. Sic igitur hanc ballistam in auctorem suum retorqueamus. Papæ fuit, cæteros Episcopos appellare collegas, non contra ut sic vocaretur ab illis. Cum tanta humilitas in Episcopis illorum temporum fuerit, an credi potest, Cyprianum tantum sibi adrogaturum fuisse, ut Episcopum Romæ in tam alto dignitatis gradu supra se collocatum *collegam* vocaret, nisi ex merito ac debito hunc titulum à se vindicari sciret? Hinc igitur concludas licet, omnes tum Episcopos collegas inter se fuisse ac consacerdotes, nec extra communem regulam usquam positum per illa tempora Romanum. Ne quid intentatum moriturus relinquat Pammelius, aliud ibidem affert argumentum. *Si ex nominibus* inquit, *ratiocinandum sit de dignitate cujuspiam, eodem argumento dicendum erit, negare Cyprianum Episcopos esse, quos fratres tantum solet appellare. Nam fratris nomen ad Christianos tantum pertinebat.* Hoc ineptum planè & sophisticum. *Fratres* inter se omnes Christiani. atque ita invicem olim se appellabant, utpote per adoptionem Christi ejusdem patris Dei filii effecti, quique eamdem matrem habebant Ecclesiam. Tertullianus in Apologetico: *At quanto dignius fratres & dicuntur, & habentur qui unum patrem Deum agnoverunt, qui unum spiritum biberunt sanctitatis, qui de uno utero ignorantiæ ejusdem ad unam lucem expaverint veritatis.* Fratrum denique more, qui adhuc consortes sunt necdum diviserunt, omnia olim habuere communia & indiscreta Christiani præter uxores. Quatenus igitur ejusdem Dei per Iesum Christum filii, non solum Laïci fratres inter se, sed etiam Episcoporum fratres ac sacerdotum, per commune nimirum Laïcis & sacerdotibus sacerdotium quod in Baptismate omnes accipimus. Hoc est sacerdotium Laïci, teste beato Hieronymo contra Luciferianos: *Deponat sacerdotium Laïci, id est Baptisma, & ego do veniam pœnitenti. Scriptum est enim: Regnum quippe nos & sacerdotes Deo patri suo fecit.* Et iterum: *Gentem sanctam, regale sacerdotium, populum acquisitum. Omne quod non licet Christiano, commune est tam Episcopo quam Laïco.* Ea igitur parte qua nos quoque Laïcos Christus sacerdotes Deo suo patri fecit, sacerdotum & Episcoporum fratres sumus. Quinimmo & fratres suos discipulos Christus appellavit, & omnes omnino qui in eum crediderunt, quasi ejusdem patris Dei filios. Ipse natura Dei filius, nos gratia per ipsum. Iohannis cap. xx. verba hæc Christi sunt ad Mariam Magdalenam: πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν. Quibus communis est pater, illi utique inter se fratres. In Epistolis lib. IV.

Epiſt. xlvi. Ἀδελφοὺς ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς τοὺς ποιοῦντας τὸ πατρῷον θέλημα. Inde eſt quod antiqui Epiſcopi quoſlibet è plebe fratres appellare ſolebant, quos Chriſtus hoc nomine dignari non dubitavit. Apoſtoli Chriſtum ſequuti plebes non aliter nuncuparunt. Hodie Papa non plebeios tantum homines, ſed ipſos principes ac Reges filios ſuos dilectos conſuevit appellare, quia ſcilicet Chriſti non tantum vicarius, ſed Chriſto major eſt. Et quia mater omnium fidelium eſt Eccleſia, ipſe autem in loco Chriſti eſt, cujus ſponſa audit eadem Eccleſia, ſuprà quam ſemetipſum conſtituit cum poteſtate ſuprema, neceſſe eſt ut qui matrem habent Eccleſiam, Papam quoque Patrem agnoſcant, & ipſe loco filiorum habeat Reges omnes ac principes, nedum plebeii ordinis viros. Generalis itaque illius ſacerdotii merito, quo per baptiſmum ſacerdotes Deo patri facti ſumus omnes, & ejuſdem patris filii, ſacerdotum ac Epiſcoporum fratres vocamur. Per ſacerdotium vero ordinis, ſoli inter ſe Epiſcopi qui ordinationem meruerunt accipere, non ſolum collegæ, ſed & fratres invicem ſunt facti. Quod autem & illi plebeios hoc olim nomine donarunt, & fraternitatis honore dignati ſunt, ad eam reſpiciebant omnium fidelium adoptionem, cujus æque participes Laïci atque Epiſcopi, per quam omnes unum Deum patrem habere meruerunt, & unam Eccleſiam matrem. At collegæ inquiunt, *non illi duntaxat qui ejuſdem poteſtatis ſunt ut duo conſules, duo tribuni, ſed & qui ejuſdem ſunt collegii, unde & Presbyteri Epiſcoporum collegæ dicuntur à Concilio Carthaginienſi* iiii. Can. xxv. Hæc vero etiam imperite & inepte ab illis proferuntur. Quid aliud enim collegium quam cœtus vel corpus hominum qui ſunt ejuſdem poteſtatis? Perperam ergo iſta ab illis diſtinctio inducitur, collegam eſſe, & ejuſdem collegii. Quid Ciceroni reſpondebunt qui *Collegium Prætorum* appellat in libro Officiorum iii. *Ne noſter quidem Marius Gratidianus officio boni viri functus eſt tum cum prætor eſſet, collegiumque prætorum Tribuni plebis adhibuiſſent, ut res nummaria de communi ſententia conſtitueretur.* An non illi prætores & collegæ inter ſe & ejuſdem collegii fuere? Quis unquam dubitavit, quin multi collegæ collegium unum faciant? Quin collega aliquis ex eodem ſit cum ſuo collega collegio? Optimè veteres Gloſſæ *collegam* interpretantur συνάρχοντα, qui eumdem gerit magiſtratum. *Collega*, συνάρχων. Plurium itaque συναρχόντων unum eſt collegium. Per hanc definitionem & explicationem Preſbyteris Epiſcoporum non liceat eſſe collegis. Nam ut Epiſcopi Epiſcoporum, ita & Preſbyteri Preſbyterorum proprie collegæ ſunt. Ut in alio & altiore ſunt ordine Epiſcopi quam Preſbyteri, ita diverſum quoque collegium à preſbyterorum collegio efficere ſtatuendi. Collegii preſbyterorum magiſtros ac præfectos eſſe Epiſcopos ſtatuere debemus,

non

non collegas. Ut ordine & collegio ita & nomine diſcreti preſbyteri & Epiſcopi. Atqui collegæ dicuntur Epiſcoporum preſbyteri in Concilio Carthaginienſi quarto. Quatenus preſbyter etiam ſacerdos eſt & dicitur, collega etiam Epiſcopi in ſacerdotio quodammodo dici poteſt. Hic ordinis primi ſacerdos, ille ſecundi. Hinc & Epiſcopus primus preſbyter appellatus ac ſummus ſacerdos. Præterea quod magis ad rem facit, iidem olim fuere preſbyteri & Epiſcopi, nec diverſum ordinem conſtituerunt. Ut jam hinc conſtet non diſpoſitione divina, ſed auctoritate Eccleſiæ alium eſſe Epiſcopum à preſbytero. Poſtea diſtincti hi gradus ac præpoſiti vel impoſiti presbyteris Epiſcopi. Quamobrem non poſſunt inter ſe collegæ amplius dici. Quod ad miniſterium autem utriuſque attinet ac ſacerdotii functionem, quia idem munus habet uterque, hac parte poſſunt ejuſdem eſſe collegii videri. *Quid enim facit, excepta ordinatione, Epiſcopus quod presbyter non faciat?* inquit Hieronymus ad Euagrium. Concludamus ergo, miniſterii & ſacerdotii collegas eſſe Epiſcoporum presbyteros, hoc eſt ut Græci vocant συλλειτουργοὺς, dignitatis ac poteſtatis non eſſe. Presbyterum autem Epiſcopo collegam non haberi, ubi dignitatis habetur ratio, oſtendit Auguſtinus in Epiſtola ad Hieronymum, ubi ait, Profuturum qui antea presbyter erat, ſibi collegam factum, id eſt, Coepiſcopum: *Litteras præparaveram mittendas per quendam fratrem noſtrum Profuturum, qui poſtea nobis collega factus, jam ex hac vita migravit: nec eas tunc ipſe perferre potuit, quia continuo dum proficiſci diſpoſuit, Epiſcopatus ſarcina detentus, & deinde in brevi defunctus eſt.* Falſum eſt igitur quod aſſerunt, collegæ nomen etiam uſurpari in eo qui minorem habeat poteſtatem, & dignitate ſit inferior. *Presbyter*, inquit *Hieronymus*, *& Epiſcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis nomen.* Omnis Epiſcopus etiam presbyter. Nam ut idem teſtatur Hieronymus, in Epiſcopo & presbyter continetur. Epiſcopus itaque, quatenus & presbyter, presbyterorum etiam collega eſt, atque ut ita dicam compresbyter. Et ſic ſane ſolet presbyteros appellare Cyprianus, ut Epiſt. XLV. *Legi litteras tuas frater cariſſime, quas per Primitivum compresbyterum noſtrum miſiſti.* Ita etiam alii ſolent Epiſcopi presbyteros compellare. Ceterum Epiſcopus quatenus Epiſcopus, non nomine tantum differt à presbytero, ſed etiam dignitate & ordine, ac proinde etiam collegio. Solos igitur hoc nomine Epiſcopos habet collegas, utpote pari poteſtatis & honoris conſortio præditos. Nihil quippe majus habet Epiſcopo Eccleſia. Unde & Hieronymus in Epiſtola ad Auguſtinum *Pontificale culmen* de Epiſcopatu dixit, *Tu qui juvenis es, & in Pontificali culmine conſtitutus, doceto populos, & novis Africæ frugibus Romana tecta locupletato.* Cum itaque Collegam ſuum vocat Epiſcopum Romanum Epiſcopus Africanus Cyprianus, in eodem honoris

culmine

culmine ac dignitatis Ecclesiasticæ æquali gradu se collocatum declarat: nec ut inferior superiorem ita compellare existimandus est. Enimvero qui omnes antiquitatis Ecclesiasticæ rimantur & excutiunt angulos, & omnia scripta veterum patrum evolvunt, ut inde si possint, testimonia & auctoritates petant summæ potestati Pontificis in Ecclesias adstruendæ, frustra in Cypriano aut omnino alio temporum illorum æquali id quærent, quod nunquam inventuri sunt. Immo è contra studentibus illam evertere, omnia quæ desiderari possunt subsidia ac tela liberalissimè suggerunt. Quis enim auctor Cypriano potentius æqualitatem inter Episcopos prædicat & asserit? Quod non verbis magis quam re ipsa ac factis ubique prodit & probat. Dum collegam suum omni sermone indigetat Episcopum Romanum. Dum libere eum carpit & accusat quod litteras ab hæreticis Africæ voluerit accipere, minis eorum commotus. Quin & in Epistola ad Antonianum scribit, Cornelium in eamdem secum sententiam consensisse in causa de Lapsis recipiendis: *Ac si minus sufficiens Episcoporum in Africa numerus videbatur, etiam Romam super hac re scripsimus ad Cornelium collegam nostrum, qui & ipse cum plurimis coepiscopis habito concilio in eamdem nobiscum sententiam pari gravitate, & salubri moderatione consensit.* Quid aliud denique majus ad illam significandam æqualitatem Episcoporum adferri potest, quam quod Africani Episcopi solebant confirmare ordinationem Romani? Quod eadem Epistola ad Antonianum clarissimè ostendit his verbis: *Cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret, quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet unitatem.* Id quod etiam alio loco repetit, & æque dilucide manifestat Epist. XLV. ad ipsum Cornelium, qua excusat factum, quod cum duo essent tum Romæ constituti Episcopi, verusque ac legitimus esset Cornelius, Episcopi tamen Africani cum ipso Cypriano judicium suum suspendentes, ad Clerum Romanum litteras fecissent, non ad ipsum Cornelium. Cujus rei rationem reddit his verbis quæ & heîc merentur adscribi: *Sed quoniam latius fusa est nostra provincia, habet enim Numidiam & Mauritanias duas sibi cohærentes, ne in urbe schisma factum absentium animos incerta opinione confunderet, placuit, ut per Episcopos retenta à nobis rei veritate, & ad comprobandam ordinationem tuam facta auctoritate majore, tum demum scrupulo omni de singulorum pectoribus excusso, per omnes omnino istic positos litteræ fierent sicuti fiunt, ut te universi collegæ nostri & communicationem tuam, id est Catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & caritatem probarent firmiter ac tenerent.* Manifeste ex his perspicitur, moris tum fuisse ut Episcopi Africani confirmarent & comprobarent ordinationem Romani Episcopi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Epiſcopi. Quæ res maximè fidem facit cum aliis infinitis quas antea attulimus, maximè æquali per eam ætatem jure, & pariſſima poteſtate inter ſe agitaſſe omnes Epiſcopos, ſalvo tamen primatu Epiſcopi Romani, cujus prima ac principalis ſedes ſemper eſt habita, propter ipſam urbem quæ ſedes imperii fuit, ceteris omnibus hoc nomine antelata & anteferenda.

CAPVT VII.

Vſque ad Cypriani ætatem Eccleſia non habuit alios rectores quam Epiſcopos, eoſque inter ſe pares. Decretales omnes Epiſtolæ ante Syricium ſuppoſititiæ. Vrbium tamen magnitudo & dignitas, majorem quandam afferebat authoritatem, non poteſtatem. Nec meritum ſpectatum eorum à quibus primitus conſtitutæ in illis urbibus eccleſiæ. Multæ Synodi celebratæ Carthagine. Romanum non alium primatum habuiſſe quam ordinis, ne quidem poſt jura metropolitarum conſtituta in Concil. Nicæno. Sexta definitio ejus explicata. Occaſio hujus definitionis. Alexandrinus olim ſolus in Ægypto, Lybia, Pentapoli Epiſcopus. Meletii cauſa. Nicolai P. 1. teſtimonium. Canonis ſententia ſecundum Rufinum. Vel *pro & tunc uſurpatum. Ruffinus immerito à Pontificiis exagitatus. Suburbicariæ Eccleſiæ. Ariſtinus in collectione idem ſentit cum Ruffino. Arabica Canonum compilatio. Itemque paraphraſis. Verſio antiqua Canonis integri producta. Canon ad eundem modum à Paſchaſino citatus in Concilio Chalcedonenſi, & quare. Paſchaſinus excuſatus. Primatus quomodo hic intelligendus.* πρεσβεῖα *quomodo intelligendum. Suburbicaria loca: intra centeſimum ab Vrbe Vrbicariæ regiones ſunt. Annonariæ. Tiburtina civitas Piceni: de Piceno plura. Præfecti urbis juriſdictio quibus finibus comprehenſa fuerit. Romana Concilia. Quid per provinciam intellexerit Canon. Græcorum ſenſus de eo Canone. Iterum de Paſchaſini contentione cum Græcis. Cur Romanus magis obſtiterit in Chalcedonenſi concilio quam in Conſtantinopolitano. Chalcedonenſe plures metropolitanos Conſtantinopolitano ſubjicit, atque ita Metropolitarum juri derogatum.*

HUcuſque Eccleſiæ tempora tranſmiſimus, quibus alios non habuiſſe probatur rectores, præter ſolos Epiſcopos, eoſque inter ſe omnes pares, ac nemini niſi Deo adminiſtrationis ſuæ rationem reddituros, ut diſerte Cyprianus teſtatur. Per ea tempora qualis primatus Romani Epiſcopi fuerit & ex primatu auctoritas, in anterius poſitis vidimus. Uſque ad hujus Cypriani ætatem non aliam regendæ Eccleſiæ formam cognitam conſtat. Nullus ſupra Epiſcopos Epiſcopus poteſtate, nullus Archiepiſcopus nomine in ulla uſpiam provincia tum auditus aut habitus eſt. Nuſquam adhuc Metropolitanorum cura & honores, qui provinciam integram ſibi commiſſam curarent, & omnibus Epiſcopis in ea provincia conſtitutis præeſſent. Quo uno argumento convincere falſitatis queas, omnes Paparum decretales Epiſtolas, qui ante Cypriani ævum vixere, quæ tam crebro *primatum* ac *metropolitanorum* & *Patriarcharum* appellationes uſurpant. Omnes Syricio anteriores ſuppoſititias eſſe, fidem facere poteſt Dionyſius Exiguus, qui jus ſuum Canoni-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cum ex Epiſtolis Paparum compilatum à Syricii Epiſtolis inchoavit, nec altius aſcendit. De quo nos alio loco plura ſumus dicturi. Ceterum tametſi nondum tum fuerint in Eccleſiaſtico regimine metropolitani cum jure ſuo ac nomine introducti, re ipſa tamen quaſi vis quædam eorum & intellectus fuiſſe videtur in maximarum urbium Epiſcopis, qui non ſolum ceteros unius provinciæ Epiſcopos auctoritate antiſtarent, ſed etiam in toto aliquo climate multas complexo regiones, præcellerent. Tales in Italia fuere Romanus & Mediolanenſis, in Africa Carthaginienſis, quia Carthago quaſi altera Africæ Roma. Salvianus lib. VII. de Gubernatione Dei: *Vna tantum univerſarum illic urbium principe & quaſi matre contentus ſum, illa ſcilicet Romanis arcibus ſemper æmula, armis quondam & fortitudine, poſt ſplendore & dignitate, Carthaginem dico & urbi Romæ maxime adverſariam, & in Africano orbe quaſi Romam.* In Oriente non ſecus quam Occidente Alexandria & Antiochia maximæ urbes maximam inde ſuis Epiſcopis & præminentem ante aliarum urbium minorum Epiſcopos dignitatem creaverant. Nec meritum ſpectabatur eorum à quibus primitus conſtitutæ eſſent in illis urbibus Eccleſiæ, ſive Apoſtoli fuiſſent, ſive Apoſtolici, ſed ſola urbium magnitudo ac ſplendor. Quod ſi Apoſtoli fundatoris reſpectus ea in re habitus fuiſſet, non prælata eſſet Alexandria Antiochiæ, non utraque Hieroſolymis, non denique Corinthus, Epheſus, Smyrna, Philippi, quas Eccleſias Apoſtolicas fuiſſe certum eſt, ut ab Apoſtolis fundatas, Alexandriæ ipſi ceſſiſſent, cui cedere non debuerunt, niſi amplitudine, quatenus minores erant civitates ac minus potentes. Roma omnium facile princeps, cui par in orbe tum nihil fuit, ac nihil ſecundum, principatum quoque nullo negotio ob hanc eamdem rationem Epiſcopo ſuo acquiſivit. Sed illa prima ac principalis Epiſcoporum dignitas, quam ex urbium ſuarum ampliſſimarum dignitate traxerant, nullam illis dabat in alios Epiſcopos poteſtatem aut imperium, nec ultrà majorem quandam auctoritatem, & præcipuum honorem procedebat, quo ceteris de more potius quam de jure præferebantur. Si concilii ex univerſis Italiæ Epiſcopis congregandi uſus veniret, cui potius jus illud convocandi dares ex Italicis Epiſcopis quam potiori, id eſt Romano? Qua in urbe magis tot hominum conventus haberi debuit quam Romæ? Nulla certè urbs in Italia commodior recipiendis ac tenendis hominibus. Aliis præterea de cauſis ac negotiis concurſus eò fiebat. Adde quod & principalis Epiſcopi, & concilium convocantis ſedes erat. In Africa pariter nulla urbs fuit Synodis congregandis aptior Carthagine, nullus Epiſcopus ad indicendum concilium dignior Carthaginienſi. Ideo & Carthaginienſia tot numero celebrata videmus. Sed ex omnibus ad rem magis attinet

quod

quod ſub Cypriano factum eſt. Non enim jure primatis aut metropolitani ad illud concilium congregavit Epiſcopos ex provinciis Africanis, ſed pro ea auctoritate qua præcellebat, idque ex urbis dignitate in qua præſidebat, quæ quaſi mater erat omnium Africanarum urbium, in eam urbem eos vocavit, qua nulla alia urbs magis idonea fuit in Africa conventui hujuſmodi celebrando. In eo etiam concilio prior loquitur Cyprianus, & cauſas exponit cur in unum convenerint, eos admonet, ut libere quiſque quod ſentiat, proferat. *Neque enim*, inquit, *quiſquam noſtrum Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit.* Sententias itaque perrogat; ſed ſuam ipſe non priore loco, ſed ultimo dicit. Multæ aliæ ſub Cypriano collectæ Synodi, & quidem omnes Carthagine. In eadem urbe & aliam celebratam conſtat curante Agrippino, qui antiquior Cypriano. Nam hic illius meminit. Antiochena quoque Synodus prima ſimiliter Aureliani temporibus congregata eſt, per quem oportuit & quo in loco debuit, in præcipua nempe Orientis urbe. Nec aliter profecto iniri poterat ratio ut ſine diſcidio ac contentione Epiſcoporum, hi conventus Eccleſiaſtici haberentur, nondum præſertim conſtituta Metropolitanorum poteſtate ad quorum officium, ut hæc cura pertineret, poſtea viſum eſt. Congruum quippe tum magis atque æquum videbatur, ceteris paribus, ut ex minoribus urbibus in majorem convenirent ac congregarentur quam ut contra. Non jure inquam aut pro poteſtate metropolitani hoc faciebat majoris urbis antiſtes, ut ad ſe convocaret ceterarum urbium Epiſcopos, ſed conſuetudine, rei natura ita ferente, ac ratione quoque civilis adminiſtrationis idem poſtulante. Quæ conſuetudo poſtea conciliorum diſpoſitionibus firmata in jus ac regulam tranſiit, ac in ſingulis demum provinciis, qui matres urbium ſive principales urbes regerent Epiſcopi, pro metropolitanis ſedere juſſi, qui totius provinciæ Epiſcopis præeſſent, & quaſi caput eſſent reliquorum. Ut eſt in Canone Apoſtolico XXXIV. τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλήν. Qui caput Epiſcoporum, idem & Epiſcoporum Epiſcopus in provincia dici meretur, quatenus nihil aliud hæc loquutio fert quam eum intelligi primum Epiſcopum de quo uſurpatur. Cypriani ætas nondum metropolitanos iſtos noverat, qui ſupra Epiſcopos poſiti, ac veluti Epiſcoporum Epiſcopi, & in capite Epiſcoporum conſtituti. Idcirco dixit in illo Concilio quod ſub ipſo geſtum eſt, *neque enim ſe quiſquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum conſtituit.* Vidimus ſupra quamdiu ſoli Epiſcopi regebant Eccleſias, quis locus fuerit datus Epiſcopo Romano, quæ prærogativa ſedi illius attributa. Animadvertimus ex variis auctorum teſtimoniis nihil plus illi vindicatum, nec majus quidquam delatum quam primas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

partes in Epiſcoporum choro, primatum inquam ordinis, inter plures pari honore, pari præditos poteſtate. Nunc videndum poſt ſtabilita jura Metropolitanorum, & hunc gradum honoris Epiſcopalis novum in Eccleſiam introductum, an acceſſio aliqua dignitatis & imperii data ſit Romanæ ſedi ſuprà alios metropolitanos. Sine ullo diverticulo rectà nobis eundum eſt ad Concilium Nicænum quod primum eſt univerſalium, maximæque adeo inter omnes merito ſuo auctoritatis, quo ſane jura metropolitica hactenus vagantia & incerta, vimque ſuam omnem ex ſola conſuetudine petentia, ad plenum firmata conſtat, & in ſolido tutoque locata. Maximè autem memorabilis ſexta ejus definitio, quæ tot turbas inter doctos, non noſtra hac tantum ætate, ſed etiam ſuperiore concivit, totque interpretationum diverſitates peperit, quam exploratum eſt totam pertinere ad metropolitanorum inſtauranda privilegia, atque roboranda. Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει ὥστε τὸν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστι. *Mos antiquus prævaleat, qui in Ægypto, & Libya, & Pentapoli obtinet, ut horum omnium poteſtatem habeat Alexandriæ Epiſcopus, quandoquidem & Epiſcopus Romæ hoc in more poſitum habet.* Non referam nec refellam varias hujus Canonis expoſitiones à variis hominibus propoſitas prout eos ſtudium partium agitavit. Abundè hoc alibi à nobis præſtitum eſt. Ubi tam clara ac perſpicua luce hujus Canonis ſenſum patefactum fuiſſe confido, ut nihil amplius ad ejus illuſtrationẽ deſiderari poſſe cenſeam. Quæ neceſſaria tamen huic loco erant, inde repetam & quædam explicatiora reponam, nonnulla etiam quæ videri dubia poſſent, firmabo. Scire primum refert, quæ res huic Canoni ſanciendo cauſam præbuerit. Id ergo hîc paucis aperiendum. Narrat Theodoretus ſermone quarto de Hæreſibus, Meletium quemdam Epiſcopum de fide alias rectè ſentientem, ſed ambitionis morbo laborantem, quo tempore Arius blaſphemias ſuas contra Dei Unigenitum eructabat, rebelles ſpiritus extuliſſe adverſus Alexandrinum Epiſcopum, cui ſubjacebat, & ſuperbiæ flatu inductum præter ejus auctoritatem præſumpſiſſe multis locis Epiſcopos, Preſbyteros ac Diaconos ordinare. Eum patres Nicæni Concilii condemnaturi, Eccleſiæ cui præerat gubernaculis exturbarunt, ordinationes ab eo factas infirmarunt, & jura ſua Alexandrino Epiſcopo hoc ſexto Canone edito confirmarunt, ut deinceps, ſicut antea mos illi fuerat, per Ægyptum, Libyen & Pentapolin jus plenum poteſtatemque haberet circa ordinandos trium ſupradictarum provinciarum Epiſcopos. Sciendum eſt, quod & ſupra attigimus, ab omni ævo tres illas provincias Alexandrino Epiſcopo fuiſſe ſubjectas. Etenim à Marci temporibus uſque ad Heraclam

clam & Dionyſium, teſtatur Hieronymus ſolos Preſbyteros in ſupraſcriptis provinciis Eccleſias regere ſolitos, qui unum ex ſuo numero creabant Epiſcopum, qui in Alexandrina præſidebat urbe. Poſtea Epiſcopis per ea loca conſtitutis, in quibus presbyteri tantum fuerant, & conſuetudine hujuſmodi tum maximè per ceteras provincias invaleſcente, ut primæ & maximæ in unaquaque provincia civitatis Epiſcopus reliquis præeſſet, ac totius provinciæ ſollicitudinem gereret, ſic factum, ut verus metropolitanus trium illarum provinciarum ſuo jure quodammodo extiterit Alexandrinus antiſtes, qui olim ſolus unicus fuiſſet in illis locis Epiſcopus. In ea poſſeſſione cum eſſet jam ab antiquo; Meletius intervenit qui jura ejus attentaret, & poteſtatem ſibi ordinandorum Epiſcoporum vindicaret contra regulam & conſuetudinem Eccleſiaſticam, quæ tum obtinebat. Uſurpatorem repreſſerunt Nicæni patres & Alexandrinum legitimæ poſſeſſioni reſtituerunt, addita hac in Canone ſuo ratione, *quia & parilis mos eſſet Romæ Epiſcopo.* ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστι. Hæc verba controverſiam moverunt, quæ tamen nihil obſcuritatis ac difficultatis habent ſi rectè intelligantur. Immo in alium non poſſunt intellectum duci, ſed hunc ſolum recipiunt. Quia nimirum Epiſcopus Romanus in ea provincia quam jure metropolitani gubernat, poteſtatem habet ordinandi Epiſcopos, eadem quoque ſit poteſtas & Alexandrino per eas provincias, in quibus jus ei metropoliticum competit circa Epiſcoporum ordinationem. Quid clarius, quid apertius hac explicatione? Nonne pudore ſuffundi debent, qui alios ſenſus commenti ſunt, non ſolum, ut ſuſpicor, contra animi ſui ſententiam, ſed ut certum habeo, contra expreſſam rei veritatem? Saltem Papam audirent quem errare non putant poſſe, & à cujus decretis fas non habent recedere; Is eſt Nicolaus primus qui Canonis illius hanc eſſe mentem, quam ante poſuimus, diſertis verbis ingenuè profeſſus eſt in Epiſtola VIII. *Si inſtituta,* inquit, *Nicænæ Synodi diligenter inſpiciuntur, invenietur profectò, quia Romanæ Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum: ſed potius ex ejus forma, quod Alexandrinæ Eccleſiæ tribueret, particulariter ſumpſit exemplum.* Non alius melior ac potior quærendus interpres. Hujus ſententiæ ſtabimus. Sumpſerunt Romanum Epiſcopum Nicæni patres tanquam primum & antiquiſſimum metropolitanorum, ut quod juris habet in ſua metropolitana provincia regenda, id in regulam cederet ac normam ceteris provinciis metropolitanis dirigendis ac conſtituendis. Quod & ſequentia Canonis verba evidentiſſime monſtrant, quæ vetus interpres ſic Latinè reddidit: *Similiter autem & circa Antiochiam & in ceteris provinciis privilegia propria ſerventur metropolitanis Eccleſiis.* Quænam illa forent privilegia, aut qua in re ac jure

N 3 præcipue

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

præcipue conſiſterent, ſtatim in ſubjunctis exponit: καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον. *In ſumma vero illud manifeſtum, quod ſi quis non conſentiente metropolita ordinatus fuerit Epiſcopus, hunc magna Synodus ſtatuit non oportere eſſe Epiſcopum.* Hæc ſumma illius definitionis, ut Epiſcopus nemo ordinetur inconſulto metropolitano. Hoc præcipuum jus ac proprium privilegium metropolitani Epiſcopi ut nemo Epiſcopus legitime poſſit ordinari, niſi ejus auctoritate ac ſententia. Repetamus cauſam, quæ hoc ſtatutum, ut fieret, perfecit. Meletius ordinationes Epiſcoporum fecerat in provincia metropolitana Alexandrini Epiſcopi abſque ejus conſenſu. Epiſcopos illos Synodus hoc Canone cenſuit Epiſcopatu pellendos, immo nec ab initio fuiſſe Epiſcopos. Et conſtitutum generale ex ea occaſione fecit, ut ne quid tale poſthac quiſquam auderet ac tentaret; atque ut privilegia metropolitanis Eccleſiis ubique illibata ſervarentur, & paria eſſent omnibus cum Epiſcopo Romano qui primus erat & antiquiſſimus metropolitanus. Theodoretus in Meletio: τοῦτον οἱ ἐν Νικαίᾳ συνεληλυθότες ἁγιώτατοι πατέρες τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀπέστησαν πηδαλίων, τοὺς δὲ παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας τῶν παρανόμως δοθέντων ἐγύμνωσαν. *Hunc Meletium, qui in Nicæa urbe convenerunt ad Concilium ſanctiſſimi patres, ab Eccleſiæ gubernaculis removerunt, & ordinatos ab eo Epiſcopos dignitate ſpoliarunt, quæ data ipſis contra regulam fuerat.* Hoc factum videmus iſtius Canonis ſexti decreto, quo illi ſanciverunt Epiſcopum ordinatum abſque metropolitani conſcientia, non debere eſſe Epiſcopum. Metropolitanum igitur apparet eos agnoviſſe trium provinciarum quæ in Canone memorantur, Alexandrinum Epiſcopum. Ac proinde plus quam certum eſt de ſolis agere metropolitanis provinciis illum Canonem, quarum jura ſtabilire ac dirigere ſancta Synodus voluit, ad exemplar ejus metropolitani cujus prima eſſet & maxima auctoritas. De metropolitana itaque provincia Romani Epiſcopi accipienda illa fuiſſe liquet, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστι. *Quandoquidem & hic mos eſt Epiſcopo urbis Romæ*, in ſua ſcilicet provincia metropolitana, ſuper Epiſcoporum ordinatione, quos non licet ordinari, niſi ex ejus auctoritate. Atque ita olim interpretatus eſt Rufinus hujus Canonis ſententiam quam Latinè ſic expreſſit lib. I. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. cap. VI. *Ut apud Alexandriam & in urbe Roma vetuſta conſuetudo ſervetur, ut vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Quæ ad verbum hoc ſonant quod purioris auctor Latinitatis dixiſſet, *ut & ille Ægypti, & hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat*. Nihil enim magis protritum apud illius ævi ſcriptores, quam illud *vel* pro particula *&* paſſim uſurpari. In Concilio Taurinenſi ſic accipitur Canone V.

Iuxta

Iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambroſii Epiſcopi, vel Romanæ Eccleſiæ ſacerdotis. Quod nemo non videt idem valere ac ſi ſcriptum eſſet: *Ambroſii Epiſcopi & Romanæ Eccleſiæ ſacerdotis.* Plura nos alibi exempla congeſſimus quæ heic repeti ſuperfluum. Cum igitur Ruffinus ex mente Synodi, quam melius ſcire potuit, quo propius ab ejus temporibus abfuit, in hanc ſententiam prædictum Canonem expoſuiſſet, & ſimpliciſſimum eſſet *ſuburbicarias Eccleſias* dictas ab eo intelligere, ſub urbe Roma poſitas ac ſuburbanas, quæ Epiſcopi Romani provinciam metropolitanam conſtituerent, dici non poteſt, quam miſeris & iniquis modis miſerabilem illum Rufinum lacerarint potentiæ Pontificiæ adjutores fautoreſque acerrimi. Nunc conſulto mentitum aſſerunt, nunc hallucinatum. Imperitum alii clamant, & barbarum, & quid diceret neſcium. Qui miſero æquiores eſſe voluerunt, & pauci quidem illi numero, ut viderentur doctiores, novam & inauditam *ſuburbicariarum* ſignificationem commenti ſunt, quas partim in Occidentis totius provincias transfigurarunt, partim orbis univerſi Eccleſias eo nomine deſignari vel putarunt, vel ſimularunt, quo ab aliis idem putaretur. Quid non perficerent, quò non penetrarent, quid non impetrarent hæc ingenia, qui vim verbis, non tantum rebus faciunt, ut multum repugnante rerum natura, *ſuburbana* non ſint urbi proxima, ſed longinqua, ſed quidvis denique potius quam id quod nomine ſuo declarant? Quis dubitat quin iidem poſſint ſi velint, eadem arte vel vi adhibita, quotieſcunque libitum animo fuerit, extremos Garamantas, aut toto diviſos orbe Britannos in *ſuburbicariis* Romæ collocare? Atqui ſi Ruffinus in definienda Provincia Metropolitana Epiſcopi Romani non Eccleſias nominaſſet *ſuburbicarias*, omnino tamen eas intelligi neceſſe eſſet. Quis enim ignorat metropoles urbes ut plurimum in medio provinciarum ſuarum eſſe ſitas, & provinciam quæ urbem habet principalem, in regionibus, ſub urbem & circum urbem eam quæ ceterarum quaſi mater habetur, poſitis conſiſtere? Sed quoniam *ſuburbicarii* viſa eſt illis obſcura & ambigua notio, quaſi diverſum quid ſit à ſuburbano, cum tamen fateantur oportet idem eſſe *urbicarium* & *urbicum* cum urbano, auctores illis dedimus priſcos, qui in eodem illo exponendo Canone non *ſuburbicarias* quidem Eccleſias dixerunt, ſed quod idem eſt, & ipſorum judicio apertius, regiones circumjacentes vel ſubjacentes urbi Romæ. Ariſtinus auctor Græcus in collectione Canonum ſextum illum Nicænum ſic edidit: Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως ὁ Ἀλεξανδρείας ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὁ Ῥώμης τῶν ὑπὸ Ῥώμην, καὶ ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν οἰκείων. *Ægypti, Libyæ & Pentapoleos Epiſcopus Alexandrinus habeat poteſtatem. Et urbis Romæ Epiſcopus eorum quæ ſub urbe ſunt; Antiochenus pariter & reliqui ſuarum quiſque provin-*

provinciarum. Numquid apertius potuit proloqui aut clarius? Nihil ſane circumloquutus eſt. Rem ipſam ſine circuitu expreſſit. τὰ ὑπὸ πόλιν quæ Romano Epiſcopo aſſignat jure metropolitico regenda, ſunt ſub urbe ſitæ regiones, vel *ſuburbicaria* Eccleſiæ Ruffini.. Græcum heic habemus cum Latino paria ſentientem in hujus Canonis explicatione. Adjungamus illis & Arabem, ut interpres quoque ſit ſuburbicariarum Ruffini. In Arabica Canonum compilatione quam edidit Turrianus, unus è Societate, Canon ille qui in Nicæno ſextus eſt, hujus compilationis octavus, ita ad verbum conceptus habetur, in Latina verſione: *Conſtitutum eſt ut Epiſcopus Ægypti, id eſt, Patriarcha Alexandrinus præſideat, & habeat poteſtatem totius Ægypti, & omnium locorum, caſtellorum, & civitatum quæ ſunt circum eam, quia ſic convenit. Siquidem ſimiliter Epiſcopus Romæ, id eſt, ſucceſſor Petri Apoſtoli poteſtatem habet omnium civitatum, & locorum quæ ſunt circum eam. Ac ſimiliter Epiſcopus Antiochiæ, id eſt, Patriarcha poteſtatem habeat provinciæ illius totius, & in aliis idem locis ſervari debet quod in præterito conſtitutum eſt.* Habemus & paraphraſin Arabicam eorum Canonum Nicænorum, quam nacti ſumus beneficio nunquam ſatis laudandi viri, τοῦ μακαρίτου Nicolai Peireſcii, quæ eodem prorſus modo verba illa Canonis interpretatur, de Romani Epiſcopi provincia, من اجل ان الاسقف روميه ايضا لازم لهده العاده ويلتزم له ايضا ان يكون مستوليا على كورها وسقعها وما ولاها ايضا. *Propterea quod Epiſcopus Romanus etiam hunc morem obtinet, & hoc ei adjunctum eſt, ut poteſtatem habeat ſupra civitates & loca quæ prope eam ſunt.* Hoc eſt quod Ariſtinus dixit, τὰ ὑπὸ πόλιν, vetus interpres *ſuburbicaria loca.* & Ruffinus, *ſuburbicarias Eccleſias.* Quibus hæc non ſufficient ad rectam veramq; illius Canonis expoſitionem, quid illis ſatis futurum ſit, neſcio. Non meum eſt ſanare deſperatos, & cæcis voluntariis mederi, qui uſum oculorum non tantum amiſerunt, ſed etiam gaudent amiſiſſe; cui damno aliud gravius addiderunt, atq; id quoque voluntarium, cæcitatem mentis. Eorum tamen hominum quibuscum nobis res eſt, non unum genus eſt. Alii ita ſtupidi ſunt, ut quod ipſis oſtenditur etiamſi millies oculos feriat, videre non poſſint. alii ſic perditi & præfractè improbi ut videre nolint. Hi faciem avertunt, ne quid incurrat in oculos quod pœniteat adſpexiſſe. Tertium genus addi poteſt illorum qui quod vident, ſe non videre fingunt, & alium colorem rebus ſub aſpectum cadentibus accommodant. Omnia denique faciunt ut videri queant non vidiſſe quod viderunt, aut ſub alio colore affirmant ſibi videnda contigiſſe. Iſti omnium facile peſſimi, quatenus non errant ipſi tantum, ſed & dum

errores

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

errores suos adstruunt aut specie veritatis adumbrant, causam imperitis compluribus errandi præbent. Ex isto tertio genere sunt qui suburbicarias Ecclesias Ruffini quidvis potius finxerunt esse quam suburbanas Ecclesias. Non quod ipsi nescirent quid esset suburbicarium aut quo sensu accipiendum foret in illis verbis Ruffini, sed serviendum fuit professioni, studia partium fovenda, factio denique tuenda. Quis enim crederet non intellectam ab his Ruffini mentem, cum ipsimet produxerint ex Vaticano versionem antiquam ejusdem Canonis Latinam, qua adeo clare sensus ejus expromitur & exprimitur, ut, nisi dedita opera dubitare volenti, fas non sit cuiquam aliquid dubitationis post tam dilucidam explicationem superesse. Quia autem priorem tantum ejus partem attulerunt, ad dissimulandam, quæ ex toto allato elucesceret, sententiæ veritatem, nos hîc integrum proferemus, ut hoc ipsum quod illi tegere voluerunt, in medium patescat. Sic igitur habet: *Antiqui moris est ut urbis Romæ Episcopus habeat principatum. Vt suburbicaria loca, & omnem provinciam sua sollicitudine gubernet. Quæ vero apud Ægyptum sunt, Alexandriæ Episcopus omnium habeat sollicitudinem. Similiter autem & circa Antiochiam & in ceteris provinciis privilegia propria serventur metropolitanis Ecclesiis.* Hic Canon sic Latine versus ac scriptus habetur in antiquissimo libro grandiori littera exarato, qui hodie est penes clarissimum Iustellum quem honoris causa nomino. Titulus vero hujus Canonis sic in eodem exemplari inscriptus est: *Can. VI. De primatu Ecclesiæ Romanæ, vel aliarum civitatum Episcopis.* Ubi vides *primatum* & *principatum* eundem esse, ut idem Latine loquentibus *primus* est ac *princeps*. Ac primatus proprie jus est ac πρωτεῖον Metropolitani Episcopi. Secundum ergo primatum Episcopi Romani aliorum Episcoporum primatus illo Canone constituti sunt. In Græcis Canonis nihil quidem expresse enuntiatum est de primatu Episcopi Romani, sed tacitè satis intelligitur, atque ut Scholastici loquerentur implicitè. Quod enim in dirigendis ac constituendis aliarum Ecclesiarum primatibus Romanum Episcopum nominavit primum, ex cujus primatu lex ac veluti forma sumatur ad stabilienda jura aliorum primatuum, magnum hoc est argumentum, Romanum Episcopum primas tenere inter omnes Episcopos qui primatus habent, cum ad ejus instar ceteros conformari ac componi debere sanciunt. Totus ille Canon ut diximus de primatibus Ecclesiarum agit, quos ideo firmavit, quia in persona Alexandrini Episcopi nonnihil attentari viderentur per Meletium, qui primatum ejus sibi vindicabat, Episcopos ac Presbyteros ordinando in provincia Metropolitana Alexandrini primatis. *Primatus* autem propriè vocabatur jus ac privilegium sive prærogativa metropolitani supra ceteros ejusdem provinciæ Episcopos. Quis-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quis porro ille fuit veteris versionis auctor, ex cujus translatione Canonem illum sextum supra citavimus, eum sic concepit ut planè conceptum à Paschasino legere est in Actis Concilii Chalcedonensis, Actione XVI. qui Canonem suprascriptum ita recitavit; ἡ ἐκκλησία Ῥώμης πάντοτε ἔχε τὰ πρωτεῖα. ἔχει τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, ὥστε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν, &c. Quæ verba non aliud dicunt quam vulgaris textus Nicænus, sed clarius explicant, quod obscurius indicatur, sicut vulgo editum habemus. Id ut melius intelligi possit, narrandum est paucis quem ad finem, quove proposito recitarit illum Canonem Nicænum Paschasinus sedis Romanæ vicarius in consessu Synodali Patrum Chalcedonensium, idque post sancitos & expositos jam Concilii Canones, cum de disciplina ac aliis rebus minoris momenti adhuc tractaretur. Confirmarunt Chalcedonenses Patres Constantinopolitanæ Synodi Canonem tertium quo primatus datus fuerat Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopo, ita ut ante Alexandrinum primo loco sederet, post Romanum secundo. De quo & decretum fecerunt sive Canonem qui octavus vigesimus est inter Canones ejusdem Concilii. Id cum gravissimè ferrent Legati Romanæ sedis qui Synodo interfuerant, magnopere contenderunt, ne hoc decerneretur, aut quia jam decretum esset, ut infirmaretur. Inter alia allegabant partim circumventos esse Patres qui illi Canoni subscripserunt, partim coactos. Habere se mandatum ab Apostolica sede cujus vices agerent, ut ne permitterent constitutionem sanctorum Patrum violari, aut ejus dignitatem ulla in re minui à quo missi essent. Ea gratia rogare, ut si qui splendore civitatis cui præsidebant confisi, aliquid temere usurpare tentarent, magna Patrum ibi congregatorum constantia retunderetur. Hæc in Constantinopolitanum antistitem dirigebantur. Has cum querimonias in medio jactassent, à judicibus Concilii pronuntiatum est, ut utrimque Canones proferrentur. Quod cum esset imperatum, Paschasinus vir reverendus vicarius sedis Apostolicæ recitavit: Trecentorum decem et octo sanctorum patrum Canon sextus. *Quod Ecclesia Romana semper habuit primatum. Teneat autem & Ægyptus ut Episcopus Alexandriæ omnium habet potestatem, quoniam & Romano Episcopo hæc est consuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est, & in ceteris provinciis primatus habeant Ecclesiæ civitatum ampliorum.* Quod Ecclesia Romana semper habuerit primatum, id est, jus primatus sive metropolitanum in sua provincia, ideo secundum Episcopi Romani normam vult & alios primos singularum provinciarum Episcopos, id est metropolitas, jus quoque primatus habere in suis provinciis. Non enim alium sensum esse eorum Canonis verborum sicut à Paschasino allata sunt

ac

ac recitata, paulo post docebimus. Ubi hæc recitavit Paschasinus, quasi ipsissima essent verba Canonis sexti Nicæni, tum ex altera parte Constantinus secretarius consistorii ex Codice Canonum dato ab Aetio Archidiacono Ecclesiæ Constantinopolitanæ ita vicissim recitavit: CANON SEXTUS TRECENTORUM DECEM ET OCTO SANCTORUM PATRUM: *Antiquæ consuetudines teneant in Aegypto, ut Alexandrinus Episcopus omnium habeat potestatem, quoniam & Romano Episcopo hæc consuetudo est. Similiter autem & Antiocheno, & in aliis provinciis primatus habeant Ecclesiæ civitatum.* Post recitatum hunc Nicænum Canonem subjunxit & recitationem secundi ac tertii Canonum Constantinopolitanę Synodi, quibus diœceseon jura ac limites præscribuntur, & primatus honoris Constantinopolitano præsuli post Romanum secundus adscribitur. Quia autem Legati Papæ arguebant, Asianæ & Ponticæ Diœceseon exarchos invitos ac per vim coactos subscripsisse illi definitioni Chalcedonensi, qua honore proprio privabantur, dum ordinationis jus per illas provincias Episcoporum transcriberetur sedi Constantinopolitanæ, interrogati super hoc iidem exarchi responderunt nulla se necessitate compulsos fuisse ad subscribendum, sed sua voluntate fecisse. Quin etiam plerique ex his testificatione adfirmarunt antequam ad Episcopatum venissent, Episcopos suæ diœceseos à sede Constantinopolitana ordinari solitos esse, & sic ordinatos multos. Sed ut ad Canonem redeamus, quid putamus in animo habuisse Paschasinum Papæ legatum cum verba Canonis aliter recitavit, quam vulgo legerentur? An credimus imponere voluisse? Aliorum hoc esto judicium. Facie plane gemellum huic factum sic videretur, cum aliquot ante annos ejusdem sedis legati, præsidente Zosimo, in Concilio Carthaginiensi sub Aurelio regulam Synodi Sardicensis pro Nicæna obtrudere voluerunt illius Concilii patribus. Diversitas tamen in eo aliqua est, quod ibi alterius Concilii Canon pro altero suppositus est, heîc idem Canon aliis verbis prolatus. Ego ut Paschasinum excusem sic defendi ajo posse. Immo planè sic debet: Non malo animo id ab eo cogitatum aut factum, sed ut rem apertius demonstraret, Canonem, ita exposuisse, ut videbatur intelligendus, non ita proposuisse ut erat legendus. Et sane ut verum fateamur, quomodo lectus est à Paschasino ille Canon non alium habet sensum quam quomodo vulgo editus habetur, & olim habebatur. Falluntur enim qui putant aliquod grande incrementum accedere sedi Papali ex eo Canone sicut recitatus est à Paschasino, quod non ex vulgari editione contingat. Parum mihi videntur attendere mentem verborum Paschasini qui in hac opinione sunt. Hoc ut melius possit percipi, sciendum est, duplicis generis esse primatum quod & antea notavimus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Omnes metropolitani primatum habent in ſua quiſque provincia. Nam primus Epiſcoporum ſuæ provinciæ unusquiſque metropolitanus eſt. Unde & primæ ſedis, & primæ Cathedræ dicitur Epiſcopus. Græci quoque τὸν πρῶτον abſolutè vocant metropolitanum Epiſcopum. Ariſtinus & Symeon Logotheta in collectionibus Canonum quos compilarunt, δίχα τῆς τοῦ πρώτου γνώμης, dicere ſolent, quod in ipſis Canonibus originalibus ſcribitur, ἄνευ τῆς τοῦ μητροπολίτου γνώμης. Hinc πρωτεῖον propriè jus ac privilegium, quod habent metropolitani in ſuis provinciis. Latine *primatus*. Non nudus hic fuit primatus, ſine re ac munere, ſolo conſtans honore. Immo & juriſdictionem habuit adjunctam & multa privilegia. ut, poteſtatem ordinandi aut confirmandi ordinatos, jus appellationum, totius denique provinciæ curam ac ſollicitudinem. Præter hunc primatum quo jura metropolitica proprie continentur, alius fuit honoris ac prælationis tantum inter ipſos metropolitanos, diſcernens nempe quis primus ex his eſſet, quis ſecundus, quis cui denique in ordine eodem cedere, quem quis antecedere deberet. Nam ut eſt primus ad ſecundum, ita ſecundus ad tertium. Secundus quippe tertio primus eſt, tertius quarto, & ſic deinceps. Hic primatus honorem ſpectat, & ordinem quem inter ſe debent in prælationibus conſeſſuum ſervare metropolitani. Ideo & πρεσβεῖον τῆς τιμῆς vocatur in Concilio Conſtantinopolitano, id eſt primatus honoris. At ille alter primatus ad unumquemque pertinet metropolitanum, quatenus primus eſt Epiſcoporum in ea provincia cui præſidet. Et primatus iſte jus ac poteſtatem reſpicit quam ſinguli habent metropolitani in ſuos Epiſcopos, non honorem tantùm. De hoc primatu agitur in Canone ſexto Nicæno, de quo tractatur. Primatus quippe omnium metropolitanorum, id eſt jura ac privilegia quæ ad metropolitanos ſpectant, ad inſtar primatus Epiſcopi Romani ea ſanctione conſtituuntur. Ut eodem videlicet jure ac poteſtate primatum obtineant ſinguli metropolitani in ſuis provinciis, quo jure ac poteſtate ſolet Epiſcopus Romanus primatum habere in ſua metropolitana provincia. Non de alio primatu intellectum aut expoſitum eſſe Canonem ipſum à Paſchaſino, certa fides ex verbis, quibus eum concepit, ſumi poteſt, quæ ſic in Græcis exhibentur: ἡ ἐκκλησία Ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. Ἐχέτω τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, ὥστε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν. Quæ ſic vertenda ſunt: *Eccleſia Romana per omnia habuit primatum. Ergo & Aegyptus hoc habet, uti Epiſcopus Alexandriæ omnium ſimiliter habeat poteſtatem, quandoquidem & Epiſcopo Romano hæc eadem eſt conſuetudo.* Hæc enim clauſula ibi quoque ſubjicitur, ut in Editis: ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστι. Apertiſſimè evidens eſt, non aliter hæc poſſe accipi quam de illo primatu quo Epiſcopus

Romanus

Romanus provinciæ ſuæ metropolitanus cenſetur, & quo primus conſtituitur omnium Epiſcoporum qui in ea provincia conſiſtunt. Quod ſi de eo genere primatus voluiſſet intelligi Paſchaſinus quo Romanus Epiſcopus primus omnium metropolitanorum ſtatuitur, non tam ſtultus & improvidus fuiſſet, ut parem primatum daret Alexandrino Epiſcopo. Quid enim aliud hæc ſibi vellent? *Primatum habet in omnibus Epiſcopus Romanus. Ergo & primatum pariter omnium habeat Alexandrinus, quoniam ſic mos eſt Epiſcopo Romano.* Quin & ſtatim ac continenter adjicit; *Similiter autem & qui in Antiochia conſtitutus eſt, & in cæteris provinciis primatus habeant Eccleſiæ civitatum ampliorum.* De uno eodemque genere primatus hæc omnia explicanda eſſe manifeſtum eſt. Non poteſt hoc referri ad primum genus quo primatus uni defertur inter omnes metropolitanos. Nam primatus hujuſmodi non poteſt penes multos eſſe. Ergo ad ſecundum hunc, de quo heîc agimus, referendum eſt, quem ſinguli habent metropolitani, quo nimirum ſunt id quod ſunt, primi inter plures unius provinciæ Epiſcopos. Ridicula poſtremò eſſet conſequentia ſi de primo genere acciperetur. *Primatum habet Epiſcopus Romanus in omnes omnino Epiſcopos. Ergo & omnium poteſtas ac primatus hæreat penes Alexandrinum.* Quomodo hæc cohærerent aut procederent? Immo quoniam omnium primus eſt Romanus, nemo præter eum poſſit eſſe niſi ſecundus. Nemo pari paſſu cum illo ambulaverit. Omnium poteſtas ac principatus conceditur per illum Canonem Epiſcopo Alexandriæ πάντων ἐξουσία, & ratio hæc additur, quod hic mos ſit & Epiſcopo Romano, ut ſcilicet & omnium poteſtas ei concedatur, ac primatus. Pares erunt igitur utrique, & pari præditi poteſtate ad univerſitatem regendam Alexandrinus & Romanus. Id quò pertineat nemo non videt. Sed nec id fieri poſſe, per rerum naturam palam eſt, præſertim cum adjiciatur ibidem parem quoque primatum Antiocheno aſſignandum *& omnibus Epiſcopis civitatum ampliorum.* Sic omnes metropolitani ex hujus Canonis conſtitutione, ſi in eam accipiatur ſententiam, pari poteſtate ac imperio univerſalem Eccleſiam pro indiviſo tenebunt & in commune gubernabunt. An hoc velint Pontificii ſuffragatores non quærendum. Quod enim eorum votum ſit, videmus. Sed mirum profectò eſt tot præclaros Canonum interpretes ac ſedis Romanæ defenſores adeo hac parte præ ſtudio ac cupiditate cæcos fuiſſe, ut crediderint magnum aliquod momentum ad primatus Romani dignitatem aſſerendam allegatione Paſchaſini contineri. Primò non adverterunt, falſam eſſe illam allegationem, nec ita haberi in verbis Canonis. Deinde ne ſic quidem juvari cauſam ſuam, quæ non melior evadit ex male intellectis, quam ex falſis citationibus. Sed falſi crimine liberamus Paſchaſinum. Imperitiæ

insimulamus ejus interpretes. Sensum ille non verba Nicæni Canonis expressit. Veri Canonis sententia hæc fuit, consuetudinem antiquam debere per Ægyptum, Libyam & Pentapolin valere, ut horum omnium potestatem haberet Alexandrinus Episcopus, quoniam & Romano similis mos esset. Et pari modo prærogativæ suæ servarentur Antiocheno Episcopo ac reliquis Ecclesiis metropolitanis. An aliud dicit Paschasinus? *Primatum,* inquit, *habuit Episcopus Romanus in omni sua provincia.* Ita enim illud πάντοσε intelligendum. Nec legendum πάντοτε. Nec vertendum *semper habuit primatum.* Huic πάντοσε respondet quod sequitur in persona Alexandrini: ἔχειν τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, ὥστε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν. Quia Romanus πάντοσε habet primatum & potestatem, id est in omni sua provincia, simili ratione hoc etiam habere Ægyptus debet ut Alexandrinus Episcopus per totam eam provinciam jure primatus fruatur. Quæ provincia non solum Ægyptum sic proprie dictam comprehendebat, sed etiam Libyen & Pentapolin, quas duas regiones etiam, appellatione Ægypti latius sumpta, complecti moris erat. Genuinus Canon nominatis tribus supradictis provinciis subjicit, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. Id propter Meletium sancitum est qui in multis urbibus Ægypti Episcopos ordinandi licentiam sibi sumebat, ac proinde efficiebat ne Alexandrinus in illis locis jus suum exerceret. Πάντοσε idem significat quod πανταχόθεν, πανταχοῦ per omnem provinciam, ἐπὶ πάντα τόπον, ut exponit Hesychius: πάντοσε, εἰς πάντα τόπον, πανταχοῦ. Quod de Episcopi Romani provincia Metropolitana dictum, relativum est ad Alexandrini provinciam omnem in quam jus illum habere metropoliticum Patres Nicæni statuerunt, quia ne omnis ei sua provincia subjaceret pleno jure, prohibebat Meletius. Sic ergo πάντων ἐξουσίαν ἔχειν debere illum decrevit Synodus; quia & Episcopus Urbis similiter in omni sua provincia regenda tali jure uteretur. Hoc est quod Paschasinus dixit, Ecclesiam Romanam, id est Romanæ Ecclesiæ Episcopum πάντοσε ἔχειν τὰ πρωτεῖα, in omni sua provincia metropolitana jus illibatum & integrum habere. Ut Ecclesiam Romanam dixit, ita & Ægyptum. *Quod Ecclesia Romana in omnibus habuit primatum, teneat autem & Aegyptus, ut Episcopus omnium habeat potestatem, quoniam & Episcopo Remano hæc est consuetudo.* Si vero legas πάντοτε & *semper* exponas, id falsum erit. Non enim semper in Ecclesia metropolitani fuere. Nec ergo semper primatum, hoc est jus metropolitani habuit in sua provincia Episcopus Romæ. Primis Ecclesiæ temporibus Episcopi ordinabantur ab omnibus provinciæ Episcopis, aut si non possent omnes adesse, saltem à tribus. Postea id jus datum metropolitanis ubi exorti sunt, ut sine eorum consensu nullus

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

in tota provincia cui præerant conſecraretur Epiſcopus. Cauſæ porro nihil habuit Paſchaſinus cur verba Canonis immutare vellet ad adſtruendum generalem primatum Papæ, quia non vocabatur tum in dubium. Immo aſſerebatur ſatis ex eo quod ſecundus locus poſt ipſum Conſtantinopolitano deferretur, qui ſemper ad Alexandrinum ſpectaverat. Ex mente igitur ac propoſito Canonis, qui id non ſatis apertè expreſſerat, legem ac regulam facit ex ſpeciali primatu Epiſcopi Romæ, quem in tota ſua provincia metropolitani nomine habebat, ad ceterorum Epiſcoporum primatus conformandos ac confirmandos. Vetus ille interpres optimè & juxta Paſchaſini ſententiam ſenſumque conſtitutionis, & clariùs etiam quam Paſchaſinus primatum illum Epiſcopi Romani ſpecialem his verbis quæ jam ſupra retulimus explicavit. *Antiqui moris eſt ut urbis Romæ Epiſcopus habeat principatum, ut ſuburbicaria loca & omnem provinciam ſua ſollicitudine gubernet. Quæ vero apud Aegyptum ſunt, Alexandriæ Epiſcopus omnium habeat ſollicitudinem.* Paſchaſinus hic ita Latine extulerat, quod Græce ſic redditum fuit, ἡ ἐκκλησία Ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. Exponit deinde illius verſionis auctor ac nominatim declarat quibus in locis conſtiterit ille primatus & quomodo intelligendus ſit: *ut ſuburbicaria loca, & omnem provinciam ſua ſollicitudine gubernet*. Conſiſtit in ſuburbanis locis regendis & omni provincia, cui jure metropolitani præſidet, & in qua primatum habet. Omnem provinciam idcirco dixit ut exprimeret quod eſt apud Paſchaſinum πάντοτε. Cum quo paria facit & illud quod ſequitur de Alexandrino: *Quæ apud Aegyptum ſunt, Alexandriæ Epiſcopus omnium habeat ſollicitudinem.* Idem quoque plane enuntiatum reperies ab auctore Arabicæ collectionis, ut ſupra produximus. Vetus interpres *ſuburbicaria loca* brevius dixit, ut Ruffinus *ſuburbicarias Eccleſias*. Putarit autem aliquis illum interpretem per ſuburbicaria loca ea tantum intellexiſſe loca ſub urbe vel circum urbem quæ Epiſcopo Romano quatenus Epiſcopo urbis, non quatenus metropolitano parebant. Quippe omnis Epiſcopus non ſolum urbi ſuæ præſidebat, ſed etiam locis ſuburbicariis, ſive ſuburbanis, ac circum urbem ſitis. Antiochenus Canon nonus de Epiſcopi diœceſi: ὅσαι τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ὑποβάλλονται καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Quæcunque ad parœciam ejus reſpiciunt & loca ſub eam poſita, id eſt ſuburbicaria. Nam ut ibidem ſubjungitur, unuſquiſque Epiſcopus poteſtatem habere debet ſuæ parœciæ, & adminiſtrare cum ſollicitudine ac religione, πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, *omnem regionem quæ urbi ejus ſubjacet*. Ita ergo antiquæ tralationis auctor *ſuburbicaria* loca, quæ diœceſin Epiſcopatus urbici conſtituunt, diſtinxerit à provincia ejuſdem metropolitana. & ſic utramque comprehenderit dicendo, *ut ſuburbicaria loca & omnem provinciam gubernet*.

Vix

Vix tamen mihi perſuaſerim hoc modo oportere accipi. Ruffinus per *ſuburbicarias Eccleſias* omnem omnino provinciam metropolitanam Epiſcopi Romani complexus eſt. Arabica verſio eamdem deſignavit nomine *omnium civitatum ac locorum quæ ſunt circum urbem Romam*. Hæc omnino ſunt ſuburbicaria. Oſtendimus alibi omnes regiones intra centeſimum ab urbe Urbicarias ac Suburbicarias fuiſſe appellatas. Intra hos terminos ſtetit olim provincia metropolitana Epiſcopi Romani, quæ & *Romana provincia* dicta eſt, ut in catalogo Epiſcoporum qui Concilio Arelatenſi interfuerunt. *Ex provincia Romana civitate Portuenſi Gregorius Epiſcopus.* Hæc eadem & *Vrbicaria provincia* Οὐρβικαρία ἐπαρχία in veteri Notitia Græca, quæ ſub Præfecti urbis juriſdictione fuit: ἐπαρχία οὐρβικαρία ὑπὸ τὸν ἐνδοξότατον ἔπαρχον Ῥώμης. Aliis *Vrbicaria Regio* dicitur. Columellæ *Suburbana regio* lib. XI. cap. II. Hæc plures etiam regiones complexa erat, quæ Urbicariæ & Suburbicariæ appellatæ. Quo nomine & ab Annonariis diſtingui ſolebant. Inde *Annonarii & Suburbicarii Piceni* differentia. Ut *Annonariæ & Suburbicariæ Tuſciæ*. Quod intra centeſimum conſtrictæ eſſent Suburbicariæ, ab eo excluſæ Annonariæ. Quinimo & *Annonaria provincia* ſic dicebatur de omnibus Annonariis regionibus, ut *Vrbicaria* de ſuburbicariis. Quod alibi ſatis probavimus. *Annonarii & Suburbicarii* diſtinctionem non hanc recipi poſſe quam dedimus, unico nitebatur argumento evertere ille qui id negabat, quod oſtendere nimirum non poſſimus ullam Piceni partem intra centeſimũ incluſam fuiſſe, de quo tamen certum eſſet, & *Suburbicarium* parte ſua dici. Atqui id abinde firmatum fuerat. Sed malignitas obſtitit luminibus mentis, aut certe, ne ad confeſſionem rei compertæ adigeretur, effecit. Cum præter illa quæ certo viderentur hanc rem ſtabilire, alia quædam ut numerum facerent & pondus adderent, ſubjunxeramus, minus quidem certa, ſed tamen valdè veriſimilia. His refellendis quæ probabilia tantum eſſent, immoratus eſt bonus ille vir, comperta ac comprobata tacitus prætermiſit. Quare id? Quia videbat non poſſe revinci. Quid enim exploratius quam Piceni partem intra centeſimum eſſe, quando Tiburtina civitas accenſetur Piceno? Atqui id conſtat ex Concilio Romano ſub Agathone, in quo Mauricius Epiſcopus Tiburtinus ſubſignat ex provincia Piceni. Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Τιβούρτου ἐπαρχίας Πικηνῆς. Hoc diſſimulandum fuit, quod non potuit everti. Quid etiam apertius quam Picenum ſtatim ab urbe incepiſſe ex Itinerario Antonini, ubi ab urbe Hadriam uſque iter per Picenum haberi ſcripſit, per ſpatium CLXVI milium. Quod & Iordanes confirmat in libello de rebus Goticis, quo loco narrat quomodo Gothi Italiam vaſtarunt, & Romam ipſam ceperunt, his verbis:

verbis: *Aemiliam pari tenore devastant, Flaminiaque aggerem inter Picenum & Tusciam usque ad urbem Romam discurrentes, quidquid inter utrumque latus fuit in prædam diripiunt, ad postremum Romam ingressi spoliant tantum.* Vides Picenum & Tusciam, hanc Suburbicariam, illud Suburbicarium ab urbe statim initium capere, cum usque ad urbem dicat utramque provinciam populatam à Gothis? Quidquid Sabinorum fuit, ac Tiburtium intra centesimum Piceno datum est suburbicario. Unde & Reatinam regionem in Piceno collocat Sæculus Flaccus. Reate autem Antoninus in Itinerario quadraginta sex ab urbe millibus distare facit in eo itinere quod ab urbe usque ad centesimum lapidem instituit per Picenum. Cui mensioni nomen fuit *centesimum*, quod centum millibus passuum ab urbe divideretur. Qui finis erat ea parte Piceni suburbicarii. A centesimo illo incipiebat Picenum Annonarium, cujus prima urbs Asculum, duodecim millibus passuum à centesimo disparata. Totum illud spatium quod undique circum urbem Romam intra centesimum patebat, in quattuor regiones suburbicarias divisum fuisse docuimus, in utrumque Latium sub una provincia cui nomen Latinæ Campaniæ posteris fuit temporibus, in Valeriam, in Tusciam suburbicariam & Picenum suburbicarium. Præfecti urbis jurisdictio his terminis olim comprehensa extitit, eosdemque fines olim liquet fuisse metropolitanæ provinciæ Episcopi urbici. Unde videre licet & in hoc formam civilis administrationis legem dedisse Ecclesiasticæ, nec alia conditione usum esse Episcopum Romanum ab ea quam ceteri omnes acceperunt, & usitatam habuerunt. Ex illarum regionum Episcopis concilia sua solitus est habere Episcopus Romanus quæ & Romana dicebantur, ex Romana utpote provincia congregata. Tale fuit quod sub Gelasio habitum est Romanum primum ex septuaginta Episcopis. Item Romanum sub Symmacho primo & ipsum primum in quo septuaginta duo Episcopi Romanæ provinciæ subscripserunt. Notitia Vaticana, *Episcoporum qui suffraganei dicuntur Romani Pontificis, nulli alii Primati vel Archiepiscopo subjecti, qui frequenter ad Synodos vocabantur*, sexaginta duos eos enumerat, in Campania, in Marsis, in Tuscia, & Umbria Marchiæ constitutos. Quibus si addideris septem Cardinales Episcopos, quos eadem Notitia recenset, habebis septuaginta uno minus. Thuanæa Notitia unum & sexaginta Episcopos recenset, quos sub Romano Pontifice esse dicit, *qui non sunt in alterius provincia constituti*, quibus adjungit sex *Episcopos Cardinales*. Sic fiunt septem ac sexaginta, non multum discrepante summa ab illo numero Episcoporum, qui Gelasii ac Symmachi Conciliis Provincialibus interfuerunt. Quod autem in suprascriptis Notitiis nonnullos etiam recenseri videmus, qui ultra centesimum sunt,

ut Asculanum, Auximanum, Anconitanum, Fanensem, Pisaurensem, & alios plerosque, non id mirandum est: Etenim recentiores illas esse Notitias constat, & verisimile est, procedente tempore, multorum sibi ordinationem usurpasse sedis Romanæ antistitem, qui ab initio ad alios metropolitanos pertinebant. Ruffini ætate adhuc certa erat suburbicariorum locorum appellatio, stata definitione omnes, sed solas intra centesimum inclusas regiones comprehendens. Non aliæ itaque Ruffini suburbicariæ Ecclesiæ præter eas quæ essent in regionibus suburbicariis, quæ provinciam metropolitanam Episcopi Romani determinabant. In qua pariter definienda vetus alter interpres Nicænæ regulæ cum *suburbicaria loca* nominavit, idem cum Ruffino sensisse ac dixisse censendus. Quod enim ibidem adjiciat, & *omnem provinciam*, non existimari debet discrevisse provinciam Episcopi urbis à locis suburbicariis. Immo nominatim expressis regionibus intra quas consisteret illa provincia, κατ' ἐπεξήγησιν addit, hanc ejus esse provinciam, quam omnem sollicitudine sua gubernare deberet. Illud vero *omnem* ab eo additum ideo patet, non ut nihil exciperet, quamvis id quoque, sed ut Græca verba, quibus hoc idem exprimitur, propius interpretaretur. Sic enim in Græcis Paschasini, quæ hic interpres reddere Latine potius voluit quam Nicænum textum: Ἔχει τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος ὥστε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν. *Habet propterea & hoc Aegyptus ut omnem provinciam gubernet Alexandrinus Episcopus.* Quia scilicet & illud ex antiquo habuerunt suburbicariæ Romæ regiones, ut omnem provinciam regat Episcopus Romanus. Hoc dixerat & Paschasinus cum ita mentem Canonis significavit: ἡ ἐκκλησία Ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. *Ecclesia Romana primatum habuit in omni provincia*, cui nempe jure metropolitani regendæ præest. Hæc in locis vel Ecclesiis suburbicariis Romæ urbis erat posita. Sed propter Meletium non fuit omittenda illa cautio quæ nihil excipiebat, quia non omnem ille provinciam Ægypti sub arbitrio Alexandrini Episcopi esse sinebat, cum in partem venire vellet ejus sollicitudinis, consecrando Episcopos ac Presbyteros in provincia aliena. Primatus autem & principatus sive πρωτεῖον, & ἐξουσία idem hic valent, quia πρωτεῖον ἐξουσιαστικὸν intelligitur primatus, nempe metropolitanus, non honorarius tantum, sed etiam jure ac potestate subnixus. Nihil jam amplius difficultatis superesse in hujus Canonis explicatione perspicuè palam est, utpote in quo exponendo Græci veteres Latinique atque etiam Arabes ad unum omnes consentiant, qui de Papæ primatu metropolitano eum unanimiter interpretati sunt. Nec erat causæ cur eruditus socius adulteratum eum citare vellet, quo in sententiam suam trahere verba ejus posset. Sic enim eum allegavit: *ut suburbicaria*

urbicaria

urbicaria loca, & omnem provinciam sollicitudine sua gubernet. Quibus & coactam absurdamque interpretationem, ita me Deus amet, accommodavit, quæ nemini veniret in mentem cordato vel intelligenti. Sua cuique provincia est, quam regit, quæcumque illa sit, aut quotcunque numero esse des. Nullas non possis provincias intelligere. At Occidentalibus universis ille contentus fuit, quas in diœcesin Patriarchalem Episcopo Romano assignat, ex illius versionis verbis, quæ provinciam tantum dixit non plures provincias. Hæc indigna non solum docto homine qualis videri vult, sed etiam astuto, qualem esse semper credidi. Si tantillum illi adfuisset prudentia, magnopere cavisset ne recentiorum Græcorum, & quod magis est, etiam schismaticorum sententiæ accederet. Sed his ratio magna fuit cur ita sentirent: isti in totum ab illis seorsum eundi maxima esse causa debuit. Viderunt illi Græci, & quis non hoc videret? de speciali diœcesi Episcopi Romani Canonem Nicænum omnino esse sumendum. Cum iidem perspicerent totum Occidentem sub imperium Papæ reductum, magnopere visum est illis è re sua esse, ne faterentur eam potestatem, qua Occidentem tenebat Papa Romæ, ex universali aliquo jure venire. Quippe vindicanda erat Patriarcharum suorum dignitas ab hac potentia cuncta corripiendi cupida, & exæquanda cum fastigio Romano. Itaque ut eximerent Patriarchas suos imperio pontificio, affirmandum illis fuit non pro eo jure quo universæ Ecclesiæ sibi regimen asserit Episcopus Romanus, Occidentem quoque sub se habere, sed ea tantum potestate quæ unicuique competit Patriarchæ in sua sibi propria diœcesi gubernanda. Sic imminentem & inhiantem Orienti Papam, post Occidentem totum devoratum repulerunt ac represserunt. Nec alia via tutior ac propior visa est, qua jugum excuterent cervicibus suis jamjam imponendum. Summum jus inquiunt in Occidentem habet Papa Romanus, sed id habet tanquam Patriarcha. Oriens similiter suis divisus est Patriarchis, æquali jure regentibus diœceses, nec de potestate aut dignitate Romano Patriarchæ hilum cedentibus. Primum illum esse Patriarcham libenter damus, Patriarchas cæteros illi subesse liberè negamus. Ita Græci de Occidente securi, de Oriente solliciti, cum huc vellent tendere, nunquam pervenissent aliam insistendo semitam, ac concedendo Occidentem non specialem esse diœcesem Papæ, sed partem universalis. Alteram quippe partem haberi Orientem coacti fuissent concedere. Non aliud eis patebat perfugium. Hinc perspicuum est quid Græcos recentiores moverit Occidentem liberum relinquere Papæ moderandum speciali Patriarchæ sollicitudine, ac de ista diœcesi Canonem Nicænum intelligere. Hæc ipsa causa schisma etiam eos facere perpulit, & divortium ab

Ecclesia Romana quo sua ponerent in tuto. At socios & defensores summosque patronos Monarchiæ Romanæ quis non miretur eam sententiam amplexos esse, quam Papalis hostes nominis & potentiæ ad evertendam funditus ejus dominationem in medium proposuerunt? A nemine magis decuit & oportuit hanc expositionem impugnari quam qui illam maxime propugnarunt. Ad Paschasinum quod attinet, & recitatum ab eo Canonem Nicænum in consessu Patrum Chalcedonensium, qui πρωτεῖον, id est primatum vel principatum universalis Ecclesiæ per illa verba eum voluisse adstruere & probare dixerunt, misere hallucinati sunt. Non de eo tunc agebatur. Τὰ πρωτεῖα quæ semper vel in omnibus habuisse ibi affirmat Ecclesiam Romanam sicut jura metropolitica, qua in re primatus ipsi, id est metropoliticum jus & honos tanquam metropolitæ totius provinciæ Romanæ in ea omni provincia competebat. Nihil ad rem attinebat vindicare primatum, hoc est primum honorem ac locum inter omnes orbis metropolitanos Episcopo Romano, qui non ei à Patribus illis negabatur. Quod secundum locum Constantinopolitano dabant, eo ipso fatebantur, primum deberi Romano. Quid igitur tantopere ibi urget Paschasinus τὰ πρωτεῖα, primatum & principatum Ecclesiæ Romanæ? Cur tanta contentione & animi ardore intercedit, ne decretum illud Synodi XXVIII fieret, & ne inter Canones ac sanctiones ejusdem Concilii confirmatas ab omnibus Episcopis ac subscriptas referretur? An impedire conabatur ne πρεσβεῖον secundum novæ Romæ antistiti concederetur, cum primum veteris Romæ præsuli non derogarent? Cur potius ab ipsa origine non intercessere Legati Romani, ne illa arbor erigeretur, quo primum tempore plantare illam aggressi sunt Græci in Constantinopolitano primo Concilio? Tum facilius fuit prohibere ne tam nociva sibi planta defigeretur, quam postea jam firmis radicibus temporis lapsu fundatam evertere. Dicam quid rei sit, & cur Episcopus Romanus non se opposuerit per legatos suos Græcis, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς secunda, cum prima haberet ipse, Constantinopolitano adrogantibus, in Concilio cognomine, & post in Chalcedonensi conventu hoc ipsum confirmantibus Græcis privilegium Constantinopolitanę sedis obstrepere conati sunt. In Concilio Constantinopolitano sola πρεσβεῖα τιμῆς Patres illius Synodi novæ Romæ concesserunt, ob hoc ipsum quod esset & urbs nova Roma, & sedes imperii haud minus quam vetus. Hoc ne fieret interpellare non poterat Romanus Episcopus? Quo enim jure, aut potius quo colore huic decreto obstitisset? Nonne Nicæni Patres Hierosolymitanum, hoc est Æliensem Episcopum hoc eodem honore afficiendum sanxerant? cui & ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, hoc est secundum honoris

locum

locum inter provinciæ Episcopos post primum, sive primatem, hoc est metropolitanum decreverant. Ante ipsum metropolitanum sedisse & subscripsisse in Conciliis sunt qui volunt. Huic ego repugno. de quo nos infra. Deinde an non liceret Synodo universali quod Principi ipsi licitum erat, qui Episcopos multos ita plerumque honorare per codicillos, aut Epistolam sacram, ut dicebant, consueverat, ut metropolitanos honorarios sive Archiepiscopos faceret? Non igitur hoc potuit vetare tunc Episcopus Romanus ne secundus locus daretur Constantinopolitano, cum ipse nullo vetante primum obtineret. Non enim hoc πρεσβεῖον Constantinopolitano datum, quicquam diminuebat aut detrahebat dignitati ejus ac prærogativæ, sed illi tantum qui antea solitus secundam sedem occupare, in tertium rejiciebatur locum, Constantinopolitano secundum occupante. Hic erat Alexandrinus Episcopus. Illius ergo fuit intervenire & postulare ne tale decretum fieret à Patribus Constantinopolitani Concilii, in favorem Episcopi illius urbis in qua considebant. Et certè si Patres Chalcedonensis Concilii non ulterius essent progressi, ac simpliciter tantum confirmassent Canonem Constantinopolitanæ Synodi quo sola πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, & honor secundæ sedis concedebatur Constantinopolitano Episcopo, nunquam Romanus per suos legatos id obturbasset. At non contenti illi merum honorem, qui datus erat antea illi, sedi suo decreto confirmare, jus etiam in plures metropolitanos ei attribuerunt, ut ab illa sede ordinarentur. Nam sedi Constantinopolitanæ subjecerunt Thracicæ, Ponticæ & Asianæ diœceseon metropolitanos, quos αὐτοκεφάλους sicut antea fuerant, & sui juris reliquerat Concilium Constantinopolitanum. Canone quippe secundo decreverat, ne Episcopi limites suarum diœceseon transcenderent, & ne alienas provincias invaderent, & nominatim caverant ut Asianæ diœceseos Episcopi, τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνην administrarent, & ita de cæteris, ut Pontici Ponticam diœcesin regerent, & Thracii Episcopi Thracicam. Id est ut earum diœceseon sive provinciarum metropolitani jure suo & potestate ad plenum in illis provinciis gubernandis fruerentur, nec cuiquam subessent. Quæ mens etiam fuit Patrum Nicænorum in condendo sexto illo Canone de stabiliendis ac confirmandis privilegiis metropolitanorum. Idem igitur Constantinopolitanum Concilium cum ea privilegia metropolitarum nominatim confirmasset in personis Antiocheni Episcopi, Ephesini, item Thracicæ & Ponticæ metropolitarum, Canone sequente, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς Constantinopolitano Episcopo adscribit, hujus decreti verbis, τὸν μέντοι Κωνσταντινοπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. Nulla igitur causa fuit

Episcopo Romano huic decreto obmurmurando, & ne fieret prohibendo, quia nihil ei per illud derogabatur nec detrahebatur. At ubi Chalcedonenses patres non jam nudum honoris πρεσβεῖον, ei decernere sategerunt, sed insuper tres integras & amplissimas diœceses ejus ordinationi subjicere voluerunt, tum ferre hoc non potuit Romanus, & qui vice ejus illi Synodo interfuere Episcopi, omnem lapidem moverunt, ne decretum illud insereretur sanctionibus, sive Canonibus Concilii, & insertum non adprobarunt. Nec postea unquam sequentes Pontifices pro legitimo habere eum Canonem voluerunt, cum duobus aliis ultimis. Ideo Paschasinus in eo Concilio Romani Legatus ac Vicarius omnia molitus, ne quid tale à patribus decerneretur, aut decretũ firmaretur, tantopere urget illum Canonem sextum Nicænum, & primatum Episcopi Romani. Quia nimirum ad instar illius primatus Canon suprascriptus, & reliquorum Episcoporum primatus, idem metropolitica jura & prærogativam stabilierat & confirmarat. Quæ privilegia metropolitica patres Chalcedonenses plane infringebant illo suo decreto quo tres amplissimarum provinciarum metropolitanos parere jubebant. Non alio consilio & proposito Paschasinum obtendisse liquet τὰ πρωτεῖα Ecclesiæ Romanæ, & ad ejus normam, ceterarum metropoliticarum toto orbe Ecclesiarum confirmata privilegia Canone illo Nicæno, quam ut ostenderet contra illam Nicænam regulam facere Patres Chalcedonensis Concilii, tot metropolitanos subjiciendo sedi Constantinopolitanæ. Nam istis tollebatur primatus suus in sua cuique provincia, quem adeo absolutè plenum habere debuerunt ex illa definitione Nicæna, ac suum obtinuit Romanus in provincia Romana. Verba Canonis sicut à Paschasino recitata sunt, & in veteri versione Actorum Latine reddita: *Quod Ecclesia Romana semper habuit primatum, teneat autem & Ægyptus, ut Episcopus Alexandriæ omnium habeat potestatem, quoniam & Episcopo Romano hæc est consuetudo. Similiter autem, & qui in Antiochia institutus est, & in cæteris provinciis, primatus habeant Ecclesiæ civitatum ampliorum.* Ergo secundum hanc regulam Ephesinæ Ecclesiæ Episcopus primatum in sua provincia & Asiana diœcesi habere debuit, & sic Thracicæ & Ponticæ provinciæ metropolitani. Primatum enim illum de jure ac privilegio metropolitico, quod in ordinandis præcipuè Episcopis versatur, accipi debere ipsa verba quæ in Canone sequuntur, ostendunt. *Per omnia autem manifestum sit, ut si quis præter voluntatem Metropolitani Episcopi fuerit ordinatus, quia hunc statuit hæc sancta Synodus non debere esse Episcopum.* Ergo hoc ipsum ne quis Episcopus citra voluntatem & consensum metropolitani ordinaretur, ad πρεσβεῖον, sive πρωτεῖον, ad primatum metropolitani spectabat, & præcipua primatus illius hæc vis fuit, ac prærogativa.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

rogativa. Nihil aliud quæsisse aut petisse Paschasinum quam ut Nicænæ illius sanctionis de primatibus metropolitarum ratio haberetur à Chalcedonensibus patribus, apparet ex Actis. Obtinente quippe vim suam & usum illa regula Nicæni Concilii sexta, non poterat Synodus Chalcedonensis adimere primatum suum metropolitanis Asianæ, Thracicæ & Ponticæ diœceseon: Atqui prorsus alios primatus destruebant, dum subjiciebant eos metropolitas Constantinopolis urbis Episcopo. Hanc mentem fuisse Paschasini, dum urgeret & exigeret Nicæni Canonis observationem Acta, ut dixi, demonstrant. Nam recitatis utrimque Canonibus tam Nicæni Concilii quam Constantinopolitani primi, judices qui in Concilio aderant, pronuntiarunt, ut hi, qui relecto tomo, subscripserant Asiani & Ponti Episcopi dicerent, utrum voluntate propria, an imposita sibi aliqua necessitate subscripsissent. Cum id pronuntiassent judices, Episcopi earum diœceseon aliquot in medium processerunt & affirmarunt non se coactos ei definitioni qua subdebantur Episcopo Constantinopolitano, subscripsisse, sed sponte sua, & gratum se habere sub Constantinopolitana sede esse. De Thracicis nihil dicitur, quia jam ante hoc Concilium illi sponte sua se subdiderant illi sedi, & ipse Constantinopolitanus Episcopus per usurpationem eos sibi subjecerat. Ex his constat id tantum laborasse Paschasinum, ut primatus servarentur omnibus metropolitanis illibati sicut antea in Ecclesia obtinuerat, & Nicæni Canonis sanctione constitutum fuerat. Tantam autem accessionem auctoritatis, dignitatis & potestatis sedi Constantinopolitanæ adjici per illum Canonem Chalcedonensem, non mirum si tam ægrè & impatienter tulit Romanus Episcopus. Nam quoniam sine controversia tunc inter metropolitanos, à quibus solis Ecclesia præcedente tempore regebatur, jure suo haberetur, nullum tamen jus in ullum metropolitanum illo ævo habuit. Postea quidem in omnes hanc sibi esse potestatem prætendit, ut ab eo ordinarentur, saltem confirmarentur, quod pallii missione sibi vindicare voluit. Verum non jure ordinario hoc faciebat, sed extra ordinem, nec tanquam ex ordine Patriarcharum, sed ut Episcopus qui supra omnes ordines Ecclesiæ etiam celsissimos, erat constitutus. Sed hæc postea fuere. Tum nihil adhuc tale fiebat, nec ab ipso usurpabatur. Eo tempore prima via facta & munita videtur ad gradum Patriarchalem supra metropolitas constituendum. Nam etiamsi jam ante illam ætatem Episcopus Alexandrinus aliquot metropolitanos suæ sedi subjectos haberet, qui & ab ipso ordinabantur, ex eo id contigit, quod Episcopi qui olim tantum fuerant, & in quos proinde jus habuerat metropoliticum, procedente tempore facti essent metropolitani ex divisione unius provinciæ civilis
in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

in plures. Quem typum mox ſequuta eſt adminiſtratio Eccleſiaſtica; ut in aliis idem mos tenuit. Cæterum ante id tempus quo Concilium Chalcedonenſe celebratum eſt, jus patriarchale ac nomen, & gradus novus ſupra metropoliticum erigendus in Eccleſia nondum innotuerat. Id factum per illa tempora, partim uſurpatione Conſtantinopolitani in ſubjiciendis ſibi Thracicæ diœceſeos metropolitanis, partim ſanctione Canonis Chalcedonenſis XXVIII. qua Aſianæ etiam & Ponticæ diœceſeos metropolitani eidem ſedi ſubjecti fuere. Id ne fieret Nicæna Synodus, cujus temporibus à ſolis metropolitanis tota regebatur Eccleſia, ſexto illo Canone caverat ſanxeratque, quo privilegia metropolitanis confirmaverat, & illibate iviolabiliterque conſervanda ſtatuerat. Magnopere igitur falſi ſunt qui putarunt, Paſchaſinum per πρωτεῖα Eccleſiæ Romanæ intellexiſſe primatum ſive principatum Papæ in Eccleſiam univerſam; cum ille intellexerit tantum, metropolitanæ provinciæ primatum, quem pro norma & regula cæteris metropolitanis toto orbe Eccleſiarum primatibus ſtabiliendis & conſtituendis eſſe voluerunt illi Pattes Nicæni. Et veriſſimum eſt quod ex Nicolao Papa ſuperius afferabamus, & aſſerebamus, Nicænum illud decretum nihil adjeciſſe Romanorum Epiſcoporum privilegiis aut prærogativis. Quod veriſſime ille dixit. Faceſſant igitur qui ex illis πρωτείοις Eccleſiæ Romanæ quæ Paſchaſinus in Synodo Chalcedonenſi obtendebat, principatum Papæ Romani, eumque univerſalem exſtruere contendunt. Hæc ita eſſe cum ex actis ipſis manifeſta ſit fides, poſtea tamen Leo gravius tulit de primatu honoris ſecundo Conſtantinopolitanæ ſedi conceſſo, quam de metropolitanis tot ac tam amplis diœceſibus eidem ſedi attributis. De quo ejus omnes Epiſtolæ conqueruntur. Et de his plura in ſequentibus.

Caput VIII.

Patriarchalem gradum tempore Nicæni Concilii nondum fuiſſe cognitum. De Antiocheni prærogativa. Patres Concilii Conſtantinopolitani perperam acceperunt mentem Nicænorum. Nihil enim ei collatum quam quod aliis metropolitanis. Innocentii I lapſus in Epiſtola XX. *ad Alexand. Antiochenum. πρεσβεῖα duum generum: uti & πρωτεῖα. De progreſſu Hieroſolymitani ad Patriarchatum. Conſtantinopolitani progreſſus. Mos ex uſurpatione orſus, jus factum eſt à Synodo Chalcedonenſi. Nicæno Canone non conſtitui quatuor Patriarchas. Oriens & Orientalis diœceſis; ea denique inter Antiochenum & Hieroſolymitanum diviſa. Arabis collectoris errores. Zonaræ quoque & Balſamonis error. Hieronymus melius Canonem illum interpretatur. Hieroſolymitanus tres ſibi Palæſtinas ſubjugat, non Antiocheno ereptas, ſed ſuis metropolitanis ſubtractas. De Hieroſolymitani progreſſibus. Nicæni Canonis ſeptimi ſententia perperam intellecta. Honoris nomen perperam pro officio uſurpatur. Ἀξία pro nudo honore & pro dignitate cum munere conjuncta. Ἀκολουθία τῆς τιμῆς quo ſit referenda. Seſſionis & ſubſcriptionis ratio*

in

in Concilio Nicæno, non ex cujusque merito, sed ex urbis, cui præsidebat, dignitate. Ordo diœceseon in imperio Romano: & secundum illum subscriptio Episcoporum. Notitia Imperii eodem ordine recenset provincias Orientales. Syriæ distinctiones variæ. Phœnice quæ & illius divisio. Ordo considendi & subscribendi quando sit mutatus. Palæstinos ab Orientalibus discernit Liberatus. Cæsareæ Episcopus olim fuit verus illius provinciæ metropolita. Fragmentum in fine Oecumenici Concilii quinti, editionis Coloniensis, explosum.

GRæcos Nicænum Canonem ad arbitrium suum, & quia causæ ita expediebat, interpretantes de patriarcharum diœcesibus, nihil est quod magis revincat, quam si conveniat inter omnes, de quo jam nemo dubitat, Patriarchalem gradum in Ecclesia nondum illa ætate fuisse cognitum. Soli tum metropolitani provincias moderabantur, quorum hoc Canone jura ac prærogativæ omnium sanciuntur, idem instar obtinere quod in sua metropolitana haberet Episcopus Romanus, hoc est in Ecclesiis suburbicariis. Quod etiam unice facit eorum opinioni refutandæ, qui Antiochenum Episcopum Orientalis diœceseos patriarcham hac eadem Nicæna sanctione constitutum putarunt. Qua in sententia fuisse liquet non solum Innocentium primum, sed etiam Constantinopolitani primi Concilii patres. Hi enim in secundo decreto quod de diœcesibus fecerunt, in Orientali diœcesi secunda πρεσβεῖα decernunt Antiocheno Episcopo, juxta præscriptum Nicænæ Synodi: τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν, φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι, τοῖς κατὰ Νικαίαν, πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. Sanciunt isti patres æquo jure Asianam diœcesin ab Episcopis suis regi, per metropolitanos nempe, quibus sua cuique in diœcesi provincia curanda permittitur, cum æquali omnibus potestate. Ita & Ponticam à Ponticis Episcopis administrandam concedunt. Similiter & Orientalem, excepto, quod in ista Antiocheno Episcopo servanda privilegia præcipiunt, quæ habuerit ex constitutionibus Nicænæ Synodi. Atqui certo est certius Synodum Nicænam non alia prærogativa ornasse Antiochenum Episcopum, nec aliud ei πρεσβεῖον indulsisse, quam id quod omnibus concessit in sua cuique provincia metropolitanis. Vetus versio quam supra adduximus: *Quæ vero apud Ægyptum sunt Alexandriæ Episcopus omnium habeat sollicitudinem. Similiter & circa Antiochiam & in cæteris provinciis privilegia propria serventur metropolitanis Ecclesiis.* Paschasinus in Actis Concilii Chalcedonensis: *Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est, & in cæteris provinciis primatus habeant Ecclesiæ civitatum ampliorum.* Non alius generis primatus heic adscribitur Antiocheno, quam Alexandrino, quam Romano, quam aliis denique omnibus metropolitanis, hoc est Episcopis majorum civitatum uniuscujusque provinciæ. Eo tempore nulli per Ægyptum

fuere metropolitæ, præter Alexandrinum qui multis Epiſcopis præerat. Romanus quoque Epiſcopus in ſua provincia nullos habuit metropolitanos, ſed ſolus metropolitanus Epiſcopus fuit. Ad hujus autem normam & exemplum forma ceteris præſcribitur, quam ſequantur. Inter eos nominatim ponitur & Antiochenus, cui & primatus ſuæ provinciæ datur eodem jure quo cæteris. Alius modi fuit privilegium ſive primatus qui ſeptimo Canone Nicæno tribuitur Hieroſolymitano Epiſcopo. Non ille ſiquidem metropolitani primatus, ſed honorarius duntaxat, ſine jure ac munere. Hoc πρεσβεῖον τιμῆς, hæc τιμὴ ibidem tantum vocatur; ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος. Putaret aliquis eumdem honorem habitum Antiocheno Epiſcopo inter metropolitanos Orientalis diœceſeos. Nihil de eo ſignificat Nicæna conſtitutio. Metropolitam eum ſolummodo agnoſcit propriæ provinciæ, ut Romanus erat metropolitanus ſuæ, id eſt Romanæ. At πρεσβεῖα quæ illi confirmantur ſecundo Canone Conſtantinopolitano, tanquam data olim per Nicænum ſextum, eò pertinent, ut præferretur metropolitanis omnibus in Orientali diœceſi. Nihil enim illi etiam tum juris attribuit in cæteros metropolitanos præter honorem merum. Falſum vero quod adſtruunt Concilii patres id ſe facere ex auctoritate Nicænæ Synodi, quæ nuſquam legitur cuiquam Epiſcopo primatus honorarios dediſſe, niſi Hieroſolymitano, pleno ac ſolido juris primatu ſervato metropoli, cui ſubjecta Hieroſolymitana Eccleſia. Longe autem falſius quod Innocentius primus Epiſtola ad Alexandrum Antiochenum viceſima aſſerit, Metropolitanos omnes diœceſeos ab eo ordinari jure ſingulari, idque reſpondere ſe teſtatur, *revolventem Nicænæ Synodi auctoritatem*. Papam erroris convincere pæne piget. Veritate tamen cogimur. Ex his quæ ſupra diximus hoc directè contrarium verbis ac menti Synodi apparet, quæ non Patriarcharum in metropolitanos, ſed metropolitarum in Epiſcopos jura ac primatus aſſerit. Quæ & diſerte atque expreſsè metropolitarum meminit, dum prohibet Epiſcopos ordinari abſque præſcripto metropolitani ſui. Cum Romanus ibi Epiſcopus ſola metropolitani ſpectatione exhibeatur, & tanquam norma ac regula proponatur moderandis & firmandis omnium, qui ubique ſunt, metropolitarum privilegiis, quia & parem ibi legem cum ceteris accepit Antiochenus, nihil amplius juris quam ceteri accipere ex eo Canone credendus, nec aliter ſpectandus quam ut metropolita ſuæ provinciæ. Notavimus jam ante duum generum πρεσβεῖα in Græcis Canonibus Synodorum dici, πρεσβεῖον poteſtatis, & πρεσβεῖον honoris. Ad metropolitanos illud pertinet. Hoc ad eos qui metropolitanorum honore, cum actu careant, afficiuntur. Quæ τὰ πρεσβεῖα abſolutè

dicuntur

dicuntur in Canone ſexto Nicæno, ea ſunt poteſtatis, & primatum ſpectant verum metropoliticum: ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. Hoc primatu ibi cenſetur Eccleſia Antiochena, cui non majus privilegium datur hoc nomine quam ceteris metropolitanis Eccleſiis, nec plus quam una provincia. Πρωτεῖον etiam iiſdem Græcis appellatur hoc jus metropoliticum, Latinè *primatus*. Nam & *primatus* pro metropolitanis, ut in Africa. Qui primatus quando in re ac munere non eſt, ſed in honore ac titulo tantum verſatur, πρωτεῖον τῆς τιμῆς, & πρεσβεῖον τῆς τιμῆς appellatur, & τιμὴ ſimpliciter, ut habetur Canone ſeptimo Nicæno, & duodecimo Chalcedonenſi. Qui non adverterunt differentiam quæ eſt inter πρεσβεῖον ſimpliciter, & τὸ τῆς τιμῆς πρεσβεῖον, in errorem inciderunt & multum confuſionis in res per ſe claras ac diſtinctas induxerunt. Quod non tantum recentioribus uſu venit, omnia conſulto conſilio turbantibus, ſed etiam vetuſtiorum pleriſque. Idque eo frequentius ac facilius hac in re contigit, quod ab uno primatu ad alterum brevis tranſitus & crebro etiam multis uſurpatus. Ut ecce Hieroſolymitano Epiſcopo τὴν τιμὴν, vel τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, dederunt Nicæni patres, reſervatis tamen metropolitæ prærogativis Epiſcopo Cæſarienſi. Quid factum poſtea? Quem ſolo honore contentum eſſe juſſerat Canonica ſanctio, rem ſimul cum nomine temporis proceſſu uſurpavit, eumque cui ſubjectus erat, ſibi ſubjecit. Sic Epiſcopo Conſtantinopolitano Synodus cognominis τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς aſſignavit, hactenus valitura, ut poſt Epiſcopum Romanum ceteris anteiret metropolitanis. Ab hoc honorario primatu ſibi gradum fecit ad alterum, & poteſtas honori adjuncta. Quod ex uſurpatione & conſuetudine primo natum, ut Canone poſtea & ordine teneretur, inſtitutum eſt. Synodus Conſtantinopolitana τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς tantum nominavit quæ ſuo antiſtiti adſcriberet. Solo hoc honore tum contentum fuiſſe certum eſt. Non ita multo poſt cœpit exambire Epiſcoporum in Thracia vicina diœceſi ordinationem, & hoc jus per uſurpationem adquiſitum, conſuetudine firmatum eſt. Hoc idem tentavit in Aſiana & Pontica diœceſi, idque perfecit. Nihil reſtabat, niſi ut in Canonem abiret ac regulam hæc uſurpatio. Hoc quoque obtinuit. Ideo Patres Concilii Chalcedonenſis cum eam conſuetudinem, quam ſibi manu fecerat regnatricis urbis præſul, firmare vellent, non τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς illa amplius vocant, ut erat in Conſtantinopolitana prima, ſed πρεσβεῖα abſolutè. Et certè vera hæc πρεσβεῖα tunc erant. Ut plena illa ac ſolida eſſe πρεσβεῖα oſtenderent, non inania & in ſpeciem honoris data, his verbis ea ſancitum iverunt: καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς

ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι. Et quaſi hoc parum eſſet, de ordinatione metropolitanorum trium diœceſeon Ponticæ, Aſianæ ac Thracicæ etiam adjiciunt, ut ab hujus ſedis auctoritate penderent. Quin & Epiſcopos ſupraſcriptarum diœceſeon qui in Barbarico ſolo colebant, ab eadem ſede ordinari decernunt. Quod mos ante fuerat ex uſurpatione ortus, hoc Canone jus factum eſt. Sed quod maximè mirabile eſt, id ajunt à ſe conſtitui patres illi, cum ſequerentur decreta patrum Conſtantinopolitani Concilii, & Canonem ab his expoſitum ac ſancitum de privilegiis illius ſedis. Quaſi vero non tota eſſet differentia inter πρεσβεῖα τῆς τιμῆς quæ tum dedit illa cognominis Synodus antiſtiti urbis ſuæ, & hæc abſoluta πρεσβεῖα quæ eidem præſuli firmantur per Canonem Chalcedonenſem. Idem accidiſſe conſtat & circa Antiochenum. Πρεσβείων ejus meminit Nicænus Canon ſextus. Non propria aut peculiaria hæc illi πρεσβεῖα, ſed communia cum ceteris metropolitanis, ut probatur ac diſertis verbis Canonis: ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις. Poſt id tempus prærogativam ſibi adrogare cœpit Antiochenus in reliquos ejuſdem diœceſeos metropolitas, quam conſuetudine invaleſcentem, corroborandam demum curavit conſtituto Canonis ſecundi primæ Conſtantinopolitanæ: τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν, φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νικαίαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ. Atqui toto inſtituto diverſa hæc πρεσβεῖα ab illis, quorum mentio in Nicæno. Illa ſiquidem metropolitani ſunt in Epiſcopos, iſta Patriarchæ in metropolitanos. Ex his intelligi poteſt, quantopere falſi ſint qui tres primarias ſive patriarchales ſedes in Oriente jam tum Synodi Nicænę primę temporibus fuiſſe affirmarunt, earumque jura conſtitui ac ſtabiliri putarunt Canone ſexto ejuſdem Synodi. Per ſolos metropolitas regebatur tum univerſa Eccleſia. De his ſolis Synodus illa tractavit, eorumque privilegia eo Canone firmavit. Quod quia ſatis in ſuperioribus comprobatum eſt, heîc verbum non addam amplius. Illud non poſſum tacitus præterire, quod illorum hominum ſententiæ maximè adverſatur. Quomodo enim Hieroſolymitanus pro patriarcha tum agere potuiſſet, qui ne metropolitanus quidem fuerit? Quippe ſuberat Metropolitano Cæſarienſi Palæſtinæ tertiæ à quo & ordinabatur. Non recte igitur faciunt, qui notant ad illum Canonem, *Hieroſolymam, ſive Aeliam, per annos fere quingentos ſolo nomine patriarchalis habitam eſſe, & Archiepiſcopo Cæſarienſi ſubjectam.* Errant enim in re, in nomine, & in tempore. Per annos quadringentos & amplius, nec metropolitam urbs illa habuit, multo minus patriarcham. At longè ante quingenteſimum non metropolita tantum, ſed etiam patriarcha

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

archa verus fuit illius urbis Episcopus. Quippe legimus in Actis Concilii Chalcedonensis quod celebratum est Anno Christi quadringentesimo quinquagesimo primo, post longam contentionem de finibus diœceseon inter Maximum Antiochenum & Iuvenalem Hierosolymitanum, sic tandem convenisse ut duæ Phœnicæ cum Arabia Antiocheno cederent, tres Palæstinas teneret Hierosolymitanus. Quod ambo petierunt à Synodo firmari. Apparet igitur pridem ante illud tempus Hierosolymitanum fimbrias suas dilatasse, & in alienam possessionem pedem intulisse, dum primo quidem in metropolitani jura involaret, deinde & in patriarchæ. Neutra invaserat Nicæni Concilii sæculo, quo nulli adhuc innotuerant patriarchæ, quo tempore & metropolitano suo subesse jussus est, & solo honore esse contentus. Qui honor qualis fuerit, post paulo dicam. Nec aliud quidquam honoris aut juris habuit circa Constantinopolitani primi Concilii tempora. Sed sic plerique solent, quod suo tempore fieri vident, ut factum id semper fuisse credant. Adeo rari sunt qui non suæ ætatis mores, ab initio tales fuisse sibi persuadeant. Hinc Arabicæ Canonum compilationis auctor hunc Canonem Nicænum, quo honorari præcipitur Episcopus Hierosolymitanus, ita intellexit & exposuit, quasi patriarchæ nomine tum donatus sit & honore, immo & jure, ad regendam provinciam & loca vicina. Sic enim eum interpretatum exhibet: *Quia est consuetudo honorandi Episcopum Aeliæ nomine patriarchæ, cum est dignus honore propter sanctitatem loci, & propter probitatem ejus, præsit illi provinciæ & locis ei vicinis, reddatque Archiepiscopo ejus loci debitum honorem, & vocetur ille exarchus, id est major quam Archiepiscopus.* Nihil est quod æquè pugnet cum mente Canonis. Vult Aeliensem Episcopum qui Hierosolymitanus est, præesse suæ provinciæ ac circumjacentibus locis. Per hoc adimit illius provinciæ jus metropoliticum vero metropolitæ, quod eidem servarant Nicæni patrès ea constitutione, qua ita honos haberi præcipitur Hierosolymitano, ut metropolitæ salva dignatio & auctoritas maneret: τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος. Hoc perpetuum in antiqua Ecclesia & vice Canonis observatum, ut si quando præter antiquum metropolitam aliquis in provincia Episcopus beneficio Imperatoris in metropolitam evectus foret, ut hic solo honore frueretur, verus ac primus metropolita jus suum ac dignitatem retineret. Qua de re & Canon factus in Concilio Chalcedonensi, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος, δηλονότι σωζομένων τῇ κατ' ἀλήθειαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων. Nec secus fuit de Aeliensi Episcopo, qui honore affectus est, servato jure metropolitæ ad quem pertinebat. Præterea æque falsum, quod ait ille Arabicus interpres, & menti Synodi con-

trarium, *reddatque Archiepiscopo ejus loci debitum honorem & vocetur ipse Exarchus, id est major quam Archiepiscopus.* Qualis honor iste quem velut debitum reddi præscribit Archiepiscopo suo ab Hierosolymitano? Etenim si hic provinciæ præest, ac major est Archiepiscopo, & vocatur exarchus vel patriarcha, quid illi relictum putabimus? Honorem scilicet merum, & eum quidem qui inferiori haberi consuevit à superiore. Qualem patriarchæ exhibent metropolitanis, quos sub se habent. Paraphrasis Arabica illorum Canonum, quæ penes me est, hunc Canonem septimum de honore exhibendo Aeliensi Episcopo sive Hierosolymitano, idcirco etiam hoc ei datum à Synodo privilegium interpretatur, quod sedem patriarchalem haberet. Sic enim scribit: وانما صير على الكرسي بطريرك واكرم بهذا الاسم ايضا من اجل شرف الموضع المقدسه التي هي تحت يديه : *Et quod in sede sit patriarchæ ac honorandus maxime, hoc nomine propter dignitatem loci sancti qui sub ejus est potestate.* Omnino aliam esse illius Canonis sententiam manifestum est, quam nec Græci recentiores viderunt, Zonaras & Balsamo. Similiter & hi arbitrantur sexto ac septimo Canone Nicæno, quattuor patriarchas constitui, Romanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum, & pariter omnes ex æquo honorari, qui & τιμὴν, qua ornatur Hierosolymitanus, de honore patriarchæ eidem delato acceperunt, cum patriarchali jure. Quæ eadem est & Arabis supradicti opinio. Ita enim Balsamo ad Canonem sextum: ὁ παρὼν κανὼν καὶ ὁ ἕβδομος διορίζονται τοὺς τέτταρας πατριάρχας, κατὰ τὰ παλαιὰ ἔθη τιμᾶσθαι, καὶ τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας προέχειν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει ἐπαρχιῶν, τὸν Ἀντιοχείας ὁμοίως τῆς Συρίας, τῆς Μεσοποταμίας, καὶ ἑκατέρας Κιλικίας, τὸν δὲ Ἱεροσολύμων τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἐπαρχιῶν, τῶν ἐν Ἀραβίᾳ, καὶ τῶν ἐν Φοινίκῃ. ὅτι, φησὶ, καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης προέχει τῶν ἑσπερίων ἐπαρχιῶν. Ex his perspici potest quam imperiti isti homines fuerint antiquitatis Ecclesiasticæ. quam non peritiores sint qui eos sequuntur. Melius Hieronymus in Epistola ad Pammachium contra errores Iohannis Hierosolymitani, Canones istos interpretatur; Insimulatus fuerat hic Iohannes Hierosolymorum Episcopus Origenianæ hæreseos, eaque gratia ab ejus communione se subduxerant Palæstinæ monachi. Ut se purgaret, Apologiam scripsit ad Theophilum Alexandriæ Episcopum. Arguit eum Hieronymus quod ad metropolitanum suum non potius eam causam retulerit, aut saltem ad Antiochenum Episcopum. Eo nomine sic in eum invehitur: *Tu qui regulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilii Canonibus uteris, & alienos clericos, & cum suis Episcopis commorantes tibi niteris usurpare,*

pare,

pare, reſponde mihi: ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? Ni fallor hoc ibi decernitur, ut Palæſtinæ metropolis Cæſaria ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſarienſem Epiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos noveras. Aut ſi procul expetendum judicium erat, Antiochiam potius litteræ dirigendæ. Verum quidem eſt quod heîc opinatur Hieronymus, Canonibus illis Nicænis Cæſarienſem Epiſcopum Palæſtinæ metropolitam decerni, non Hieroſolymitanum, & Antiochenum quoque Epiſcopum metropolitam agnoſci pariter, ſed non Orientis, ut ille exiſtimat. Si Orientis totius, hoc eſt Orientalis diœceſeos metropolis habita tum eſſet Antiochia, profecto & Cæſarea non fuiſſet metropolis Palæſtinæ, aut etiam tum fuiſſet ſubjecta Antiochiæ metropoli. Nam Palæſtina una erat provinciarum Orientis. Sic Antiochenus Epiſcopus non tantum metropolitanus decreto Nicænæ Synodi, ſed etiam patriarcha habitus eſſet, plures habens ſub ſe metropolitanos. Atqui certum eſt non aliter eum ſpectatum eo Canone Nicæno, quam ut metropolitam, nec plurium ei provinciarum primatum decretum fuiſſe, ſed unius, ut ceteris omnibus Metropolitis. Provincia ejus fuit *Syria Cœle* una ex Orientalibus, ut *Palæſtina* Cæſarienſis Epiſcopi, quæ etiam habuit Hieroſolymitanum, titulo duntaxat & honore metropolitæ donatum, jure ac munere penes Cæſarienſem manente. Orientis diœceſim à ſuis tantum Epiſcopis gubernari ſtatuit Conſtantinopolitana prima Synodus, & metropolitanos intelligit omnium provinciarum Orientis, Cæſarienſem Palæſtinæ, Tyrium Phœnices, Antiochenum Cœleſyriæ, & reliquos. Πρεσβεῖα tamen ſalva eſſe decernit Antiocheno, ſicut ſervata fuerant per Nicænam regulam. Atqui docuimus πρεσβεῖα illa quæ decernuntur Antiocheno Epiſcopo in Nicæna Synodo non alium reſpicere primatum, præterquam unius provinciæ jure metropolitani regendæ. Poſt illius Synodi tempora aliquid majus tentaverat, & ſupra metropolitas ejuſdem diœceſeos paulatim ſeſe efferre cœperat; donec tandem evicit, ut Synodi decreto convaleſceret, quod ſibi uſurpaverat. Quæ πρεσβεῖα alius, ut dixi, generis erant, quam Nicæna. Hieroſolymitanus etiam ab illo tempore non ceſſavit res ſuas agere, & proxima occupando, in alienos fines invadere. Qua uſurpatione hoc tandem perfecit, ut non tantum ejus provinciæ metropolita haberetur, in qua honorem à principio habuerat tantum, ſed etiam tres ſibi Palæſtinas ſubjugaret, non ereptas, ut quidam cenſent, Antiocheno Epiſcopo, ſed ſuis metropolitanis ſubtractas. Uno quippe eodemque tempore Antiochenus, qui unius fuit provinciæ metropolita, primatum ſibi in metropolitas vindicabat vicinarum provinciarum, & Hieroſolymitanus hoc idem facere properabat; donec eo demum uterq;

ſunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ſunt progreſſi paribus eundo paſſibus, ut totam Orientis diœceſim inter ſe diviſerint. Quam diviſionem curarunt ſibi confirmandam Synodi Chalcedonenſis decretis, ut in Actione ſeptima ejuſdem Synodi legitur. Sic effecti ambo Patriarchæ. Sic gradus ille ſuperſtructus metropolitanis, cujus nec vola, nec veſtigium extabat Nicæni conventus temporibus. Conſtantinopolitanus exemplo præiverat, metropolitanos vicinarum diœceſeon ſibi ſubjiciendo, & eorum ordinationes uſurpando. Sed de Hieroſolymitano perſequamur. Perinde falſi ſunt, qui perſuaſum habuerunt, quartum illi locum inter Patriarchas datum ex auctoritate ejuſdem ſeptimi Canonis Nicæni. Hujus verba, quibus hoc adſtrui putant, longe in alium intellectum trahenda. Ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥστε τὸν ἐν Αἰλίᾳ ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος. Omnes interpretes hanc ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, *honoris conſequentiam*, accipiunt de tertio honoris gradu qui Aelienſi Epiſcopo debeatur, conſequenter & in ordine poſt Alexandrinum & Antiochenum Epiſcopos, qui præcedente Canone memorati ſunt, vel de quarto poſt Romanum. Non hanc fuiſſe Synodi ſententiam, paucis aperiendum eſt. In Canone qui præcedit mentio quidem habetur nominatim Alexandrini & Antiocheni Epiſcoporum, ſed ſtatim additur, idem ſtatuendum de aliorum metropolitarum privilegio ac primatu: ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις, *ſimiliter & Antiochenæ, & aliis Eccleſiis metropolitanis ſuas ſervari prærogativas*. Nulla heic ἀκολουθία τιμῆς circa Hieroſolymitanum, cujus ſequente Canone fit mentio, intelligi poteſt ad hoc ut interſeratur medius inter Antiochenum, & reliquos metropolitanos. Præterea de diverſis tractant privilegiis hic & ille Canon. Sexta quippe regula de metropolitanorum primatu ac poteſtate, quam quiſque habere debet in ſua provincia, tractatur. Agit vero ſeptima de honoris primatu, vel honore mero, qui haberi debet Ælienſi Epiſcopo. Nulla ἀκολουθία datur in rebus diverſis. Qui τὴν τιμὴν in ſeptimo Canone de patriarchali gradu & honore expoſuerunt, ea re decepti ſunt, quod plerumque Græci Latinique *honoris* nomine abutuntur, ad ſignificandum munus & officium cujuslibet magiſtratus & Epiſcopi. Ut in illa loquutione, *plebs & honore uſi*; de his qui magiſtratum geſſerunt, qui & *honorati* dicti. & in hoc ipſo Concilio Nicæno, Canone octavo πρεσβυτέρου τιμὴ dicitur pro preſbyterii gradu: ὁ γὰρ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις ἐπισκόποις τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει, *Presbyteri honore cenſebitur*, hoc eſt fungetur officio preſbyteri. Supra quoque pluribus notavimus *honores clericorum* pro officiis Latinè dictos fuiſſe. Ἐπισκόπου ἀξίαν nemo neſcit Græcis dici pro Epiſcopali

pali dignitate, quæ munere ſuo non caret. Quæ τιμὴν ſimul habet, ac λειτουργίαν ut Græci loquuntur. Socrates lib. I. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ἀξίαν ἐπισκοπῆς vocat nudum nomen & honorem Epiſcopatus abſque functione, de Meletio cui Synodus Nicæna retinere permiſit τὴν ἀξίαν τῆς ἐπισκοπῆς, *dignitatem Epiſcopalem*, interdicta quidquam pro Epiſcopo agendifacultate. Id ψιλὸν ὄνομα τῆς τιμῆς dicitur in Epiſtola Synodica Patrum Nicænorum ad Alexandrinam Eccleſiam. Sozomenus in eadem narratione ψιλὸν ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς. Sic apparet τιμὴν & ἀξίαν aliquando munus & honorem ſimul ſignificare, aliquando merum duntaxat honorem ac ſine re ſpeciem, eaque notione maxime ſolet uſurpari, cum apertè diſtinguitur ac ſeparatur à dignatione, quæ munus habet adnexum. ut videre eſt in hoc ſeptimo Canone. Ἀξία, quæ Socrati pro honore nudo accipitur, alibi ſumitur pro munere cum honore conjuncto, ut in Canone XXIX. Concilii Chalcedonenſis, οἱ λεγόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας εἰς τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τάξιν καταληλυθέναι. *Ab Epiſcopali dignitate*, id eſt munere. Quod in alio eſt ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς ἐπισκοπῆς, à functione Epiſcopali. Sic enim Canon ille conceptus legitur. Ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου id vocatur in Canone VIII. Nicæno, cui opponitur in eodem decreto, τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς, *honoris nomen*. Ita Latinis aliquando *honor* eſt honoris nomen, aliquando res ipſa, hoc eſt munus cum honore ac dignitate conjunctum, ut & Græcis τιμή. Inde in Canone VIII. Nicæno, ἡ τοῦ πρεσβυτέρου τιμή, eſt honor ſive functio honorata preſbyterii. Dionyſius Exiguus *honores preſbyterii* vertit. Et alio loco in titulo Can. IX. *ad honores preſbyterii provehi* dixit. At πρεσβεῖα, vel πρωτεῖα τιμῆς ſunt privilegia & primatus honoris ſine functione. Ita ergo hac Nicæna ſeptima ſanctione Ælienſis Epiſcopus ſolo nomine ac honore metropolitani ornatur, dignitate quæ functionem habet relicta antiquo metropolitano. Quid igitur ſignificabit illa ἀκολουθία τῆς τιμῆς, aut quo referetur? Tradit Canon ex more & conſuetudine antiqua acceptum eſſe, ut honoretur Ælienſis Epiſcopus. itaque ſancit ut ſecundum hanc conſuetudinem honore afficiatur, & conſequenter ante omnes illius, in qua erat, provinciæ Epiſcopos cum incedat, tum ſedeat, ac ſubſcribat. Non aliter poteſt ſumi, nec alio referenda, illa ἀκολουθία τῆς τιμῆς, ſive honoris conſequentia. Quandoquidem priſca conſuetudo nobis tradidit honorandum eſſe Epiſcopum Hieroſolymitanum, habeat honorem prout eſt conſequens. Scilicet omnes provinciæ Epiſcopos præcedat, atque adeo metropolitanum, non tamen ut metropolitam agat, ſed honore contentus officium alteri remittat, ad quem pertinet. Ab illa igitur honoris prærogativa qua & metropolitam ſuum præcedebat, facile proceſſit ad jura

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ipſius invadenda. Recte vetus Latina verſio, quæ Editio ſecunda dicitur: *Quoniam mos antiquus obtinuit & vetuſta traditio, ut Aeliæ, id eſt Hieroſolymæ Epiſcopo, honor deferatur, habeat conſequenter honorem ſuum, manente tamen metropolitanæ civitatis propria dignitate*. Non aliud vult nec valet hæc *honoris conſequentia*, nec alia ejus vis eſt, quam ut honore Ælienſis Epiſcopus ceteris ejuſdem provinciæ Epiſcopis antiſtet. Ideo & in hoc eodem Concilio primus ſubſcribit inter Epiſcopos Palæſtinæ provinciæ, atque etiam ante ipſum Metropolitanum. Immo vel ante Antiochenum. Quod non fieret, ſi hujus Canonis verbis tertius illi locus daretur poſt Alexandriæ & Antiochiæ Epiſcopos. Sed alia omnino ratio fuit, cum ſeſſionis tum ſubſcriptionis Epiſcoporum in eo Concilio generali primo, quam quæ vulgo putatur. Non enim in ea Synodo Epiſcopi conſederunt ac ſubſcripſerunt, prout cujuſque meritum fuit, ex urbis dignitate cui præſidebat quiſque. Nullus hic reſpectus habitus eſt urbium amplitudinis aut meriti, ſed diœceſeon primo habita fuit ratio; deinde & provinciarum in unaquaque diœceſi: poſtremo & urbium in ſingulis provinciis. Diximus ſupra, non primatum fuiſſe tantum urbium per ſingulas provincias, ſed etiam provinciarum ipſarum per diœceſes. Ut enim primates appellati provinciæ primarum urbium Epiſcopi, quos & primæ ſedis Epiſcopos dixerunt, ſic etiam primæ cujuſque diœceſeos provinciæ ſuos habuere primates, qui ceteris antecellerent, quos exarchos ac patriarchas diœceſeos poſtea appellarunt. Nunc oſtendamus oportet, non urbium tantum in provincia aliquem fuiſſe ordinem, nec provinciarum in diœceſi, ſed etiam diœceſeon in imperio atque orbe Romano. Profecto hic diœceſeon ordo obſervatus eſt in ſeſſionibus ac ſubſcriptionibus Epiſcoporum qui Nicænæ Synodo interfuerunt. Atque id ne fortuito factum putes, idem etiam cuſtoditum fuiſſe videmus in Concilio Conſtantinopolitano primo. Hoc etiam apud nos ſervatur in conventibus generalibus Regni quos Status vocant. Ex omnibus provinciis Galliarum quæ ad illos vocantur conventus, primus datur locus primæ provinciæ, ſecundus ſequenti, atque ita deinceps ſeſſionum ordine. Primæ vero deferuntur ei provinciæ in qua urbs Regia eſt Lutetia, regni quippe ſedes, & aliarum caput provinciarum. Franciam vulgo vocitant, vel inſulam Franciæ. Secundum obtinet locum Burgundia noſtra, quia prima eſt *Paria*, ut vocant. Ita omnino factitatum eſt in Conciliis Nicæno ac Conſtantinopolitano ejuſdem nominis primis. Ex ordine diœceſeon, qualis obſervabatur in civili adminiſtratione imperii Orientis, palam eſt non ſediſſe ſolum, ſed etiam ſubſcripſiſſe illarum Synodorum patres. Honoratior præ ceteris fuiſſe videtur Ægypti diœceſis, quæ præfectum habuit Auguſtalem

qui

qui Præfecto prætorio non parebat, nec ejus vices agebat, ut cæteri per Orientis imperium vicarii. Hæc etiam provincia ideo magnæ dignationis habita est, quia regnum olim fuerit. Propterea trium ejus diœceseos provinciarum Episcopi primo loco subscribunt. Et ex tribus ejus provinciis prima ponitur Ægyptus, cujus primaria urbs Alexandria. Deinde Thebais, mox & Libyæ. Sequitur secundo loco diœcesis Orientis & in ea prima provincia Palæstina, in qua Episcopus Hierosolymitanus ante omnes subscribit ejusdem provinciæ Episcopos, quamvis non esset primus Episcopus, sive metropolita, sed propter honorem sine re, quem ei habendum decrevit eadem Synodus. Post Palæstinam procedit secunda Orientalis diœcesis provincia Phœnice, cujus metropolita Tyrius Episcopus, eoque prior ejus subscriptio est. Tum tertia ejusdem diœceseos provincia in ordine ingreditur Syria Cœle, cum suo metropolita, in capite subscribente Eustathio Antiocheno. Sequuntur mox aliæ quas ea tum habuit diœcesis provincias, Arabia, & Mesopotamia. Quid causæ esse ducimus ut Orientalis diœcesis post Ægyptum quasi honore dignior, statim subjiciatur? Ea regebatur à Comite qui *Comes Orientis* dicebatur. Ceteras regebant vicarii qui vices gerebant præfecti prætorio Orientis. Tametsi autem præfectus Augustalis Ægypti & Comes Orientis non propriè fuerint vicarii præfecti prætorio, videntur nihilo secius sub eo fuisse. Sed honoratiora, ut par est, hæc potestatum nomina, dignioribus provinciis regendis imposita sunt. Non alia certè de causa, quam quod majoris essent meriti ac dignitatis prædictæ duæ diœceses Ægyptiaca, & Orientalis, primas tenent in subscriptionibus Episcoporum Nicæni Concilii. Profecto non ob magnitudinem tantum urbis suæ Alexandrinus Episcopus primatum habuisse videtur inter metropolitanos imperii Orientalis, sed etiam ob dignitatem diœceseos quæ ceteras honore præcedebat. Quod ad diœcesin Orientis sic propriè dicti attinet, Antiochenus qui non primæ nec secundæ, sed tertiæ in eadem diœcesi provinciæ Episcopus fuit, ac propterea secundum ordinem suæ provinciæ tertio loco subscribit, Nicænæ Synodi ætate proinde non primas habuerit oportet inter Episcopos illius diœceseos. Certe Notitia imperii eodem ordine recenset provincias Orientalis diœcesis, quo in subscriptione Episcoporum Nicæna dispositæ habentur: Provincia Palæstinæ, Provincia Phœnice, Provincia Syriæ Cœles. Ea Palæstina Iudæa est. Nominat præterea eadem Notitia imperii in Orientali diœcesi Palæstinam secundam, & Palæstinam salutarem, quæ tempore Concilii Nicæni nullæ fuerunt. Sed ex una Palæstina, tres postea factæ sunt. Unde in divisione provinciarum, quam ex pacto inter se fecerunt in Concilio Chalcedonensi Iuvenalis

Hierosolymitanus & Maximus Antiochenus, tres Palæstinæ cesserunt in jura Hierosolymitani, duæ Phœnices cum Arabia Antiocheno. Cave autem sis ne tres illas Palæstinas accipias, quomodo olim eas designari mos fuit, cum Syriam Palæstinam vocarent, Syriam Phœnicen, & Syriam Cœlen. Illo ipso tempore, quo eas ita vocarunt, *Syria* proprie dicebatur, quæ aliis Cœle Syria. Quæ Syria erat, duæ Phœnices cum Arabia Antiochenæ. Antiquis temporibus tres Syriæ fuere, his cognominibus distinctæ, *Syria Palæstina, Syria Phœnice*, & *Syria Cœle*. Ex his tribus Syriis sola ultima *Syriæ* nomen proprium obtinuit, eaque nota semper distincta est à *Palæstina* ita propriè dicta, & à Phœnice. Hinc Antiochia illa quæ primaria urbs fuit Syriæ istius, Græcis passim appellatur Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, aut Ἀντιόχεια Συρία, *Antiochia Syria*, & *Antiochia Pisidia, Cæsarea Cappadocia*, & alia de quibus alibi. Cum igitur legis apud auctores, *Syriam* à Palæstina diversam, de hac *Syria Cœle* debes intelligere. Phœnices autem proprium nomen fuit illi Syriæ quæ oram maritimam accolebat, discreta etiam à Syria. Hanc Syriam Arabes proprie vocant شام, in qua olim decem urbes, quarum una Damascus. Cum eam expugnassent Omare imperante Saraceni sub Heraclio, ubi eam hic captam esse intellexit, dixit χαῖρε συρία. De Syria sic proprie dicta actum esse declarans quod illa ejus urbs præcipua amissa esset. Elmacinus hoc dictum Heraclii expressit in Omaris vita, عليك السلام يا سوريه *Vale Suria*. Quod ille interpretatur, عليك السلام يا شام. Sic Syriam ita proprie vocatam Græcis Arabes vocant شام, *Xam*, quam & distinguunt à Palæstina, quæ ipsis appellatur فلسطين. Ut videre est apud eumdem Elmacinum in Abubecro. Ibi Palæstinam separat à Syria quæ est شام, eamque in superiorem & inferiorem dividit. Phœnice etiam postea fuit in duas Phœnices divisa, in Phœnicem maritimam, & interiorem; quæ *Phœnice Libanensis* dicta. Græcis Φοινίκη παραλία, & Φοινίκη Λιβανησία. Hæ sunt duæ Phœnices, quas simul cum Arabia in diœcesin accipit Maximus Antiochenus, relictis tribus Palæstinis Hierosolymitano, quæ factæ sunt ex una sic proprie appellata, cujus olim Cæsariensis Episcopus metropolita fuit, non Hierosolymitanus. Zonaras & Balsamo Antiocheno tribuunt Syriam, Cœlen Syriam; Mesopotamiam & utramque Ciliciam. Hierosolymitano autem Palæstinam, Arabiam & Phœnicen. Ex quo colligitur, permutasse inter se aliquando postea diœceses hos duos Episcopos, nec in pacto mansisse, quod fecerant in Chalcedonensi conventu. Nomina etiam provinciis immutata liquet & aliam factam divisionem. Nicæni Concilii

tempore,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tempore, Syria proprie dicta eadem cum Cœle Syria, quæ Cœle Syria postmodum conversa est in Phœnicen Libanensem. Antiquis igitur temporibus hæ duæ provinciæ pertinebant ad Antiochenum, duæ Phœnices, maritima & Libanensis, vel ut nomina erant sub Nicæni Concilii tempora, Phœnice & Syria Cœle cum Mesopotamia & utraque Cilicia. Ad Hierosolymitanum spectaverunt tres Palæstinæ, quæ una olim fuit Palæstina sic propriè nominata. Cujus Palæstinæ metropolis erat Cæsarea Palæstina, olim Stratonis dicta, quæ Ptolemæo Καισάρεια Στράτωνος. Eusebius lib. III. de vita Constantini Episcopos enumerans qui in Synodum Nicænam convenerunt, Σύρους manifesto distinguit ἀπὸ τῶν Παλαιστινῶν, his verbis: ἔνδον ἐχώρει κατὰ τὸ αὐτὸ Σύρους ἅμα καὶ Κίλικας, Φοίνικάς τε καὶ Ἀραβίους, καὶ Παλαιστινούς. Per Syros intelligit Syriæ Cœles Episcopos, quorum metropolita tempore illius Synodi fuit Antiochenus, nec aliam habuit provinciam. Omnes enim tum provinciæ Orientales suos habuere metropolitas, pari potestate & æquali jure agitantes, nec dependentes alium ab alio. In ea Synodo Hierosolymitanus qui non erat metropolita, pro honore qui decretis ejusdem Synodi ei confirmatus est, quo etiam antea ex consuetudine fruebatur, primus inter Palæstinæ provinciæ Episcopos consedit ac subscripsit. Nec hoc tantum, sed etiam ipsius provinciæ merito quæ prima audiebat inter provincias Orientalis diœceseos, ante Antiochenum subscripsisse ostenditur. Qui ordo non solum in Constantinopolitano Concilio servatus est, sed etiam in Sardicensi Arrianorum: ita enim hoc eodem fere ordine provinciæ memoratæ reperiuntur in Epistola Synodali Episcoporum, qui in Concilio congregati sunt, in Africam missa: *Episcopi qui à diversis Orientalium provinciis, id est provincia Thebaida, & provincia Palæstina, Arabia, Phœnice, Syria, Mesopotamia, Cilicia, Isauria, &c. ad civitatem Sardicam congregati Concilium celebravimus, in Domino, æterna salus.* Vides inter Orientalis imperii provincias, primam nominari Thebaïdam quæ primæ diœceseos provincia fuit; deinde Palæstinam ante omnes Orientalis propriè dictæ diœceseos provincias recenseri. Hæc una tunc temporis & perpetua forma inter Episcopos frequentata videtur ex ordine diœceseon ac provinciarum suarum considendi in Conciliis, subscribendique. Quæ tamdiu duravit, quamdiu sub rectoribus metropolitanis Episcopis, qui omnes erant αὐτοκέφαλοι, regimen Ecclesiæ stetit. Ubi vero immutari cœpit hic regendi modus per ambitionem Episcoporum, qui metropoles tenebant primarum in unaquaque diœcesi provinciarum, hic etiam mutatus est ordo. Hi enim paulatim ex primatu suæ provinciæ super ceteras provincias, primatum quoque supra ceteros metropolitanos arripuerunt. Priusquam vero hæc mu-

tatio procederet, omnes Episcopi unius provinciæ, immo etiam Chorepiscopi simul signabant cum suo metropolitano, qui primus subscribebat. Diversa primum ratio instituta in Synodo tertia, in qua omnes metropolitani seorsim subscribunt, deinde Episcopi. In Concilio quarto, cujus temporibus jam tertius Episcoporum gradus, qui supra metropolitanos esset, constitutus erat, primo loco subscribunt tres Patriarchæ, Constantinopolitanus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, deinde metropolitani, post eos Episcopi. Sic Hierosolymitanus postquam auctus est dignitate patriarchali, prima sessione cessit Antiocheno, ubi & ipse Patriarcha factus est. In prioribus Conciliis, cum adhuc iste metropolitanus esset, ille vero nec metropolitanus, sed honore tantum metropolitani ornatus, juxta ordinem provinciarum suarum sedere solebant ac subscribere; & Hierosolymitanus quidem prior Antiocheno. Posteaquam vero diœceseon & provinciarum ordinis neglecta & abolita ratio est, & ex dignitate urbium ac diœceseon amplitudine, prælatio ac prærogativa Episcoporum colligi, & æstimari cœpta est, Antiochenus Hierosolymitano præferri quoque cœpit, & quia majoris urbis Episcopus, & quia amplioris & latius fusæ diœceseos patriarcha fuit. Nam plures sub se provincias habuit quam Hieresolymitanus, quo tempore utrique patriarchæ fuerunt, & ab initio metropolita verus extitit, cum Hierosolymitanus honorarius tantum esset. Quod enim postea & metropolitani dignitatem hic sibi propriam usurpatione fecit, & per hanc viam etiam gradum sibi stravit ad patriarchatum, nunquam tamen plus quam in una provincia Palæstina, sive Iudæa, eam potestatem exercuit. Nec juvat quidquam quod in Concilio Chalcedonensi convenit inter eos, concedente Antiocheno, ut ipse tres Palæstinas haberet. Nam illæ tres Palæstinæ, una fuit Palæstina priscis temporibus. Palæstinos ob Orientalibus Episcopis discernit Liberatus Diaconus in Breviario cap. XII. *Ægyptii, Thraces, & Palæstini Episcopi Dioscorum sequebantur, Orientales, Pontici & Asiani sanctæ memoriæ Flavianum.* Per Palæstinos intellige provinciarum Palæstinarum trium Episcopos, quibus præerat Hierosolymitanus. Per Orientales, Orientalem diœcesin cui præsidebat Antiochenus. Ast apud sæculum prius ac Nicænum Palæstina pars erat & provincia una, eaque prima, Orientalis diœceseos, quæ à pluribus tum regebatur metropolitanis pari potestate præditis. Si semper id quod erat mansisset Hierosolymitanus, & solus Antiochenus profectum fecisset more qui per illa tempora invaluit, jure diœceseos etiam Hierosolymitanum sub se habuisset. Sed quia Hierosolymitanus vel occupavit usurpationem facere, vel pari passu cum Antiocheno ambulavit, huic præripuit, ne totam habere posset diœcesin

cujus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cujus partem abſtulit. Et ubi ex una provincia quam ſubſtraxit tres factæ ſunt, ſic trium & ipſe factus provinciarum exarchus, id eſt patriarcha. Cæſareæ porro Palæſtinæ Epiſcopum, verum illius olim provinciæ fuiſſe metropolitam, omnia antiquitatis teſtimonia evincunt. Sozomenus lib. I. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. xv. ſcribit, Arium, cum ab Alexandro Alexandriæ impetrare non poſſet, ut ad communionem reciperetur, perrexiſſe ad Paulinum Tyri Epiſcopum, & Euſebium Cæſareę Palæſtinę, & Patrophilum Schytopolitanum, ut in eorum provinciis populum colligere poſſet, ſive collectas facere. πρεσβεύεται ὁ Ἄρειος πρὸς Παυλῖνον τὸν Τύρου ἐπίσκοπον, καὶ Εὐσέβιον τὸν Παμφίλου ἐπιτροπεύοντα τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας, καὶ Πατρόφιλον τὸν Σκυθοπόλεως. Nulla mentio Hieroſolymitani Epiſcopi, quia non fuit metropolita ſuæ provinciæ. Tyrus metropolis Phœnices, ut Cæſaræa Palæſtina, uti paſſim ab auctoribus vocatur, cui tum præfuit Euſebius. Aperte Hieronymus in Epiſtola ad Pammachium, uſurpationem ſuam exprobrat Hieroſolymitano Epiſcopo, & eo nomine incuſat, quod metropolitano ſuo parere amplius non ſuſtineret: *Sed novi cur Cæſariam, cur Antiochiam nolueris mittere. Sciebas quid fugeres, quid vitares. Maluiſti, occupatis auribus, moleſtiam facere quam debitum metropolitano tuo honorem reddere.* Paulo ante dicit, Canonibus Nicænis *decerni, ut Palæſtinæ metropolis Cæſaria ſit, & totius Orientis Antiochia.* Verum eſt de Cæſaria Palæſtinæ metropoli, Synodi illius decreto conſtituta, falſum de Antiochia totius Orientis, cum Antiochenus unius tantum provinciæ ibi decernatur metropolita, hoc eſt, Syriæ Cœles. Hoc dictum ſit adverſus eorum ſententiam, qui cenſent per Nicænæ Synodi ſtatuta Patriarcharum ordinem ac diœceſes fuiſſe ſtabilitas. Nec veritati magis conſentaneum quod alii adfirmant ex ejuſdem Synodi ordinatione manaſſe, quod Hieroſolymitanus tertio loco inter Patriarchas Orientis ſederit, quo tempore nullos conſtat fuiſſe. Quocunque tandem tempore hunc ordinem tenere meruerit, etiam compertum eſt, acceptum Synodo illi referre non debere. Ex his etiam quæ diximus colligere eſt, quid fidei dandum ſit illi fragmento quod in Tomis Conciliorum Coloniæ excuſis editum eſt in fine Concilii Oecumenici quinti. In illo traditur, tempore Iuſtiniani ſub Papatu Vigilii Romæ, decretum fuiſſe Synodo generali Conſtantinopoli habita, ut honos haberetur Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, atque ejus Epiſcopus inter Patriarchas cenſeretur, ob reverentiam ſanctæ reſurrectionis. Et quoniam Hieroſolymitana civitas, quaſi in collimitio ſtaret Alexandrinæ, & Antiochenæ diœceſeon, nec eſſet unde darentur urbis illius Epiſcopo metropolitani, quos ordinaret jure patriarchali, ſubtractos Antiocheno Patriarchæ Cæſarienſem & Scythopolitanum

litanum

litanum metropolitanos. Alexandrino vero Rubensem & Berytensem, subjectosque sedi Hierosolymorum. Et ne suffraganeis etiam careret familiaribus Episcopis, quos Græci συγκέλλυς appellant, suprascriptis metropolitanis detractos aliquot Episcopos, qui eidem proprii dicerentur, & assignarentur. Hæc omnia latissimis regionibus à veritate divertunt. Primū Cæsariensis ac Scythopolitanus metropolitani, nunquam fuere sub Antiocheno. Ex his Cæsarea semper fuit metropolis Palæstinæ sic propriè dictæ, priusquam jus metropolitani in eam provinciam sibi vindicasset. Præterea Scythopolis non erat metropolis Nicæni Concilii sæculo. Postea in metropolin erecta videtur unius Palæstinæ, ubi in tres Palæstinas divisa est Palæstina. Quod in eo fragmento dicitur, Rubensem & Berytensem metropolitanos ereptos fuisse Antiocheno, ut attribuerentur Hierosolymitano, verum quidem est, Rubensem & Berytensem Phœnices Episcopos fuisse olim, & Antiocheno paruisse Phœnicem, sed tempore Zonaræ Phœnice suberat Hierosolymitano, unde apparet permutationem aliquam fuisse factam, aut detractum aliquid Antiocheno, quod Hierosolymitano accederet. Sed id aliquanto post Iustinianum accidisse verisimile est. Nam in Concilio Hierosolymitano quod celebratum Anno Domini DXXXVI. imperante Iustiniano, Concilium illud congregatum dicitur in Ælia metropoli præsidente Archiepiscopo & Patriarcha Petro, considentibus Episcopis, qui ex tribus Palæstinis convenerant, & ad conventum pertinebant Hierosolymitani Patriarchæ. Hieronymi ætate in tantum jam potentiæ processerat Hierosolymitanus Episcopus, ut vulgo gloriaretur se in una hora mille clericos facere, ut habetur de Iohanne Hierosolymitano in Epistola Hieronymi ad Pammachium. Sed hæc hactenus.

CAPUT IX.

Reditur ad Paschasinum. Cur VI. *&* VII *Canones Nicænos allegaverit. Canonis* VI *vera versio. Leonis Papæ inconstantia, & alius ex alio prætextus. Loca Leonis ex Epistola ad Anatolium, & ad Synodum, & alios. Injuste illum de Patribus Chalcedonensibus queri: quum idem ante in Synodo Constantinopolit. sancitum fuisset. Alexandrinus & Antiochenus licet loco moti non queruntur. Posteriores leges semper derogant prioribus: præterquam in articulis fidei. Imperatores sæpe Episcopos metropolitanorum, & metropolitanos patriarcharum dignitate ornarunt. Exemplum adductum Iustiniani. Nicæna Synodus non potuit Constantinopolitani rationem habere, quum nondum esset. Leo non queritur de injuria Hierosolymitano facta. Qui Hierosolymitanus & Canones Nicænos violaverat. Vera causa aperitur cur Leo tantopere adversatus sit Constantinopolitani dignitati à Patrib. Chalcedon. confirmatæ. De Antiocheno & privilegiis illius sedis.*

NUnc tempus est revisere Paschasinum cum sua sexti Canonis allegatione, in qua tantum momentum ponunt Pontificii, ad primatum

sedi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ſedi Romanæ aſſerendum. Et ſupra quidem ſatis confirmavimus, primatum de quo ibi loquitur, unius eſſe provinciæ Romanæ cujus ille primus eſt, id eſt metropolitanus. Ex cujus primatus exemplo normam ſumpſit & regulam ſancta illa Synodus ad ceteros provinciarum primatus conformandos ac componendos. Sed jam diſpiciendum eſt, quem ad finem duos ſupradictos Nicænos Canones ſextum ac ſeptimum ita citatos allegarit Paſchaſinus. Agebatur in ea Synodo de confirmandis privilegiis ſedi Conſtantinopolitanæ, quæ jam ipſi tributa fuerant in Synodo cognomine. Satagebant ea infirmare Pontificii Legati. Quo id perſuaderent, nihil afferebant, nec vero poterant, quod eſſet probabile, præter regulas Eccleſiaſticas Nicæni Concilii. Nihil contra illas novi decerni poſſe aut debere contendebant. Digeſſerunt illæ per ordinem Epiſcopos qui primatus tenerent civitatum ampliorum. Romanus primus illic nominatus reperitur. Certe primus nominatur in citatione Paſchaſini. *Quod Eccleſia Romana in omni provincia tenuit primatum, idcirco & Aegyptus hoc habeat, ut per omnem ejus provinciam Primatus deferatur Epiſcopo Alexandrino.* Sic enim Græca vertenda: ἔχῃ τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος ὥστε τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν ἐξουσίαν. Ita legendum ἔχῃ habeat, non ἔχει. Atque ita in Latino, *Teneat autem Aegyptus*. Hoc enim valet illud τοιγαροῦν, quod Grammatici interpretantur διὰ τοῦτο propterea, propter illam cauſam. Ut vim hujus pronuntiati eluderent, quo primatus Alexandrinus juris ejuſdem ſtatuitur cum Romano primatu, ita vulgo locum illum reddiderunt. *Quod Eccleſia Romana ſemper habuit primatum. Teneat autem & Aegyptus.* Immo ſic debuerunt, ut à veritate non recederent: *Eccleſia Romana in omni ſua provincia habuit primatum. Ea de cauſa & Alexandrina parem habeat & in ſua univerſa primatum.* Primo ergo loco poſuit Romanum Paſchaſinus, nec adverſatur id Canonis ſententiæ. Ex quo enim lex & exemplar in ceteros ſumitur, merito ille primus habendus ac præcipuus. Poſt Romanum Alexandrinus recenſetur in eodem Canone. Tertius Antiochenus. Hæc in ſexto. Septimo vero ac ſubſequente Ælienſis qui & Hieroſolymitanus honorari præcipitur. Hæc ergo ſit τιμῆς ἀκολουθία quæ quartum locum honoris dat Ælienſi Epiſcopo. Nullus inter hos locus Conſtantinopolitano. Ergo contra Canones Nicænos veniunt qui Conſtantinopolitanum medium inſerunt inter Romanum & Alexandrinum, repulſo in tertium locum cui ſecundus erat debitus, & in quartum, ad quem ſpectabat tertius. Hæc ſumma concluſionis Paſchaſini, qui eam ut videtur Roma attulerat in ſcriptis ſibi à Leone Papa mandatam. In quo tamen ipſius Leonis animadvertenda eſt inconſtantia. Nam in ipſis Actis non alio conſilio Paſchaſinus poſtulat ut ſervetur Canon ſextus Nicænus inviolatus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

latus, quam ut primatus metropolitanis Ecclesiis omnibus firmarentur, ac proinde Asianæ, Ponticæ, & Thracicæ diœceseon metropolitani non cogerentur subesse Constantinopolitanæ sedi. Omnia verba Paschasini & quidquid in ea Synodo à patribus magna cum contentione requisivit, eò tendunt. Iussi ergo à judicibus propterea in medium procedere metropolitani, ut dicerent, utrum sponte an coacte agnovissent superiorem à quo & ordinarentur, Episcopum Constantinopolitanum. Cum fassi essent se sponte sua jugum subiisse, ejus præsulibus hoc satis visum est, ut de ea subjectione quæ voluntaria affirmaretur ab illis, quorum maxime intererat, sanctio super ea firmaretur, & ab omnibus subscriberetur. Volenti quippe nulla fit injuria. Hoc obturavit os Pontificiis Legatis, & ipsi adeo Pontifici. Quid enim poterant contra dicere? Si volentes se subjicere| sedi Constantinopolitanæ metropolitas pertendissent ab hoc incepto deterrere, exemplum metuebant. Quam multi enim in Occidente Episcopi metropolitanarum Ecclesiarum etiam sponte sua se subdiderunt Romano Pontifici? Hi etiam pari jure, ne hoc facerent, prohiberi potuissent. Immo quis potuisset? Aut quis color prohibendi? Ab hoc igitur depulsus prætextu Leo, alium quæsivit cur infractos Canones Nicænos eo Canone Chalcedonensi posset juste queri. Hinc omnibus suis Epistolis quiritatur violari statuta Nicænorum patrum. Qua in re? An quod metropolitarum jura parvi ducerentur, quibus suautpote eriperentur privilegia, contra Canonis Nicæni sanctionem? Atqui in subjiciendis sedi Constantinopolitanæ metropolitanis suprascriptarum trium diœceseon, nihil de eorum jure deminutum ivit Synodus Chalcedonensis, sed ipsi sua voluntate hoc permiserunt, ut essent sub potestate illius sedis, quoad ordinationes. Aliud igitur captavit quod injustæ querimoniæ causam traheret, idque meo judicio valde frivolum & futile. Nempe quod per honorem qui dabatur Constantinopolitano Episcopo, quasi regraderentur, ac suo loco cedere cogerentur Alexandrinus & Antiochenus Episcopi. Quasi multum instar esset in hac specie honoris, quam tanti facere deberent homines quos magis decebat humilitatem profiteri. Magnam scilicet jacturam & non ferendam patiebatur Alexandrinus Episcopus, quod cum secundo antea loco sederet ac subscriberet inter Episcopos, post illa πρεσβεῖα honoris concessa Constantinopolitano, cogeretur in tertio subsistere. Cur autem arripit Concilii Chalcedonensis patres, quos sub hoc prætextu acriter incuset, cum jam ante Constantinopolitanæ primæ Synodi patres idem sanxissent? An non sic legitimè potuerunt sancire? Quo minus quam Nicæni Hierosolymitano hanc prærogativam suffragiis suis largiri, ut sederet ante suum metropolitam, cui sub-

ſubeſſe de jure debebat, & à quo ordinabatur? His tamen querelis omnes implet paginas Epiſtolarum ſuarum Leo, nihilque frequentius inculcat quam infringi Canones Nicænos, recta patrum ſtatuta violari. Hoc vero non eſſe ferendum, nec id unquam ſe perpeſſurum. In Epiſtola ad Anatolium, ad Antiochenum. Anatolius in Concilio Chalcedonenſi priore loco ſederat ante Antiochenum, ex prærogativa pridem ſibi conceſſa in Concilio Conſtantinopolitano primo, quam & ſibi confirmandam curavit ſanctione Synodi Chalcedonenſis. Hoc dolens Leo Papa, acerbe cum eo expoſtulat per Epiſtolam, in qua inter alia ita ſcribit: *Doleo etiam in hoc dilectionem tuam eſſe prolapſam, ut ſacratiſſimas Nicænorum Canonum conſtitutiones confringere, tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus contulerit, quod ſecundi honoris privilegium ſedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Eccleſia proprietatem tertiæ dignitatis amiſerit, ut his locis juri tuo ſubditis omnes metropolitani Epiſcopi proprio honore priventur.* Idem in Epiſtola quam ad Synodum miſit, ut Facundus ſcribit lib. v. *Nihil aliud ſibi in eadem Synodo diſplicuiſſe pronuntiat, niſi quod Anatolius Conſtantinopolitanus Epiſcopus priore quam Antiochenus loco ſedere præſumpſit.* Atqui hoc ille ſuo jure fecit, tali privilegio honoris ſibi conceſſo ac ſuæ ſedi Canone III. Oecumenici Concilii Conſtantinopolitani primi. In ea Epiſtola quæ Epiſtolarum ejus in editionibus LXII. habetur, cetera quidem ſe Concilii decreta probare ac confirmare profitetur, illis vero non poſſe ſtatutis aſſenſum commodare quibus primatus Conſtantinopolitani Epiſcopi ſancitus eſt. In Epiſtola ad Pulcheriam Auguſtam de eadem re ſtomachosè conqueritur, & querimoniis ſuis non aliam cauſam obtendit quam Concilii Nicæni conſtitutiones, contra quas itum eſſe affirmat, in primatu decernendo Conſtantinopolitanæ ſedi. Immo falſum hunc primatum facere contra Nicænum Canonem. Nec ille Canon quidquam ſanxit contra illum primatum, ſi ſemper ſtetiſſet intra primatum honoris. Martianum Auguſtum eadem de cauſa inquietat, & deprecatur ne convelli ſinat ſtatuta Nicæna. *Privilegia*, inquit, *Eccleſiarum, ſanctorum Patrum Canonibus inſtituta, & venerabilis Synodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari.* Multa in eam ſententiam in variis ejus Epiſtolis poſita leguntur, quibus ſatiari non poteſt declamando contra Anatolii ambitum, quaſi ſibi primatum vindicarit contra inſtituta Nicænorum Canonum, quibus privilegia Eccleſiarum ſancita fuerant. Quod eſt ridiculum. Pone primatum illum contrarium eſſe ſanctionibus Nicænæ primæ Synodi, at ei ſuffragatur altera Synodus æquè Oecumenica & poſterior quæ derogare potuit priori. Atqui falſiſſimum eſt, ut jam dixi, hunc primatum ſedis Conſtantinopolitanæ Nicæni Concilii ſtatutis contravenire, quæ jura metropolitana

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

majoribus quibuſque Eccleſiis ita confirmavit, ut tamen non vetuerit aliquos honore affici præcipuo, vel ſupra illos qui primatu ac jure metropolitano fruerentur, ut in Ælienſi expreſſe hoc ipſum ſtatuerunt, & exemplum aliis, quod ſequerentur, eo modo dederunt. Et recte id ſequuti ſunt Conſtantinopolitanæ Synodi patres in primatu ſecundi loci deferendo ſedi Conſtantinopolis, id eſt novæ Romæ. Quod feciſſe eos liquet optima ratione. Immo illa ipſa vel eadem adductos quæ Romano Epiſcopo primi loci prærogativam detulerat. Nec enim alia poteſt afferri cauſa (quæ quidem vera ſit) illius primatus Romanæ ſedi delati, vel vindicati, quam urbis dignitas & magnitudo cui præſidebat. Ubi Conſtantinopolis evaſit quod erat illa, Nova nempe Roma, & imperii Orientalis ſedes, merito & talis honor ei ſuffragiis ac decretis patrum univerſæ Eccleſiæ delatus eſt, qualis veteris Romæ antiſtiti unanimi Epiſcoporum omnium conſenſu fuerat conceſſus. Narrat Liberatus Diaconus in Breviario cap. XIII. cum coram Legatis Leonis Papæ lectum eſſet, quod Synodus decreverat de privilegiis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, vehementer reſtitiſſe, nec quicquam tamen profeciſſe: *Quibus requirentibus à Concilio quid pridie fuerit ordinatum, lectis geſtis, cognoverunt, quid Anatolius conſentiente Concilio egerat, & obtinuerat. Quibus ejus præſumptioni contradicentibus, à judicibus & Epiſcopis omnibus illa contradictio ſuſcepta non eſt. Et licet ſedes Apoſtolica nunc uſque contradicat, quod à Synodo firmatum eſt, imperatoris patrocinio permanet quodammodo.* Illud profecto animadverſione dignum, non ſolum heic Liberatum, ſed etiam Leonem Papam ubique in ſuis ſcriptis egregie diſſimulare, hoc idem de primatu Conſtantinopolitani jam antea fuiſſe ſancitum Synodi cognominis conſtitutione, annis ante Chalcedonenſem circiter ſeptuaginta, ſummo conſenſu, centum ac quinquaginta patrum. Iſti vero ita ſimulant ac videri volunt, quaſi tum primum in eo Concilio Chalcedonenſi privilegia illa uſurparit, & confirmanda per Synodum impetrarit. Atqui Synodi Chalcedonenſis patres nihil aliud heîc egerunt niſi ut roborarent, quæ jampridem conſtituta fuerant decreto Synodi Conſtantinopolitanæ. Quinimmo diſertè profitentur ſe in hac re ſancienda ſequi definitiones ſanctorum patrum & præſertim Canonem, qui ipſis lectus eſt, à centum ac quinquaginta Epiſcopis. Eadem igitur ſe definire pronuntiant circa privilegia & augmenta ſedis Conſtantinopolitanæ, iiſdem cauſis permoti quibus illi priores ſanctiſſimi patres adducti fuiſſent. Quid ergo ſibi voluit Leo Papa adeo pertinaciter his patrum Canonicis ſtatutis reſiſtendo, aut qua ratione nixam dicemus ejus querelam? Nihil ipſi derogabatur. Non in controverſiam vocabant ejus primatum, ſed ſtatuebant ut ſecundus ab eo in poſterum haberetur

Con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Constantinopolitanus. Injuria facta erat Alexandrino & Antiocheno, quos removebat in ulteriorem gradum secundus locus ab altero occupatus. Atqui adprobantibus his & consentientibus quorum id maxime interfuit, ea res instituta ac stabilita duobus diversis Conciliis Oecumenicis, quibus & illi ipsi interfuere, quos sanctionis illius auctoritas quasi regradaverat. *Sed*, inquiunt Papæ defensores, *immo & ipsi Papæ id præ se ferunt, & in primis Leo ille primus, pro paterna illa ac generali sollicitudine quam Ecclesiæ impendere debent, & Canonum Ecclesiasticorum conservationi, ad ipsos pertinere ut prohibeant quidquam à quopiam attentari, quo regulæ Ecclesiasticæ convellantur atque intercidant.* Honesta sane oratio est. Sed ordine etiam ac Canone tenetur Ecclesiastico, quod de sedis Constantinopolitanæ prærogativa duobus Conciliis legitimè convocatis sancitum fuit. Nicænas contrarias esse asserunt quæ anteriores sunt. Vel hoc ipso istæ sanctiores ac firmiores videri debent, quatenus posteriores leges derogant anterioribus. In articulis fidei nihil novari aut immutari posse certum est, ubi antiqua semper novis debent prævalere. In aliis vero rebus quæ politiam spectant ac regimen Ecclesiasticum, quis dubitet in potestate semper fuisse Synodorum, varias leges condere, & prius statutis adversa & contraria post constituere, si res, si locus, si tempus id requirant? Non fixus aut immutabilis immobilisque hic ordo quo regitur Ecclesia. Pro tempore sæpe mutatus, immo & mutandus. Licuit Ecclesiæ primitivæ contra dispositionem Apostolicam, quæ Episcopos ac presbyteros eosdem fecerat, (cum in eodem corpore nomen alterum ætatis esset, alterum officii,) diversum ex his duobus nominibus ordinem facere, & Episcopos presbyteris præponere. Unde illud Hieronymi: *Episcopi noverint se magis consuetudine quam jure divino presbyteris esse majores.* Quid tergiversamur? Quis metropolitanos ceteris Episcopis imposuit, cum pares sint ab institutione omnes Episcopi? Nonne Ecclesiæ auctoritas? Nec enim ut puto jure divino constituti supra Episcopos Episcopi, nempe metropolitani. Quæ denique ratio aut ordinatio in Ecclesiam induxit, ut patriarchæ essent ac dicerentur qui pluribus imperarent metropolitanis? Quod sæpe imperatores suo jure fecerunt ac propria potestate, ut Episcopos metropolitanorum, metropolitanos patriarcharum dignitate ornarent, an non hoc licere judicabimus multis sanctissimis Episcopis in unum legitimè congregatis, & unanimiter in eamdem sententiam ad aliquid sanciendum conspirantibus? Iustinianus potuit Episcopum primæ Iustinianæ non solum metropolitanum facere, sed etiam Archiepiscopum ac Patriarcham, multas illi assignando provincias, quæ Sirmiensi primum, deinde & Thessalonicensi fuerant subjectæ. Nec dicendum præter jus sibi debitum &

ultra suæ potestatis mensuram hunc morem sibi vindicasse Imperatores. Cum enim Imperator summus sit arbiter ac moderator civilis regiminis, quid in Ecclesiastico illi permittatur, non difficile est adjudicandum, scientibus per omnia fermè Ecclesiasticæ formam administrationis ex typo civili fuisse constitutam. Non sic tamen pugnabimus. Quæremus qua in re prærogativa Constantinopolitano antistiti tributa derogaverit Nicænæ regulæ statutis. Nihil Nicæna Synodus de Constantinopolitana sede decrevit in sanciendis & confirmandis Ecclesiarum privilegiis. Nec sane potuit. Vicesimo Constantini anno ea Synodus habita, quando & vicennalia imperii ejus celebrata sunt. Septem post annis condi cœpta ab eodem principe Constantinopolis. Byzantium antea erat, cujus Episcopus Heracleensi suberat. Non itaque poterat Constantinopolitani Episcopi meminisse Nicæna Synodus, qui nondum erat. Cui porro dubium est, quin si eo tempore fuisset, rationem ejus habituri fuerint illius Synodi patres, respectu dignitatis regiæ urbis? Sanè duæ sequentes Synodi, æquè Oecumenicæ, æquè orthodoxæ rationem ejus habuerunt, & prærogativam ex honore sedis regiæ promeritam ei detulerunt. Sed Synodos istas hac parte non probarunt Episcopi Romani. Hæc vero vis est ac tyrannis, si quodlibet uni liceat, quod plures decreverint, improbare, nulla edita probabili causa quamobrem id faciat. At vero etiam rationem attulerunt, & quidem maximè plausu excipiendam. Ideo enim contradixisse jactitant, quod contra constituta Nicænorum Canonum veniret illa novatio, quæ veteribus Episcopis sua ereptum ibat privilegia quæ recenti huic transcriberet. Quid si nec propositum illi Synodo fuit ut ordinem inter Episcopos poneret, ac sessionum prærogativas temperaret? Nihil profecto minus quam hoc cogitavit, ut præscriberet quo gradu quisque esse deberet, & quis priorem, quis sequentem locum obtineret. Primatibus ac juribus metropolitanorum firmandis factæ illæ sanctiones, quas Synodus edidit. Alexandriæ Episcopum idcirco nominavit, quia causam ille huic sanctioni dedit, quod possessione sui primatus ac metropolitani juris pelleretur à Meletianis. Romanus ideo quoque nominatus, quia sumptus ad hoc velut antiquissimus, ac dignitate potior, plenoque ac nunquam turbato jure potitus, qui ad regulam ceteris faciendam proponeretur. Antiochena similiter ea de causa ibi nominatim memorata Ecclesia, quia amplissima urbs foret totius Orientis. Plurimum autem valere debent à majori petita exempla in minorem, cum utrique æqua potestas decernenda est. Sed dicet aliquis, vel hunc ordinem heîc intelligendum, & tantum non à Synodo clare expressum, dum majorum urbium Episcopos ob id solos, ac priores nominibus suis declaravit, ut ostenderet

deret primatū illis deberi supra ceteros quos in turba posuit innominatos. Fateor id quoque, si qua res prælationis honorem inter Episcopos discrevit, urbium amplitudinem unicè in hoc valuisse, nec alio jure subnixos fuisse illos Episcopos, qui aliquam sibi inter pares prærogativam sumpserunt. Propterea Constantinopolis, ubi inter urbes Orientis caput cœpit attollere, nec solum amplissima haberi, sed prima, sed Regia, totiusque adeo imperii metropolis, jure suo potuit & in Ecclesiasticis sibi primas vindicare, quas in civilibus sine controversia obtinuit. Hoc sequutos se esse professi sunt patres duarum œcumenicarum Synodorum, qui primatus honorem ei contulerunt ut novæ Romæ, sed post veterem, secundum. Nec enim alia causa fecit, prima ut esset illa Vetus, nisi hæc ipsa, quæ secundam constituit Novam. illa imperaverat, hæc imperabat. Quod & ex professo testati sunt sacratissimi patres in utraque Synodo. Hieronymus in Epistola ad Euagrium, cum docere vellet Episcopum ab Episcopo ordine ac merito non differre, in comparatione commisit potentissimos cum abjectissimis. In potentium censu primum nominavit Romanum, secundum Constantinopolitanum, tertium Alexandrinum: *Ubicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem est meriti, ejusdem & sacerdotii.* Vides ordinem ab eo servari quem præscripserunt scita patrum. De Antiocheno reticet, quem sciebat secundo loco sedisse ac subscripsisse post Hierosolymitanum, tam in Concilio Nicæno, quam in Constantinopolitano primo. Hoc enim ordine subscripserunt in isto Episcopi, *Nectarius Constantinopolitanus. Timotheus Alexandrinus. Cyrillus Hierosolymitanus. Zenon Tyrius. Meletius Antiochenus.* Frivolum igitur illud ac futile quod Leo in Epistolis arguit, an argutatur potius, contra Synodi præscripta Antiochenam Ecclesiam tertiæ dignitatis proprietatem amisisse, cum nihil de eo determinasset Synodus, nec tertiam sedem Antiocheno adjudicasset. Sed profecto mirum est Leonem Nicænos Canones ad ravim usque inclamare, in persona Constantinopolitani Episcopi, & eorumdem contemptum tam leviter ferre in persona Hierosolymitani, de quo ne verbo quidem uno unquam questus est. Si tanta cura, ac tam anxie, tam exacte servandum, quod sancti illi patres constituissent, admonet, inculcat, increpat, cur non in omnibus parem adhibet diligentiam? Cur ab uno patitur violari, quod ab altero non fert vel tantillum attentari? Cur partem earum regularum conculcari permittit, qui adeo religiosum vindicem in omnibus asserendis promittit? Et, quis autem magis infractor Nicænorum Canonum, ille qui nondum erat quo tempore sanciti fuerunt, an is qui adeo præfractè & exertè limites sibi à Synodo positos transcendit, ut aliena jura

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

jura usurparet? Nonne disertissimis verbis septimo Canone Nicæni patres sanxerunt, ut jus integrum metropolis maneret penes Cæsariensem Episcopum Palæstinæ, cum honor solus decernebatur Hierosolymitano? Atqui videmus in illa ipsa Synodo Chalcedonensi, quam Leo gravissimè fert primatum, priore jam Synodo delatum Constantinopolitano, confirmasse, Hierosolymitanum cum Antiocheno pacisci de tribus Palæstinis retinendis, excluso suo metropolitano. Cur hoc tacitum tulit? Ubi Leo tunc erat patronus ac defensor Nicænarum regularum tantus ac tam vehemens? Liberatus Diaconus in Breviario cap. XIII. de Concilio Chalcedonensi: *Septimo quoque secretario tres actæ sunt causæ, propter quod tres ejus computantur actiones. Prima est qua firmata sunt quæ convenerunt inter Maximum Antiochenum, & Iuvenalem Hierosolymitanum Episcopos, ut duæ Phœnices & Arabia dependerent à sede Antiochena, ab Hierosolymitana vero tres Palæstinæ.* Nullam tum de hac conventione ac divisione provinciarum factam & editam esse Canonicam sanctionem à patribus in ea Synodo congregatis satis constat. Quæ tamen ibi gesta sunt rata habuit Romanus Pontifex. Nihil enim ex Epistolis ejus colligi potest, quo ea infirmasse ostendatur. Meminit quidem in Epistola LXII. ad Maximum Antiochenum usurpationis Hierosolymitani Episcopi, qua sibi Palæstinæ primatum Ephesini Concilii decreto dari studuerat, multum resistente Cyrillo, sed quid suæ fuerit sententiæ, cum super hoc negotio interpellatus esset à Cyrillo, non aperit. Verba hæc ejus sunt: *Sicut etiam in Ephesina Synodo quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuvenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ provinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentitia scripta firmare. Quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus merito perhorrescens scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicavit & sollicita prece multum poposcit ut nulla illicitis conatibus præberetur assensio.* Sed demus condemnasse tunc Leonem cum Cyrillo improbam Hierosolymitani Episcopi cupiditatem, quod tamen non apparet, quid postea idem Leo tacuit cum Synodus Chalcedonensis firmaret quod respuerat & irritum esse voluerat Ephesina? Cur in pari causa dispar hujus Papæ judicium proditur? Cur denique in eodem crimine, *Dat veniam corvis, vexat censura columbas?* Nulli Canones Hierosolymitano Palæstinæ provinciæ primatum dederunt, sola usurpatione vindicatum. Hunc tamen habet ratum ac tacita assensione probat. Canones duorum Conciliorum primatum assignarunt Constantinopolitano Episcopo. Cur in irritum hoc vocari vult, & cassum haberi? Quid est quod Hierosolymitanum, per aliena detrimenta augescere patiatur contra manifestam Ecclesiasticæ regulæ, quam propugnat, sententiam? Constantinopolitani vero incrementa malignis

oculis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

oculis carpit, ac ferendà non putat? Palam eſt aliquid eſſe quod apertè indicare non audet. Id ex Conſtantinopolitano metuebat, quod in Hieroſolymitano, quantumvis alienis increſceret damnis, quamlibet in altum ſurgeret, non erat timendum. Periculoſius videbatur & præjudicium non parvum creaturus antiquæ Romæ, qui novæ concederetur primatus. Urbem eam extolli non poterat pati, quam æmulam jam ſuæ videns ex imperii ſede & amplitudine, Eccleſiaſticæ etiam poteſtatis prærogativa adæquari nolebat, veritus ne parem primò, mox & ſuperiorem cogeretur agnoſcere. Noverat quid animorum ſolerent ſumere, quos ſuperbiæ flatus, ex urbium ſuarum magnitudine vel plebeii ac vulgares Epiſcopi. Quantum in hoc futurum faſtum, quam non ferendum, ſi ad Regiæ civitatis majeſtatem etiam accederet Synodi auctoritas principatum deferentis? Hæc ſecum pectore intimo volutans premebat Leo. At palam obtendebat Nicæna ſtatuta quæ inviolabili fixa decreto temerari nolle dictitabat. Hæc fruſtra ab illo ac nulla ratione jactata cuivis manifeſtum eſt. Hoc rectum erat dici de illis Canonibus, qui fidei definitionem continerent, non de his qui politiæ inſtitutionem ſpectarent. Quatenus his ſtandum ſit, ipſi de ſe præſcribunt, cum παράδοσιν ἀρχαίαν, & ἀρχαῖα ἔθη à ſe confirmari declarant. Quis ergo ambigat quin nova introduci poſſit ac ſimilis conſuetudo, præſertim ſi eadem cauſa emerſerit, quæ priorem illum induxerat morem, & ex more jus fecerat? Ecce nova ſurgit Roma, ſedes & ipſa imperialis. cur non & ipſi idem honor habeatur qui veteri habitus fuit, tam in civilibus quam in Eccleſiaſticis cauſis? Ceterum Papæ Romani videri ſemper voluerunt non ſe urbis dignati primatum ſuum debere, ſed Petri merito. De quo inferius dicetur, an hoc ab ipſis verè prædicetur. Iuſtior querela Leonis foret de Metropolitanis ſedi Conſtantinopolitani ſuppoſitis ac per hoc honore ac jure Metropolitano privatis contra inſtituta Nicæna; niſi jam tum receptus hic mos eſſet, atque etiam Synodalibus ſanctionibus comprobatus. Invaluerat quippe per ea tempora hic ambitus quaſi legitimus, ut præcipuus ac primus diœceſeos metropolitanus reliquis præſideret metropolitanis, eoſque ordinaret. Non novum id fuit in Conſtantinopolitano, nec ab illo vel primo, vel ſolo uſurpatum. Trium Palæſtinarum metropolitanos ſibi ſubjecerat Hieroſolymitanus, cui jus metropolitanum denegarat Synodus Nicæna. Nec ſecus quid fuit de Antiocheno. Unius provinciæ eum metropolitanum conſtituunt Nicænæ regulæ, non totius diœceſeos Orientis Patriarcham, ut Innocentius exiſtimavit. Quod ſi jam tum Orientis univerſi provincias ſub auctoritate ſua habuiſſet, Palæſtinæ quoque metropolitas, ipſumque adeo Hieroſolymitanum, eadem diœ-

ceſeos ratio ſedi ejus ſubdidiſſet. Quis enim negat, Palæſtinam fuiſſe provinciam diœceſeos Orientalis, & quidem primam? Antiochia tamen, quia urbs maxima erat univerſæ diœceſeos, ſedes fuit Comitis. Cum igitur Nicæni Concilii ætate, immo etiam & ſtatuto, ſinguli Orientis diœceſeos metropolitani ſuas provincias pari jure regerent, nec alius ab alio penderet, evenit ut duo ſimul contenderint ad principatum diœceſeos occupandum, diverſis ex cauſis. Antiochenus privilegio urbis nitebatur, in tota diœceſi facile principis. Hieroſolymitanus urbis etiam prærogativam prætendebat, ſed purè Eccleſiaſticam, præterea & Synodi decreto firmatam. Sic cum uno tempore quaſi carceribus emiſſi pariter in illo ambitus ſpatio decurrerent, diœceſin partiti ſunt; Hieroſolymitanus Palæſtinas tenuit, Antiochenus ceteras provincias ſub nomine Orientalis diœceſeos. Hac cauſa factum ut Antiocheni Eccleſiaſtica diœceſis typum civilem diœceſeon ſequi per omnia, & integrum obtinere non potuerit. Leo in Epiſtola ad Maximum Antiochenum plane indicat, unius tantum eum provinciæ metropolitam eſſe ex Nicænis conſtitutis. Sic enim ſcribit: *Neque ullo modo ſinas in Orientalibus Eccleſiis, maximeque in his quas Antiochenæ ſedi ſacratiſſimorum Patrum Nicæni Canones deputavere, ab improbis hæreticis Euangelio reſultari, & vel Neſtorii, vel Eutychetis dogma defendi.* Planum ex his innuere Leonem unam duntaxat provinciam per Nicænos Canones Antiocheno deputatam. Monet tamen eum ut in omnibus Orientalibus eamdem curam, & operam exhibeat, quia ſciebat privilegio tunc temporis ab omnibus primoribus diœceſeon Epiſcopis uſurpato, omnes provincias Orientis eum vindicare. De eo ſuo privilegio ſcripſerat ad Leonem Antiochenus, ut per illum firmaretur ſatagens. Quod ex his verbis Leonis in Epiſtola qua ei reſpondet, intelligitur: *Vnde quum aliquid pro Antiochenæ Eccleſiæ privilegiis dilectio tua agendum eſſe crediderit, propriis litteris ſtudeat explicare, ut & nos conſultationi tuæ abſolutè & congruè reſpondere poſſimus.* Aſtutè diſſimulat Leo quaſi neſciret qua in re conſiſterent privilegia illa Antiochenæ Eccleſiæ, quæ Maximus illius ſedis Epiſcopus ab eo firmari petebat. Quod profecto mirum eſt, cum Innocentius Leone anterior in Epiſtola ad Alexandrum Antiochenum, quaſi ex Nicenorum Canonum decretis pronuntiarit, metropolitanos Orientales ab eo jure ordinari ſingulari. Sed melior interpres Nicænorum Canonum, ut apparet, Innocentio Leo. Ceterum cum hic Leo connivere manifeſto deprehendatur uſurpationibus, Antiocheni & Hieroſolymitani Epiſcoporum, quas & tacito aſſenſu comprobare videtur, cur in Conſtantinopolitano eas tam ſevere & acriter exagitaret, & infirmari ſtuderet, ratio non erat, niſi illa eſſet quam diximus. Et favorabilior quidem Conſtanti-

stantinopolitani causa. Nam duorum Conciliorum definitionibus in Canonem digestis indultum ac confirmatum habuit privilegium. Nulli autem Canones de privilegiis Antiocheni & Hierosolymitani fuerant promulgati. Gestis tantum Synodalibus ea res comprobata tenebatur: Contrarios habebat Nicænos Canones expressos. Nihil tale Constantinopolitano adversabatur. Nec enim adversus eum factæ videri poterant sanctiones, quæ quo tempore conditæ fuerunt, ipse non erat.

CAPUT X.

Collectio hactenus dictorum; Nicænorum Canonum tempore, imo & constitutione omnes metropolitanos fuisse æquales. Romano nihilo plus fuisse juris in cæteros ac reliquis in ipsum. Tempore Synodi Chalcedonens. jam alia consuetudo invaluerat, quæ Patriarchas Metropolitanis superiores introduxerat. Constantii Imp. dialogus cum Liberio Rom. repetitus ex Eusebio. non defendit Liberius universalem Papæ Romani potestatem. Ammiani Marcellini locus de Athanasio & Liberio. Major plurium Episcoporum auctoritas quam unius etiam Romani: potior Romani quam alterius cujuslibet. Hieronymi dicta. potestatem multum differre ab authoritate. Constantinopolis nova Roma: Græcis patribus ὅλου τοῦ κόσμου μητρόπολις. Synodus Arelatensis prima. Diœceses quid ipsis sonent. Urbs Roma & Ῥωμαίων πόλις pro provincia urbicaria. Distinguitur ab Italia. Epistola Liberii apud Socrat. lib. 4. c. 12. inscriptio falsi arguitur ex ipsa Epistola. Diœcesis Episcopi, pro cujuscunque territorii Iurisdictione ad unius civitatis Episcopum pertinente. Arelatensium patrum Epistola ad Romanum. Domine & Domine frater. Nuper decretum ut Cardinales eminentissimi appellarentur. Subscriptionum ordo in Concilio Arelatensi illo ventilatus & causa indagata. Concil. Taurinensis Can. v. Conclusio eorum quæ hactenus dicta & probata.

QUod ex longa hac tractatione concluditur, hoc nimirum est. Nicænorum Canonum tempore, immo & constitutione omnes fuisse metropolitanos æquales, nec plus quam in unam provinciam jus suum singulos exercuisse. Omnes denique αὐτοκεφάλους extitisse, in eadem dignitate positos, pari quoque potestate suas provincias rexisse. Romanum suam quoque habuisse provinciam metropolitanam quam æquo jure cum aliis gubernaret. Nihilo plus illi in ceteros fuisse juris, ac reliquis in ipsum esset, excepto loco priore, & auctoritate potiore. Idque luce clarius prodi ac probari Nicæni illius Canonis sexti sententia, qui jura metropolitana Episcopi Romani tanquam in exemplar proposuit, ut ad ejus typum sua metropolitanis omnibus privilegia conderentur, ac confirmarentur. Hoc itaque intellexit, æquè solidum jus ac plenum metropolitanorum cuiq; in sua provincia fuisse, ut Romano esset in sua. Quod jus non integrum haberent, si alium supra se institutum agnoscerent ex cujus arbitrio ac nutu penderent. Si Leo

Papa hoc nomine primus, metropolitanos, quos ſedi Conſtantinopolitanæ ſubjecit Chalcedonenſis Synodus, ex eo jus ſuum & honorem perdidiſſe interpretatus eſt, idque fieri contra præſcriptum Nicænorum Canonum optimè ſenſit, quid non ejus ſententiæ accedimus? Aut quis aliter ſentiens poſſit putare minus deceſſurum privilegiis ac juri metropolitanorum, ſi alii ſedi quam Conſtantinopolitanæ ſubjaceant, ſi denique Romæ veteris throno potius pareant quam Novæ? Aurea illa verba ſunt Leonis ad Anatolium quibus ipſius ambitum ſeveriſſime caſtigat, & mentem Nicænarum conſtitutionum apertiſſimè elucidat: *Doleo etiam in hoc dilectionem tuam eſſe prolapſam, ut ſacratiſſimas Nicænorum Canonum conſtitunes conareris infringere, tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſecundi honoris privilegium ſedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Eccleſia proprietatem tertiæ dignitatis amiſerit. Vt in locis juri tuo ſubditis omnes metropolitani Epiſcopi proprio honore priventur.* Iudicabat Leo, & veriſſimè judicabat infringi ac convelli Nicęnos Canones, ſi tolleretur æqualitas inter metropolitanos. Sed alia conſuetudo per illa tempora invaluerat, quæ patriarchias metropolitanis ſuperiores, immo & pluribus ſimul metropolitanis præſidentes introduxerat. Quem dignitatis in Eccleſia eminentiſſimæ, ſed novæ gradum tum quoque uſurpavit Conſtantinopolitanus, cum ab aliis uſurpari paſſim videret per Orientem, ut ab Antiocheno & Hieroſolymitano. Exinde diœceſeon primates & Exarchi, iidemque patriarchæ innoteſcere cœperunt, quorum nomen inauditum Nicænæ Synodi ætate conſtat. Quod ſi ejuſdem Synodi ſæculo præter proprium jus metropolitanæ provinciæ, & primatum ordinis inter metropolitanos, aliquid amplius ſibi Romanus adrogaſſet, quod Eccleſiæ univerſæ procurationem ſpectaret, non omiſiſſet ſanctiſſima illa Synodus de eo admonere, ac ſtatutis ſuis id confirmare. Cum non fecerit, quis inficias eat nec fuiſſe faciendum, ſed nec cauſam interveniſſe cur fieret? Quis non videt minime dici poſſe ſua jura integra ac ſolida procedere Metropolitanis, ſi ab alio, cujus eſſet ſumma poteſtas, dirigendi ac regendi eſſent? Quis etiam non ſentit, non perſpicit, hoc Synodi menti & Canonis intellectui ita contrarium exiſtere, ut nihil magis? Quippe decernit Synodus illo Canone, paria privilegia, pares primatus, atque eamdem omnino poteſtatem omnibus metropolitanis ac Romano. Ecquis vero ignorat Romanum in ſua provincia neminem habuiſſe ſuperiorem? Nec igitur alius quilibet metropolitanus, cui æqua conceditur ac Romano poteſtas, quemquam habere ſuperiorem debeat, ne ipſum quidem Romanum. Non alio tum more ac jure uſam fuiſſe Eccleſiam plus quam certum eſt. In dialogo Conſtantii Imperatoris cum Liberio Papa Mediolani habito, cum adigere vellet Imperator

perator ad ſubſcribendum condemnationi Athanaſii, inter alia ſermonis ejus ad Liberium hæc verba leguntur: *Tantane orbis terræ pars, Liberi, in te reſidet, & tu ſolus homini impio ſubſidio venire, & pacem orbis ac mundi totius dirimere audeas?* Quid ad hæc reſpondit Liberius? En tibi. *Eſto quod ego ſolus ſim. Non tamen propterea cauſa fidei fit inferior. Nam olim tres ſolum erant reperti qui Regis mandato reſiſterent.* Ita quidem hæc reddita ſunt Latinè ex Græcis Theodoreti quæ habentur lib. II. cap. XVI. ejus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Pro iſtis autem Latinis, *tantane orbis terræ pars, Liberi, in te reſidet*, ſic in Græcis ponitur, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε Λιβερίῳ πόσον εἶ μέρος τῆς οἰκουμένης, ὅτι σὺ μόνος συναίρῃ ἀνθρώπῳ ἀνοσίῳ, καὶ τῆς οἰκουμένης τὴν εἰρήνην, καὶ ὅλου τοῦ κόσμου λύεις; id eſt, *Quota pars es*, vel *quantula pars es orbis, ut tu ſolus impio homini venias adjutor, & orbis totiuſque adeo mundi pacem ſolvas.* Paulo quoque aliter reſponſionem Liberii Græca exhibent: οὐ διὰ τὸ εἶναί με μόνον ὁ τῆς πίστεως ἐλαττοῦται λόγος. id eſt: *Quod ſolus ſum non propterea minor eſt fidei cauſa*; vel, *minoratur fidei cauſa*, ut loqueretur Tertullianus. Vide quantum interſit ad fontes recurrere. Non quod Græco ſermone habitum eſſe olim cenſeam illud Conſtantii & Liberii colloquium, ſed quia Græcè tantum extat ſcriptum, ex quo verſionem eam nobis dederunt Pontificii. Quos tamen fatendum nihil magnopere profeciſſe vim aliquam verbis addendo, qua ſermo Græcus caret. Quota orbis pars es, inquit Conſtantius ad Liberium, ut ſolus improbare audeas, quod omnes probarunt? Ubi illa univerſalis Romani Papæ poteſtas? Aut eam non credidit Conſtantius, aut coram Conſtantio non auſus eſt aſſerere Liberius. Sed cur non auſus eſſet? Propoſito exilii metu, non deterretur quin reſiſtat Imperatori in protegendo Athanaſio. An putamus minus illi fuiſſe animi, aut libertatis ad ſuum in Eccleſiam univerſam principatum tuendum, qui tam fortiter alienam cauſam defendit? Quid illi pejus potuiſſet accidere ab imperatore, ſi & ſui privilegii inſtitiſſet agere patrocinium? Immo hic locus erat opponendi Conſtantio ſupremam auctoritatem, qua unus Romæ Epiſcopus plus quam ceteri omnes in unum congregati poſſet. Ceteri Epiſcopi Athanaſium condemnarunt, ego ſolus abſolvo. Quid amplius requirebatur? Unus contra omnes, qui ſupra omnes. Hodie cum aliquid in Concilio univerſali ex omnium ſententia decretum fuit, niſi ratum habeat Epiſcopus Romanus, irritum fit. Cur non id olim obtinuit, ſi pari tum poteſtate jure uti potuit? Non uſum eſſe ex his clarum eſt. Dixerat Conſtantius. *Quantula pars orbus in te reſidet Liberi?* Cur non reſpondebat Liberius, *immo totius orbis in me reſidet?* Et cui dubium eſt quin ad hunc modum reſponſurus fuerit, ſi hanc ſummam in Eccleſia poteſtatem, quam nunc habet, tunc habuiſſet? Simpliciſſime hanc rem narravit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Ammianus Marcellinus lib. XV. cui & fidem haberi par est, nullo ut pote partium studio, nec favore in hos quam in illos propensiori, ut homini à religione Christiana alieno, & sine fuco id quod gestum est inter diversi sacramenti homines explicanti. De Athanasio ibi loquitur: *Hunc per subscriptionem abjicere sede sacerdotali, paria sentiens cæteris, jubente Principe, Liberius monitus perseveranter renitebatur, nec visum hominem, nec auditum damnare nefas ultimum sæpe exclamans, apertè scilicet recalcitrans imperatoris arbitrio. Id enim ille Athanasio semper infestus, licet sciret impletum, tamen auctoritate quoque, qua potiores æternæ urbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti.* Si scisset hic historicus Episcopi Romani supremum tum in Ecclesiam fuisse imperium, non id tacuisset, nec satis habuisset dicere auctoritate potiores esse æternæ urbis Episcopos. Et notanda illa Ammiani: *Id enim ille licet sciret impletum.* Synodus condamnaverat Athanasium, & id quod voluerat Constantius, erat impletum, auctoritate tamen Episcopi Romani etiam firmari cupiebat eam condemnationem, ut sic acceptior esset. Hoc est quod dicit Constantius in illo dialogo quem cum Liberio habuit: τὰ ἤδη τύπον ἐσχηκότα ἀναλύεσθαι ἀδύνατόν ἐστι· τῶν γὰρ πλειόνων ἐπισκόπων ἡ ψῆφος ἰσχύειν ὀφείλει. σὺ μόνος εἶ ὁ ἀντιποιούμενος τῆς φιλίας τοῦ ἀνοσίου ἐκείνου. *Res de quibus constituta est formula infringi nequeunt, siquidem plurium Episcoporum rata debet esse sententia. Tu solus impii illius amicitiam complexaris.* Major est plurium Episcoporum auctoritas quam unius, etiamsi ille sit Romanus. At Romani potior est quam alterius cujuslibet. Hinc scripsit Hieronymus ad Euagrium: *Si auctoritas quæritur orbis, major est urbe. Vbicunque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem est sacerdotii.* Et paulo post eamdem continuans sententiam: *Sed dicis, quomodo Romæ ad testimonium Diaconi presbyter ordinatur? Quid mihi profers unius urbis consuetudinem? Quid paucitatem de qua ortum est supercilium, in leges Ecclesiæ vindicas?* Unius urbis consuetudinem licet Roma sit, ad legem faciendam universæ Ecclesiæ, prævalere non debere testatur. Scribit ibidem *potentiam divitiarum, & paupertatis humilitatem, sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facere. Omnes Apostolorum successores esse.* Paulo ante dixerat: *Nec altera Romanæ urbis Ecclesia, altera totius orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes Barbaræ nationes, unum Christum adorant, unam observant regulam veritatis.* Notissimum est per hæc omnia id illum velle, ut unam fidem, unam doctrinam & unum cultum omnes Ecclesiæ tenent toto orbe diffusæ, ita omnium Episcoporum qui præsunt Ecclesiis, unum esse meritum, idem sacerdotium, parem dignitatem. Romano hoc præcipuum dari, ut tanquam primi inter pares, prior quoque sit & major auctoritas. Plurimum

differr

differre noſcitur poteſtas ab auctoritate. Illa ſuperioris eſt in inferiorem: hæc in pares & æquales. Severus lib. III. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: *Ab hoc initio illecti principis, extulere animos Arriani, poteſtate Regis uſuri, ubi auctoritate ſua parum valuiſſent.* Qui auctor eſt alicui, ut faciat dicatve aut ſequatur aliquid, is conſulit, monet, hortatur pro eo, quo valere creditur, conſilio ac prudentia, vel etiam quod majoris ſit meriti ac dignitatis. Inde *auctoritas* Græcis ἀξίωμα. At qui poteſtatem habet, pro jure ſuo jubet atque imperat. Non ſola auctoritate, ſed poteſtate ſubnixus intelligitur Epiſcopus in preſbyteros ac reliquum ſuum clerum, metropolitanus etiam ſi forte in ſuffraganeos Epiſcopos. Nam ἐξουσίαν dat illis ac decernit Nicæna Synodus. Patriarcha etiam in metropolitanos, ubi hic gradus introductus fuit, quia juriſdictionem habet Eccleſiaſticam, etiam poteſtatem habere cenſendus eſt. At Epiſcopus in Epiſcopos quatenus tantum Epiſcopus, ſola præeminet auctoritate: metropolitanus in metropolitanos: Patriarcha in Patriarchas. Sic potior auctoritate Epiſcopus Romanus inter collegas ac conſortes ſuos, ſive de metropolitanis intelligas quamdiu ſoli fuere metropolitani, ſive patriarchas accipias, ubi Eccleſiæ gubernaculis hæc nomina adſumi cœperunt. Athanaſius duplici nomine commendat Epiſcopi Romani auctoritatem potiorem in perſona Liberii, quod Apoſtolicam ſedem teneat, & quod Roma metropolis ſit Romani orbis. In Epiſtola ad Solitarios: ἀλλὰ καὶ μέχει τῆς ἐκεῖ τὴν μανίαν ἐξέτειναν, καὶ οὐχ ὅτι Ἀποστολικὸς ἐστὶ θρόνος ᾐδέσθησαν, οὐδ᾽ ὅτι μητρόπολις ἡ Ῥώμη τῆς Ῥωμανίας ἐστίν. Quod Apoſtolica ſedes eſt, hoc commune habuit cum multis. Quod caput orbis Romani Roma, tantiſper hoc velut proprium ſola poſſedit, quamdiu non altera fuit, quæ in conſortium veniret hujus poſſeſſionis. Hæc Conſtantinopolis, quam & *Novam* dixere *Romam*, & Romani ſimul orbis primam & principem. Chryſoſtomus eam ὅλης τῆς κόσμου μητρόπολιν vocat in Homilia de verbis Eſaiæ. Theodoretus illo prior lib. IIII. Hæreſeon de Neſtorio: τὴν κατὰ Κωνσταντινούπολιν τῆς ὀρθοδόξων καθολικῆς ἐκκλησίας τὴν προεδρίαν πιστεύεται, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. En qui Conſtantinopolitanæ urbi præſidet, eumdem quoque totius orbis præſulem conſtituit. Sed hæc infra ſuo loco commodius repetentur, plenius diſcutienda. Quod huc pertineat, ſatis eſt ut ſciamus Romanum Epiſcopum ex Nicænæ Synodi auctoritate ſuæ tantum provinciæ metropolitanum cenſeri, quæ Romana & urbicaria dicta eſt. Ceteris metropolitanis per eamdem Synodum paria jura ac privilegia decerni. Proinde nihil Romano relinqui, quo ſupra alios ejuſdem poteſtatis ac juris conſortes ſe efferat ac ſuperbiat, præter honoris primatum. In Concilio Arelatenſi primo quod celebratum eſt decem plus

minus annis ante Nicænum, Episcopus Romanus majores tenere diœceses dicitur in Epistola Synodali Episcoporum: *Placuit etiam, ante quam ad alios, ad te qui majores diœceses tenes, ac per te potissimum omnibus insinuari.* Non heic fingendæ aut cogitandæ diœceses, quales tum in civilibus notæ, nondum etiam in Ecclesiasticis, quæ plures complecterentur provincias. Hic diœcesis ponitur pro parœcia, vel territorio Episcopi. De metropolitana igitur provincia Episcopi Romani heic accipiendum, in qua multæ diœceses, & quidem plures quam in qualibet alia provincia metropolitana, etiamsi vel amplissimam ac latissimè fusam sumas, qualis fuit Alexandrina. Paucæ in ea civitates alicujus nominis ac claritatis. Oppidula tantum minuta ac vicos habebat, exceptis paucis, quarum pleræque à presbyteris regebantur. Adeo ut Ecclesiæ Historiæ scriptores prodiderint, id etiam adtestante Hieronymo usque ad Dionysium & Heraclam Alexandrinum, qui annis centum plus minus vixere ante Nicæni Concilii convocationem, plures presbyteros per totam Ægyptiacam provinciam, unum ex suo numero solitos eligere Episcopum, qui in Alexandrina urbe præsideret. In Concilio Nicæno, ex tribus Ægypti provinciis decem tantum & novem subscripsere Episcopi. Nec plures admodum fuisse liquet. At longe plures habuit provincia Episcopi Romani, urbicaria ac Romana quaquaversum centesimo ab urbe lapide terminata. Concilio Romano secundo sub Silvestro, centum ac triginta novem Episcopi interfuisse dicuntur, *ex urbe Roma vel non longe ab illa.* Per urbem Romam intelligi necesse est etiam provinciam urbicariam vel Romanam. Nam sub urbis appellatione, cum quæstio erat de jurisdictione præfecti, plerumque moris fuit, & totum urbicarium tractum quo usque urbica jurisdictio extendebatur, comprehendi. Quo nomine urbs etiam solebat distingui ab Italia, cum sub urbis vocabulo etiam censerent urbicam regionem, quæ sub Præfecti urbis jurisdictione fuit. Romanam ab Italia sic separatam invenies in vita Probi apud Vopiscum: *Posteri Probi vel odio invidiæ vel timore Romanam refugerunt, & in Italia circa Veronam & Benacum, & Larium, & in his regionibus larem locaverunt.* Eodem modo & in Ecclesiasticis τὴν Ῥωμαίων πόλιν. sæpe & τὴν Ῥωμαίων pro Romana provincia legere est. Ut apud Theodoretum lib. II. cap. XV. ex Apologia Athanasii: ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης Λιβέριος, καὶ Παυλῖνος ὁ τῆς μητροπόλεως τῶν Γαλλιῶν, καὶ Διονύσιος ὁ τῆς μητροπόλεως τῆς Ἰταλίας, καὶ Λουκίφερος ὁ τῆς μητροπόλεως τῶν κατὰ Σαρδινίαν νήσων. Omnes hi metropolitani quorum & metropoles nominatim exprimuntur, excepto Romano, cujus provincia Romana subintelligitur nomine Romæ. In Epistola Hosii apud Gelasium in Actis Concilii Nicæni: Ὅσιος ἐπίσκοπος Κορδούβης τοῖς κατὰ Ῥώμην, καὶ Σπανίαν,

Σπανίαν καὶ Ἰταλίαν πᾶσαν, καὶ ταῖς ἐν λοιποῖς ἔθνεσιν ἐκκλησίαις. Per urbis Romæ Ecclesias quæ discernuntur ab Italicis, etiam Romanæ provinciæ Ecclesias audiendas patet. In Edicto Aureliani apud Eusebium hoc clarissime demonstratur, his verbis: Βασιλεὺς ὁ Αὐρηλιανὸς τούτοις νεῖμαι προστάττων τὸν οἶκον οἷς οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος ἐπιστέλλοιεν. Italiæ Episcopos hic vides distinctos ab urbis Romæ Episcopis, qui non alii sunt præter Romanæ provinciæ Episcopos. Ita semper reperias sub nomine Ῥώμης, vel Ῥωμαίων πόλεως, etiam Romanam, sive urbicariam provinciam intelligi, cujus alibi loquutionis plura exempla collegimus. Nec sane hoc caret ratione. Nam ut Episcopus civitatis cujuslibet cum dicitur, etiam locorum quæ sub urbe illa sunt & ad jurisdictionem ejus spectant, Episcopus intelligitur, ita & urbis Romæ complexu regiones etiam suburbicariæ continentur. Sed hæc differentia est inter Romæ & ceterarum urbium suburbicaria, quod Romana usque ad centesimum undiquaque porrigebantur, quo usque urbici magistratus notio pertinebat. Quo in spatio pro sui amplitudine, quia multæ urbes erant, ac multi proinde Episcopi, ideo metropolitana ex his facta Episcopi Romani provincia. In ceteris civitatibus quæ angusto territorio coercerentur, vicosque duntaxat aut pagos aliquot haberent in continentia sua sitos, suburbanæ regiones diœcesin tantum Episcopi constituebant. Hinc in Synodi Antiochenæ Canone nono, ἡ πόλις καὶ ὑπὸ τὴν πόλιν χῶραι, *urbs & sub urbe positæ regiones* diœcesin Episcopi efficiunt, quæ & ἐνορία proprie Græcis dicitur, id est territorium. Ceterum in definienda Romani Episcopi provincia metropolitana auctores veteres Græci Latinique satis habuerunt *suburbicarias regiones*, vel *Ecclesias* nominare, & τὰ ὑπὸ Ῥώμην, quia ob multitudinem urbium, quæ intra regiones Romæ suburbicarias inclusæ reperiebantur, integra provincia Ecclesiastica, & una quidem de maximis propter frequentiam Episcoporum exinde consurgebat. Hæc *provincia Romana* etiam appellatur in Concilio suprascripto Arelatensi, quæ semper ab Italia discreta est, & planè etiam discernitur in subscriptionibus Episcoporum ejusdem Concilii. Nam & Gregorius Episcopus ibi subscribit, *ex provincia Romana, civitate Portuensi.* Item: *Ex eadem provincia, civitate Centumcellis Epitatus Episcopus.* At *ex civitate Italiæ, civitate Mediolanensi Orosius Episcopus.* Falsum igitur, quod in Epistola Liberii apud Socratem lib. IV. cap. XII. Λιβέριος ἐπίσκοπος Ἰταλίας, καὶ οἱ κατὰ δύσιν ἐπίσκοποι. Contextus ipse Epistolæ etiam inscriptionem falsi coarguit, quo Liberius respondens Episcopis Macedonianorum ait, qui litteras ab his attulerunt sibi, confirmasse, idem eos sentire secum, & cum Italiæ Episcopis ac omnibus Occidentalibus: καὶ τὰ ὑμέτερα φρονήματα

συμφωνεῖν καὶ συνάδειν πρός τε τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα, καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ δυτικῶν ἁπάντων διεβεβαιώσαντο. Vides Liberium ſeipſum eximere numero Epiſcoporum Italiæ. Libellus quoque Macedonianorum Liberio porrectus eum ſecernit ab Epiſcopis Italicis ut Occidentalibus: ἧς συνόδου πρεσβείαν ποιούμενοι πρὸς τὴν χρηστότητά σου, καὶ πάντας τοὺς Ἰταλούς τε καὶ δυτικοὺς ἐπισκόπους γράμματα κομίζομεν. Affatim quoq; aliunde eſt talium teſtimoniorum, quæ hoc idem evincant, metropolitanam Epiſcopi Romani dictam Romanam, & ab Italiæ provincia ſeparatam. Legendum itaq; in illa Liberii Epiſtolę inſcriptione Λιβέριος ἐπίσκοπος, οἱ Ἰταλίας, καὶ οἱ κατὰ τὴν δύσιν ἐπίσκοποι. Immo & vocem adhuc unam deſiderari arbitror, Λιβέριος ἐπίσκοπος Ῥώμης, οἱ Ἰταλίας, καὶ οἱ κατὰ τὴν δύσιν ἐπίσκοποι. Italiam heic latiore ſignificatione accepit, de univerſa quæ Romanam etiam provinciam complectitur. In ea provincia metropolitana Epiſcopi Romani, ut plures Epiſcopi ita plures diœceſes. Nam diœceſis Epiſcopi nō heri atq; hodie appellari cœpta eſt, cujuſcunque territorii juriſdictio ad unius civitatis Epiſcopum pertinens. Paſſim ita uſurpari invenias in Codice Africanæ Eccleſiæ. Ut *Hipponenſis Diarrhytorum diœceſis*. Can. XCIII. & *Mappalienſis diœceſis*. Canone LIV. & alibi. Etiam capitur pro parœcia, id eſt diœceſeos Epiſcopalis parte: Ut apud Severum Sulpitium Dialogo II. de Martino Turonenſi Epiſcopo: *Conſequenti itidem tempore, iter cum eo, dum diœceſes viſitat, agebamus.* In Concilio Arelatenſi diœceſes ſunt, Epiſcopalis territorii juriſdictiones, quales plures in provincia metropolitana Romani Epiſcopi. Ideo hunc ſe illi honorem deferre profitentur Arelatenſis Synodi patres ut definitiones ſuas ad eum primum mittant, *quod majores teneat diœceſes*, vel quod idem eſt, major ſit metropolitanus Epiſcopus. Athanaſius in Epiſtola ad Africanos, multos judicat fuiſſe Epiſcopos, qui convenirent in Concilium Epiſcopi Romani ex provincia ejus metropolitana: ἱκανὰ μὲν τὰ γραφέντα παρά τε τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Δαμάσου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοσούτων συνελθόντων ἐπισκόπων. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὰ τῶν ἄλλων γενομένων συνόδων, ἔν τε τῇ Γαλλίᾳ, καὶ τῇ Ἰταλίᾳ περὶ τῆς ὑγιαινούσης πίστεως. Septuaginta præterpropter Epiſcopos veteres Notitiæ recenſent quibus metropolitano jure præeſſet Epiſcopus Romanus in provincia ejus conſtitutis, quæ Romana dicebatur. Totidem fere numero conveniſſe in Concilia Romana ſub Gelaſio & Symmacho celebrata ſupra oſtendebamus. Quod aliquando in aliis Conciliis Romanis plures congregati inveniuntur, ex reliqua Italia, & aliis provinciis eò veniſſe non eſt dubium. Ex eodem porro illo Concilio Arelatenſi apertè colligitur, quid honoris ea tempeſtate deferri ſolitum eſſet Epiſcopo Romano ab aliorum Conciliorum Epiſcopis. Ei ante omnes inſinuare ſe dicunt quæ in Synodo decreverant,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

creverant, & rationem hanc addunt illius ſummiſſionis, *quod majores teneret diœceſes.* Inter alia Epiſtolæ verba quam ad eumdem fecerunt, notari merentur iſta, ut magnam temporum ſimplicitatem, ita & ipſorum æqualitatem, ac ἰσοτιμίαν cum eo ad quem ſcribunt teſtantia: *Et utinam, Frater dilectiſſime, ad hoc tantum ſpectaculum intereſſe tanti feciſſes. Profecto credimus quia in eos fuiſſet ſeverior ſententia prolata, & te pariter nobiſcum judicante, cœtus noſter majore lætitia exultaſſet.* Quin & prooemium ipſum attendendum eſt, quod decretis Synodi præfigitur ad Papam directum. Quale vero illud, Deus bone, & quam inaffectatæ gravitatis plenum, nec auctoritatem à Romano Pontifice mendicantis, ſed illum ipſummet obſervatione ſtatutorum cum reliquis obligantis. Ita igitur habet: *Domino & ſanctiſſimo fratri Silveſtro Epiſcopo Marinus vel cœtus Epiſcoporum qui adunati fuerunt in oppido Arelatenſi. Quæ decrevimus communi Concilio, Charitati tuæ ſignificamus, ut omnes ſciant quid in futurum obſervare debeant.* Fratrem appellant non patrem, ut hodie fit ab omnibus metropolitanis Papæ ſcribentibus. Neminem moretur, nec miretur quiſquam, quod etiam Dominum vocant. Compellatio hæc ſollemnis in civili converſatione etiam inter familiares ac pares illo tempore. Unde illud in uſu frequens, *Domine frater*, quod etiam irridet Græci Epigrammatici auctor: Δόμινε φράτερ εὐθὺς ἔγραψεν. Ita invicem ſe Epiſcopi in litterarum inſcriptionibus ac principiis appellabant. Quinimmo & Papa ipſe ceteros Epiſcopos ita ſolebat alloqui. Liberius in Epiſtola ad Urſacium, Valentem ac Germinium. *His litteris convenio vos Domini fratres chariſſimi.* In Epiſtola Virgilii ad Epiſcopos Orientis, quæ apud Liberatum habetur in Breviario cap. XXII. *Dominis & Chriſtis Vigilius.* In eo Concilio præſedit Marinus Epiſcopus Arelatenſis, quamvis adeſſent Legati Papæ. Item ex provincia Romana tres Epiſcopi, Portuenſis, Centumcellenſis & Oſtienſis. Ex quibus primus & tertius hodie Cardinales ſunt Epiſcopi. Qua dignitate qui potiuntur, ante omnes metropolitanos & Epiſcopos ſuo jure conſident, etiamſi Legati non ſint Pontificis. Nicolaus Papa ſecundus in Concilio Lateranenſi dixit Cardinales Epiſcopos metropolitani vice fungi. Hodierno die omnibus præferuntur ac de longinquo eos antecedunt adeo, ut, edicto nuper facto, non jam illuſtriſſimos vocari decretum ſit, ſed Eminentiſſimos. Quo titulo olim honorabantur præfecti prætorio. Tres autem illi Epiſcopi Romanæ provinciæ in Concilio Arelatenſi ultimo loco ſubſcribunt poſt omnes metropolitanos & Epiſcopos. Neſcio quare. Non deerunt fortaſſe qui dicant honoratiorem tum hunc locum fuiſſe. Reddere & illi debebunt rationem cur Siracuſanus Epiſcopus ex provincia Siciliæ primus ſubſcribat. Si ultimus locus ſubſcribendi dignior fuit, erit & primus abjectior. Sed

non ita est. Ad evitandas ex prælatione contentiones inter Episcopos, non ex personæ merito ordinem servari sessionis ac subscriptionis institutum est, sed ex provinciæ vel antiquitate, vel dignitate. Ideo autem prior ibi in subscribendo esse videtur ex provincia Sicilia Syracusanus Episcopus, quia Sicilia antiquissima Romana provincia, earum quæ extra Italiam erant. Ab ea igitur auspicium factum subscribendi, & honos hic ei delatus. Quia vero hunc ordinem in ceteris persequi operosius fuisset, nec sine controversia ac difficultate res abiisset, ab ea prima & sine dubio antiquissima, initio sumpto, ceteras deinde subsequi voluerunt, prout situs eas locorum disposuit, & naturalis ordo regionum, donec ad ipsam perveniretur civitatem, in qua congregatum Concilium. Post Siciliam itaque *Campania* procedit, deinde *Apulia*, tum *provincia Dalmatiæ* quæ ad latus, mox urbs Roma ex qua misit Silvester Episcopus Claudianum, & Avitum Presbyteros, Eugenium & Cyriacum Diaconos. Post Romam habes *Italiæ provinciam*, in qua Mediolanum, hinc *provinciam Viennensem*, in qua civitas Arelate, & in ea Concilium. Postea in ordine succedunt *provincia Galliarum*, *provincia Aquitaniarum*, *Britannia*, *Hispania*, *Mauritania*, *Sardinia*, *Africa*, *Numidia*. In his provinciis hac serie collocandis quid sequuti sint, haud facile dictu est. Non potuerunt sane in locis tam dissitis ac sparsis eum tenere ordinem, quem situs naturalis ex proximitatis consequentia præscribit. Ultimo demum loco tres Episcopi ex *provincia Romana* subscribunt. Cur provincia Romana in hunc rejecta locum? Videtur debuisse statim post urbem Romam interjici, ex ordinis, quem supra prodidimus, necessitate. Rationem nisi fallor probabilem hujus rei afferri posse arbitror. Subscribendum ipsis fuerat, ordinem illum sequentibus, post Presbyteros duos ac duos Diaconos, quos ex urbe miserat Legatos sibi in Concilio futuros Silvester Papa. Non conveniens nec decens visum est, ut Episcopi, infra Presbyteros ac Diaconos continenter subscriberent, qui dignitate ac gradu superiores essent. Rursus non erat congruum, ut qui vices Papæ gerebant in Synodo, Presbyteri, Episcopis ejusdem sedis suffraganeis loco cederent, & inferiores viderentur. Idcirco remotus, & in postremis subscribendi datus locus provinciæ Romanæ Episcopis ac post omnes. De illo autem sedendi ac subscribendi more in Conciliis per ordinem diœceseon ac provinciarum diximus etiam supra. Et certum est idem fuisse observatum in Concilio Nicæno ac C P. primis. Sic agebant illo sæculo cum Papa Romano metropolitani Episcopi, qui excepto primi loci honore cetera pares cum eo se gerebant. Cujus æqualitatis indicium abunde magnum etiam suppeditat Concilium Taurinense, in his verbis Canone V. *Illud decrevit præterea sancta Synodus, ut quoniam*

Legatos

Legatos Episcopi Galliarum qui Felici non communicant, destinarunt, si quis ab ejus communione se voluerit sequestrare, in nostræ sanctæ pacis consortium suscipiatur, juxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosii Episcopi, vel Romanæ Ecclesiæ sacerdotis dudum latas, quæ in Concilio Legatis præsentibus recitatæ sunt. In æquo heîc poni vides auctoritatem Ambrosii Mediolanensis & Romanæ Ecclesiæ Episcopi. Quod etiam confirmatur testimonio Sulpicii Severi lib. II. Historiæ sacræ de Gnosticis, in hanc sententiam loquentis: *Hi ubi Romam pervenere, Damaso se purgare cupientes ne in conspectum quidem ejus admissi sunt. Regressi Mediolanum æquè adversantem sibi Ambrosium repererunt. Tum vertere consilia, ut quia duobus Episcopis, quorum ea tempestate summa auctoritas erat, non illuserant, largiendo & ambiendo ab Imperatore cupita extorquerent.* Honore sedis Damasus prior fuit Ambrosio, Ordine sacerdotii ambo pares, jure potestatis non inferior Damaso Ambrosius. Utrique enim metropolitani. Si personarum merita spectes, & in hoc superabat Romanum Mediolanensis. Ideo in Concilio Taurinensi prior & cum nomine quidem quod instar est elogii, memoratur. Ridiculum est, quod ibi adnotant ex Baronio Pontificiæ potestatis adsertores. Ambrosium tanquam à Pontifice delegatum litteras illas dedisse, quarum Synodus meminit. Ita solent, cum exitum non reperiunt, qua effugiant. Delegatus nominatur ante delegantem. Et quid opus illius litteris, cum istius adessent? Cum auctoritatem omnem accipiat qui delegatur ab eo qui delegat, ubi hic præsens est, aut ejus litteræ habentur, frustra vicarii præsentia desideratur, aut litteræ requiruntur. Ubi Sol lucet, stultus est qui Lunam videre expetit, alieno lumine refulgentem. Sed paululum extra lineas præfinitas evagamur, in alienum inquirentes sæculum. Adhuc enim ex capitis hujus instituto circa illa tempora versari debemus, quibus metropolitani omnes αὐτοκεφαλίας jure fruebantur, neminem in gradu superiore locatum agnoscentes, salva tamen semper prioris sedis prærogativa Romano Pontifici. Vidimus quid illi concessum honoris ac delatum fuerit ab ejusdem ordinis ac potestatis metropolitanis per omne illud tempus quo æquo jure moderabantur Ecclesiam. Videbimus sequenti capite quantum eidem tributum sit, ubi ex Aristocratia metropolitanorum, in Oligarchiam Patriarcharum Ecclesiæ gubernatio concessit.

CAPVT XI.

Causæ mutatæ regulæ Ecclesiasticæ. Pace Ecclesiis parta etiam divitiæ affluxere. Severi Sulpitii locus de ambitione Episcopatuum. Ejusdem locus ex Dialogo. I. Cleri ambitio per singulos gradus depalata. Episcoporum imprimis, eorumque tyrannis. Isidori Pelusiotæ testimonium. Metropolitanorum ambitio latissimè evagata. Mutatio in civili Regimine à

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Constantino facta. Arelatensis prærogativa haud tam recens quam videri volunt. Diœcesis pro Concilio. Ab incrementis dignitatum civilium in civitatibus, Episcopos quoque animatos. Chorepiscopi, id est villarum Episcopi. Χώρα Græcis etiam villa. Hi postea περιοδευταὶ vocati, id est Curatores. hodie curati. De Antiocheni ambitione. Cypri metropolitana αὐτοκέφαλος mansit. Canon Synodi Ephesinæ. Sextæ Synodi Canon. Cypri Antistes tunc exul in nova Iustinianopoli. Quum agitur de jure alicujus metropolitæ aut honore sanciendo, quo neminem superiorem agnoscant, id decerni ad instar Episcopi Romani. Primæ Iustinianæ Episcopus vicarius Romani. Artificium Romanorum vices suas demandandi principalibus Archiepiscopis. Primæ Iustinianæ Archiepiscopus prærogativam habuit ab Imperatore. Reditur ad Cypriorum Episcopum. Non speciale illi privilegium ab Ephesinis patribus datum, sed antiqui juris Metropolitici jus revocatum. Sanctionem fuisse generalem. Zonaras & Balsamon redarguuntur. αὐτοκεφαλία metropolitarum duravit ad Ephesinum Concilium. Narratio Theodori Anagnostæ in excerptis Nicephori, dubiæ fidei. Theodoro haud peritior Innocentius primus. Alius Innocentii error. Leo melius metropolitanorum jura ubique tuenda præcipit.

HActenus tempora habuimus, quibus velut in clarissima luce, non solum animo cognoscere, sed etiam oculis conspicere liceret, quid cuique in summo sacerdotii ordine injunctum muneris, quid honoris adjunctum, & quatenus foret. Nondum firmam illam Ecclesiæ sepem ambitio perruperat, ut in sedibus non suis vestigium imprimeret. Unusquisque quod suum esset, noverat, nemo alieni appetens, aut alterius damnis potens erat, propria singuli curabant. Satis certis limitibus discrevisse possessiones ac suam cuique portionem adscripsisse videbatur sacratissima Nicæna Synodus. Metropolitanorum jura, privilegia, honores per hujus Synodi sanctiones jam consistere cœperant, quæ ante id tempus vaga & incerta fuerant. Ecce tibi tamen haud multis post id Concilium annis evolutis, paulatim tam bene constitutæ disciplinæ regula labascere cœpit, & retro sublapsa ferri. Pax & otium diuturnum, cui abundantia supervenit, hanc labem pepererunt, & hanc moribus attulere pravitatem. Potest & alia præter hanc, sed cum hac simul faciens, afferri ratio. Puritatem liquet fuisse majorem cum Ecclesia Christi pressuris conflictata est, sub Imperatoribus non Christianis ac plerumque persecutoribus. Eo in tempore nemo adeo exosæ mundo religioni nomen dabat, nisi qui probus esset & fidei probatæ. Bonæ mentis proposito opus erat ad ingrediendum, constantia magna ad perseverandum. Aut vitiis suis purgabantur, cum in eum cœtum aggregati essent, qui ferre non poterat nisi edecumatos, aut jam purgati recipi postulabant. Puros accipiebat religio, aut faciebat. Quid enim aliud docet, quam veterem hominem exuere, novum induere? Qui experimentum sui tale perhibere non poterant, aut per se recedebant, aut rejiciebantur. Ubi vero totus orbis Romanus, quasi una conversione Christianus factus est, dum motum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tum principis ſequitur, non magis exemplis ſecum eodem ſubditos trahentis, quam obſequendi neceſſitate, ea mutatio in pleriſque ad ſpeciem magis fuit quam in veritate. Variæ cauſæ homines eo adduxerunt, & multos, ut par eſt, parum honeſtæ. Quidam parendi gloriam principi ſuo imputabant, quia tales vellet. Nonnullos ſpes proceſſuum invitabat, quia non niſi tales jam provehebantur. Plerique vero, & hic longe maximus ac ferme viliorum numerus, ut natura fert & mos humani ingenii, multitudine ipſa coacti in turbam conceſſere. Ut ut eſt, certum eſt, quicunque ex cauſa mundana aliqua pertracti ad novæ tum fidei cultum accederent, vitia ſua ſecum intuliſſe nec eluiſſe. Religionem ipſi inquinarunt priuſquam ab ea fieri meliores potuerint. Quomodo aurigæ qui verſis pannis agitabant, ab uno colore ad alium tranſeuntes, iiſdem equis ac curribus, ut non potiore arte, ita nec majore ſucceſſu currebant. Sic iſti Chriſtiani moribus, quos ex gentilitate attulerant, in nova profeſſione uti nefas non putarunt, mutato ſacramento, haud mente mutata. Ex ſæculi malis quæ Chriſtianitatem quaſi ruptis aggeribus ſuperfuſa, facto impetu, repente obruerunt, non minimum fuit ambitio, unum certe ex humanæ naturæ familiariſſimis. Qua ex radice ortum hæc maxime duxerit, dicam. Pace reddita Eccleſiis, poſt longam vexationem, deſubito eas veluti flumen aureum inundavit, partim ex oblationibus matronarum, quas impius ille Porphyrius ſenatum Chriſtianorum vocabat, partim ex principum donis. Adhæc per ſe ſatis expetenda cum accederet & dignitas, non nemini idonea res viſa, quæ ſummo ſtudio ac cupiditate affectaretur. Dixit Apoſtolus qui Epiſcopatum deſiderant, bonum opus deſiderare. Tum vero non ut opus vel onus, ſed tanquam honos opibus ac gratia munitus, ab omnibus maximo ambitu petitus eſt. Scitè Sulpitius Severus, vir ſui nominis, ac Chriſtianus verus, ætatis ſuæ & priorum temporum, cum martyria fervebant, comparationem faciens in ſecundo libro Hiſtoriæ Sacræ dixit: *Martyrum cruore orbis infectus eſt. Quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur, multoque avidius tum Martyria glorioſis mortibus quærebantur, quam nunc Epiſcopatus pravis ambitionibus appetuntur.* Ambitioſe cupita, ambitioſius etiam geſta, de amplificanda tantum poteſtate ſollicitis. Ita & cum divitiis non tantum habendarum cupido intravit, ſed etiam augendarum. Non meus hic ſermo eſt, ſed ſanctorum illius ævi hominum querela, paſſim declamantium in ambitum, in luxum, in avaritiam ſæculi ſui clericorum. Sed ambitio præcipuè tranſverſos egit. Hæc φιλαρχία Arium dedit præcipitem, cum φιλαργυρείᾳ juncta, ut legere eſt in Epiſtola Alexandri Epiſcopi Alexandriç ad cognominem Epiſcopum Conſtantinopolitanum: ἡ φίλαρχος τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων, καὶ φιλάργυρος προθε-

πρόθεσις τῆς δοκούσης ἀεὶ μείζοσι παροικίαις πέφυκεν ἐπιβουλεύειν, διὰ ποικίλων προφάσεων τῶν τοιούτων ἐπιτιθεμένων τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐσεβείᾳ. *Ambitiosa & avara mens improborum hominum majores semper parœcias appetere consuevit ac captare, quacunque occasione Ecclesiasticæ pietati subrepentium.* Non erat causa cur minorum παροικιῶν præsules majores tanto ambitu appeterent, nisi majores urbes majores Episcopos facere existimaretur, & revera facerent. Ita ergo & maximæ maximos fecere. Scribebat autem hæc ille non longe à Nicæni Concilii temporibus, cui & interfuit. Isidorus Pelusiota multis locis queritur, plerisque ea tempestate persuasum fuisse, Episcopatum non esse πατρικὴν κηδεμονίαν, *paternam sollicitudinem*, sed τυραννικὴν αὐτονομίαν, *potestatem tyrannicam*, ut habet Epist. cxxv. lib. II. Alibi dicit alios Episcopali dignitate abuti ad luxum fruendum, alios ad avaritiam explendam, plerosque ad tyrannidem exercendam. Ex Clericorum tunc opinione Clericatum non esse *functionem* sed *imperium*, non λειτουργίαν sed ἀρχήν. Sed operæ pretium est, vitam ac mores Clericorum illius ætatis graphice depictam nativisque expressam coloribus, verbis Sulpitii Severi hic proponere ex Dialogo I. *Cæterum cum neque opere, neque virtute conspicuus sit, si quis Clericus fuerit effectus dilatat continuo fimbrias suas, gaudet salutationibus, inflatur occursationibus, ipse etiam ubique discurrit. Et qui ante pedibus aut asello ire consueverat, spumante equo superbus invehitur. Parva prius ac vili cellula contentus habitare, erigit celsa laquearia, construit multa conclavia, sculpit ostia, pingit armaria, vestem respuit grossiorem, indumentum molle desiderat. Atque hæc charis viduis, ac familiaribus mandat tributa virginibus; illa ut birrum rigentem, hæc ut fluentem texat lacernam.* Idem initio secundi Dialogi memorat se vidisse quendam Episcopum *non sine suo pudore, sublimi solio quasi regio tribunali, celsa sede residentem*. Has cum Cleri delicias superbiamque viderent homines, quibus sanctius propositum, ac vitæ strictior austeritas placuit, cane pejus & angue aversabantur quemcunque in ordine Ecclesiastico gradum. Cogendi plerumque fuere, ore etiam per vim obturato ne reclamarent, si quos aliquando eligi erat necesse qui multitudini monachorum sacramenta dispensarent. Sic discretus ordo Clericorum & monachorum cum tantopere distarent sectæ austeritate, ac vitæ sanctitate. Atqui primitivæ Ecclesiæ sæculis Presbyteri plerique ἄσκησιν profitebantur, habitu philosophico sumpto ac duriore vivendi regula consectata. Nec alii tum ferè ἀσκηταὶ fuere præter eos qui in ordinem sacerdotalem adlecti erant. Tertulliani Scholasticum scriptum de Pallio hoc satis ostendit. Ubi ego plura notavi ad eam rem pertinentia. Sed ut propius lineas admoveam ad hanc Cleri antiquioris ambitionem eventilandam, signantius exemplis quæ huc maxime faciant ex uno quoque gradu petitis,

petitis, depalanda est. Eadem quippe typhi sæcularis pestis minimos maximosque in eo ordine pervasit. Diaconi presbyterorum locum ambiebant, ac supra eos extollere se non dubitabant, qui reprimendi fuere, variis Conciliis. Præcipue tamen Nicænæ Synodi sanctione XVIII. contusa eorum arrogantia, ipsique intra proprii officii mensuram redacti. Nec sic tamen factum, quin aliquam prærogativam tulerint in Ecclesia Romana adversus Presbyteros, cum scribat Hieronymus ibi solere ordinari Presbyterum ad Diaconi testimonium. Ratione addit, ortum ex paucitate supercilium, quia pauciores nempe Diaconi Presbyteris. Hos turba viliores faciebat. Presbyteri quoque in propria pelle non quiescentes Episcoporum munia sibi usurpare conabantur. Contra hos Presbyteros factus Canon XXXI. Apostolicus: εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου χωρὶς συνάγῃ καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξῃ, μηδὲν κατεγνωκὼς τοῦ ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω, ὡς φίλαρχος· τύραννος γάρ ἐστι. *Si quis Presbyter, spreto proprio Episcopo, seorsum collegerit, & altare alterum defixerit, qui nihil in Episcopo suo deprehenderit justitiæ ac pietati contrarium, deponatur ut ambitiosus. Tyrannus enim est.* Horum quoque Presbyterorum tyrannidem condemnat Canon LIII. Codicis Ecclesiæ Africanæ his verbis: *At vero, quia nonnulli dominatu quodam adepto, communionem fratrum abhorrent, vel certe cum depravati fuerint, quasi in quadam arce tyrannica sibi dominatum vindicant, quod plerique tumidi, atque stolidi adversus Episcopum suas cervices erigunt Presbyteri, vel conviviis sibi concinnantes plebem, vel certe persuasu maligno, ut illicito favore eosdem sibi velint collocare rectores.* Hi malis ac pravo ambitu ad Episcopatum adspirabant. Quid vero de Episcopis ipsis dicam? An non penes plurimos jam tum Episcopatus dignitas in dominatum degeneraverat, ac manifestam tyrannidem? Omitto artes & violentias plerumque quas adhibebant in ea adipiscenda. Ubi adepti fuerant, quasi arce occupata, victores, tyrannorum more, non tantum dominorum, imperitabant. Isidorus Pelusiota lib. II. Epist. CXXV. De Episcopali honore loquens: ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀρχὴν, μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, εἰς τυραννίδα αὐτὸ μετερρύθμισάν τινες, ἴσθι ὅτι τῆς περιβλέπτου καὶ περιμαχήτου ἀρχῆς, νῦν εἴπερ ποτὲ σφοδρὸν ἑαυτῆς ἔρωτα τοῖς ἀνθρώποις ἐμβαλούσης, καὶ ῥαδίως ἑαυτὴν τοῖς ἐρῶσι παρεχούσης, μικρὸς αὐτῆς ἅπασι τοῖς εὖ φρονοῦσι λόγος. *Quandoquidem autem nonnulli eam in principatum, aut etiam, si liberè dicendum est in tyrannidem transformarunt, scito quod hujus conspicui ac tanta contentione expetiti principatus, qui tantos sui amores excitat in hominibus, quique tam facilem sui amantibus se exhibet, parva soleat haberi ratio apud omnes intelligentes ac prudentes.* Parum erat Episcopum esse, nisi etiam sibi imperium in alios Episcopos moliretur. Hinc impetrata sæpius ab Imperatoribus metropolitani juris præe-

X minentia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

minentia, quibus urbis ſuæ meritum hanc non dabat. Hinc in una provincia tam ſæpe duæ metropoles, ac duo metropolitani, quod idem erat ac ſi quis in una Eccleſia duos Epiſcopos conſtituat. His ut obviam irent ſancti patres in Synodis congregati, illud ſaltem prudenter ac rectè decreverunt, ut qui beneficio principis honorem metropolitani erat conſequutus, honore contentus eſſet, relicto ac reſignato jure penes antiquæ ac veræ metropoleos Epiſcopum. Sed quid factum poſtea? Nulla regula cohibere poteſt nitentem ſemper in vetitum ambitionem. Illud certe ex eo accidit, ut honorarii illi metropolitani jus plenum ſibi uſurpaverint, ac veros metropolitanos de poſſeſſione ſua ejecerint, tranſlata ad ſe omni poteſtate. Raro aliter eveniſſe vidimus. Sic Nicænus metropolita nomine tenus, Nicomedienſem jure ſuo ſpoliavit. Sic Arelatenſis, Viennenſem. Sic alii. Nonne eodem prorſus modo Ælienſis, id eſt Hieroſolymitanus Epiſcopus, cui honorem ſolum haberi decreverat Synodus Nicæna jure reſervato Cæſarienſi Palæſtinæ metropolitano, huic ſua privilegia ademit & ſe in ejus locum conſtituit? Tranſeamus Epiſcopos ad altiorem gradum aſcendentes, ad ipſos metropolitanos veniamus. Num minorem in his ambitionem & imperandi cupidinem inveniemus? Immo longe maximam. Hic hic velut in latiſſimo campo expatiata eſt ac fibulam ſibi prorſus laxavit, quo liberius excurreret & evageretur, tyrannica illa dominandi affectatio. Velut in ſympulo fluctus ſibi excitabant Diaconi, Preſbyteri. In aqua paulo majore natarunt ac turbarunt Epiſcopi, quaſi in lacubus aut ſtagnis. Hæc vero jam in alto mari tempeſtas concitata eſt ab ipſis metropolitanis in ambitionem ſuam æſtuantibus, haud longe tamen à portu. Profectò non longe ivimus à Concilio Nicæno, & jam in ingreſſu ſæculi ſumus, quod *confuſionis*, & *uſurpationis* ſæculum appellare merito liceat. Metropolitanos omnes æquales fecerat ſanctiſſima illa Synodus; ſuam cuique provinciam aſſignarat pari poteſtatis jure regendam. Αὐτοκεφαλίαν denique omnibus ex æquo decreverat. Sub idem fermè tempus quo Synodus celebrata eſt, novum in Imperio Romano provinciarum regendarum morem introduxerat Conſtantinus. Plures provincias in unum veluti corpus redactas uni dedit adminiſtrandas. Is vicarius præfecti prætorio vocabatur. Adminiſtratio ejus διοίκησις. Inde nomen plurium provinciarum numero inditum, quas ille unus vicarius ſub ſe habebat. Plures autem vicarii uni præfecto ſuberant, cujus & vices agebant. Quattuor autem in toto imperio Romano conſtituti præfecti prætorio. Hæc jam alii docuerunt, & ſatis nota ſunt, de quibus etiam alibi abunde dixi. Quod igitur diœceſis eſſet multarum provinciarum ſub uno adminiſtratore comprehenſio, is in prima ac celeberrima provincia diœ-

ceſeos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ceſeos totius, aut in qua civitas erat nobiliſſima ac maxima, ſedem ſuam collocare ſolitus fuit, ibiq; plurimum habitare cognoſcendis ac dirimendis cauſis quæ ex aliis provinciis ad ipſum evocabantur. Urbes illæ quæ & antea ampliſſimæ & numeroſo populo refertæ, Epiſcopos quoque habuerunt potentia ac divitiis facile ceteris antiſtantes, ubi vicarium etiam habere cœperunt, & negotiorum hominumque ex aliis provinciis concurſum, beatiores exinde ac potentiores ſuos Epiſcopos fecerunt, ut ipſæ tales effectæ ſunt. In ea porro civitate in qua reſidebat Vicarius, quotannis ſolebat haberi conventus, quo Legatos mittebant ceteræ diœceſeos provinciæ ad negotia generalia tractanda ac jura conſtituenda, quibus omnes in diœceſi civitates tenerentur. Sic in civitate Arelatenſi, quæ ſedes erat præfecti, ſeptem provinciarum conventus agebatur, ut præcipitur reſcripto Honorii ac Theodoſii ad Agricolam: *Quomodo non multum Galliæ noſtræ ſibi præſtitum credant, cum in ea civitate*, de Arelate loquitur, *præcipiamus eſſe conventum, in qua divino quodam munere, commoditatum & commerciorum opportunitas tanta præſtatur*. Et ſub finem conſtitutionis: *Unde illuſtris magnificentia tua & hanc præceptionem noſtram, & priorem ſedis ſuæ diſpoſitionem ſequuta, id per ſeptem provincias in perpetuum faciet cuſtodiri, ut ab Idibus Auguſtis quibuſcunque mediis diebus in Idus Septembres in urbe Arelatenſi noverint honorati vel poſſeſſores ſingularum provinciarum annis ſingulis Concilium eſſe ſervandum*. Ita enim legendum expuncta voce *judices* quæ in poſtremis verbis ſenſum turbat, quam pro gloſſa conſtat additam ad explicandam vocem *honorati*. Ceterum quod Arelate ſedes erat præfecti prætorii Galliarum, & Concilium in ea diœceſeos univerſæ haberi conſueverat, hinc etiam factum, ut in Eccleſiaſticis Viennenſi civitati præferretur. Nec tam recens eſt ac videri volunt Arelatenſis Archiepiſcopi prærogativa, nec à Conſtantini tyranni temporibus ac ſede imperii ejus in illa urbe repetenda eſt. Nam & in primo Concilio Arelatenſi. quod habitum eſt decem circiter annis prius Nicæno, Arelatenſis ante Viennenſem ſubſcripſit. Sed de his paulo poſt. Quod igitur quotannis conventus civilis diœceſeos in prima ac præcipua urbe ageretur, hinc *Concilium* pro diœceſi. In conſtitutione Gratiani, Valentiniani, Honorii Cod. Theod. *de fide Catholica*, ad Auxonium *diœceſis* vocatur quod in eodem vel ſimili reſcripto apud Facundum Hermianenſem dicitur *Concilium*. Sic enim habetur in Codice Theodoſiano, *Quos conſtabat communione Nectarii Epiſcopi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, Timothei nec non intra Aegyptum Alexandrinæ urbis Epiſcopi eſſe ſociatos: Quos etiam in Orientalibus partibus Pelagio Epiſcopo Laodicenſi, & Diodoro Epiſcopo Tarſenſi: In Aſiana nec non proconſulari atque Aſiana diœceſi Amphilochio Iconienſi, &c.* Facundus Hermianenſis hanc eandem conſtitutionem, ſed aliis verbis referens

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ferens vel certe aliam similem, pro *Asiana diœcesi*, dixit, *Concilium Asiæ sub Vicario constitutum. Soli illi habeant Ecclesias qui communicant Nectario Constantinopolitano, & Timotheo Alexandrino, & Pelagio Laodiceæ Orientis, & Diodoro Tarsis, & totius Concilii sub Vicario Asiæ constituti Amphilochio Episcopo Iconii.* Et paulo post quod in Codice Theodosii legitur, *in Pontica diœcesi Helladio, Episcopo Cæsariensi*, pro eo idem Hermianensis habet, *in Pontico vero Concilio, Helladio Episcopo Cæsareæ:* Hunc vide lib. IV. Hoc igitur incremento dignitatis aucti, atque ambitionis adjumento Episcopi maximæ cujusque diœceseos civitatis, in qua & Vicaria potestas sedem habebat, & conventus juridicos agebat, teneri amplius intra modum non potuerunt, nec intra mensuram propriam coërceri. Quantum civitas cui præerant inter cæteras diœceseos metropoles dignatione excelleret, tantum ipsis metropolitanis præcellere, præque omnibus auctoritate eminere æquum justumque putaverunt. Ad hæc typus civilium administrationum, Ecclesiasticis exemplum per omnia ferme præbere suetus, ad quod componerentur, non minimum fuit protelum typhi hujus insaniæ propagandæ. Quemadmodum enim conventus totius provinciæ in metropoli agi de more soliti, & opportunitas negotiorum hominumque eò confluentium metropolitanis eam, quam habuerunt in alios Episcopos auctoritatem, adrogavit: ita post institutam diœceseon formam eadem ratio primos diœceseos metropolitanos supra cæteros extulit. Ut autem major extollendi se occasio ex majore datur ei, qui ambitiosus est; ita quo ampliores fuerunt urbes & potentiores, eo amplius in hoc adjumenti ac præsidii suis Episcopis contulerunt. Atque ut majores urbes majores etiam fecere Episcopos; ita maximæ maximos, & primum prima. Cur χωρεπίσκοποι, id est Episcopi vicorum aut villarum ad fastigium urbicorum nunquam adspirarunt? Pressi nempe ipsius loci humilitate, qua vetabantur assurgere. Nam χωρεπίσκοποι dicti fuere non regionum aut parœciarum Episcopi, ut vulgo sibi persuadent, τῆς χώρας ἐπίσκοποι, sed τῶν χωρῶν, villarum vel vicorum, ut recte interpretatur Dionysius Exiguus in in Canone x. Antiocheno. *Qui in vicis vel possessionibus Chorepiscopi nominantur.* Ex quibus constat eum legisse in Græcis: τοὺς ἐν ταῖς χώραις ἢ κώμαις καλουμένους χωρεπισκόπους. Nam χώρα etiam pro villa accipitur Græcis. Atque ita in Liturgia Ægyptiaca ΝΕΜ ΠΟΛΙϹ ΝΙΒΕΝ, ΝΕΜ ΧΩΡΑ ΝΙΒΕΝ. *Et omnis urbs, & omnis vicus.* Pro quo est in Arabica versione, وكل مدينة وكل قرية. *Et omnis urbs, & omnis vicus.* Postea ne vilesceret honor & dignitas nomenque Episcopi, in istis Vicanis presbyteris, statutum est, ne vocarentur ἐπίσκοποι χωρῶν, vel χωρεπίσκοποι, sed περιοδευταί,

δευταὶ, id eſt *Curatores*, Ita enim ſanxit Canon LVII. Concilii Laodiceni. ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις ἢ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτάς. Verbum περιοδεύειν illo ævo proprium fuit medicorum, qui morbos curabant. Nam quacunque ratione aut methodo morbus aliquis curaretur, dicebatur περιοδεύεσθαι. Hinc περιοδευτὴς eſt Curator. Hoc nomen uſque hodie apud nos retinent, dum *Curati* vocantur. Nam hæc vocabula ſic formata in ultima Latinitate eam habuere ſignificationem, ut *Explorati* pro Exploratoribus, *Speculati* pro Speculatoribus. Et alia quæ alibi notavimus. Ergo & *Curati* ſunt Curatores, οἱ περιοδευταὶ, qui olim χωρεπίσκοποι. Nam & ἐπισκοπεῖν etiam Medici ægros ſuos olim dicebantur, dum eos viſitabant, ac curabant. Nec male iſtos περιοδευτὰς Dionyſius Exiguus vertit, *viſitatores*. Non autem ſic appellati, quod de loco in locum tranſirent, & omnem regionem perambularent, ſed unius vici præpoſiti, cui & erant affixi haud minus quam Epiſcopus urbi cui præſidebat, ita appellati ſunt, ut pluribus in libro de Ordine Eccleſiaſtico docuimus. Non minor itaque differentia inter minimæ civitatis Epiſcopum, & Epiſcopum alicujus vici, quam inter urbis maximæ & minimæ, aut inter primæ urbis & ultimæ Epiſcopos. Ut ergo vicus faciebat humillimum & abjectiſſimum Epiſcopum, quamdiu hoc nomine appellati ſunt qui vicis præſidebant, ſic maxima quoque & opulentiſſima civitas ſuum Epiſcopum, dignitati urbis cui præſidebat exæquatum, quam maximum reddebat. Inde eſt quod ambitione & avaritia ſtimulante ſemper de minore in majorem civitatem tranſire omnes affectabant, nemo contra de majore in minorem ſe trudi patiebatur. Id prohibitum prima ſanctione Concilii Sardicenſis, ne cui nimirum de civitate ſua in aliam Epiſcopo liceret tranſire. *Manifeſta enim cauſa eſt*, inquit Canon, *qua hoc facere tentat, cum nullus in hac re inventus ſit Epiſcopus, qui de majore civitate in minorem tranſiret. Vnde apparet, avaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni ſervire ut dominationem agant.* In Græco eſt, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτῆσθαι. Ergo major dominandi occaſio Epiſcopo ex urbe, quam ex vico, ex majori urbe, quam ex minore, ex maxima denique omnium ac prima, quam ex cæteris omnibus. Inde principatus, inde primatus, inde dominationis in reliquos origo ac principium. Majorem ex urbis ſuę merito dominationem agebat Antiochenus, quam Hieroſolymitanus; Alexandrinus quam Antiochenus, Conſtantinopolitanus quam Alexandrinus; Romanus deniq; quam Conſtantinopolitanus. Ex urbis ergo ſuæ amplitudine & dignitate dominandi data major occaſio, & proxima quæque invadendi Antiocheno Epiſcopo, de quo nunc agimus. Is maximæ totius Orientis urbis Epiſcopus, non tantum diœceſeos Orientalis, ex ea diœceſeon occaſione quas inſti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

institutas à Constantino docuimus, munire sibi viam primus cœpit ad totius diœceseos primatum vindicandum. Et primum quidem Concilio C P. primo, ut sibi πρεσβεῖα decernerentur in omnes Orientis diœceseos metropolitas, adnisus est & impetravit, hæc ipsa jam decreta fuisse sexta Nicænæ Synodi constitutione prætendens. Quam falso, supra ostendisse arbitror. Hactenus tamen honoris primatum ambiverat, nec quidquam amplius ei decrevit Synodus suprascripta C P. quæ sanxit, ut metropolitani Orientis Orientalem diœcesin administrarent, sicut Asiani Asianam, Pontici Ponticam. Ex quo promptum est colligere, non unum tunc fuisse unius diœceseos Exarchum, sive primatum, sed plures, totidem nimirum quot essent metropolitani, qui suas singuli curarent in diœcesi provincias. De Orientali hoc saltem privatim constituit, ut Antiocheno πρεσβεῖα constarent, id est honoris prærogativa. Sed ut in dies proficit, ac semper latius ambitio serpit, maligni ulceris more aut gangrænæ, post id tempus non destitit Antiochenus privilegio illo jam subnixus, omnes usurpationum artes tentare, ut primatum honoris sensim in primatum potestatis converteret. Idque adeo tandem evicit, perruptis multis, qui obstabant, Canonibus. Nicæno, à quo nihil prærogativæ acceperat: Constantinopolitano, qui nihil nisi honorariam decreverat: Ephesino postremum, qui superiores regulas confirmaverat. Cum enim per Cypri provinciam ordinationes facere præsumeret, quia Cyprus insula Orientalis erat in civilibus diœceseos, super hac usurpatione questi in conventu Ephesino Cypriorum Episcopi, decretum ab eadem Synodo expresserunt, quo antiqua metropolitanorum jura circa ordinationes Episcoporum firmarentur. Nec speciatim tantum constitutio illa Ephesina, de Cypriensi metropolitano condita est, sed ad omnes porrecta, & in omnibus provinciis valere jussa. Verba hæc sunt Canonis octavi Ephesini: ἔδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ καὶ ἄβατα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἄδειαν ἔχοντος ἑκάστου μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν. *Sanctæ & universali Synodo visum est integra & inviolata unicuique provinciæ jura propria servari, quæ antiquitus & à principio habuit, secundum inveteratum morem, singulis metropolitis permissa licentia actorum exemplaria sumendi ad suam securitatem.* Huic Canoni debet Cypri metropolitanus, quod semper αὐτοκέφαλος mansit, nec alii cuiquam subjectus est sedi patriarchali. Certum tamen est, nihil plus tributum hac sanctione Cypriorũ metropolitano quam alii cuilibet, sed generaliter idem de omnibus metropolitanis eo Canone sancitum, quod Nicæna jam olim Synodus constituerat, ut omnes αὐτοκέφαλοι essent & αὐτόνομοι, in ordinatione Episcoporum

porum

porum ſuorum facienda, & omni jure quod ad metropolitanum pertinet obtinendo. Quia vero hoc Epheſinum conſtitutum in perſona tantum Conſtantinenſis Epiſcopi totius Cypri metropolitani valuit, patres ſextæ Synodi, verba prædicti Canonis ſic interpretati ſunt, quaſi ſpeciali privilegio Cyprienſem Epiſcopum honorare voluerit Epheſina Synodus. Ita enim ſcribunt Can. XXXIX. συνορῶμεν ὥστε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια. Sermo eſt de Iohanne Cyprienſi Epiſcopo. Sciendum eſt autem, quod eo tempore Cypri inſulæ antiſtes cum omni ſua plebe propter barbaricas incurſiones ex ea inſula migraverat, & in provinciam Helleſponti ſedem tranſtulerat, ibique urbi præſidebat à Iuſtiniano nuper conditæ cui nomen ab eo, *Nova Iuſtinianopolis* Illi igitur urbi cujus tum præſul erat Conſtantinenſis Epiſcopus ex Cypri Conſtantina eò traductus, paria privilegia ſanciunt illius Synodi Patres, quę Conſtantina Cypri habuerat, cum in ea ſedem teneret Cyprius metropolita. Sic igitur in eo Canone reſcribi debet: ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινέων πόλεως. Volunt idem jus habere Iuſtinianopolim novam in Helleſponti Provincia conditam, cui metropolitanus præſidebat ex Cypro in eam tranſlatus, quale habuiſſet ipſa Conſtantina Cypri metropolis. Ineptum porro eſt illud vulgaris lectionis de Conſtantinopoli, etſi ita legat Balſamo, & alii Græcorum recentiores interpretes. Unde apparet vetuſtum eſſe mendum. Solent autem non ſolum Eccleſiaſtici Canones, ſed etiam Imperiales conſtitutiones, cum agitur de jure alicujus metropolitæ aut honore ſanciendo, quo neminem agnoſcant ſuperiorem, id decernere ad inſtar Epiſcopi Romani. Sic Nicæna Synodus fecit in conſtituendis privilegiis metropolitanorum. Sic Iuſtinianus Novellæ CXXXI. primæ Iuſtinianæ Archiepiſcopi jura conſtituens in Epiſcopos, quos illi attribuit, eadem illa eſſe vult, qualia Romano Papæ eſſent in Epiſcopos ſibi ſubjectos. Iulianus anteceſſor, Novellæ prædictæ interpres, qui non longè abfuit ab ætate Iuſtiniani, ſub numero CXVIII. De Archiepiſcopo primæ Iuſtinianæ: *Sed & ille ab ipſis conſecretur, & eadem jura ſuper eos habeat, quæ Papa Romanus habet ſuper Epiſcopos ſibi ſuppoſitos.* Sic interpretatur Græca verba Novellæ: καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπαρχίαις τὸν τόπον ἐπέχειν αὐτὸν τοῦ ἀποστολικοῦ Ῥώμης θρόνου κατὰ τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου πάπα Βιγιλίου. Significatur tamen his verbis Vigilium Papam vices ſuas mandaſſe primę Iuſtinianę Epiſcopo, & Vicarium illum ſuum conſtituiſſe. Quod & Gregorius Papa facit Epiſt. VIII. ad Iohannem Epiſcopum primæ Iuſtinianæ Illyrici, cui & Pallium mittere ſe dicit, *ex more; & vices eum Apoſtolicæ ſedis agere, iterata innovatione, decernit.*

Primus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Primus itaque Vigilius eum vices ſuas agere juſſerat. Nunc iterato ſuas eidem mandat Gregorius. Hoc artificium fuit Paparum, ut præcipuis ac principalibus Archiepiſcopis, quos nemini ſubjectos eſſe noverant, vices ſuas liberaliter impertirent, quo viderentur poteſtatem omnem quam habebant non ſuo jure habere, ſed ſedis Apoſtolicæ beneficio. De quo poſtea dicendum erit. Ceterum primæ Iuſtinianæ Epiſcopus jus ſuum ac prærogativam non aliunde accepit, quam ab ipſo Imperatore à quo inſtitutus eſt, qui & provincias omnes, quas ſub ſe habuit, eidem ſubjecit, ut conſtat ex Novella ejuſdem imperatoris decima, quę vulgo deeſt in ordine ſuo, ſed adjecta poſtea eſt ex vetere libro. Iulianus epitomen ejus habet ſub numero Conſtitutionis VIII. in his verbis: *Hæc conſtitutio jubet, civitates, quæ ſunt circa Viminacium, quas ditione ſua noſter imperator ſubjugavit, poteſtati eſſe ſubjectas Archiepiſcopi ſui proprii, & non eſſe in poteſtate Theſſalonicenſis Epiſcopi.* Iuſtinianus eadem Novella jubet primæ Iuſtinianæ Archiepiſcopum in omnibus provinciis, quæ ibi commemorantur, *primam* habere *dignitatem*, *ſummum ſacerdotium*, *ſummum faſtigium*, ſancitque eumdem à venerabili Concilio metropolitanorum ordinari, provinciarum nempe quæ ei ſubjacebant. Ex his intelligi poteſt, ita inſtitutum eſſe hunc Archiepiſcopum à Iuſtiniano, ut nulli Patriarchæ pareret, ſed ipſe ſupra plures metropolitanos eſſet, & jure Patriarchæ potiretur. Poſt hanc conſtitutionem Vigilius ei vices ſuas injunxit, cujus rei meminit Conſtitutio CXXXI. ejuſdem Iuſtiniani. Ceterum non ab ipſo Papa poteſtatem ſuam quaſi Vicariam mutuatus eſt, ſed eam ex reſcripto imperatoris hauſit, à quo & inſtitutus fuit. Sed ut redeamus ad Cypriorum Epiſcopum, poſtquam tranſlatus eſt cum clero ſuo ac plebe in provinciam Helleſponti, & Iuſtinianopolim accepit, cui præſideret, ei Iuſtinianopoli eadem privilegia decernit ſexta Synodus, quæ Conſtantia habuiſſet Cypri metropolis, ut nulli nempe Patriarchæ ſubeſſet. Nec enim ut diximus, ex Conſtantinopolitana ſede, quæ ſecunda erat, ac nova, ſed ex Romana urpote prima & antiquiſſima, norma ac regula ſumi conſueverat ad conſtituenda aut inſtauranda aliarum ſedium jura. Sic notat Balſamo ad Photii Nomocanonem tit. I. cap. V. Eccleſiam Carthaginenſem habuiſſe πρεσβεῖα ἀποστολικοῦ θρόνου, privilegia Apoſtolicæ ſedis. Iuſtinianus enim, poſt receptam à Vandalis Africam, Carthaginienſem Epiſcopum hoc jure Archiepiſcopali ſive Patriarchali donaverat. Iohannes Archiepiſcopus C P. ſub ſecundo titulo collectis Theodoreti Cyrri: φυλαττέσθω τῷ θρόνῳ Ἀφρικῆς τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν δίκαιον καὶ τὸ δοθὲν αὐτῇ πρεσβεῖον. Hoc eodem Archiepiſcopali jure nullum ſuperiorem agnoſcente fruebatur, ſicut vidimus, Cypri Epiſcopus. Sed quod hoc ſingulare jus ac perſonale privilegium

legium accepiſſe illum volunt Canone octavo Epheſinæ Synodi, ac propterea in exemplum ad alios metropolitanos minimè trahendum, magnopere falluntur. Quomodo enim Nicæni Patres ex perſona Alexandrini Epiſcopi, cujus metropolitana jura à Meletianis turbabantur, ut firmam ei ſui juris poſſeſſionem præſtarent, generalem legem fecerunt, ad omnes metropolitanos pertinentem, quo reliquis ſua quoque privilegia rata eſſent, ita Epheſini quoque Epiſcopi in cauſa Conſtantienſis Cypri metropolitani, quem Antiochenus ſibi ſubjicere tentabat, regulam pro omnibus metropolitanis ſanxerunt, ut prærogativam juris ſui inconcuſſam atque inviolatam retinerent. Quid enim his verbis manifeſtius? ἔδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ, καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξαρχῆς κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος. Non igitur ſpeciali privilegio honoravit metropolitam Cypri Conſtantienſem iſto decreto Synodus, ſed antiqui juris poſſeſſionem eidem confirmavit, qua eum expellere nitebatur Antiochenus Epiſcopus, & occaſione hinc capta pariter & reliquis provinciis ſua jura intacta manere decernit. Prorſus quidem hoc juxta Nicænarum regularum præſcriptum, quas etiam firmari petierunt Cypri Epiſcopi, cum querelas ſuas Synodo detulerunt contra Antiochenum Epiſcopum, qui invaſione provinciæ Cyprienſis eas infringere conatus fuerat. Deceſſerat paulo ante Synodi illius convocationem Troilus Conſtantienſis Epiſcopus, Cypri metropolitanus. Hujus ordinationem ad ſe pertinere intendebat Epiſcopus Antiochenus, contra pertendebant Cypri Epiſcopi. Nihil aliud pro ſe afferebat, nec afferre poterat Antiochenus, niſi quod Orientalis diœceſeos primus erat metropolitanus, Cyprus autem provincia civilis ad eamdem ſpectans diœceſin. Cypri è contrario Epiſcopi conſuetudinem antiquam quæ pro lege valeret obtendebant, qua metropolitanos ſuos ſemper à Synodo provinciæ ordinatos liquebat. Nicænæ præterea regulæ conſtitutione nitebantur, quæ omnibus metropolitanis ſua jura ſervari præcepit. Quæ eo pertinebant ut ipſi Epiſcopos ſuæ provinciæ pleno jure ordinarent, & ipſi viciſſim ab Epiſcopis ſui Concilii ordinarentur, non expectato alterius juſſu, aut auctoritate. Pro Cypri Epiſcopis contra Antiochenum pronuntiarunt Epheſini Patres, qui jus hoc illos habere profitentur ex inveterata conſuetudine & Canonibus ſanctorum Patrum. Nicænos intelligi palam eſt: ἕξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ Κύπρον προεστῶτες κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι. Non hic horum verborum ſenſus eſt, ut ſanciant Epiſcoporum Cypri ordinationem à metropolitano ſuo fieri, ſed contra ut Epiſcopi Eccleſiarum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

Cypri per ſe ſuum ordinandi metropolitanum jus habeant. Ex eo enim nemini obnoxia metropolitani poteſtas oſtenditur, cum ab Epiſcopis Concilii ſui ordinatur. Multis ſiquidem metropolitanis libera facultas fuit Epiſcopos provinciæ ordinandi, qui tamen ipſi non fuere liberi, ſed alii capiti ſubjecti, Patriarchæ nempe, à quo & ordinabantur. Ut Aſianæ & Ponticæ diœceſeos metropolitæ ſuos per ſe Epiſcopos ordinabant, inconſulto Conſtantinopolitano Epiſcopo, cui erant ſuppoſiti, & à quo ſolebant ipſi ordinationem accipere. Addit idem Canon Epheſinus, τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἁπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται. Ex quo patet generalem hanc ab illis poſitam eſſe legem, non ſolum Cypri metropolitanum, ſed omnes qui ubique ſunt reſpicientem. Quinimo etiam Canone ſuo adjecerunt iidem illi ſanctiſſimi Patres, ut omnes metropolitani exempla accipiant ejuſdem Canonis & ſecum auferant ad ſecuritatem ſuam: Ἄδειαν ἔχοντος ἑκάστου μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν. Ut ſecuri ſint in poſterum, excipere vult unumquemque metropolitanum exempla ſive paria, ut tum vocabant, hujus ſanctionis, quam attentare jura ſua volentibus opponerent & hoc modo quieſcere facerent. Hæc recolenti non poteſt non mirum videri, quod Zonaras & Balſamo poſt ſextæ Synodi Patres aſſerunt, hoc Canone Epheſino privum ac ſpecialem honorem deferri Cypriorum metropolitano. Balſamo ad Canonem ſecundum C P. primæ Synodi: τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου ἐτίμησεν ἡ τρίτη σύνοδος. Epheſinam ſic dici nemo neſcit. προνόμιον etiam appellat Zonaras quod datum eſt Cyprio Epiſcopo ab Epheſina Synodo. Immo ex his quæ diximus quilibet pervidere poteſt quod ſuum ex antiquo fuerat, illi redditum vel potius confirmatum, nihil novi additum. Quin nec quidquam tum habuiſſe quod non habuerint reliqui metropolitani. Rectè quidem Balſamo ad Canonem trigeſimum nonum ſextæ in Trullo notavit, decreto octavo tertiæ Synodi, quæ eſt Epheſina, conſtitutum fuiſſe ut αὐτοκέφαλος eſſet Cypriorum Eccleſia Conſtantienſis: ὡρίσθη αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου. Sed hoc illi commune tum fuit cum omnibus metropolitanis. Quod igitur uſque ad illud tempus fuerat, ut in perpetuum quoque eſſet, Synodus Epheſina decrevit. Et ſane in ſtatu priſtino ſemper manſit, neſcio qua, aut unde hac felicitate, quum reliqui omnes metropolitani jugum ſubierint patriarchale. Bene etiam idem Balſamo ad ſecundum Canonem C P. ex illius Canonis ſententia animadvertit omnes metropolitanos eſſe αὐτοκεφάλους, his verbis quæ in primis notanda ſunt: Σημείωσαι οὖν ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος ὅτι τὸ παλαιὸν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν μητροπολῖται αὐτοκέφαλοι ἦσαν καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων συνόδων ἐχειροτονοῦντο. Hanc formam

postea

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

poſtea mutatam fuiſſe ait ibidem per viceſimum octavum Canonem Chalcedonenſis Synodi. Quod profecto verum eſt. Uſque ad Epheſinum itaque Concilium duravit αὐτοκεφαλία metropolitarum, quo tempore tentavit Antiochenus Epiſcopus juris ſui eam provinciam facere, & quia defunctus erat metropolitanus Cypri, ordinandi ejus poteſtatem vindicare ſibi voluit. Quod fieri vetuerunt Synodi ſupra memoratæ Patres, cum querelam ſuper ea re detuliſſent ad Concilium Epiſcopi Cyprienſes, ad quos de more antiquo & ſanctione Nicæna comprobato ſpectabat metropolitanum ſuæ provinciæ ordinare. Renovavit inſuper eadem Synodus vetus illud Nicænum decretum de privilegiis metropolitanorum, ut ſui juris eſſent atque ut Græci loquuntur αὐτοκέφαλοι. Videndus tomus ſecundus Geſtorum Epheſinorum cap. IV. Appendicis primæ. Ex his etiam quæ ante obſervavimus conſtare poteſt quam dubia ſit fides illius narrationis, quæ apud Theodorum Anagnoſten in ſecundo libro Hiſtoriæ ejus Eccleſiaſticæ extabat, ſicut eam retulit Nicephorus in Excerptis. Scriptum igitur ille reliquerat, Zenonis imperatoris temporibus inventas eſſe reliquias Barnabæ Apoſtoli in Cypro inſula ſub arbore Ceratea (Ea eſt quam vulgo *Charubam* vocant Arabico nomine) cum Euangelio ſecundum Matthæum, ipſius Barnabæ manu deſcriptum. Ex tali inquit occaſione obtinuerunt atque evicerunt Cyprii, ut principatum haberet abſolutum ejus inſulæ metropolis, nec ſub Antiocheni poteſtatem caderet. ἐξ ἧς προφάσεως καὶ περιγεγόνασι Κύπριοι τὸ αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κατ' αὐτοὺς μητρόπολιν, καὶ μὴ τελεῖν ὑπὸ Ἀντιόχειαν. Si vera eſt hiſtoria de repertis Barnabæ reliquiis in ea inſula & Euangelio Matthæi, manu Barnabæ ſcripto, at falſa omnino cauſa eſt quam adſcripſit de αὐτοκεφαλία, & primatu ab alio non dependente metropolis Conſtantiæ Cypri. Videtur innuere auctor ille ex eo quod conſtiterit ab Apoſtolo Barnaba conditam ac fundatam eſſe Eccleſiam Cypri, ea gratia illam ſibi talem vindicaſſe principatum. Quaſi vero Apoſtolica fundatio tot alias Eccleſias æque Apoſtolicas, ut Corinthum, Philippos, Theſſalonicen, Epheſum, Smyrnam, ab invaſione defenſarit, quin omnes pariter ſub jugum irent. Paucæ omnino reſtiterunt & eæ quidem ſolæ quibus urbis potentia & magnitudo Apoſtolicæ fundationis dignationi conjuncta præſtitit ut ceteras minores ſub ſuum jus poſſent redigere. Quinimmo quædam nec Apoſtolicæ ob eamdem ſolam urbis amplitudinem & eminentiam pleraſque verè Apoſtolicas ſibi ſubdiderunt. Ut hinc veriſſimè liceat concludere, ſi quæ Apoſtolicæ Eccleſiæ dominatum in alias arripuerint, non ob id ſolum quod eſſent Apoſtolicæ id vindicaſſe, ſed quod potentiſſimæ, ditiſſimæ, & ampliſſimæ civitates illæ, in quibus ab Apo-

ſtolis primum conſtitutæ fuere. Sed quid opus verbis pluribus refellere vanitatem commentitiæ cauſæ ſupremi Cypriorum primatus, ita appello αὐτοκεφαλίαν, cui refragatur & temporum ratio. Ex ea cauſa dicit auctor, ſtabilitum illum primatum metropolitano provinciæ Cypri, quam cauſam contigiſſe idem prodit ſub Zenonis imperio. Atqui longe ante, à Concilii nempe Epheſini temporibus, per ejuſdem Concilii ſtatutum id impetraverant Cyprii Epiſcopi, cum ſuper ordinatione metropolitani contentio inter ipſos & Antiochenum orta eſſet. Res ea tum judicata eſt & Cyprii victores abierunt, atque ut verbo Theodori utar, περιγεγόνασι cum Canones Nicænos pro ſe allegaſſent, & antiquam vel, ut vulgo dicunt, immemorialem inſulæ conſuetudinem. Non peritior Theodoro Canonici juris fuit Innocentius primus, qui ad Alexandrum Antiochenum reſcribens, concedit ei aſſerenti Cyprios contra Nicænos Canones facere, dum abnuerent ordinationes Epiſcoporum ſuorum ipſi permittere, & primatum ſuum eumdem agnoſcere. Pretium erit operæ verba Innocentii ex Epiſtola ejus XVIII. hic producere, ut pateat ſummos Pontifices cum ſacra facerent, non ſemper veritati litaſſe: *Cyprios ſane aſſeris olim Arrianæ impietatis potentia fatigatos non retuliſſe Nicænos Canones in ordinandis ſibi Epiſcopis, & uſque adhuc habere præſumptum, ut ſuo arbitratu ordinent, neminem conſulentes. Quocirca perſuademus eis ut curent juxta Canonum fidem, fidem Catholicam ſapere atque unum cum cæteris ſentire provinciis, ut appareat Sancti Spiritus gratia ipſos quoque, ut omnes Eccleſias gubernari.* Ambitionis ingenioſam audaciam non aliunde melius quam hinc cognoſcere poſſumus. Sed nec ferreæ frontis major impudentia alia dari poteſt quam hęc, quæ tam manifeſtè fucum facere nititur, & cum veritate exerto capite pugnare. Præſumptionem in Cypriis appellat Alexander quia privilegia ſua defenderent, quæ ipſius erat evidentiſſima, in alieno jure uſurpando. Quaſi ex Nicænorum Canonum auctoritate ea debere ſibi affirmat ac concedi poſtulat, cum nihil æque contrarium fingi poſſet Nicænis Canonibus quam id quod flagitabat. Sed in Alexandro hoc minime mirum. Uſurpare aliquid volenti & colores quærenti nulla ars, nullus dolus, nulla fraus videtur impermiſſa vel non tentanda. De Innocentio id maxime miror quî tam facile animum induxerit, Alexandro in mala cauſa favere, & ſuffragio etiam ſuo effrænatum ejus ambitum comprobare & adjuvare prava Canonum interpretatione. *Fidem Canonum* vocat non fidelem eorum expoſitionem. Nolo gravius eum hic ac preſſius urgere. Perſuadere ſe dicit Cypriis, *ut curent juxta Canonum fidem, fidem Catholicam ſapere.* Catholica fides, & Canonica fides hoc illi videtur quod contra Canones rectè intellectos maxime omnium faceret. Additur ſtatim ab eodem: *&*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

unum cum cæteris ſentire provinciis, ut appareat Sancti Spiritus gratia ipſos quoque, ut omnes Eccleſias gubernari. Ergo Spiritus Sancti gratia non gubernabat Cyprios, nec recta de fide Catholica ſentiebant quamdiu obedire Antiocheno Epiſcopo noluerunt, & poteſtati ejus ſubjici renuerunt, qui ne id facerent Canonum Nicænorum auctoritate præcipuè nitebantur, ut de conſuetudine antiqua quam etiam afferebant nihil dicam. Sed bene quod ſuadere hoc illis ſe tantum inſinuat. Atqui præcipere, injungere, imperare denique debuit, & plenitudine poteſtatis ſuæ in hoc negotio uti, ſi ea res tantopere fidei Catholicæ, & Spiritus Sancti gratiæ adverſaretur, quemadmodum videri volebat. Suaſio hæc ejus quanti ponderis fuerit apud Cyprios, & an perſuaſionis vim habuerit, res ipſa declarat. Etenim nihilo ſecius perſeverarunt in ſua libertate retinenda uſque ad Concilii Epheſini tempora, cum Antiochenum eadem molientem & provinciæ ſuæ inhiantem decreti ab eadem Synodo facti auctoritate penitus repulerunt. Ita ſe pronuntiare prædictæ Synodi Patres profitentur, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων πατέρων. Nicænos intelligi nemo dubitat. Aut eorum Canonum mentem non eſt aſſequutus Innocentius, aut Epheſini præſules ab eadem aberrarunt, cum adeo pugnantes ſententias atque inter ſe contrarias utrique ex illis exprompſerint. Ille idem Innocentius in eadem Epiſtola ad Alexandrum confirmat, quaſi ex Nicænorum Canonum ſententia, Antiochenam Eccleſiam, *ſuper diœceſim non ſuper provinciam aliquam conſtitutam eſſe debere recognoſci*. Si dedita opera aliquid exquireretur quod contrarium intellectum efficere poſſet Nicænorum Canonum germanæ ac veræ interpretationi, non aliud eſſet inveſtigandum præter hoc. Provincias nominavit ille Canon Nicænus non diœceſes, nec ullam diœceſin attribuit Antiocheno, ſed provinciam tantum: ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις: *Similiter & in Antiochia, & in aliis provinciis primatus ſervari Eccleſiis*, nempe metropolitanis. Ita habet & Dionyſius in ſua verſione: *Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque provincias ſuis privilegia ſerventur Eccleſiis*. Ubi diœceſeos nomen? Ubi Antiochia ſuper diœceſin conſtituta, id eſt ſuper plures provincias? Niſi forte ea verba Canonis ſic accipi placeat ut Antiocheno non in una tantum provincia, ſed in aliis etiam privilegia cuſtodiantur. Quod omnino abſurdum eſt, nec ullus uſpiam interpres ſic accepit. Ex diœceſeos merito quam Antiocheno Epiſcopo tribuit Innocentius, illud etiam conſequens erat, ut Cyprii ſeſe faterentur ſubjectos ejus ſedi, quatenus provincia Cypri in diœceſi fuit Orientali, cujus Exarchum ac primatem ſe poſtea geſſit Antiochenus. Ex verbis Innocentii in ea Epiſtola hoc videor etiam poſſe colligere, alias provincias diœceſeos Orientalis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

jam tum inflecti cœpisse ad obedientiam præstandam Antiocheno, excepta Cypro. Sic enim ait, suadere se Cypriis, ut unum sentiant cum cæteris provinciis. Quod de cæteris ejusdem diœceseos provinciis, quam ei adscribit initio Epistolæ, prorsus intelligi par est. Certè videtur Antiochenus antistes jam inde ab Synodo C P. primæ temporibus, quæ πρεσβεῖα ei contulit in ceteras Orientis diœceseos provincias primatum illum merè honorarium in actum & functionem paulatim convertisse, metropolitanos provinciarum ad Synodum suam evocando eosdemque ordinando. Sola Cyprus quoad potuit sua jura libertatemque retinuit, quia cæteris remotior ab Antiochia & mari etiam medio disjuncta. Proxima quæque, prima semper in occupantis fuere potestate. Ephesina tamen Synodus non de sola Cypri metropoli decrevit liberam & αὐτοκέφαλον esse debere, sed de omnibus omnino metropolitanis Ecclesiis. Qui provincias ad se non pertinentes sibi subjicere conarentur, eos transgredi pronuntiat statuta sanctorum Patrum, & sub prætextu sacerdotalis officii, sæcularis potestatis superbiam in Ecclesias inducere, & libertatem opprimere quam sanguine suo Christianis omnibus peperit Christus. Longe aliter, ut apparet, senserunt Ephesini Patres rectiusque multo judicarunt de hujusmodi usurpationibus, quæ tum sollemnes erant magnarum urbium Episcopis, quam Innocentius qui in eadem Antiocheni præsulis persona, & cum de eadem ejus usurpatione ageretur, Canonum eos fidei se opponere asserit, & non secundum fidem Catholicam sapere, qui tali tyrannidi refugerent consentire ac jugo cervices subdere nollent. Sapientior etiam Innocentio Leo, & regularum Ecclesiasticarum, ut intelligentior, ita etiam observantior, qui metropolitanorum jura ubiq; tuenda præcipit, & quod à Constantinopolitano Episcopo violarentur, pluribus Epistolis toto stomacho indignatur. Quinetiam hunc ipsum Antiochenum Episcopum, à quo fuerat interpellatus pro suis privilegiis confirmandis, hoc prętextu à se amolitur ac repellit, quod scire amplius & apertius desideraret quibus in rebus ea constarent. Adeo nondum certa res erat Antiochenam Ecclesiam toti diœcesi debere præsidere, non uni tantum provinciæ, ut ex Nicænis Canonibus adstruebat Innocentius.

CAPUT XII.

Hierosolymitanus metropolitæ jus postulat in Synodo Ephesina. nec impetrat. Chalcedonense Concilium vix viginti annis Ephesino posterius concedit. Exarchorum diœceseos prima mentio. Constantinopolitano quoque solus primatus honoris decretus. Qui etiam posteris temporibus ad patriarchale fastigium evectus ab Heracleense metropolitano ordinatus fuit. Quos progressus per gradus numerosque fecerit Constantinopolitanus. Thraciæ diœceseos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ceseos provinciæ tum nondum illi subjectæ. Potentia urbium Episcopos exaltavit, Alexandrini progressus. Antiochenus aliena appetendo, Alexandrinus regio more imperando quasi tyrannidem in Ecclesiam invexerunt. De Hierosolymitani progressu. Alexandria olim sola cum Roma certabat. Vnde & illius Episcopus æmulus Romani. Auctoritas Alexandrini cum Romano exæquata diu duravit. Interdum dissidium fuit inter duos illos primates. Constantinopolitanus secundum honoris locum post Romanum nanciscitur. Ex Aviti Viennensis Epistola nondum edita. Alexandrinus & Antiochenus haud iniquo animo ferunt Constantinopolitanum sibi præponi. Romani Episcopi divitiæ & splendor. Canon. IX. *&* XVII. *Concil. Constantinopolit. Regio pro diœcesi apud Iulianum Antecessorem. Litigantibus optio data vel suum metropolitanum vel Constantinopolitanum adire. Speciale privilegium appellationum ab omnibus Patriarchis Orientis Constantinopolitanæ sedi decretum à patribus Chalcedonensibus. Cujus Episcopus & ordinationes Alexandrini & Antiocheni sibi arrogat. Per Exarchum diœceseos non intelligi Romanum ut volunt Pontificii. Nicolaus I. ex eo probare nititur omnium Episcoporum causas provocatione debere deduci ad sedem Romanam. Epistola Iulii pro Athanasio supposititia.*

EX his quæ superiore capite posuimus, compertum certumque est adhuc Ephesini Concilii ætate metropolitanos cum plena libertate ac potestate primatus suos tenuisse. Quin & ex eodem Concilio retulisse amuletum potentissimum quo se adversus usurpationes protegerent, Canonem nimirum octavum qui districtè prohibet tale quidquam à quopiam attentari. Si qui sponte sua se dedere voluerunt, & majorum imperium accipere, regula quoque juris est, nemini volenti fieri injuriam. *Invitum qui servat idem facit occidenti.* Plurimos certè verisimile est illa tempestate extitisse, qui partim voluntate sua, partim ignavia ac sui juris ignorantia submiserunt se. Quod si omnibus par animus fuisset aut pertinacia quæ in Cypriis fuit, ad patientiam non præstandam dominatum petentibus, nunquam aliqui metropolitani supra alios in tantum increvissent, nec gradus Patriarcharum in Ecclesiam inductus esset, qui metropolitanis erepto libero sui juris arbitratu, omnem potestatem ad se revocarunt. Reniti paratis & repellendæ ingruenti tyrannidi manus obvias ferre conantibus, præsto aderat Ecclesiasticarum regularum auxilium, quæ plures qui eo confugissent, eodem modo à communi incendio vindicare poterant, quo Cyprios servarunt. In eadem porro Ephesina Synodo Hierosolymitanus Episcopus etiam institit ut sibi permitteretur pro metropolita provinciæ suæ agere, cum honorem tantum haberet. Favore dignum videbatur ejus postulatum. Toto ex orbe peregrinantium turba Hierosolymam commeantium confluebat. Allegabat præterea, quamvis falso, primatum totius Palæstinæ sibi Nicænæ Synodi constituto delatum. Plures Episcopi denique ei favebant. Ne sic tamen ferre potuit quod expetebat, quia contra

Nicænas

Nicænas regulas id facere visum est, & in injuriam Cæsariensis Episcopi, quem Palæstinæ metropolitanum esse pronuntiarat eadem prima Synodus, solo primo honore Hierosolymitanæ sedi concesso. Adhuc igitur tunc temporis suæ potestatis erant omnes metropolitani, nondum sub aliena constituti, resistentibus constanter Synodis, ac imminenti undique tyrannicę pervasioni, quoad poterant, se opponentibus. Conatibus tamen ejus & audaciæ omnia tandem succubuere. Atque hæc tanta mutatio in tantulo accidit intervallo, ut Ephesini Concilii congregatio decretis suis perculerit tum maxime insurgentium Patriarcharum ambitum, Chalcedonense vero post sequutum eos receperit & auctoritate sua ad plenum confirmarit, vix mediis inter utrumque Concilium annis viginti. In ea quippe Synodo, ut gesta ejus Synodalia testantur, Antiochenus Orientalem diœcesin cum Hierosolymitano partitus est, sumptis sibi duabus Phœniciis & Arabia, relictis illi tribus Palæstinis. Quam divisionem Synodus comprobavit, Cæsariensi de jure metropoleos deturbato, quod retinuerat per Nicænæ Synodi decreta. *Exarchorum diœceseos* ea primum Synodo mentio facta quasi legitimè institutorum, quos antea ne de nomine quidem Ecclesia noverat, cum præfectorum vicariam potestatem in diœcesi ita tantum appellari moris esset. Ponticæ & Asianæ Thracicæque diœceseos metropolitani Synodi ejusdem sententia subjecti Constantinopolitanæ sedi, quæ honorem modo secundum acceperat auctoritate Concilii cognominis. Ejus quippe Synodi tertius Canon de honore sedis ejusdem urbis ita signanter decernit: τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. Secundus ut ejus locus esset à Romano inter metropolitanos, qui soli adhuc Ecclesiæ gubernationi admoti erant, constituit. Ceterum de metropolitano jure cum honore simul dato nullum verbum. Ergo honorem solum secundæ sedis ei tributum in confesso esse debet. Heracleensis Episcopus ejus provinciæ metropolitanus fuit, qua in provincia Constantinopolis condita, quæ paulo ante Byzantium, cujus Episcopus erat sub illo Heracleensi. Nec quicquam derogatum est hujus metropolitani juri per illum Canonem. Solus primatus honoris Constantinopolitano decretus, servato jure suo prisco metropolitano. Quod etsi non expresserit Synodus, satis tamen ex eo id intellectum est, dum πρεσβεῖα τῆς τιμῆς se tribuere tantum significat. Ab Heracleensi etiam tum ordinabatur, haud secus ac Hierosolymitanus, cui honoris pariter data duntaxat prærogativa, ab Cæsariensi metropolitano. Quod adeo verum est, ut posteris quoque temporibus ubi in patriarchale fastigium evectus est Constantinopolitanus antistes, hoc semper servatum sit ut ordinaretur ab Heracleensi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

metropolitano ad quem antiquitus ſpectabat ejus ordinatio, cum eſſet Byzantinus Epiſcopus. Secundum eſt igitur ne metropolitanum quidem primo fuiſſe conſtitutum Conſtantinopolis Epiſcopum, ſed honore tantum ſecundæ ſedis inter metropolitanos donatum, cum primam haberet Romanus. Quantos progreſſus poſtea fecerit, videmus. Nec per ſaltum eo pervenit quo tendebat, ſed per gradus numeroſque ad ſummum conſcendit. Et vicinas quidem primo provincias, id eſt Thracicas ſubegit, quas in ea Synodo nondum ſub ſe habuiſſe etiam illud argumento eſt, cui nihil poteſt opponi; præcedens quippe Canon Thracicæ diœceſeos provincias ab earum metropolitanis adminiſtrari tantum præcipit, ut Aſianas ab Aſianis, Ponticas à Ponticis: καὶ τοὺς τῆς Θρᾳκικῆς, τὰ τῆς Θρᾳκικῆς μόνον οἰκονομεῖν. Thracicæ unius provinciæ & quidem primæ omnium quæ conſtituerent Thracicam diœceſin, metropolitanus fuit Epiſcopus Heracleenſis, Unde & ἔξαρχος διοικήσεως dictus idem aliquando, poſtquam *diœceſeon Exarchia* in Eccleſiaſtici regiminis conſuetudinem venerunt. Quem titulum ſibi quoque tum conſervavit, quum Conſtantinopolitanæ ſedi ſubjectus eſt. Sed illa jura Exarchorum pæne citius exoleverunt quam certo ſtabilita eſſent, in tribus illis Exarchis Thracicæ, Aſianæ & Ponticæ diœceſeon. Nam Conſtantinopolitanus eos pæne prius ſub ſuam miſit poteſtatem, quam jure illo tralaticio frui poſſent. Titulum tamen ſemper retinuerunt. Cæterum Heracleenſis Conſtantinopolitani primi Concilii tempore, adhuc metropolitani jure provinciam ſuam regebat, nihilque illi detraxerat idem Concilium. Quod enim ſecundæ ſedis prærogativam attribuit Conſtantinopolitano, non ad ſui juris aut honoris imminutionem accipere debuit Heracleenſis, cum magis ad injuriam redundaret ejus qui ſecundum locum tum obtinebat à Romano. Is erat Alexandrinus, ut Antiochenus tertius, Hieroſolymitanus quartus. Hi omnes uno gradu remoti ſunt, per inſtitutum ſecundi loci honorem, quem meruit Conſtantinopolitanus. At Heracleenſis nihil tum perdidit. Poſtmodum tamen ſenſit, quid eſſet tam potentem habere vicinum, ac tam magnæ urbis antiſtitem, quæ inſuper imperialis ſedis auctoritate ſe jactaret. Mirum profecto foret ſi principatum ſuum diu retinuiſſet in proximo adeo opulentæ & imperioſæ civitatis. Roma vetus exemplum præbuit novæ. Per illius iter ac ſectam properavit hæc ad idem faſtigium, idque pari modo aſſequuta eſt, ut eam ſtatim à primordiis ſuorum natalium non longo intervallo ſequi cœpit. Hoc ſemper, ut videre naſcentem, & ab ingeſtis privilegiis parilis dignitatis inſurgentem, & veteris Romæ Epiſcopi timuerunt. Omnia fecerunt, ut ne fieret, aut irritum eſſet, quidquid ad ejus apicem ſublevandum in eam congeſſerunt Orientales Synodi.

Sed incassum cecidit hic omnis eorum conatus. Invitis ac multum ringentibus hæc exaltata est. Nec sane aliter potuit, immo nec debuit. Nominet mihi quis aliquam urbem amplam, opulentam ex opportunitate loci & commerciorum hominumque copia abundantem, quæ non principatum in sua provincia, vel etiam in tota diœcesi, hac sola amplitudinis ac potentiæ occasione adepta sit? Immo nec alia uspiam causa fuit civitatum supra cæteras elationis præter hanc. Monstri simile esset, & sane visum nunquam est, nec auditum, majorem urbem paruisse minori, aut vico civitatem. Ita nec indignari quisquam debeat, si videat quod semper usitatum fuit, majorum urbium Episcopos præ ceteris emicuisse qui minoribus præsidebant civitatibus. Scio dictum esse ac pro definito etiam teneri oportere, omnes Episcopos maximarum minimarumque civitatum ejusdem esse meriti, dignitatis, sacerdotii. Hoc certè valere debet quantum ad honorem ac munus Episcopale. Sed quantum attinet ad potentiam & divitias, non possis efficere quin alius alio sit in hoc genere eminentior. Quidam erit pauperrimus, & ex paupertate humillimus, alter affluens & beatus Episcopus. Hoc discrimen venire ex urbibus quibus hic aut ille præest Episcopus, non est quod dubites. Frustra autem aggrediaris hunc curtę supellectilis, & parvi oppidi sacerdotem cum præpotente illo, quem opes undique circumfluunt urbis in magnum ambitum diffusæ, antistite exæquari. Velis nolis aliud fert natura rerum, immo & hominum. Nunquam efficies ut Chorepiscopus sit major Episcopo. Nec ergo & majoris urbis Episcopus sit minor Episcopus eo qui minorem urbem curabit. Hunc tenuem ac pusillum Episcopum si studeas erigere, vix se humo tollet, sed humilitatis suæ conscius semper concidet. Illum contra luxu & copia diffluentem ac superbum, etiamsi deprimere coneris, & in ordinem cogere, sponte surget altior, ac more amnis, cui multi torrentes ex proximis delapsi montibus animos addidere, pontes ac ripas indignantes late superfluet, & limites sibi positos, quibus intra mensuram coërceatur, negabit. Inde, ut ambitioni pronum progredi potius semper quam regredi, pauci quos æquior amavit Deus, Ecclesiis quas ab initio tenuerant fuere contenti. Qui minores habebant, ultro semper appetiere majores. Qui non tales acceperant, efficere quovis modo ut quam maximæ essent enitebantur, vicinas subinde diœceses ad suam si possent adgregando. Etiam quibus maximæ contigerant, cum altius ascendere nequirent, nec ulterius promovere, non diœceses dilatando, sed potentiæ suæ modum adjungendo, tyrannidem exercuerunt. Utraque ratione plurimi jurisdictionis suæ potestatem ac ditionem ex parva reddiderunt amplissimam. Quicunque ex metropolitanis, quod antea erant, metropolita-

politanorum ſe plurium principes conſtituerunt, eoſdemque injuſto dominatu premere non dubitarunt, duplici vice tyrannos geſſiſſe certum eſt. Hoc urbium quibus præfuerant dedit potentia opulentiaque. Sic denique Alexandria & Antiochia, Orientis urbes maximæ, antequam eſſet Conſtantinopolis, ſuos quoque maximos effecere. Alia tamen Antiocheni cauſa fuit & Alexandrini, atque hujus quidem multo juſtior. Antiochenus enim Epiſcopus quantuſcunque evaſit, id omne uſurpationibus conſequutus eſt, alienas provincias occupando, & earum ſibi metropolitanos ſubjiciendo, qui antea erat unius tantum provinciæ metropolita. Alexandrinus autem nullas novas provincias ad ſuam diœceſin per ambitum adjecit, ſed hujus ſemper, cujus ab initio fuerat Epiſcopus, Patriarcha tandem extitit, abſque ſuo vitio aut aliena appetendi libidine. Nam primo quidem in tota illa Ægypti provincia unicus fuit Epiſcopus, ceteras urbes Preſbyteris regentibus. Poſtea ubi pro Preſbyteris Epiſcopi variis in oppidis creati ſunt, eorum metropolitanus exiſtere cœpit. Quo jure totam eam tenebat provinciam Synodi Nicænæ primæ temporibus. Poſtremo Ægypto in plures provincias diviſa, cum ſingulæ provinciæ ſuos accepiſſent metropolitanos, in capite omnium earum metropoleon conſtitutus, ſic Patriarcha effectus eſt. Qui tamen & ipſe nihilominus ex propriæ urbis potentia, & ambitione illius ſæculi propria, tyrannico more, in regendis ſuis provinciis, & ultra quam Epiſcopalis ordo poſtularet, aliquando ſe geſſit. Socrates cap. VII. lib. VII. de Cyrillo qui Theophilo ſucceſſit: Μετὰ τὴν τελευτὴν Θεοφίλου ὁ Κύριλλος ἐνθρονισθεὶς ἐπὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἀρχικώτερον παρῆλθε. Καὶ γὰρ ἐξ ἐκείνου ἐπισκοπὴ Ἀλεξανδρείας πέρα τῆς ἱερατικῆς τάξεως καταδυναστεύειν τῶν πραγμάτων ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ita Antiochenus aliena appetendo, Alexandrinus regio more imperando quaſi tyrannidem in Eccleſiam invexerunt. Elatius hic, ille latius voluit dominari. Idem judicium facit ille Socrates de Romano ac de Alexandrino cap. XI. libro quo ſupra: ἀλλ᾽ ὁ φθόνος καὶ τούτων ἥψατο τῆς Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς ὁμοίως τῇ Ἀλεξανδρέων πέρα τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ δυναστείαν ἤδη προελθούσης. Sed de Romano poſtea. Nunc ſtatum Eccleſiæ in Oriente exequi pergamus. Quod ad Hieroſolymitanum attinet Patriarcham, hanc ſibi ille dignitatem non uſurpatione peperit, ſed cum jus ſolum metropolitani antiquæ metropolis præjudicio ſibi adrogaſſet, factum ut ea provincia in tres divideretur, totidemque metropolitanos acciperet. Quorum metropolitanorum, quia primus ac princeps erat, ſæculi more id exigente & ad eam adminiſtrationis formam Eccleſiæ ſtatum perducente, trium Palæſtinarum Patriarcha ſic factus eſt, non ipſe ſe fecit. Hic ut Alexandrino & Antiocheno ſede poſterior fuit, ita poteſtate multo inferior, non aliam

ob rationem quam quod & minoris urbis Episcopus, & brevioris fuit dicœceseos Patriarcha. Eum porro non tam urbis suæ magnitudo & potentia provexit, quam honor ipsi urbi delatus totius Christianitatis consensu, & Synodorum auctoritate. Prima illa omnium Ecclesiarum & antiquissima. Passus ibi Christus, ibi resurrexit. Apostoli in ea primum prædicarunt ac docuerunt. Hinc Clemens, vel ipse Petrus potius, Iacobum Domini fratrem Episcopum Hierosolymitanum appellat ἐπίσκοπον τῶν ἐπισκόπων, id est, *principem vel primum Episcoporum.* Hinc Theodoretus Hist. Eccles. lib. v. cap. IX. Hierosolyma vocat omnium Ecclesiarum matricem sive matrem: τῆς δέ γε μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον Κύριλλον ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν. Si merito antiquitatis certaretur, aut aliquid faceret quidquid dici potest Ecclesiasticæ & sacræ prærogativæ ad principatum alicui Ecclesiæ adjudicandum, nullam præferri debuisse Hierosolymitanæ inter omnes convenit. Hanc tamen videmus sanctioribus & incorruptioribus Ecclesiæ moribus ac sæculo meliore metropoleos quidem dignitate præditam fuisse, cujus Episcopus sub alio esset metropolitano. Unde hoc? Quia in civilibus metropolis provinciæ fuit Cæsarea Palæstina. Ergo & Cæsariensi Episcopo jus metropolitani dandum fuit. Quantumcumque postea ad eum honorandum contribuere Synodi voluerunt, & quantum ipse pro sua virili parte sibi sumere ex alieno, proprium metropolitanum ejiciendo, quitus sit, nunquam tamen nisi tertio loco constitit, Alexandrino & Antiocheno semper prælatis, non alia de causa quam quia majorum urbium, & exinde potentiores Episcopi. Ex his intelligi potest nihil tum profuisse antiquitatem urbium aut sanctitatem, nec ulla sacrorum merita, nec quod ab Apostolis essent fundatæ, ad primatum eis comparandum, sed solam earum dignitatem, quam conciliare solent populus numerosus, ampla mænia, opes magnæ. His omnibus cum Alexandria & Antiochia præter cæteras Orientis urbes commendarentur, superabat tamen Alexandria, quapropter & præcessit in Ecclesiasticis. Ante conditam Constantinopolim, cum adhuc unum esset imperium, & unica sedes ejus Roma, non erat urbs alia in Oriente quæ contra Romam nominaretur quęque ex pari cum ea certaret præter Alexandriam. Ut enim Roma dicebatur *Vrbs* per excellentiam, ita illa πόλις, κατ' ἐξοχήν. Adrianus in Epistola ad Servianum de ea dixit: *Civitas opulenta, dives, fœcunda, digna quæ pro sui profunditate, & magnitudine totius Aegypti teneat principatum.* Honor hujus ac jus civitatis non minore fere ambitu solebat expeti quam Romanæ. Plinius ad Trajanum de quodam suo iatralipta cui jam Romanam civitatē impetraverat: *Admonitus sum à peritioribus debuisse me ante ei Alexandrinam civitatem impetrare,*

deinde Romanam, quoniam esset Aegyptius. Quin & rarius ac difficilius Alexandrinæ jus civitatis quam Romanæ indulgere consueverunt principes Romani, ut perspicitur ex responso Trajani ad Plinium his verbis: *Civitatem Alexandrinam secundum institutionem principum non temere dare proposui. Sed cum iatraliptæ tuo jam civitatem Romanam impetraveris, huic quoque petitioni tuæ negare non sustineo.* Non mirum proinde si hujus civitatis Episcopus in tantum animos sustulit, ut non contentus omnes Orientales Episcopos longè præcessisse, etiam cum Romano contenderet, quem cum ferret parem, vix pati potuit priorem. Eusebius lib. II. de vita Constantini, Alexandriæ Ecclesiam κορυφὴν ἁπασῶν ἐκκλησιῶν appellat, verticem omnium Ecclesiarum, ubi de Arianismo loquens inde incepisse dicit, tanquam ab arce quadam ac vertice, & sic totius orbis provincias pervasisse: κἄπειτα ὡς ἀπὸ μικροῦ σπινθῆρος μέγα πῦρ ἐξεκάετο, ἄκρας μὲν ὥσπερ ἀπὸ κορυφῆς ἀρξάμενον τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, διαδραμὼν δὲ τὴν σύμπασαν Αἴγυπτόν τε καὶ Λιβύην, τήν τ' ἐπέκεινα Θηβαΐδα, ἤδη δὲ καὶ τὰς λοιπὰς ἐπενέμετο ἐπαρχίας τε καὶ πόλεις. De Alexandrino non minus, quam de Romano dictum est ab antiquis patribus totius eum Ecclesiæ sollicitudinem gerere. Gregorius Nazianzenus de Athanasio Alexandriæ dicit, τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπιστασίαν, universæ Ecclesiæ curam illi esse creditam. Ita enim scribit in Oratione XXI. quæ in laudem est Athanasii, cum Episcopus ille promotus est: ἵνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, τὴν τοῦ λαοῦ προεδρείαν πιστεύεται, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπιστασίαν. Hinc sæpe illos duos Episcopos junctos reperias ab antiquis, Romanum inquam & Alexandrinum, cum auctoritate opus erat aliquid confirmari, quia maximam haberent hi duo inter omnes. Athanasius in Epistola de Synodis Arimino & Seleuciæ habitis: Διονύσιοι γὰρ δύο γεγόνασιν ἔμπροσθεν πολὺ, τῶν ἑβδομήκοντα τῶν καθελόντων τὸν Σαμοσατέα, τούτων ὁ μὲν τῆς Ῥώμης, ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἦν ἐπίσκοπος. Hæc auctoritas Alexandrini cum Romano exæquata duravit etiam usque ad id tempus quo jam Constantinopolitanus erat in honore secundi loci, sed quia nondum vetustatem collegerat, nec firmitatem ab annis sedes ejus acceperat, ideo plus ponderis circa ejus exordia tributum Alexandrinæ. Ut auctores qui *neoterici* vocabantur ob novitatem suam minus haberi solebant idonei, minusque habere auctoritatis, quamvis ætate prægressos ipsi scientia ac merito superarent. Sic omnium sæculorum mos plus semper antiquitati detulit. Hieronymus in Apologia tertia adversus Ruffinum: *Iungamus dextras, animos copulemus, & duos Orientis atque Occidentis* τροπαιοφόρους *alacri sequamur incessu.* Theophilum Alexandrinum intelligit, & Anastasium Romanum. Quos & paulo post nominat, & comparat his verbis: *Si Papæ Theophili sententiis delectaris & nefas putas Pontificum decreta convelli, quid de*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

cæteris dicis quos ipse damnavit? Quid de Papa Anastasio de quo nulli ut ais verum videtur, ut tantæ urbis sacerdos, vel innocenti tibi injuriam facere potuerit vel absenti? Nec hoc dico quod de Episcoporum sententiis judicem, aut eorum cupiam statuta rescindi, sed quod unusquisque suo periculo faciat, quod sibi videtur, & ipse noverit quid de judicio suo judicandum sit. Utrumque *Papam* appellat, utrique parem judiciorum auctoritatem attribuit. Romanum ab urbis magnitudine extollit, quod & infra repetit. *Tantæ urbis sacerdos.* Ergo urbs tantum eum quantus erat fecerat. Idem Hieronymus in Epistola ad Marcum Presbyterum: *Hæreticus vocor, si ab Arrianis, merito: si ab orthodoxis, qui hujusmodi arguunt fidem, orthodoxi esse desierunt. Aut si eis placet, hæreticum me cum Occidente, hæreticum me cum Aegypto, hoc est cum Damaso Petroque condemnent. Quid unum hominem exceptis sociis criminantur?* Gratianus quoque cum Theodosio magno, cum passim tum grassaretur hæreseos Arianę lues, eam fidem sequendam ac tenendam omnibus Edicto proponit quam tenerent Damasus Romæ, & Petrus Alexandriæ Episcopi. Cod. Theod. *de fide Catholica*, leg. II. *Cunctos populos quos clementiæ nostræ regit temperamentum in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usque nunc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum, virum Apostolicæ sanctitatis.* Ambrosius Epist. LXXXIII. *Post Aegyptiorum supputationes, & Alexandrinæ Ecclesiæ definitionem, Episcopi quoque Romanæ Ecclesiæ, meam adhuc expectant sententiam, quid existimem de die Paschæ.* Duas Ecclesias illas ut maximæ dignationis commemorat, Alexandrinam & Romanam, post quas tamen suam adhuc desiderari & expectari sententiam dicit. Hieronymus adversus Vigiliantium morem illi opponit Ecclesiarum Ægypti & Romanæ. *Quid facient Orientis Ecclesiæ? quid Aegypti? quid Apostolicæ sedis, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt.* Ut æmulatio autem inter pares, & ex æmulatione simultas ac dissensio nascitur, ita & discidium aliquando inter duas Ecclesias intervenit, de quo componendo scribendum ad Innocentium censuerunt Carthaginensis Concilii Patres quorum decretum super eo legitur inter Canones Ecclesiæ Africanæ in hanc sententiam: *Placuit ut de dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad sanctum Papam Innocentium scribatur, quo utraque Ecclesia inter se pacem quam præcepit Dominus teneat.* Hoc etiam utraque Ecclesia simile habuit, & comparari inter se in eo merentur, quod potestatis Ecclesiasticæ modum supergressæ suis se finibus continere non poterant. De quo supra notavimus. Nova tunc adhuc, & commodum exoriens Constantinopolitanæ sedis dignitas, cum auctoritate adversus hæreses pugnandum erat, idoneum & grave testimonium vix perhibere poterat, ideo ad antiquiorem

& in

&in Oriente olim omnium priorem Alexandrinam currebatur. Ubi tamen honoris erat quæſtio, jam tum ſecunda ſedes nominari ſolebat. Hic honos illi primum datus Conſtantinopolitanæ primæ Synodi decreto quam habitam conſtat anno quindecimo Damaſi Papæ. Hieronymus qui eo tempore vivebat, maximas Eccleſias recenſens, Conſtantinopolitanam ſecundo loco numerat inter Romanam & Alexandrinam. Præceptor Hieronymi Gregorius Nazianzenus tantum illi ſedi etiam tum deferebat, ut cum parem Romanæ agnoſcat, vix in gradu ſecundo eam ſtatuat, quaſi jam tum de primatu contenderet. Sic enim ſcribere non dubitat in Oratione XXVII. quæ Conſtantinopoli eſt habita: ὑμεῖς ἡ μεγάλη πόλις, οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν πρώτην εὐθέως, ἢ μηδὲ τοῦτο παραχωροῦντες. *Vos magna urbs eſtis, primi ſtatim poſt primam, ac ne hoc quidem illi concedentes ut prima ſit.* Idem in verſibus duas Romas, quaſi duo lumina orbis prædicat, antiquam & novam, hoc tantum inter ſe differentes, quod hæc Orientis, illa Occidentis teneat principatum. Notiſſimi hi ſunt verſus:

Δισσὰς δὲ Ῥώμας, τῆς ὅλης οἰκουμένης
Λαμπτῆρας, ἀρχαῖόν τε καὶ νεὸν κράτος
Τοσόνγε διαφέροντας ἀλλήλων, ὅσον
Τὴν μὲν περιλάμπειν ἡλίου, τὴν δ' ἑσπέρας.
Duaſque Romas, gemina mundi ſidera
Totius, hoc novum, illud antiquum decus.
Diſcrimine uno diſpares, hæc quatenus
Illuſtrat ortus, illa veſperi plagas.

In eamdem prorſus ſententiam Avitus Viennenſis de pace inter Romanam & Conſtantinopolitanam compoſita, ad Iohannem hujus Epiſcopum ita ſcribit Epiſtola quæ nondum eſt edita: *Adjecit vir illuſtris omne nubilum quod quietem Orientalium populorum ambiguo caligante fuſcaverat, redintegratæ pacis ſerenitate deterſum: & eam cum Romano antiſtite vos habere concordiam, quam velut geminos Apoſtolorum principes mundo aſſignare conveniat. Quis enim qui vel Catholicus dici poteſt, de tantarum ac talium Eccleſiarum pace non gaudeat, quas velut in cœlo poſitum religionis ſignum pro gemino ſidere mundus adſpectat?* Sed hæc ævi poſterioris, quo tempore eo uſque potentiæ pervenerat, ut jam auderet de principatu cum Romana certare. Nos heic adhuc circa ejus initia verſamur, quæ talia fuere ut ſtatim à conditu ſuo prærogativam primæ ſedis in Oriente Alexandrinæ eripuerit Eccleſiæ ſibique ſecundam à Romana vindicarit. Idque conſtitutum generalis Synodi decreto cui interfuere centum ac quinquaginta Epiſcopi. Nicetas Chartophylax de cauſis ſchiſmatis inter Eccleſiam Romanam & C P. ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, τιμηθέντος τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῶν ἐπι-

ἐπισκόπων ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ, ἐν ᾗ οὐδὲ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης παρῆσαν διάστασις καὶ πάρεργος γέγονε. Debito hoc honore non poterat fraudari sedes Constantinopolitana. Alexandrinæ sedis Episcopus cui præferebatur, Synodo interfuit & assensione sua ratum id habuit, nec verbo contradixit. Antiochenus quoque cui injuria fiebat quod in quartum locum removeretur, ei decreto quo honorabatur Constantinopolitanus præsul, assensus est. Nec Hierosolymitanus dissensit. Non eos latebat, Alexandrinum dico & Antiochenum, quidquid auctoritatis ac potestatis præ cæteris Orientalibus Episcopis habuerunt, id omne sibi ex urbium quibus præsidebant merito obtigisse. Non poterant igitur iniquo animo ferre, sibi ejus urbis Episcopum anteponi, quæ non solum parem afferret magnitudinem, & quidem ampliorem, sed, quod ipsi non haberent, etiam Imperialis sedis majestate præcelleret. Quod ad Romanum attinet, iniquus plane fuit dum Episcopum eum honore secum exæquari abnuit, qui non solum æque magnæ urbi præesset, sed etiam æque imperanti ac regni sedem alteram obtinenti. Nam Constantinus magnus primus ejus conditor in eo maximè laboraverat, ut æqualem Romæ mœnium ambitu & ædificiorum magnificentia faceret. Socrates lib. I. cap. XVI. Ἐποίει τε τοῦτο περὶ τὰς ἄλλας πόλεις, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπωνύμῳ, ἣν Βυζάντιον καλουμένην πρότερον τὸ πρότερον ηὔξησε τείχη μεγάλα περιβαλὼν, καὶ διαφόροις κοσμήσας οἰκοδομήμασιν, ἴσην τε τῇ βασιλευούσῃ Ῥώμῃ ἀποδείξας, Κωνσταντινούπολιν ὀνομάσας. Quin & secundam Romam edicto sanxit vocari. Idem eo loco: χρηματίζειν δὲ δευτέραν Ῥώμην νόμῳ ἐκύρωσεν, ὃς νόμος ἐν λιθίνῃ γέγραπται στήλῃ, καὶ δημοσίᾳ ἐν τῷ καλουμένῳ στρατηγίῳ πλησίον τοῦ ἑαυτοῦ ἐφίππου παρέθηκε. Sic Altera Roma tum vocata est. Novam Romam νέαν Ῥώμην principes appellari maluerunt ne secundæ nomen inferiorem eam intelligi faceret, quo Roma vetus prima agnosceretur. Atqui parem haberi voluerunt. Diviso certè imperio post Constantini mortem in Occidentale & Orientale, ut Roma vetus caput facta est Occidentis, ita Orientis Constantinopolis quæ & nova Roma. Quid igitur faciendum fuit de novæ Romæ Episcopo? An par erat semper eum subesse Heracleensi metropolitano, ut suberat Byzantinus? An justum fuit nihil illi prodesse urbis amplitudinem, divitias, potentiam, imperium denique, quæ omnia omnibus semper Episcopis, & ubique profuerunt? Unde igitur Episcopis Romæ veteris illo etiam tempore hæ tantæ copiæ suppetiebant, *ut procederent vehiculis insidentes, circumspecte vestiti, epulas curantes profusas, adeo ut eorum convivia regales superarent mensas*, sicut de his scribit Ammianus Marcellinus? Unde inquam hæc omnia ut facere possent, facultas suppetebat, nisi ab urbis abundantia? Non enim ab Apostoli Petri præceptis & instituto

tuto successoribus hæc vivendi formula tradita. Unde rursus, ut idem refert historicus, provincialium Episcoporum ea frugalitas, *quos tenuitas edendi potandique parcissime, vilitas etiam indumentorum, ac supercilia humum spectantia perpetuo numini verisque ejus cultoribus, ut puros commendabant, & verecundos?* Nimirum inde, quia ut profusiores sumptus facerent, & liberalius genio indulgerent, ac vestiti curiosius essent, non permittebat inopia & angustiæ urbium in quibus præsules erant. Ait idem Ammianus, haud mirari se si tanta animorum ac laterum contentione appeteretur Episcopatus in urbe Romana, *cum id adepti*, inquit, *futuri sint ita securi, ut ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes*, & reliqua quæ supra posuimus. Qua in civitate matronarum is sit numerus, & æque divitum quæ oblationibus suis Episcopum ditare queant, ubi proceres pariter multi reperiantur, qui eumdem muneribus ac donis beare, ubi denique alia omnia ut Romæ ad potentiam ejus amplificandam idonea, quis dubitet, quin illius urbis antistitis eadem futura fuerit opulentia, profusio, luxus? Cum nihil horum deesset Constantinopolitano, cui probabile sit eum in ordinem potuisse cogi, & ad modum paupertatis illius provincialis Episcopi in asceticam parsimoniam & temperantiam redigi? Magnitudinem urbium non solum divitiis implere suos Episcopos, sed etiam vitiis recte idem Ammianus animadvertit, qui de Romanis hæc quoque verissime dixit: *Qui esse poterant beati revera, si magnitudine urbis despecta, quam vitiis opponunt, ad imitationem antistitum quorumdam provincialium viverent.* Magnitudinem urbis opponebant vitiis, id est patrocinio magnitudinis urbis utebantur, ad vitia sua excusanda. Ne parci, modesti, severi, in victu vestituque continentes essent, magnitudinem urbis facere causabantur. Et revera frustra postulabat Ammianus, quod rerum natura non patitur, ut eodem modo viveret tantæ urbis ac tam opulentæ Episcopus, quomodo soliti erant ceteri pusillarum urbium antistites, quibus ut divitiæ non abundabant, ita his quoque, quæ ex divitiis vulgo solent oriri, carebant vitiis. An Chorepiscopi certassent splendore ac lautitia cum urbicis Episcopis? Nimis ergo philosophos & ascetas Romæ Episcopos vellet esse, dum magnitudinem urbis ab illis despici ac pro nihilo putari æquum censet. Sed nos quoque philosophari desinamus. Noverat Alexandrinus, quarum rerum beneficio & opera alios Episcopos in principatu assequendo longè præterisset, iisdem se anteiri ac superari à Constantinopolitano, ac præterea Regiæ prærogativa, qua careret ipse, ideo æquissimo animo tulit ejus sedem præferri suæ, eamque prælationem calculo quoque suo comprobavit. Romanus vero nulla ratione, æquiparari sibi Constantinopolitanum renuebat, antistitem, urbis non solum magnitudine, sed etiam

imperii majestate suæ similis, qui Alexandrinum hac ipsa re disparem imparemque, quæ cæteris immane quantum major esset, æquari secum hucusque non gravatim sit passus. Nihil causæ præterea fuit, probabilis saltem, cur Alexandrinum mallet id honoris consequi, ut secundus à se numeraretur, quam Constantinopolitanum. Quod enim Canones & regulas Ecclesiasticas obstare querebatur, quam frustra hæc ab illo querela instituta sit, ante ostendimus, præsertim cum aliis regulis æque Ecclesiasticis, ac disertius hoc sibi concedentibus niteretur Constantinopolitanus. Cum cætera privilegia eadem haberet Roma nova, quæ vetus habuisset, regnaretque in Oriente, ut illa in Occidentis partibus, non debuit minorem ferre in Ecclesiasticis prærogativam, cum certum sit Ecclesiastica semper fere ad civilium formam accommodata cum politiæ ratio duceretur. Quamdiu Romæ veteris Episcopus intra honorem solum substitit, nec quicquam amplius supra ceteros ejusdem ordinis sibi adrogare tentavit, nihil quoque plus quam nudus honos supra reliquos sequentes, Constantinopolitano decretum fuit. Hinc prima Synodus Constantinopolitana sola πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, & secundo quidem loco eum habere constituit, quia Romanus, qui primo loco eadem habuit πρεσβεῖα tunc temporis, non plus habere aut ambire intelligebatur. Ubi vero Romanus modum egressus primatum illius honoris ulterius extendere cœpit, finesque suos migrans in Ecclesia latius imperare inflatiusque aggressus est, tum Synodi quoque, ut hac parte cum eo paria faceret Novæ Romæ Episcopus, parem eidem auctoritatem in causis Ecclesiasticis attribuere dignum duxerunt. Quocirca Synodus Chalcedonensis non jam πρεσβεῖα τῆς τιμῆς ei decernit, quibus solius honoris prærogativa contineretur, sed πρεσβεῖα ea absolutè nominat. Quin etiam explicans qualia forent, & quibus in rebus constarent, statim adjungit, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι. *In causis Ecclesiasticis similiter ut illam magnificari.* Hoc etiam opus habebat explicatione. Sed id quoque videntur in aliis Canonibus clare exposuisse, quibus provocationem ab Exarchis diœceseon, id est Patriarchis ad sedem Constantinopolitanam fieri statuunt. Sic enim omnes ferme antiquiores recentioresque interpretes Canones IX. & XVII. ejusdem Synodi acceperunt, qui verbis expressis ita sanciunt: εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. Eadem pæne repetuntur & Canone XVII. Quidquid contra opponere possint, qui diversa sentiunt, non tamen evincent ut ἔξαρχος διοικήσεως, aliter ibi sit sumendus quam pro Patriarcha diœcesis. Ita Iustinianus intellexit qui pro *Exarcho diœcesis* vocat

Patriar-

Patriarcham in Novella CXXIII. *de diversis Ecclesiasticis capitulis*, in quam transtulit hunc Canonem Chalcedonensem qui ex interpretatione Iuliani Antecessoris sic habet: *Si Clericus vel quis alius contra Episcopum propter qualemcunque causam audiri maluerit, prius metropolitanus eorum secundum sanctas regulas, & nostras leges negotium discernat, & si quis judicatis contradixerit, ad Patriarcham illius regionis res referatur, & ille secundum Canones & leges finem ei præbeat. Si contra metropolitanum adire quispiam velit, regionis illius Patriarcha negotium discernat.* In Græcis est: ὁ τῆς διοικήσεως ἐκείνης πατριάρχης τὸ πρᾶγμα κρινέτω. *Administrationis Patriarcham* etiam vocat idem Iulianus, ibidem in sequenti paragrapho: *Sin autem metropolitanus sit qui judicavit & exegit, & ille qui exactionem passus est, putaverit se læsum fuisse, administrationis illius beatissimus patriarcha rem discernat:* ὁ τῆς διοικήσεως ἐκείνης μακαριώτατος πατριάρχης τὸ πρᾶγμα διακρινέτω. Regionis nomen apud eum auctorem sæpe pro diœcesi plurium provinciarum sumitur, ut Constitutione XXIV. *Aegyptiaca regio*, ἡ Αἰγυπτιακὴ διοίκησις. Sic *Asiana regio, Pontica, Orientalis* passim. Ita ergo & *Patriarcha regionis* illi dicitur qui πατριάρχης διοικήσεως in Græcis. Apparet igitur Iustinianum, cum Canonem illum Chalcedonensem in suam mutuaretur constitutionem, Patriarcham diœceseos eum vocasse, qui in ipso Canonis textu ἔξαρχος διοικήσεως appellatur. Et manifestum est eum hanc vocem de veris Patriarchis, qui pluribus præessent metropolitanis, sicut tum accipi moris erat, accepisse. Quod additur in regula Chalcedonensi, vel *sedem urbis dominantis adire posse, omisso diœceseos Exarcho, sive Patriarcha*, ideo videtur illam adjectionem prætermisisse Iustinianus, quia privilegium illud ei sedi datum à Concilio non amplius in usu esset sua ætate, utpote infirmatum & in irritum devocatum, ut paulo post dicam. Exarchum diœceseos supra de illo tantum genere Exarchorum qui Constantinopolitanæ throno Ecclesiæ subjecti fuerant an exponi posset, tentavimus. Et rationes etiam attulimus. Sed illud vel maxime adversatur huic interpretationi, quod illi Exarchi Asianæ, Ponticæ & Thracicæ diœceseon penitus subditi fuerant, adeo ut etiam ordinarentur à Constantinopolitano. Ordinationis jus sequebatur jurisdictio. Ab Episcopis ad metropolitanos appellabatur, qui metropolitani Episcopos ordinabant. Post patriarcharum gradum institutum eadem jurisdictionis potestas Patriarchis in metropolitanos ferme data, quæ metropolitanis in Episcopos competebat, quia Patriarchæ metropolitanos ordinandi jus habebant. Cum igitur pleno jure subjacerent prædictarum trium diœceseon Exarchi sedi Constantinopolitanæ à qua etiam ordinabantur, consequens erat, ut provocatio ab his daretur ad eamdem sedem. Hic non plenè nec ad perfectum decernit Canon, sed licentiam

dat Epiſcopo, cum metropolitano ſuo diſceptanti, Exarchum diœceſeos adire, hoc eſt Patriarcham, vel ſedem Conſtantinopolis. Cui hujus facultas optionis permitteretur, poterat, relicto ſuo Patriarcha, rectà adire Conſtantinopolitanam ſedem. Quod non oportuit ſecundum rectum juriſdictionis Eccleſiaſticæ tenorem. Etenim ſi ordo præſcriptus ſervandus fuit, ſic debuiſſe concipi videtur ille Canon, ut negotio finito per judicium Patriarchæ, ſi judicato partes non ſtetiſſent, ſupremum de eo tribunal conſtitueretur Conſtantinopolitani antiſtitis. Non me latet quoſdam ita exponenda cenſuiſſe illorum Canonum verba, quaſi hæc eorum eſſet ſententia, ſi poſt litem terminatam judicio Patriarchæ vel Exarchi diœceſeos ſtatutis ab eodem non acquieſcerent litigantes, tum cognitorem accipi debere Conſtantinopolitanum Patriarcham. Sed in utroque Canone tam clara eſt ſignificatio illius optionis, arbitrio diſceptantium permiſſæ, ut aliorſum duci nullo modo queat. Eamdem quoque retinet Theodoretus Cyrri in collectione Canonum, tit. XV. εἰ δὲ μητροπολίτης ἀντίδικος εἴη, περὶ τῷ ἐξάρχῳ διοικήσεως, ἢ τῷ τῆς βασιλευούσης αὐτὸν ἐπισκόπῳ δικάζεσθαι. Vera igitur veterum interpretum ſententia quam aſſeruimus in tractatu de Eccleſiis ſuburbicariis cap. III. qui omnes affirmant privilegium illud ſpeciale appellationum ab omnibus Patriarchis Orientis Conſtantinopolitanæ ſedi ab illa Synodo decerni. Non aliter Hincmarus interpretatus eſt, cujus & locum ibi produximus. Nec ſanè alio referri poteſt illa exaltatio Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ in rebus Eccleſiaſticis, & exæquatio privilegiorum ejus cum Romana, cujus meminit vigeſimus octavus ejuſdem Synodi Canon, niſi ad hoc jus appellationum. Quod enim eo Canone metropolitæ Ponticæ, Aſianæ, & Thracicæ diœceſeos ei ſubjici præcipiuntur, pro ſpeciali & magna prærogativa, quaque cum Romano coæquaretur, id accipi non potuit, quandoquidem hoc tralaticium tum erat penes Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas, qui multos ſub ſe habuere metropolitanos. Sed quia Epiſcopus Romanus Synodi Sardicenſis decretis, cui Synodo Orientales non interfuerant, Epiſcoporum appellationes juri ſuo delegandas curavit, ut hac quoque in re, quæ omnium maxime poteſtatem indicat, parem calculum cum Romano poneret Conſtantinopolitanus, idem jus illi decreverunt Synodi Chalcedonenſis Patres. Nemo neſcit judiciorum ut civilium, ita & Eccleſiaſticorum ſummam tenere qui abſque appellatione judicat. Nam ſicut liberam juriſdictionem non habet à quo appellatio recipitur, ita maximam habere pleniſſimamque certum eſt ad quem provocatur, & in quo terminus hæret provocationis. Hoc eſt igitur quod Synodus Chalcedonenſis vocat μεγαλύνεσθαι ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, *magnificari*

& ex-

& extolli in causis Ecclesiasticis. Huic porro expositioni de jure appellationum Constantinopolitanæ sedi attributo summopere adstipulatur, eamque extra dubitationis aleam prorsus collocat, quod illius sedis Episcopus, ordinationem quoque Patriarcharum Alexandrini & Antiocheni circa idem tempus sibi legitur usurpasse. Ex Epistolis sane Leonis primi ad Martianum Augustum & Anatolium ipsum Constantinopolitanum antistitem docemur, Alexandrinam eum & Antiochenam Ecclesias sibi subjugare voluisse. Quo nomine illum per Epistolam vehementer objurgat, & apud imperatorem super eo conqueritur, petitque ab eo ut cupiditatem ejus comprimat, & ambitum retundat. Antiocheni Patriarchæ ordinationem jam sibi vindicarat idem Anatolius, ut constat ex Epistola Leonis ad ipsum quæ est LIII. his verbis: *Post illa itaque ordinationis tuæ inculpata principia, post ordinationem Antiocheni Episcopi, quam tibimet contra Canonicam regulam vindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, ut sacratissimas Nicænorum Canonum constitutiones conareris infringere.* Id etiam discimus ex Epistola ejusdem Leonis ad Marcianum Augustum, qua eum rogat, ut præsumptionem Anatolii reprimat: *Agite quod & Christianæ est probitatis & regiæ, ut prædictus Episcopus parcat patribus, consulat paci, neque sibi æstimet licuisse, quod Antiochenæ Ecclesiæ sine ullo exemplo contra statuta Canonum Episcopum ordinare præsumpsit.* Eodem jure usus esset, si usus venisset, in Alexandrino ordinando, ut fecerat in Antiocheno. In eadem Epistola in Anatolium declamat, & arguit *quod suis prioribus major esse velit.* Id est quod supra Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas se constituat, quibus priores competant partes. Ubi priores dicuntur loci honore, major potestate. Minus ergo mirum si cum ordinationem omnium Orientis Patriarcharum sibi assereret Constantinopolitanus, appellationum jus ad se revocarit quas ei Synodus vindicavit. Immo videtur ex eo quod appellationes ad eum ab omnibus Patriarchis Synodus decreverit, eorum quoque ordinandorum licentiam sibi pariter concessam credidisse. Alterum quippe ex altero consequitur. Unde & cum firmitatem alterum non habuerit, consequens fuit alterius similiter juris potestatem ad irritum devenire. Profecto nec Sardicensis Synodi decretum per omnem Occidentem valuit, quo appellationes Episcoporum ad Romanam sedem devolvi ex omnibus partibus sanciebatur. Africanæ certè Ecclesiæ, quum constitutum illud sub nomine Nicænæ regulæ ipsis obtruderetur, constanter repudiarunt, & falsi tacitè condemnarunt. Hoc erat illud quod Græci in schismate positi postea gloriati sunt, Patriarchæ suo jus appellationum datum Oecumenicæ Synodi sanctione, cum Romano id adjudicatum dumtaxat fuerit ex provincialis Concilii sententia. Nam Sardicense

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

illi Concilium nunquam pro generali habuerunt; & minime quidem univerſale fuiſſe infra probabitur. Quanti eſſet ponderis ac momenti vis illius Synodalis conſtitutionis, qua appellatio permittitur Epiſcopis ad ſummum tribunal Conſtantinopolitani ſuggeſtus, viderunt certè Pontificii patroni. Sed cum nulla arte vel eludi vel elidi poſſe videretur, aliò confugerunt. Quod contra ſe adeo aperte faceret, aperta vi ſuum facere voluerunt. Per *Exarchum diœceſeos* intelligi dixerunt Romanum Pontificem, qui ſolus nempe princeps Chriſtianæ diœceſeos, id eſt orbis Romani. Clauſulam autem illam qua eligi conceditur Conſtantinopolitana ſedes, adjectam fuiſſe propter Clericos & Epiſcopos prope Conſtantinopolim conſiſtentes: quibus permiſſum adire judicium de proximo, ne ſcilicet nimiam perferrent vexationem, ſi Romæ eſſent audiendi. Difficile factu foret abſurdiorem illius loci ac Canonis interpretationem omni arte & ingenio adhibito excogitare. In qua refellenda ſtultius laboretur, quam laboratum ſit in reperienda. Auctorem tamen habet non aliquem de trivio doctorem, ſed doctorum omnium facile principem. Auguſtinum me putas dicere aut Hieronymum? Immo unum de Papis Romanis. Is eſt Nicolaus primus qui magna libertate ne dicam audacia ad ſe rapuit quod in honorem & favorem Conſtantinopolitani fuerat conſtitutum. Novo expoſitionis commento callide id efficere conatus eſt, quod priores Papæ alia via expedire voluerunt, quibus ſatis fuit dicere Synodum Chalcedonenſem ea parte à ſe improbari, qua privilegiis inuſitatis & modum excedentibus Conſtantinopolitanam ornavit Eccleſiam. Ille igitur Nicolaus in Epiſtola VIII. ad Michaëlem Imperatorem, ut Canonica auctoritate defenderet omnium Epiſcoporum cauſas provocatione undique deduci debere ad ſedem Romanam ut potiorem, hos ipſos Canones Chalcedonenſes allegat, & eorum utitur teſtimonio. Sed bene quod cum interpretatione ſua eos adduxit. Hoc niſi eſſet, nemo poſſet vel divinando aſſequi, quomodo in tam contrarium intellectum trahi daretur tam expreſſæ & apertæ ſignificationis ſententiam. *Quem autem*, inquit, *primatem diœceſeos ſancta Synodus dixerit, præter Apoſtoli primi vicarium, nullus penitus intelligitur. Ipſe eſt enim primas qui & primus habetur & ſummus. Quæ viritim ſi locus exegerit in ſubditis demonſtrabimus*. Ergo ubicunque occurret mentio *primatis*, aut *ſummi ſacerdotis*, ibi ſemper neceſſe erit intelligi Apoſtoli primi vicarium, id eſt Papam Romanum. Pergit deinde & *Exarchum diœceſeos* poni argutatur pro diœceſeon. Ita enim ibi accipiendum ἔξαρχον διοικήσεως quaſi poſitum eſſet, διοικήσεων, ut omnium diœceſeon primus intelligatur, id eſt Pontifex Romanus. Miror heic novos magiſtros ſummi Pontificis rationem non ſequi, qui abſque ullo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

ullo circuitu aut enallage numeri nomine *diœceseos* universum orbem Christianum, quæ una est diœcesis, debere sumi contendunt. Sed cur non potius Spiritus Sanctus hanc mentem infundebat Christi vicario ut simpliciter ita interpretari posset? Profecto non opus habuisset loquutionem illam, quæ *primatem diœceseos* pro *diœceseon* appellat, aptis sane & appositis exemplis comprobare. *Ne vero*, inquit, *moveat quia singulari numero diœceseos dictum est, sciendum est quia tantumdem valet dixisse primatem diœceseos, quantum si perhibuisset diœceseon. Plenæ sunt enim Sanctæ Scripturæ tali forma locutionis. Denique scriptum est, Fons ascendebat è terra irrigans universam superficiem terræ. Qui enim non ait, unus fons ascendebat de terra, sed ait, Fons autem ascendebat è terra, pro numero plurali posuit singularem, ut sic intelligamus fontes multos per universam terram loca vel regiones proprias irrigantes. Sicut dicitur miles, & multi intelliguntur. Sicut dicta est locusta & rana in plagis, quibus Aegyptii percussi sunt, cum esset innumerabilis locustarum numerus & ranarum. Ita & heic diœcesim singulariter dixit, sed hanc propter unitatem pacis & fidei plus aliter intelligi voluit.* Locum integrum attuli; quia nullum ab his exemplis & argumentis periculum ne vis eorum aliquem in assensum pertrahat, modo non sit stultissimus. Hinc etiam licet perspicere quali mente ac spiritu impulsi Romani Pontifices, potentiam suam semper promovere per fas & nefas satagerint. Nolo quicquam gravius in Pontificem summum dicere. Hoc tantum bona cum eorum venia dici potest, ex hac Nicolai interpretatione liquere, falsum esse axioma quod vulgo jactatur & creditur, *Papam non errare*. Probo etiam quod in eodem Canone explicando ibidem dixit idem Papa: *Cum enim dixisset, petat primatem diœceseos, præceptum posuit eadem Synodus, regulamque constituit. Cum vero disjunctiva conjunctione addidisset, sedem regiæ urbis Constantinopolitanæ, liquet profecto, quia secundum permissionem indulsit.* Nihil sanè verius ab illo dici potuit, quantum ad sensum Canonis Chalcedonensis, sed parum considerate protulit ad eam sententiam quam volebat adstrui tuendam, quæ penitus inde subvertitur. Ordinarii juris est, quod pro regula servandum proposuit Canon, ut petatur primas diœceseos. Hoc verum est ex mente Canonis & sensu quoque Nicolai. Quod vero adjicitur, cum disjunctiva particula, *aut sedes Regiæ urbis Constantinopolitanæ*, ad extraordinarium jus ac speciale privilegium pertinere haud dubium est, fatente etiam ipso Nicolao. Ergo extra ordinem hæc potestas à Canone datur Constantinopolitanæ sedi, ut possit adiri, neglecto *Exarcho diœceseos*, hoc est ordinario judice. Hoc ipso superior ordinario constituitur Constantinopolitanus antistes, cui extra ordinem privilegio speciali hęc potestas conceditur. Sic inferiora ferret Romanus quem longe superiorem hoc eodem argumento probare tantopere con-

contendit Nicolaus. In alia ille debuit esse sententia si consentire ipsi sibi ac constare voluit. Parum enim attendere visus est, quantum præjudicii adferret sedi suæ regula illa in eum sensum accepta, quo sensu accipi oportere ipsius confessione tenemus. Quis non videt supremum per eam disceptatorem constitui in negotiis ac litibus Episcoporum Constantinopolitanum antistitem? At vidit hoc auctor subdititiæ & falsæ Epistolæ, qua sub nomine Iulii pro Athanasio Orientalibus Episcopis respondetur. In ea Canon hic septimus decimus Chalcedonensis quarto loco inter regulas decretales positus legitur, quem ad verbum transcriptum liquet ex ea Synodo, mutato tantum nomine, & supposito Papa pro sede Constantinopolis. Sic igitur habet: *Si quis putaverit, se à proprio metropolitano gravari, apud primatem diœceseos, aut penes universalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam judicetur.* Sic autem septimus decimus Canon Chalcedonensis ne uno quidem verbo plus aut minus, nisi quod pro Ecclesia Papæ nominat thronum Constantinopolitanum: εἰ δὲ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω. Si quis paratus erit Epistolam illam Iulio asserere, & sumptum ex ea exemplum affirmare à patribus Chalcedonensis Synodi, ad sancienda privilegia Constantinopolitani Episcopi, saltem illud fateri debebit, Papæ Nicolai falsam esse illius Canonis interpretationem quæ ab anteriore Papa infirmatur. Sed potius est ut fabricator Epistolæ Iulianæ Canonem illum Chalcedonensem usurpaverit ac detorserit ad prærogativam Papæ quem putavit in honorem Constantinopolitani prave esse conditum. Neminem autem puto adeo esse fungum, qui rescriptum illud Iulii pro gemino ac germano sustineat defendere.

CAPUT XIII.

Constantinopolitani amplissima potestas, in ordinatione & provocatione. qua tamen paulo post cessit. Leonis Epist. LXXI *ad Anatolium. Anatolius tamen primatum non remisit, quem diu ante habuerat Constantonopolitana sedes. Nihil præcipuæ aut extraordinariæ potestatis utramvis sedem habuisse, quin usurpatione & alieni juris invasione id sibi quæsierit. Idem & ab aliis factum. Leo recta via tendebat ad imperium universale. Loca aliquot ex Epistolis Leonis, quibus de Constantinopolitano conqueritur. A Concilio Constantinopolitano ad Chalcedonense anni intercesserunt* LXX. *Constantinopolitanus videtur Ecclesias Siciliæ sub habuisse potestate. Rhegium urbs. Iustinianus appellationes à Sicilia ad urbem Constantinopolitanam revocavit. Novella citata & expensa. Patres & defensores. Pater civitatis. Rhegium quomodo aut quo jure ad C. P. Episcopi thronum attinuerit. Balsamonis locus. Objectio è Leonis Epistola refutata. Novella obiter correcta.* ψήφισμα *quid proprie notarit sæculo Iustiniani. Antiquius videri Iustiniani decreto institutum, quo Siciliæ Episcopi ad C P. attinebant. Romanus voluit* αὐτοκεφαλίαν *metropolitanorum retinere, sed non potuit. Siculi maluerunt C P. parere ob linguæ communionem.*

Habe-

HAbemus jam Constantinopolitanum præsulem in amplissima positum potestate sanctionibus Chalcedonensis Synodi, & per omnia exæquatum cum Romano Pontifice, ut idem hic posset in Oriente, quod ille in Occidente. Videmus heîc eum Synodi illius auctoritate non solum ob magnitudinem urbis loci honore cæteris prælatum Patriarchis Orientis, sed etiam ob Imperii majestatem, cujus sedes in illa urbe tum fuit, super eos elatum jure potestatis. Hujus summa duabus maxime in rebus Ecclesiasticæ gubernationis consistebat, in ordinatione & provocatione. Alterum dedit disertis verbis Synodus, nempe provocationem. Alterum ipse usurpatione addidit, quasi ex consequentia necessaria, nimirum ordinationem. Utrumque tamen paulo post remittere coactus est, frequentibus objurgationibus & conviciis Leonis Papæ, qui non solum id per se egit instantissimis & assiduis efflagitationibus, sed etiam per Imperatorem, cujus auctoritatem interposuit, ad hoc impetrandum ab Anatolio. Cessit igitur ille sponte quasi possessione cum usurpati à se, tum sibi concessi juris appellationum & ordinationum. Quod colligitur ex Leonis Epistola LXXI. ad eumdem Anatolium, qua ei gratulatur quod ab ambitu destiterit, monetque ut deinceps ambitionem temperet. In fine Epistolæ hæc verba eò pertinentia leguntur: *Sed gratum mihi frater carissime est, quod dilectio tua profitetur sibi displicere, quod tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiæ communis regressum, professio dilectionis tuæ, attestatio principis Christiani. Nec videtur tarda correctio cui tam venerabilis assertor accessit. Abjiciatur penitus inconcessi juris, qui dissensionem fecerat, appetitus. Sufficiant limites, quos sanctorum Patrum prudentissima decreta posuerunt. Vt quieta sit suis meritis & antiquis privilegiis dignitas omnium sacerdotum.* Qui hæc ad primatum referunt, magnopere errant. Nunquam enim eum remisit Anatolius, cujus in possessione sedes ejus fuit jam inde à Constantinopolitani Concilii primi temporibus, quo decernente eum primum obtinuit. Etsi enim de eo quoque Leo in Epistolis sæpe ac multis verbis queritur, aliud tamen majus erat quod ipsum urebat. Ius nempe provocationum à Patriarchis profectarum, & eorumdem ordinandorum ex consequenti potestas. Ut Leonis animum propter hæc adeo offensum & iratum placaret, partem reliquit, partem retinuit. Nec enim putandum omnia simul jura sua, etiam quæ ab antiquo tenuerat, ad ejus arbitrium ac libidinem deseruisse, primi loci dignitatem, metropolitanorum per tres diœceses Synodi Chalcedonensis Canone vigesimo octavo memoratas ordinationem. Hæc inquam ille constanter retinuit, provocationem vero ab omnibus Patriarchis, & eos ordinandi potestatem dimisit. Quocirca nec legimus post id tempus appellatum unquam fuisse à ceteris Patriar-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

chis ad ſedem Conſtantinopolitanam, nec ordinatum ab eo ullum ex aliis illis Patriarchis. At in primi gradus, qui ſecundus erat à Romano, poſſeſſione ſemper manſit, ac trium diœceſeon ſupraſcriptarum metropolitanos ſub ſe ſemper habuit ordinandos judicandoſque. Nicetas Nicaenſis de cauſis ſchiſmatis inter ſedes Romæ veteris ac novę. ἐπὶ Μαρκιανοῦ, ὑπομνησθέντος τοῦ πάπα Λέοντος ὅτι περ ὁ Κωνσταντινουπόλεως κατ' ὀλίγον ἐξαρπάζει ἀλλοτρίους θρόνους καὶ τῇ ἰδίᾳ συνάπτει ἀρχῇ, ἐφ' ᾧ καὶ γράμματα ἐγχαράττει ὁ Πάπας τῷ Ἀνατολίῳ, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν, ἔκτοτε γὰρ οὐ διέλειπον οἱ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερεῖς αὔξειν τὴν τοιαύτην ἐξαρπαγὴν, σχίσμα γέγονε. *Sub Marciano cum nunciatum eſſet Leoni Papæ quod Conſtantinopolitanus Epiſcopus jura ſedium alienarum invaderet, ac propriæ adjungeret ditioni, ac ſuper eo litteras exaraſſet ad Anatolium idem Papa, nihilque profeciſſet, quia non ceſſarent ab eo tempore hujuſmodi uſurpationi indulgere Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, ſchiſma factum eſt.* Ex eventu ſane apparet quid retentum ab Anatolio fuerit, quid dimiſſum. Poſt eum nulla extat memoria aut veſtigium appellationum ex Patriarchis ab eadem ſede receptarum, quas tamen conſtat ei ſedi decretas fuiſſe duabus ſanctionibus Synodi Chalcedonenſis. Sponte itaque hac prærogativa ceſſiſſe Anatolium oportet, juſque id omne quod ei Synodus diſertè adjudicarat, vivente adhuc ipſo & conſentiente exoleviſſe, ac ne uſurpatum quidem unquam ab eo fuiſſe. Cetera omnia retinere perſeveraſſe, argumento eſt continuata eorumdem poſſeſſio nec unquam intermiſſa, primi inquam loci inter Patriarchas, & juriſdictio in metropolitanos Aſianæ, Ponticæ, & Thracicæ diœceſeon. Quod conceſſis uti noluit, modeſtiæ hoc ejus adſcribendum, quantumlibet arguatur id dediſſe objurgationibus Papæ Leonis, quaſi non potuerit his obſiſtere, quod conceſſum ſemel fuit, & Synodi quidem œcumenicæ decreto. hinc liquet concedi potuiſſe, & Patres illius Synodi præjudicaſſe, non ullo jure divino eam prærogativam appellationum competere ſedi Romanæ, cum eamdem Conſtantinopolitanæ tribuerint, quia etiam Romano ſimiliter tributa fuerit ejus Synodi ſententia, quæ minoris erat auctoritatis, utpote quæ univerſalis non eſſet. Omnibus evidens eſt nihil præcipuæ aut extraordinariæ poteſtatis utramvis ſedem habuiſſe, quin uſurpatione & alieni juris invaſione id ſibi quæſierit. Idem pronuntiandum de Patriarchis cæteris, qui plures ſibi ſubjecerunt metropolitanos, contra præſcripta Nicænarum regularum, quibus ſancitum erat omnes debere eſſe liberos, ac ſuæ quodammodo ditionis. Urbium magnitudinem hujus tyrannidis non præcipuam, ſed unicam fuiſſe cauſam invincibile argumentum eſt, quod omnes maximæ metropoles, pluribus oppreſſis minoribus, ejuſdem præſertim diœceſeos, fatali hac ambitione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tione viam sibi ad imperium straverunt. Quod si minor quæpiam in aliqua orbis parte, majorem sibi subdidisse reperiretur, quærendum esset ecquod aliud meritum ejus foret, cui principatum suum adscribere deberet. Unam poteris nominare Hierosolymam cui primatum non hæc causa dederit, quam tamen omnes maximæ præcessere. Leo in Epistolis multis locis Constantinopolitanum arguit & increpat, quod ei non sufficeret urbis suæ magnificentia. In Epistola LV. ad Pulcheriam Augustam cum hæc verba Domini citasset, *quicunque voluerit inter vos primus esse, sit vester minister*, ad retundendum Anatolii fastum, *Et tamen hæc* inquit, *illis tunc insinuabantur qui de pusillo volebant crescere, & de infimis ad summa transire.* Hæc sibi potius occinere debuit. Nec enim in alterum magis quam in ipsum qui dicit conveniunt. Videtur autem existimare majorem vim habiturum Domini dictum, quo primatus prohibetur, adversus eum qui ex magno major evadere cuperet, quam qui ex parvo magnus existere ambiret. Atqui contra est. Quippe ut facilius, ita majore cum venia quæ jam medium profectus cursum tenent, promoventur ad ulteriora, quam semel tantum inchoata ab imo ad summum perducuntur. *Constantinopolitanæ vero*, inquit, *præsuli Ecclesiæ, quia amplius quam assecutus est concupiscit, quid illi satisfaciet*, *si tantæ urbis magnificentia & claritudo non sufficit?* Immo illi ipsi qui hæc scribit quid satis erat, si Roma non sufficiebat? Hoc enim poterat & in illum retorqueri. Quod miratur Constantinopolitanum Episcopum urbis suæ magnitudine non esse contentum, & plus adhuc concupiscere, hoc ipsum magis esset mirandum in exiguæ urbis Episcopo. Ut enim major regnat in magnis ambitio, ita & ex majoribus civitatibus potiora sunt ac plura ambitionis non alimenta tantum, sed etiam adjumenta & instrumenta. Quæ cum ipsa per se sit insatiabilis, crescit ex copia viresque procedendo acquirit, quo plura potitur, eo plura semper appetens. Si Constantinopolis semper Byzantium mansisset, nunquam Byzantinus Episcopus principatus appetitione tot metropolitanos sibi subjugasset, sed suo metropolitano ut prius subjectus usque ad extima sæcula perdurasset. Ubi murorum ambitu dilatari cœpta est, & æqualis veteri Romæ existere; in pari quoque gradu locata est, ac ceteris Orientis maximis urbibus, quas magnitudine superabat, etiam prælata. Ubi vero etiam Imperii sede nobilitata est, tum geminatæ dotis concursu sic efferri cœpit supra ceteras, ut ferri non potuerit; sic denique principatum facile adepta est; sic Romæ veteris æmula; sic etiam tandem se in ejus locum posuit, & primam sedem obtinere voluit, quæ diu per initia secundo honore fuerat contenta. Sed hæc postea. Pergit Leo in eadem Epistola contra ambitionem Anatolii declamare: *Superbum nimis est & immoderatum ultra fines proprios tendere &*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

antiquitate calcata alienum jus velle præcipere, atque ut unius crescat dignitas, tot metropolitanorum impugnare primatus, quietisque provinciis & olim sanctæ Synodi Nicænæ moderatione repositis, bellum novæ perturbationis referre, atque ut venerabilium patrum decreta solvantur, quorundam Episcoporum proferre consensum, cui tot annorum series negavit effectum. Verum est quod ait de tot metropolitanis, quorum primatus impugnabat & infirmabat, eos sibi subjiciendo, Constantinopolitanus Episcopus, contra constituta Nicæna quibus omnes metropolitani primatum in sua quisque provincia habere debebant, liberum, & alteri potestati neutiquam obnoxium. Sed Constantinopolitanus non solus in vitio, sed totum illud sæculum per hujusmodi usurpationes cucurrit, qui primarum erant in unaquaque diœcesi & maximarum urbium Episcopi, ceteros metropolitanos certatim sibi subdere properantibus. Ita facti *diœceseon Exarchi*, sive *Patriarchæ*. Ita Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus hunc gradum conscenderunt, altiorem metropolitanis, qui aliter obtineri non potuit quam multorum primatuum impugnatione, & plurium metropolitanorum subjectione. Hoc idem & in Occidente factitatum ut sequenti capite ostendemus. Cur igitur Leo commune crimen multorum, unius proprium facit? Cur in Constantinopolitano tam severe castigari vult, quod in aliis ne reprehendit quidem? Omnibus certe locis jura metropolitanorum magna animi contentione defendit, eorumque primatus ad exemplar regularum Nicænarum exigi postulat. Sed hæc tantum in persona Episcopi Constantinopolitani, quem solum in generali abusu appellat ac taxat. Ut ut sit, laudandum certe est propositum ac studium Leonis quod habuisse se testatur in tuenda libertate & privilegiis metropolitanorum asserendis ac revocandis ad normam Nicænorum statutorum. Perspicuum sanè est reductam illum voluisse, ac quantum in ipso fuit reduci laborasse, temporis Nicæni formam, ac Synodi illius regulam quæ Ecclesiam regi statuerat per metropolitanos æqualis omnes juris ac potestatis. Commendandam nec ipse nego hanc probitatem ac sanctitatem; siquidem ex intimo affectu procederet, qui consuleret in commune, bonumque publicum spectaret & observantiam sanctorum Canonum. Sed fallitur si quis ex eo putat probari minus eum ambitiosum fuisse minusque principatus cupidum quam quos hoc nomine coarguebat. Alia via festinabat ad dominationem. Nihil istic illi metebatur aut serebatur, si metropolitani primatus suos liberos haberent aut si aliis eos submitterent. Non dubito tamen quin si optio illi data esset, maluerit omnes liberos videri ac nemini subjectos. Plurimum quippe ipsius interfuit non existere majores in Ecclesia potestates, quæ cornua adversum se possent erigere, subnixæ ditionis amplitudine &

potentiâ in tantum ſuper alios evecta. In minoribus debellandis ac ſubjugandis, quales erant metropolitani, minus illi futurũ erat negotii, quam ſi res eſſet cum eminentiore gradu qualis fuit Patriarcharum, qui tum ubique ſupra metropolitanos inſurgebant, & altiores ſibi ſuggeſtus adornabant. Hanc novam poteſtatem, eo tempore cum maxime exorientem, creſcere invitus audiebat aut videbat. Si hoc in cæteris nolebat, multo minus in Conſtantinopolitano id pati poterat, quem non tantum *urbis magnificentia*, ut loquitur, fretum, ſed etiam ſedis Imperialis elatum majeſtate ex æquo ſecum in principatus certamen deſcenſurum proſpiciebat. Ipſe vero Romanus non tralaticio more diœceſim majorem faciendo, aut metropoles plures ad eam adjungendo, peculiaris ditionis fines promovere poſtulabat, aut Patriarchalem ſibi comparare dignitatem, ſed recta tendebat ad Imperium univerſalis Eccleſiæ. Ideo metropolita ſemper ſuæ provinciæ manere dicique voluit, nec per ipſum ſtetit quin ubique in omnibus provinciis metropolitanorum primatus intactus & illibatus permaneret, ſicut inſtituerat Nicæna Synodus. Quinimmo ſi potuiſſet, propter has quas diximus cauſas, illius inſtituti uſum libenter revocaſſet, qui alio inducto more modoque regiminis per omnes Orientis & Occidentis provincias jam tum violabatur. Ius ſuum, inquam, unicuique metropolitano conſervari ſtuduit, & ipſe intra metropolitani menſuram ſemper ſe continuit, quia nihil ſua intereſſe videbat, eam egredi quo ampliorem acquireret. Quod & ipſius ſucceſſores huc uſque tenuerunt. Quid enim ſolliciti eſſent de Patriarchalis honoris gradu ambiendo, cum id quod appetebant tum, & cujus poſtea compotes facti ſunt, jus illis idem daret in Eccleſiam univerſam, quod Patriarcha quiſque haberet in ſua diœceſi? Sed de hoc poſtea. nunc perſequamur, & adhuc audiamus Leonem conquerentem, ac rugientem contra Anatolii, hoc eſt novi Leonis exſurgentis appetitum & impetum: *Sexageſimus fere annus hujus jactantiæ eſſe jactatur, qua ſe prædictus Epiſcopus æſtimat adjuvari, cupiens id ſibi prodeſſe quod etiam ſi quiſquam auſus eſt velle, nullus tamen potuit obtinere.* Ex his diſcimus decem præter propter annis à Concilio Conſtantinopolitano primo, quo primatus honoris illius civitatis ſedi conſtitutus eſt, cœpiſſe honorem in functionẽ vertere ejuſdem ſedis Epiſcopum, ordinationem ſibi vindicando metropolitanorum in tribus diœceſibus, quę poſtmodum ei plenè traditæ ſunt per Chalcedonenſis Synodi conſtitutionem. A Concilio autem Conſtantinopolitano ad Chalcedonenſe anni interceſſerunt ſeptuaginta. Sic decem tantum annorum plus minus intervallo tenuit ſe Conſtantinopolitanus, & abſtinuit ordinatione Epiſcoporum in Thracica, Pontica, & Aſiana diœceſi, ſolo honore ſecundæ ſedis contentus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

qui primo illo urbis ſuæ Concilio ei conceſſus fuerat. Videtur tamen haud longe ab illius Synodi C P. tempore Eccleſias Siciliæ ſub ſua habuiſſe poteſtate. Quod colligo ex loco Epiſtolæ Hieronymi ad Euagrium, quo loci probare adnitens Epiſcopum inferiorem aut ſupremum non evadere, ex minoris aut majoris urbis Epiſcopatu, in exemplum ſumit tres maximos ac potentiſſimos Epiſcopos orbis, Romanum, Conſtantinopolitanum, & Alexandrinum. Cum his componit tres alios minimos, atque infimos. In ea comparatione inſtituenda quo majorem vim haberet, eum ferme deligit ex minimis quem cum maximo contendat, qui ſubeſſet, cum eo qui præeſſet. Exempli gratia cum Romano facile omnium principis urbis Epiſcopo, eum comparat minimæ urbis Epiſcopum, qui ſub illo erat tanquam ſub ſuo metropolitano. Hunc nominat Eugubinum. Sic cum Alexandrino Tanitanum confert, cum eminentiſſimo infimum. Atqui Tanitanus ille etiam Alexandrini ſuffraganeus erat. Idem ergo & feciſſe putandus in Conſtantinopolitano ſummo antiſtite cum ſuo infimo componendo, ut aliquem nempe nominarit ex iis puſillis Epiſcopis qui ſub illius eſſet potentiſſimi ditione. Eum vocat Rheginum. Sic igitur ſcribit: *Vbicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem eſt meriti, ejuſdem eſt & ſacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit. Cæterum omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Ut Tanis Epiſcopus Alexandrino ſubeſt, Romano Eugubinus, ſic etiam Rhegii Epiſcopum eadem ratione fuiſſe oportet ſub Conſtantinopolitano. Rhegium autem non aliud heic intelligere poſſumus præter illud quod in Italia fuit ad ipſum fretum Siculum poſitum. Cauſam nominis Græcam ῥήγιον eſſe volunt quod eo loco rupta mari terra Siciliam ab Italia diviſerit eamque inſulam fecerit, quæ prius erat continens, atque Italiæ juncta. Haud ſane ſcio an inde merito colligere liceat, totam Siciliam & vicina Italiæ loca jam tum ſub jure Conſtantinopolitanæ ſedis fuiſſe. Siciliam inſulam ad eam ſedem aliquando pertinuiſſe conſtat, ſed quando id eſſe cœperit incertum. Initium tamen ſatis clarum ejus rei videtur apud Hieronymum. Nec veriſimile eſt multo antiquius fuiſſe ejus ætate. Vir doctus id contigiſſe volebat ſub Iuſtiniano, ex quo ille Imperator appellationes judicum Siciliæ à quæſtore urbis Conſtantinopolitanæ cognoſci conſtituit. Sed à nemine traditur ſimul etiam ſubjunctas ab eo principe fuiſſe Siculas Eccleſias Conſtantinopolitanæ. Non à ratione id quidem abhorrens videtur, ut ſimul cum civili adminiſtratione Eccleſiaſtica diſciplina hunc ordinem & formam acceperit. Quod & in aliis paſſim uſitatum perſpicimus. Quærendum tamen etiam fuit qua ratione adductus, aut quid ſequutus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quutus Iustinianus, appellationes à Sicilia ad urbem Constantinopolitanam revocarit. Nam antea Sicilia sub Vicario urbis Romæ fuit, ut constat ex Notitia imperii. Aliquid tale ab antiquo usurpatum fuisse oportet quod Iustinianum induxerit ad provocationes Siciliæ Quæstori Constantinopolitano delegandas. Quæstorem illum primus instituit, ut patet ex Novella LXXXI. Ad cujus officium spectare voluit inquisitionem & explorationem omnium qui Constantinopolim ex quibuscunque partibus venirent, sive Clerici essent aut Monachi, sive Laici cujuscunque dignitatis ac fortunæ. Quod eidem appellationes ex Siciliæ magistratibus venientes dijudicandas permisit, hoc fortasse tantum innovavit, quod quæstori à se instituto eas detulerit, cum prius ab alia Constantinopolitanæ urbis potestate discuti solerent. Nihil tamen affirmare sustineo. Græca Epitome Novellæ Iustiniani de appellationibus Siciliæ Quæstori Palatii in Constantinopoli committendis sic habet: τὰς Σικελίας ἐκκλήτους δεχέσθω ὁ Κοιαίστωρ, καὶ τοῦ τῶν ἐκδίκων, καὶ τὰς τῶν πατέρων αὐτῆς περατέτω ψηφίσματα. Integriorem eam exhibet Iulianus Antecessor, & verba Græca heîc allata sic reddidit: *Sed & si aliud civile emergat, veluti defensoris confirmatio, vel decretum patris civitatis Siciliæ, similiter ad Quæstorem referatur, & calculo ipsius confirmetur.* Multum interest utrum *patrum* an *patris* Siciliæ legamus. Nam in plurali numero *patres* Siciliæ dici intelligemus, Senatores vel Decuriones, quod *patres* proprie in Sicilia appellarentur. Ut in veteri inscriptione Mundæ urbis Bœticæ, *patres & populus.* At *Pater Siciliæ* eodem modo diceretur, ut in alia inscriptione *pater provinciæ Africæ*, & in aliis plerisque *Parens Coloniæ.* Quomodo potius in hac Constitutione accipi suadent Latina Iuliani, nisi sint in vitio, & ad Græcorum exemplum refingenda, quæ & ipsa sic melius scribantur ex Latinis: καὶ τοῦ τῶν ἐκδίκων καὶ τὰς τῶν πατέρων αὐτῆς περατούτω ψηφίσματα, id est, *& confirmet decreta defensorum ac patrum ejus.* Subaudiendum in Græcis, τοῦ τῶν ἐκδίκων φροντίσματος καὶ τῆς τῶν πατέρων αὐτῆς ἐπιλογῆς. Iustinianus in Novella XV. quæ est de defensoribus urbium, φρόντισμα semper vocat munus & officium defensorum. Numero autem singularitatis illa reddidit idem Iulianus, *defensoris & patris Siciliæ* dicendo, quasi unus defensor, itemque pater in ea extiterit. Sed melius est accipiamus in singulis civitatibus defensorem unum plebis fuisse & unum patrem. Sic omnino ut intelligamus velle videtur Iulianus. Pater vel parens civitatis quilibet olim appellatus, qui meritis suis in patriam hoc cognomen sibi à civibus comparabat, vel insigni aliqua liberalitate ac munificentia, vel alio quocunque beneficio id promeritus. Sic & *Pater patriæ* vocabatur aliquis ob easdem plerumque causas. Ut Cicero sic nominatus est cum Catilinæ conjurationem oppressisset. Postea in officium

vertit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

vertit hic honorarius titulus elogii vice donatus. Patris civitatis mentio in Iustiniani Codice, *de his qui sponte munera* leg. III. *Si quis ex his omnia decurionum munera, vel functiones, vel honores nulla imminente necessitate, sed sua sponte peregerit, eum pro sua liberalitate patrem civitatis in qua voluntarius municeps apparebit, si hoc ei libuerit, fieri constituique hac lege decernimus.* Vides honoris causa constitui hos patres civitatis qui liberalitate id promeruerint. Occurrunt multis locis hi patres civitatum in Novellis Iustiniani. Græci Curatorem reipublicæ πατέρα πόλεως interpretantur. De Rhegio adhuc quærendum, quomodo aut quo jure ad CP. Episcopi thronum attinuerit. Nec enim aliam admittunt interpretationem verba Hieronymi, apertè significantis, æque Rheginum Episcopum fuisse sub Constantinopolitano præsule, ut Tanitanum sub Alexandrino, Eugubinum sub Romano. De Sicilia clare Balsamo testatur, aliquando eam paruisse Constantinopolitanæ Cathedræ, & avulsam inde esse. Ad Canonem secundum Nicænum: ἡ μέντοι Σικελία πρὸ χρόνων ἀμετρήτων ὑποκειμένη τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τυραννικῶν χειρῶν ἐκ ταύτης ἀπεσπάσθη. Καὶ εὔχομαι ἵνα καὶ αὐτὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ πρότερα δίκαια τῇ ἀντιλήψει τοῦ θεοκυβερνήτου ἡμῶν αὐτοκράτορος, ὡσεὶ τις αἰχμαλωτισθεῖσα θυγάτηρ πρὸς ἐλευθέραν μητέρα. Male illic legitur, πρὸ χρόνων μερητῶν. Aut μετρητῶν legendum aut ἀμετρητῶν. Ut ab omni antiquitate dicat subjectam fuisse sedi Constantinopolitanæ Siciliam. Sed verius πρὸ χρόνων μετρητῶν, ante paucos annos. His opponunt Pontificii defensores Leonis primi Epistolam quartam, qua præcepit Episcopis per Siciliam constitutis, ut quotannis tres ex eorum numero conveniant ad Romana Concilia. Ergo tum sub Romano Pontifice. Immo vel hinc liquet antea non fuisse. Quid enim opus fuisset hac nova Leonis præceptione, si ab antiquo soliti essent Siciliæ Episcopi Romam venire ad Concilia celebranda? Nec hilum etiam juvat Nicolai primi decretum, tanto posterioris, ex Epistola ad Michaëlem Imperatorem, quo se velle sancit, *ut consecratio Syracusano Archiepiscopo à sede sua imponatur. Ut traditio,* inquit, *ab Apostolis instituta nullatenus vestris temporibus violetur.* Hæc satis palam faciunt sub Michaëlis Imperio Constantinopolitanum antistitem sibi vindicasse jus consecrandi Archiepiscopi Syracusani. Sed facetum est quod ibi asserit Nicolaus, traditionem ab Apostolis institutam hoc postulare, ut Syracusanus Archiepiscopus à Romanæ sedis Episcopo ordinetur. Ergo contra traditionem Apostolicam & institutum venit Nicæna sanctissima Synodus, quæ statuit omnes metropolitanos esse liberos, & à suæ tantum provinciæ Synodo ordinandos. Contrarius etiam fuit illi Apostolicæ institutioni Nicolai constans ac perpetuus mos & usus Ecclesiæ, Canone Nicæno confirmatus, qui usque ad Chalcedonensis Concilii

tempora

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

tempora inviolatus mansit, cui Concilio diversa placuit ratio qua metropolitani plures ab uno Patriarcha regerentur & ordinarentur. Sed semper hoc more usi suntPapæRomani, ut quidquid è re sua esset & augendæ eorum potentiæ faceret, id dicerent ab Apostolica traditione proficisci. Illud profecto in confesso esse debet, quamdiu metropolitani in suis regendis provinciis in sua potestate fuerunt ac suum jus libertatemque usurparunt, Syracusanum quoque metropolitam jure communi usum ab Episcopis suæ provinciæ ordinari solitum, nec cuiquam fuisse Patriarchæ subjectum. Ubi mutata est ratio gubernandi, & in locum metropolitanorum subiere Patriarchæ, singuli pluribus præsidentes metropolitanis, Syracusanus metropolita, ut alii multi, eo tempore provinciam suam aliquamdiu liberam tenuit à Patriarchali jurisdictione. Certe inter metropoles Constantinopolitanæ sedi suppositas, Synodus Chalcedonensis, cum eas omnes recenseat in Canone XXVII. non facit mentionem Syracusanæ. Quod Leo autem primus, eorum temporum æqualis, Syracusanos Episcopos Romam convenire ad Synodos jubet, non jure Patriarchæ hoc facit, sed Episcopi universalis. Iam ante docuimus eum voluisse jura metropolitanorum ubique custodiri, nec majorem in Ecclesia potestatem agnosci. Quod & in sequentibus plenius ostendam. Post Leonis primi & Synodi Chalcedonensis ætatem usque ad Iustinianum nulla odorari aut invenire vestigia possumus subjectionis Syracusani metropolitanæ, ut indubitato argumento colligatur cui sedi Patriarchali subjacuerit. Immo nec ulli subditum fuisse liceat affirmare; quoniam cui subditus fuerit non apparet. Probabile est eadem sorte & conditione fuisse, qua omnes fere tum erant Italiæ metropolitani sub Episcopo Romano. Imperium in eos habere non tanquam proprius eorum Patriarcha voluit, sed tanquam Episcopus Ecclesiæ universalis. Quo jure & cæteros ubicunque positi essent, ut sub se haberent, qua metropolitas, qua Patriarchas, laborarunt. Ideo ne ulli Patriarchæ essent, sed omnes ut prius metropolitani, frustra contenderunt. Quia facilior erat illis futura de minore potestate victoria, ut adversus majorem gradum, majoris molis ac molestiæ lucta. Quocirca ut exemplum præberent, ipsi semper intra regiones metropolitanæ provinciæ quoad specialem diœcesim manserunt, vel quod infra se putarent Patriarchale fastigium. Quod si communem legem diœceseon quæ tunc ex vicaria potestate in Ecclesiam se transfuderat, sequi voluissent, haud dubium est, quin Patriarcha totidem provinciarum, & ejusdem diœceseos futurus fuerit, cujus erat Vicarius urbis Romæ. Is & Siciliam sub se habuit, & alias Italiæ provincias quæ Notitia imperii ei assignat. Sed eodem cum cæteris jure censeri noluit, & qui totum ambiret, partem neglexit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Præfectis prætorio comparari maluit qui Vicariis pluribus imperabant. Ideo & ipse omnes Patriarchas & metropolitas sibi Vicarios esse non indignum duxit. Sed parum est quod loquor pro tanta potentia. Præfectos saltem quattuor prætorio fuisse, dignitate pari ac potestate constat, quibus totum imperium erat divisum sub uno capite, id est Imperatore. Papa Romanus huic se assimilandum potius censuit quam ulli præfecto, non superiorem tantum ferre dedignatus, sed etiam parem. Quinimmo vilis imperatoria majestas, & longe infra illud imperium quod sibi postea adrogarunt iidem Pontifices. Sed de his infra disertius ac plenius. Ut in Siciliam revertamur, usque ad Iustinianum ea qua diximus conditione usus videtur Metropolitanus ejus Syracusanus Episcopus qui in Concilio Arelatensi sub Constantino primus subscripsit. Ante Iustinianum Gotthi Siciliam tenebant. Postquam inde expulsi sunt, captis Syracusis per Belissarium, totaque Sicilia subjugata; Iustinianus appellationes à cunctis Siciliæ judicibus Constantinopolim induxit, & quæstori Palatii mandavit, non urbis illius Quæstori à se primum instituto, ut putavit amicus noster. Quin & psephismata defensorum plebis Siciliæ & patrum civitatis confirmari ab eo voluit. Hunc enim sensum Epitomes Græcæ Novellæ quam supra citavimus, videtur existimasse vetus interpres, ut nos quidem corrigenda ejus verba putamus: *Siciliæ appellationes suscipiat & interveniat psephismatis, tam Ecdicorum quam patrum,* Interveniat scilicet ad ea confirmanda. Perperam vulgo legitur: *interveniant psephismata.* Retinuit Græcam vocem qua Græcarum urbium decreta vocabantur. Nec à vero abhorreat eum scripsisse, *& interveniat psephismata*, pro *psephismatis*, eo tamen sensu quo diximus. Iudicasse defensores plebium & ab eorum sententia appellatum ostendit ejusdem Iustiniani Novella de defensoribus civitatium quæ trigesima est apud Iulianum Antecessorem, & decima quinta in corpore Græco Novellarum Iustiniani. Apud Iulianum sic habetur: *Si defensor civitatis sententiam definitivam protulerit, & adversus eam provocatio porrecta sit, apud præsidem provinciæ exerceri eam oportet.* Sane & ψήφισμα Haloander eo loco pro decreto vel sententia definitiva defensorũ plebis accepit, ubi appellationes & ψηφίσματα defensorum Siciliæ Quæstori examinanda mandat Iustinianus Constitutione C IV. Sic enim vertit: *Appellationes & decreta defensorum, & primorum civitatis Siciliæ tractat & examinat Quæstor.* Falsum tamen eum puto, nec ab eo satis intellectam vocem ψηφίσματος, nec ex usu sæculi Iustinianei. Nec enim pro decreto vel sententia judicis apud Iustinianum accipitur, sed pro decreto ex plurium suffragiis facto ad electionem magistratus. Sic usurpatur ψήφισμα in Electione Episcopali Novella C XXIII. Δίδομεν δὲ ἄδειαν τοῖς τὰ ψηφίσματα

ποιου-

ποιουμένοις εἴ τινα κοσμικὸν δίχα βουλευτοῦ καὶ ταξεώτου, ἄξιον τῆς προειρημένης ἐπιλογῆς εἶναι νομίσουσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις δύο κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι. Ubi ψήφισμα *decretum* vertit Iulianus, ſed pro ſuffragiorum decreto intelligit: *Damus autem licentiam illis qui decreta faciunt, ſi quem Laicum citra curialem & taxeotam dignum prædictæ electionis eſſe putaverint, talem hominem una cum aliis duobus clericis vel monachis eligere.* Ita ergo & ψηφίσματα ἐκδίκων & πατέρων τῆς Σικελίας in Epitome Novellæ LXXVII. de Electione per ſuffragia facta accipienda ſunt, quam confirmabat Quæſtor, ubi & *decretum* ſimiliter reddidit idem Iulianus: *Sed & ſi aliud civile emergat, veluti defenſoris confirmatio vel decretum patris civitatis Siciliæ, ſimiliter ad Quæſtorem referatur, & calculo ipſius confirmetur.* Ait confirmari debere decretum patris civitatis Siciliæ à Quæſtore, quod minimè de ſententia decretoria intelligendum patet. Nam ad quem provocatur non neceſſe habet confirmare ſententiam judicis à quo provocatum eſt, quam ſæpe utique infirmat. De Electione igitur per ſuffragia accipiendum, quam Electionem patris civitatum Siciliæ confirmabat Quæſtor in urbe Conſtantinopolitana. Dubitationem prorſus tollit vetus interpres Novellæ CIV. qui eamdem rem ſic expreſſit: *Et ſi defenſorum civitatis vel patrum creandorum decreta opus ſit celebrari, apud eumdem illuſtriſſimum virum celebrentur.* Quem in Græco legiſſe τῶν πατέρων hinc apparet, non ut in Græcis vulgo eſt τῶν πρωτέρων. Unde Haloander, *primorum civitatis*. Vides ergo ψήφισμα propriè eſſe decretum creandi magiſtratus ex plurium ſuffragiis factum. nam ψῆφος eſt ſuffragium. Unde ψήφισμα electionis decretum quam plurium ſuffragia fecerunt. Non igitur à Siciliæ judicibus appellatio ad Quæſtorem Palatii CP. tantum data, ſed etiam defenſorum civitatium & patrum electiones coram eo celebrabantur, & confirmabantur. Ab eo tempore probabile videretur & Siciliæ metropolitani ordinationem ad ſedem Conſtantinopolitanam cœpiſſe pertinere, dum & in hac quoque re ſicut in omnibus fere, ad typum civilem Eccleſiaſtica adminiſtratio cõformatur. Antiquius tamen hoc fuiſſe inſtitutum Iuſtiniani temporibus & conſtitutione, ex Hieronymi loco non male adſtrui poteſt. Sic enim ille in verbis quæ ſupra produximus Reginum Epiſcopum Cónſtantinopolitano Patriarchæ ſubjicit, ut Tanitanum Alexandrino, Eugubinum Romano Papæ. Nec ſine cauſa aliquis credat Iuſtinianum ſequutum eſſe aliquam priorem conſuetudinem, cum receptæ à Gotthis Siciliæ appellationes Conſtantinopolim evocavit. Idem & in Eccleſiaſticis etiam obtinuerit antea, ut non ſolum Siciliæ, ſed etiam vicinæ Calabriæ & Brutiorum Epiſcopi parerent Patriarchæ Conſtantinopolitano. Quid enim his verbis Hieronymi manifeſtius, *Ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli,*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem eſt meriti, ejuſdem eſt ſacerdotii. Conjungit & copulat binos ex variis provinciis Epiſcopos, & ex tribus primariis ſedibus, inferiorem & ſubjectum cum ſuperiore, ut oſtendat, tam illum qui ſubjectus eſt, quam illum qui ſuperpoſitus ejuſdem eſſe meriti & ſacerdotii. Ex tribus primis ſedibus exempla ſumpſit. In Romana diœceſi Romæ Epiſcopus & Eugubii, paris ſunt meriti Epiſcopi. In Conſtantinopolitana, ipſe Conſtantinopolitanus & Rheginus. In Alexandrina denique, Alexandriæ ipſemet Patriarcha & Tanitanus Epiſcopus. Non ergo minus ſuberat tunc Epiſcopus Rheginus Conſtantinopolitano Patriarchæ quam Tanitanus Alexandrino, aut Eugubinus Romano Papæ. In laterculo ſedium ſubjectarum Patriarchæ Conſtantinopolitano, ex ordine gradus quo quæque præcederet aut præcederetur, ex Conſtitutione Leonis Philoſophi in ordine LVII. numerantur οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς Ῥωμαΐκῆς διοικήσεως, καὶ νῦν τελοῦντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως μητροπολῖται, καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι. In his Epiſcopis præter Syracuſanum Epiſcopum etiam nominatur, ὁ τοῦ Ῥηγίου. Hic poſtea Archiepiſcopus factus eſt, ſed tempore Hieronymi fuit tantum Epiſcopus. Ideo comparatur Eugubino & Tanitano. Eodem quippe jure tum ſubjiciebatur ſedi Conſtantinopolitanæ, ut Eugubinus Romanæ, & Tanitanus Alexandrinę. Quod dicuntur in illa διατυπώσει Leonis avulſi illi Epiſcopatus à Romana diœceſi, neutiquam id mihi probabile videtur. Quo enim tempore Conſtantinopolitanus Patriarcha invaſit plures metropolitanas provincias, eaſque quaſi ſubjugavit, nondum Romanus ita potentiam ſuam extendebat, ut ſibi metropolitanos Occidentis conaretur ſubjicere. Alia via tendebat ad ſupremam poteſtatem. Quinimmo per ea tempora Epiſcopi Romani, ut inhiberent uſurpationes Conſtantinopolitani Epiſcopi, plures metropolitanas provincias & Exarchias invadere properantis, non aliud frænum tantæ aviditati ſatagebant injicere, & opponere quam Canonum Nicęnorum auctoritatem, qui ſanxerant ſua jura ſervanda eſſe metropolitanis. Quod ſi Romanus tum ſibi ſubjeciſſet Italiæ ac Siciliæ metropolitanos, nihil ſane habuiſſet quod obtéderet opponeretq; Conſtantinopolitano eadem molienti. Hæc igitur etiam numeratur inter uſurpationes Conſtantinopolitani qua Siciliæ metropolitanum Syracuſanum, & alios Epiſcopos ejus Italiæ, Sicilię vicinæ, partis, quę major olim Gręcia dicta eſt, ſuæ ſedi ſuppoſuerit. Sed quo jure, inquies, id attentavit? Nonne Sicilia & illa Italiæ ora ſub Vicario Italiæ fuit? Si ſequamur hanc diœceſeon civilium formam, potius Romanæ ſedi ſubjacere debuerunt. Iam diximus non iſta arte Epiſcopum Romanum ad ſupremum Eccleſiæ imperium ſibi viam ſtraviſſe, ut metropolitanos ſibi ſubjiceret. Idem juris ſibi

adro-

adrogabat in ipsos Patriarchas, quod Patriarchæ tunc habere se jure præsumebant in ipsos metropolitanos. Cui erit dubium quin subjectis Patriarchis, omnes quoque metropolitas eis parentes, subditos suæ sedi re ipsa habuisset? Non hoc igitur curabat, nec solicitus erat de metropolitanis ditioni suæ supponendis, qui omni opere contendebat ne alii qui hoc facere satagebant, eo modo potentiores evaderent, opponens illis Canones Nicænos idipsum vetantes. Cum enim omnes ipse metropolitanos jure universalis Episcopi cogitaret subjungere dominationi suæ, nolebat quemquam ex illis multorum subjectione metropolitanorum potentiam sibi & eminentiam acquirere & superbire. Frustra tamen contra hunc torrentem obniti tunc conatus est. Cum enim ex diœceseon vicariarum forma, omnes eo tempore diœceseon Ecclesiasticarum Exarchi, hoc est primi metropolitani totius diœceseos in collegas suos insurgerent, eosque prætextu illius primatus sibi subjicerent, pauci potuerunt αὐτοκεφαλίαν Nicæna regula assignatam retinere. Partim vi, partim sponte omnes illius temporis metropolitani, frustra renitente & reclamante Papa Romano, sub alicujus majoris ac primi metropolitæ, qui Patriarcha ipsorum existeret, jus ac jugum concesserunt. Sic ergo Syracusanus Sicilię metropolitanus accessio factus est Constantinopolitanę sedis, cum aliis multis qui ei per alia tempora subjecti sunt. Cur non potius Romanæ, cum illa provincia Vicario Italiæ pareret? Iam causam diximus. Quia per hujusmodi provinciarum metropolitanarum accessiones suam dominationem extendere nolebat Romanus Papa. Majora moliebatur. Et præterea cum ultra jurisdictionis suæ terminos evagantibus metropolitanis opponeret Nicænæ Synodi statuta, in eam regulam ipse peccare videri nolebat, nec exemplum aliis quod sequerentur in iis infringendis prębere. Novis adauctos titulis & ditionibus majoribus subnixos nō tam dicto audientes habiturus fuit, Patriarchas utpote jam factos, quam simplices metropolitanos. Ideo tanto studio & animorum tanta contentione agebat ne Patriarchæ, id est metropolitanorum Principes & Exarchi pro metropolitanis fierent. Sed cum, ut dixi, vis ac violentia moris illorum temporū transversos ageret metropolitanos primates diœceseon, pauci mansere metropolitani liberi, & immunes jugi quod majores metropolitani minoribus imposuerunt. Sic Constantinopolitanus Patriarcha Syracusanum & vicinos Siciliæ Episcopos & Archiepiscopos in sua jura subegit, aut etiam volentes adduxit, & viciniores Asianæ, Thracicæ & Ponticæ diœceseon metropolitanos. Sed cur istos tam longe remotos? Lingua hoc fecit. Græcos Græco parere æquius visum est. Hac eadem ratione post Imperium Orientis in urbe Constantinopolitana fundatum, cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

reliquæ Occidentis provinciæ Occidentalis Imperii partes facerent, & Romæ veteri ſubeſſent, quæ lingua diverſa uterentur, id eſt Græca, ut ad illam Imperii partem accederent in qua ſermo Græcus obtinebat, rectius videbatur. Idque vel ante Iuſtinianum mihi veriſimile eſt valuiſſe. Quod ille ſequutus, poſt recuperatam à Gotthis Siciliam appellationes ab ea provincia ad Conſtantinopolitanos judices ſanxit educi. Ergo eadem militavit ratio, ut Sicilia & vicinæ regiones Græco ſermone uſæ, & majoris Græciæ olim nomine nuncupatæ Græco, Patriarchæ parerent, potius quam Romano, ut etiam in civilibus moris erat fieri. Sed ſive hæc cauſa ſive alia, iſtos Epiſcopos, & inter eos Rheginum ſedi Conſtantinopolitanæ ſubdiderit, de facto conſtat, ut ex Hieronymo liquet.

CAPVT XIV.

Tres Orientis Patriarchæ. Conſtantinopolitani prærogativa. Oecumenicus Patriarcha. Cæteris quoque Patriarchis adſcriptum quod univerſalis Eccleſiæ ſollicitudinem ſuſtineant: Alexandrino: Antiocheno. Romana Eccleſia antiquitate cedit Antiochenæ. Magna urbs, quæ principatum tenet. Nullus metropolita in Oriente ſui juris arbitrium & libertatem conſervavit præter Hieroſolymitanum & Cyprium. Catholici Epiſcopi: ita Exarchi totius diœceſeos appellati. Catholicè Tertulliano idem quod in univerſum, Quod tamen de provinciis tantum intelligendum quibus præerant. Catholicus Rationalis diœceceſeos. Perſarum Patriarcha itemque Armenius Catholici appellati. Seleuciæ præſul in provincia Babyloniæ Patriarchæ locum tenet in Oriente. Catholici nomen non tam late extendi quam Oecumenici. Quatuor gradus in Eccleſia, Patriarcha, Catholicus, Metropolitanus, Epiſcopus. Perſidis Catholicus Antiocheno ſubjectus. Seleucia quomodo nunc vocetur diſquiritur: non eſſe Bagdad. Moſel & Mauſel. Iraca Parthia hodie. Non eadem cum Arec Bibliorum. Bagdad: Ptolemæi locus correctus. Bagdad non longè à Seleucia condita, non tamen in ejus veſtigiis. Mauſel non eſt Seleucia, neque Ninive. Maſſeliani hæretici non ab hac urbe dicti. Pauli Veneti locus. Iacolichus cui magna pars Orientis paret. Catholicus is qui non ſolum pluribus imperat, ſed nullum ſibi imperantem agnoſcit. Catholici Archiepiſcopi ejuſdem gradus & poteſtatis cum Patriarchis. Abuna. Æthiopiæ Patriarcha nullus antiquitus. Catholicus Perſiæ. Ἀρμηζαδία. Niſibis. Seleucia pene ad nihilum redacta. Babilonem longe ante exciſam; itaque male ab Exercitatore Eccleſiaſtico ſcribi, deficiente Seleucia Epiſcopatum fuiſſe tranſlatum Babylonem: itemque falſum, Seleucienſem Catholicum eundem eſſe cum Perſidis. Perſis provincia deſcripta. Multos fuiſſe Patriarchas in illis Orientis partibus. Catholicos aliquot fuiſſe honorarios, nec propterea novum gradum conſtituendum. Ridicula eorum pertinacia qui tantum quinque legitimos fuiſſe Patriarchas diſputant. Rerum facies in Oriente tempore Concilii Chalcedonenſis. Ius Patriarchale eſt, nemini ſubjici & à provinciæ ſuæ Epiſcopis ordinari, & abſque provocatione judicare. Ordinationis jus cætera jura ſequuntur. Quæ contra afferuntur refutata. Epheſinus Antiſtes. Iuſtiniani Imp. conſtitutio de metropolita Iuſtinianæ primæ. Archiepiſcopus & Patriarcha conjunctus. Bulgariæ Archiepiſcopus. Tornobienſis. Iberiæ Archiepiſcopus etiam Catholicus appellatus. Catholicus Archiepiſcopus non differt à Patriarcha niſi nomine. Concilium pro diœceſi. In pleriſque

eadem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

eadem diœceſis civilis & Eccleſiaſtica: in aliis non raro mutavit. Omnes decretales ante Syricium ſuppoſititiæ. Conſtantini quoque Donatio. Sirmondus refutatus, qui negat Archiepiſcopum primæ Iuſtinianæ verum Patriarcham fuiſſe. Romanus numquam voluit Patriarcha dici. Archiepiſcopus, Patriarcha, Catholicus & Exarchus, ſive primas diœceſeon Synonyma ſunt variorum temporum & locorum ad deſignandam ſummam in Eccleſiaſtico regimine poteſtatem. Epiſcoporum ordo unus, gradus plures. Iuſtinianæ primæ antiſtes habuit plenum & ſolidum jus Patriarchale. Tornobienſis præſul Patriarcha Bulgariæ. Inepta comparatio quinque Patriarcharum cum quinque ſenſibus: ſimile huic, tres tantum Patriarchas eſſe per ſe, reliquos duos per accidens. Petrum non tenuiſſe Trinitatis imaginem in tribus Patriarchis. Græci poſtea πεντακόρυφον Eccleſiam dixerunt: ſed Romani refutarunt, & unum caput, Romanum Pontificem eſſe debere contenderunt. Ipſi ſoli Papæ nomen arrogatum. Patriarchalis dignitas in Conciliorum decretis unicum habet fundamentum. Theodoret. in collect. Canonum. Nazianzeni ſententia cedro digna inſcribi.

IAm totum Orientem habemus in tres ſummos rectores diviſum, Conſtantinopolitanum, Alexandrinum & Antiochenum. De Hieroſolymitano ideo non loquor quia quartus potius in ordine quam cæteris par poteſtate, non urbis magnitudine, nec diœceſeos amplitudine, nec omnino auctoritate cum tribus ſupraſcriptis comparandus. Hi ſub Patriarcharum nomine totius Orientis provincias in jura ſua redegerant, diœceſeon effecti Exarchi, quæ forma tum vigebat in civili adminiſtratione. Quis dubitet quin urbium ſuarum beneficio quas Orientalis Imperii maximas fuiſſe liquet, id conſequuti ſint, cum unaquæque illarum in ſua diœceſi principatum merito magnitudinis obtinuerit, ut Alexandria & Antiochia? At Conſtantinopolitano non urbis tantum magnitudo ad hoc ſuffragata eſt, ſed quod erat caput imperii. Unde & illi non una tantum diœceſis ſubjecta, ut cæteris, ſed tres integræ, Aſiana nempe, Pontica & Thracica. Idem & omnes ſub ſuam redigere conatus eſt poteſtatem, niſi longa & vetus potentia eos exemiſſet. Sic tamen & appellatio ab omnibus ad ſedem Conſtantinopolitanam decreta Oecumenico Concilio, ut ipſe, quod ex eodem jure ſequebatur, ordinationem Antiocheni Patriarchæ ſibi aliquando uſurparit. Græci βασιλεύουσαν πόλιν eam indigetant, & βασιλίδα πασῶν πόλεων. Latini regnantem urbem & imperialem. Theodoſius de Bonis decurionum: *Quod ſi alterutram regnantium civitatum patriam ſortiatur, ſit ei liberum ſuſceptam ex inæquali conjugio ſobolem cujuſcunque civitatis decurionibus immiſcere, dummodo civitas quæ eligetur totius provinciæ teneat principatum.* Duæ tum regnantes urbes Roma & Conſtantinopolis. Utraque οἰκουμένης dicta metropolis & caput Imperii ab auctoribus utriuſque linguæ. Hinc & οἰκουμενικοῦ Patriarchæ titulum Conſtantinopolitanus antiſtes ſibi adrogavit, haud minus quam Romanus. Immo & magis, & priuſquam Romanus, ut ex Gregorii Epiſtolis conſtat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ſtat. Totius etiam orbis Eccleſiarum curam ad hunc pertinere haud minus quam ad illum ſancti Patres paſſim affirmant. Theodoretus libro quarto de Hæreſibus ſcribit, non ſolum creditam fuiſſe Catholicæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ προεδρείαν, οὐδὲν γὰρ ἧττον καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. Nec mirum videri debet de urbis dominantis antiſtite hoc ſcriptum, quum & de Alexandrino Antiochenoque ob urbium ſuarum magnitudinem ipſorumque auctoritatem idem ab antiquis Patribus proditum ſit, univerſalis nempe Eccleſiæ ſollicitudinem ipſis eſſe commiſſam. Iohannes Hieroſolymitanus in Epiſtola ad Alexandrinum Epiſcopum ita ſcripſerat: *Tu quidem ut homo Dei, & Apoſtolica ornatus gratia curam omnium Eccleſiarum ſuſtines, cum ipſe plurimis ſollicitudinibus Eccleſiæ Dei, quæ ſub te eſt, diſtringaris.* Vide ſpræter ſpeciale regimen propriæ ſibi diœceſeos, omnium ei Eccleſiarum procurationem attribui, idque non à quolibet Epiſcopo, ſed ab eo qui quartum locum honoris in Oriente obtineret, & Patriarcha eſſet. Euſebius Eccleſiam Alexandrinam, ut ſupra notabam, vocat ἄκραν & κορυφὴν πασῶν ἐκκλησιῶν. Antiochena non inferioribus elogiis donata. Iohannes Chryſoſtomus in Homilia tertia ad populum Antiochenum de Antiochia, eam appellat κεφάλαιον πάσης οἰκουμένης, totius orbis caput ac ſummam: ἐννόησον τὸ τῆς πόλεως μέγεθος καὶ ὅτι οὐ περὶ μίας ἢ δύο, ἢ τριῶν, ἢ δέκα ψυχῶν ἐστὶν ἡμῖν ἡ σκέψις νῦν, ἀλλὰ περὶ μυριάδων ἀπείρων, περὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. Et in Homilia ſeptima in Matthæum ita Antiochenos adloquitur, ὑμεῖς ὅταν περὶ προεδρείας ὁ λόγος, ἀξιοῦσθε τῆς οἰκουμένης προκαθῆσθαι πάσης. Et ſane ſi antiquitatis tantum haberetur reſpectus, hæc omnium hoc nomine principatum habere meruit. Theodoretus lib. v. cap. IX. Antiochenam Eccleſiam appellat πρεσβυτάτην, καὶ ὄντως ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Romana plerumque antiquitatis nomine commendatur, ſed hoc titulo cedere debet Antiochenæ. Maximus in Epiſtola ad Abbatem Thalaſſium: *Quanto magis Romanorum Eccleſiæ, & Clero quæ olim adhuc uſque utpote ſenior cunctarum quæ ſub ſole ſunt Eccleſiarum omnibus præeſt.* Si omnibus ideo præeſt quia omnium antiquiſſima, non poteſt de antiquitate contendere cum Antiochena. Quamobrem, & primatum ei debet concedere. Si merito Petri gloriatur Romana, & hanc gloriam prius meruit Antiochena à Petro ante fundata quam Romam ille cogitaret. Oportet igitur alias cauſas primatum aſſeruiſſe Romanæ, urbis nempe majorem amplitudinem, & imperialis domicilii dignitatem. Propter has eaſdem cauſas & Antiochenæ prælata in Oriente Conſtantinopolitana. Propter ſolam vero magnitudinem civitatis ac diœceſeos latitudinem, Alexandrinum antepoſitum liquet Antiocheno. Etenim ſi nihil aliud præter antiquitatem & Petri fundatoris meritum in honore Eccleſiis tribuendo,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tribuendo ſpectatum fuiſſet, facile omnium princeps habita eſſet non Orientalium tantum, ſed etiam Occidentalium Antiochena, nec Romæ tantum novæ, ſed etiam veteri, omnium conſenſus eam præpoſuiſſet. Sed de his infra. Tres autem illæ urbes Orientis nunquam fere ab auctoribus nominantur, quin etiam ſimul eas ornent epitheto *Magnarum*, hoc ipſo indicantes, non ab alia cauſa habere primatum, quam à magnitudine. Sic μεγάλη Ἀλεξάνδρεια, μεγάλη Ἀντιόχεια dicitur paſſim. In Epiſtola Synodica Nicænorum Patrum ad Alexandrinam Eccleſiam: τῇ ἁγίᾳ θεοῦ χάριτι καὶ μεγάλῃ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ. & Canone XXX. Concilii Chalcedonenſis: ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Apud Socratem lib. I. cap. XIII. de Epiſcopis qui ſubſcripſerunt Nicæno Concilio: Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, Εὐστάθιος. Conſtantinopolis autem cum βασιλεύουσα & βασιλὶς πόλις ſæpe à Græcis appellatur, interim & μεγαλόπολις non raro indigetatur abſolutè κατ᾽ ἐξοχήν. Exempla paſſim obvia ſunt, & à quolibet plura colligi poſſunt. Hinc *magna urbs* pro ea quæ principatum totius diœceſeos habet. Iulianus Anteceſſor Conſtitutione X. *Anthimum autem & Petrum, & Severum, & Zaoram Epiſcoporum numero expellit, prohibetque eos in urbe Conſtantinopolitana vel alia magna civitate converſari.* In Græcis eſt: καὶ πάσης ἑτέρας τῶν ἐπισήμων πόλεων. Geographi ἐπισήμους πόλεις vocant claras urbes, & in unaquaque provincia primas. Alexandriam autem & Antiochiam aliaſque diœceſeon primarias civitates intelligit Iulianus. Nam *civitates* ſimpliciter vocare conſuevit urbes metropoles, *ut municipia* quibus præſiderent tantum Epiſcopi. Conſtitutione XXI. *Et hæc divina intimare mandata non ſolum in metropolitana civitate, ſed etiam in aliis municipiis.* Et Conſtitutione XXVII. *Duarum autem iſtarum civitatum Epiſcopi in Conſtantinopolitana civitate conſecrentur, & ſint & ipſi metropolitani, & municipiorum ſuorum Epiſcopos ſinguli ipſi conſecrent.* Græca Novella πόλεις vocat quæ Iuliano ſunt *municipia*. Et reliqui auctores *civitates* appellare ſoliti ſunt urbes Epiſcopales. Sed Iuliano *magna civitas* pro diœceſeos principe urbe uſurpatur; *civitas* autem pro metropoli: *municipium* de Epiſcopatu. Scio & *majores* urbes plerumque dici ab auctoribus, quæ metropoles ſunt provinciæ. In Occidente nullam fere aliam urbem cognomine vel attributo *magna* decorari invenio exceptis duabus, Roma & Carthagine. Sic enim *magna Roma* vocitatur, & *magna Carthago*. Præter quas duas urbes nullam in Occidente reperias quę uni ex tribus illis Orientalibus Conſtantinopoli, Alexandriæ, & Antiochiæ magnitudine ſit comparanda. Quarum prior Romæ par ac ſecunda, atque ideo æmula, ſimiliterque imperii caput fuit, reliquæ duæ nomen decuſque imperii ſuſtinere potuerunt. Illa imperio ſedem præbuit, iſtæ præbere idoneæ. Idcirco

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

tribus illis urbibus universum Orientis imperium Ecclesiasticum substratum est, & occupatum, quasi latissimo incendio proxima quæque corripiente & involvente. Qua ex flamma pauci evadere quiti sunt. Hierosolymitanus privilegio munitus antiquo ob urbis sanctitatem & Christi resurrectionis meritum, non hoc solo se tectum tutumque adversus Antiocheni ambitum præstitit, sed eadem & ipse usurpationis ambitione, qua primatum suæ provinciæ invasit, eam quoque provinciam diœcesi Antiochenæ subtraxit, & ambienti inhiantique eripuit. Cyprius quoque Episcopus insulam suam quæ jure diœceseos civilis ad eumdem Antiochenum pertinere debuit, partim maris beneficio, quo Cyprus cincta est, & à continente subducta; partim Canonum Nicænorum obtentu ab ejus invasione protexit. Præter hunc nullus metropolitanus in Oriente sui juris arbitrium libertatemq; conservavit. Omnes concesserunt in jura Patriarcharum, ordinationem suam identidem accipere coacti, quam prius ab Episcopis suæ provinciæ accipiebant. Et in eo summa libertatis & αὐτοκεφαλίας metropolitanorum constitit, quod à Synodo provinciȩ cui prȩerant, crearentur. Ius ordinandorum provincialium Episcoporum ipsi habebant, cui juri connexum fuit & jus alterum provocationis. Nam qui ordinationem habebat, eidemque provocatio in causis Ecclesiasticis ab Episcopis provinciæ porrecta competebat. Nec ipsi tamen eam soli judicabant sed cum universo Episcoporum consessu. Hujusmodi sui juris ac suæ ditionis metropolitanos, quales omnes liquet fuisse Nicæni Concilii temporibus, posterior ætas Græciæ καθολικοὺς vocavit. Quo nomine certum est etiam *Exarchos* totius diœceseos appellatos, sive Patriarchas. Sic eos vocat Nilus lib. II. de primatu Papæ; εἰ μὲν τὰ κλίματα τῆς γῆς ἑκάστῳ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων διανενέμηνται. Episcopus καθολικὸς, *universalis* Latine potest dici. Ita *Catholicè* Tertulliano, idem quod *in universum.* In libro de persecutione: *Ab eo imperetur necesse est Catholice fieri, à quo & ex parte.* Et apud Cassianum lib. I. cap. III. *Quidquid enim inter famulos Dei præsumitur ab uno vel paucis, nec Catholicè per omne corpus fraternitatis tenetur, aut superfluum aut elatum est.* Quis igitur καθολικὸς Episcopus, nisi qui τὴν καθόλου ἐπισκοπὴν sibi creditam habet, ut loquitur Clemens in Constitutionibus? Quæ significatio *Catholici* congruit cum œcumenici appellatione. Non unus itaque Constantinopolitanus οἰκουμενικὸς appellatus sit, sed omnes alii Parriarchæ quibus nomen καθολικῶν additum constat. Sciendum tamen est notionem καθολικοῦ in hoc sensu restringendam esse ad diœcesin universam cui præsidet. Ita cum Carthaginiensis Episcopus, qui primus erat Africanæ diœceseos, asserit se cunctarum Ecclesiarum sollicitudinem sustinere: Καθολικὸν se esse totius Africanȩ diœceseos indicat, non omnium

orbis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

orbis Ecclesiarum rectorē. Sic enim loquitur Aurelius in Concilio Carthaginensi Can. LV. Codicis Ecclesię Africanæ: *Ego enim cunctarum Ecclesiarum, dignatione Dei, ut scitis fratres, sollicitudinem sustineo* Intelligere debes *cunctarum* per Africam constitutarum, quarum se καθολικὸν Episcopum, ut diximus, esse significat. Hæc appellatio quoque *Catholici* à civili procuratione ad Ecclesiasticam transiit. Nam post diœceseon rationem à Constantino institutam non solum uni diœcesi rector impositus, qui vice prefecti prætorio jus diceret, sed etiam procurator nomine Cæsaris, qui universas ejus rationes in tota diœcesi tractaret. Atque is Καθολικὸς appellatus est, quem *Rationalem* Latini interpretantur. Glossæ: *Rationale*, Καθολικὸς. In Epistola Constantini ad Eusebium Cæsariensem apud Socratem lib. I. cap. VII. καθολικὸς διοικήσεως dicitur: ἀπέσταλται δὲ γράμματα παρὰ τῆς ἡμετέρας ἡμερότητος πρὸς τὸν τῆς διοικήσεως καθολικὸν ὅπως ἂν πάντα τὰ πρὸς τὴν ἐπισκευὴν αὐτῶν ἐπιτήδεια παρασχεῖν φροντίσειεν. Ad *rationalem diœceseos*. Ita etiam exponendus *Africæ Catholicus* apud Eusebium lib. x. in Epistola ejusdē Constantini ad Cęcilianum Carthaginensem: ἔδωκα γράμματα πρὸς Οὖρσον τὸν διασημότατον καθολικὸν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐδήλωσα αὐτῷ ὅπως τρισχιλίους φόλλεις τῇ σῇ στερρότητι ἀπαριθμῆσαι φροντίσῃ De *Catholico*, sive *universali rationali* Africanæ diœceseos intelligendum satis apparet. Idem Eusebius lib. VII. Hist. Eccles. καθολικὸν interpretatur, τὸν ἐπὶ τῶν καθόλου λόγων, qui supra rationes universas principis, procurator à rationibus uniuersis: Μακρῖνος ὃς πρότερον μὲν ἐπὶ τῶν καθόλου λόγων λεγόμενος εἶναι τοῦ βασιλέως, οὐδὲν εὔλογον οὐδὲ καθολικὸν ἐφρόνησεν Certe vel hinc patet ante Constantinum hujusmodi rationū magistros qui universas principis rationes in pluribus provinciis procurabant, fuisse cognitos & usitatos. Nam jam tum ante Constantinum plurium simul provinciarū rationes exigendæ uni procuratori credebantur. Mentio est in veteri inscriptione *procuratoris à rationibus provinciarum Belgicæ & duarum Germaniarum*, sub Augustis Antonino & Commodo. At sub Constantini Imperio à quo multæ provinciæ in unius diœceseos corpus à Vicario regendæ coactæ sunt, unicuiq; diœcesi præpositi rationales catholici. His suberant reliqui provinciales rationum procuratores, & alii speciales rationales, ut patrimonii, vicesimæ hæreditatum, rei privatæ, caducorum, metallorum, Aurariarum, Bonorum damnatorum, ad quorum discrimen, qui omnes sub se haberet, Καθολικὸς dicebatur qui totius diœceseos rationes administrabat. Ad hoc exemplum & Ecclesiasticæ diœceseos præses Episcopus appellatus Καθολικὸς qui & *Patriarcha* idem, vel *Exarchus diœceseos*, quod latissimam haberet ditionem. Procopius de Persarum Patriarcha lib. II. de Bello Persico: τόν τε Χριστιανῶν ἱερέα Καθολικὸν

θολικὸν καλοῦσι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, ὅτι δὴ ἐφέστηκεν εἷς ὢν ἅπασι τοῖς ταύτης χώραις. Quod unus ampliſſimæ præeſſet diœceſi, plurimoſque regeret. Ottho Friſingenſis ait Armenios Metropolitanum ſuum *Catholicum* vocare, id eſt univerſalem, & amplius quam mille Epiſcopos ſub ſe habere. Collectio Canonum Arabica, quos pro Nicænis falſo venditat pſeudonymus ſodalis, Canone XXXIII. Seleuciæ Parthorum Epiſcopum honorandum præcipit & nomine *Catholici* vocandum, cui & jus conceſſum tradit conſecrandi Archiepiſcopos, id eſt metropolitas, ſicut mos eſt Patriarchis: *Honoretur quoque ſimiliter ſedes Seleuciæ, quæ eſt ex civitatibus Orientalibus, qui debet etiam appellari nomine Catholici, & poſſit is ordinare Archiepiſcopos, ſicut faciunt Patriarchæ, & Orientales non patiantur damnum, expectando Patriarcham Antiochiæ.* Conſtat ex iis quæ ſequuntur in eodem Canone non eum ſubditum fuiſſe Patriarchæ Antiocheno; quandoquidem abſque ejus auctoritate poterat metropolitas ſuę poteſtati commiſſos ordinare. Eadem Collectio Canone ſequenti dicit, præſulem Seleuciæ quæ in provincia eſt Babyloniæ, locum tenere Patriarchæ in Oriente, & ſextum locum inter Patriarchas in Conciliis ei deberi, ut nempe poſt Hieroſolymitanum ſedeat. At vigeſimo ſexto Canone non habendum Concilium in provincia Perſidis, inſciente ac non conſentiente Antiocheno Patriarcha, *quamvis illius provinciæ præſul loco ſit Patriarchæ.* Ex quibus conſtat non verum fuiſſe Patriarcham qui Patriarchæ ſuberat, ſed loco vel vice Patriarchæ. Et ſane verum eſt quod diximus paulo ante, iſtius nominis καθολικοῦ appellationē non tam late extendi quam Patriarchæ œcumenici. Nam καθολικοῦ vox non totum orbem quæ eſt οἰκουμένη reſpicit, ſed univerſam tantum provinciam vel diœceſin cui Catholicus præeſt. Patriarcha præterea nemini ſubjectus eſt, & Catholicus etiam Patriarchis ſubeſt. Et quamvis Catholicus ſub ſe habeat metropolitanos plures, tamen ipſe ſubjacet Patriarchæ. Sic quattuor gradus ſunt in Eccleſia, Patriarchæ, Catholici, Metropolitani, & Epiſcopi. Nam metropolitanus ſub ſe habet Epiſcopos, Catholicus Metropolitanos, Patriarcha Catholicos. Sic Perſidis Catholicus ſubjectus erat Antiocheno Epiſcopo, quamvis ipſę metropolitas ſibi ſubjectos ordinaret abſque conſenſu Antiocheni Epiſcopi, haud tamen poterat Concilium plenarium in ſua provincia convocare citra conſenſum Patriarchæ Antiocheni. Ita & metropolitani qui immediatè ſuberant Patriarchis, poterant Epiſcopos ſuos ordinare ſine auctoritate Patriarchæ, ſed Concilium provinciæ vel diœceſeos convocare illis non licebat, abſque conſenſu Patriarchæ. Perſidis provinciam fuiſſe ſub Antiochena ſede, ut & ipſius Catholicum, docuit me paraphraſis Arabica Nicæni Concilii Canone VI.

ne VI. ubi Antiochena ſedes Patriarchalis non tantum toti Orienti præſidere dicitur, ſed etiam Perſidi. Hęc ejus وكذلك ايضا الصاحب انطاكيه ان يكون مستوليا على سقعه كلها ويكون تحت يده مايه ثلثه وخمسين اسقفا ومطرانا لانه متولي عمل فارس المشرق، *Et ſimiliter etiam Præſul Antiochiæ poteſtatem habeat ſupra regionem omnem, & ſint ſub ejus imperio centum & quinquaginta tres Epiſcopi & metropolitani; quoniam ille præſidet provinciis Perſidis & Orientis.* In Arabico مطرانا *Matrana* ſunt Metropolitani. Qua voce مطران *Mathran* pro metropolitano ſæpe utitur Saracenicæ Hiſtoriæ auctor Elmacinus. Quæ non videtur intellecta doctiſſimo in Arabicis ejus interpreti. Vox eſt Perſica in Arabiſmum detorta, مه pro eo, qui in quacunque re antiſtat. Hinc comparativum مهتر *prior.* Unde Perſicum μίθρας. Quod recte Heſychius interpretatur, τὸ πρῶτον ἐν Πέρσαις Θεὸν. Solem ſic vocarunt, κατ' ἐξοχὴν. Inde Arabibus مطر & مطرن primus Epiſcopus provinciæ, id eſt metropolitanus. quem & πρῶτον ἐπίσκοπον Græci vocarunt, ut ſupra docuimus. Ex eo ergo Canone conſtat Antiocheno Epiſcopo ſubjectum fuiſſe Perſidis Catholicum. At vigeſimo ſexto Canone non habendum eſſe Concilium in provincia Perſidis, inſciente & non conſentiente Antiocheno Patriarcha, quamvis illius provinciæ præſul, loco ſit Patriarchæ. *Catholicum* etiam eum vocatum diſcimus ex Vitriaco Orientalis Hiſtoriæ cap. XXIII. duos Catholicos ſubjectos eſſe docet Antiochenæ ſedi, Catholicum Annenſem Perſiæ, ſive Romagyreos, & Catholicum *Bagdadenſem.* Hunc quidam volunt eſſe eumdem cum Catholico Seleucienſi, quibus placet Seleuciam ad Tigrim non differre à Bagdad, niſi nomine. Aliis perſuaſum eſt quæ *Mauſel*, vel *Moſel*, موصل, vulgo dicitur, eam eſſe Seleuciam quæ & ipſa Catholicum habuit. Certe Paulus Venetus diverſum eſſe Mauſel à Bagdado apertè indicat. De *Moſul* ita refert lib. I. cap. XV. *Regnum Moſul, alii Moſel vocant, confine eſſe Armeniæ majori, multos in eo Chriſtianos degere Neſtorianos & Iacobitas, quibus præeſt Patriarcha magnus quam ipſi Iacelich vocant.* Sequenti capite tractat de civitate Baldachi, quæ eſt *Bagdad*. Arabice بغداد *Baldachum* ipſe vocat ut & Vitriacus. Putat eſſe quæ Suſa vocantur in Sacra Scriptura, & apud Exoticos ſcriptores, perperam. Idem capite XVII. manifeſto ſejungit Moſul à Baldacho his verbis: *conveniunt ibi plurimi negotiatores ex variis mundi partibus, ab India à Bagdacho, à Moſulo, & Cremoſor.* De civitate Tauriſii loquitur. *Moſul* eſt pro *Moſal.* Haïthonus de Tarta-

Tartaria vocat *Mosel*, quam ad Tigrim sitam prodit cap. XII. *Regnum Mesopotamiæ ex parte Orientis habet initium à magna civitate Mosel, quæ sita est prope flumen Tigris, & per Occidentem dilatatur ad flumen Eufratis, & civitatem Rohais quæ fuit civitas regni Abgari.* Hic plane situs est Seleuciæ ad Tigrim, quem Plinius lib. VI. cap. XXVII. in confluente Euphratis fossa perducti atque Tigris à Nicatore conditam scribit. Idem lib. V. cap. XXVII. de Euphrate tradit, eum *à Zeugmate scindi* DLXXXIII *passuum circa vicum Massucen, & parte læva in Mesopotamiam vadere per ipsam Seleuciam, circaque eam præfluenti infundi Tigridi*. Sic teste Haïthono Mosel ad Tigrim sita in Occidentali latere ejus amnis ad Eufratem usque porrigitur, versus Occidentem. Si Mosel itaque Seleucia est, non erit Bagdad Seleucia, ut viri docti volunt. Geographus tamen Arabs Baghdad in Orientali Tigris ripa sitam dicit in sexta parte climatis quarti. Idem porro in quinta parte ejusdem climatis, Eufratem defluere prodit ad amnem Isa, ad Baghdad, quæ ad Tigrim posita est. Non longe igitur Baghdad ab Eufrate. Idem tamen Mosel à Bagdad diversam facit, eamque similiter ad Occidentalem Tigris partem locat, è regione urbis vetustissimæ *Lino*, quæ in Orientali jacet. Vocat لينوى quam non dubito esse Ninon, urbem antiquissimam. Chaldæi enim & Arabes sæpe Lam pro Nun ponere solent, & contra. Tenemus igitur situm Mosel ex adverso Nini, vel Ninive, quæ longè supra Bagdad. ut ex eodem Geographo constat, qui inter urbes Mesopotamiæ quam vocat الجزيرة Algiezira, id est insulam, recenset Mausel. utpote quæ in ea insula inter Euphratem & Tigrim sita sit. Baghdad autem inter urbes *Iracæ*, cujus est metropolis, numerat. Sic vocant Parthiam hodie. sed longe alia est à Parthia veterum strictè sumpta. Longitudinem regionis Irac petit à termino Tacrit, quæ prope Tigrim sita est usque ad fauces maris Persici. Eam oportet esse, quam veteres Geographi Susianam dixerunt ab urbe celeberrima Susis. Ea re forsitan adductus Paulus Venetus *Bagdhadum* putavit esse Susa, quia ea in regione Iracæ, quæ veterum est Susiana. Quod attinet ad Iracam regionem, certum est ab Ἄρηκκα, urbe Susianæ denominatam esse, quæ ad Tigrim ponitur Ptolemæo. Non esse eamdem cum Arec Bibliorum in qua habitavit Nemrod diversa nominum scriptura indicat. Nam Arabica *Irac* scribitur عراق quod Hebraice esset עראק. *Arec* vero Geneseos dicitur אֶרֶךְ quod Arabicè scribendum esset, اركك. Hanc Edessam esse vult Hieronymus. Sed de his alibi. Antiquæ porro Seleuciæ ad Tigrim situs magis convenit cum Bagdado, quam cum Mausel. Siquidem Mausel ex adverso Nini urbis

quam

quam in Adiabene omnes collocant. at Bagdad haud longè a flumine Regio, quod Syri *Nahar-malcha* vocant, Arabes *Naar-Almelech*. Duodecim tantum millibus passuum distare Bagdad à flumine Regio scribit Geographus Arabs, in sexta parte climatis quarti. Idem ibidem sic de eodem fluvio tradit: *Ab isto fluvio ad castellum Eben-Hobaira, indeque ad Bagdad tres habentur mutationes modicæ.* Haud longe abesse à flumine Regio Seleuciam Ptolemæus indicat, qui Euphratem scindi ait, & parte una Babylonem præfluere, parte Seleuciam, & inter utramque partem duci Regium fluvium: ἡ δὲ Εὐφράτου θέσις καθ' ἣν σχίζεται εἴς τε τὸ διὰ Βαβυλῶνος ῥέοντα, καὶ τὸ διὰ Σελευκείας, ὧν ὁ μεταξὺ καλεῖται βασίλειος ποταμός. In scripto Codice Palatino legitur, διὰ Βαβυλωνίας, pro διὰ Σελευκείας. Hæc Seleucia dicta etiam Babylonia, ut alibi ostendimus, & *Seleucia Babylonia.* Sic interpretandi sunt qui Bagdad Babyloniam esse dicunt, quod de Seleucia intelligendum, non de Babylone. Plinius Ctesiphontem tertio lapide conditam à Seleucia scribit, quam Ctesiphontem prætermeat Regium flumen, sive Nahar-malcha teste Ammiano. At Bagdad, ut auctor est Geographus Arabs, duodecimo fere lapide aberat à Regio fluvio, ita ut non possit omnino esse Bagdad idem cum Seleucia, nec in eodem loco ubi olim illa fuerat condita. Memorat Almacinus Bagdadum primo conditam ab Almansore, qui sextus fuit Chalipha familiæ Abasidarum, anno Christi DCCLXII. in planitie quadam herbida quæ cellulam habuit Eremitæ Bagdad nomine, atque inde urbem vocatam. Alii alias causas ejus appellationis referunt. Ipse autem Almansor eam nuncupavit, *Medinat Assalam.* id est civitatem Pacis: مدينة السلام. Certum est igitur ut Bagdad non longè à loco in quo olim fuit Seleucia, ita non eamdem cum Seleucia fuisse, nec in ejus vestigiis conditam. Multo minus Mausel erit Seleucia. Seleucia infra Babylonem condita fuit. At Mausel supra utramque longe majore intervallo, quam Seleucia à Babylone distabat. Alfraganus inter quarti climatis urbes Mausel recenset, at Bagdadum in tertio climate collocat. Astronomi Bagdadum collocant sub latitudine grad. XXXIII. min. XXV. Chrysococces Babylonem sub eadem ponit latitudine, Βαβυλὼν, ο β. λγ κε. Non meminit Bagdadi. An nondum tunc erat condita? An sub nomine Babylonis intellexit Bagdadum? Hoc verum putem. At Mausel quam Μουσὴλ appellat, locat sub latitudine grad. XXXV. min. II. Veterem Babylonem Ptolemæus in eadem ferme latitudine ponit, nempe graduum XXXV. At Seleuciam idem sitam esse scribit sub latitudine graduum XXXV. min. XX. Sic non longe fuerit Mausel ab antiqua Babylone & Seleucia; longius vero à Bagdado, quæ duobus gradibus inferior

est.

eſt, id eſt meridionalior. Qui autem Νῖνον, quæ eſt Νινευὶ, volunt eamdem eſſe cum Mauſel, falluntur. Non ſolum quod hæc in Orientali latere Tigris, illa in Occidentali; ſed quod gradu ferme integro Ninus ſeptentrionalior à Ptolemæo conſtituatur quam Μȣσȣλ à Chryſococce. Nam ſub latitudine eam ponit grad. XXXVI. min. XX. Verum de his alibi. Hoc nomine Mauſel urbs ac regio appellatur, quæ contermina eſt Armeniæ majori. Ipſa urbs quoque ad Tigrim in Occidentali latere, ſed multis paſſuum millibus ſuper Bagdad. Haïthonus Meſopotamiam ex parte Orientis incipere facit à civitate Mauſel, quæ ſita eſt ad flumen Tigris, & dilatari verſus Occidentem ad flumen Euphratem, uſque ad civitatem Rohais, quæ eſt Edeſſa. Sic oppoſita Mauſel Edeſſæ. Hæc ad Occidentem Meſopotamiæ haud longe ab Orientali ripa Euphratis, illa ad Orientem in Occidentali latere Tigris. Interpretes Bibliorum Arabes aliquando אשור, id eſt Aſſyriam, vertunt موصل *Mauſel*. Quidam Maſſelianos hæreticos ab hac urbe nomen traxiſſe voluerunt, ſed falſo. Anno Domini CIↃ IↃ LII. Neſtoriani urbis Mauſel ſcripſerunt ad ſummum Pontificem, ut ſibi Patriarcham, ſive Catholicum ordinaret. Eam Epiſtolam ex Syriaco vertit in Latinam linguam Maſius, ubi male Moſal vult eſſe Parthorum Seleuciam. Hæc verba inter alia ibidem habentur. *Obſecramus itaque te, & eum qui tibi conceſſit hoc donum altiſsimum, ut mox ubi ad te pervenerint, ordines eum nobis Patriarcham, hoc eſt Catholicum, ne maneamus pupilli abſque patre, & gubernatore & paſtore.* Ex quibus intelligitur, *Patriarcham* & *Catholicum* ejuſdem dignitatis eſſe ſynonyma. Paulus Venetus de hoc ipſo Moſelenſi Patriarcha Neſtorianorum lib. I. cap. XV. *Iacclich* ab ipſis vocari perhibet: *Regnum Moſul ad Orientem ſitum, partim confine eſt Armeniæ majori, habitantque in eo Arabes Mahumetum colentes, & multi Chriſtiani, Neſtoriani atque Iacobini, quibus præeſt Patriarcha magnus, quem ipſi Iacelich vocant.* Non audiendi, qui corrigere ſtudent *Catholich.* eos revincit Broccardus Monachus in deſcriptione terræ ſanctæ, de Iacobitis, Maronitis, Georgianis loquens, ita ſcribit: *Habent preterea ſuos Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios Prelatos, preter Neſtorianos qui loco Papæ habent Prelatum quem Iacelichum vocant, cui magna pars Orientis paret. Armeni vero & Georgiani habent prelatos, quos Catholicos vocant, qui ſub ſe habent Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Prelatos.* Perſpicuum ex his diverſa eſſe nomina *Iacolichum* & *Catholicum.* Per Iacolichum Neſtorianorum cui magnam Orientis partem parere dicit, palam eſt Moſelenſem Catholicum intelligi, quem, ut apparet, ſua lingua vocabant *Iacoli*, hoc eſt univerſalem. Arabicè eſt يا كلي *Iacoulli, univer-*

ſalis,

ſalis, vel اياكلي *Aiacoulli.* Eamdem ergo habet hæc vox ſignificationem cum Græca καθολικὸς. Nam كلي eſt *univerſalis.* Hoc dici poteſt ſi fides habenda ſit illi Burchardo qui *Catholicum* diſtinguit à *Iacelicho*, vel Iacolicho. Alias videri poſſet corruptum Iacelic pro Catholic, يقوليق pro قتوليق. Videant vero linguarum Orientalium peritiores an illud *Iacelich* aliud poſſit ſignificare. Diverſus autem Catholicus Mauſelenſis Neſtorianorum à Bagdadenſi. Uterque Patriarcha, qui & plures ſub ſe metropolitanos, id eſt Archiepiſcopos habuit. Et hæc vera notio eſt *Catholici* Archiepiſcopi, non ſolum pluribus imperantis metropolitanis; ſed etiam nullum alium ſibi imperantem agnoſcentis. Verſio Græca Donationis falſæ Conſtantini tribus aut quattuor locis καθολικὸν ἐπίσκοπον, & καθολικὸν πάπαν appellat Pontificem Romanum pro univerſali: τῷ μακαρίῳ Σιλβέστρῳ, καὶ πατρὶ ἡμῶν τῷ μεγάλῳ ἐπισκόπῳ, καὶ καθολικῷ πάπᾳ τῆς πόλεως Ῥώμης. *Et univerſali Papæ urbis Romæ.* Et paulo poſt: τῷ προηγορευμένῳ μακαριωτάτῳ ἐπισκόπῳ ἡμῶν, καὶ πατρὶ Σιβέλστρῳ καθολικῷ πάπᾳ παραδίδαμεν. Item ſub finem: τῷ πατρὶ ἡμῶν τῷ ἁγίῳ, καὶ καθολικῷ ἐπισκόπῳ καὶ πάπᾳ. *Vniverſali Epiſcopo & Papæ.* Fruſtra pugnant de nomine qui quattuor tantum in Oriente patriarchas fuiſſe legitimos contendunt, cum *Catholici* Archiepiſcopi ejuſdem gradus ac dignitatis poteſtatiſque fuerint cum Patriarchis. Quinimmo aliquanto etiam vi ſua ac notione honoratius *Catholici* vocabulum videtur quam Patriarchæ, quatenus idem ſonat quod Oecumenicus. Hinc Eccleſia *Catholica* univerſalis ac per totum orbem diffuſa. Alioquin reſtringitur vox illa *Catholicus*, ut ante dicebamus, ad univerſam diœceſin cui quis præeſt. Aliquando tamen eſt generalior, & idem valet quod *Oecumenicum.* Inde etiam & Patriarchæ ipſi appellati καθολικοὶ, ut & οἰκουμενικοὶ. Ut ergo patriarchæ illi primarii etiam dicti ſunt καθολικοὶ apud Græcos teſte Nilo, ſic etiam alii præter illos primarios καθολικοὶ nominati ſunt Patriarchæ, ut Mauſelenſis, Bagdadenſis, Armenius, Iberienſis, & ſi qui alii hoc nomen tulerunt. Præterea nemini fere hoc datum eſt ut Archiepiſcopus *Catholicus* vocaretur, niſi qui ſui juris eſſet, atque ita Archiepiſcopatum ſuum in ſolidum teneret, τὴν καθόλου ἐπισκοπὴν πεπιστευμένος, qui nulli niſi Deo rationem actuum ſuorum reddere cogeretur. Quod ſi legimus in Canonibus Arabicis, & apud Vitriacum, Bagdadenſem, & Perſicum Catholicos, item Æthiopicum, illos Antiocheno, hunc Alexandrino Epiſcopo paruiſſe, ſciendum eſt, non revera eos fuiſſe Catholicos, ut nec revera patriarchas, ſed nomine *Catholici* ac *Patriarchæ* donatos honoris gratia. Non illi veri ac legitimi patriarchæ, ſed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ſed pro patriarchis, nec germani Catholici, ſed pro Catholicis. Canon XXXVI. decernit non licere Æthiopibus patriarcham ſibi ordinare inconſulto Patriarcha Alexandrino, ſub cujus poteſtate eſt ipſorum patriarcha. *Quin potius*, inquit, *eorum præſul ſub poteſtate ejus ſit qui tenet ſedem Alexandriæ. Sit tamen apud eos loco Patriarchæ, & appelletur Catholicus.* Non ille habuit jus ordinandi Archiepiſcopos, ſicut habuere patriarchæ. Metropolitanus tantum fuit, nomine honorario *Catholici*, ob multitudinem Epiſcoporum qui ſub eo erant. Is etiam *Abuna* vocabatur à ſuis, id eſt pater noſter ابونا. Quomodo & patriarchas Alexandrinum & Antiochenum appellari Syris & Arabibus moris fuit, ut ex multis locis conſtat Hiſtoriæ Saracenicæ Georgii Almacini. Sic enim dicebant, *Abuna Marcus, Patriarcha Alexandrinus, Abuna Iohannes, Patriarcha Antiochenus*. Aliquando etiam præmittere ſolebant vocem *Ab* اب, quod eſt pater, *Alab Abuna Marcus*, hoc eſt, *pater Abuna*, vel quod idem eſt, pater, pater noſter. Sed illud *Abuna* jam tralaticium erat, quaſi ſi dignitatis eſſet titulus. Ut lib. II. Hiſtoriæ Saracenicæ in vita Raſydii, de Cyriaco Antiocheno Patriarcha facta: *Hic ſcripſit Synodicam & miſit ad patrem Abuna Marcum Patriarcham Alexandrinum.* الى الاب ابنا مرقس. & ita alibi paſſim. Antiochenum ſic etiam nominabant. Idem Gregorius lib. II. cap. IX. *Anno autem decimo quinto Patriarchatus ejus obiit Dionyſius Patriarcha Antiochenus, in cujus locum ſubſtituerunt Abuna Iohannem*, ابنا يوحنا. Sic hodie quoque Papam vulgo nuncupant, qui ei adhæreſcunt: *Sanctus pater noſter*. In ficticia Donatione Conſtantini: *& per eas etiam beato Silveſtro patri noſtro, ſummo Pontifici.* Ad hunc plane modum de ſuo patriarcha loqueretur Antiochenus aliquis aut Alexandrinus ejus: *Abuna Marco, vel Iohanni, patriarchæ*, hoc eſt, patri noſtro Marco. Quod attinet ad Æthiopiæ patriarcham qui etiam *Abuna* dictus eſt ceterorum patriarcharum more, patriarchæ potius nomen & honorem, quam munus aut officium habuit. Hic enim ſub patriarchæ & Catholici titulo nihilo ſecius patriarchæ Alexandrino ſemper paruit, nec ullos ſub ſe metropolitanos habuit. Id ex eo factum, quod cum in Æthiopia ab initio pauci eſſent Chriſtiani, & unus his Epiſcopus præeſſet, eum Epiſcopum mos erat ordinari à patriarcha Alexandrino, utpote viciniore. Nec enim alius erat propior à quo poſſet conſecrari. Georgius Almacinus lib. II. Hiſtoriæ Saracenicæ cap. IX. meminit Iacobi cujuſdam Æthiopiæ Epiſcopi, quem cum uxor regis Æthiopici in exilium miſiſſet, aliumque curaſſet ſubſtituendum abſente rege marito, peſtilentia mox ingruente, & cælo pluviam denegante, creditum eſt à Summo Numine

mine injuriam Epiſcopi in eum populum vindicari. Is autem in Ægyptum venerat ad Alexandrinum patriarcham. Rex igitur reverſus, obiurgata uxore ad patriarcham miſit legatos qui peterent ab eo Epiſcopum ſibi remitti. Id accidit imperante Theophilo. Nullus itaque tum patriarcha vel patriarchæ nomine in Æthiopia fuit. Unde apparet recentem admodum fuiſſe compilationem illam Canonum Arabicorum, quæ Æthiopici patriarchæ, ſive Catholici meminit, utpote quæ Cyprium Epiſcopum Antiocheno patriarchæ ſubditum facit, cum non ſolum Iuſtiniano regnante liber adhuc & αὐτοκέφαλος fuerit, ſed etiam Balſamonis ætate. Succreſcente ut probabile eſt Chriſtianorum in Æthiopia numero, ubi plures habere cœpit ea provincia Epiſcopos, unus omnibus metropolitanus impoſitus, qui propter multitudinem Epiſcoporum ſibi ſubjectorum, & ditionis amplitudinem Catholici ac patriarchæ nomen habuit, quamvis alteri patriarchæ ſubeſſet, à quo & ordinabatur. Eum Canones Arabici ſexto loco ſedere volunt inter Orientis patriarchas, ſtatim poſt Bagdadenſem. Idem dicendum de Epiſcopo Perſidis. Unus ex ea provincia Iohannes Synodo Nicænæ interfuit, quo tempore plus ſatis exploratum eſt, omnes fuiſſe metropolitanos ſui arbitrii. Poſtea vero ubi patriarcharum poteſtas ſeſe ſpargere atque erigere cœpit, & omnes metropolitani patriarcham aliquem cui ſubderentur agnoſcere coacti ſunt, Perſidis provinciæ metropolitanus Antiocheno patriarchæ traditus eſt ordinandus. Gelaſius in actis Nicænæ Synodi Catalogum Epiſcoporum recenſens, qui Synodi decreta per ſuas quiſque provincias promulganda curaverunt, Iohanni Perſidis Epiſcopo etiam Indiam ſubjungit: Ἰωάννης Πέρσης τῆς ἐν Περσίδι πάσῃ, καὶ τῇ μεγάλῃ Ἰνδίᾳ. Sed rari tum Chriſtiani in omnibus illis provinciis, & propterea pauci quoque Epiſcopi. Chriſtianorum porro ampliata copia per illas provincias, ultimis ferme temporibus, metropolitanus Perſidis, quem Vitriacus in Hiſtoria Orientali Catholicum Annenſis Perſiæ, ſive Romagyreos appellat ac diverſum facit à Catholico Bagdadi. Uterque Antiocheno patriarchæ ſubjacebat, & metropolitanos ſub ſe habebat. Sic enim ſcribit: *Habet ſub ſe viginti provincias Antiochenus patriarcha, quarum quattuordecim metropolitanos habebant cum ſibi ſuffraganeis Epiſcopis. Sex vero reliquæ ſub dictis primatibus ſeu Catholicis duobus continentur.* Sic Catholicus Perſidis alius à Bagdadenſi. Non igitur de eodem Catholico accipiendi Canones trigeſimus quartus ac trigeſimus quintus Arabici: quod tamen temere perſuaſum video auctori Eccleſiaſticarum Exercitationum. Trigeſimus quippe quartus Canon loquitur de Catholico Seleuciæ, cui poteſtatem dat ordinandi Archiepiſcopos etiam inconſulto Antiocheno Patriarcha, à cujus juriſdictione exemptũ ipſo

consentiente innuere videntur verba Canonis ista: *Sit præterea honorandus qui tenet sedem Seleuciæ quæ est in provincia Orientali, qui debeat etiam appellari nomine Catholici, sitque obediendum ei, & possit is ordinare Archiepiscopos sicut faciunt Patriarchæ, & non fiet injuria Patriarchæ Antiocheno, siquidem ipse consensit, postquam hoc ab eo Synodus petivit, ne de sublata potestate ista irasceretur.* Intelligit Synodum Seleuciensis Catholici, quæ hoc ab Antiocheno patriarcha petiit, & impetravit, ut suus *Catholicus* posset absque ejus auctoritate consecrare earum provinciarum metropolitanos, & Synodos ex tota diœcesi convocare. Canone trigesimo quarto de eodem Seleuciæ Catholico tractat cui & sedem quintam in Conciliis Græciæ inter patriarchas assignat, qui & urbem Seleuciæ in regno Babyloniæ collocat, *in regno Zabur, quæ hodie vocantur civitatulæ.* Nullum isto nomine regnum apud Geographos Arabas in Babylonia vel Mesopotamia reperio. In versione Turriani habetur, *& hodie est civitatula.* Palam est de vera Seleucia intelligi debere, quam aliam esse à Bagdad & Mausel suprà docuimus. Bagdad amplissima etiam hodie civitas. Mausel quoque hodierno tempore magna urbs quæ & suum habet patriarcham. Non urbs tantum sed regio tota sive regnum eo nomine nuncupatur. Constantinus de imperio Ἀμηραδίαν vocat, quam interpretatur στρατηγίδα, cap. XXV. ubi ex Theophane recenset ἀμηραδίας Arabum: ἑνδεκάτην Ἀμηραδίαν τὴν Νεσίβη, δωδεκάτην Ἀμηραδίαν τὸ Μοῦσελ. Ita legendum. Vulgo editum est, τὴν ἐσίλη. Intelligit *Nisibim,* quam Mausel duobus ac centum millibus passuum distare scribit Geographus Arabs in sexta parte climatis quarti. At Seleucia olim magna, postea ad nihilum ferè redacta est, in oppiduli nempe faciem, ut ex illo Canone Arabico colligitur. Vicinitas ejus Babylonem olim exhausit, & vastavit, ipsa vicissim ab aliis in vicino conditis in solitudinem ivit. Ctesiphontem Parthi condiderunt haud longè ab ea, quæ caput regni diu fuit. Postea & Vologesus, de suo nomine Vologesocertam exstruxit. Ita Plinius. Condita postremo Bagdadi civitas à Chalifa Abasidarum gentis sexto quæ hodieque principatum tenet. Hæc postrema videtur omnino in vastitatem redegisse Seleuciam, quam Arabes vocant صلوقيه. De ea exponendus Canon Arabicus, quæ tunc erat parva civitas, in qua tamen ab antiquæ dignationis memoria residebat Episcopus Christianorum, qui omnium earum Orientis intra Tigrim & Euphratem provinciarum ac στρατηγίδων primas fuit, & patriarcha sive Catholicus audiebat. Hic postea Bagdadum translatus videtur, destructa penitus antiqua Seleucia. Ex his quæ diximus clarum est, non posse consistere quod affirmat Ecclesiasticus Exercitator lib. I. cap. III. deficiente Seleucia translatum

fuisse

fuisse Episcopatum Babylonem. Atqui Babylon longe ante Seleuciam defecit, & in solitudinem rediit, cum Plinius scribat sua ætate desolatam jam fuisse & exhaustam vicinitate Seleuciæ. Eum adi lib. XI. cap. XXVI. Sed & falsum, quod ab eodem auctore asseritur, Seleuciensem Catholicum cujus mentio in Arabicis Canonibus XXXIV. & XXXV. eumdem esse cum Persidis Catholico, quem patriarchæ loco apud Persas haberi traditur Canone sequenti XXXV. Persis provincia Arabice dicitur فرس *Faris*, quæ alia est à Babylonia, in qua Seleuciensem ponit eadem Arabum collectio. Præterea Vitriacus manifesto Bagdadensem patriarcham diversum facit ab Annensi quem Patriarcham Persidis esse vult, sive Romagyreos. Longe vero manifestius Seleuciensem & Persidis patriarcham distinguunt suprascripti Canones Arabici, dum Seleuciensem eximunt jurisdictioni Antiocheni, & αὐτοκέφαλον faciunt, cui & jus tribuunt Archiepiscopos consecrandi & Synodos convocandi, nihil horum concedunt Persidis Catholico, quem in totum subjiciunt Antiochiæ præsuli. Verisimilius est Mausolanum Catholicum successisse in locum Seleuciensis, immo in Canonibus illis Arabicis Seleuciam accipi pro Mausel, quia non longe condita fuit è ruinis Seleuciæ, ut supra ostendimus. Nulla sane illo tempore fuit Seleucia. Ergo locum eum occupavit Mausel. Nec sanior ejusdem Exercitatoris sententia, qui vult Armeniorum Catholicum unicum olim fuisse & omnes complexum esse provincias, in quibus postea & Persidis Catholicus & Bagdadensis institutus fuit. Immo semper Armeniorum patriarcha qui & Catholicus dictus, diversus extitit ab illis Catholicis quos ante commemoravimus, Mauselano, Seleuciensi, Bagdadensi, Persidis. Quam multi patriarchæ in illis Orientis partibus fuerint testatur Broccardus in descriptione Terræ Sanctæ, qui Armenios, Georgianos, Nestorianos, Nubianos, Chaldæos, Æthiopas, suum singulos habuisse patriarcham memorat. *Sunt quoque*, inquit, *in hac terra Armeni, Georgiani, Nestoriani, Nubiani, Iabeani, Chaldæi, Maronitæ, Aethiopes, Aegyptii, & multæ aliæ gentes quæ quidem omnes confitentur Christum, & habent suos patriarchas.* Nisi quis putet omnium earum gentium unicum fuisse patriarcham. Quod nemini possit in mentem venire nisi prorsus dementato. Singulæ igitur illæ gentes & sectæ suum habuere patriarcham. Eum nempe præsulem qui nemini alii subesset. Hæc enim hujus vocabuli significatio est. Quod si qui hoc nomine induto, aliis tamen superioribus obsequium præstare cogerentur, vel hinc scias non veros fuisse patriarchas, sed nomine tantum tenus. Idem de *Catholici* appellatione sentiendum. Si aliquis, hoc nomine donatus est qui alterum supra se caput agnosceret, honoris gratia hunc titu-

lum obtinuisse dici debet. Nec tamen inde sequitur ex his honorariis Catholicis vel patriarchis novum esse constituendum Episcoporum gradum qui medius inter metropolitas, & patriarchas inseratur, ut duris capitonibus pertinaciter infixum est. Sic etiam necessario sequeretur, si qui Episcopi honorario metropolitani titulo affecti sunt, quos etiam Græci dixerunt Archiepiscopos, in diverso gradu censeri à metropolitanis & Episcopis, utpote inter utrumque medios. Quod neutiquam probari potest, nisi fanaticis. Quis enim dixerit, eum, cui consularis dignitas codicillis honorariis data sit, cum ornamentis consularibus, alio honore affici quam ejus qui revera consulatum gesserit? Consularis qui consul fuit, & cui consularia ornamenta data sunt, in eadem versantur dignitate nempe consulari. Ita Episcopus metropolitani honore donatus, pari cum metropolitano qui verus est, dignitate censetur. Metropolitanus quoque patriarchali infula ac titulo ornatus, etsi legitimo pareat patriarchæ, censetur tamen ejusdem honoris, qui patriarchis debetur, particeps. Sic & metropolitani honorarii, veris & in actu positis metropolitanis subjiciebantur, & ab eisdem ordinabantur. Ridicula etiam eorum pertinacia, qui tanquam lana caprina, ita de verbis velitantes, nescio quo œstro percussi disputant nativos ut vocant ac legitimos quinque tantum debere esse patriarchas. Quidam adhuc magis phrenetici & imaginosi tres tantum in hunc numerum redigi oportere contenderunt, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, reliquos duos Constantinopolitanum & Hierosolymitanum pro irreptitiis & adulteris habent. Sed his infra respondebitur. Interim statuendum, quemadmodum cum omnes erant metropolitani liberi differentiam inter eos non faciebat provinciæ ac ditionis latifinium, si eodem jure ac potestate censebantur, ita postquam patriarchalis apex inductus est supra metropolitanos, nullo discrimine distinctus patriarcha ab alio patriarcha potest intelligi, qui quidem pariter summum jus, ac nemini obnoxiam jurisdictionem in sua habuerit ditione. Αὐτοκεφαλία omnes exæquat αὐτοκεφάλους, etiam si metropolitani fuerint, qui uni tantum provinciæ præsint cum potestate suprema. Rex à rege non differt imperio ac potestate, sed imperii limitibus ac regionibus. Potentior is censetur qui latioribus dominatur finibus, non vero ut ita dicam βασιλικώτερος intelligitur. Concilii Chalcedonensis tempore tres omnino patriarchæ totum imperium Orientis corripuerant, & omnes sibi subjecerant metropolitanos. Hierosolymitanus proprium quoque metropolitanum sibi subjugando cum duobus aliis Palæstinarum metropolitanis, quartum locum invenerat in patriarcharum consessu. Solus Episcopus Cyprius sese vindicavit in libertatem, qualis ab antiquo omnibus metropoleon præsulibus

ex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ex Nicænæ regulæ auctoritate attributa est. Quis dubitat, quin ille in tota Cypri insula, cujus metropolitanus summus erat, jure etiam patriarchali præsederit? Ecquis enim patriarcha nisi qui in regimine Ecclesiastico summum jus tenet, ut neque ab ipso provocetur, neque ipse ab alio ordinetur, sed à Synodi suæ Episcopis? Qui hoc habet in sua diœcesi quantulacunque illa sit, potest sese de jure ac potestate exæquare cum quolibet potentissimo patriarcha. Non erit ille quidem diœcesis patriarcha sed provinciæ. Sic enim & Socrates lib. V. cap. VIII. Metropolitanos omnes in Concilio Constantinopolitano qui adhuc pristinam libertatem usurpabant, πατριάρχας vocat, πατριαρχίας provincias unicuique metropolitano attributas, summo jure regendas: τῆς δὲ, inquit, Ποντικῆς διοικήσεως, Ἑλλάδιος ὁ μετὰ Βασίλειον Καισαρείας τῶν Καππαδόκων ἐπίσκοπος, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ Βασιλείου ἀδελφὸς, Καππαδοκίας δὲ καὶ ἥδε πόλις, καὶ Ὀτρήϊος, ὁ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Μελιτηνῆς πατριαρχίαν διεκληρώσατο. Et ita de ceteris Orientis provinciis loquutus est. Clarius etiam ubi dicit Patres Constantinopolitani Concilii confirmantes Nicęna instituta divisisse provincias, & patriarchas singulis constituisse. ἐβεβαίωσαν τὸ αὖθις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ πατριάρχας κατέστησαν διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας. Provinciarum patriarchas manifesto appellat omnes liberos ac sui juris metropolitanos. Quinimmo ex Epistola Imperatoris ad Severianum constat, Alexandrinum præsulem vocatum fuisse patriarcham eo tempore quo unicus in tota Ægyptiaca diœcesi erat Episcopus, cum solis Presbyteris præsideret. Non dubium itaque quin Constantinensis Cypri metropolitanus totius illius provinciæ *Patriarcha* & *Catholicus* cognominari potuerit ac jure debuerit, cum nulli subditus esset patriarchæ, & in ea insula pro patriarcha ageret. Hoc plane πατριαρχικὸν fuit δίκαιον, jus inquam patriarchale nemini subjici, & à provinciæ suæ Episcopis ordinari, & absque provocatione judicare. Ut autem patriarchæ in patriarcham, pari in parem non fuit imperium, ita nec ullus jus habuit in eum metropolitanum qui à Synodo sua ordinaretur. Hæc enim characteristica ac perpetua nota fuit αὐτοκεφαλίας tam in metropolitanis quam in patriarchis ab Episcopis suæ Synodi ordinari. Nemini in hunc jus esse superiori, illud erat indicium certum. Quidquid enim contrà argutentur, ab omni antiquitate Ecclesiæ, & perpetua ejusdem consuetudine ordinantis in ordinatum potestas fuit. Ordinationis jus cetera jura sequuntur. Nec obstat quod afferunt in contrarium de Heracleensi qui ordinabat Constantinopolitanum patriarcham. Non aliter hoc fieri debuit, usitato & Ecclesiastico more. Nō ab eo ordinabatur, tanquam suo superiore; sed quia ordinari habebat à Concilii sui Episcopis: ab uno qui potior erat, & post ipsum prior, consecrabatur,

Hera-

Heracleenſi nempe metropolitano, totius Thraciæ diœceſeos Exarcho. Ἀρχαιοτέραν συνήθειαν vocat Euagrius eam conſuetudinem, qua metropolitani à provinciæ ſuæ Epiſcopis ordinabantur lib. III. cap. VI: ὁ αὐτός φησι τὸν Τιμόθεον ἐξορμήσαντα τῆς βασιλίδος τὴν Ἐφεσίων καταλαβεῖν, ἐνθρονίσαι τε τὸν Παῦλον ἀρχιερέα τῆς Ἐφεσίων, ὃς ἤδη κεχειροτόνητο μὲν ἀνὰ τὴν ἀρχαιοτέραν συνήθειαν ὑπὸ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων· ἐκπεπτώκει δὲ τοῦ θρόνου, ἀποδίδωσι δὲ τῇ Ἐφεσίων, καὶ τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον ὅπερ αὐτὴν ἀφεῖλεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος. Timotheus hic Alexandrinus Patriarcha, qui ex urbe regia in ſuam civitatem rediens in tranſitu Epheſiorum Epiſcopum, qui ſede ſua exciderat, reſtituit jam ante ordinatum more antiquo à provinciæ ſuæ Epiſcopis, non à Conſtantinopolitano Patriarcha, cui ſubjectus fuerat Chalcedonenſis Synodi decretis. Infenſior autem & Synodo Timotheus, quam & anathemate ferire non dubitavit, Patriarchica jura eidem Epheſino Epiſcopo reddidiſſe dicitur, ablata per Synodum ſupraſcriptam. Epheſinus enim antiſtes ex forma civilis adminiſtrationis, cujus civitas in tota diœceſi Aſiana principatum teneret, ejuſdem quoque diœceſeos Exarchus, & Patriarcha jure ſuo extiterat. Quod illi jus ademit Synodus Chalcedonenſis, cum eum totamque ejus diœceſim Conſtantinopolitano Patriarchæ ſuppoſuit; ab eo tempore ordinari deſiit ab Epiſcopis ſuæ provinciæ, ordinationis ejus facultate tranſlata ad ſedis Conſtantinopolitanæ antiſtitem. Sed non diu potitus eſt Epheſinus ea libertate quam ei reſtituit Alexandrinus, & potiora fuerunt conſtituta Chalcedonenſis Synodi, quæ prima omnium patriarcharum ambitioni velificata eſt, eorumque uſurpationem in metropolitanis ſubjugandis prorſus confirmavit. Qui potuerunt ex illa communi flamma evadere, antiquum jus retinuerunt, quo Epiſcopos ſuos libere ordinarent, & ipſi ab his ordinarentur. Et hoc nomine pares patriarchis juriſdictione ac poteſtate remanſerunt. Cum Cyprio confirmarunt jus ſuum Synodi ſextæ in Trullo patres, etſi in Helleſponti provinciam tranſlato propter Barbaricas incurſiones Cyprum infeſtantes, & privilegia quæ in Cypro habuerat, τὴν αὐτοκεφαλίαν nimirum, eidem conſervarunt, ſtatuerunt ſimiliter eum more & inſtituto vetere ab Epiſcopis Helleſpontiacis ordinari: ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανόπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινέων πόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον πάντων προεδρεύειν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, *& à propriis Epiſcopis ordinari juxta antiquam conſuetudinem.* Sic cum Iuſtinianus patriæ ſuæ Iuſtinianæ primæ Epiſcopum facere Patriarcham, hoc eſt ſui ac ſummi juris Archiepiſcopum inſtituiſſet, non ei tantum plures provincias cum metropolitanis ſuis ſubjacere voluit, ſed etiam quod

unica

unica ac ſingularis αὐτοκεφαλίας nota eſt; à metropolitanis Concilii ordinationem ejus fieri ſanxit. Verba conſtitutionis ſic legenda ſunt: *Quando autem tuæ ſedis gubernatorem ab hac luce decedere contigerit, pro tempore Archiepiſcopum ejus à venerabili Concilio metropolitanorum ordinari ſancimus, quemadmodum decet Archiepiſcoporum nominibus ornatum in Eccleſiis provehi, nulla penitus Theſſalonicenſi Epiſcopo ad hoc communione ſervanda.* Archiepiſcoporum nominibus ornatum dicit, verum ac legitimum Patriarcham, pluribus imperitantem metropolitanis, quales tum Ἀρχιεπίσκοποι à Græcis vocabantur, initio facto à Synodo Chalcedonenſi, in quo Alexandrinus Epiſcopus appellatur Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Monachi Nitrienſes adverſus Apollinarium apud Facundum lib. IV. Paulinum vocant *Archiepiſcopum Antiochiæ*. Eodem nomine impertiunt & Epiphanium, qui αὐτοκέφαλος metropolita fuit: *Ad hæc etiam & alias litteras in quibus accuſavit venerabilem Archiepiſcopum Cypri Epiphanium Orthodoxum.* Iuſtinianus in conſtitutione de Iuſtinianæ primæ antiſtite: *Vt primæ Iuſtinianæ patriæ noſtræ pro tempore ſacer antiſtes, non ſolum metropolitanus, ſed & Archiepiſcopus fiat, & certæ provinciæ ſub ejus ſint auctoritate.* Sæpe etiam ad Archiepiſcopi nomen adjungere ſolebant & Patriarchæ hoc modo, μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πατριάρχης. Quod paſſim occurrit in Novellis Iuſtiniani. Vetuſtiores ſæpius ſolo Archiepiſcopi titulo ſummam hanc dignitatem efferebant. Habemus igitur & hunc Patriarcham à Iuſtiniano factum præter illos quattuor præcipuos. Hic temporibus poſt Iuſtinianum etiam Bulgariæ ſe Archiepiſcopum dicebat. Ita enim ſubſcribere ſe & inſcribere conſueverat: Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρίδων, καὶ πάσης Βουλγαρίας. Poſtea Epiſcopus Tornobi, Bulgariæ Patriarcha eſt factus ac dictus, πατριάρχης Τορνόβου, καὶ πάσης Βουλγαρίας. De quo, & provinciis ei ſubditis, latius diſſeruimus in Euchariſtico, quę heic repetenda non videntur. Balſamo ſua ætate tres Eccleſias αὐτοκεφάλους fuiſſe notat præter illas quattuor primarias, Bulgariæ, Cypri & Iberiæ, ad Canonem ſecundum primi Concilii C P. εἰ δὲ καὶ ἑτέρας ἐκκλησίας αὐτοκεφάλους εὑρήσεις, ὡς τὴν Βουλγαρίας, τὴν Κύπρου, τὴν Ἰβηρίας, μὴ θαυμάσῃς. Ubi per Bulgariæ Epiſcopum intelligit non Tornobienſem, ſed Iuſtinianæ primæ præſulem. Addit enim: Τὸν μὲν γὰρ ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανός. Tornobienſem longe poſt Iuſtiniani ætatem inſtitutum conſtat, Innocentii tertii temporibus, ut in Euchariſtico oſtendimus. Ex illis tribus αὐτοκεφάλοις Eccleſiis quas notat ſuo ævo extitiſſe in Imperio Orientali Balſamo, duæ fuere Patriarchales, Iuſtinianæ primæ, & Iberiæ, altera tantum metropolitana, quę tamen pro patriarchali agebat, & eadem habebat privilegia αὐτονομίας, hoc uno differens quod ea jura in unam tantum exer-

ceret provinciam non in plures, ut qui propriè tum dicebantur Patriarchæ. Inter Patriarchas ſedem habuit Cyprius antiſtes in ſexta Synodo Trulli, qui Iuſtinianopolis novæ Epiſcopus illo Concilio vocatus eſt, ac ſubſcripſit poſt Antiochenum ſtatim Patriarcham. Hæc etiam differentia fuit inter patriarchas & metropolitas, qui ſibi ipſis erant capita, quod Patriarchæ ordinabantur à Concilio metropolitanorum ſibi ſubjectorum; metropolitani autem illi ab Epiſcopis ſuæ Synodi, quia nullos ſub ſe habebant metropolitanos. Quod ad Iberiæ Archiepiſcopum attinet, Catholicus etiam appellatus eſt. Sic enim in veteri formulario indigetatur, μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ καθολικὸς πάσης Ἰβηρίας. Eos Catholicos adeo Patriarcharum loco habitos conſtat, ut Patriarcha Conſtantinopolitanus non alia forma eis ſcriberet quam ceteris tribus Patriarchis primi nominis. Quinimmo & in litteris quas ad eos dabat, ſigillum è plumbo imprimere conſueverat, ut in iis quas ad Imperatorem, imperatricem, Cæſares ac reges omnes, etiam ad primarios Patriarchas dirigebat. Cum enim ad alios metropolitanos & Archiepiſcopos, qui non erant ſui capitis, ſigillum è cera adponebat. Vetus Formularium: Μολιβδόβουλλα δὲ κεῖται εἴς τε τὰ βασιλικὰ πιττάκια, καὶ δεσποτικὰ, καὶ τὰ πρὸς δεσπότας, καὶ σεβαστοκράτορας, καὶ καίσαρας, ὁποῖα εἰσὶ, καὶ πρὸς ῥῆγας πάντας, καὶ πρὸς τοὺς πατριάρχας, καὶ τοὺς Καθολικοὺς ἀρχιεπισκόπους. Εἰς δὲ τοὺς ἄλλους πάντας μητροπολίτας τε καὶ ἄρχοντας κηρόβουλλα· εἰς μόνον δὲ τῆς Ῥωσίας πέμπουσι μολιβδόβουλλον. Ubi de re conſtat, ſtulta eſt pugna de nomine. Catholicus certe Archiepiſcopus alia re non differt à Patriarcha, niſi appellatione. Quinimmo ne hoc quidem inter eos diſcriminis fuit. Nam quicunque Catholici dicti ſunt, etiam Patriarchæ titulum uſurparunt. Catholicum porro, hoc eſt univerſalem Epiſcopum eum dici, qui toti diœceſi præſit, haud magis mirum eſt, quam Concilia ex tota diœceſi convocata, univerſalia appellari. Atqui jam vulgaris eſt notitiæ univerſale Concilium in Canonibus Eccleſiæ Africanę id ſemper accipi quod ex univerſa diœceſi congregatum eſt, quod & plenarium dicitur. Concilio univerſali diœceſeos præerat diœceſeos primas vel Patriarcha, ut provinciali metropolitanus. Univerſalis itaque Concilii præſidem Archiepiſcopum, etiam univerſalem cognominari & Catholicum nulla ratio eſt quæ prohibeat. Immo & convenientiſſime hic illi titulus aptetur. Ut enim in civili adminiſtratione Vicarii diœceſim ſæpe *Concilium ſub Vicario* legimus appellari, quod ex univerſa diœceſi quotannis conventus haberi ſoleret, ad negotia diſceptanda per Vicarium, ita & Concilium pro diœceſi Eccleſiaſtica dici non eſt inconveniens. Sic ſæpenumero Eccleſiaſtici ſcriptores *Concilium* pro diœceſi Patriarchæ, vel provincia metropolitani uſurpant. Ut cum Patriarcham

triarcham

triarcham aut metropolitanum dicunt convocasse Episcopos Concilii sui, id est diœceseos vel provinciæ. Liberatus Diaconus in Breviario cap. IV. *Mandavit ergo Andreæ & Theodoro Episcopis Concilii sui*. Idem cap. XX. *& omnes metropolitani illic Episcopi cum suis Conciliis*, id est cum Episcopis provinciarum suarum. Iulianus Antecessor Const. c XV. *Si inter Episcopos ejusdem Concilii dubitatio emerserit de Ecclesiastico jure, vel de aliis negotiis*. Episcopos ejusdem provinciæ vel diœceseos intelligit. Ἐπισκόπους τῆς αὐτῆς συνόδου. Et paulo post: *prius metropolitanus eorum cum aliis quibusdam Concilii sui rem judicet*. Μεθ' ἑτέρων δύο ἐκ τῆς ἰδίας συνόδου τὸ πρᾶγμα διακρινέτω. Ut ad exemplum rectorum ac præsidium provinciarum instituti primum Episcopi metropolitani, qui sedem habebant in urbe provinciæ prima, & conventum conciliumque in eamdem urbem convocare soliti erant ad negotia disceptanda, ita postmodum ad normam Vicariorum diœceseosc,onstitutos liquet patriarchas qui pluribus præessent provinciis Ecclesiasticis, diœcesimque ex his unam regerent. Hi & Concilium ex totius diœceseos provinciis congrebabant, haud secus ac Vicaria potestas in rebus civilibus. In plerisque eadem diœcesis civilis fuit & Ecclesiastica, ut eamdem civilem provinciam cum Ecclesiastica liquet fuisse. In aliis non raro mutavit, ut ex arbitrio Principum ac nutu hæc res sæpe pependit, qui multa turbarunt. Tempus etiam ac status civilis conversio mutationis in his causa frequenter fuit, ut in Imperio Orientali præcipuè. Semper tamen Ecclesiastica diœcesis plures provincias complexa est, ut provincia plures urbes. Nec dubitari aut negari illud potest, quin originem dederint metropolitanis provinciis, præsidum, sive qui pro prætore, sive qui pro consule regerent, provinciæ, & diœcesibus patriarchalibus, Vicariorum diœceses. Nec enim antequam Vicarii diœceseon essent, ulli fuere diœceseon Patriarchæ. At Vicarii ante Constantinum nulli. Unde colligi invincibili argumento datur, falsas & suppositas esse omnium ante Siricium decretales Paparum Epistolas, quæ patriarcharum meminerunt. Nec verior quæ etiamnunc à quibusdam asseritur Donatio Constantini, quæ quattuor sedes patriarchales commemorat. Falsi etiam illi, qui opinantur patriarchalium sedium jura fundata ac stabilita fuisse à Nicæni Concilii Patribus, quo tempore certum est omne regimen stetisse penes metropolitanos, quorum & libertatem privilegiaque Concilium illud sanctionibus suis asseruit. Quemadmodum autem moderator summus erat Concilii sui Patriarcha, nec enim alius superior gradus unquam in Ecclesia cognitus aut institutus, ita priusquam Patriarchæ prodirent, omnes metropolitani Concilium suum liberè regebant ac summo jure, à quo & solebant ordinari. Quidam jus hoc suum libertatemque retinuerunt, ut

ante diximus, etiam poſt conſtitutos Patriarchas. Hi quoque Concilii ſui ſummi arbitri haud ſecus ac Patriarchæ, ut Cyprius fuit etiam ſub Iuſtiniano. Hujus generis ac juris metropolitanos, ita diſtinguit ab aliis qui ſub Patriarchis erant, idem Iuſtinianus in conſtitutionibus, qui creari eos dicit à Concilio ſuo, & reliquos à patriarchis. Iulianus Anteceſſor Conſt. CXV. *Metropolitanos autem, qui à Concilio ſuo, vel beatiſsimis Patriarchis creantur.* τοὺς δὲ μητροπολίτας, τοὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας συνόδου, ἢ ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν χειροτονουμένους. Qui à Concilio ſuo creantur metropolitani αὐτόνομοι ſunt ea ſui juris, quales Nicæni Concilii tẽporibus & Canonibus fuerunt, ceu jam toties diximus, in eademque dignitate & auctoritate cum patriarchis, quia neminem ſupra ſe haberent prorſus ut patriarchæ. At in hoc minores quod minorem regerent ditionem, non provinciis pluribus, ut illi, ſed uni præfecti. At qui plures ſub ſe provincias habuere Eccleſiaſticas, eoque pluribus præfuere metropolitanis, ut majorem quam metropolitani habuere dignitatem, parem cum patriarchis, quis veros fuiſſe neget patriarchas? Hoc tamen negavit Sirmondus, cum alibi tum apertiſſime in Propemptico lib. II. cap. VI. ubi aſſerit Archiepiſcopum primæ Iuſtinianæ verum Patriarcham non fuiſſe. Quem igitur velit eſſe, interrogemus: Nempe Exarchum diœceſeos ac primatem. Quaſi Exarchus ac primas diœceſeos, ſi liber eſt, ſi ab alterius nutu non pendet, ac ſui juris eſt, non debeat videri Patriarcha. Nec prohibet, quod quinque tantum præcipuarum ſedium Epiſcopos propriè dictos Patriarchas à Græcis legimus. Quorum primus qui Romæ Papa eſt, nunquam Patriarcha fuit, nec ipſe unquam ita appellari voluit. Quinimmo & multos in Occidente primates diœceſeon vocatos Patriarchas conſtat, ut capite ſequenti dicetur. Sed & illos ipſos novos Orientis Archiepiſcopos, qui jure Patriarchico donati ſunt ac ditione patriarchali, patriarchas etiam vocatos fuiſſe oſtendimus, ut Tornovienſem & Bulgarum. Sed ſtulta eſt de vocabulis contentio ubi de re ac jure conſtat. Archiepiſcopus, Patriarcha, Catholicus, & Exarchus, ſive primas diœceſeon, ſynonyma ſunt variorum temporum ac locorum ad deſignandam ſummam in Eccleſiaſtico regimine poteſtatem atque auctoritatem, quæ non ſolum eumdem ordinem, ſed etiam gradum honoris conſtituunt. Falſus enim & in hoc Sirmondus, ut & quos ille, & qui illum ſequuntur, dum quattuor ordines Epiſcoporum eſſe dicunt, qui gradus ſunt. Ordo quippe unus Epiſcoporum, ut ante probavimus, gradus plures. Primatus namque in ordine, non ordinem mutat. Primus itaque in ordine Epiſcoporum, qui metropolitanus ejuſdem ordinis cenſetur cum ceteris Epiſcopis, gradus tantum altioris habetur. Sic nec Patriarcha qui primam ſedem habet inter metropolitanos diverſi

ordinis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ordinis ab his existimandus. Nec ergo Romanus Pontifex qui primatum gerit inter Patriarchas, alium ordinem facit à Patriarchis, qui & ipsi ejusdem cum omnibus Episcopis ordinis. Ac proinde ut omnes veteres affirmant, ejusdem sacerdotii ac meriti Romanus Papa, & Eugubinus Episcopus; Patriarcha Alexandrinus & Tanitanus Episcopus. Frustra igitur jejunus Exercitator dubitat disputatque an Exarchus diœceseos eumdem faciat ordinem cum Patriarcha, cum nemo non Episcopus ejusdem sit cum Episcopo Romano ordinis. Exarchus diœceseos si liber est ac suæ ditionis, in eodem gradu est quo Patriarcha, quatenus & Patriarcha proprie diœceseos est Exarchus, eoque differt à metropolitano αὐτοκεφάλῳ, qui provinciæ tantum habet ἐξαρχίαν. Ceterum si alteri subditus est Exarchus diœceseos, non in patriarcharum numero atque censu, sed in metropolitanorum, ut tres Exarchi, Asianæ, Ponticæ, & Thracicæ diœceseos, postquam subjecti fuere sedi Constantinopolitanæ, in metropolitanorum gradum reducti intelliguntur, amisso quod habuerant jure ac potestate patriarchali. Quare absurdissima videri debet Sirmondi, & ejus simioli Exercitatoris assertio, opinantium *Exarchi* apud Græcos appellationem, propriam ac specialem esse de quodam ordine Episcopali qui medius sit inter Patriarchas; qua nihil ineptius aut falsius fingi potest. Sed nec minus ridicule negant, metropolitanum posse dici ἔξαρχον ἐπαρχίας, solumque Sardicensis Canonis interpretem, ex omni antiquitate Ecclesiastica, ausum esse ita vertere ac reddere *provinciæ metropolitanum*. Age fingamus ne Sardicensem quidem illum interpretem hac notione ἔξαρχον ἐπαρχίας usurpasse pro metropolitano, an propterea rectè negaretur metropolitanum Episcopum esse ἔξαρχον, sive primatem provinciæ? Profecto si metropolitanus provinciæ rector est, si provinciæ præsidet, idem etiam ἔξαρχος ejus provinciæ censeri debet. Nec enim Patriarcha magis propriè aut verè dicatur *diœceseos Exarchus*, quam metropolita *Exarchus provinciæ*. Nam ἔξαρχον quemlibet, aut cujuslibet rei vel loci primatem vel præsidentem significare notissimum est. Quod supra & alibi quoque abunde firmavimus. Nec minus explodendi sunt, dum probare nituntur solos quinque patriarchas à Iustiniano agnosci, qui quidem veri sint, ceteros metropolitanis adnumerari. Quod adeo falsum est, atque ab ipso Iustiniano falsi convinci potest, ut nihil magis. Cum enim hic Princeps patriæ suæ Iustinianæ primæ Archiepiscopo ἀρχιερατικὸν δίκαιον donaret, subjectis illi pluribus provinciis cum metropolitanis suis, nunquid eum metropolitanis adnumeravit? Immo disertis verbis in ea constitutione quam in ejus gratiam condidit, majorem eum metropolitano, & Archiepiscopum haberi sanxit. Quo nomine Archiepiscopi Patriarchas Græcis signi-

ſignificari certum eſt. Qui ſupra metropolitanos, pluresque hujus gradus ſub ſe habet, non in eodem cum metropolitanis habendus gradu. Nec propterea relegandus ad ordinem illum tertium, ut volunt, Exarchorum aut primatum, quos ſuperiores metropolitanis ſtatuunt, inferiores Patriarchis. Veri ſiquidem illi metropolitani, honorarii autem Patriarchæ, & nomine tantum tenus, quippe qui ſubditi Patriarchis eſſent. At Iuſtinianæ primæ antiſtes qui jus patriarchale plenum ſolidumque habuit, in ſubjectos metropolitanos exercendum, nec re nec honore à patriarchis diſpar extitit. Nicephorus lib. XVII. cap. XVIII. γέρας δ' ἐξαίσιον, καὶ Ἀχελδῷ τῇ πατρίδι νέμων ὁ Ἰουστινιανὸς, εἰς ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην ἐτίμα, καὶ αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν καθίστα πρώτην Ἰουστινιανὴν ὀνομάσας. Summum tribunal in Eccleſiaſtico foro patriarcharum fuiſſe nemo dubitat. Supra quem nemo eſt ſi metropolitanos idem aliquot habeat ſibi ſubditos, quin eodem jure ſit quo ceteri patriarchæ, etiam qui optimo, nihil dubium eſt. Si vero idem qui neminem ſuperiorem agnoſcit ſolis imperitet Epiſcopis, metropolitanus is quidem tantum dici poteſt, ſed αὐτοκέφαλος, quales ab initio omnes fuere, quando etiam Patriarchas appellatos conſtat. Sed inquies, Iuſtinianæ primæ Archiepiſcopus nunquam dictus eſt Patriarcha. De nomine ut toties jam inculcatum eſt, inaniter inſtituitur quæſtio, ubi res ac jus certa ſunt. Patriarcharum gradum nomenque ſupra metropolitanos, Concilii Chalcedonenſis decretis primo conſtitutum ſtabilitumque jam diximus. Eo tempore quattuor tantum hujus generis in toto Oriente factos patriarchas etiam docuimus. Et diu manſit hic numerus. Poſtea longo ſatis tempore à Iuſtiniano primum ut patriam ſuam honoraret, ejus Epiſcopus honore ac jure patriarchali donatus eſt, & ceteris Patriarchis Orientis dignitate exæquatus. Nomen tamen illi Patriarchæ haudquaquam, cum rem haberet datum, quia honoris gratia antiquis illis quaſi præcipuum ſervatum eſt. Quod tamen non diu obtinuit, ne in ipſo quidē Oriente. Nam poſtremis Græci imperii ſæculis Tornovienſis Pręſul Patriarcha Bulgariæ appellatus, qui diœceſin tamen habuit decerptam ex Iuſtinianæ primæ antiſtitis diœceſi. Sic enim illi inſcribebatur: ἁγιώτατε πατριάρχα Τερνόβου, καὶ πάσης Βουλγαρίας. Qui dimidiatus Patriarcha dictus eſt, cur totus non eſſet? Adde quod Archiepiſcopi propria & antiqua appellatio, ab ipſis Chalcedonenſis Concilii temporibus nata, quo inſtituti Patriarchæ, de eo genere maxime uſurpata, quod metropolitanis præeſſet. Unde & in ipſius Concilii decretis Canone ultimo Patriarcha diœceſis Ægyptiacæ dicitur tantum Archiepiſcopus: φάσκοντες ἔθος εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει παρὰ γνώμην, καὶ διατύπωσιν ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν. Et ſtatim: ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων

δρέων μεγαλοπόλεως. Hoc ſenſu ac notione primæ Iuſtinianæ Epiſcopus à Iuſtiniano factus Archiepiſcopus. Qui titulus apud Græcos metropolitanis nunquam datus eſt. Primatus enim metropolitani non ſatis idoneus viſus, qui primo tantum inter Epiſcopos, ſive primæ ſedis Epiſcopo nomen ἀρχικὸν indueret. Ceterum ubi ei tertius additus gradus, qui ipſis metropolitanis ſuperior eſſet, tum *Archiepiſcopi* appellari cœpti, non qui Epiſcopis ſimpliciter præeſſent, ac primi inter eos eſſent, ſed qui primorum primi. De honorariis Archiepiſcopis ſupra dictum. Nec enim hi plus quam Epiſcopi, ipſiſque ſuberant metropolitanis. Tertium genus non datur Archiepiſcoporum, quales fruſtra volunt eſſe infrà Patriarchas, ſuprà metropolitanos. His Archiepiſcopis adjunctum etiam Patriarchæ nomen, quo nomine tamen & ipſos metropolitanos vocatos certum eſt, dum adhuc liberi ſuique juris eſſent. Inepta porro eſt quinque patriarcharum cum quinque ſenſibus humani corporis comparatio, ſi ad hoc inſtituatur ut plures non poſſint eſſe in Eccleſia univerſa, quam quinque patriarchæ. Quo nihil fingi potuit ab omni ratione magis alienum. Ita caſus tulit, & ex urbium Orientis magnitudine occaſio nata, ut intra hunc numerum conſiſterent patriarchæ, quia plures in illis partibus urbes non repertæ, quæ nomen decuſque ampliſſimæ in Eccleſia dignitatis, pro ſua amplitudine ſuſtinere poſſent. Inde tres ab initio tantum fuere, qui nec ipſi tum erant diœceſeon patriarchæ, ſed provinciarum præcipui metropolitani, ab auctoritate civitatum quibus præſidebant. Exorta in eodem Oriente civitate in qua imperii domicilium collocatum, quæque ceteras magnitudine antecederet, quid mirum ſi & illa ſuum dedit patriarcham, & quidem ceteros etiam tempore antiquiores præcedentem? Quocirca ridicula eſt ratio Exercitatoris, qui probare nititur quinq; tantum patriarchas in Eccleſia agnoſcendos, quorum tres καθ' ἑαυτὸ, & ex natura ſua eſſe jactat, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, duo κατὰ συμβεβηκὸς Conſtantinopolitanum, & Hieroſolymitanum. Hoc videtur velle, tres illos priores à jure divino eſſe, duos iſtos poſteriores κατὰ συμβεβηκὸς ac per accidens tales evaſiſſe humanæ ordinationis merito. Nec enim intelligo, quam aliam poſſit admittere interpretationem præclarum illud ac novum axioma, quo ſtatuitur, aliquos Patriarchas per ſe eſſe, & naturæ ſuæ vi, alios per accidens. Cui abſurditati cumulum addunt, dum aſſerunt in Petro non tantum unitatis divinæ in Eccleſia imaginem expreſſam fuiſſe, propter unitatem Epiſcopatus quem illo typo ſuo adumbravit, ſed etiam trinitatis, ob tres illos patriarchatus quos ſolos nativos fuiſſe volunt. Unitatem Epiſcopatus à Petro ſumpſiſſe exordium, quo ſenſu dictum ſit, ex veteribus patribus explicavimus antea. Nemo ſane patrum dixit

dixit antiquorum, Petrum Trinitatis imaginem præ ſe tuliſſe in illis tribus
patriarchis. Quod neutiquam convenit. Unus Epiſcopatus in Eccleſia,
ſed plures Epiſcopi, in ſolidum ſinguli tenentes illius unius Epiſcopatus
portionē. Hæc unitas in Petro figurata, cum omnium nomine primus, &
ſolus aliquando appellatus à Domino, dum ei clavium poteſtatem trade-
ret, & gregis ſui paſcendi curam committeret. Quo facto præſignificaſſe
Dominum volunt, unum eſſe debere in unaquaq; Eccleſia Epiſcopū non
plures. Hæc unitatis Epiſcopatus in Petro adumbratæ ratio. At Trinitati
imaginariæ adſtruendæ quid ſimile dici poteſt? An tres tantū Patriarchæ
in Eccleſia eſſe debuerunt? Atqui unitas illa hanc trinitatem deſtruit. Si
enim omnes Epiſcopi pares & in ſolidum illius Epiſcopatus, qui unus eſt,
participes, cur tres in Eccleſia admittendi qui plus quam ceteri omnes
poſſint? Sed age ex tribus illis patriarchis, quem primum eſſe ſtatuunt?
Nempe Romanum. Utinam ſic primum ſtatuerent, & ejuſdem facerent
ordinis, nec plus illi tribuerent niſi primatum in eodem ordine. Quid
tandem volunt? Nimirum hunc, duos illos nativos patriarchas ex trini-
tate, haud minus ſibi ſubjectos habere contendunt, quam quemlibet
alium metropolitanum vel adſciticium patriarcham. Qualis erit hæc tri-
nitas, quam trinitatis veræ ac divinæ imaginem gerere dicunt, & quam
diſſimilis illi, diſparque in partibus ſuis, ubi ex tribus perſonis unam poſſe
omnia, ceteras duas numero tantum implendo eſſe aſſerunt? Quid enim
aliter faciunt? Quid ſi vel illorum calculo pares forent tres illius fictitiæ
patriarchalis trinitatis perſonæ, eumdemque ordinem conſtituerent, vio-
latam tamen eam poſtmodum conſtat, duobus aliis additis & adſcitis pa-
triarchis. Id non oportuit inquiunt. De Conſtantinopolitano ſane ne
fieret, multum laborarunt atque omni ſtudio & ope enixiſſimè contende-
runt Romani Pontifices. Qui poſtmodum tamen coacti ſunt eum pro
legitimo patriarcha agnoſcere, atque in hunc numerum & ordinem reci-
pere. At Hieroſolymitano nunquam hanc controverſiam moverunt, ex
quo tempore hanc dignitatem ſibi uſurpare cœpit, quæ & confirmata eſt
Concilii Chalcedonenſis geſtis. Ceterum ſi trinitas illa patriarcharum ex
jure divino originem habuit, temere ab illis factum, qui eam ampliato
patriarcharum numero, ex Triade pentadem fecerunt. Cui impietati, ſic
enim vocari meretur, temere etiam conſenſum ſuum tandem commoda-
runt Romani Pontifices. Sed ingenioſis poſtea materiam dedit ille qui-
narius patriarcharum numerus bellam inde comparationem commini-
ſcendi, qua quinque illas ſedes patriarchales cum quinque ſenſibus con-
ferri ac comparari placuit. Quod ſolis tamen Græcis commentum arri-
ſit qui πεντακόρυφον Eccleſiam ex eo eſſe determinarunt, quinque illis
capi-

capitibus inter ſe paribus, & eumdem ordinem conſtituentibus. Quorum hoc conſilium iſto commento patet fuiſſe, ut Romanum Pontificem tanquam unum ex patriarchis facerent, aſſignata illi Occidentis diœceſe, in qua id juris haberet quod patriarchæ ceteri in ſuis quiſque ditionis finibus habere ſoliti eſſent. Pontifices vero ipſi huic definitioni Græcorum accedere noluerunt, nec πενταχόρυφον Eccleſiam aut à quinque capitibus regendam, ſed ab uno gubernandam intenderunt, & unum id caput Romanum eſſe Pontificem debere prætenderunt. Quamobrem non quinque ſedes patriarchales ac præcipuas numerarunt, ſed quattuor, ut ex Epiſtolis Gregorii Magni conſtat. Ut lib. II. Ep. XXXVII. *Quod ſi quilibet ex quattuor patriarchis feciſſet, ſine graviſsimo ſcandalo tanta contumacia tranſire nullo modo potuiſſet.* Et diſertius lib. VII. Epiſt. V. *Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantiæ ſuæ credentes, univerſam Eccleſiam, atque omnes quattuor patriarchas non ratione, ſed malitioſa mente tantum refugiant.* Nec putandum, quod ſomniavit Exercitator ſacer, cum his quattuor patriarchis ſe quoque numerare Gregorium, atque unum ſe ex his facere. Quod prorſus ratione caret. Tempore Gregorii certum eſt paſſim quinque præcipuas ſedes ab omnibus agnitas ac celebratas fuiſſe. Ex quibus quattuor tantum patriarchales, & una Papalis. Ita enim tum præ ſe ferebant, & poſtea ſemper jactarunt Pontifices Romani, ſe in altiore gradu eſſe quam patriarchas, utpote qui non minore intervallo patriarchas poſt ſe relinquerent, quam patriarchæ metropolitanos præcederent. Ideo nec ſe unquam patriarchas dici voluerunt. Ea re & quattuor tantum præcipuas ſedes, ut & patriarchales, idem Gregorius recenſet lib. VII. Epiſt. LIV. *Hinc eſt enim ut quotiens in quattuor præcipuis ſedibus Antiſtites ordinantur, Synodales ſibi Epiſtolas viciſsim mittant.* Nec heic credendem, ſedem ſuam quattuor præcipuis ſedibus adnumeraſſe. Non illa ex præcipuis una, ſed omnium prima. Idcirco & κατ' ἐξοχὴν *primam ſedem* vocarunt, & Romanam intellexerunt. Quod ſi quattuor tantum patriarchales & præcipuas ſedes ponendo ſuam quoque comprehendiſſe hoc calculo videretur Gregorius, tum dicendum foret ex albo patriarcharum neceſſario expungi debere Hieroſolymitanum. Qui tamen à Synodi Chalcedonenſis temporibus, quando diœceſin Orientalem cum Antiocheno diviſit, Patriarcha ſemper habitus eſt ac vocatus. Omnes denique auctores cum quinque præcipuarum ſedium Epiſcopos commemorant, Papam primum nominant, cum quattuor patriarchis. Papam inquam illum nuncupant, non patriarcham. Nicephorus Gregoras lib. V. cap. I. *Vt in ſacrorum voluminum hymnodiis Papæ cum quattuor patriarchis mentio fieret.* Quin & Synodus octava Act. X. cap. XXI. Epiſcopum Romanum Papæ tantum nomine impertit, ceteros

quattuor patriarchas appellat: *præcipuè quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopolitanum patriarcham, deinde vero Alexandriæ ac Antiochiæ, & Hierosolymorum.* Scio tamen & aliquando *patriarcham* à Iustiniano appellatum Episcopum Romanum, non quia ullam haberet diœcesin patriarchalem, sed quia nomen illud esset in Ecclesia eminentissimæ ac supremæ dignitatis. Quo Papa non contentus, quasi parum exprimente ipsius potestatem, immo quasi hoc titulo restringeretur intra certos limites, plus aliquid esse putavit, *Papam* tantum appellari, aut *urbis Romæ Episcopum.* Non igitur humilitate Romanorum Pontificum factum, quod nobis persuadere conatur Blesensis Exercitator, ut nudum ac solitarium Episcopi ac Papæ nomen prætulerint, sed mera superbia & arrogantia. Hoc enim pacto alios omnes nomine ac munere Episcopali excludere voluerunt, quo solos se dignos præsumpserunt. Inde est quod & titulum Papæ sibi solis tandem quasi proprium vindicarunt, qui omnibus olim Episcopis communis fuit. Inde quoque, quod & se Vicarios Christi dici haberique nunc volunt, quum omnes olim hanc de omnibus Episcopis opinionem habuerint, eos Vicarios esse Christi. Ut in viam redeamus, nugæ sunt quæ prædicantur de trium patriarcharum cum Trinitate comparatione, & quidem impia. Nec minus ridiculum & eorum commentum, qui postmodum quinque factos cum quinque sensibus contenderunt. Quasi vero plures quam tres esse non potuerint. Quod si esset, nunquam quinque essent facti, ne Trinitas violaretur. Aut quasi plures quam quinque non fuerint veri ac legitimi patriarchæ. De nomine fateor, aliquamdiu post patriarcharum institutionem, quæ Chalcedonensis debetur Synodi decretis, haud pluribus quam quattuor id nominis attributum in Oriente, quia plures non fuerunt Orientis urbes hoc nomen decusque patriarchale sustinere idoneæ. Quod & postea diu quasi præcipuum servatum quinque præcipuis sedibus, ut earum antistites dicerentur patriarchæ, cum tamen etiam tum forent in hoc eodem dignitatis ac jurisdictionis gradu constituti præsules, ut de primæ Iustinianæ Episcopo supra docebamus, quem Iustinianus verum patriarcham instituit. Quod idem statuendum est de pluribus aliis Orientis Episcopis, qui multos sub se habuere metropolitanos, quum nullum supra se agnoscerent. Quæ vera patriarchalis honoris definitio est, quocunque tamen alio nomine signatus deprehendatur. Nam & Archiepiscopi, & Catholici à Græcis vocati sunt, sed & Patriarchæ. Quæ appellatio in toto Oriente postea obtinuit inter Iacobitas, Armenos, Nestorianos, Indos, aliosque earum gentium Christianos, ut testatur Broccardus in Terræ Sanctæ descriptione, capite de Terræ Sanctæ incolis: *Sunt quoque,* inquit, *in hac terra Armeni, Georgiani, Nesto-*

Neſtoriani, Nubiani, Iabeani, Chaldæi, Maronitæ, Aethiopes, Aegyptii, & aliæ multæ gentes, quæ quidem omnes confitentur Chriſtum, & habent ſuos Patriarchas. Verum enimvero quantus quantus honoris gradus fuerit, in quo patriarchæ ſupra metropolitanos locati ſunt, tenendum omnino eſt ab humana inſtitutione & inventione excogitatum eſſe,& erectum. in quo adſtruendo majorem ſibi partem vindicat ipſorum uſurpatio,qui inter pares multos ut eminerent, ambitione propria effecerunt, ſuffragante ut plurimum urbium quibus præſidebant dignitate, occaſione etiam ſumpta ex diœceſeon inſtitutione, quo urbs illa aliqua totius diœceſeos prima in civili regimine, ex eo judicabatur, quod erat maxima,quodque in ea ſedebat judex, qui pluribus illis provinciis præerat,ex quibus conflata erat diœceſis. Quam uſurpationem poſtea, quiaconducere videbatur regimini Eccleſiaſtico, Concilia comprobarunt, & confirmarunt. Eorum igitur decretis debetur omnis patriarcharum inſtitutio, præcipue Chalcedonenſis, quo primo confirmata eſt,ut Nicænum aſſeruit jura metropolitanorum.Ex eo rectè pronuntiat Theodoretus Cyrri Epiſcopus in collectione Canonum, patriarchalem dignitatem in Conciliorum decretis unicum habere fundamentum. Quorum Canonum primus titulus ita ab eo conceptus legitur: Περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς πατριάρχαις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς, καὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τινὶ αὐτῶν ὑφαρπάζειν ἐπαρχίαν ἑτέρῳ προσήκουσαν ἐπὶ χειροτονίᾳ καὶ διοικήσει, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑφαρπαγείσας ἤδη ἀδικηθεῖσιν ἀνταποδίδοσθαι. Secundus de metropolitanis ſimiliter, ab eo ſic conditus fuit: περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς μητροπολίταις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς. Quod item de Epiſcopis nec dicere voluit, nec potuit, utpote quos crederet de jure eſſe divino. Ideo tertium de his titulum ita compoſuit ac formavit: Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπίσκοπον ὑπὲρ διοίκησιν ἄκλητον παραγίνεσθαι, πλὴν εἰ μὴ ἢ ἐποψίαν κτήσεως αὐτῷ διαφερούσης, μήτε χειροτονεῖν ὑπερόρια. Sed de Epiſcopis alibi. Secundum hanc ſententiam, quæ ultra Epiſcoporum gradum ceteros omnes, poſtea inventos & impoſitos, non agnoſcit ab inſtitutione divina procedere, adpoſitè Gregorius Nazianzenus optandum dicit, ut nullum extaret in Eccleſia præſidentiæ veſtigium, & tyrannica vocat omnia ejuſmodi privilegia ac prærogativas, quæ Epiſcopos aliquos conſtituunt ſupra alios Epiſcopos. Quæ ratio ſi ab Eccleſia abeſſet,ſola virtute diſcernerentur inter ſe Epiſcopi. Verba hæc ejus ſunt cedro inſcribi digna ex oratione de ſe ipſo redeunte. in agro: ὡς ὄφελον μηδὲ ἦν προεδρεία, μηδὲ τὶς τόπου προτίμησις, καὶ τυραννικὰ προνόμια, ἵνα ἐξ ἀρετῆς μόνης ἐγινωσκώμεθα. *Et utinam quidem ne ulla eſſet præſidentia, nec loci prærogativa, & tyrannica privilegia, ut virtute ſola invicem internoſceremur.*

CAPUT XV.

De Occidentis Patriarchis. Interdum aliquas Ecclesiasticas diœceses constitutas diversas à civilibus; & ob quas causas. Mutationum in Ecclesiasticis causæ obiter repetitæ; & quidem potissima civilium diœceseon commutatio. Africana diœcesis, ejusque Vicarius ex institutione Constantini Imp. Cypriani locus ex Epist. XLV. *ad Cornelium explicatus. Primatum aut metropolitanorum nomen tunc ignotum. Mauritania olim una provincia: sub Cajo in duas divisa Cæsariensem & Tingitanam. Africa, Numidia, & duæ Mauritaniæ nunquam unam provinciam concinnarunt. Carthaginensis prior & potior inter Episcopos illarum provinciarum habitus. Iulii Romani Episcopi sententia ex Epistola ad Antiochenos. In Africana diœcesi sex provinciæ, Africa proconsularis, Numidia consularis, Byzacium consularis, Tripolitana præsidialis, Mauritania Sitifensis præsidialis, Mauritania Cæsariensis præsidialis. Africæ metropolis Carthago: & ejus Antistes verus Africanæ diœceseos patriarcha: licet nomine abstinuerit. Ejus privilegia; clericos posse undecunque vellet ordinare: cunctarum Africanæ diœceseos Ecclesiarum curam sustinere, atque eadem omnia quæ primi patriarchæ ex prima institutione habuerunt.* συνοδικὰ σημειώματα *quæ sint in jure Orientali. Ab universalibus Conciliis Africæ non fuit provocatio. Iustinianus Africa de Vandalis recuperata Carthaginensi antistiti jus metropoliticum in universam diœcesin attribuit: Ita ut & cæteros metropolitas ordinaret, qui ante à suis Episcopis ordinabantur. Iustiniani Novella* CXXXI. *Locus Gregorii de primatibus ambulatoriis. Leonis* IX. *Epistola* III. *ad Thomam Episcopum: qui falso asserit Carthaginensem jus metropoliticum accepisse à Romanis Pontificibus. Leonis illius tempore paucos in illa provincia Episcopos fuisse. Numidia à principio Africæ proconsulari attributa, & ab eodem rectore gubernata. Prima Synodus Africana sub Agrippino. Concilium maximum à Cypriano habitum. Septem provinciæ in unam diœcesin compactæ: quæ ab aliis sex; ab Augustino tantum quinque dicuntur. varietatis illius causæ. Concluditur Carthaginensem antistitem verè fuisse Primatem & Patriarcham,*

SAtis expositum videtur de patriarchis sive diœceseon Ecclesiasticarum rectoribus in Oriente. Priusquam vero pergamus ac ostendamus quem locum inter hos habuerit Romanus, aut quis primatus ei relictus sit primis illis patriarcharum institutionis sæculis, necessarium est, ut etiam exponamus de Occidentis patriarchis. An aliqui fuerint, qui fuerint, ut hoc etiam telo retundatur eorum opinio, qui quovis pignore contendere parati sunt, nullos unquam in Occidente patriarchas extitisse præter unum Romæ Episcopum, quem totius Occidentis patriarcham verum ac legitimum fuisse volunt. Quod à veritate ac ratione tam longè abest, quam quod longissimè. Nimirum videntur isti homines ignorare, saltem confiteri nolle, quæ res patriarchis instituendis initium & originem dederit, diœceseon nempe civilium administratio, ad quarum normam Ecclesiasticæ quoq; constitutæ sunt. Ut enim diœcesis civilis plurium est provinciarum complexus sub uno re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.3.82

ctore, scilicet Vicario, ita illa eadem ut plurimum facta est Ecclesiastica diœcesis, sub uno præsule qui multorum erat metropolitanorum caput. Interdum vero ut diximus, diœceses aliquæ Ecclesiasticæ diversæ à civilibus constitutæ sunt propter varias, de quibus ante dictum est, causas. Nam aut Principes pro libito suo eas ordinarunt, & novas instituerunt veteresque interpolarunt, ut Iustinianus primæ Iustinianæ patriæ suę Episcopum patriarcham creavit, attributis illi pluribus in diœcesin provinciis quæ antea parebant Thessalonicensi, quarum plerasque olim habuerat Sirmiensis. Bellis etiam plurimum ad hanc mutationem licuit, & barbarorum incursionibus. Quin & plerumque duobus inter se contendentibus de primatu metropolitanis diœcesis una dividua facta est; Sic denique Orientis diœcesis divisa est inter Antiochenum & Hierosolymitanum. Sæpenumero & unus qui plus poterat, plures diœceses ad suam adgregavit, ut à Constantinopolitano factum Episcopo, qui tres integras diœceses Ecclesiasticas, quæ eædem cum civilibus fuere, Thracicam, Ponticam, & Asianam, eo nomine sub ditionem suam redegit, quod urbis imperantis esset antistes. Quo titulo facile & reliquas Orientalis Imperii diœcœses sub leges suas subdidisset, nisi obviam itum esset, & nisi potentia ac vetustate nimis roboratas eas invenisset, quam ut primo impetu convelli possent. Quod tamen & obtinuisset tandem, si diutius illud imperium durasset, & imperii caput Constantinopolis, aut si hæc ipsa urbs ab initio fuisset regni sedes ac domicilium. Novitas hac in re plurimum illi obfuit, qua sola factum est, ut longa potentia & antiqua auctoritate firmati præsules, urbium præterea maximarum Episcopi, & amplissimarum diœceseon, facilius se ab ejus invasione vindicaverint. Ut ut sit, certum est, ubi diœcesis Ecclesiastica patriarchæ diversa reperitur à civili, exemplum tamen à cæteris sumptum, quæ civilibus adamussim exæquatæ sunt. Quod si Constantino Magno nunquam venisset in mentem mutare receptum provinciarum singillatim regendarum morem, & novam instituere formam diœceseon, qua plures provinciæ uni Vicario commissæ sunt administrandæ, eodem semper tenore qui à principio invaluerat, & Nicænis decretis sancitus fuerat, metropolitani perseverassent provincias suas pleno jure liberè gubernare. Innovatio illa regiminis civilis traxit & Ecclesiastici immutationem. Quæ sola res ac ratio januam aperuit præsulum ambitioni, ac patriarcharum institutioni causam dedit. Cum enim primus in diœcesi metropolitanus, ex eo quod maximæ totius diœceseos civitatis præsul esset, in qua & sedebat præses, quodque negotiorum in ea concursus & hominum propter negotia conventus haberetur, inde & sibi quoque, plus quam ceteros posse, cœpit arrogare. Et merito quidem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

Etenim ambitionem hanc eorum non parum adjuvit, rerum Ecclesiasticarum eodem more modoque, quo civiles solerent, tractandarum necessitas. Quod supra jam attigimus, sed hoc etiam loco iterum inculcandum. Qui negaverit ergo in Occidente unius diœceseos, hoc est plurium provinciarum regimen, ad unum rectorem præfecti Vicarium pertinuisse, eidem concesserim ut negare possit, nec ullos in Occidente, ut in Oriente fuisse patriarchas qui diœceses Ecclesiasticas ad formam civilium institutas, vel easdem omnino cum civilibus rexerint. Ut ab Africana diœcesi incipiamus, quæ inter Occidentis diœceses maximè Occidentalis, quis dubitat aut ignorat, quin sex provinciæ diœcesin illam conflarint quam Vicarius administrabat? Et hoc quidem ex institutione nova Constantini. Sub Augusto Africa cum Numidia & Libya unicam efficiebat provinciam, quam proconsul administrabat. Adjunctæ eidem postea duæ Mauritaniæ. Quæ omnes provinciæ Cypriani temporibus pro una numerabantur Ecclesiastica, ut non nemo putare possit verbis illius Episcopi inductus. Sic enim scribit Epist. XLV. ad Cornelium: *Sed quoniam latius fusa est nostra provincia, habet etiam Numidiam, & Mauritanias duas sibi cohærentes.* Verum non ita hæc intelligenda, ut ante etiam notare memini. Cypriani ævo si metropolitanorum aut primatum ullum jam tum extitisset vestigium, sine dubio, earum provinciarum omnium primas aut quod idem est primus Episcopus, atque adeo metropolitanus habitus esset Episcopus Carthaginensis. Ne hoc quidem vult Cyprianus, provinciam suam Ecclesiasticam, hoc est eam cujus erat metropolitanus, habuisse Numidiam & Mauritanias duas sibi cohærentes, ut socius quidam pseudonymus interpretatus est. Ea ut dixi tempestate nulli adhuc in Ecclesia cogniti metropolitani Episcopi, aut primates sive primi. Quod provinciam nostram dicit, intelligit Africam speciali notione sumptam, in qua sita Carthago, cujus urbis erat Episcopus, cui vicinas & cohærentes Numidiam & duas Mauritanias, quæ & ipsæ tum provinciæ sub Romanis, & in his Christiani & Episcopi. Dicit ergo ipsam provinciam Africam, in qua Carthago, latius fusam esse, præterea habere vicinas, & cohærentes alias provincias, Numidiam nempe & Mauritanias duas, quarum Episcopi ob vicinitatem, si quid erat deliberandũ, Carthaginem conveniebant. Quod igitur latè fusa esset Africa, & in ea plures Episcopi, quibus erat significandum per litteras de ordinatione Cornelii, idemque esset faciendum Episcopis Numidiæ & Mauritaniarum duarum Africæ cohærentium, ideo se de mora excusat Cornelio. Quum vero appellet provinciam nostram, nunquam intellexit provinciam suam Ecclesiasticam ac metropolitanam ex quattuor illis provinciis coaluisse Africa, Numidia, & duabus

Mau-

Mauritaniis. Facile quidem omnibus earum provinciarum Episcopis auctoritate antecellebat Episcopus Carthaginensis propter urbis magnitudinem ac dignitatem, non ita tamen ut ceteris Episcopis pro libito imperaret, aut ullam in eos potestatem sibi arrogaret, aut jurisdictionem exerceret. Non ii mores tunc, aut ea tempora fuerunt. Omnes Episcopi pares habebantur, ut ipse multis locis inculcat, nec magnitudo civitatis aut parvitas, majorem aut minorē faciebat Episcopum. Primatum, aut metropolitanorum nomen nusquam illo sæculo notum aut auditum, quorum nulla mentio occurrit in scriptis Tertulliani, aut Cypriani, aliorumque æqualium. Si conventus esset habendus ex pluribus Episcopis unius provinciæ, aut multarum adjacentium ad negotia fidei aut politiæ una disceptanda, in eam urbem conveniebant, quæ maximè huic congregationi ac cœtui celebrando videretur idonea & opportuna. Quo fiebat ut ex minoribus in majores convocarentur, non contra è majoribus in minorem. Atqui id magna cum omnium humilitate & charitate, Christianis & Episcopis digna, cum nemo se superiorem fratribus suis gereret, aut ullum præ se primatum ferret qui maximæ urbis erat Episcopus, supra minorum urbium antistites. Certe Numidia in civilibus Africæ particulari adjuncta ab uno Proconsule regebatur Augusti Imperio. Rex Mauritaniæ tum confœderatus habebatur ac socius. Postea sub Caligula Mauritania in formam provinciæ redacta, & in duas divisa provincias, in Cæsariensem ac Tingitanam, interfecto Ptolemæo Iubæ filio. Hæ duæ Mauritaniæ separatim exinde regi cœptæ, nec unquam cum Africa ab eodem præside, aut proconsule gubernatæ. Si omnes hæ provinciæ, Mauritaniæ inquam duæ cum Africa & Numidia nunquam unam provinciam civilem concinnarunt, nec putandum ullo tempore ex his unam Ecclesiasticam compositam. Diu quidem Africa cum Numidia & Libya unum habuit rectorem proconsulem, ac proinde una provincia habita, sed id eo demum sæculo obtinuit quo Ecclesiasticarum provinciarum forma nondum erat constituta, nec Episcopi illi ceteris præesse jussi qui in civitatibus metropolitanis præsiderent. Non igitur hic Cypriani sensus aut mens esse queat, ejus se provinciæ esse primatem quæ adjunctam Numidiam, & cohærentes sibi duas haberet Mauritanias. Quod si primis Ecclesiæ temporibus, hoc est uno aut altero à passione Christi sæculo, Ecclesiasticarum provinciarum modus institutus fuisset, juxta typum civilium, haud dubie Cyprianus, & reliqui decessores ejus, Africæ Numidiæque metropolitani essent habiti. Ceterum ut Carthaginiensis antistes auctoritate inter omnes illarum provinciarum Episcopos prior ac potior tunc temporis fuit, idque non aliam ob rationem, quam propter urbis meritum, ita reli-

quos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

quos pares ei fuiſſe conſtat poteſtate & juriſdictione. Hoc eſt quod ille Martyr præſtantiſſimè ac veriſſimè dixit, *unum eſſe Epiſcopatum cujus à ſingulis pars in ſolidum tenetur.* Hoc denique eſt quod Antiocheni Epiſcopi ad Iulium ſcripſerunt Epiſcopum Romanum, parem & eamdem eſſe omnium Epiſcoporum dignitatem, nec ex urbium magnitudine eos æſtimandos. Quod quidem Iulius in Epiſtola qua eis reſpondet, non refutat, ſed eodem argumento illos revincit, qui non contenti ſinguli minori civitate in qua eos Deus collocaverat, humanæ ambitionis more majores appetebant. Εἰ οὖν, inquit, ἀληθῶς ἴσην, καὶ τὴν αὐτὴν ἡγεῖσθε τιμὴν τῶν ἐπισκόπων, καὶ μὴ ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν πόλεων, ὡς γράφετε, κρίνετε τοὺς ἐπισκόπους, ἔδει τὸν πεπιστευμένον μικρὰν, μένειν ἐν τῇ πιστευθείσῃ, καὶ μὴ ἐξουθενεῖν μὲν τὴν πεπιστευμένον, μεταβαίνειν δὲ εἰς τὴν μὴ ἐγχειρισθεῖσαν, ἵνα τῆς μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ δοθείσης καταφρονῇ, τὴν δὲ τῶν ἀνθρώπων κενοδοξίαν ἀγαπήσῃ. *Si revera parem, & eamdem prorſus exiſtimatis Epiſcoporum dignitatem, nec ex amplitudine civitatum Epiſcopos judicatis, oportebat eum cui parva credita eſt, in ea manere, nec illum, cui commiſſa eſt, deſpicatui habere, ac neutiquam derelicta quam curæ ſuæ concreditam habet, ad aliam tranſvolare quæ non eſt tradita, nec eam aſpernari quam Deus credidit, ut amplectatur humanæ gloriæ cupiditatem.* Hæc gloriæ cupiditas, & humana ambitio in tantum poſtea promovit, ut primarum urbium Epiſcopi, honorem qui ipſis deferebatur à majorum civitatum præſulibus, nullo jure ſed ſola voluntate, quaſi debitum ſibi arrogaverint, juſque tandem ex eo fecerint, & in Canonem regulamque conſtringi curaverint. Inde natus metropolitanorum gradus & primatus, quem vagum antea, & errantem multumque de priſtina libertate retinentem alligavit ac ſtabilivit Concilium Nicænum. Ad eumdem prorſus modum paulo poſt ex primorum metropolitanorum in unaquaque diœceſi ambitu, & cupiditate proceſſit gradus Patriarchalis, cui viam ſtravit ac munivit diœceſeon in imperio Romano à Conſtantino introducta adminiſtratio. Hæc porro primorum metropolitanorum, hoc eſt patriarcharum poteſtas omnis ac juriſdictio incunabula ſua ſtatim habuit à Concilii Nicæni ætate, per occaſionem ut dixi diœceſeon civilium, magis ac magis paulatim uſurpantibus, & aliena jura invadentibus primis quibuſque ſingularum diœceſeon metropolitanis, donec tandem Concilio Chalcedonenſi ad plenum firmata eſt illa uſurpatio & gradus ſummus Eccleſiaſticæ politiæ inſtitutus, qui patriarcharum dictus eſt. In hoc apice & culmine conſtitit Hierarchiæ faſtigium. In Oriente quot fuerint uſque ad illud tempus, & quomodo extiterint vidimus. In Occidente, ut hoc idem diſcutiamus, nunc ſumus. Quin & Africanam diœceſin jam in manibus habemus, quæ conſtabat ſex provinciis, ea diviſione quæ à Conſtantino invecta

eſt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.3.82

est, vel potius ea conjunctione provinciarū, quæ in unam diœcesin coacta est ejus instituto. Sex illę provincię fuerunt, Africa proconsularis, Numidia Consularis, Byzacium Consularis, Tripolitana Pręsidialis, Mauritania Sitifensis præsidialis, Mauritania Cæsariensis Præsidialis. Hæ sex provinciæ adunatæ diœcesin faciebant quam administrabat Vicarius. Provinciarum prima Africa, quæ à Proconsule jam olim regebatur. Qui magistratus honoratior Consularibus & Pręsidibus. Africę metropolis Carthago, primarię provincię primaria civitas. In ea sedebat proconsul, Sedes item fuit Vicarii, sive præfecti prętorio cui tota Africana diœcesis parebat. Eo jure moreq; quem Synodus Chalcedonensis ex ambitione Episcoporum primò profectum decretis suis in regulam misit & adprobavit, quo Ecclesiasticę diœceses cum civilibus eædē factæ, Carthaginensis antistes totius Africanę diœceseos verus primas & patriarcha putandus. Ut enim primæ urbis in unaquaq; provincia Episcopus, primas ejus provinciæ ac metropolitanus, aut quod idem est, ut Africani patres loquebantur, primæ sedis dicitur Episcopus, ita primæ provinciæ in unaquaq; diœcesi antistes, primus primas, vel metropolitanorum primus, ac Patriarcha dicendus. At nomine quidem Patriarchæ vel Archiepiscopi, quod in Græcia utrumque per illa tempora usitatissimum fuit, abstinuerunt Africani Patres, ut & metropolitanorum, pro quibus aut primates, aut primæ sedis Episcopos, ad evitandum sæcularem typhum, dicere maluerunt. Ceterum quod ad rem ipsam jusque attinet, Episcopus Carthaginensis, ut primam sedem habuit totius Africanæ diœcesis, ita verus Exarchus, quemadmodum Græci loquuti sunt, illius diœceseos ac Patriarcha fuit. Recte siquidem vetus versio Concilii Chalcedonensis ἔξαρχον διοικήσεως, *primam sedem diœcesis* reddidit. Sic enim & metropolis, prima sedes provinciæ, & metropolitanus primæ sedis Episcopus, reliqui omnes secundæ, ut antea notavimus. De jure ipso certum est, Episcopum Carthaginensem multa privilegia hahuisse in Africana diœcesi, quæ non nisi ad Patriarcham & ἔξαρχον diœceseos legitimum pertinerent. Inter quæ & illud fuit, quod undecunque vellet, clericos posset ordinare. Præterea cunctarum Africanæ diœceseos Ecclesiarum curam se sustinere declarat Aurelius Carthaginensis Episcopus Can. LV. Codicis Africani: *Ego enim cunctarum Ecclesiarum, dignatione Dei, ut scitis fratres, sollicitudinem sustineo.* Metropolitis, quorum jura certiora sunt quam patriarcharum, quo tempore primum constituti fuere, nihil plus permissum potestatis in provinciam cui præerant, quam omnium Ecclesiarum sollicitudinem gerere, & procurationem habere. Nihil enim illis facere, aut decernere licitum erat, absque Episcoporum provincialium auctoritate ac sententia. Patriarchis similiter cura totius diœceseos ab initio tantum

commissa est, quibus nec ipsis quidquam ordinare licuit, aut in commune consulere, nisi de aliorum metropolitanorum consensu, & Concilii sui Episcoporum. Scio postea potestate sua abusos esse, eamque ultra terminos extendisse. Sed de puris & incorruptis temporibus loquimur, & quæ non longè ab institutione. De cetero certum quoque est, ut majorem doctrinæ puritatem servarunt Ecclesiæ Africanæ, quam Græcanicæ, ita & æqualitate in politia & ἀτυφίᾳ longe eas antecesserunt. Ut Patriarchæ nomen minimè adfuerit Episcopis Carthaginensibus, ita nihil eis defuisse privilegiorum quæ primis Patriarchis competebant, verissimè dixeris. In Africana diœcesi Presbyteri & alii Clerici qui de Episcoporum suorum judiciis querebantur, provocabant ad primates provinciarum suarum, aut ad universale Concilium. Per universale Concilium intelligebant, Concilium ex universa diœcesi Africana, in quo præsidebat Carthaginensis primas. Idem igitur hoc erat ac si provocatum ab his esset ad primatem Carthaginensem. Nam & qui ad primates provinciarum suarum appellabant Presbyteri, non aliter judicabantur quam in consessu Episcoporum, præsidente primate provinciæ, hoc est metropolitano. Similiter, & quum Canones Græciæ Conciliorum provocationem dant à metropolitanis ad Patriarcham, non ipse solus eam disceptabat, sed in Concilio suo, considentibus reliquis metropolitanis, & aliis Episcopis Synodi. Quod autem ad transmarina judicia provocationes ab Africano universali Concilio prohibuerunt Canones Africani, prorsus consonat cum eo jure quo totus Oriens usus est, cujus Conciliorum decretis statutum est, ut à patriarcharum judiciis non appellaretur, ἀνεκκλήτους εἶναι τὰς τῶν πατριαρχῶν ψήφους. Penes Concilia primo summa rerum tractandarum fuit, & provincialia quidem olim, quibus præsidebant metropolitani, quamdiu fuere liberi, mox penes universalia ex tota diœcesi, quorum convocatores & moderatores Patriarchæ. Nec enim quidquam vel hi, vel illi quamdiu summam potestatem habuere, sine suorum Conciliorum sententia gerebant. Hinc συνοδικὰ σημειώματα in jure Orientali decreta patriarchalia quæ pronuntiabantur à Patriarchis, in consessu metropolitarum & Archiepiscoporum suæ diœceseos. Sic enim concipi solebant: προκαθημένου τοῦ δεῖνα τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, συνεδριαζόντων αὐτῷ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν. Similiter & cum Epistolas ἐγκυκλίους mittebant, non tantum suo nomine sed & Synodi eas inscribebant: τῷ θεοσεβεστάτῳ συλλειτουργῷ τῷδε Γεννάδιος, καὶ ἡ ἐνδημοῦσα τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ ἁγία σύνοδος. Sic antiquitus Episcopi cum toto Presbyterio, qui Senatus ipsorum erat, deliberabant ac decernebant, quæ erant statuenda, nec nisi ex omnium Consilio & auctoritate. Idem ergo est provocare ad Patriarcham

& ad